

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

Ανακοίνωση αριθ.

Περιεχόμενα

Σελίδα

I Ανακοινώσεις

.....

II Προπαρασκευαστικές πράξεις

Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

395η σύνοδος ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002

2003/C 85/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις» (COM(2002) 159 τελικό — 2002/0090 (CNS))	1
2003/C 85/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινη Βίβλος για τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών αστικού και εμπορικού δικαίου» (COM(2002) 196 τελικό)	8
2003/C 85/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας του Συμβουλίου 68/151/ΕΟΚ σχετικά με τις απαιτήσεις δημοσιότητας για ορισμένες μορφές εταιρειών» (COM(2002) 279 τελικό — 2002/0122 (COD))	13
2003/C 85/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Εφαρμογή του διαρθρωτικού διαλόγου στους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών»	16

Τιμή: 26,00 EUR

EL

(συνέχεια στην επόμενη σελίδα)

2003/C 85/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:	
	— την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ειδικές απαιτήσεις ευστάθειας για επιβατηγά οχηματαγωγά πλοία (Ro-Ro)», και	
	— την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 98/18/EK του Συμβουλίου της 17ης Μαρτίου 1998, για τους κανόνες και τα πρότυπα ασφαλείας για τα επιβατηγά οχηματαγωγά πλοία» (COM(2002) 158 τελικό — 2002/0074 (COD) — 2002/0075 (COD))	20
2003/C 85/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση για οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την περαιτέρω χρήση και εμπορική εκμετάλλευση εγγράφων του δημόσιου τομέα» (COM(2002) 207 τελικό — 2002/0123 (COD))	25
2003/C 85/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την απαγόρευση οργανοκασσιτερικών ενώσεων σε πλοία» (COM(2002) 396 τελικό — 2002/0149 (COD))	28
2003/C 85/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των αρωμάτων καπνιστών τροφίμων που χρησιμοποιούνται ή προορίζονται να χρησιμοποιηθούν μέσα ή πάνω στα τρόφιμα» (COM(2002) 400 τελικό — 2002/0163 (COD))	32
2003/C 85/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 94/35/EK για τα γλυκαντικά που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν στα τρόφιμα» (COM(2002) 375 τελικό — 2002/0152 (COD))	34
2003/C 85/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 91/68/ΕΟΚ σχετικά με την ενίσχυση των ελέγχων των κινήσεων των αιγοπροβάτων» (COM(2002) 504 τελικό — 2002/0218 (CNS))	36
2003/C 85/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 95/2/EK όσον αφορά τους όρους για τη χρήση της πρόσδετης ύλης τροφίμων E 425 konjac» (COM(2002) 451 — 2002/0201 (COD))	39
2003/C 85/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου τροποποιητική της οδηγίας 88/407/ΕΟΚ για τον καθορισμό των απαιτήσεων υγιεινομικού ελέγχου που ισχύουν στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και στις εισαγωγές σπέρματος βοοειδών» (COM(2002) 527 τελικό — 2002/0229 (CNS))	40

2003/C 85/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 66/401/ΕΟΚ περί εμπορίας σπόρων προς σπορά κτηνοτροφικών φυτών, 66/402/ΕΟΚ περί εμπορίας σπόρων δημητριακών προς σπορά, 68/193/ΕΟΚ περί εμπορίας υλικών αγενούς πολλαπλασιασμού της αμπέλου, 92/33/ΕΟΚ για την εμπορία φυτωρίων και πολλαπλασιαστικού υλικού κηπευτικών, εκτός των σπόρων προς σπορά, 92/34/ΕΟΚ για την εμπορία του πολλαπλασιαστικού υλικού οπωροφόρων φυτών και οπωροφόρων δένδρων που προορίζονται για την παραγωγή φρούτων, 98/56/ΕΚ για την εμπορία πολλαπλασιαστικού υλικού καλλωπιστικών φυτών, 2002/54/ΕΚ περί εμπορίας σπόρων τεύτλων προς σπορά, 2002/55/ΕΚ περί εμπορίας σπόρων προς σπορά κηπευτικών, 2002/56/ΕΚ περί εμπορίας σπόρων γεωμήλων προς φύτευση και 2002/57/ΕΚ περί εμπορίας των σπόρων προς σπορά των ελαιούχων και κλωστικών φυτών όσον αφορά τις κοινοτικές συγκριτικές δοκιμές» (COM(2002) 523 τελικό — 2002/0232 (CNS))	43
2003/C 85/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προτύπων ποιότητας και ασφάλειας για τη δωρεά, την προμήθεια, τον έλεγχο, την επεξεργασία, την αποθήκευση και την κατανομή ανθρώπινων ιστών και κυττάρων» (COM(2002) 319 τελικό — 2002/0128 (COD))	44
2003/C 85/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την κοινοτική πολιτική επιστροφής των παρανόμως διαμενόντων» (COM(2002) 564 τελικό)	51
2003/C 85/16	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Πολιτικής με θέμα «Οικονομική Διακυβέρνηση στην ΕΕ»	55
2003/C 85/17	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για: — την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1210/90 του Συμβουλίου όσον αφορά τους δημοσιονομικούς και χρηματοοικονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον ευρωπαϊκό οργανισμό περιβάλλοντος και στο ευρωπαϊκό δίκτυο πληροφοριών και παρατηρήσεων σχετικά με το περιβάλλον καθώς και την πρόσβαση στα έγγραφα του εν λόγω οργανισμού», — την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 σχετικά με τους δημοσιονομικούς και χρηματοοικονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στην Ευρωπαϊκή Αρχή για την ασφάλεια των τροφίμων, καθώς και την πρόσβαση στα έγγραφα της εν λόγω Αρχής», — την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1592/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους κοινούς κανόνες στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας και την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για την ασφάλεια των αερομεταφορών», και — την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1406/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ναυτικής Ασφάλειας» (COM(2002) 406 τελικό — 2002/0169 (COD) — 2002/0179 (COD) — 2002/0181(COD) — 2002/0182 (COD))	64

<u>Ανακοίνωση αριθ.</u>	<u>Περιεχόμενα (συνέχεια)</u>	<u>Σελίδα</u>
2003/C 85/18	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Οικονομική και κοινωνική επίπτωση της διεύρυνσης στις υποψήφιες χώρες»	65
2003/C 85/19	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Ενδιάμεση επισκόπηση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής» (COM(2002) 394 τελικό)	76
2003/C 85/20	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την παρακολούθηση των δασών και των περιβαλλοντικών αλληλεπιδράσεων στην Κοινότητα (Έμφαση στα δάση)» (COM(2002) 404 τελικό — 2002/0114 (COD))	83
2003/C 85/21	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (“Χάρτης πορείας”))» (COM(2002) 181 τελικό)	87
2003/C 85/22	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Παραγωγικότητα: το κλειδί για την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών οικονομιών και επιχειρήσεων» (COM(2002) 262 τελικό)	95
2003/C 85/23	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι επιπτώσεις της διεύρυνσης στην ενιαία αγορά»	101
396η σύνοδος ολομέλειας της 22ας και 23ης Ιανουαρίου 2003		
2003/C 85/24	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προς μια θεματική στρατηγική για αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων» (COM(2002) 349 τελικό)	112
2003/C 85/25	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «XXXIη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2001» (SEC(2002) 462 τελικό)	118
2003/C 85/26	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής “Η προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής πολυμορφίας”» (SEC(2002) 1234)	126
2003/C 85/27	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών για μια “Στρατηγική πληροφόρησης και επικοινωνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης”» (COM(2002) 350 τελικό)	129
2003/C 85/28	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 92/81/ΕΟΚ και την οδηγία 92/82/ΕΟΚ για την καθιέρωση ενός ειδικού φορολογικού καθεστώτος για το πετρέλαιο κίνησης που χρησιμοποιείται ως καύσιμο για επαγγελματικούς σκοπούς και για την προσέγγιση των ειδικών φόρων κατανάλωσης επί της βενζίνης και του πετρελαίου ντίζελ κίνησης» (COM(2002) 410 τελικό — 2002/0191 (CNS))	133

2003/C 85/29	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την επιθεώρηση και τον έλεγχο της ορθής εργαστηριακής πρακτικής (ΟΕΠ) (κωδικοποιημένη έκδοση)» (COM(2002) 529 τελικό — 2002/0233 (COD))	137
2003/C 85/30	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την εφαρμογή των αρχών ορθής εργαστηριακής πρακτικής και τον έλεγχο της εφαρμογής τους κατά τις δοκιμές των χημικών ουσιών» (COM(2002) 530 τελικό — 2002/0231 (COD))	138
2003/C 85/31	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 78/660/ΕΟΚ, 83/349/ΕΟΚ και 91/674/ΕΟΚ σχετικά με τους ετήσιους και ενοποιημένους λογαριασμούς εταιρειών ορισμένων μορφών και ασφαλιστικών επιχειρήσεων» (COM(2002) 259/2 τελικό — 2002/0112 (COD))	140

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

395Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 11ΗΣ ΚΑΙ 12ΗΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2002

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη θέσπιση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις»

(COM(2002) 159 τελικό — 2002/0090 (CNS))

(2003/C 85/01)

Στις 15 Απριλίου 2002 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει γνωμοδότηση για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εσωτερική αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 27 Νοεμβρίου 2002, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Ravoet.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου 2002), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με ψήφους 79 υπέρ, 1 ψήφο κατά και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Σύνοψη των συμπερασμάτων

Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση κανονισμού για την κατάργηση των διαδικασιών κήρυξης της εκτελεστότητας μη αμφισβητούμενων αξιώσεων. Η πρόταση κανονισμού στηρίζεται στα υφιστάμενα κοινοτικά μέσα, ιδιαιτέρως τη σύμβαση Βρυξέλλες I και τον Κανονισμό επιδόσεως. Η αδυναμία του σχεδίου έγκειται στο ότι τα κράτη μέλη αφήνονται ελεύθερα να εναρμονίσουν κατά βούληση τους διαδικαστικούς κανόνες τους με τις βασικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για την έκδοση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου. Για τη δημιουργία ενός πραγματικά ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου, απαιτείται περισσότερη εναρμόνιση της νομοθεσίας των κρατών μελών.

1. Σύνοψη του εγγράφου της Επιτροπής

1.1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Tampere στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999 υιοθέτησε την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης ετυμηγοριών και άλλων αποφάσεων των δικαστικών αρχών ως θεμέλιο λίθο της δικαστικής συνεργασίας στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όσον αφορά το αστικό δίκαιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε την περαιτέρω μείωση των ενδιάμεσων μέτρων τα οποία πρέπει να ληφθούν προκειμένου ένα κράτος μέλος να αναγνωρίσει και να εκτελέσει μια απόφαση η οποία έχει ληφθεί σε ένα άλλο κράτος μέλος.

1.1.1. Στο κοινό πρόγραμμα, το οποίο καταρτίστηκε από την Επιτροπή και το Συμβούλιο, κατόπιν προσκλήσεως του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου 30 Νοεμβρίου 2000, και αφορά τη λήψη μέτρων για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης αποφάσεων που σχετίζονται με αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο στις 30 Νοεμβρίου 2000 ⁽¹⁾, ορίζεται ως μια από τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η κατάργηση των διαδικασιών για την εκτέλεση αποφάσεων που αφορούν μη αμφισβητούμενες αξιώσεις ⁽¹⁾.

1.1.2. Η καθιέρωση του ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις αποτελεί το αρχικό πείραμα με απώτερο στόχο την κατάργηση των διαδικασιών αναγνώρισης.

1.2. Την 1η Μαρτίου 2002 εκδόθηκε ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 2000 σχετικά με την διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στη συνέχεια: κανονισμός Βρυξέλλες Ι) κανονισμός ο οποίος τέθηκε έκτοτε σε ισχύ. Ο εν λόγω κανονισμός αποτελούσε ήδη ένα σημαντικό βήμα για την απλούστευση των διαδικασιών για την κήρυξη της εκτελεστότητας μιας απόφασης σε σύγκριση με τη Συνθήκη των Βρυξελλών σχετικά με τη δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις του 1968 (στη συνέχεια: Σύμβαση ΕΕΧ).

1.3. Με την πρόταση κανονισμού για την καθιέρωση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις, το Συμβούλιο επιθυμεί να προχωρήσει ένα βήμα περισσότερο από ότι συνέβη με τη συμφωνία Βρυξέλλες Ι.

⁽¹⁾ ΕΕ C 12 της 15.1.2001.

1.3.1. Πρέπει να τονιστεί ότι η έννοια «ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος» έχει διττό νόημα, πράγμα το οποίο εκφράζει με άμεσο τρόπο το διπλό στόχο της. Αν ερμηνευτεί περιοριστικά, αφορά την κατάργηση των διαδικασιών αναγνώρισης. Από την άλλη πλευρά, στην ευρεία έννοιά της, αφορά τη θέσπιση μιας ενιαίας διαδικασίας για την έκδοση αποφάσεων οι οποίες θα μπορούν στη συνέχεια να εκτελούνται σε όλα τα κράτη μέλη χωρίς διαδικασίες αναγνώρισης. Όσον αφορά τις μη αμφισβητούμενες αξιώσεις, η Επιτροπή επιδιώκει ενεργώς την υλοποίηση και των δύο στόχων, όχι όμως στο ίδιο νομικό μέσο.

1.4. Με την παρούσα πρόταση επιδιώκεται αποκλειστικά η υλοποίηση του πρώτου στόχου που είναι συγκεκριμένα η κατάργηση των διαδικασιών αναγνώρισης ως προϋπόθεση για την εκτέλεση σε ένα κράτος μέλος δικαστικών αποφάσεων ή συμβιβασμών και δημοσίων εγγράφων που είναι αποδεδειγμένο ότι έχουν εκδοθεί χωρίς ο οφειλέτης να αμφισβητεί το είδος ή το μέγεθος της αξίωσης. Υποτίθεται ότι αυτή η παθητική συμπεριφορά του οφειλέτη συνιστά συνειδητή επιλογή ή οποία απορρέει από το γεγονός ότι αναγνωρίζει την ύπαρξη της οφειλής ή την αγνοεί σκοπίμως. Η κατάργηση της διαδικασίας αυτής προσφέρει στους πιστωτές το πλεονέκτημα της ταχείας και αποτελεσματικής εκτέλεσης μιας απόφασης στο εξωτερικό. Στη συγκεκριμένη πρόταση, με την φράση «ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος» εννοείται μια γενική και ευδιάκριτη βεβαίωση δικαστικής απόφασης, συμβιβασμού ή δημοσίου εγγράφου απ' όπου προκύπτει ότι πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις για την εκτέλεση του περιεχομένου του σε όλη την Κοινότητα χωρίς τη λήψη ενδιάμεσων μέτρων.

1.5. Για την υλοποίηση του δεύτερου ευρύτερου στόχου, η Επιτροπή καταρτίζει Πράσινη Βίβλο για την καθιέρωση ενιαίας ή εναρμονισμένης διαδικασίας ευρωπαϊκού εντάλματος πληρωμής. Αναμένεται ότι το εν λόγω κείμενο θα δημοσιευθεί το 2002.

1.6. Για να καταργηθούν οι διαδικασίες, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η αμοιβαία εμπιστοσύνη των κρατών μελών όσον αφορά τα δικαστικά τους συστήματα. Πέραν αυτού, πρέπει να ληφθούν μέτρα για να διασφαλιστεί η τήρηση των προϋποθέσεων μιας δίκαιης δίκης με βάση το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων των ανθρώπων και των θεμελιωδών ελευθεριών και του άρθρου 47 του Χάρτη για τα θεμελιώδη δικαιώματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τους λόγους αυτούς, η Επιτροπή θεώρησε ότι έχει ουσιαστική σημασία να συμπεριλάβει στην παρούσα πρόταση ορισμένους βασικούς διαδικαστικούς κανόνες σχετικά με την επίδοση (και πιο συγκεκριμένα: τις επιτρεπόμενες μεθόδους και την προθεσμία) που προσφέρουν στους οφειλότες την εγγύηση ότι θα ενημερωθούν δεόντως για τις απαιτήσεις που εγείρονται κατά αυτών και θα τους δοθεί η δυνατότητα να προετοιμάσουν την υπεράσπισή τους. Μόνο εφόσον τηρηθούν αυτά τα στοιχειώδη πρότυπα μπορεί να επακολουθήσει η κατάργηση του ελέγχου επί του σεβασμού των δικαιωμάτων υπεράσπισης στο κράτος μέλος στο οποίο πρέπει να εκτελεστεί η απόφαση.

1.7. Η αξιοποίηση της δυνατότητας που θεσπίζεται με το σχέδιο κανονισμού για την απλούστευση της εκτέλεσης αποφάσεων είναι από δύο πλευρές προαιρετική. Κατά πρώτον, τα κράτη μέλη

μπορούν τα ίδια να αποφασίσουν εάν θα προσαρμόσουν τη νομοθεσία τους στους βασικούς διαδικαστικούς κανόνες, έτσι ώστε όσο το δυνατόν περισσότερες αποφάσεις που αφορούν μη αμφισβητούμενες αξιώσεις να μπορούν να πιστοποιηθούν ως ευρωπαϊκοί εκτελεστοί τίτλοι. Κατά δεύτερον, οι πιστωτές μπορούν να επιλέξουν μεταξύ της κλασσικής διαδικασίας κήρυξης της εκτελεστότητας δυνάμει του κανονισμού Βρυξέλλες I και του χαρακτηρισμού μιας απόφασης ως ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου.

2. Λεπτομέρειες της πρότασης

2.1. Στο κεφάλαιο I της πρότασης περιλαμβάνεται σαφής περιγραφή του αντικείμενου (άρθρο 1), που είναι συγκεκριμένα η θέσπιση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για μη αμφισβητούμενες αξιώσεις σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με απώτερο στόχο τη διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας δικαστικών αποφάσεων, συμβιβασμών και δημοσίων εγγράφων σε όλα τα κράτη μέλη. Το πεδίο εφαρμογής (άρθρο 2) συμπίπτει με το πεδίο του κανονισμού Βρυξέλλες I.

2.1.1. Στο άρθρο 3 της πρότασης ορίζονται οι διάφορες έννοιες που χρησιμοποιούνται: απόφαση, αξίωση, μη αμφισβητούμενη αξίωση, τελεσίδικη απόφαση, τακτικό ένδικο μέσο, δημόσιο έγγραφο, κράτος μέλος εκτέλεσης, δικαστήριο προέλευσης.

2.2. Το κεφάλαιο II αναφέρεται στον ευρωπαϊκό εκτελεστό τίτλο. Εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 5, μια απόφαση που λαμβάνεται από δικαστήριο ενός κράτους μέλους κατόπιν αιτήματος του πιστωτή πιστοποιείται ως ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος, έτσι ώστε να αναγνωρίζεται και στα άλλα κράτη μέλη και να εφαρμόζεται εκεί χωρίς να απαιτούνται ειδικές διαδικασίες. Η απόδειξη του χαρακτηρισμού χορηγείται με τη μορφή του εντύπου (άρθρο 7) που επισυνάπτεται στο παράρτημα I της πρότασης.

2.2.1. Οι συσσωρευτικές προϋποθέσεις που περιλαμβάνονται στο άρθρο 5 είναι οι ακόλουθες:

- η απόφαση είναι εκτελεστέα στο κράτος μέλος προέλευσης και έχει τελεσίδικη χαρακτήρα.
- η απόφαση δεν αντίκειται στα μέρη 3, 4 ή 6 του κεφαλαίου II του Κανονισμού Βρυξέλλες I.
- στην περίπτωση μη αμφισβητούμενης αξίωσης κατά την έννοια του άρθρου 3, σημείο 4, εδάφιο β) ή γ), του προτεινόμενου Κανονισμού, η δικαστική διαδικασία πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις που ορίζονται στο κεφάλαιο III και

— η δυνάμει του κεφαλαίου III του προτεινόμενου κανονισμού απαιτούμενη επίδοση των εγγράφων, σε περίπτωση που πρέπει να συμβεί σε ένα κράτος μέλος άλλο του κράτους μέλους στο οποίο εκδόθηκαν, πρέπει να διεξάγεται σε συμφωνία με το άρθρο 31 (το οποίο αναφέρεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1348/2000 του Συμβουλίου σχετικά με την επίδοση και κοινοποίηση στα κράτη μέλη δικαστικών και εξώδικων πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁽¹⁾), που στη συνέχεια θα αναφέρεται ως Κανονισμός επίδοσης).

2.2.2. Σε περίπτωση που ένας τίτλος δεν πληροί το σύνολο των προϋποθέσεων αυτών, το άρθρο 6 προβλέπει τη δυνατότητα έκδοσης μερικού ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου.

2.2.3. Το περιεχόμενο του πιστοποιητικού ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου περιγράφεται στο άρθρο 7.

2.2.4. Αποκλείεται η άσκηση ένδικου μέσου (άρθρο 8), κατά αποφάσεως η οποία αφορά αίτηση για την έκδοση πιστοποιητικού ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου, λαμβανομένων ιδιαίτερως υπόψη των εγγυήσεων για τον οφειλέτη που περιλαμβάνονται στο άρθρο 15.

2.2.5. Σε περίπτωση που μια απόφαση δεν έχει ακόμη καταστεί τελεσίδικη αλλά πληροί τις λοιπές προϋποθέσεις του άρθρου 5, υπάρχει δυνατότητα έκδοσης ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου για ασφαλιστικά μέτρα (άρθρο 9).

2.3. Ένας ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος εκδίδεται μόνο εφόσον, πριν εκδοθεί η δικαστική απόφαση η οποία αποτελεί τη βάση αυτού, διασφαλίστηκαν πλήρως τα δικαιώματα υπεράσπισης. Για το λόγο αυτό, στην πρόταση κανονισμού συμπεριλαμβάνονται βασικοί διαδικαστικοί κανόνες τους οποίους πρέπει να καλύπτει η δικαστική διαδικασία στο κράτος μέλος προέλευσης. Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να κρίνουν εάν και κατά πόσο είναι σκόπιμο να προσαρμόσουν την εθνική νομοθεσία τους στα εν λόγω στοιχειώδη πρότυπα.

2.3.1. Οι βασικοί διαδικαστικοί κανόνες καλύπτουν κατ' αρχάς εκτενώς το θέμα της επίδοσης και της κοινοποίησης του εγγράφου (ή ισοδύναμου εντύπου) το οποίο οδηγεί στην κίνηση της δικαστικής διαδικασίας. Το εν λόγω έγγραφο πρέπει να επιδοθεί στον υποτιθέμενο οφειλέτη (παραλήπτη) εγκαίρως προκειμένου να έχει αυτός τη δυνατότητα, σε περίπτωση που το επιθυμεί, να υπερασπιστεί τον εαυτό του (άρθρα 11-15). Επιπλέον ο οφειλέτης πρέπει να ενημερώνεται δεόντως για την αξίωση (άρθρο 16) τα βήματα στα οποία πρέπει να προβεί προκειμένου να την αμφισβητήσει (άρθρο 17) και την πρόληψη του ενδεχομένου να ληφθεί απόφαση ερήμην του (άρθρο 18).

2.3.2. Σε περίπτωση που ο εναγόμενος έχει ενημερωθεί σχετικά με την αξίωση που έχει προβληθεί σε βάρος τους, δεν μπορεί απλώς να υποθέσει ότι μια δικονομική παράληψη στην έναρξη της διαδικασίας έχει αυτομάτως συνέπειες για την εκτελεστότητα της απόφασης στο εξωτερικό. Στο άρθρο 19 ορίζεται η δυνατότητα θεραπείας της μη συμμόρφωσης με τους στοιχειώδεις κανόνες, εάν αυτό είναι απαραίτητο.

2.3.3. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις υπάρχει το ενδεχόμενο ο οφειλέτης άθελά του να μην έχει λάβει γνώση των εγγράφων τα οποία του επιδόθηκαν και κοινοποιήθηκαν. Σε περίπτωση που πληρούνται οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στο άρθρο 20, ο οφειλέτης έχει το δικαίωμα να ζητήσει να απαλλαγεί των επιπτώσεων που συνεπάγεται η παρέλευση της προθεσμίας για την χρήση τακτικού ένδικου μέσου κατά της απόφασης του αρμόδιου δικαστηρίου του κράτους μέλους προέλευσης.

2.4. Το κεφάλαιο IV της πρότασης αναφέρεται στη διαδικασία εκτέλεσης. Οι διαδικασίες αυτές διέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης (άρθρο 21). Το μόνο που απαιτείται είναι αντίγραφο της εκτέλεσης, αντίγραφο του πιστοποιητικού ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου και, εάν είναι απαραίτητο, μετάφραση των εγγράφων αυτών.

2.4.1. Κάτω από πολύ συγκεκριμένες προϋποθέσεις, το κράτος μέλος εκτέλεσης προσφέρει στον οφειλέτη τη δυνατότητα να ζητήσει δικαστικό έλεγχο σε περίπτωση που η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με προγενέστερη απόφαση που εκδόθηκε σε κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος. Σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται ο έλεγχος επί της ουσίας της απόφασης ή του σχετικού πιστοποιητικού ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου (άρθρο 22).

2.4.2. Μόνο στις εξαιρετικές περιπτώσεις που αναφέρονται στα άρθρα 20 και 22 υπάρχει η δυνατότητα αναστολής ή περιορισμού της διαδικασίας εκτέλεσης (άρθρο 23).

2.4.3. Η κατάργηση της διαδικασίας διευκολύνει την εκτέλεση μιας απόφασης σε ένα άλλο κράτος μέλος. Αυτό βεβαίως δεν αναιρεί το γεγονός ότι εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές στις διαδικασίες εκτέλεσης που προβλέπονται στα διάφορα κράτη μέλη. Για το λόγο αυτό ορίζεται ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να συνεργάζονται για να ενημερώνουν τους ενδιαφερόμενους σχετικά με τις διαδικασίες αυτές, ιδιαίτερως μέσω του ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου (άρθρο 24).

2.5. Το κεφάλαιο V προβλέπει την πιστοποίηση δικαστικών συμβιβασμών και δημοσίων εγγράφων ως ευρωπαϊκών εκτελεστών τίτλων, για τους οποίους καταρτίζονται επίσης έντυπα υποδείγματα. Προβλέπεται η δεσμευτική χορήγηση πληροφοριών σχετικά με την άμεση εκτελεστότητα των εγγράφων αυτών σε όλα τα κράτη μέλη (άρθρο 26).

2.6. Ο καθορισμός της κατοικίας φυσικών προσώπων και της έδρας εταιριών ή άλλων νομικών προσώπων διενεργείται με βάση του κανόνες που περιλαμβάνονται στον κανονισμό Βρυξέλλες Ι (κεφάλαιο VI, άρθρα 27-28).

2.7. Στο κεφάλαιο VII, το άρθρο 29 της πρότασης κανονισμού ρυθμίζεται λεπτομερώς το χρονικό περίγραμμα της εφαρμογής των αποφάσεων.

(1) ΕΕ L 160 της 30.6.2000.

2.8. Στο κεφάλαιο VIII περιλαμβάνονται διατάξεις που αφορούν τη συνάρτηση με άλλα κοινοτικά μέσα όπως ο κανονισμός Βρυξέλλες I και ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1348/2000, που εξακολουθούν να ισχύουν (άρθρα 30-31). Ο πιστωτής δεν κωλύεται να ζητήσει την αναγνώριση της εκτελεστότητας σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες I.

2.9. Τα έντυπα τα οποία επισυνάπτονται ως παράρτημα στο σχέδιο κανονισμού μπορούν να προσαρμοστούν σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 33. Ως προθεσμία για τη θέσπιση του προτεινόμενου κανονισμού προβλέπεται η 1η Ιανουαρίου 2004.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το περίγραμμα του προτεινόμενου κανονισμού ο οποίος προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα σε σύγκριση με τη διαδικασία που ίσχυε για την έκδοση δήλωσης εκτελεστότητας με βάση τον κανονισμό Βρυξέλλες I. Με την κατάργηση των διαδικασιών, δεν απαιτείται πλέον ενδιάμεση παρέμβαση των δικαστικών αρχών στο κράτος μέλος εκτέλεσης. Έτσι αποφεύγονται τυχόν χρονοτριβές και δαπάνες. Επίσης, ακόμη και η μετάφραση του τίτλου καθίσταται πλέον περιττή, δεδομένου ότι για την πιστοποίηση θα χρησιμοποιούνται πολύγλωσσα έντυπα. Σημαντικά είναι επίσης και τα οικονομικά οφέλη της πρότασης, δεδομένου ότι εκτιμάται ότι περί το 90 % των δικαστικών αποφάσεων οι οποίες εκτελούνται σε κράτος μέλος άλλο από αυτό από το οποίο προέρχονται έχουν ως αντικείμενο μη αμφισβητούμενες αξιώσεις, κατά την έννοια του σχεδίου κανονισμού.

3.2. Ουσιαστική προϋπόθεση για την καθιέρωση ενός ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου είναι η αμοιβαία εμπιστοσύνη των κρατών μελών στα δικαστικά τους συστήματα. Πρέπει να είναι εξασφαλισμένος ο σεβασμός των θεμελιωδών αρχών που ισχύουν για τη διεξαγωγή μιας δίκαιης δίκης και ιδιαιτέρως των δικαιωμάτων υπεράσπισης. Για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, η πρόταση κανονισμού περιλαμβάνει βασικούς διαδικαστικούς κανόνες.

3.2.1. Ορθώς δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην επίδοση και την κοινοποίηση των σχετικών δικαστικών εγγράφων. Χαρακτηριστικό των αποφάσεων που αφορούν μη αμφισβητούμενες αξιώσεις είναι ότι εκδίδονται σε μια διαδικασία κατά την οποία ο οφειλέτης είτε αποδέχεται ρητώς την αξίωση⁽¹⁾, είτε με την αποχή του. Προκειμένου να υπάρχει η βεβαιότητα ότι στην εν λόγω τελευταία περίπτωση η στάση που επελέγη αποτελεί συνειδητή επιλογή του οφειλέτη, πρέπει να υπάρχουν επαρκείς εγγυήσεις για την επίδοση και κοινοποίηση των εγγράφων, οι οποίες πρέπει να πραγματοποιούνται εγκαίρως και με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να προσφέρουν στον οφειλέτη τη δυνατότητα να υπερασπιστεί τον εαυτό του σε περίπτωση που το επιθυμεί. Σε περίπτωση που ο οφειλέτης, σύμφωνα με τους βασικούς κανόνες που ισχύουν, κληθεί κατά τον δέοντα τρόπο και δεν εμφανιστεί στο δικαστήριο, η αποχή του μπορεί να ερμηνευτεί ως αποδοχή της αξίωσης.

3.2.2. Τα δικαιώματα υπεράσπισης διασφαλίζονται περαιτέρω με την υποχρέωση της δέουσας ενημέρωσης του οφειλέτη σχετικά με την αξίωση μέσω του εγγράφου το οποίο κηρύσσει την έναρξη της διαδικασίας ή ισοδύναμου εγγράφου σχετικά με την αμφισβήτηση της αξίωσης καθώς και τις απαραίτητες διαδικαστικές ενέργειες για την πρόβλεψη του ενδεχομένου να ληφθεί απόφαση ερήμην του.

3.2.3. Στην πρόταση δεν επιδιώκεται εναρμόνιση των διαδικαστικών κανόνων που ισχύουν στα κράτη μέλη, ούτε επιβάλλεται η υιοθέτηση των προαναφερθέντων βασικών διαδικαστικών κανόνων. Όντως κάθε κράτος μέλος είναι ελεύθερο να προσαρμόσει ή όχι τη νομοθεσία του με τους βασικούς κανόνες που περιλαμβάνονται στην παρούσα πρόταση. Η μοναδική συνέπεια της μη προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας στους βασικούς κανόνες είναι ότι οι αποφάσεις που έχουν ληφθεί στο εν λόγω κράτος μέλος και αφορούν μη αμφισβητούμενες αξιώσεις δεν μπορούν να πιστοποιηθούν ως ευρωπαϊκοί εκτελεστοί τίτλοι. Στο βαθμό που η σημερινή νομοθεσία δεν ανταποκρίνεται στους βασικούς διαδικαστικούς κανόνες, εξαρτάται από τα ίδια τα κράτη μέλη να υλοποιήσουν το στόχο του σχεδίου ρύθμισης. Αυτή η από πρώτη όψη επιφυλακτική σχεδίαση του εν λόγω νομικού μέσου δεν πρέπει να οδηγήσει στο ενδεχόμενο να παραγνωριστούν τα πλεονεκτήματα που συνεπάγεται για τους κατοίκους κρατών μελών των οποίων η νομοθεσία έχει ή πρόκειται να συμμορφωθεί με τη ρύθμιση. Αναμένεται ότι η σχεδιασθείσα ρύθμιση θα αποτελέσει μοχλό για την εναρμόνιση των διαδικαστικών κανόνων που ισχύουν στα κράτη μέλη.

3.3. Η έννοια «αξίωση» περιγράφεται με μάλλον περιοριστικό τρόπο στο σχέδιο κανονισμού ως «αξίωση ενός συγκεκριμένου ποσού». Αυτό σημαίνει ότι το ποσό της αξίωσης πρέπει να είναι καθορισμένο πριν την έναρξη της δικαστικής διαδικασίας, ή να αναφέρεται με ακρίβεια στο δημόσιο έγγραφο, με βάση το οποίο μπορεί στη συνέχεια να υποβληθεί αίτηση για την πιστοποίησή του ως ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου. Με δεδομένες τις πολλές εγγυήσεις που απαιτούνται για την απόκτηση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου, τίθεται το ερώτημα εάν θα ήταν σκόπιμο να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής του για να καλύψει αξιώσεις μεταγενέστερα καθοριζόμενου ύψους. Για να ισχύσει η υπόθεση αυτή, αρκεί το έγγραφο ή τα έγγραφα στα οποία στηρίζεται η αξίωση να επιτρέπουν τον ακριβή καθορισμό του μεγέθους της.

3.4. Σε πλήρη συμφωνία με μια επίκαιρη και αποδοτική αντίληψη για τους διαδικαστικούς κανόνες, η πρόταση δεν επιδιώκει μια καθαρά φορμαλιστική προσέγγιση των αυστηρών τυπικών απαιτήσεων. Ιδιαίτερος στο άρθρο 19 καθιστά σαφέστατη την προοπτική να αποφευχθεί το ενδεχόμενο της καθήλωσης του ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου σε τυπικές απαιτήσεις που θα ερμηνεύονται με υπερβολική αυστηρότητα, γεγονός το οποίο με τη σειρά του θα οδηγεί σε κακοπιστία του οφειλέτη. Παρεμπιπτόντως, η άποψη αυτή συνάδει με την εξέλιξη της μετάβασης από τη Σύμβαση ΕΕΧ στον κανονισμό Βρυξέλλες I⁽²⁾.

(1) Είτε αποδεχόμενος ρητώς την αξίωση κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας, είτε αποδεχόμενος το χρέος του είτε συνάπτοντας συμβιβασμό ο οποίος εγκρίνεται από το δικαστήριο. Αποδοχή της αξίωσης είναι επίσης δυνατή και χωρίς την κίνηση διαδικασίας, για παράδειγμα μέσω δημοσίου εγγράφου.

(2) Βλέπε άρθρο 34 παράγραφος 2 του κανονισμού Βρυξέλλες I και σύγκρισε με ΔΕΚ 12 Νοεμβρίου 1992, Minalmet/Brandeis, υπόθεση C-123/91, Νομολογία 1992, I-5661.

3.5. Η πρόταση συνεκτιμά και εναρμονίζεται απόλυτα με τα νέα κοινοτικά μέσα τα οποία θεσπίστηκαν μετά την τροποποίηση των αρμοδιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδιαίτερος στον κανονισμό Βρυξέλλες I και τον Κανονισμό περί επιδόσεως.

3.6. Το σχέδιο κανονισμού δεν προβλέπει επίσης την ταύτιση των κανόνων που ισχύουν στα κράτη μέλη όσον αφορά την εκτέλεση. Η υποχρεωτική εκτέλεση του ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου θα πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις που ισχύουν σε κάθε κράτος μέλος. Από την πλευρά του ενάγοντος, η κατάσταση αυτή δεν είναι ιδιαίτερα διαφανής και ίσως να είναι και δυσνόητη. Σ' αυτό θα πρέπει να προστεθεί το γεγονός ότι οι κανόνες που σχετίζονται με την πτώχευση και την υπερχρέωση, με την συναφή προστασία του οφειλέτη, διαφέρουν σημαντικά από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Παρόλο που είναι σαφές ότι η εναρμόνιση όλων αυτών των κανόνων δεν αναφέρεται καθόλου στο σχέδιο κανονισμού, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να επιστήσει την προσοχή των ενδιαφερόμενων σ' αυτό το δύσκολο πρόβλημα.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Μια δικαστική απόφαση μπορεί να πιστοποιηθεί ως ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος μόνο εφόσον η απόφαση που ελήφθη στο κράτος μέλος προέλευσης είναι εκτελεστή και έχει καταστεί τελεσίδικη (άρθρο 5, παράγραφος α)). Στο άρθρο 3 παράγραφος 6 της πρότασης, η έννοια «τακτικό ένδικο μέσο» αποκτά ένα ιδιαίτερο κοινοτικό περιεχόμενο με βάση την περιγραφή που έδωσε σε αυτήν το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην υπόθεση *Industrial Diamond Supplies* κατά *Riva* (1). Στην εν λόγω περιγραφή γίνεται παραπομπή στο εθνικό δικαίο σε σχέση με τη νόμιμη προθεσμία που ισχύει για τη χρήση ένδικων μέσων. Ο ορισμός αυτός δεν προσφέρει αρκετή νομική ασφάλεια όσον αφορά τη στιγμή που αρχίζει να τρέχει η προθεσμία. Για το λόγο αυτό και με βάση το δίδαγμα που συνάγεται από τη προαναφερθείσα απόφαση, θα ήταν σκόπιμο να διατυπωθεί με τον ακόλουθο τρόπο: «Ως τακτικό ένδικο μέσο νοείται κάθε ένδικο μέσο το οποίο μπορεί να οδηγήσει στην ακύρωση ή την τροποποίηση της απόφασης η οποία αποτελεί το αντικείμενο της διαδικασίας πιστοποίησης ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου, η άσκηση του οποίου περιορίζεται σε περίοδο που καθορίζεται από το νόμο και αρχίζει να ισχύει δυνάμει της ίδιας της απόφασης ή της επίδοσης ή κοινοποίησης της απόφασης».

4.1.1. Για να προσδιοριστεί με περισσότερη ακρίβεια ποια είναι ακριβώς τα ένδικα μέσα τα οποία πρέπει να καλύπτονται από την έννοια αυτή με περαιτέρω διευκρίνιση — η οποία περιλαμβάνεται στην προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων — πρέπει να συμπεριληφθεί στον ορισμό που προτείνεται στο σχέδιο κανονισμού. Πρόκειται για «κάθε ένδικο μέσο το οποίο συγκαταλέγεται στην τακτική διεκπεραίωσης μιας διαδικασίας και αποτελεί αφ'εαυτό εξέλιξη της διαδικασίας η οποία πρέπει να λαμβάνεται υπόψη από όλες τις ενδιαφερόμενες πλευρές» (2). Η

συμπερίληψη της αρνητικής περιγραφής, όπως αναφέρεται στην προηγούμενη απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, στο σχέδιο κανονισμού μπορεί επίσης να οδηγήσει στην αποφυγή συζητήσεων και προβλημάτων όσον αφορά την πιστοποίηση ενός ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου. Όντως, το Δικαστήριο διευκρίνισε (3) ότι τα ένδικα μέσα «τα οποία εξαρτώνται από απρόβλεπτα γεγονότα που συνέβησαν όταν ελήφθη η αρχική απόφαση ή δεν μπορούν να αμφισβητηθούν από τις δράσεις τρίτων στην περίπτωση προθεσμιών που άρχισαν να ισχύουν δυνάμει της αρχικής απόφασης», δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως «τακτικά ένδικα μέσα». Κατ' αυτό τον τρόπο, ο ορισμός ανταποκρίνεται στην πρόθεση του κανονισμού που είναι η ταχεία εφαρμογή αποφάσεων στα πλαίσια της οποίας πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και η κατάληξη της προς εκτέλεση απόφασης.

4.2. Η διευκρίνιση του σχεδίου στο άρθρο 7 παράγραφος 3 προσδιορίζει ότι ο αριθμός των επικυρωμένων αντιγράφων του πιστοποιητικού ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου που θα χορηγούνται στον πιστωτή αντιστοιχεί στον αριθμό των θεωρημένων αντιγράφων της απόφασης που χορηγούνται σε αυτόν σύμφωνα με το δικαίο του κράτους μέλους προέλευσης. Στο ίδιο το κείμενο του σχεδίου γίνεται λόγος περί «επικυρωμένων αντιγράφων», ενώ αυτό που εννοείται σαφώς είναι «εκτελεστοί τίτλοι». Συνιστάται να γίνει στο κείμενο ρητή αναφορά στην έκδοση εκτελεστής απόφασης η οποία μπορεί να πιστοποιηθεί ως ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος. Αφενός, στη νομοθεσία των κρατών μελών υπάρχουν διάφορα είδη αντιγράφων δικαστικών αποφάσεων τα οποία δεν μπορεί πάντα να χρησιμεύσουν ως βάση για την υποχρεωτική εκτέλεσή τους (4). Από την άλλη πλευρά, η πρόθεση είναι ορθώς η έκδοση αντιγράφων πιστοποιητικών ευρωπαϊκών εκτελεστών τίτλων αλλά και εκτελεστών αποφάσεων. Επιπλέον, κρίνεται σκόπιμο να οριστεί και η έννοια «εκτελεστή έκδοση» στο άρθρο 3.

4.3. Το άρθρο 11, σημείο 1 εδάφιο β) και γ) του σχεδίου κανονισμού πρέπει να συμπληρωθεί με την πρόταση «ή την άρνηση του οφειλέτη να παραλάβει το έγγραφο». Τυχόν άρνηση του οφειλέτη να αρνηθεί την επίδοση ή την κοινοποίηση του εγγράφου δεν πρέπει να εμποδίζει (5). Την διεκπεραίωση της διαδικασίας η οποία οδηγεί στην έκδοση απόφασης που πληροί τις προϋποθέσεις να πιστοποιηθεί ως ευρωπαϊκός εκτελεστός τίτλος. Το ίδιο πρόβλημα προκύπτει επίσης σε σχέση με το άρθρο 11, παράγραφος 1 εδάφιο δ), για το οποίο θα πρέπει να βρεθεί κατάλληλη λύση, αφού συνεκτιμηθεί τόσο η ιδιαιτερότητα των τεχνικών που αναφέρονται σε αυτό όσο και η εξέλιξη που θα έχουν στο μέλλον (όπως για παράδειγμα η αυτόματη βεβαίωση της παραλαβής).

(1) ΔΕΚ 22 Νοεμβρίου 1977, *Industrial Diamond Supplies/Riva*, υπόθεση 43/77, Νομολογία 1977, I-2175, σημεία 37 και 38.

(2) ΔΕΚ 22 Νοεμβρίου 1977, *Industrial Diamond Supplies/Riva*, υπόθεση 43/77, Νομολογία 1977, I-2175, σημείο 37.

(3) ΔΕΚ 22 Νοεμβρίου 1977, *Industrial Diamond Supplies/Riva*, υπόθεση 43/77, Νομολογία 1977, I-2175, σημείο 39.

(4) Σύμφωνα με τη Βελγική νομοθεσία, μπορεί να γίνει διάκριση μεταξύ ανεπικυρωτών αντιγράφων, πιστών αντιγράφων και έκδοσης εκτελεστής αποφάσεως. Σύμφωνα με τη Βελγική νομοθεσία, στη μια πλευρά μπορεί να χορηγηθεί μόνο ένα αντίγραφο εκτελεστής αποφάσεως ή εντάλματος. (βλέπε άρθρο 1379 Ger. W.).

(5) Βλέπε επίσης άρθρο 13, παράγραφος α), που ορθώς δεν αναφέρεται η υπόθεση που προβλέπεται στο άρθρο 11, παράγραφος 1, εδάφιο β), βλέπε επίσης άρθρο 13, β), (iii): «εάν το έγγραφο έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί σε άλλο πρόσωπο και όχι στον οφειλέτη, (...)».

4.4. Οι έννοιες «νόμιμος αντιπρόσωπος» και «πληρεξούσιος» που περιλαμβάνονται στο άρθρο 11 παράγραφος 2 του σχεδίου κανονισμού, στην περίπτωση που επίδοση ή κοινοποίηση πρέπει να γίνουν σε άλλη χώρα, πρέπει να συμπεριληφθούν στο άρθρο 3 (ορισμοί) και να διασαφηνιστούν σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται σχετικώς στην αιτιολόγηση. Καμία από τις έννοιες αυτές δεν περιγράφεται στον κανονισμό επίδοσης.

4.5. Στο άρθρο 12 παράγραφος 1 περιλαμβάνονται διάφορες σαφείς έννοιες και περιγραφές οι οποίες, αν δεν διευκρινιστούν περαιτέρω, μπορούν να οδηγήσουν σε διαφορετικές ερμηνείες, οπωσδήποτε στην περίπτωση επίδοσης ή κοινοποίησης σε ξένη χώρα. Πρόκειται για τις φράσεις «εύλογες προσπάθειες για την επίδοση του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου» (άρθρο 12 παράγραφος 1) και «ενήλικες» [άρθρο 12 παράγραφος 1, α) και β)]. Και σ' αυτή την περίπτωση πρέπει να υπάρξει μια ενιαία περιγραφή των όρων. Ασαφής είναι επίσης και η φράση «εάν το γραμματοκιβώτιο είναι κατάλληλο για την ασφαλή φύλαξη της αλληλογραφίας» [άρθρο 12 παράγραφος 1, δ)] η οποία αφήνει περιθώρια για διάφορες ερμηνείες. Όσον αφορά το άρθρο 12 παράγραφος 2, πρέπει να σημειωθούν τα όσα παρατηρήθηκαν σε σχέση με το άρθρο 11 παράγραφος 2.

4.6. Στο σχέδιο του άρθρου 15 παράγραφος 1 διευκρινίζεται η έννοια της «επίδοσης εντός της αναγκαίας για την υπεράσπιση προθεσμίας». Οι προθεσμίες αυτές πρέπει να υπολογίζονται «από την ημερομηνία επίδοσης του εισαγωγικού της δίκης εγγράφου ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου» (άρθρο 15 παράγραφος 1 in fine). Παρόμοιοι όροι και προθεσμίες αναφέρονται και στο άρθρο 15 παράγραφος 2. Ανάλογα με το συγκεκριμένο στάδιο στο οποίο βρίσκεται η διαδικασία, η ακριβής ημερομηνία επίδοσης ή κοινοποίησης καθώς και ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να υπολογίζονται οι σχετικές προθεσμίες καθορίζονται από το δίκαιο του κράτους μέλους το οποίο είναι αρμόδιο να εκδώσει απόφαση επί της αξίωσης (ιδιαιτέρως στην περίπτωση που η επίδοση ή η κοινοποίηση στον οφειλέτη πραγματοποιούνται στο ίδιο κράτος μέλος), ή με βάση το δίκαιο του κράτους μέλους το οποίο καλείται να προβεί στην ολοκλήρωση της επίδοσης ή κοινοποίησης (ιδιαιτέρα στην περίπτωση επιδόσεων ή κοινοποιήσεων διασυνοριακού χαρακτήρα). Στην τελευταία περίπτωση, η διευκρίνιση η οποία περιλαμβάνεται σε σχέση με την ημερομηνία αυτής στο άρθρο 9 παράγραφος 1 του κανονισμού επίδοσης θα αποβεί χρήσιμη. Αυτό βεβαίως δε σημαίνει ότι στο σχέδιο ρύθμισης δεν πρέπει πλέον να διευκρινιστεί με βάση ποιο δίκαιο πρέπει να υπολογίζεται η προθεσμία των 28 ημερών στην περίπτωση διασυνοριακής επίδοσης (είτε με βάση το δίκαιο του κράτους μέλους όπου διεξάγεται η διαδικασία η οποία πρέπει να οδηγήσει στην έκδοση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου, είτε με βάση το δίκαιο του κράτους μέλους το οποίο καλείται να προβεί στην ολοκλήρωση της επίδοσης ή της κοινοποίησης) ούτως ώστε να αποφευχθεί το ενδεχόμενο αμφισβήτησης και η συνεπακόλουθη νομική αβεβαιότητα.

4.7. Από το άρθρο 18 πρέπει να διαγραφεί η λέξη «το δικαστήριο». Μεταξύ των κρατών μελών υπάρχουν σημαντικές διαφορές όσον αφορά τους κανόνες που ισχύουν σχετικά με την κλήτευση και την ανάγκη ή όχι της παρέμβασης του δικαστή ή του δικαστηρίου. Το σχέδιο κανονισμού δεν φιλοδοξεί την εναρμόνιση των νομοθετικών διαδικασιών στα κράτη μέλη και η ενημέρωση που επιδιώκεται με το άρθρο 18 μπορεί να πραγματοποιηθεί

κάλιστα και με άλλο τρόπο (για παράδειγμα από τον ίδιο τον πιστωτή ή από τον δικαστικό κλητήρα που δρα για λογαριασμό του) παρά με την παρέμβαση δικαστηρίου⁽¹⁾.

4.8. Στο ολλανδικό κείμενο του σχεδίου κανονισμού, το άρθρο 20, παράγραφος 1, α), (i) — «de schuldenaar heeft buiten zijn schuld niet tijdig genoeg van de beslissing tot instelling van een gewoon rechtsmiddel kennis kunnen nemen» — έχει διατυπωθεί με ατυχή και ανακριβή τρόπο ο στόχος που επιδιώκεται⁽²⁾ το οποίο στα αγγλικά έχει ως εξής: «did not have knowledge of the judgement in sufficient time to lodge an ordinary appeal» (βλέπε επίσης και τη γαλλική έκδοση: «n'a pas eu connaissance de la décision en temps utile pour exercer un recours ordinaire»). Πρέπει να διαγραφεί η φράση «tot instelling van een gewoon rechtsmiddel».

4.9. Οι προϋποθέσεις [οι οποίες αναφέρονται αντιστοίχως στα άρθρο 20 παράγραφος 1, και 20 παράγραφος 1, α) (ii) και (iii) και άρθρο 20 παράγραφος 1, β)] με βάση τις οποίες αίρονται στο άρθρο 20 οι επιπτώσεις της παρέλευσης της προθεσμίας για τη δυνατότητα χρήσης ένδικου μέσου κατά εκδοθείσας απόφασης για μη αμφισβητούμενη αξίωση μοιάζουν να είναι αντιφατικές. Είναι δύσκολο να αντιληφθεί κανείς πώς μπορεί να πληρωθεί η απαίτηση που αναφέρεται στο άρθρο 20 παράγραφος 1, β) («οι ισχυρισμοί του οφειλέτη δεν φαίνονται εκ πρώτης όψεως προφανώς αστηρικτοι») σε περίπτωση που ο οφειλέτης δεν παρέλαβε εγκαίρως το εισαγωγικό της δίκης έγγραφο ή ισοδύναμο έγγραφο για να έχει τη δυνατότητα να υπερασπίζεται τον εαυτό του [άρθρο 20 παράγραφος 1, α), (ii)] ή δεν έλαβε εγκαίρως γνώση της κλήτευσης να παρουσιαστεί [άρθρο 20 παράγραφος 1, α), (iii)]. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο για την υπόθεση που προβλέπεται στο άρθρο 3, σημείο 4, β), στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 20 παράγραφος 1.

4.10. Ο όρος «δικαστικός συμβιβασμός» (άρθρο 25), ο οποίος χρησιμοποιείται επίσης στο άρθρο 58 του κανονισμού Βρυξέλλες I, χωρίς να περιγράφεται, θα πρέπει να διασαφηνιστεί και να συμπεριληφθεί στους ορισμούς του άρθρου 3 (όπου παρεμπιπτόντως αναφέρεται εμμέσως στο άρθρο 3 παράγραφος 4,δ).

4.11. Σε αντίθεση με άλλα, πρόσφατα κοινοτικά μέσα που σχετίζονται με του διαδικαστικούς κανόνες, το σχέδιο κανονισμού δεν προβλέπει την έκδοση εκθέσεων για την εφαρμογή του ή για υποβληθείσες προτάσεις τροποποίησης (σε συμφωνία με τα άρθρα 73 του Κανονισμού Βρυξέλλες I και 24 του Κανονισμού Επιδόσεως). Ακριβώς επειδή το σχέδιο κανονισμού αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς την χάραξη ενός προγράμματος με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των μέτρων για την εκτέλεση αποφάσεων, κρίνεται ιδιαίτερα σκόπιμο να συμπεριληφθεί σ' αυτό παρόμοια ρήτρα αξιολόγησης.

(1) Σύμφωνα με το Βελγικό Δίκαιο, δεν απαιτείται παρέμβαση δικαστή ή δικαστηρίου πριν την επίδοση αντιγράφου της κλήτευσης στον οφειλέτη.

(2) Βλέπε επίσης διασαφήνιση στο άρθρο 20: «Indien de schuldenaar de beslissing niet tijdig heeft ontvangen, (...)».

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την πρόταση κανονισμού και παρατηρεί τα ακόλουθα:

- Η καθιέρωση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα σε σύγκριση με την υφιστάμενη διαδικασία. Καταργούνται η παρέμβαση του δικαστικού μηχανισμού στο κράτος μέλος εκτέλεσης και μαζί με αυτήν η καθυστέρηση και το κόστος που συνεπάγεται. Με τις εκτεταμένες εγγυήσεις σχετικά με τα δικαιώματα υπεράσπισης, καθίσταται εφικτή η κατάργηση του ελέγχου. Μια περαιτέρω απλούστευση συνίσταται στο γεγονός ότι η μετάφραση των εγγράφων καθίσταται πλέον περιττή, δεδομένου ότι για την πιστοποίηση εγγράφου ως ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου θα χρησιμοποιούνται πολύγλωσσα έντυπα.
- Η πρόταση κανονισμού συνεκτιμά και συνάδει με τον κανονισμό Βρυξέλλες I και τον κανονισμό επιδόσεως στους οποίους παρεμπιπτόντως και στηρίζεται με στόχο τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου.

5.2. Η ελευθερία επιλογής που διαθέτουν τα κράτη μέλη όσον αφορά την προσαρμογή των εθνικών διαδικαστικών κανόνων στους βασικούς κανόνες που περιλαμβάνονται στο σχέδιο κανονισμού αποτελεί την αχίλλειο πτέρνα της πρότασης. Θα ήταν ευτύχημα να συνειδητοποιήσουν σύντομα τα κράτη μέλη ότι η θέσπιση ευρωπαϊκού εκτελεστού τίτλου δεν προσφέρει παρά μόνο πλεο-

νεκτήματα στους υπηκόους τους, ούτως ώστε σε περίπτωση που αυτό είναι απαραίτητο να προσαρμόσουν σύντομα και με τον ενδεδειγμένο τρόπο τους κανόνες τους στο πρότυπο των βασικών διαδικαστικών κανόνων.

5.3. Ενώ είναι αναμφισβήτητο ότι το σχέδιο κανονισμού αποτελεί ένα νέο βήμα στη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού χώρου, πρέπει να τονιστεί ότι, πριν φτάσουμε στο σημείο αυτό, πρέπει ακόμη να γίνουν πολλά. Επιβάλλεται σε μεγάλο βαθμό εναρμόνιση των εθνικών διαδικαστικών κανόνων (συμπεριλαμβανομένων αυτών που διέπουν την εκτέλεση αποφάσεων). Η ΕΟΚΕ έχει πλήρη επίγνωση των προκλήσεων που θα πρέπει να αντιμετωπίσουν λόγω του αντικτύπου που έχουν οι ρυθμίσεις αυτές σε δύσκολα και λεπτά θέματα όπως η ίση μεταχείριση των οφειλετών, η προστασία των καταναλωτών, οι κανόνες που ισχύουν για επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν δυσχέρειες, πτώχευση και υπερχρέωση.

5.4. Η ΕΟΚΕ συνιστά, επίσης, να εξεταστεί αν είναι δυνατό να καταρτιστούν παρόμοιοι κανόνες για εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης διαφορών (ADR). Οι ADR ορθώς συγκαταλέγονται στις πολιτικές προτεραιότητες των οργάνων της ΕΕ και το ανανεωμένο ενδιαφέρον για τις τεχνικές αυτές προκύπτει σαφώς από την έκδοση της Πράσινης Βιβλίου για τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών αστικού και εμπορικού δικαίου (Βρυξέλλες, 19 Απριλίου 2002⁽¹⁾).

⁽¹⁾ COM(2002) 196 τελικό.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πράσινη Βίβλος για τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών αστικού και εμπορικού δικαίου»

(COM(2002) 196 τελικό)

(2003/C 85/02)

Στις 19 Απριλίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Νοεμβρίου 2002, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Malosse.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 91 ψήφους υπέρ, μία κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

0. Περίληψη της γνωμοδότησης

0.1. Ως προς τη γενική προσέγγιση: να εξακολουθήσει να χρησιμοποιείται ως μέσον η σύσταση. Μετά την πάροδο τριών ετών, όμως, και μετά από αξιολόγηση της επίδρασης της εν λόγω σύστασης, να εξεταστεί κατά πόσον θα ήταν σκόπιμο να επιλεγεί ως μέσον η οδηγία ή να διατηρηθεί η σύσταση.

0.2. Ως προς την εμπέλευση των ρητρών προσφυγής στους ADR: να γίνει δεκτό το μη παραδεκτό της προσφυγής σε δικαστή μέχρις ότου πραγματοποιηθεί η ουσιαστική εφαρμογή της διαδικασίας ADR. Ο κανόνας αυτός, όμως, περιορίζεται όταν πρόκειται για συμβάσεις προσχώρησης και, γενικότερα, για καταναλωτικές συμβάσεις.

0.3. Ως προς την αναστολή των προθεσμιών προσφυγής στη δικαιοσύνη: να αναγνωρίζεται όταν η αρχική σύμβαση προβλέπει ρήτρα προσφυγής στους ADR. Να αναγνωρίζεται, επίσης, εάν δεν υπάρχει καμία τέτοια ρήτρα, αποκλειστικά όμως από τη στιγμή που θα έχει εφαρμοστεί πραγματικά από τα μέρη ένας μηχανισμός ADR.

0.4. Ως προς τις ελάχιστες εγγυήσεις διαδικασιών: να διατηρηθούν οι αρχές της αμεροληψίας του τρίτου ως προς τα μέρη, της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας, της ευθυδικίας και του απορρήτου.

0.5. Ως προς την κατάληξη της διαδικασίας ADR: να εξεταστεί η δυνατότητα ενοποίησης, σε όλα τα κράτη μέλη, της νομικής φύσης των συμφωνιών και να προβλεφθεί ήδη ότι η εκτελεστικότητα της συμφωνίας, όταν έχει εξασφαλιστεί σύμφωνα με τη νομοθεσία του εκάστοτε κράτους, θα επιφέρει εκ των πραγμάτων την εκτελεστικότητα στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Να τροποποιηθεί αναλόγως ο κανονισμός «Βρυξέλλες Ι».

0.6. Ως προς το καθεστώς των φορέων: να προβλεφθεί μια αρχική κατάρτιση των «τρίτων», συγκεκριμένη, η οποία θα πρέπει να συμπληρώνεται με υποχρεωτική συνεχή επιμόρφωση. Να θεσπιστεί Ευρωπαϊκός Κώδικας Δεοντολογίας ο οποίος θα καθοδηγεί τους «τρίτους» στην αποστολή τους. Να συνενώνονται οι «τρίτοι» στα πλαίσια ενώσεων, πιστοποιημένων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

0.7. Ως προς την ασφάλιση των «τρίτων»: να συνιστάται στους «τρίτους» να συνάπτουν μια ασφάλεια αστικής ευθύνης, είτε προσωπικά, είτε μέσω ενός οργανισμού, νομικού προσώπου, ο οποίος τους υποδεικνύει.

1. Ιστορικό

1.1. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, κατόπιν αιτήσεως των Υπουργών Δικαιοσύνης των κρατών μελών, δημοσίευσε στις 19 Απριλίου 2002 Πράσινη Βίβλο στα πλαίσια του άρθρου 65 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το οποίο ορίζει ότι τα μέτρα που λαμβάνονται από το Συμβούλιο στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας αποσκοπούν, μεταξύ άλλων, στη βελτίωση και απλούστευση της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων αποφάσεων επί εξωδίκων υποθέσεων. Η Επιτροπή επιδιώκει με το εν λόγω έγγραφο να ενημερώσει καλύτερα τους ενδιαφερόμενους κύκλους σχετικά με τις υφιστάμενες ρυθμίσεις, αλλά και να δρομολογήσει έναν προβληματισμό σχετικά με την ενδεχόμενη αναγκαιότητα λήψης κοινών μέτρων, σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

1.2. Οι εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης των διαφορών (Alternative Dispute Resolution — ADR), υπό την έννοια που αναφέρονται στην Πράσινη Βίβλο, αφορούν τις εξώδικες διαδικασίες επίλυσης των διαφορών, με εξαίρεση τη διαιτησία⁽¹⁾. Πρόκειται για μια φιλική διαδικασία η οποία, συχνά χάρη σε ένα τρίτο μέρος, ανεξάρτητο και ουδέτερο, επιχειρεί να φέρει τα δύο μέρη σε συμφωνία και να οδηγήσει σε μια επίλυση που θα τακτοποιεί τη διαφορά τους. Οι ADR κατατάσσονται, γενικά, σε δύο κατηγορίες: Όταν εξασφαλίζονται άμεσα από τον δικαστή, ή ανατίθενται από αυτόν σε έναν τρίτο, πρόκειται για ADR στα πλαίσια δικαστικής διαδικασίας. Αντίθετα, γίνεται λόγος για συμβατικούς ADR, όταν τα μέρη προσφεύγουν σ' αυτούς χωρίς καμία δικαστική διαδικασία. Οι ADR ανταποκρίνονται σε διάφορους στόχους: αποκατάσταση του διαλόγου μεταξύ των μερών, διατήρηση των οικονομικών συναλλαγών, συμβολή στην ποιότητα της δικαιοσύνης και αποκατάσταση της κοινωνικής ειρήνης.

⁽¹⁾ Η διαιτησία είναι πλησιέστερη προς τα δικαστικά παρά προς τα εξώδικα μέσα, από την άποψη ότι η διαιτητική απόφαση επιχειρεί να αντικαταστήσει τη δικαστική απόφαση. Εξάλλου, η διαιτησία διέπεται ήδη από εκτενές ρυθμιστικό πλαίσιο, και σε επίπεδο κρατών και σε διεθνές επίπεδο.

1.3. Υπενθυμίζεται ότι οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων των δεκαπέντε είχαν επανειλημμένως την ευκαιρία, κατά τις διασκέψεις κορυφής, να δηλώσουν την προτίμησή τους για τους ADR: Στη Βιέννη, το Δεκέμβριο του 1998, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στα συμπεράσματά του, ενέκρινε το σχέδιο δράσης που εκπόνησαν το Συμβούλιο και η Επιτροπή με στόχο τη θέσπιση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και κάλεσε επιμόνως το Συμβούλιο να εφαρμόσει το ταχύτερο μέτρα προτεραιότητας για το σκοπό αυτόν. Ομοίως, στο Tampere, στις 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο όρισε νέες προοπτικές στον τομέα της Δικαιοσύνης και των Εσωτερικών Υποθέσεων, ευχόμενο την ανάπτυξη των εξωδίκων διαδικασιών. Στη Διάσκεψη Κορυφής της Λισσαβώνας, το Μάρτιο του 2000, κάλεσε την Επιτροπή και το Συμβούλιο να διευρύνουν τους τρόπους προώθησης της εμπιστοσύνης των καταναλωτών προς το ηλεκτρονικό εμπόριο, κυρίως μέσω νέων συστημάτων διευθέτησης των διαφορών. Τέλος, στη Feira, τον Ιούνιο του 2000, ο στόχος αυτός επιβεβαιώθηκε με την ευκαιρία της υιοθέτησης του σχεδίου δράσης e-Europe 2002.

1.4. Πιο συγκεκριμένα, σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, ανελήφθη σύνολο τομεακών δράσεων για θέματα ADR.

1.5. Οι περισσότερες από τις πρωτοβουλίες αυτές αφορούν το καταναλωτικό δίκαιο. Το γεγονός αυτό αντανακλά το μέλημα της Επιτροπής να προσφέρει στους καταναλωτές ενιαίο επίπεδο προστασίας. Επισημαίνονται, σχετικά, οι συστάσεις της Επιτροπής της 30ής Μαρτίου 1998 ⁽¹⁾ και της 4ης Απριλίου 2001 ⁽²⁾.

1.6. Παράλληλα, το Συμβούλιο και η Επιτροπή, κατά την υιοθέτηση του κανονισμού «Βρυξέλλες Ι» ⁽³⁾ για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, επανέλαβαν, όχι βέβαια στο ίδιο το κείμενο του κανονισμού, αλλά σε κοινή δήλωση ⁽⁴⁾, ότι ενθαρρύνουν τη συνέχιση των εργασιών στους κόλπους των κρατών μελών σχετικά με τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, τονίζοντας έτσι τον συμπληρωματικό ρόλο των εν λόγω εναλλακτικών τρόπων σε σχέση με τα κλασικά δικαιοδοτικά όργανα, κυρίως δε όσον αφορά το ηλεκτρονικό εμπόριο.

1.7. Εξάλλου, η οδηγία της 8ης Ιουνίου 2000 ⁽⁵⁾ περιέλαβε ρητώς στο κείμενό της μέτρα (άρθρο 17) προκειμένου τα κράτη

μέλη να ενθαρρύνουν τα εξωδικαστικά όργανα να ενεργούν στα πλαίσια των καταναλωτικών διενέξεων ⁽⁶⁾.

1.8. Τέλος, για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των καταναλωτών στη φιλική επίλυση των διασυνοριακών διαφορών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχεδίασε δύο ευρωπαϊκά δίκτυα εθνικών φορέων. Το δίκτυο «FIN-Net» στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, λειτουργεί από την 1η Φεβρουαρίου 2001. Το δίκτυο «EEJ-Net», σε δοκιμαστική φάση από τις 16 Οκτωβρίου 2001, έχει γενική αρμοδιότητα.

1.9. Από την άλλη πλευρά, η ανάγκη συνυπολογισμού της ανθρώπινης διάστασης των οικογενειακών διενέξεων, οδήγησε το Συμβούλιο και την Επιτροπή στην ανάληψη παράλληλων πρωτοβουλιών στον τομέα του οικογενειακού δικαίου. Στον τομέα αυτόν, η δυνατότητα να αποτελέσει η διαμεσολάβηση μέσο επίλυσης των διενέξεων είναι σαφώς ένας από τους στόχους της πρότασης κανονισμού Βρυξέλλες II bis ⁽⁷⁾.

1.10. Σε θέματα εργατικού δικαίου, και σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι ADR συνιστούν (συχνά με τη μορφή της διαμεσολάβησης) υποχρεωτική διαδικασία που προηγείται από οποιαδήποτε δίκη, και μερικές φορές, μάλιστα, το πρώτο στάδιο της διαδικαστικής διαδικασίας. Η χρησιμότητά τους στο επίκεντρο των κοινωνικών διενέξεων είχε ήδη τονιστεί στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη του 1989 ⁽⁸⁾. Στην ανακοίνωσή της της 28ης Ιουνίου 2000, «Ατζέντα κοινωνικής πολιτικής» ⁽⁹⁾, η Επιτροπή τόνισε τη σημασία των ADR για τον εκσυγχρονισμό του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου. Στη συνέχεια, ανέθεσε στην ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου «εργασιακές σχέσεις και προσαρμογή στις εξελίξεις» να διατυπώσει συγκεκριμένες συστάσεις για το σκοπό αυτό.

1.11. Οι ADR εμφανίζονται, πλέον, σε πολλούς τομείς, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι νοούνται πάντοτε κατά τον ίδιο τρόπο, είτε μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε και στο εσωτερικό του ίδιου κράτους. Είναι γεγονός ότι, προς το παρόν, οι ADR εμφανίζονται ως γενική ονομασία, που ανταποκρίνεται σε μεγάλη ποικιλία από ορολογίες, συχνά ασαφείς. Ως εκ τούτου, οι διαφοροποιήσεις αυτές, που συνιστούν αναντίρρητα ένα από τα προσόντά τους, ενδέχεται να αποβούν επιβλαβείς για την ορθή ανάπτυξή τους. Θα ήταν λοιπόν σκόπιμο να καταρτιστεί ένα γενικό πλαίσιο, εντός του οποίου θα μπορούν να αναπτυχθούν με ασφάλεια οι ADR και, προς τούτο, θα πρέπει να καθοριστούν ορισμένες αρχές σχετικά με τις ελάχιστες εγγυήσεις διαδικασιών, την αμεροληψία και ευθυδικία του τρίτου, το απόρρητο.

⁽¹⁾ Σχετικά με τις αρχές που διέπουν τα αρμόδια όργανα για την εξώδικη επίλυση των διαφορών καταναλωτικής, ΕΕ L 115 της 17.4.1998.

⁽²⁾ Περί αρχών για τα εξωδικαστικά όργανα συναινετικής επίλυσης καταναλωτικών διαφορών, ΕΕ L 109 της 19.4.2001.

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 44/2001 του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 2000, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, ΕΕ L 12 της 16.1.2001.

⁽⁴⁾ Κοινή δήλωση του Συμβουλίου και της Επιτροπής σχετικά με τα άρθρα 15 και 73 του κανονισμού, που καταχωρήθηκε στα πρακτικά της συνεδρίασης του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 2000, κατά την οποία υιοθετήθηκε ο εν λόγω κανονισμός.

⁽⁵⁾ Οδηγία 2000/31/ΕΚ της 8ης Ιουνίου 2000, ΕΕ L 178 της 17.7.2000.

⁽⁶⁾ Εξάλλου, για οποιαδήποτε διένεξη που αφορά το ηλεκτρονικό εμπόριο — πέρα και από τις καταναλωτικές διενέξεις — τα κράτη μέλη πρέπει να βεβαιωθούν ότι το νομικό τους σύστημα επιτρέπει τη χρήση των μηχανισμών ADR μέσω ηλεκτρονικών μέσων.

⁽⁷⁾ COM(2001) 505 τελικό, ΕΕ C, Νοέμβριος 2001. Η εν λόγω πρόταση κανονισμού κατατέθηκε ως συμπλήρωμα του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 της 29ης Μαΐου 2000, ΕΕ L 160 της 30.6.2000, σ. 19 — του επονομαζόμενου «Βρυξέλλες II» — για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας.

⁽⁸⁾ Άρθρο 13.

⁽⁹⁾ COM(2000) 379 της 28.6.2000.

1.12. Με το σκοπό αυτό, και στα πλαίσια του προγράμματος Grotius ⁽¹⁾, αναπτύχθηκε δράση με τη συμμετοχή κέντρων διαμεσολάβησης από διάφορα κράτη μέλη ⁽²⁾. Επίσης, υλοποιήθηκε το πρόγραμμα «MARC 2000» για την ευρωπαϊκή συνεργασία για την ανάπτυξη των φιλικών τρόπων διευθέτησης των διαφορών των επιχειρήσεων σε αστικά και εμπορικά θέματα, το οποίο κατέληξε στην κατάρτιση καταλόγου συστάσεων για την προώθηση ελάχιστης εναρμόνισης των ADR στην Ευρώπη.

1.13. Ως συνέχεια στα προαναφερόμενα, η υπό εξέταση Πράσινη Βίβλος περιλαμβάνει είκοσι μία ερωτήσεις σχετικά με τη θέσπιση κοινών θεμελιωδών αρχών μεταξύ των κρατών μελών. Πρέπει να προσεγγισθούν οι μέθοδοι και το περιεχόμενο των εν λόγω αρχών.

2. Οι κύριες αρχές προς προώθηση

2.1. Οι προηγούμενες λήψεις θέσεων της ΟΚΕ

2.1.1. Η ΟΚΕ, πρωτοπόρος στα ζητήματα αυτά, εκδήλωσε πολύ γρήγορα το ενδιαφέρον της για τους ADR, ως συμπληρωματικούς τρόπους διευθέτησης των διαφορών, οι οποίοι επικαλούνται την υπευθυνότητα των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων, μέσω αυτού που θα μπορούσε να ονομαστεί λειτουργική επικουρικότητα. Αναφέρονται, ειδικότερα, οι γνωμοδοτήσεις για τα εξής έγγραφα: «Πρόταση Κανονισμού (ΕΚ) του Συμβουλίου για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» ⁽³⁾, «Πρωτοβουλία της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας για την έκδοση κανονισμού του Συμβουλίου για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις» ⁽⁴⁾, «Πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις» ⁽⁴⁾, καθώς και για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις πρακτικές προώθησης των πωλήσεων στην εσωτερική αγορά» ⁽⁵⁾.

2.2. Οι ανάγκες

2.2.1. Αφενός, η διευθέτηση των διαφορών προσκρούει όλο και περισσότερο στην αυξανόμενη διάρκεια των διαδικασιών και σε έξοδα συχνά δυσανάλογα με το αντικείμενο της διαφοράς. Πέρα από αυτά τα κλασικά προβλήματα, οι διασυνοριακές διαφορές αντιμετωπίζουν και ζητήματα, συχνά σύνθετα, που αφορούν τη σύγκρουση νόμων ή τη σύγκρουση αρμοδιοτήτων μεταξύ δικαστηρίων. Οι ADR, λοιπόν, αναπτύχθηκαν κυρίως για να δώσουν λύση στις δυσκολίες πρόσβασης στη δικαιοσύνη, εφόσον έχουν ρόλο συμπληρωματικό προς τις δικαιοδοτικές διαδικασίες.

Με άλλα λόγια, η προώθηση των εξωδικαστικών αυτών τρόπων διευθέτησης των διαφορών εμφανίζεται ως λύση για την αύξηση των διασυνοριακών διαφορών που προκύπτει από την εντατικοποίηση των συναλλαγών, ιδιαίτερα μέσω του ηλεκτρονικού εμπορίου, και από την κινητικότητα των πολιτών.

2.2.2. Αφετέρου, διαπιστώνεται ότι οι ADR αναπτύχθηκαν κατά προτεραιότητα προς όφελος των καταναλωτών, καθώς και για τους εργασιακούς κύκλους και τις κοινωνικές διενέξεις. Αποδεικνύεται, όμως, ότι είναι εξίσου χρήσιμοι και για τη διευθέτηση των διαφορών μεταξύ επιχειρήσεων: Θα αναφέρουμε εδώ την επιθυμία των εμπορικών εταιριών για την αναζήτηση, πριν ακόμη από την ανάπτυξη μιας διαφοράς, ενός ουδέτερου πεδίου που να παρέχει τη δυνατότητα εξέτασης και συζήτησης των εκατέρωθεν συμφερόντων, παρουσία ενός τρίτου προσώπου. Η εξεύρεση κατάλληλων λύσεων, που συχνά δεν θα μπορούσαν διαφορετικά να υιοθετηθούν, θα επιτρέψει τη συνέχιση των εμπορικών τους σχέσεων.

2.2.3. Οποσδήποτε, οι ADR δεν πρέπει να αποτελούν μέθοδο διαφυγής από την κρατική δικαιοσύνη· η ΟΚΕ το υπενθυμίζει αυτό κάθε φορά που εκφέρει γνώμη σχετικά με το ζήτημα. Οι ADR πρέπει να παραμένουν πάντοτε μια επιλογή, αποδεκτή από όλα τα μέρη. Το μέλημα αυτό πρέπει να διέπει όλες τις απαντήσεις που θα δοθούν στα ερωτήματα της Πράσινης Βίβλου. Οι ADR, όμως, παρουσιάζουν το πλεονέκτημα ότι προτείνουν στα μέρη ένα εναλλακτικό μέσον, ενώ διαφυλάσσεται πάντοτε το θεμελιώδες δικαίωμά τους για προσφυγή στη δικαιοσύνη, παρότι γνωρίζουμε ότι γενικά δεν λειτουργεί ικανοποιητικά (καθυστερήσεις, κορεσμός των φακέλων, αργές διαδικασίες). Τέλος, η προώθηση των ADR εκφράζει επίσης τη βούληση υποστήριξης ενός προτύπου κοινωνίας των πολιτών που βασίζεται στην αρχή της συναίνεσης και που παρέχει σημαντική θέση στους φορείς της και στις οργανώσεις της.

2.2.4. Το ζήτημα του κατά πόσον είναι σκόπιμη μια παρέμβαση σε ευρωπαϊκό επίπεδο για θέματα ADR εξαρτάται από τις αρχές της αναλογικότητας και της επικουρικότητας. Αφενός, θα ήταν καλό να μην παγιωτοποιηθούν συγκεκριμένα πρότυπα, αλλά να αναπτυχθούν οι καταλληλότερες μέθοδοι σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο. Αφετέρου, πρέπει να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι οι ενδεχόμενες διενέξεις αποκτούν όλο και πιο συχνά διασυνοριακές διαστάσεις, στα πλαίσια μιας Ευρώπης που υπεισέρχεται περισσότερο στην καθημερινότητα των οικονομικών φορέων (ενιαία αγορά, ενιαίο νόμισμα), αλλά και των πολιτών (ταξίδια, κινητικότητα στην εργασία, οικογενειακές σχέσεις ...). Είναι επομένως σημαντικό, πάντα με μέτρο, να προωθηθεί ένα κατάλληλο πλαίσιο ώστε οι ADR να αναπτυχθούν σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Μέσα στο πνεύμα αυτό, η ΟΚΕ προκρίνει μάλλον μια ευέλικτη προσέγγιση, που θα προβλέπει ψήφισμα για τον καθορισμό πλαισίου αναφοράς και εμπιστοσύνης, δράσεις προώθησης και ανταλλαγής ορθών πρακτικών ⁽⁶⁾ και, τέλος, δημιουργία ευρωπαϊκών δικτύων φορέων ADR. Η υιοθέτηση ενός ευρωπαϊκού κώδικα δεοντολογίας κρίνεται, για τους σκοπούς αυτούς, παραδειγματική του πιθανού ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεδομένου ότι θα προσέφερε υποστήριξη μέσω της διάδοσης των ορθών πρακτικών.

⁽¹⁾ Το πρόγραμμα αυτό παρέχει τη δυνατότητα διευκόλυνσης, μέσω επιδοτήσεων, της δικαστικής και εξωδικαστικής συνεργασίας, προωθώντας την αμοιβαία γνώση των νομικών και δικαστικών συστημάτων.

⁽²⁾ Το Brussels Business Mediation Centre (BBMC, Βέλγιο), το Centre for Effective Dispute Resolution (CEDR, Μεγάλη Βρετανία), το Netherlands Mediation Institute (NMI, Κάτω Χώρες), την Union Camere (Ιταλία) και το Centre de médiation et d'arbitrage de Paris (CMAP), το οποίο είναι επικεφαλής του προγράμματος Marc 2000.

⁽³⁾ EE C 117 της 26.4.2000.

⁽⁴⁾ EE C 139 της 11.5.2001.

⁽⁵⁾ EE C 221 της 17.9.2002.

⁽⁶⁾ Ορισμένα κράτη μέλη έχουν αναλάβει τομεακές πρωτοβουλίες για την προώθηση των ADR, θεσπίζοντας συμβουλευτικές αρχές για θέματα ADR (κυρίως στη Γαλλία), εξασφαλίζοντας τη χρηματοδότηση των φορέων ADR (για παράδειγμα στις σκανδιναβικές χώρες), καταρτίζοντας προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης (για παράδειγμα στην Πορτογαλία), και παρέχοντας στο κοινό πληροφόρηση σχετικά με τους ADR.

3. Οι ερωτήσεις της Πράσινης Βίβλου: πρώτα στοιχεία ανάλυσης

3.1. Σχετικά με τη γενική προσέγγιση των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως προς την αντιμετώπιση των ADR (ερωτήσεις 1-2-3-4)

3.1.1. Όσον αφορά γενικά τις ίδιες τις διαδικασίες ADR, η προσφυγή σε κανονισμό ή σε οδηγία ενδέχεται να εμπεριέχει τον κίνδυνο «παγώματος» της ανάπτυξης των ADR, ενώ η επιλογή της σύστασης φαίνεται να διαφυλάσσει περισσότερο την ευελιξία τους, καθώς παρέχει τη δυνατότητα χάραξης ενός νομικού πλαισίου, συνιστώντας παράλληλα την τήρηση κοινών αρχών δεοντολογίας και κατάρτισης των αμερόληπτων «τρίτων»⁽¹⁾. Εντούτοις, σύμφωνα με τα διδάγματα που θα προκύψουν από την αξιολόγηση μετά τα τρία χρόνια εφαρμογής της σύστασης, θα πρέπει να εξεταστεί κατά πόσον θα ήταν σκόπιμη η έκδοση οδηγίας που θα ορίζει τις ελάχιστες εγγυήσεις διαδικασιών. Όσον αφορά το συγκεκριμένο ζήτημα της παρεμβολής της διαδικασίας ADR στη δικαστική διαδικασία (αναρμοδιότητα του δικαστή σε περίπτωση ρήτρας ADR, αναστολή των προθεσμιών παραγραφής⁽²⁾), θα αποδειχθεί ίσως αναγκαίο, κατά την αναθεώρηση του κανονισμού του ονομαζόμενου «Βρυξέλλες Ι», να προβλεφθεί η εισαγωγή αναγκαστικών μέτρων για τις πτυχές αυτές.

3.1.2. Τίθεται το ζήτημα της γενίκευσης του πεδίου εφαρμογής των ADR. Εάν προκριθεί η επιλογή αυτή, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι το κάθε κράτος θα μπορεί να εξαίρει από το πεδίο αυτό τα θέματα που θεωρεί ότι άπτονται της δημόσιας τάξης και, ως εκ τούτου, πρέπει να υπάγονται στην αρμοδιότητα των κρατικών δικαιοδοτικών οργάνων. Είναι γεγονός ότι μια τέτοια γενίκευση θα διευκόλυνε την εξαγωγή δεοντολογικών κανόνων και κοινών γενικών αρχών.

3.1.3. Θα ήταν σκόπιμο να αντιμετωπιστούν σύμφωνα με τις ίδιες αρχές η «on-line» επίλυση των διαφορών — που πρέπει να προωθηθεί, ιδιαίτερα στο καταναλωτικό δίκαιο — και οι παραδοσιακές μέθοδοι, με προσαρμογή τους στις τεχνικές ιδιαιτερότητες, όπως εκείνες που αφορούν την ασφάλεια των δεδομένων που ανταλλάσσονται μέσω Διαδικτύου.

3.1.4. Οι πρακτικές των ADR στο οικογενειακό δίκαιο, που έχουν ήδη δοκιμαστεί επιτυχώς σε πολλές χώρες, πρέπει οπωσδήποτε να αναπτυχθούν. Θα ήταν καλό να ευοδωθεί η πρόταση κανονισμού «Βρυξέλλες II bis», που ευνοεί περισσότερο τις πρακτικές αυτές. Εξάλλου, θα πρέπει να συσταθεί δίκτυο των ευρωπαϊκών οργανισμών διαμεσολάβησης στον τομέα του οικογενειακού δικαίου, οι οποίοι είναι αναγνωρισμένοι από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, τα Υπουργεία Δικαιοσύνης ή τα κρατικά δικαιοδοτικά όργανα τα αρμόδια για οικογενειακά ζητήματα.

3.2. Σχετικά με την αξία και την εμβέλεια των ρητρών προσφυγής στους ADR, οι οποίες περιλαμβάνονται σε συμβάσεις (ερωτήσεις 5-7-8)

Τα μέρη μπορούν να προβλέψουν, ήδη από τη σύναψη της σύμβασης, την προσφυγή στους ADR. Τίθεται το ερώτημα κατά πόσον επιβάλλεται η ενοποίηση της εμβελείας τους σε όλες τις χώρες.

(1) Έτσι καλείται στην Πράσινη Βίβλο το τρίτο πρόσωπο — συμφιλιωτής, διαμεσολαβητής ... — που παρεμβαίνει στις διαδικασίες ADR.

(2) Βλέπε σημεία 3.2. και 3.3.

3.2.1. Κατά πρώτο λόγο, η ανάλυση αποδεικνύει ότι μια τέτοια ρήτρα διαμεσολάβησης ή συμβιβασμού δημιουργεί μια υποχρέωση αποτελέσματος, αποκλειστικά όμως ως προς την εφαρμογή στην πράξη της διαδικασίας. Μια τέτοια ρήτρα θα πρέπει, λοιπόν, να υποχρεώνει τα μέρη να επιχειρήσουν την εξεύρεση μιας λύσης μέσω της διαπραγματευτικής οδού, και τούτο σε εφαρμογή των γενικών κανόνων που διέπουν οποιαδήποτε σύμβαση: ως εκ τούτου, τα μέρη που θα αρνούνταν την προσπάθεια αυτή, θα ήταν υπεύθυνα σύμφωνα με τη σύμβαση και θα διέτρεχαν τον κίνδυνο να τους επιδικασθεί καταβολή αποζημίωσης. Αντίθετα, από τη στιγμή που θα εφαρμοστεί η διαδικασία της διαμεσολάβησης ή του συμβιβασμού, μόνον η υποχρέωση της καλόπιστης προσπάθειας για κατάληξη σε συμφωνία θα μπορούσε να βαρύνει τα μέρη: η επίλυση της διαφοράς μέσω της διαπραγματευτικής οδού δεν θα μπορούσε κατά κανέναν τρόπο να αποτελέσει υποχρέωση. Ως εκ τούτου, το καθένα από τα μέρη θα πρέπει να διατηρεί την ελευθερία να θέσει τέλος στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης και δεν θα μπορούν να του αποδοθούν ευθύνες, παρά μόνον εάν αποδειχθεί η επίδειξη κακής πίστωσης.

3.2.2. Κατά δεύτερο λόγο, προκύπτει ότι η ύπαρξη μιας τέτοιας ρήτρας μπορεί μόνον να οδηγεί στην αποδοχή του μη παραδεκτού της προσφυγής σε δικαστή για όσο διάστημα δεν έχει όντως εφαρμοστεί στην πράξη η διαδικασία ADR. Οποσδήποτε, η λύση αυτή δεν θα πρέπει να είναι αποδεκτή για τις συμβάσεις προσχώρησης, τις καταναλωτικές συμβάσεις και τις συμβάσεις εργασίας. Πράγματι, η ιδιαιτερότητα ορισμένων θεμάτων καταδεικνύει ότι οι ρήτρες ADR ενδέχεται να αποβούν επικίνδυνες στην περίπτωση που το ένα από τα μέρη βρίσκεται σε θέση αδυναμίας.

3.3. Σχετικά με την αναστολή των δικαστικών διαδικασιών σε περίπτωση προσφυγής σε μηχανισμούς ADR (ερωτήσεις 9-10)

3.3.1. Είναι λογικό να σκεφτούμε ότι, εάν ένας τέτοιος κανόνας υιοθετηθεί από τα κράτη μέλη, θα πρέπει να διακρίνονται δύο περιπτώσεις, ανάλογα με το εάν η σύμβαση περιείχε, ήδη από τη σύναψή της, μια ρήτρα ADR ή όχι.

3.3.1.1. Στην πρώτη περίπτωση, το καθένα από τα μέρη θα μπορούσε να επικαλεσθεί, ενώπιον του δικαστή, τη ρήτρα ADR και αυτό θα αρκούσε για να επιφέρει αναστολή της δικαστικής διαδικασίας. Ο διαμεσολαβητής θα πρέπει να μεριμνά ώστε η διαδικασία διαμεσολάβησης να μην παρατείνεται ασκόπως χωρίς να καταλήγει, προκειμένου η αναστολή να είναι όσο το δυνατόν συντομότερη.

3.3.1.2. Ανεξάρτητα από οποιαδήποτε ρήτρα, το ζήτημα είναι λίγο πιο λεπτό, γιατί υπάρχουν δύο αλληλοσυγκρουόμενα επιχειρήματα. Αφενός, η αυτόματη αναστολή της προθεσμίας παραγραφής κινδυνεύει να χρησιμοποιηθεί από το ένα από τα μέρη ως παρελκυστική τακτική⁽³⁾. Αφετέρου, εφόσον αυτό που επιχειρείται είναι η προώθηση των ADR, είναι άραγε λογικό να τιμωρούνται τα μέρη που αποφασίζουν καλή τη πίστει να προσφύγουν σ' αυτούς; Για το λόγο αυτό, θα μπορούσε να προκριθεί, για λόγους προφύλαξης, το κριτήριο της «πραγματικότητας»⁽⁴⁾ εφαρμογής ενός ADR, η οποία θα επέφερε την αναστολή της παραγραφής.

(3) Αντίθετα, στην περίπτωση ύπαρξης ρήτρας ADR, ο κίνδυνος αυτός μειώνεται, στο μέτρο που, ήδη από την αρχική σύμβαση, υπήρξε πραγματική βούληση των μερών να προσφύγουν σε διαμεσολάβηση.

(4) Ο δικαστής είναι εκείνος που θα αποφασίσει εάν είναι έτσι. Προς τούτο, θα μπορούσε, για παράδειγμα, να κρίνει ως καθοριστικό στοιχείο την πραγματοποίηση της πρώτης συνάντησης μεταξύ των μερών και του τρίτου.

Με τις διευκρινίσεις αυτές, και για τις δύο αυτές περιπτώσεις, εάν τα μέρη δεν συνάμουν συμφωνία που θα θέτει τέρμα στη διαφορά τους, η προθεσμία παραγραφής θα πρέπει να αρχίσει πάλι να «τρέχει» από την ημέρα που ο διαμεσολαβητής θα κοινοποιήσει τη λήξη της αποστολής του.

3.4. Σχετικά με τις ελάχιστες εγγυήσεις των διαδικασιών (ερωτήσεις 11-12-13-15-16)

3.4.1. Κατόπιν εξέτασης, προκύπτει ότι οι αρχές που θεσπίζονται στις δύο συστάσεις⁽¹⁾ της Επιτροπής, του 1998 και του 2001, για θέματα καταναλωτικού δικαίου, θα μπορούσαν να αποτελέσουν μια σημαντική βάση.

3.4.2. Γενικότερα, για θέματα αστικού και εμπορικού δικαίου, οι ελάχιστες εγγυήσεις που συνδέονται με τη διαδικασία των ADR, και που θα μπορούσαν να περιληφθούν σε σχετική σύσταση (βλέπε 3.1.1.), θα πρέπει να είναι οι ακόλουθες:

- η αρχή της αμεροληψίας του τρίτου (συμφιλιωτή, διαμεσολαβητή ...) έναντι των μερών: ο «τρίτος» δεν πρέπει να έχει καμία σύγκρουση συμφερόντων με τα μέρη και οφείλει να τα ενημερώσει σχετικά με την αμεροληψία και την ανεξαρτησία του πριν ακόμη από την έναρξη της διαδικασίας ADR.
- η αρχή της διαφάνειας: τα μέρη πρέπει να έχουν πρόσβαση στις απαραίτητες πληροφορίες σε κάθε στάδιο της διαδικασίας ADR (γενικές διαδικασίες — γλώσσες, χρονοδιάγραμμα — εξέλιξη της διαδικασίας, κόστος, καθεστώς της συμφωνίας, εάν επέλθει).
- η αρχή της αποτελεσματικότητας, μέσω της ευκολίας πρόσβασης⁽²⁾ και κόστους που τα μέρη να μπορούν να αναλάβουν.
- η αρχή της ευθυδικίας, η οποία εξασφαλίζεται κυρίως με την ισότιμη μεταχείριση των μερών εκ μέρους του τρίτου, ιδιαίτερα όσον αφορά την ενημέρωσή τους σχετικά με την εξέλιξη της διαδικασίας, με το δικαίωμα αποχώρησης από τη διαδικασία σε κάθε χρονική στιγμή και προσφυγής στο δικαστικό σύστημα ή σε άλλους μηχανισμούς εξώδικης διευθέτησης, την εξασφάλιση χρόνου ομιλίας ισορροπημένου μεταξύ των μερών κατά τις ξεχωριστές συναντήσεις με τον τρίτο ...
- η αρχή του απορρήτου: τα επιχειρήματα που ανταλλάσσουν τα μέρη κατά τη διαδικασία ADR, καθώς και οποιαδήποτε άλλη πληροφορία, πρέπει να καλύπτονται από το απόρρητο, εκτός εάν τα μέρη έχουν ρητά αποφασίσει το αντίθετο. Η ίδια αρχή του απορρήτου θα πρέπει να εφαρμόζεται και στα αποτελέσματα της διαδικασίας ADR.

3.5. Σχετικά με την κατάληξη της διαδικασίας ADR (ερωτήσεις 17 και 18)

3.5.1. Η θέσπιση προθεσμίας σκέψεως πριν ή μετά από την υπογραφή της συμφωνίας που έχει επέλθει από την εφαρμογή διαδικασίας ADR, με δικαίωμα υπαναχώρησης, δεν θα ήταν ευκαία, γιατί κάτι τέτοιο θα κινδύνευε να υποσκάψει τη διαδικασία

ADR και την καλή πίστη των μερών. Ούτως ή άλλως, η αρχή της ευθυδικίας⁽³⁾ επιβάλλει στον τρίτο να εξασφαλίζει τη διατήρηση της ισορροπίας μεταξύ των μερών καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

3.5.2. Θα ήταν ευκαίριο να επιτευχθεί, σε όλα τα κράτη μέλη, ομοιογένεια όσον αφορά τη νομική αξία των συμφωνιών. Είναι γεγονός ότι οι συμφωνίες αυτές, στην πραγματικότητα, συνιστούν πάντοτε «συναλλαγή», όποιος και αν είναι ο χαρακτηρισμός που τους αποδίδεται στην κάθε χώρα. Το θέμα είναι, ακριβώς, ότι η έννοια της «συναλλαγής» δεν έχει πάντοτε την ίδια σημασία.

Επομένως, στο μέτρο που το ζήτημα αυτό υπερβαίνει το καθεαυτό πλαίσιο των ADR, η διαδικασία αυτή της εναρμόνισης θα πρέπει να εξεταστεί σε ευρωπαϊκό κείμενο ευρύτερης εμβέλειας, και με αναγκαστική ισχύ, που θα αφορά το δικαίο των συμβάσεων⁽⁴⁾.

3.5.3. Θα έπρεπε, ήδη από τώρα, να προβλεφθεί ότι η εκτελεστότητα της συμφωνίας, εφόσον εξασφαλισθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία του εκάστοτε κράτους, θα επιφέρει αυτόματα την εκτελεστότητα της στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ως προς το σημείο αυτό, θα πρέπει να τροποποιηθεί ανάλογα και ο κανονισμός «Βρυξέλλες Ι», με την ευκαιρία της αναθεώρησής του.

3.6. Σχετικά με το καθεστώς των φορέων (ερωτήσεις 14-19-20)

Το ζητούμενο είναι οι τρίτοι, στους οποίους θα προσφύγουν τα μέρη, να διαθέτουν αναγνωρισμένα προσόντα και ικανότητες διαπραγμάτευσης. Προς το σκοπό αυτό, θα μπορούσαν να διατυπωθούν συστάσεις που να αφορούν κυρίως τα ακόλουθα σημεία:

3.6.1. Επιβάλλεται κατάλληλη κατάρτιση των τρίτων, αρκετά πλήρης ώστε να τους επιτρέπει να ασκούν τα καθήκοντά τους κατά τρόπο χρήσιμο και αποτελεσματικό. Η κατάρτιση αυτή θα πρέπει να συμπληρώνεται από υποχρεωτική συνεχή επιμόρφωση.

Θα ήταν μάλλον χρήσιμο να υπάρχει πρακτική εξάσκηση κατά τη διάρκεια της κατάρτισης, προκειμένου να γίνουν αντιληπτές οι διάφορες τεχνικές, η διεξαγωγή και η κατάληξη της διαδικασίας ADR, μέσω συγκεκριμένων υποθέσεων.

3.6.2. Θα πρέπει να καταρτιστεί ευρωπαϊκός κώδικας δεοντολογίας, ο οποίος θα καθοδηγεί τους τρίτους κατά την αποστολή τους. Ο κώδικας αυτός — που μπορεί να επισυναφθεί στη σύσταση — θα πρέπει να περιλαμβάνει αρχές όπως η ανεξαρτησία, η ουδετερότητα, η αμεροληψία, το απόρρητο, καθώς και την αρχή της ειδικευσης του τρίτου.

3.6.3. Θα μπορούσαν επίσης να διερευνηθούν και άλλα θέματα, όπως για παράδειγμα η συνένωση τρίτων στα πλαίσια ενώσεων, οι οποίες θα μπορούσαν να πιστοποιηθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να λειτουργούν με την οικονομική στήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

⁽³⁾ Βλέπε 3.4.2.

⁽⁴⁾ Ενδεχομένως κατά την κατάληξη των εργασιών που διεξάγει επί του παρόντος η Επιτροπή σχετικά με το δικαίο των συμβάσεων.

⁽¹⁾ Προαναφέρονται.

⁽²⁾ Ειδικότερα, πρέπει να προωθηθούν τα ηλεκτρονικά μέσα.

3.7. Σχετικά με την ασφάλιση των «τρίτων» (ερώτηση 21)

Όπως έχει η κατάσταση προς το παρόν, φαίνεται μάλλον άστοχο να θεσπιστούν ειδικοί κανόνες για την ευθύνη των τρίτων, δεδομένου ότι μπορεί να εφαρμοστεί το κοινό δίκαιο της αστικής

ευθύνης. Είναι ωστόσο ιδιαίτερος ευκαίριος να συνάπτουν οι τρίτοι μια ασφάλεια αστικής ευθύνης, είτε προσωπικά, είτε μέσω ενός οργανισμού, νομικού προσώπου, ο οποίος τους υποδεικνύει.

Το τελευταίο αυτό σημείο είναι καθοριστικής σημασίας και θα πρέπει να περιλαμβάνεται στον ευρωπαϊκό κώδικα δεοντολογίας.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας του Συμβουλίου 68/151/ΕΟΚ σχετικά με τις απαιτήσεις δημοσιότητας για ορισμένες μορφές εταιρειών»

(COM(2002) 279 τελικό — 2002/0122 (COD))

(2003/C 85/03)

Στις 16 Σεπτεμβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 27 Νοεμβρίου 2002, με βάση την εισηγητική έκθεση της κας Sanchez.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002, (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 91 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η οδηγία 68/151/ΕΟΚ είναι η πρώτη κοινοτική πράξη σχετικά με τις εμπορικές εταιρείες. Ως απώτερο στόχο έχει τη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος για την προστασία των συμφερόντων των εταιρών και των τρίτων εντός των εταιρειών, θεμελιώδες χαρακτηριστικό των οποίων είναι η περιορισμένη ευθύνη των εταιρών, δηλαδή των εταιρειών κεφαλαίου, μέσω της υποχρέωσης για δημοσίωσή της.

1.2. Η υποχρέωση δημοσιότητας απορρέει από την υποχρέωση εγγραφής των εμπορικών εταιρειών σε δημόσια μητρώα που έχουν προβλεφθεί για το σκοπό αυτό σε κάθε χώρα. Αποκλειστικό στόχο αποτελεί η προστασία των συμφερόντων των εταιρών που συνιστούν αυτές τις εταιρείες, καθώς και των τρίτων που έχουν συμβατική σχέση με αυτές. Η εν λόγω δημοσιότητα εκτείνεται σε τρεις πτυχές: πληροφόρηση για τη συστατική πράξη, φύση της ευθύνης που ορίζεται κατά τη σύσταση της εταιρείας και συνέπειες σε περίπτωση ακύρωσης της συστατικής πράξης.

1.3. Αυτός ο τύπος υποχρεωτικής πληροφόρησης αποτελούσε κάποτε συνέπεια της καταχώρησης των εμπορών στα αντίστοιχα εταιρικά όργανά τους και, στη συνέχεια, αποτελεί υποχρέωση για τις εμπορικές εταιρείες, προκειμένου αυτές να αποκτήσουν νομική προσωπικότητα. Το περιεχόμενο της υποχρέωσης καταχώρησης περιλαμβάνει μία εσωτερική πτυχή, αναφερόμενη στην ύπαρξη ορισμένων απαραίτητων στοιχείων του περιεχομένου της σύμβασης που βρίσκεται στη βάση της σύστασης των εμπορικών εταιρειών, και μία εξωτερική πτυχή, αναφερόμενη στον ορισμό των προσώπων ή των οργάνων που θα συνδέονται νομικά ή περιουσιακά με τις εν λόγω εταιρείες, βάσει των συστατικών πράξεων.

1.4. Από την έναρξη ισχύος της εν λόγω οδηγίας, το οικονομικό και νομικό καθεστώς μετεβλήθη, με αποτέλεσμα να απαιτείται η τροποποίησή της. Αφενός, οι τύποι των εταιρειών που υπόκεινται στην υποχρέωση καταχώρησης στα μητρώα πολλαπλασιάστηκαν (άρθρο 1) και, αφετέρου, τα τεχνικά συστήματα συγκέντρωσης και διάδοσης των πληροφοριών (άρθρο 3) κατέστησαν ταχύτερα και δίνουν τη δυνατότητα στο εξής καλύτερης μετάδοσης και γνώσης των καταχωρημένων δεδομένων και πέραν των συνόρων των κρατών.

1.5. Σχετικά, πραγματοποιήθηκε η τέταρτη φάση απλούστευσης ⁽¹⁾, κατά τη διάρκεια της οποίας η ομάδα εργασίας για το εταιρικό δίκαιο συνέταξε μία σειρά συστάσεων σχετικών με την πρώτη και τη δεύτερη οδηγία για τις εταιρείες, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται οι ακόλουθες: η βελτίωση της πρόσβασης στα δεδομένα που βρίσκονται στα διάφορα μητρώα, η δυνατότητα χρησιμοποίησης περισσότερων της μίας γλωσσών, η ενημέρωση των τύπων των εταιρειών που υπόκεινται στην υποχρέωση καταχώρισης. Θα πρέπει, επίσης, να ληφθούν υπόψη οι τροποποιήσεις, οι οποίες εισήχθησαν με τους Ενοποιημένους Λογαριασμούς και οι οποίες απαιτούν τη δημοσιότητα των ετήσιων λογαριασμών μέσω της καταχώρησής τους στο εμπορικό μητρώο.

2. Το περιεχόμενο της πρότασης

2.1. Η πρόταση για την τροποποίηση της οδηγίας 68/151/ΕΟΚ αφορά, αφενός, την ανάγκη εισαγωγής σύγχρονων τεχνολογιών για την καταχώριση και τη διάδοση των δεδομένων και, αφετέρου, την ανάγκη συμμόρφωσης αυτών των νέων μέσων με τις νομικές απαιτήσεις, προκειμένου να διασφαλισθεί η τήρηση των αρχών της νομιμότητας και της νομικής ασφάλειας, οι οποίες είναι αναπόσπαστες από το εμπορικό μητρώο.

2.2. Αρχικά, σ' αυτήν εξετάζονται οι τροποποιήσεις που αποσκοπούν στη διευρύνση του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας και που αναφέρονται:

- στους νέους τύπους εταιρειών που υπόκεινται στην υποχρέωση καταχώρισης,
- στις πράξεις των οποίων η καταχώριση είναι υποχρεωτική (λογιστικά έγγραφα).

Όσον αφορά το πρώτο σημείο, η υποχρέωση καταχώρισης συνδέεται με τις εθνικές διατάξεις που απορρέουν από τη σύσταση νέων τύπων εταιρειών από τις αναφερόμενες χώρες και, όσον αφορά το δεύτερο σημείο, από άλλες κοινοτικές διατάξεις (οδηγία 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 20.7.1978 ⁽²⁾, όπως τροποποιήθηκε για τελευταία φορά από την οδηγία 2001/65/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ⁽³⁾, οδηγία 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13.6.1983 ⁽⁴⁾, όπως τροποποιήθηκε για τελευταία φορά από την οδηγία 2001/65/ΕΚ, οδηγία 86/635/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8.12.1986 ⁽⁵⁾, όπως τροποποιήθηκε για τελευταία φορά από την οδηγία 2001/65/ΕΚ, οδηγία 91/674/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19.12.1991 ⁽⁶⁾, για την οποία έχει υποβληθεί, επί του παρόντος, πρόταση τροποποίησης (COM), οι οποίες επιβάλλουν αυτή την υποχρέωση.

2.3. Όσον αφορά τη σημαντικότερη τροποποίηση, δηλαδή την εισαγωγή σύγχρονων τεχνολογιών στο σύστημα καταχώρισης

και δημοσίευσης των δεδομένων των μητρώων, διακρίνονται οι παρακάτω προτάσεις:

- Σύστημα ηλεκτρονικής καταχώρισης από το 2007.
- Ηλεκτρονική πιστοποίηση των καταχωρημένων πράξεων.
- Εγκυρότητα των ηλεκτρονικά δημοσιοποιημένων πράξεων έναντι τρίτων.
- Εισαγωγή περισσότερων της μίας γλωσσών στο σύστημα καταχώρισης και δημοσίευσής.
- Αριθμός μητρώου στα εμπορικά έγγραφα των εταιρειών.

2.4. Όλες αυτές οι αλλαγές επηρεάζουν μόνο τυπικά τα μητρώα, καθώς οι αρχές στις οποίες στηρίζονται παραμένουν αμετάβλητες. Θα πρέπει, εξάλλου, να ληφθεί υπόψη ότι η οδηγία 1999/93/ΕΚ ⁽⁷⁾ για την ηλεκτρονική υπογραφή είναι ήδη σε ισχύ και παρέχει τα εγγύα για τη νομική ασφάλεια των ηλεκτρονικών συστημάτων που χρησιμοποιούνται για την πιστοποίηση των δεδομένων που είναι καταχωρημένα σε μητρώα.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ κρίνει θετικές τις τροποποιήσεις που σχετίζονται με ισχύουσες διατάξεις, οι οποίες ανταποκρίνονται στις προτάσεις για απλούστευση της κοινοτικής νομοθεσίας και ειδικότερα τις τροποποιήσεις που ενισχύουν την ασφάλεια του εμπορίου και διασφαλίζουν την ορθή πληροφόρηση όλων των εμπλεκόμενων μερών στις οικονομικές δραστηριότητες.

3.2. Επισημαίνεται, πάντως, ότι η απλούστευση, σε καμία περίπτωση, δεν μπορεί να αλλοιώσει τις γενικές αρχές που απορρέουν από τη Συνθήκη, και ιδίως τη γλωσσική ποικιλομορφία που πρέπει να γίνεται σεβαστή όχι μόνο στο εσωτερικό των κρατών μελών που, σε ορισμένες περιπτώσεις, διαθέτουν περισσότερες αναγνωρισμένες περιφερειακές γλώσσες, αλλά και μεταξύ τους, όπως αναγνωρίζει η Επιτροπή στην πρότασή της.

3.3. Ένα από τα θέματα που θα μπορούσε να προκαλέσει νομική σύγχυση είναι εκείνο της υποχρέωσης για τη χρησιμοποίηση ενός συστήματος ηλεκτρονικής καταχώρισης από το 2005 και η δεκαετής προθεσμία για τη μηχανογράφηση όλων των πράξεων που καταχωρήθηκαν προηγουμένως. Όντως, ορισμένες πράξεις μεγάλης σημασίας, όπως είναι η πράξη σύστασης εταιρείας, θα μπορούσαν να έχουν καταχωρηθεί προηγουμένως και, συνεπώς, να αποφύγουν την εν λόγω υποχρέωση.

3.4. Προκειμένου να αποφευχθούν αυτές οι περιπτώσεις, θα πρέπει να υπάρξει διάκριση μεταξύ των πράξεων για τις οποίες είναι υποχρεωτική η καταχώριση (και απαριθμούνται στο άρθρο 2) και των πράξεων για τις οποίες η καταχώριση είναι προαιρετική και των οποίων το περιεχόμενο είναι σχεδόν πάντοτε ουσιαστικής φύσεως. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι προθεσμίες θα ίσχυαν μόνο για τις πρώτες, ενώ για τις δεύτερες η μηχανογράφηση θα μπορούσε να αναβληθεί.

(1) Βλέπε την Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο με θέμα «Αποτελέσματα της τέταρτης φάσης του SLIM», της 4.2.2000 (COM(2000) 56 τελικό).

(2) ΕΕ L 222 της 14.8.1978.

(3) ΕΕ L 283 της 27.10.2001.

(4) ΕΕ L 193 της 18.7.1983.

(5) ΕΕ L 372 της 31.12.1986.

(6) ΕΕ L 374 της 31.12.1991.

(7) ΕΕ L 13 της 19.1.2000.

3.5. Ένα άλλο θέμα, το οποίο κρίνεται ότι θα μπορούσε να προκαλέσει σύγχυση, είναι η αναφορά στις συνέπειες των καταχωρημένων πράξεων εναντίον τρίτων (άρθρο 3, παράγραφος 5 της παλαιάς οδηγίας). Η νέα διατύπωση της παραγράφου 4 του άρθρου 3 προϋποθέτει ότι οι τρίτοι έχουν γνώση αυτών των πράξεων, είτε μέσω της δημοσίευσής τους στα επίσημα δελτία που προορίζονται για το σκοπό αυτό, είτε ηλεκτρονικώς. Στην περίπτωση της ηλεκτρονικής ενημέρωσης, θα ήταν δυσκολότερο να αποδειχθεί ότι οι τρίτοι έλαβαν γνώση της σχετικής πράξης, προκειμένου να είναι δυνατό να τους επιρριφθεί ευθύνη, εκτός εάν προβλεφθεί ένα σύστημα επιβεβαίωσης της πρόσβασης στο μητρώο, το οποίο να παρέχει τη δυνατότητα απόδειξης της ηλεκτρονικής πρόσβασης.

3.6. Όσον αφορά το κόστος πιστοποίησης, η ΕΟΚΕ κρίνει ορθή τη διατήρησή του στο ύψος του διοικητικού κόστους και τη μη συνεκτίμηση σε αυτό των δαπανών της ηλεκτρονικής καταχώρησης στο μητρώο.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Σκοπός της πρότασης τροποποίησης του καθεστώτος δημοσιότητας των καταχωρημένων εταιρειών είναι η επέκταση των συνεπειών τους, στο σύνολο της Ενιαίας Αγοράς, κατά διασυννοριακό τρόπο, και για το λόγο αυτό το περιεχόμενο της αναφέρεται στο γλωσσικό καθεστώς και στη χρησιμοποίηση ηλεκτρονικών συστημάτων για την καταχώρηση και τη δημοσίευση των καταχωρημένων πράξεων. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να διαφυλαχθεί η νομική ασφάλεια των επιχειρηματικών σχέσεων που βασίζονται στις αρχές της διαφάνειας και της νομιμότητας των πράξεων.

4.2. Υπό αυτή την έννοια περί της καθολικότητας της πρότασης, απαιτείται η διευκρίνιση πτυχών που θα μπορούσαν να έχουν αντίθετα αποτελέσματα από τα επιδιωκόμενα. Κατά πρώτον, η διατύπωση του άρθρου 3α), παράγραφος 1 θα μπορούσε να έχει διαφορετικό αποτέλεσμα από το επιδιωκόμενο, σε περίπτωση που θεωρηθεί ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέγουν μία από τις αναγνωρισμένες γλώσσες, σύμφωνα με το γλωσσικό καθεστώς που ισχύει σε κάθε κράτος.

4.3. Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή τη βελτίωση της διατύπωσης αυτής της παραγράφου, κατά την έννοια ότι θα απαιτείται από τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν υποχρεωτικά την επίσημη κοινοτική γλώσσα του κράτους για την καταχώρηση των πράξεων που προβλέπονται στο άρθρο 2, με παράλληλη διαφύλαξη της περιφερειακής γλωσσικής ταυτότητας μέσω της χρησιμοποίησης των άλλων γλωσσών, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην παράγραφο 2 του άρθρου 3.

4.4. Όσον αφορά το σύστημα ηλεκτρονικής καταχώρησης, αναφέρεται μόνο ότι προκύπτει πρόβλημα στην παράγραφο 5 του άρθρου 3, όπου δεν τροποποιήθηκε η αρχική διατύπωση της οδηγίας 68/151/ΕΟΚ, δεδομένου ότι η προθεσμία των δεκαέξι ημερών, που ορίζεται προκειμένου να θεωρείται, καλή τη πίστει, ότι έλαβαν γνώση των καταχωρημένων πράξεων οι τρίτοι, είναι ιδιαίτερα μεγάλη για το νέο σύστημα ενημέρωσης. Τα κράτη μέλη θα μπορούν να περιορίσουν αυτό το διάστημα σε συνάρτηση με την επέκταση της εφαρμογής αυτών των νέων τεχνολογιών.

4.5. Η ΕΟΚΕ προτείνει τη συμπερίληψη μίας φράσης στην εν λόγω παράγραφο, σύμφωνα με την οποία η εφαρμογή της θα περιορίζεται στα μητρώα που δεν χρησιμοποιούν το ηλεκτρονικό σύστημα καταχώρησης και δημοσίευσης των πράξεων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, εξυπηρετείται ένας από τους επιδιωκόμενους στόχους, δηλαδή η ταχύτητα και η καθολικότητα της υποχρέωσης δημοσιότητας.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Εφαρμογή του διαρθρωτικού διαλόγου στους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών»

(2003/C 85/04)

Στις 2 Μαρτίου 2000 και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 2 του ΕΚ, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 15 Νοεμβρίου 2002, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. von Schwerin και στη συνέχεια της κ. Alleweldt ⁽¹⁾.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 94 ψήφους υπέρ και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ο σκοπός της πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ

1.1. Με βάση τη γνωμοδότηση που εκδόθηκε το Μάρτιο του 2000 για την εφαρμογή του διαρθρωτικού διαλόγου στους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών ⁽²⁾, βάσει της αρχής 10 της Δήλωσης του Ελσίνκι ⁽³⁾, και τις δραστηριότητες που ακολούθησαν, η ΕΟΚΕ αποφάσισε τη συνέχεια των εργασιών και τη σύσταση μόνιμης ομάδας μελέτης.

1.2. Η απόφαση δεν στηριζόταν μόνο στην επιτυχία και τον αντίκτυπο που είχε η συνεργασία της ΕΟΚΕ με τους εκπροσώπους των κοινωνικοοικονομικών ομάδων από τις χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ), αλλά και σε μία διαπίστωση που υπήρξε επανειλημμένα αφορμή ανησυχιών. Παρά τη δέσμευση που ανέλαβαν οι κυβερνήσεις και διάφορα θεσμικά όργανα της Ευρώπης να συμβουλευούνται τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες για θέματα που έχουν σχέση με την ανάπτυξη της πολιτικής μεταφορών, στην πράξη προκύπτει ότι η αρχή αυτή παραβιάζεται κατάφωρα στις περισσότερες ΧΚΑΕ. Το πρόβλημα των ελλείψεων από πλευράς συντονισμού και διαφάνειας σε εθνική κλίμακα επαναλαμβάνεται και διεθνώς, με αποτέλεσμα να μη μπορούν οι κοινωνικοοικονομικές ομάδες να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο κατά την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Από την πλευρά των θεσμικών οργάνων της ΕΕ και των ευρωπαϊκών οργανώσεων δεν γίνονται αρκετά για να αρθούν αυτές οι αδυναμίες. Με την πρωτοβουλία της, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να απευθύνει έκκληση να γίνουν περισσότερες προσπάθειες στο μέλλον για τη βελτίωση της κατάστασης.

1.3. Ο στόχος των εργασιών της μόνιμης ομάδας μελέτης είναι να προωθήσει εγκαίρως τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και των περιβαλλοντικών και καταναλωτικών ενώσεων πριν ληφθούν οριστικές πολιτικές αποφάσεις σχετικά με τη μελλοντική πολιτική μεταφορών και τις επενδύσεις σε υποδομές. Το γεγονός αυτό αποτελεί σημαντικό στόχο για τις μεμονωμένες δραστηριότητες στους διαδρόμους και τις περιοχές μεταφορών.

2. Περίληψη των δραστηριοτήτων και των συμπερασμάτων της ΕΟΚΕ

2.1. Η εναρκτήρια συνεδρίαση με δημόσια συζήτηση πραγματοποιήθηκε στις 26 Οκτωβρίου 2000 και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η υλοποίηση μιας πραγματικά ολοκληρωμένης πολιτικής μεταφορών στους διαδρόμους παρουσιάζει σημαντικές ελλείψεις.

Πιο συγκεκριμένα, απαιτούνται βελτιώσεις σε ό,τι αφορά τα ακόλουθα:

- τη σύνδεση των περιφερειακών μεταφορικών δικτύων,
- τη συνεκτίμηση του περιβάλλοντος,
- την ασφάλεια των μεταφορών,
- τη δημιουργία θεμιτών όρων ανταγωνισμού,
- την κατάλληλη αντιμετώπιση των διαρθρωτικών τροποποιήσεων στο πλαίσιο της ιδιωτικοποίησης,
- καλύτερα μέσα για τον σχεδιασμό των υποδομών,
- αναζήτηση των αναγκαίων χρηματοδοτικών πόρων,
- τη διαφάνεια όσον αφορά την παροχή πληροφοριών,
- τις μεθόδους διαβούλευσης και κοινωνικού διαλόγου,
- το συντονισμό των δραστηριοτήτων σε ευρωπαϊκή κλίμακα, ιδιαιτέρως με την Επιτροπή.

2.2. Η ΕΟΚΕ ενίσχυσε συστηματικά τους δεσμούς με τις διευθύνουσες επιτροπές των κυβερνήσεων για τους διαδρόμους. Εν τω μεταξύ, η ΕΟΚΕ αναδείχθηκε σε σταθερό εταίρο και συμμετέχει ιδιαίτερα στις εργασίες για τους διαδρόμους IV, X και VII και στο πλαίσιο των διευθυνουσών επιτροπών για τον διάδρομο IV.

2.3. Με τη σύναψη αυτών των σχέσεων διευρύνονται οι δυνατότητες ενεργού συμμετοχής και σε άλλες διευθύνουσες επιτροπές. Για την πραγματοποίησή τους θα πρέπει, ωστόσο, να σταθμιστούν δεόντως οι ανάλογες εργασιακές ικανότητες και δυνατότητες της ομάδας μελέτης.

⁽¹⁾ Τετρατής ανανέωση της θητείας.

⁽²⁾ ΕΕ C 117 της 26.4.2000, σ. 12.

⁽³⁾ Οι εκπρόσωποι κυβερνήσεων και κοινοβουλίων των κρατών μελών και οι εκπρόσωποι των κοινωνικών οργάνων συμφώνησαν το 1997, στο Ελσίνκι, σε μια κοινή δήλωση σχετικά με την ανάπτυξη πανευρωπαϊκής πολιτικής μεταφορών. Μια από τις αρχές που συμφωνήθηκαν στο πλαίσιο αυτό ήταν η δέσμευση για διαβούλευση των κοινωνικοοικονομικών ομάδων στην ανάπτυξη της πολιτικής μεταφορών (αρχή 10).

2.4. Η Επιτροπή, ανταποκρινόμενη στη γενική απαίτηση, θέσπισε ένα νέο συντονιστικό φόρουμ, το οποίο αποτελείται από τους προέδρους των διευθυνουσών επιτροπών καθώς και εκπροσώπους της ΕΔΥΜ (Ευρωπαϊκή Διάσκεψη των Υπουργών Μεταφορών) και της Οικονομικής Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη (ΟΕ-ΟΗΕ). Στο εν λόγω φόρουμ θα συμμετάσχει και η ΕΟΚΕ.

2.5. Η περαιτέρω ανάπτυξη των διαδρόμων θα πραγματοποιηθεί στα επόμενα δύο με τρία έτη σε συνδυασμό με την αναθεώρηση των κατευθυντήριων γραμμών του ΔΕΔ. Υπάρχουν σχέδια που προβλέπουν την ενασχόληση του ευρύτερου κύκλου των υπουργών μεταφορών με τον προσανατολισμό της πολιτικής μεταφορών για το σύνολο της Ευρώπης, γεγονός που θα αποτελούσε συνέχεια της δήλωσης του Ελσίνκι. Οι εργασίες της ΕΟΚΕ διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο αυτό και θα πρέπει να εκτιμηθούν αναλόγως.

2.6. Οι δραστηριότητες της ΕΟΚΕ αναπτύχθηκαν με ιδιαίτερα δυναμικό τρόπο. Η ΕΟΚΕ απέδειξε ότι μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στην προώθηση του κοινωνικού διαλόγου με τους κοινωνικοοικονομικούς εταίρους της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Εδραίωσε, επίσης, το ρόλο της ως συμβούλου των κοινοτικών οργάνων και των εκάστοτε κυβερνήσεων και υπουργείων.

Ο ρόλος αυτός μπορεί να διευρυνθεί με:

- την ανάληψη μίας μεσοπρόθεσμης δέσμευσης, μεταξύ άλλων με τη διατήρηση μόνιμης ομάδας μελέτης για την «προώθηση του κοινωνικού διαλόγου στους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών»,
- την περαιτέρω βελτίωση της ανταλλαγής επαφών και πληροφοριών και της ανταλλαγής εμπειριών με τους συμμετέχοντες,
- την περαιτέρω ενίσχυση της αρχής των διασκέψεων για λόγο και της επί τόπου δράσης,
- τη διασφάλιση της υποχρεωτικής εκπροσώπησης της ΕΟΚΕ και, ως εκ τούτου, των συμφερόντων των κοινωνικοοικονομικών ομάδων στα αντίστοιχα φόρα και τις διευθύνουσες επιτροπές.

2.7. Η πολιτική και οικονομική σημασία της ταχείας προώθησης των εργασιών για τον διάδρομο Χ (πρώην Γιουγκοσλαβία) καθώς και η διατήρηση του μεγάλου ενδιαφέροντος των κοινωνικοοικονομικών μας εταίρων για αυξημένη συνεργασία για τον εν λόγω διάδρομο απαιτούν να πραγματοποιηθεί εδώ η επόμενη διάσκεψη διαλόγου.

3. Έκθεση των δραστηριοτήτων από το Μάρτιο του 2000

3.1. Εναρκτήρια συνεδρίαση και δημόσια συζήτηση της μόνιμης ομάδας μελέτης στις 26 Οκτωβρίου 2000

3.1.1. Ενώ η ΕΟΚΕ διευρύνει τις δραστηριότητές της και οι ενδιαφερόμενες κυβερνήσεις έχουν αναλάβει τις εργασίες και το συντονισμό των επί μέρους διαδρόμων, οι λοιποί παράγοντες

φαίνεται μάλλον να αποσύρονται ή να θέτουν άλλες προτεραιότητες. Σύμφωνα με το Ελσίνκι⁽¹⁾, η ομάδα εργασίας για τις μεταφορές G-24, της Επιτροπής και του ΟΑΣΕ πρέπει να αναλάβει την παρακολούθηση. Η εν λόγω ομάδα δεν συνεδρίασε καμία φορά στο διάστημα Ιανουαρίου 1999 και Μαρτίου 2001 και η συνεδρίαση του Μαρτίου άφησε πολλά αναπάντητα ερωτήματα για το μέλλον της ομάδας. Έτσι, έχει δημιουργηθεί ένα κενό, όχι τόσο σε σχέση με το γεγονός ότι οι εργασίες ατονούν εν γένει, αλλά όσον αφορά την ανάγκη διαφανών, συντονισμένων και κοινών δράσεων. Αυτή ήταν άλλωστε και η πρόθεση — ως τελευταία, σημαντική πολιτική — της διάσκεψης και της δήλωσης του Ελσίνκι.

3.1.2. Ταυτόχρονα, τα καθήκοντα και τα προβλήματα που συνεπάγεται η κοινή πολιτική μεταφορών αλλά και η οικονομική και κοινωνική συνοχή στην Ευρώπη, αντί να περιοριστούν, αυξήθηκαν. Η «Διαδικασία του Ελσίνκι» δημιούργησε, κυρίως στους κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες αλλά και στους πολιτικούς ιθύνοντες στις κυβερνήσεις, τα κοινοβούλια και τους διοικητικούς μηχανισμούς των ΧΚΑΕ, την προσδοκία μίας ευρείας υποστήριξης και περισσότερης επικοινωνίας με τους ομολόγους τους στην ΕΕ. Η προσδοκία αυτή απειλεί σήμερα να μας οδηγήσει σε αδιέξοδο. Η κοινή ακρόαση που διοργανώθηκε από την Επιτροπή και την ΕΟΚΕ για την έκθεση ΤΙΝΑ το Μάρτιο του 1999 ήταν η τελευταία πολιτική αφορμή για τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων. Δυστυχώς, η ακρόαση δεν αναφέρεται στην τελική έκθεση, ενώ η κοινή έκθεση για την ακρόαση της Επιτροπής και της γραμματείας ΤΙΝΑ δεν ολοκληρώθηκε ποτέ. Η κατάσταση αυτή δεν μπορεί να εκληφθεί ως πρόσκληση συμμετοχής των κοινωνικοοικονομικών εταίρων από τις ΧΚΑΕ.

3.1.3. Για το λόγο αυτό, στη συνεδρίαση που θα πραγματοποιήσει η ομάδα μελέτης στις 26 Οκτωβρίου 2000 θα διεξαχθεί ανοικτή συζήτηση. Η συζήτηση θα αφορά και θα συσπειρώσει τους παράγοντες που έχουν αναλάβει βασικές λειτουργίες ή καθήκοντα στην όλη διαδικασία, όπως εκπροσώπους της Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ), της Ευρωπαϊκής Διάσκεψης των Υπουργών Μεταφορών (ΕΔΥΜ), της Οικονομικής Επιτροπής του ΟΗΕ (ΟΕ-ΟΗΕ), των επιτροπών προσανατολισμού, καθώς και επιλεγμένους ακτιβιστές από τους κόλπους των κοινωνικοοικονομικών ομάδων των ΧΚΑΕ, που προέκυψαν από τις εργασιακές επαφές με την ΕΟΚΕ⁽²⁾. Η συζήτηση θα διευκολύνει την αμοιβαία κατανόηση και τον καθορισμό τυχόν κοινών σημείων ιδιαίτερης βαρύτητας στα οποία θα μπορούσε να επικεντρωθεί η μελλοντική συνεργασία. Στόχος είναι να αναληφθούν σαφείς, συγκεκριμένες και πρακτικές πρωτοβουλίες συνεργασίας.

⁽¹⁾ Απόσπασμα από τη δήλωση του Ελσίνκι: Καλούμε τους συμμετέχοντες (...) να εξετάσουν την ανάγκη, πρώτον, για παρακολούθηση της εφαρμογής των «μέσων» που εκτίθενται στο μέρος IV της ανά χείρας δήλωσης και, δεύτερον, για περιοδική αξιολόγηση του βαθμού επίτευξης των «στόχων» που περιγράφονται στο μέρος II, και ως προς αυτό ζητούν από την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Υπουργών Μεταφορών και την Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την Ευρώπη, καθώς και από τους εταίρους σε πολυμέρειες και περιφερειακές πρωτοβουλίες να συνεργασθούν για τη συλλογή των σχετικών δεδομένων, να εξετάσουν την πρόοδο στην κατεύθυνση της επίτευξης περιφερειακών και τομεακών στόχων και να διατυπώσουν προτάσεις για αποτελεσματικότερη υλοποίηση με βάση την κτηθείσα εμπειρία.

⁽²⁾ Ο κατάλογος των συμμετεχόντων στη συνεδρίαση της 26.10.2000 περιλαμβάνεται στο έγγραφο DI 262/2002 — διατίθεται από τη γραμματεία του τμήματος TEN.

3.2. Διάδρομος IV

3.2.1. Από τον Ιούνιο του 1999 υφίστανται διαρκείς πολύ καλές διαρκείς σχέσεις εργασίας με τις διευθύνουσες επιτροπές (των κυβερνήσεων) για τον διάδρομο IV. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει τακτικά μέρος στις συνεδριάσεις: στις 29 Σεπτεμβρίου 2000 στη Βιέννη, στις 7 και 8 Ιουνίου 2001 στην Μπρατισλάβα και στις 21 και 22 Ιουνίου 2002 στη Σόφια (βλέπε υποσημείωση 2, σ. 17).

3.2.2. Μετά τη διάσκεψη στο Βιντίβ/Βουλγαρία και το Καλαφά-Ρουμανία τον Φεβρουάριο του 2000, η κοινή δήλωση που υπογράφηκε εκεί διαβιβάστηκε στον αρμόδιο για το Σύμφωνο Σταθερότητας νοτιοανατολικής Ευρώπης, κ. Bodo Hombach, ο οποίος έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Εν τω μεταξύ, λήφθηκαν οι πολιτικές αποφάσεις για την κατασκευή της γέφυρας του Δούναβη και το βάρος πλέον μετατίθεται στον σχεδιασμό των υποδομών. Στις 22 Μαΐου 2002, βάσει της συνεδρίασης της διευθύνουσας επιτροπής για το διάδρομο IV, πραγματοποιήθηκε εκ νέου συνάντηση. Η ΕΟΚΕ επιβεβαίωσε την επιθυμία της να υποστηρίξει επί τόπου τους πολιτικούς, οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς λήψης αποφάσεων προκειμένου να εκμεταλλευτούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο για την περιφέρειά τους τη θετική ώθηση που θα δοθεί από την ολοκλήρωση της κατασκευής του διαδρόμου. Έγινε αναφορά στο ζήτημα αυτό και σε συζήτηση του εισηγητή με τον Επίτροπο κ. Verheugen, ο οποίος δήλωσε υποστήριξη του στη δέσμευση που έχει αναλάβει η ΕΟΚΕ.

3.2.3. Η διευθύνουσα επιτροπή για τους σιδηροδρόμους του διαδρόμου IV προσκάλεσε την ΕΟΚΕ στη συνεδρίασή της στις 10 και 11 Μαΐου 2000, στην Αθήνα. Στόχος της συνεδρίασης ήταν να καταστήσει πιο συγκεκριμένο το καθεστώς της μελλοντικής συνεργασίας και να επεξεργαστεί τις προτάσεις έργων. Ο εισηγητής της ΕΟΚΕ παρουσίασε ένα σχέδιο με συγκεκριμένες προτάσεις (βλέπε υποσημείωση 2, σ. 17) το οποίο γενικά έγινε αποδεκτό. Το σχέδιο αυτό συζητήθηκε και στη συνεδρίαση του τμήματος για τους σιδηροδρόμους της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Μεταφορών στις 20 Σεπτεμβρίου 2000, στις Βρυξέλλες, στην οποία έλαβαν μέρος εκπρόσωποι των εργατικών ενώσεων. Τον Ιούλιο του 2001 συστάθηκε η ομάδα εργασίας των εργατικών ενώσεων σιδηροδρόμων από τις χώρες του διαδρόμου IV. Στην τέταρτη συνεδρίαση της ομάδας, τον Φεβρουάριο του 2002, στην Πράγα, συμμετείχε και ο εισηγητής. Τα δύο θέματα που πρέπει να συζητηθούν με τις εταιρίες σιδηροδρομικών μεταφορών είναι η βελτίωση των συνοριακών διαβάσεων και η γενική ανταλλαγή πληροφοριών. Με επιστολή προς τον εισηγητή ζητήθηκε ρητώς ο διαμεσολαβητικός ρόλος της ΕΟΚΕ για το σκοπό αυτό.

3.2.4. Τέλος, οι εργασίες της ΕΟΚΕ για τον διάδρομο IV επικεντρώθηκαν στη διεξαγωγή συζήτησης στρογγυλής τραπέζης με θέμα την «Προώθηση συνδυασμένων προσπαθειών για τους διαδρόμους» στο πλαίσιο της συνεδρίασης του Δούναβη, στην Κωνσταντία (26 και 27 Ιουνίου 2002), η οποία διοργανώθηκε σε συνεργασία με την ΕΙΑ (Ευρωπαϊκή Ένωση Διατροφικών Μεταφορών). Παράλληλα, δόθηκε η δυνατότητα μιας πρώτης ανταλλαγής απόψεων μεταξύ εκπροσώπων της διευθύνουσας επιτροπής για τους σιδηροδρόμους του διαδρόμου IV και της ομάδας εργασίας των συνδικάτων. Η συνάντηση αποσκοπεί στην έναρξη ενός λογικού διαλόγου που θα οδηγήσει σε περαιτέρω έργα τα οποία θα μπορούν να μεταφερθούν και σε άλλους διαδρόμους. Περαιτέρω αποτελέσματα και συμπεράσματα για το μέλλον περιλαμβάνονται σε έκθεση (βλέπε υποσημείωση 2, σ. 17).

3.3. Διάδρομος III

3.3.1. Στις αρχές Σεπτεμβρίου 2000 πραγματοποιήθηκε στην Πολωνία σεμινάριο για θέματα ελευθέρωσης των δημόσιων προαστιακών μεταφορών, κατόπιν πρωτοβουλίας της Euronatur, υπό την προεδρία του κ. Lutz Ribbe. Στο σεμινάριο συμμετείχε ενεργώς και ο εισηγητής, κ. Alexander Graf von Schwerin. Αποτέλεσμα του σεμιναρίου ήταν μια διάσκεψη στο σημείο συνάντησης των διαδρόμων III και IV, στο Κάτοβιτς της Πολωνίας.

3.3.2. Στο επίκεντρο της διάσκεψης στο Κάτοβιτς στις 19 και 20 Μαρτίου 2001 ήταν το θέμα «Περιφερειακή διασύνδεση στο περιβάλλον του διαδρόμου σε σχέση με πλανολογικά και χρηματοδοτικά προβλήματα». Συμμετείχαν περίπου 60 εκπρόσωποι των οικονομικών και κοινωνικών ομάδων συμφερόντων. Κατέστη σαφές ότι οι κυβερνήσεις των διαδρόμων θα πρέπει να ολοκληρώσουν την διασύνδεση στην περιφέρεια και τα περιφερειακά δίκτυα μεταφορών. Το περιβάλλον, η ασφάλεια, ο αποτελεσματικός χρηματοδοτικός προγραμματισμός καθώς και η λειτουργική συνέπεια των δημόσιων προαστιακών μεταφορών μπορούν να προωθηθούν κατ' αυτόν τον τρόπο (!).

3.4. Διάδρομος X

3.4.1. Οι πρώτες επαφές με την τότε ακόμη «ανεπίσημη» διευθύνουσα επιτροπή του διαδρόμου X πραγματοποιήθηκαν ήδη τον Ιούνιο του 2000 μέσω της συνεργασίας με τη διευθύνουσα επιτροπή του διαδρόμου IV. Μόλις την άνοιξη του 2001 απέκτησε η επιτροπή επίσημο καθεστώς με την υπογραφή μνημονίου συνεννόησης (ΜΣ). Η ΕΟΚΕ συμμετείχε πρώτη φορά σε συνεδρίαση της επιτροπής στις 26 και 27 Απριλίου 2002 στα Γρεβενά, στην Ελλάδα (βλέπε υποσημείωση 2, σ. 17). Η διευθύνουσα επιτροπή υποστηρίζεται από μια τεχνική γραμματεία, που πρόκειται στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) και παρέχει στην διευθύνουσα επιτροπή λεπτομερείς αναλύσεις και παρουσίασή της στο Διαδίκτυο.

3.4.2. Η διευθύνουσα επιτροπή θα επικεντρώσει τις εργασίες της και για το τρέχον έτος στα προβλήματα των συνοριακών διαβάσεων. Για το ζήτημα αυτό συστάθηκε ομάδα εργασίας που συνεργάζεται με τις ΓΔ TREN, ΓΔ Φορολογία και την ΟΕ-ΟΗΕ. Ζητήθηκε και η συνεργασία της ΕΟΚΕ.

3.4.3. Η πολιτική και οικονομική σημασία άμεσης προώθησης των εργασιών για το διάδρομο X καθώς και το αμείωτο μεγάλο ενδιαφέρον των κοινωνικοοικονομικών εταίρων για μια ενισχυμένη συνεργασία για το ζήτημα αυτό κατέστησαν σαφή την ανάγκη πραγματοποίησης της επόμενης διάσκεψης διαλόγου εδώ.

(¹) Βλέπε αναλυτική έκθεση της 11ης Ιουνίου 2001, έγγραφο DI 262/2002 — διατίθεται από τη γραμματεία του τμήματος TEN.

3.5. Διάδρομος V

3.5.1. Σε ό,τι αφορά το διάδρομο V, υπήρξαν θετικά αποτελέσματα από τη συνεργασία με την εταιρία και τα συνδικάτα σιδηροδρομικών μεταφορών της Σλοβενίας καθώς και με το Υπουργείο μεταφορών της χώρας. Τον Ιούνιο του 2002 πραγματοποιήθηκε συνάντηση εργασίας στην Λουμπλιάνα, η οποία κατάρτισε πολύ συγκεκριμένα σχέδια για την διάσκεψη διαλόγου που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του ίδιου έτους. Οι αλλαγή των πολιτικών προτεραιοτήτων στη Σλοβενία και οι δυσκολίες που αντιμετωπίζει η ΕΟΚΕ με τον προϋπολογισμό δεν επέτρεψαν την εφαρμογή τους.

4. Μελλοντικά θέματα εργασίας

4.1. Η μόνιμη ομάδα εργασίας για την «Πρώθηση του κοινωνικού διαλόγου στους πανευρωπαϊκούς διαδρόμους μεταφορών» θα επεξεργαστεί περαιτέρω τα ακόλουθα θέματα:

- Οι διασκέψεις διαλόγου είχαν μεγάλη απήχηση. Για ποιους διαδρόμους, για ποια θέματα και για ποιους στόχους θα πρέπει να γίνουν προτάσεις στη συνέχεια;

- Η γνωστοποίηση της ΕΟΚΕ στο πλαίσιο αυτό εξελίσσεται ικανοποιητικά. Με ποιόν τρόπο μπορούν να βελτιωθούν οι εργασίες δημοσιοποίησης και ο αντίκτυπος;
- Οι επαφές με τους κοινωνικοοικονομικούς εταίρους στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης χρήζουν βελτίωσης. Εν τω μεταξύ, τα συνδικάτα ξεκινούν να αναπτύσσουν διασυννοριακές συνεργασίες. Για τις άλλες κοινωνικές ομάδες συμφερόντων δεν υπάρχουν αντίστοιχες πρωτοβουλίες. Με ποιόν τρόπο μπορεί να βελτιώσει η ΕΟΚΕ το ρόλο της ως εκφραστή, φόρουμ και διαμεσολαβητή;
- Το έργο της μόνιμης ομάδας εργασίας υπερβαίνει τα όρια της πολιτικής μεταφορών και συμπληρώνεται από περαιτέρω πρωτοβουλίες της. Με ποιόν τρόπο μπορεί να επιτευχθεί καλύτερος εσωτερικός συντονισμός στο πλαίσιο της ΕΟΚΕ και, ως εκ τούτου, καλύτερα από κοινού αποτελέσματα;
- Η συνεργασία με τις διευθύνουσες επιτροπές έχει νόημα μόνο όταν προτείνονται συγκεκριμένες δράσεις. Προφανώς, ο εισηγητής και η γραμματεία της ειδικής ομάδας δεν μπορούν πλέον να οργανώσουν μόνοι τους θεωρητικά και πρακτικά κάτι παρόμοιο. Ποιοι τρόποι εργασίας μπορούν να αναπτυχθούν για το σκοπό αυτό;

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:

- την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τις ειδικές απαιτήσεις ευστάδειας για επιβατηγά οχηματαγωγά πλοία (Ro-Ro)», και
- την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 98/18/ΕΚ του Συμβουλίου της 17ης Μαρτίου 1998, για τους κανόνες και τα πρότυπα ασφαλείας για τα επιβατηγά οχηματαγωγά πλοία»

(COM(2002) 158 τελικό — 2002/0074 (COD) — 2002/0075 (COD)) ⁽¹⁾

(2003/C 85/05)

Στις 14 Μαΐου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 80, παράγραφος 2, της Συνθήκης περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις παραπάνω προτάσεις.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 31 Οκτωβρίου 2002 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Chagas.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου 2002), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 94 ψήφους υπέρ, 1 κατά, και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ιστορικό

1.1. Στις 25 Μαρτίου 2002, η Επιτροπή εξέδωσε έγγραφο σχετικά με την ασφάλεια των επιβατηγών πλοίων στην Κοινότητα στην οποία συμπεριλαμβάνονταν μια σειρά πρωτοβουλιών: πρόταση οδηγίας σχετικά με τις ειδικές απαιτήσεις ευστάδειας για επιβατηγά οχηματαγωγά πλοία Ro-Ro και πρόταση οδηγίας που τροποποιεί την οδηγία 98/18/ΕΚ, της 17ης Μαρτίου 1998, για τους κανόνες και τα πρότυπα ασφαλείας για τα επιβατηγά πλοία, καθώς και η ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με το καθεστώς περί ευθύνης για τη μεταφορά επιβατών με πλοία.

1.2. Στα μέτρα που έχουν θεσπισθεί ήδη από το 1990 συμπεριλαμβάνονται:

- 98/18: η οδηγία για τους κανόνες και τα πρότυπα ασφαλείας για τα επιβατηγά πλοία ⁽²⁾,
- 98/41: η οδηγία σχετικά με την καταγραφή επιβατών ⁽³⁾,

— 98/179: ο κανονισμός για τη διαχείριση της ασφάλειας των επιβατηγών οχηματαγωγών πλοίων Ro-Ro ⁽⁴⁾,

— 99/35: η οδηγία σχετικά με την ασφαλή εκτέλεση τακτικών δρομολογίων από οχηματαγωγά Ro-Ro και ταχύπλοα επιβατηγά σκάφη ⁽⁵⁾.

1.3. Η νέα δέσμη μέτρων για τα επιβατηγά πλοία αποσκοπεί στον περιορισμό του κινδύνου να επαναληφθούν ναυτικές τραγωδίες όπως αυτές με το ESTONIA το 1994 και με το EXPRESS SAMINA το 2000.

1.4. Στόχος της πρότασης οδηγίας για τις ειδικές απαιτήσεις ευστάδειας για επιβατηγά οχηματαγωγά πλοία Ro-Ro είναι η εφαρμογή της συμφωνίας της Στοκχόλμης σχετικά με τις απαιτήσεις ευστάδειας σε όλα τα επιβατηγά οχηματαγωγά πλοία Ro-Ro, ανεξαρτήτως σημαίας, τα οποία εκτελούν προγραμματισμένα, τακτικά, διεθνή δρομολόγια στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό το μέτρο αποσκοπεί στην καθιέρωση ενιαίων προδιαγραφών ευστάδειας σε όλη την Κοινότητα, ούτως ώστε να αυξηθούν οι δυνατότητες επιβίωσης επιβατηγών οχηματαγωγών Ro-Ro που έχουν υποστεί βλάβη, με απώτερο στόχο την παροχή ενός υψηλότερου επιπέδου ασφάλειας στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διακινούνται ως επιβάτες ή ως ναυτιλλόμενοι.

(1) Το εν λόγω έγγραφο περιλαμβάνει, επίσης, ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την ενίσχυση της ασφάλειας των επιβατηγών πλοίων στην Κοινότητα την οποία η ΕΟΚΕ έλαβε υπόψη στη γνωμοδότησή της λόγω της σημασίας της.

(2) Οδηγία του Συμβουλίου 98/18/ΕΚ της 17ης Μαρτίου 1998 για τους κανόνες και τα πρότυπα ασφαλείας για τα επιβατηγά πλοία (ΕΕ L 144 της 15.5.1998, σ. 1) — Γνωμοδότηση της ΟΚΕ: ΕΕ C 212 της 22.7.1996, σ. 21.

(3) Οδηγία του Συμβουλίου 98/41/ΕΚ της 18ης Ιουνίου 1998 σχετικά με την καταγραφή των ατόμων που ταξιδεύουν με επιβατηγά πλοία από και προς λιμένες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΕΕ L 188 της 2.7.1998 σ. 35) — Γνωμοδότηση της ΟΚΕ: ΕΕ C 206 της 7.7.1997, σ. 111.

(4) Κανονισμός της Επιτροπής (ΕΚ) αριθ. 179/98 της 23ης Ιανουαρίου 1998 με τον οποίο τροποποιείται ο κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 3051/95 για τη διαχείριση της ασφάλειας των επιβατηγών οχηματαγωγών πλοίων roll-on/roll-off (Ro-Ro) (ΕΕ L 19 της 24.1.1998, σ. 35).

(5) Οδηγία του Συμβουλίου 1999/35/ΕΚ της 29ης Απριλίου 1999 σχετικά με ένα σύστημα υποχρεωτικών επιδεωρήσεων για την ασφαλή εκτέλεση τακτικών δρομολογίων από οχηματαγωγά Ro-Ro και ταχύπλοα επιβατηγά σκάφη (ΕΕ L 138 της 1.6.1999, σ. 1) — Γνωμοδότηση της ΟΚΕ: ΕΕ C 407 της 28.12.1998, σ. 106.

1.4.1. Οι νέες απαιτήσεις ευστάθειας θα ισχύουν για όλα τα νέα επιβατηγά οχηματαγωγά Ro-Ro που κατασκευάζονται μετά την 1η Οκτωβρίου του 2004. Για τα πλοία τα οποία έχουν κατασκευαστεί πριν από την ημερομηνία αυτή, η πρόταση προβλέπει μια περίοδο προσαρμογής η οποία λήγει την 1η Οκτωβρίου του 2010. Σήμερα, τα πρότυπα της συμφωνίας της Στοκχόλμης εφαρμόζονται από επτά κράτη μέλη που έχουν υπογράψει τη συμφωνία αυτή και που είναι συγκεκριμένα η Γερμανία, η Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία, οι Κάτω Χώρες, η Σουηδία και η Φινλανδία. Η Νορβηγία είναι, επίσης, συμβαλλόμενο μέλος της συμφωνίας της Στοκχόλμης.

1.5. Στόχος της πρότασης για την τροποποίηση της οδηγίας 98/18/EK σχετικά με τους κανόνες και τα πρότυπα ασφαλείας για τα επιβατηγά πλοία είναι να ενισχυθεί η ασφάλεια όλων των επιβατηγών πλοίων που εκτελούν τοπικές διαδρομές, με την καθιέρωση αυστηρότερων προδιαγραφών ευστάθειας για επιβατηγά οχηματαγωγά Ro-Ro και νέων κατευθυντήριων γραμμών ασφαλείας για τους επιβάτες με περιορισμένη κινητικότητα. Η πρόταση περιλαμβάνει, επίσης, ορισμένες τροποποιήσεις της οδηγίας 98/18/EK με στόχο τον εκσυγχρονισμό και τη βελτίωση της εφαρμογής της, μεταξύ των οποίων και η διαδικασία γνωστοποίησης εκ μέρους των κρατών μελών θαλασσιών περιοχών που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία τους.

1.5.1. Ενώ οι νέες προδιαγραφές ευστάθειας θα ισχύουν για όλα τα πλοία που θα ναυπηγηθούν μετά την 1η Οκτωβρίου 2004, για τα πλοία που θα έχουν ναυπηγηθεί πριν από την εν λόγω ημερομηνία η πρόταση ορίζει ως προδεσμία για τη συμμόρφωση με τη συμφωνία της Στοκχόλμης την 1η Οκτωβρίου του 2010. Πλοία τα οποία δεν πληρούν τις προϋποθέσεις της συμφωνίας έως την ημερομηνία αυτή θα αποσυρθούν από την κυκλοφορία όταν φτάσουν την ηλικία των 30 ετών και οπωσδήποτε έως την 1η Ιανουαρίου 2015 το αργότερο, υπό τον όρο ότι πληρούν τις προδιαγραφές SOLAS 90.

1.6. Στην ανακοίνωση παρουσιάζονται διάφορες απόψεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να βελτιωθεί η ρύθμιση του θέματος της ευθύνης για τις ζημιές που υφίστανται οι επιβάτες. Προτείνεται η υποχρεωτική ασφάλιση των μεταφορέων και αντικειμενική ευθύνη έως και 250 000 EUR ανά επιβάτη, όριο το οποίο δεν θα ισχύει σε περίπτωση υπαιτιότητας του μεταφορέα. Επ' αυτού, αναμένεται απόφαση της διπλωματικής διάσκεψης για την αναθεώρηση του πρωτοκόλλου των Αθηνών. Επιπλέον, στην ανακοίνωση προτείνεται η θέσπιση μέτρων για την ασφάλεια και την πρόσβαση ατόμων με ειδικές ανάγκες.

2. Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τις ειδικές απαιτήσεις ευστάθειας για επιβατηγά οχηματαγωγά πλοία Ro-Ro

2.1. Γενικές παρατηρήσεις

2.1.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τη σημασία που έχει η υπογραφή διεθνούς συμφωνίας στα πλαίσια του (IMO). Έως ένα βαθμό, η ανάγκη αυτή καλύπτεται από τις διατάξεις της SOLAS 90. Ωστόσο, ελλείψει ενός ικανοποιητικού διεθνούς καθεστώτος ασφαλείας, πρέπει οπωσδήποτε να θεσπιστούν μέτρα σε όλη την

Κοινότητα, όπως προτείνεται από την Επιτροπή σε συμφωνία με τις διατάξεις του κανονισμού 14 της συμφωνίας IMO SOLAS 95, προκειμένου να διασφαλιστεί η τήρηση των κανόνων και των προτύπων ασφαλείας που απαιτούνται όσον αφορά τη μεταφορά επιβατών από και προς κοινοτικούς λιμένες.

2.1.2. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται τις ανησυχίες της Επιτροπής και του IMO σχετικά με την αύξηση του μεγέθους των επιβατηγών οχηματαγωγών Ro-Ro αλλά και άλλων επιβατηγών πλοίων. Ανησυχεί, κυρίως, για την επέκταση των κανόνων για τα πρότυπα κατασκευής και την παρεπόμενη ασφάλεια κατά τη λειτουργία παρόμοιων πλοίων. Ωστόσο, θεωρεί ότι οι προτάσεις της Επιτροπής συνιστούν σημαντικό βήμα για τη βελτίωση των κανόνων ασφαλείας και των προτύπων που ισχύουν για την μεταφορά εμπορευμάτων από και προς κοινοτικούς λιμένες με επιβατηγά οχηματαγωγά Ro-Ro.

2.1.3. Παρά τον περιορισμό που τίθεται από την συμφωνία της Στοκχόλμης, η ΕΟΚΕ επικροτεί εν γένει τις προτάσεις αυτές. Θεωρεί λυπηρό το γεγονός ότι χρειάστηκε να παρέλθει ένα χρονικό διάστημα πριν την καθολική εφαρμογή της συμφωνίας της Στοκχόλμης στο σύνολο των κρατών μελών. Παρά τις επιφυλάξεις που προαναφέρθηκαν, δηλαδή τα όρια της συμφωνίας της Στοκχόλμης, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει έντονα τις προτάσεις της Επιτροπής για την επέκτασή της σε όλα τα κράτη μέλη, έτσι ώστε να κατοχυρωθεί η ασφάλεια των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διακινούνται ως επιβάτες σε επιβατηγά οχηματαγωγά Ro-Ro και των ναυτιλλόμενων.

2.1.4. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι οι εν λόγω προσπάθειες δεν θα αποτρέψουν παρόμοια δυστυχήματα. Υπάρχει, όμως, ελπίδα ότι θα περιορίσουν τις επιπτώσεις και τον αριθμό των θυμάτων κάτω από τις συνθήκες που προσδιορίζονται.

2.1.5. Το κόστος αναβάθμισης δεν θα πρέπει να είναι απαγορευτικό και στις περισσότερες περιπτώσεις, δεν είναι απαραίτητο. Σε περιπτώσεις, όπου είναι απαραίτητο, προσφέρει τη δυνατότητα ναυπήγησης νέων πλοίων που πληρούν τις προδιαγραφές SOLAS 90, με αποτέλεσμα τη βελτίωση του επιπέδου ασφαλείας. Επιπλέον, η ενιαία εφαρμογή των κανόνων προάγει το θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ των μεταφορέων στα κράτη μέλη και προσφέρει ένα βελτιωμένο επίπεδο ασφαλείας σε όλους τους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διακινούνται ως επιβάτες και ναυτιλλόμενοι σε οποιαδήποτε διαδρομή.

2.1.6. Σημειώνεται η παρατήρηση της Επιτροπής ότι το ύψος των κυμάτων στη Μεσόγειο είναι συγκρίσιμο με αυτό στη Βαλτική και ότι το ύψος των κυμάτων στον Ανατολικό Ατλαντικό (Ακτές της Γαλλίας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας) είναι συγκρίσιμο με αυτό της Βορείου Θαλάσσης και της Μάγχης. Ωστόσο, το στοιχείο που καθορίζει το χρόνο και τη δυνατότητα επιβίωσης παρόμοιων πλοίων είναι και η συγκριτική ζημιά που υφίστανται καθώς και η είσοδος νερού για οποιοδήποτε λόγο και το ύψος των εξάλων. Αυτό αναγνωρίζεται σε ένα κοινό ερευνητικό πρόγραμμα της βορειοδυτικής Ευρώπης που φέρει τον τίτλο «Η ασφάλεια των επιβατηγών οχηματαγωγών Ro-Ro» της Det Norske Veritas έγγραφο αριθ.: REP-T00-001, ημερομηνία: 5.7.1997.

2.2. Ειδικές παρατηρήσεις

2.2.1. Όσον αφορά τις ημερομηνίες για την θέση σε ισχύ της συμφωνίας της Στοκχόλμης στη Νότια Ευρώπη, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις προτάσεις της Επιτροπής για το χρονοδιάγραμμα συμμόρφωσης, το οποίο είναι περίπου το ίδιο με αυτό που έχει οριστεί για τα κράτη μέλη της Βορείου Ευρώπης. Παρότι αναγνωρίζει ότι οι γραμμές των επιβατηγών οχηματαγωγών διασυνδέουν κράτη μέλη με χώρες της Βορείου Αφρικής, αυτό δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως δικαιολογία για την καθυστέρηση της εφαρμογής συμφωνίας δεδομένου ότι έχει γίνει παραδεκτή η ανάγκη καθιέρωσης παγκόσμιων προτύπων ασφαλείας σε σχέση με τους πιθανούς κινδύνους. Συνεπώς, η προθεσμία του 2010 είναι απόλυτα ενδεδειγμένη.

2.2.2. Άρθρο 1: Προβλέπει την καθιέρωση ενιαίων προδιαγραφών ευστάθειας για τα επιβατηγά οχηματαγωγά πλοία Ro-Ro στην Ευρώπη προκειμένου να βελτιωθούν οι δυνατότητες επιβίωσης των εν λόγω πλοίων που έχουν υποστεί βλάβες λόγω σύγκρουσης και να αυξηθεί η ασφάλεια των επιβατών και των πληρωμάτων. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον εν λόγω στόχο και για το λόγο αυτό, θεωρεί ότι η διατύπωση πρέπει να παραμείνει ως έχει.

2.2.3. Άρθρο 2α: Ζητείται από την Επιτροπή η επανεξέταση του ορισμού «επιβατηγό οχηματαγωγό πλοίο Ro-Ro» προκειμένου να καταστεί η διατύπωση πιο σαφής.

2.2.4. Άρθρο 5.3: Επιδιοκίμζονται οι προτάσεις για την καθιέρωση διαδικασίας κοινοποίησης και δημοσίευσης θαλάσσιων περιοχών στο Διαδίκτυο, δεδομένου ότι προωθούν την αξιοπιστία και τη διαφάνεια του συστήματος.

2.2.5. Άρθρο 9.1: Στην περίπτωση ναύλωσης επιβατηγού οχηματαγωγού Ro-Ro για μια συγκεκριμένη διαδρομή για μικρότερη περίοδο, η απαίτηση της ενημέρωσης των αρμόδιων αρχών του κράτους ή των κρατών υποδοχής το αργότερο εντός τριών μηνών είναι κάπως επαχδής και δυσεφάρμοστη. Συνιστάται να μειωθεί η προθεσμία αυτή σε ένα μήνα. Σε περίπτωση απρόβλεπτων καταστάσεων, δηλαδή αν προκύψουν τεχνικά προβλήματα, πρέπει να διατίθεται ταχέως πλοίο αντικατάστασης, ούτως ώστε να εξασφαλιστεί η συνέχεια της παροχής υπηρεσιών και η απαραίτητη κοινωνική μέριμνα. Όπως αναφέρεται στο άρθρο 4 της Συμφωνίας της Στοκχόλμης, πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα ώστε μεμονωμένα ταξίδια να εξαιρούνται από ορισμένα κριτήρια σε μερικές περιπτώσεις.

2.2.6. Παράρτημα, μέθοδος δοκιμής μοντέλων, παράγραφοι 2.1 και 2.2.5.2 (σύνταξη). Ενώ γίνεται αναφορά στη σύμβαση για την ασφάλεια στη θάλασσα πρέπει να γίνει αναφορά στην προστασία της ζωής στη θάλασσα και στο άρθρο 2.1 αντί της (SOLAS 90) πρέπει να γίνεται αναφορά στη (SOLAS).

3. Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 98/18/ΕΚ της 17ης Μαρτίου 1998, για τους κανόνες και τα πρότυπα ασφαλείας για επιβατηγά πλοία

3.1. Ευστάθεια — Γενικές και ειδικές παρατηρήσεις

3.1.1. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει εν γένει τις προτάσεις για την τροποποίηση της οδηγίας του Συμβουλίου 98/18/ΕΚ.

3.1.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει και επιδοκιμάζει τους λόγους που προβάλλει η Επιτροπή για την κατάργηση της ισχύουσας παρέκκλισης για την Ελλάδα.

3.1.3. Σημειώνονται οι προτάσεις για τα ταχύπλοα σκάφη και την υιοθέτηση του νέου κώδικα IMO HSC. Ενώ ο νέος κώδικας ισχύει για νέα πλοία το κύτος των οποίων έχει κατασκευαστεί ήδη ή η κατασκευή του βρίσκεται σε ανάλογο στάδιο την 1η Ιουλίου 2002 ή μετά την ημερομηνία αυτή, πρέπει να αναγνωριστεί η ευπάθεια των υφιστάμενων ταχύπλοων σκαφών. Αυτό ισχύει ιδιαίτερος στην περίπτωση ρήγματος και στα δύο κύτη όπου δεν υπάρχει διπλός πυθμένας.

3.1.4. Αναγνωρίζονται οι δυσχέρειες εφαρμογής στην περίπτωση των υφιστάμενων επιβατηγών οχηματαγωγών Ro-Ro κατηγορίας Α, Β, Γ και Δ. Ωστόσο, οι κίνδυνοι για τους επιβάτες παραμένουν. Οι προτάσεις, ενώ είναι αποδεκτές, πρέπει να θεωρηθούν στοιχειώδεις υπό συγκεκριμένες συνθήκες.

3.1.5. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προτάσεις που σχετίζονται με τις ειδικές απαιτήσεις ευστάθειας για τα νέα επιβατηγά οχηματαγωγά Ro-Ro κατηγορίας Α, Β, και Γ, των οποίων έχει τοποθετηθεί η τρόπιδα ή τα οποία βρίσκονται σε ανάλογο στάδιο ναυπήγησης από την 1η Οκτωβρίου 2004.

3.1.6. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις προτάσεις για την προθεσμία που αφορά τη συμμόρφωση το αργότερο έως την 1η Οκτωβρίου 2010 με τις ειδικές απαιτήσεις ευστάθειας των επιβατηγών οχηματαγωγών Ro-Ro κατηγορίας Α, Β, Γ και Δ, των οποίων έχει τοποθετηθεί η τρόπιδα ή τα οποία βρίσκονται σε ανάλογο στάδιο κατασκευής πριν την 1η Οκτωβρίου 2004. Σημειώνεται η διάταξη για παράταση έως το 2015. Αυτό δείχνει ότι το θέμα δεν εκλαμβάνεται ως επείγον καθώς και ότι δίνεται έμφαση σε οικονομικά συμφέροντα υπέρ των ασφαλείας των πολιτών και των ναυτιλλομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.1.7. Το κριτήριο για την απόσυρση ενός πλοίου από την κυκλοφορία δεν πρέπει να είναι η ηλικία του αλλά το κατά το πόσον πληροί τις προϋποθέσεις ευστάθειας και τα απαραίτητα πρότυπα ασφαλείας. Ωστόσο, όσο πιο παλιό είναι ένα πλοίο τόσο πιο αυστηρές πρέπει να είναι οι επιθεωρήσεις.

3.1.8. Όσον αφορά τον προσδιορισμό των κατηγοριών Γ και Δ, οι προδιαγραφές αναφέρονται σε τιμές σημαντικού ύψους κυμάτων 2,5 και 1,5 μέτρων αντιστοίχως. Αυτό ισχύει μόνο για το 10 % των περιπτώσεων στη διάρκεια ενός χρόνου ή για μια ορισμένη περίοδο, στις περιπτώσεις που τα πλοία λειτουργούν μόνο στην περίοδο αυτή. Ωστόσο, εξακολουθεί να υπάρχει κίνδυνος εμφάνισης μεγαλύτερων κυμάτων. Ιδιαίτερως, πρέπει να σημειωθεί ότι η κατηγορία Γ αναφέρεται σε ένα σημαντικό ύψος κύματος που δεν υπερβαίνει τα 2,5 μέτρα για περισσότερα από το 10 % των περιπτώσεων για πλοία που λειτουργούν όλο το χρόνο ή αποκλειστικά για μια περιορισμένη χρονική περίοδο και, από την άποψη αυτή, το ποσοστό του χρόνου το οποίο υπερβαίνει το 1,5 μέτρο μπορεί να είναι σημαντικά υψηλότερο. Παρόμοια σκάφη αυτού του είδους μπορούν να πλέουν 15 μίλια μακριά από ένα καταφύγιο και 5 μίλια από μία ακτή όπου μπορούν να αποβιβαστούν ναυαγοί. Τα κριτήρια αυτά δεν σχετίζονται άμεσα με την ευπάθεια παρόμοιων πλοίων, δεδομένου ότι οι ζημιές που μπορούν να υποστούν και το νερό που μπορεί να εισέλθει σε αυτά θα τα εμποδίσει να φτάσουν σε καταφύγιο ή να αντιδράσουν εγκαίρως ανταποκρινόμενα σε οποιαδήποτε έκκληση βοήθειας. Επίσης, τα κριτήρια για τα πλοία κατηγορίας Δ, που επιτρέπεται να λειτουργούν έως 6 μίλια μακριά από ένα καταφύγιο και όχι περισσότερο από 3 μίλια από ακτές τις οποίες μπορούν να αποβιβαστούν ναυαγοί, ενισχύει το επιχείρημα για βελτιωμένες απαιτήσεις ευστάθειας ανεξαρτήτως από το μέγεθος και την περιοχή λειτουργίας. Σύμφωνα με την επιθυμία της για τη βελτίωση των απαιτήσεων σε σχέση με την ευστάθεια, η ΕΟΚΕ σημειώνει με λύπη ότι το Συμβούλιο Υπουργών έχει ήδη προχωρήσει σε μια συμβιβαστική λύση με την κατάργηση του άρθρου 6α3.

3.2. Επιβάτες μειωμένης κινητικότητας — γενικές και ειδικές παρατηρήσεις

3.2.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις να καταστούν τα επιβατηγά πλοία που εκτελούν τοπικά δρομολόγια ασφαλή και προσπελάσιμα για επιβάτες μειωμένης κινητικότητας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το πρόβλημα των επιβατών μειωμένης κινητικότητας έχει ήδη αναγνωριστεί για τα επιβατηγά και τα επιβατηγά οχηματαγωγά Ro-Ro, δεδομένου ότι οι μεταφορείς αναζητούν να προσελκύσουν μερίδα των ηλικιωμένων που διαδέχουν περισσότερα εισοδήματα.

3.2.2. Στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου συστήματος μεταφορών θεωρείται απόλυτα σκόπιμο να εξασφαλισθεί η καδιέρωση ρυθμίσεων για επιβάτες μειωμένης κινητικότητας σε επιβατηγά οχηματαγωγά Ro-Ro. Ωστόσο, πρέπει να γίνει μια λεπτή διάκριση μεταξύ νέων και παλαιών πλοίων. Τα κράτη μέλη πρέπει να διενεργούν διαβουλεύσεις, όπως ορίζεται στο άρθρο 6β, παράγραφος 2, όχι μόνο με το οργανώσεις που εκπροσωπούν επιβάτες μειωμένης κινητικότητας αλλά και με άλλες οργανώσεις που εκπροσωπούν λιμενικούς πράκτορες, πλοιοκτήτες και εκπροσώπους των εργαζομένων.

4. Ευθύνη των μεταφορέων επιβατών δια θαλάσσης — γενικές και ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι το καθεστώς περί ευθύνης των μεταφορέων όσον αφορά τους επιβάτες πλοίων έπρεπε να έχει αναθεωρηθεί και εκσυγχρονισθεί προ πολλού. Τα υφιστάμενα όρια αποζημίωσης έχουν επηρεαστεί από τον πληθωρισμό. Το Πρωτόκολλο της Σύμβασης των Αθηνών το 1999 αύξησε σημαντικά το όριο σε 175 000 PRM (250 000 EUR), το οποίο αντιστοιχεί στο όριο που έχει καθοριστεί για τα επιβατηγά σκάφη στο Πρωτόκολλο του 1996 της Σύμβασης για τον περιορισμό της ευθύνης για ναυτικές απαιτήσεις (LLMC). Ωστόσο, κανένα από τα δύο Πρωτόκολλα δεν έχει τεθεί σε ισχύ διεθνώς.

4.2. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι, όσον αφορά την ευθύνη των μεταφορέων επιβατών δια θαλάσσης, η κατάσταση δεν είναι ενιαία ούτε στο διεθνές ούτε στον ευρωπαϊκό χώρο. Πρέπει να αναγνωριστεί ότι ορισμένα κράτη μέλη, μετά από πιέσεις που ασκήθηκαν από το κοινό και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τροποποίησαν τη νομοθεσία τους προκειμένου το επίπεδο των αποζημιώσεων να είναι ικανοποιητικό, ιδιαίτερως στην περίπτωση θανάτου.

4.3. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι η διπλωματική διάσκεψη του Λονδίνου με θέμα το «Σχέδιο πρωτοκόλλου του 2002 για την αναθεώρηση της σύμβασης των Αθηνών του 1974 σχετικά με τη θαλάσσια μεταφορά επιβατών και των αποσκευών τους» επιδιώκει την επίτευξη ενός σφαιρικού καθεστώτος. Ενώ αποδέχεται ότι η θέσπιση ενός κατάλληλου διεθνούς προτύπου θα αποτελούσε την πιο επιθυμητή έκβαση, θα πρέπει να διασφαλιστεί η ενιαία εφαρμογή σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης των κανόνων που αφορούν την παροχή ικανοποιητικής αποζημίωσης και το είδος αυτής. Για το λόγο αυτό, είναι απολύτως εύλογη η θέσπιση ενός κατάλληλου καθεστώτος ευθύνης έναντι των επιβατών η οποία θα πρέπει να αποτελέσει αναπόσπαστο τμήμα του κοινοτικού νομικού πλαισίου για τα επιβατηγά σκάφη.

4.4. Η ΕΟΚΕ λαμβάνοντας υπόψη τις διαπραγματεύσεις του IMO, αναγνωρίζει ότι οι προτάσεις της Επιτροπής είναι απολύτως σύμφωνα με τις ίδιες αρχές όπως αυτές που προτείνονται στον IMO ως συμπλήρωμα της σύμβασης της Αθήνας, δηλαδή:

- εισαγωγή καθεστώτος αντικειμενικής ευθύνης για όλους τους κινδύνους που σχετίζονται με τη λειτουργία του πλοίου
- καθεστώς ευθύνης που βασίζεται στην υπαιτιότητα για κινδύνους που δεν σχετίζονται άμεσα με τη λειτουργία του πλοίου
- εισαγωγή υποχρεωτικής ασφάλισης περί ευθύνης
- εισαγωγή απαιτήσεων κατευθείαν στον ασφαλιστή
- ευθύνη που περιορίζεται σε ποσό ανά επιβάτη, ανεξαρτήτως από το μέγεθος του πλοίου.

Με δεδομένες τις προτάσεις του IMO, η Επιτροπή θα πρέπει να φροντίσει ώστε οι μεταφορές με επιβατηγά οχηματαγωγά να μην αντιμετωπίσουν ανταγωνιστικά μειονεκτήματα.

4.5. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι είναι δύσκολο να γίνει διάκριση μεταξύ απαιτήσεων οι οποίες συνδέονται με τις θαλάσσιες μεταφορές και λοιπών απαιτήσεων. Ωστόσο, οι προτάσεις της Επιτροπής, σύμφωνα με το παρόν σχέδιο για το νέο πρωτόκολλο της σύμβασης των Αθηνών, κρίνουν ότι πρέπει να γίνει μια διάκριση μεταξύ δύο ειδών απαιτήσεων. Η ζημία η οποία προκαλείται από τη λειτουργία του πλοίου, όπου η δυνατότητα επέμβασης των επιβατών είναι συνήθως πολύ περιορισμένη («ναυτικά ατυχήματα»), πρέπει να υπόκειται σε καθεστώς αντικειμενικής ευθύνης. Ένα σύστημα ευθύνης που βασίζεται στην αμέλεια μπορεί να αρκεί για απαιτήσεις οι οποίες δεν συνδέονται με τις θαλάσσιες μεταφορές όπως, π.χ., σωματική βλάβη που προκλήθηκε επί του πλοίου.

4.6. Παρότι τα περισσότερα επιβατηγά πλοία καλύπτονται οικονομικά με την προσχώρησή τους σε έναν από τους φορείς αμοιβαίας προστασίας και αποζημιώσεων, πρέπει οπωσδήποτε να διασφαλιστεί η καθιέρωση ορισμένων υποχρεώσεων, όπως στην περίπτωση της ρύπανσης από πετρέλαιο.

4.7. Πρέπει να επιδοκιμαστεί η διάταξη για την περίπτωση των εναγόντων που βρίσκονται σε θέση να προβάλουν απευθείας απαίτηση σε μια ασφαλιστική εταιρεία. Λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα της ναυτιλίας, συχνά είναι δύσκολο να εντοπιστεί ο ιδιοκτήτης ή ενδεχομένως να είναι αδύνατο ένας μεταφορέας να μπορεί να αντεπεξέλθει στις οικονομικές του υποχρεώσεις σε ορισμένες περιπτώσεις. Αυτό ισχύει ιδιαίτερος για την περίπτωση των εταιρειών που διαθέτουν μόνο ένα πλοίο, δεδομένου ότι σε περίπτωση απώλειάς τους ενδέχεται να απολεσθούν όλα τα περιουσιακά τους στοιχεία.

4.8. Καθώς ορισμένες εθνικές γραμμές μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να είναι μεγαλύτερες και πιο επικίνδυνες συγκριτικά με άλλες διεθνείς γραμμές, είναι απόλυτα εύλογο να διασφαλιστεί ότι οι διατάξεις της σύμβασης των Αθηνών και του πρωτοκόλλου της θα επεκταθούν τόσο στους εθνικούς όσο και στους διεθνείς πλόες.

4.9. Ενώ υπάρχει ελπίδα ότι το αποτέλεσμα της διπλωματικής διάσκεψης για την υιοθέτηση του πρωτοκόλλου των Αθηνών θα

προωθήσει αρκετά το θέμα της αντιμετώπισης των ελλείψεων που παρατηρούνται σε διεθνή κλίμακα, ενδέχεται να μην αναγνωριστεί σε διεθνή κλίμακα. Για το λόγο αυτό και επειδή είναι απαραίτητο να διασφαλιστεί ικανοποιητική αποζημίωση σε περίπτωση θανάτου ή τραυματισμού επιβατών, η θέσπιση ενός καθεστώτος που θα ισχύει σε όλη την Κοινότητα, όπως προτείνει η Επιτροπή, είναι απόλυτα δικαιολογημένη προκειμένου να προσφέρει τις απαραίτητες εγγυήσεις στους επιβάτες.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ΕΟΚΕ, μολονότι αποδέχεται ότι είναι ευκαία η σύναψη διεθνούς συμφωνίας διαμέσου του ΙΜΟ, εντούτοις επικροτεί τις προτάσεις για επέκταση των διατάξεων της συμφωνίας της Στοκχόλμης σε όλα τα κράτη μέλη. Μολονότι ομολογουμένως αποτελεί σημαντικό βήμα, αναγνωρίζονται οι περιορισμοί των διατάξεων της συμφωνίας της Στοκχόλμης.

5.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση τροποποίησης της οδηγίας 98/18/ΕΚ του Συμβουλίου. Ωστόσο, σημειώνει με λύπη ότι το Συμβούλιο Υπουργών έχει ήδη προχωρήσει σε μια συμβιβαστική λύση με την κατάργηση του άρθρου 6α3.

5.3. Η ΕΟΚΕ, λαμβάνοντας υπόψη την διπλωματική διάσκεψη του Λονδίνου με θέμα το «Σχέδιο πρωτοκόλλου του 2002 για την αναθεώρηση της σύμβασης των Αθηνών του 1974 σχετικά με τη θαλάσσια μεταφορά επιβατών και των αποσκευών τους», αναγνωρίζει ότι οι προτάσεις της Επιτροπής συμφωνούν σε γενικές γραμμές με τις αυτές αρχές. Μολονότι αποδέχεται τη σκοπιμότητα σύναψης διεθνούς συμφωνίας, η ΕΟΚΕ κρίνει ιδιαίτερα εωφελή την ύπαρξη ομοφωνίας σε όλα τα κράτη μέλη.

5.4. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προτάσεις οι οποίες αποσκοπούν να καταστούν τα επιβατηγά πλοία που εκτελούν δρομολόγια σε εσωτερικές γραμμές ασφαλή και προσπελάσιμα για τα άτομα μειωμένης κινητικότητας (ΑΜΚ).

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση για οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την περαιτέρω χρήση και εμπορική εκμετάλλευση εγγράφων του δημόσιου τομέα»

(COM(2002) 207 τελικό — 2002/0123 (COD))

(2003/C 85/06)

Στις 24 Ιουλίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 31 Οκτωβρίου 2002 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Lenvaux.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 98 ψήφους υπέρ και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το σχέδιο οδηγίας αποβλέπει στη θέσπιση ελάχιστης δέσμης κανόνων που διέπουν την εμπορική και μη εμπορική εκμετάλλευση εγγράφων γενικής πρόσβασης που βρίσκονται στην κατοχή φορέων του δημόσιου τομέα.

1.2. Εντάσσεται στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης eEurope 2002 — «Κοινωνία των πληροφοριών για όλους» και λαμβάνει υπόψη τις αντιδράσεις που σημειώθηκαν για την Πράσινη Βίβλο με τίτλο «Πληροφορίες του δημόσιου τομέα: ένας βασικός πόρος για την Ευρώπη», η οποία υιοθετήθηκε στις 20 Ιανουαρίου 1999.

1.3. Τα δύο αυτά έγγραφα αποτέλεσαν αντικείμενο γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ στις 28 Απριλίου 1999 ⁽¹⁾ και στις 24 Ιανουαρίου 2001 ⁽²⁾ αντίστοιχα. Κρίνεται σκόπιμη η αναφορά στις δύο αυτές γνωμοδοτήσεις που στήριζαν την προσπάθεια της Επιτροπής με την υποβολή προτάσεων, τις οποίες εξακολουθεί να υποστηρίζει η ΕΟΚΕ.

2. Γενικές και ειδικές παρατηρήσεις

2.1. Η Επιτροπή υπογραμμίζει τη σημασία των πληροφοριών που κατέχουν οι φορείς του δημόσιου τομέα, οι οποίες αποτελούν σημαντική πρώτη ύλη για τις νέες υπηρεσίες και την ανάπτυξη των σχετικών τομέων, η αγορά των οποίων είναι ήδη πολύ σημαντική.

Είναι απαραίτητο να διευκολυνθεί η πρόσβαση στις εν λόγω πληροφορίες ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η οικονομική ανάπτυξη, η δημιουργία επιχειρήσεων και θέσεων απασχόλησης καθώς και για την απόκτηση ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων σε διεθνές πλαίσιο.

2.2. Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότηση της 28ης Απριλίου 1999 με θέμα: «Πληροφορίες του δημόσιου τομέα: ένας βασικός πόρος για την Ευρώπη — Πράσινη Βίβλος για τις πληροφορίες του δημόσιου τομέα στην κοινωνία των πληροφοριών», διευκρινίζει τα εξής:

2.2.1. Πρόσβαση στις πληροφορίες: «δεν νοείται μόνο ως απλή παθητική διάθεση πληροφοριών, αλλά και ως υποχρέωση ενεργητικής προώθησης με σκοπό τη λογική παροχή ποιοτικών πληροφοριών στον πολίτη» ⁽³⁾.

Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με λύπη της ότι η Επιτροπή δεν λαμβάνει υπόψη της την έννοια της «ενεργητικής προώθησης», και ως εκ τούτου διατηρεί τις προτάσεις της που επιτρέπουν την ικανοποιητικότερη επίτευξη των στόχων της οδηγίας, δηλαδή:

- τη λογική και συνεχή παροχή ποιοτικών πληροφοριών στον πολίτη,
- τη συμμετοχή όλων των φορέων, επί ίσοις όροις, έναντι των πηγών διοικητικής πληροφόρησης,
- τη δημόσια υποχρέωση προστασίας της ελευθερίας πρόσβασης.

⁽¹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πληροφορίες του δημόσιου τομέα: ένας βασικός πόρος για την Ευρώπη — Πράσινη Βίβλος για τις πληροφορίες του δημόσιου τομέα στην κοινωνία των πληροφοριών», ΕΕ C 169 της 16.6.1999.

⁽²⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ηλεκτρονική Ευρώπη 2002 — Κοινωνία πληροφοριών για όλους — προσχέδιο δράσης», ΕΕ C 123 της 25.4.2001.

⁽³⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πληροφορίες του δημόσιου τομέα: ένας βασικός πόρος για την Ευρώπη — Πράσινη Βίβλος για τις πληροφορίες του δημόσιου τομέα στην κοινωνία των πληροφοριών», ΕΕ C 169 της 16.6.1999, σημείο 3.1.2.

2.2.2. Φορείς του δημόσιου τομέα: «... στον δημόσιο τομέα θα πρέπει να συμπεριληφθεί κάθε οργανισμός, όποια και αν είναι η νομική του μορφή, στον οποίο έχει ανατεθεί, με πράξη της δημόσιας αρχής, η παροχή, υπό τον έλεγχο της αρχής αυτής, μιας υπηρεσίας δημόσιου συμφέροντος ...» και «θα πρέπει να συμπεριληφθούν τόσο οι δημόσιες επιχειρήσεις που αποτελούν νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου όσο και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις που αναπτύσσουν δραστηριότητα βάσει διοικητικής εκχώρησης ή εξουσιοδότησης στον τομέα της διαχείρισης δημόσιων υπηρεσιών στο τμήμα που συνδέεται με αυτές το οποίο αποκλείει κάθε εμπορική χρήση, καθώς και η νομοθετική και η δικαστική εξουσία»⁽¹⁾.

Περιορίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την έννοια των «φορέων του δημόσιου τομέα», η Επιτροπή περιορίζει τον αντίκτυπο και την αποτελεσματικότητα της οδηγίας.

2.2.3. Δικαίωμα πρόσβασης: Η ΕΟΚΕ «... θεωρεί ότι είναι σημαντικό να υπάρξει μία λεπτομερής ρύθμιση του δικαιώματος πρόσβασης και των εξαιρέσεων του»⁽²⁾ και αναφέρει τις αρχές που διέπουν τις εν λόγω εξαιρέσεις.

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το πεδίο των εξαιρέσεων που ορίζεται στο άρθρο 1, εδάφια 2 και 3 της οδηγίας, περιορίζει σε μεγάλο βαθμό τη φύση και την ποιότητα των πληροφοριών στις οποίες επιτρέπεται η πρόσβαση.

Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι αυτό αφορά συγκεκριμένα τα έγγραφα που αποτελούν την «κοινή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης», και τα οποία βρίσκονται συχνά στην κατοχή των δημόσιων μουσείων και των δημοσίων και πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών.

Η οδηγία θα έπρεπε, ήδη από την έναρξη της θέσης της σε ισχύ ή εντός εύλογου χρόνου, να συμπεριλάβει στο πεδίο εφαρμογής τα εν λόγω έγγραφα, διότι η διάδοσή τους θα τα καταστήσει προσιτά και θα βοηθήσει κατ' αυτόν τον τρόπο να γίνει καλύτερα γνωστή η πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης, η οποία αποτελεί πηγή ενότητας και υπερηφάνειας και τονώνει την αίσθηση του «ανήκειν» στην Ευρώπη.

Ταυτόχρονα, με την εν λόγω διάδοση θα επηρεαστούν θετικά οι ανταλλαγές ανάμεσα στους διάφορους ευρωπαϊκούς πολιτισμούς, τις καλλιτεχνικές δραστηριότητες και τις δραστηριότητες κατάρτισης, χωρίς φυσικά να αγνοεί κανείς τις οικονομικές επιπτώσεις στον τοπικό τουρισμό.

(1) Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πληροφορίες του δημόσιου τομέα: ένας βασικός πόρος για την Ευρώπη — Πράσινη Βίβλος για τις πληροφορίες του δημόσιου τομέα στην κοινωνία των πληροφοριών», ΕΕ C 169 της 16.6.1999, σημεία 3.2.1 και 3.2.2.

(2) Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πληροφορίες του δημόσιου τομέα: ένας βασικός πόρος για την Ευρώπη — Πράσινη Βίβλος για τις πληροφορίες του δημόσιου τομέα στην κοινωνία των πληροφοριών», ΕΕ C 169 της 16.6.1999, σημείο 3.3.3.

3. Ειδικές παρατηρήσεις σχετικά με το σχέδιο οδηγίας

3.1. Άρθρο 1: Σκοπός και πεδίο εφαρμογής

Η ΕΟΚΕ επιθυμεί την τροποποίηση της παραγράφου 2, σημείο στ.

Προτείνει την ακόλουθη διατύπωση:

— «Η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται: σε έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή πολιτιστικών ιδρυμάτων, όπως αρχεία, ορχήστρες, λυρικές σκηνές, χοροδράματα και θέατρα, με εξαίρεση τα δημόσια μουσεία και τις βιβλιοθήκες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας».

3.2. Άρθρο 4: Διάθεση

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι χρήστες θα αναπτύξουν νέες υπηρεσίες εάν οι φορείς του δημόσιου τομέα τους παρέχουν πληροφορίες που είναι προσαρμοσμένες στις συγκεκριμένες εξελίξεις και οι οποίες δημοσιεύονται σε μόνιμη βάση.

Για το λόγο αυτό ζητεί:

— τη διαγραφή της τελευταίας φράσης της παραγράφου 1 του άρθρου 4, που είναι διατυπωμένη ως εξής: «Τούτο δεν συνεπάγεται υποχρέωση των φορέων του δημόσιου τομέα για δημιουργία ή προσαρμογή εγγράφων σε διαφορετικό μορφότυπο ή γλώσσα, ώστε να ανταποκρίνονται στο αίτημα».

Η ΕΟΚΕ προτείνει, αντίθετα, να ενθαρρύνει η οδηγία τους φορείς του δημόσιου τομέα να εξετάζουν τα αιτήματα δημιουργίας ή προσαρμογής των εγγράφων και να ανταποκρίνονται θετικά σε αυτά εάν νόμιμα συμφέροντα (δημόσια, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, κοινωνικά, εκπαιδευτικά, ή λόγοι επιστημονικής ή πανεπιστημιακής έρευνας) δικαιολογούν κάτι τέτοιο.

— την τροποποίηση της παραγράφου 2 του άρθρου, για την οποία προτείνει την εξής διατύπωση: «Οι φορείς του δημόσιου τομέα πρέπει να επιδιώκουν τη συνέχιση της παραγωγής ορισμένων τύπων εγγράφων όταν αυτά χρησιμοποιούνται συχνά και τακτικά από άλλους οργανισμούς του ιδιωτικού ή του δημοσίου ο τομέα ή, εάν αυτό είναι αναπότρεπτο, να προτείνουν άλλα μέσα υποκατάστασης».

3.3. Άρθρο 5: Χρόνος και απαιτήσεις σε περίπτωση απορριπτικής απόφασης

3.3.1. Η παράγραφος 3 του άρθρου 5 διευκρινίζει ότι, σε περίπτωση απορριπτικής απόφασης έπειτα από αίτημα περαιτέρω χρήσης δημοσίων εγγράφων, ο φορέας του δημόσιου τομέα συμπεριλαμβάνει αναφορά στον δικαιούχο ή στον αδειοδότη.

Η εν λόγω υποχρέωση στοχεύει στο να δώσει στον αιτούντα τη δυνατότητα να γνωρίζει σε ποιον πρέπει να απευθυνθεί προκειμένου να λάβει άδεια χρήσης.

Η ΕΟΚΕ εγκρίνει την εν λόγω υποχρέωση που ενθαρρύνει την πρόσβαση στα έγγραφα καθώς και τη χρήση των εγγράφων.

3.3.2. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η σημερινή διατύπωση της τελευταίας φράσης της παραγράφου 3, η οποία διευκρινίζει ότι: «Η ανακρίβεια της εν λόγω αναφοράς δεν μπορεί να συνεπάγεται ευθύνη του εμπλεκόμενου φορέα του δημόσιου τομέα» δεν μπορεί παρά να επηρεάσει αρνητικά την αποτελεσματικότητα του μέτρου στο οποίο εφαρμόζεται.

Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ ζητεί την τροποποίηση της παραγράφου 3 και προτείνει την εξής διατύπωση: «Σε περίπτωση που η απορριπτική απόφαση βασίζεται αποκλειστικά στο άρθρο 1, παράγραφος 2, σημείο (β), ο φορέας του δημόσιου τομέα συμπεριλαμβάνει αναφορά στο φυσικό ή νομικό πρόσωπο που είναι ο δικαιούχος ή στον αδειοδότη από τον οποίο ο φορέας του δημόσιου τομέα έχει λάβει το σχετικό υλικό. Η ανακρίβεια της εν λόγω αναφοράς δεν μπορεί να συνεπάγεται ευθύνη του εμπλεκόμενου φορέα του δημόσιου τομέα, εκτός από την περίπτωση που αποδειχθεί ότι επιδιώχθηκε κακόπιστα η παρακράτηση εγγράφων».

3.4. Άρθρο 6: Αρχές χρέωσης

3.4.1. Η Επιτροπή παρουσιάζει στο σημείο 4 της αιτιολογικής έκθεσης δύο έννοιες:

- το «μοντέλο χαμηλού κόστους», χρέωση που δεν υπερβαίνει το οριακό κόστος για την αναπαραγωγή και διάδοση,
- το «μοντέλο ανάκτησης του κόστους».

Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι «η χρέωση οριακών δαπανών για αναπαραγωγή και διάδοση έχει αναμφισβήτητα τον μεγαλύτερο οικονομικό αντίκτυπο καθώς και τα λεγόμενα “αποτελέσματα ευημερίας”».

Είναι, ως εκ τούτου, λογικό να προτιμά το μοντέλο χαμηλού κόστους και η ΕΟΚΕ συμφωνεί με αυτή την άποψη.

3.4.2. Ωστόσο, η Επιτροπή συμπεραίνει ότι «μολονότι παροτρύνονται τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν τους φορείς του δημόσιου τομέα στην υιοθέτηση του οριακού κόστους όσον αφορά την αναπαραγωγή και διάδοση όπου αυτό είναι δυνατό, ο καθορισμός των πολιτικών χρέωσης επαφίεται στα κράτη μέλη και στους φορείς του δημόσιου τομέα».

Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι το άρθρο 6 της οδηγίας δεν εκφράζει αυτή την πρόθεση εφόσον, αντιθέτως, υποστηρίζει «το μοντέλο ανάκτησης του κόστους».

3.4.3. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αναφέρει με σαφήνεια τη θέση της στην αιτιολογική έκθεση και υπενθυμίζει ότι στην προαναφερθείσα γνωμοδότησή της για την Πράσινη Βίβλο δήλωσε ότι «πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των ουσιαστών για τους πολίτες πληροφοριών, ιδίως εκείνων που απορρέουν από την άσκηση των δημοκρατικών τους δικαιωμάτων, οι οποίες θα μπορούσαν να παρέχονται ακόμη και δωρεάν ή, ενδεχομένως, σε

πολύ μειωμένη τιμή, και των πληροφοριών με εμπορικό χαρακτήρα οι οποίες, επειδή θα πρέπει να είναι προστιτές, πρέπει να παρέχονται σε τιμή βασισμένη στο κόστος της εκτύπωσης, ενημέρωσης, αναζήτησης και διαβίβασης των δεδομένων που θα μπορούσε να τιμολογηθεί, ή σε λογική τιμή αγοράς (1)».

3.4.4. Η ΕΟΚΕ διευκρινίζει ότι στις «ουσιώδεις πληροφορίες» πρέπει συγκεκριμένα να περιληφθούν όσες έχουν σχέση με:

- συντάγματα, κώδικες, νόμους και πράξεις κανονιστικού χαρακτήρα, συνθήκες και νομολογίες που προέρχονται από αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- στατιστικές πληροφορίες, εκδόσεις, μελέτες γενικού ενδιαφέροντος,
- πληροφορίες νομικού, κανονιστικού, και πολιτικού χαρακτήρα όπως πεπραγμένα νομοθετικών ή συμβουλευτικών συνελεύσεων.

Σε πρώτη φάση, οι ουσιώδεις πληροφορίες θα είναι αυτές που προέρχονται από φορείς της δημόσιας διοίκησης των κρατών μελών. Στη συνέχεια, εντός ευλόγου χρόνου, τα κράτη μέλη θα κληθούν να θέσουν στη διάθεση των ενδιαφερομένων παρόμοια έγγραφα προερχόμενα από τους φορείς τους δημόσιους φορείς τους, κάτω από τις ίδιες συνθήκες.

Ως προς αυτό, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη αναλάβει σχετικές πρωτοβουλίες. Μια από τις πιο πρόσφατες είναι η πρωτοβουλία της Γαλλίας με το Διάταγμα αριθ. 2002-1064 της 7ης Αυγούστου 2002 σχετικά με «τη δημόσια υπηρεσία διάδοσης της νομοθεσίας μέσω του Διαδικτύου», το οποίο δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Γαλλικής Δημοκρατίας στις 9 Αυγούστου 2002 και τέθηκε σε ισχύ στις 15 Σεπτεμβρίου 2002, και το οποίο προβλέπει τη δωρεάν διάδοση ενός συνόλου εγγράφων που αποτελούν «ουσιώδεις πληροφορίες».

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τις πρωτοβουλίες που πρόκειται να ενθαρρύνουν τη δημιουργία μιας «κοινωνίας των πληροφοριών για όλους», κάτι που αποτελεί αντικείμενο του σχεδίου δράσης eEurope. Ως εκ τούτου τάσσεται υπέρ της πρότασης οδηγίας.

4.2. Υπογραμμίζει ωστόσο ότι το σχέδιο στη σημερινή του μορφή δεν φαίνεται να είναι φιλόδοξο διότι τα όριά του δεν πρόκειται να επιτρέψουν την αρκετά γρήγορη επίτευξη των στόχων της «ψηφιακής οικονομίας της γνώσης που μπορεί να είναι ισχυρός κινητήρας ανάπτυξης, ανταγωνιστικότητας και δημιουργίας θέσεων εργασίας, με ταυτόχρονη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών».

(1) Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πληροφορίες του δημόσιου τομέα: ένας βασικός πόρος για την Ευρώπη — Πράσινη Βίβλος για τις πληροφορίες του δημόσιου τομέα στην κοινωνία των πληροφοριών», ΕΕ C 169 της 16.6.1999, σημείο 5.2.

4.3. Προκειμένου να επιτύχει τους στόχους που αναφέρονται στην οδηγία, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να λάβει καλύτερα υπόψη τις προτάσεις που παρουσίασε στη γνωμοδότηση της 28ης Απριλίου 1999 ⁽¹⁾ καθώς και τις προτάσεις που υποβάλλει στην παρούσα γνωμοδότηση, και συγκεκριμένα:

- την τροποποίηση του πεδίου εξαιρέσεων, διευκρινίζοντας ότι η οδηγία εφαρμόζεται στα έγγραφα που βρίσκονται στην κατοχή δημοσίων μουσείων και πανεπιστημιακών και δημοσίων βιβλιοθηκών, που αποτελούν κοινή πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης,

(¹) Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Πληροφορίες του δημόσιου τομέα: ένας βασικός πόρος για την Ευρώπη — Πράσινη Βίβλος για τις πληροφορίες του δημόσιου τομέα στην κοινωνία των πληροφοριών», ΕΕ C 169 της 16.6.1999.

- την ευθύνη όλων των οργανισμών ή ιδρυμάτων του δημόσιου τομέα στην περίπτωση της εσκεμμένης παροχής λανθασμένων ή ελλιπών πληροφοριών,
- την αρχή της χρέωσης που θα πρέπει να επιδιώκει τη γενίκευση του «μοντέλου χαμηλού κόστους»,
- τη δωρεάν διάθεση «ουσιωδών πληροφοριών» που βρίσκονται στην κατοχή των δημοσίων διοικήσεων των κρατών μελών, με πρόθεση την επέκταση του εν λόγω μέτρου στο σύνολο των δημοσίων οργανισμών των κρατών μελών.

4.4. Τέλος, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να την συμπεριλάβει στην προβλεπόμενη επανεξέταση του άρθρου 12 της οδηγίας, γεγονός που θα επιτρέψει, αφενός, να ληφθούν υπόψη οι πραγματικές προθεσμίες για απάντηση και, αφετέρου, να συμπληρωθεί η οδηγία, ούτως ώστε να βελτιωθεί η εναρμόνιση των πρακτικών και των χρεώσεων.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την απαγόρευση οργανοκασσιτερικών ενώσεων σε πλοία»

(COM(2002) 396 τελικό — 2002/0149 (COD))

(2003/C 85/07)

Στις 30 Ιουλίου 2002 και σύμφωνα με το άρθρο 80 παράγραφος 2 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 31 Οκτωβρίου 2002 με βάση την εισηγητική έκθεση της Δρος Μπρεντρίμα-Σαββοπούλου.

Κατά την 395η σύνοδο ολομελείας (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου 2002), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 98 ψήφους υπέρ (3 αποχές) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ιστορικό

1.1. Για πολλές δεκαετίες, γινόταν χρήση οργανοκασσιτερικών ενώσεων στα προστατευτικά υφαλοχρώματα των πλοίων. Ο τριβουτυλοκασσίτερος (TBT) χρησιμοποιείτο ως προσθετικό σε προστατευτικά υφαλοχρώματα από τη δεκαετία του 1970 προς αποφυγή της απόθεσης ακαθαρσιών (π.χ. ανάπτυξη πωγωνοφόρων, άλγεων, καρκινοειδών) στα ύφαλα των πλοίων και στα δίχτυα των ιχθυοκαλλιεργειών. Οι ζημιογόνες επιπτώσεις τους στο περιβάλλον παρατη-

ρήθηκαν για πρώτη φορά σε μονάδες καλλιέργειας στρειδιών στην ακτή της Γαλλίας στον Ατλαντικό στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Έκτοτε, έχουν παρατηρηθεί παγκοσμίως αυξημένα επίπεδα οργανοκασσίτερου και σε θαλάσσιους οργανισμούς πιο ψηλά στην τροφική αλυσίδα, όπως τα ψάρια, τα θαλάσσια πτηνά και τα θαλάσσια θηλαστικά. Έχει αποδειχθεί ότι οι εν λόγω χημικές ουσίες προκαλούν ορμονικές διαταραχές σε ορισμένα είδη και ότι οι άνθρωποι που καταναλώνουν μολυσμένα ψάρια ενδέχεται να αντιμετωπίσουν κινδύνους υγείας.

1.2. Οι περιβαλλοντικοί προβληματισμοί για τις δυνητικές επιπτώσεις των προστατευτικών υφαλοχρωμάτων που βασίζονται στον τριβουτυλοκασσίτερο οδήγησαν στο παρελθόν στη θέσπιση ρυθμιστικών μέτρων στις ΗΠΑ και σε ολόκληρο τον κόσμο. Ορισμένες χώρες θέσπισαν πιο αυστηρούς κανονισμούς για τον τριβουτυλοκασσίτερο από ό,τι άλλες (π.χ. η Ιαπωνία απαγόρευσε παντελώς τη χρήση υφαλοχρωμάτων βασισμένων στον τριβουτυλοκασσίτερο).

1.3. Τα υφαλοχρώματα που βασίζονται σε συμπολυμερή αυτοσυντήρησης τριβουτυλοκασσίτερου (SPC) αποτελούν τα πιο διαδεδομένα προστατευτικά υφαλοχρώματα επιστρώσεων της εμπορικής ναυτιλίας στον κόσμο, αντιπροσωπεύοντας πάνω από το 70 % (κατ' όγκον) των προστατευτικών υφαλοχρωμάτων που χρησιμοποιούνται από τον παγκόσμιο στόλο⁽¹⁾. Επί του παρόντος, δεν υπάρχει κανένα εναλλακτικό υφαλόχρωμα για τον πυθμένα του πλοίου που να αποτρέπει αποδεδειγμένα την προσκόλληση οργανισμών τόσο αποτελεσματικά όσο τα υφαλοχρώματα που βασίζονται σε συμπολυμερή αυτοσυντήρησης τριβουτυλοκασσίτερου (TBT-SPC), τα οποία είναι τα μόνα με εγγυημένη αποτελεσματικότητα έως και πέντε ετών. Τα εναλλακτικά υφαλοχρώματα χωρίς τριβουτυλοκασσίτερο προστατεύουν τον πυθμένα του πλοίου το πολύ για τρία έτη, ενώ απαιτούν πιο συχνό δεξαμενισμό και εκ νέου βαφή. Ενδέχεται, επίσης, να μην προσφέρουν προστασία ανάλογη των υφαλοχρωμάτων TBT-SPC, ενώ οι επιπτώσεις τους στο περιβάλλον είναι άγνωστες.

1.4. Παρόλο που στην αγορά προσφέρονται εναλλακτικά προστατευτικά υφαλοχρώματα χωρίς τριβουτυλοκασσίτερο, αυτά δεν είναι επαρκώς ελεγμένα. Η τοξικότητα των εν λόγω ενώσεων έχει αξιολογηθεί μόνο βραχυπρόθεσμα και όχι σε μακροπρόθεσμη βάση, όπως συμβαίνει με τη συνεχή έκθεση στα προστατευτικά υφαλοχρώματα.

1.5. Η ΕΕ έλαβε ήδη από τον Δεκέμβριο του 1989 την απόφαση να απαγορεύσει στην επικράτειά της την εμπορία οργανοκασσιτερικών ενώσεων που δρουν ως βιοκτόνα για την αποφυγή της απόθεσης ακαθαρσιών στα ύφαλα πλοίων μήκους κάτω των 25 μέτρων.

1.6. Ο Διεθνής Ναυτιλιακός Οργανισμός (IMO) υιοθέτησε το 1990 ψήφισμα που συνιστούσε στις κυβερνήσεις να υιοθετήσουν μέτρα για τον περιορισμό της χρήσης των προστατευτικών υφαλοχρωμάτων με βάση τον τριβουτυλοκασσίτερο. Το 1999 ο IMO έκανε έκκληση για την καθιέρωση παγκόσμιας απαγόρευσης της χρήσης οργανοκασσιτερικών ενώσεων που δρουν ως βιοκτόνα σε προστατευτικά συστήματα υφαλοχρωματισμού μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2003 και πλήρους απαγόρευσης της παρουσίας αυτών των οργανοκασσιτερικών ενώσεων σε πλοία μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2008.

1.7. Στις 5 Οκτωβρίου 2001, ο IMO υιοθέτησε τη Σύμβαση για τον Έλεγχο Επιβλαβών Προστατευτικών Συστημάτων Υφαλοχρωματισμού σε Πλοία (Σύμβαση AFS). Η εν λόγω Σύμβαση του IMO θα απαγορεύει τη χρήση επιβλαβών οργανοκασσιτερικών ενώσεων σε προστατευτικά υφαλοχρώματα που χρησιμοποιούνται σε πλοία και θα καθιερώνει ένα μηχανισμό για την αποφυγή της πιθανής μελλοντικής χρήσης άλλων επιβλαβών ενώσεων στα προστατευτικά συστήματα υφαλοχρωματισμού.

1.8. Η υπογραφή της νέας Σύμβασης άρχισε την 1η Φεβρουαρίου 2002 και θα τεθεί σε ισχύ 12 μήνες μετά την επικύρωσή της από 25 κράτη που αντιπροσωπεύουν το 25 % της παγκόσμιας χωρητικότητας του εμπορικού στόλου.

1.9. Το ψήφισμα αριθ. 1 της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Έλεγχο Επιβλαβών Προστατευτικών Συστημάτων Υφαλοχρωματισμού στα Πλοία αναγνώριζε ότι ο χρόνος που εναπομένει μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2003 ίσως να μην επαρκεί για την έγκαιρη εφαρμογή της Σύμβασης μέχρι την ημερομηνία αυτή. Επιθυμώντας την ουσιαστική κατάργηση της χρήσης οργανοκασσιτερικών ενώσεων στα πλοία από την 1η Ιανουαρίου 2003, η Διάσκεψη ζήτησε από τα μέλη του IMO να θεωρήσουν την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης ως θέμα επείγουσας φύσεως. Παράλληλα, ζητήθηκε από τους σχετικούς κλάδους να σταματήσουν τη διάθεση στην αγορά, την πώληση και τη χρήση οργανοκασσιτερικών ενώσεων από την ημερομηνία αυτή.

1.10. Αμέσως μετά τη Διάσκεψη AFS, το Διεθνές Ναυτιλιακό Επιμελητήριο (ICS) τόνισε ότι «το εάν ή όχι η σύμβαση τεθεί σε ισχύ από την 1η Ιανουαρίου 2003 δεν έχει ίσως τόση σημασία, καθώς οι ορισθείσες ημερομηνίες της 1ης Ιανουαρίου 2003 και 1ης Ιανουαρίου 2008 θα πρέπει να θεωρηθούν ως οριστικές για οποιοδήποτε πλοίο ασκεί διεθνείς εμπορικές δραστηριότητες». Παρά την πρόθεσή τους να επικυρώσουν τα αποτελέσματα της Διάσκεψης AFS πριν από την 1η Ιανουαρίου 2003, μόνο μερικά κράτη θα έχουν τη δυνατότητα αυτή.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1. Ο προτεινόμενος κανονισμός βασίζεται στις θεμελιώσεις απαιτήσεις της Σύμβασης AFS και αποφεύγει την αλληλεπικάλυψη με τις εκτελεστικές διατάξεις τις οποίες πρέπει να υιοθετήσουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με τις υποχρεώσεις τους ως συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης AFS. Επίσης, αντίθετα από τη Σύμβαση AFS, η οποία καταρτίστηκε με τη μορφή σύμβασης-πλαίσιο βασισμένης στην αρχή της προφύλαξης, ο κανονισμός περιορίζεται μόνο στις οργανοκασσιτερικές ενώσεις.

2.2. Στόχος του προτεινόμενου κανονισμού είναι να μειωθούν ή να εξαιρεθούν οι επιβλαβείς επιπτώσεις για το θαλάσσιο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία που προκαλούνται από οργανοκασσιτερικές ενώσεις, οι οποίες δρουν ως ενεργά βιοκτόνα σε προστατευτικά συστήματα υφαλοχρωματισμού πλοίων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει την υιοθέτηση, πριν από τα τέλη του 2002, ενός κανονισμού που θα απαγορεύει τη χρήση παρόμοιων οργανοκασσιτερικών ενώσεων σε πλοία που φέρουν τη σημαία κράτους μελών της ΕΕ από την 1η Ιανουαρίου 2003 και θα απαγορεύει γενικότερα τις ενεργές οργανοκασσιτερικές ενώσεις σε πλοία που καταπλέουν ή αποπλέουν από λιμένες των κρατών μελών από την 1η Ιανουαρίου 2008, ανεξάρτητα από την έναρξη ισχύος της Σύμβασης.

2.3. Μέχρι την έναρξη ισχύος της Σύμβασης AFS, η εφαρμογή του παρόντος άρθρου θα ανασταλεί για τα πλοία που δεν φέρουν τη σημαία κράτους μελών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θεωρεί ότι το καταλληλότερο καθεστώς ελέγχου για την εφαρμογή της

(1) CEFIC 1996.

απαγόρευσης του τριβουτυλοκασιτέρου σε πλοία και των διατάξεων της Σύμβασης AFS είναι εκείνο που προβλέπεται στην οδηγία 95/21/ΕΚ σχετικά με τον έλεγχο του κράτους του λιμένα⁽¹⁾. Ωστόσο, η εν λόγω οδηγία μπορεί να εφαρμοστεί μόνο όσον αφορά τα πλοία που φέρουν σημαία τρίτης χώρας από τη στιγμή που θα τεθεί σε εφαρμογή η Σύμβαση AFS.

2.4. Σύμφωνα με τη Σύμβαση AFS, ο κανονισμός προβλέπει προϋποθέσεις ελέγχου και πιστοποίησης των πλοίων ανάλογα με το μέγεθός τους.

2.5. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναγνωρίζει ότι εντός της μεταβατικής περιόδου που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου 2003 και λήγει την ημερομηνία έναρξης ισχύος της Σύμβασης AFS, θα υπάρξουν ανταγωνιστικά μειονεκτήματα τόσο για τους πλοιοκτήτες όσο και για τα ναυπηγεία της ΕΕ. Αναμένει ότι τα μειονεκτήματα αυτά θα αποφευχθούν με εκούσια συμμόρφωση των πλοίων που φέρουν τη σημαία τρίτων χωρών. Πέραν τούτου, προτείνει μια διαδικασία σύμφωνα με την οποία, και ανάλογα με το βαθμό της εκούσιας συμμόρφωσης, τα πλοία που φέρουν τη σημαία τρίτων χωρών θα καλύπτονται επίσης από τον κανονισμό.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ζήτημα αρχής ότι η ναυσιπλοία, ως βιομηχανία παγκόσμιας κλίμακας, θα πρέπει να ρυθμίζεται με παγκόσμια πρότυπα, τα οποία θα θεσπίζονται και θα συμφωνούνται πρωτίστως σε διεθνές επίπεδο μέσω του IMO. Ο ρόλος της ΕΕ είναι να ενθαρρύνει τη θέσπιση ανώτερων διεθνών προτύπων και να διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή τους εντός της ΕΕ.

3.2. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει παλαιότερες προθέσεις διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ⁽²⁾ και την επακόλουθη συμφωνία αναμονής των εξελίξεων στον IMO και επικροτεί την προσέγγιση της Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης AFS, συγκεκριμένα:

- να συσταθεί στα κράτη μέλη η υπογραφή και η επικύρωση της Σύμβασης AFS το συντομότερο δυνατό,

(1) Οδηγία 95/21/ΕΚ του Συμβουλίου της 19ης Ιουνίου 1995 για την επιβολή, σχετικά με τη ναυσιπλοία που συνεπάγεται χρήση κοινοτικών λιμένων ή διέλευση από ύδατα υπό τη δικαιοδοσία κράτους μέλους, των διεθνών προτύπων για την ασφάλεια των πλοίων, την πρόληψη της ρύπανσης και τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας επί των πλοίων (έλεγχος του κράτους του λιμένα) (ΕΕ L 157 της 7.7.1995, σ. 1) — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 393 της 31.12.1994, σ. 50.

(2) Οδηγία 2002/62/ΕΚ της Επιτροπής, της 9ης Ιουλίου 2002, για ένατη προσαρμογή στην τεχνική πρόοδο του παραρτήματος I της οδηγίας 76/769/ΕΟΚ του Συμβουλίου περί προσεγγίσεως των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που αφορούν περιορισμούς κυκλοφορίας στην αγορά και χρήσεως μερικών επικίνδυνων ουσιών και παρασκευασμάτων (οργανοκασσιτερικές ενώσεις) (ΕΕ L 183 της 12.7.2002, σ. 58) — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την οδηγία του Συμβουλίου 76/769/ΕΟΚ: ΕΕ C 16 της 23.1.1975, σ. 25.

- να τροποποιηθεί η οδηγία 76/769/ΕΟΚ και

- να προταθεί κανονισμός που να βασίζεται στις αρχές της Σύμβασης AFS.

Βάσει των προαναφερθέντων, η ΕΟΚΕ δηλώνει την πλήρη υποστήριξή της σε ό,τι αφορά την πρόταση για περιορισμό του πεδίου εφαρμογής στα πλοία της ΕΕ και για μη επιδίωξη διεθνούς δικαιοδοσίας στα σκάφη τρίτων χωρών.

3.3. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ ανησυχεί για τα δυνητικά εμπορικά μειονεκτήματα των πλοιοκτητών και των ναυπηγείων της ΕΕ κατά το μεσοδιάστημα. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι θα πρέπει να δοθεί ύψιστη προτεραιότητα στη διασφάλιση της άμεσης επικύρωσης της Σύμβασης AFS από τα κράτη μέλη, τη Νορβηγία, την Ισλανδία και τις 13 υποψήφιες χώρες, που όλες μαζί ανέρχονται σε 30 χώρες και αντιπροσωπεύουν το 30,9 % της παγκόσμιας χωρητικότητας, υπερβαίνοντας έτσι κατά πολύ τους όρους που προβλέπονται για να τεθεί σε ισχύ η Σύμβαση AFS. Είναι αξιοσημείωτο ότι στις 13 υποψήφιες χώρες συμπεριλαμβάνονται ορισμένες με ιδιαίτερα αναπτυσσόμενο ναυτιλιακό τομέα (Μάλτα, Κύπρος) και άλλες με σημαντική χωρητικότητα (Πολωνία, Ρουμανία, Βουλγαρία).

3.4. Για τα κράτη που δεν θα μπορέσουν να επικυρώσουν τη Σύμβαση AFS πριν από την «1η Ιανουαρίου 2003», η μη εναρμονισμένη εφαρμογή της απαίτησης για την «1η Ιανουαρίου 2003», που τίθεται και στη Σύμβαση και στον κανονισμό, μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο για τη διαδικασία επικύρωσης ανάλογα με την εθνική νομοθεσία. Συνεπώς, για τα νέα πλοία που έχουν προγραμματιστεί για παράδοση το 2003 και σύμφωνα με τη σχετική σύμβαση θα βαφούν με υφαλοχρώματα που περιέχουν τριβουτυλοκασιτέρο, καθώς και για τα πλοία που πρόκειται να δεξαμενιστούν και να βαφούν εκ νέου με τις εν λόγω βαφές το 2003, οι αναδρομικές απαιτήσεις θα έχουν σημαντικές χρηματοοικονομικές συνέπειες. Για την ελαχιστοποίηση των συνεπειών στα πλοία της ΕΕ, τα τελευταία θα πρέπει να εξαιρεθούν από τον κανονισμό και να προβλεφθούν πιο ευέλικτες προθεσμίες για την εφαρμογή του.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Άρθρο 3

4.1.1. Η ΕΟΚΕ προτείνει να τροποποιηθούν τα σημεία (α) και (β) του άρθρου 3 παράγραφος 1 προσθέτοντας τη φράση «που καταπλέουν σε λιμένα ή σταθμό ανοικτής θάλασσας κράτους μέλους». Σε περίπτωση που δεν επιβληθούν γενικές απαιτήσεις για τα πλοία της ΕΕ και εξαιρεθούν εκείνα που λειτουργούν εκτός των χωρικών της υδάτων, οι συνέπειες θα είναι μικρότερες. Σημαντικό ποσοστό του στόλου της ΕΕ λειτουργεί εκτός της ΕΕ και θα μπορούσε να ωφεληθεί από την προσωρινή αυτή εξαίρεση.

4.1.2. Η ΕΟΚΕ προτείνει να συμπεριληφθεί στην παράγραφο 2 του άρθρου 3 του προτεινόμενου κανονισμού η απαίτηση του άρθρου 3 παράγραφος 2 (δεύτερη πρόταση) της Σύμβασης AFS, συγκεκριμένα:

«Ωστόσο, κάθε κράτος μέλος διασφαλίζει ότι με την υιοθέτηση των κατάλληλων μέτρων δεν επηρεάζονται αρνητικά οι λειτουργίες ή οι λειτουργικές ικανότητες παρόμοιων πλοίων ιδιοκτησίας ή διαχείρισης από το κράτος μέλος, και ότι τα πλοία τηρούν, στο μέτρο του λογικού και του εφικτού, τον παρόντα κανονισμό.»

4.2. Άρθρο 5

Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την επιλογή που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, να φέρουν επίστρωση τα ύφαλα για να εμποδίζεται η διαρροή των ενώσεων από τα υποκείμενα χρώματα TBT. Η διάταξη αυτή αντιστοιχεί επακριβώς σε διάταξη της Σύμβασης AFS. Η επίστρωση θα πρέπει να προτιμάται από την αφαίρεση των χρωμάτων TBT και τον καθαρισμό πλοίων με αμμοβολή λόγω των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των υπολειμμάτων των αφαιρούμενων χρωμάτων.

4.3. Άρθρο 6

Η παράγραφος 3 στερείται αισιοδοξίας, παρά την προσδοκία να τεθεί άμεσα σε ισχύ η Σύμβαση και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να διαγραφεί. Ούτως ή άλλως, το νόημα καλύπτεται και από το άρθρο 10.

4.4. Άρθρο 7

Αναφορικά με τη δεύτερη παράγραφο ισχύουν τα ίδια σχόλια που διατυπώθηκαν για το άρθρο 6.

4.5. Άρθρο 11

Η ΕΟΚΕ προτείνει να προβλεφθεί η θέση σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 2004, ώστε να επιτραπεί η ομαλότερη σταδιακή απόσυρση των υφαλοχρωμάτων που περιέχουν τριβουτυλοκασσίτερο από άποψη συμβατότητας των πλοίων και διαθεσιμότητας νέων υφαλοχρωμάτων στην αγορά. Το διάστημα του ενός έτους θα επιτρέψει την αξιολόγηση της πορείας της συμμόρφωσης που προβλέπει το άρθρο 10 χωρίς την άσκοπη επιβάρυνση της ναυτιλίας της ΕΕ.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη γενική επιθυμία για μείωση των δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον από επιβλαβή προστατευτικά υφαλοχρώματα που χρησιμοποιούνται σε πλοία και θεωρεί ότι η κοινοτική δράση θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τις αρχές της Σύμβασης AFS του IMO, λαμβάνοντας επαρκώς υπόψη τους νομικούς περιορισμούς και τους εμπορικούς προβληματισμούς.

5.2. Οι κυβερνήσεις που βρίσκονται στη διαδικασία διαπραγμάτευσης και υιοθέτησης διεθνών μέσων θα πρέπει να θέσουν ρεαλιστικούς στόχους και να τηρήσουν τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει, ώστε να αποφευχθούν ανεπιθύμητες συνέπειες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να επικυρώσουν επείγοντως τη Σύμβαση AFS, να αξιολογήσουν τον βαθμό συμμόρφωσης και τις προοπτικές της αγοράς και να καθορίσουν ένα ρεαλιστικό πλαίσιο συμπληρωματικών δράσεων.

5.3. Η πρόωπη και καθολική απαγόρευση των υφαλοχρωμάτων που περιέχουν τριβουτυλοκασσίτερο θα πρέπει να βασιστεί στην ακράδαντη πεποίθηση ότι τα νέα υφαλοχρώματα δεν θα είναι εξίσου ή περισσότερο επιβλαβή. Επί του παρόντος, δεν υπάρχουν στοιχεία που είτε να επιβεβαιώνουν είτε να αναιρούν την άποψη αυτή. Η ανάγκη για περισσότερη πείρα δικαιολογεί μια συντηρητική προσέγγιση και μια σχετική ευελιξία.

5.4. Μια βαθμιαία κατάργηση της χρησιμοποίησης χρωμάτων TBT στο μεσολαβούν διάστημα συμφιλιώνει τις περιβαλλοντικές ανησυχίες με την ανάγκη διατήρησης της ανταγωνιστικότητας του στόλου της ΕΕ σε παγκόσμια κλίμακα.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί των αρωμάτων καπνιστών τροφίμων που χρησιμοποιούνται ή προορίζονται να χρησιμοποιηθούν μέσα ή πάνω στα τρόφιμα»

(COM(2002) 400 τελικό — 2002/0163 (COD))

(2003/C 85/08)

Στις 24 Ιουλίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργίας, ανάπτυξης της υπαίθρου και περιβάλλοντος», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 29 Οκτωβρίου 2002 με βάση την εισηγητική έκθεση της κας Davison.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου 2002), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 95 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

1.1. Στις 15 Ιουλίου 2002 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε πρόταση που θεσπίζει νέες διαδικασίες για την εκτίμηση της ασφάλειας και τη χορήγηση άδειας για τα «αρώματα καπνιστών τροφίμων». Τα αρώματα καπνιστών τροφίμων χρησιμοποιούνται συχνά αντί του φρέσκου καπνού για να προσδώσουν ένα καπνιστό άρωμα σε τρόφιμα όπως το κρέας, το ψάρι ή διάφοροι μεζέδες.

1.2. Η χημική σύνθεση του καπνού είναι πολύπλοκη, εξαρτάται μεταξύ άλλων από τα είδη του ξύλου που χρησιμοποιούνται, τη μέθοδο που χρησιμοποιείται για τη δημιουργία καπνού κ.λπ. Τα καπνιστά τρόφιμα προκαλούν γενικώς ανησυχίες για την υγεία.

1.3. Τα αρώματα καπνιστών τροφίμων παράγονται από τη συμπίκνωση φρέσκου αέρα εντός του νερού. Ο συμπυκνωμένος καπνός υφίσταται κατόπιν κλασματικό διαχωρισμό και καθαρίζεται κατά την παραγωγή αρωμάτων καπνιστών τροφίμων. Λόγω της διαδικασίας αυτής καθαρισμού, η χρήση αρωμάτων καπνιστών τροφίμων θεωρείται γενικά λιγότερο επικίνδυνη για την υγεία σε σχέση με την παραδοσιακή διαδικασία καπνισμού.

1.4. Ο στόχος της πρότασης της Επιτροπής είναι να θεσπίσει μία διαδικασία για την εκτίμηση της ασφάλειας και την χορήγηση άδειας για τα συμπυκνώματα καπνού (η υφιστάμενη μεγάλη ποικιλία αρωμάτων καπνιστών τροφίμων βασίζεται μόνο σε έναν περιορισμένο αριθμό εμπορικά διαθέσιμων συμπυκνωμάτων καπνού). Τα αρώματα καπνιστών τροφίμων για την κοινοτική αγορά παράγονται από ελάχιστες εταιρείες μέσα και έξω από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Κάθε μία από τις εταιρείες αυτές έχει ένα πολύ περιορισμένο αριθμό πρωτογενών προϊόντων. Εκτιμάται ότι δεν χρειάζεται να αξιολογηθούν πάνω από 20 προϊόντα.

1.5. Για μια αίτηση χορήγησης άδειας για ένα συμπύκνωμα καπνού ο παραγωγός πρέπει να παρέχει λεπτομερείς πληροφορίες όσον αφορά τη μέθοδο παραγωγής καθώς και για τα περαιτέρω στάδια στην παραγωγή των παραγώντων αρωμάτων καπνιστών τροφίμων, τις τοξικολογικές μελέτες και τις επικυρωμένες μεθόδους δειγματοληψίας και ανίχνευσης. Η αξιολόγηση πρέπει να γίνει από την Ευρωπαϊκή αρχή για την ασφάλεια των τροφίμων (EFSA).

1.6. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα αποφασίσει σχετικά με κάθε αίτηση χορήγησης άδειας επί τη βάση του αποτελέσματος της εκτίμησης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει τον περιορισμό των αδειών για περίοδο 10 ετών μετά τη λήξη της οποίας οι άδειες θα πρέπει να αναθεωρηθούν.

2. Γενικές Παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής με την οποία θα εξασφαλισθεί ενιαία και εναρμονισμένη διαδικασία χορήγησης αδειας για τα αρώματα καπνιστών τροφίμων στην ΕΕ. Σήμερα, η κατάσταση που επικρατεί εμφανίζει μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, από τη περίπτωση της μη υπάρξεως έως την εφαρμογή πολύ αυστηρών απαιτήσεων. Οι καταναλωτές, οι βιομηχανίες και όλα τα συμβαλλόμενα μέρη θα επωφεληθούν από την θέσπιση μιας διαφανούς διαδικασίας βασισμένης σε υψηλό επίπεδο προστασίας της δημόσιας υγείας και της προστασίας των συμφερόντων του καταναλωτή.

2.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προτεινόμενη διαδικασία και ειδικότερα τον χαρακτηρισμό της Ευρωπαϊκής αρχής για την ασφάλεια των τροφίμων (EFSA) ως κεντρικού σώματος για την εκτίμηση των αρωμάτων καπνιστών τροφίμων.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την κατάρτιση θετικού καταλόγου εγκεκριμένων προϊόντων. Ο κατάλογος αυτός θα περιλαμβάνει πληροφορίες όπως η σαφής περιγραφή και ο χαρακτηρισμός του πρωτογενούς προϊόντος, οι όροι χρησιμοποίησής του σε ή πάνω σε ειδικά τρόφιμα ή κατηγορίες τροφίμων καθώς και η ημερομηνία εγκρίσεως του προϊόντος. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι ο εν λόγω κατάλογος καθώς και οιαδήποτε περαιτέρω ενημέρωση αυτού θα τίθεται στη διάθεση του κοινού.

3.2. Οι αιτήσεις για τη χορήγηση αδειας πρέπει να συνοδεύονται μεταξύ άλλων από τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με την επιστημονική εκτίμηση των πρωτογενών συμπυκνωμάτων καπνών και των πρωτογενών κλασμάτων πίσσας. Για την παροχή των σχετικών πληροφοριών, υπεύθυνος είναι εκείνος που θέτει σε εμπορία το προϊόν. Στις απαιτούμενες πληροφορίες περιλαμβάνονται και οι τοξικολογικές μελέτες για το πρωτογενές προϊόν.

3.3. Η ΕΟΚΕ εκφράζει ανησυχίες μήπως η ύπαρξη διαφόρων αναλυτικών μεθόδων και παραλλαγών της ποιότητας των μεθόδων αυτών για την ανίχνευση πιθανών προβλημάτων υπονομεύσει τους συμφωνημένους στόχους της πρότασης για την εξασφάλιση εναρμόνισης της συγκεκριμένης κατάστασης σε ευρωπαϊκό επίπεδο και εξασφάλισης υψηλού επιπέδου δημόσιας υγείας και προστασίας του καταναλωτή. Έχει συνεπώς σημασία να υιοθετηθούν αυστηρά κριτήρια δειγματοληψίας, δοκιμής και επικύρωσης των μεθόδων που θα εξασφαλίσουν την συγκρισιμότητα και την υψηλή ποιότητα των αποτελεσμάτων που θα παρέχονται από τους αιτούντες. Η δυνατότητα αυτή εξετάζεται μόνο στην πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (άρθρο 16 παράγραφος 2 και 16 παράγραφος 3). Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι έγκυρες θα πρέπει να είναι μόνο οι αιτήσεις για προϊόντα που έχουν εκτιμηθεί μέσω της χρησιμοποίησης των μεθόδων αυτών.

3.4. Μία άδεια τροποποιείται, διακόπτεται ή αφαιρείται. Αυτό μπορεί να γίνει με πρωτοβουλία του κατόχου της άδειας, της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA) ή ενός κράτους μέλους. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την διάταξη αυτή και τονίζει τη σημασία της. Αφ' ης στιγμής ένα προϊόν τεθεί στην αγορά έχει σημασία να προβλεφθεί και η εκτίμηση της πορείας μετά τη θέση σε κυκλοφορία. Εάν αποδειχθεί ότι η χρήση ενός προϊόντος συνεπάγεται αρνητικές επιπτώσεις για τον άνθρωπο ή για το περιβάλλον, και ότι γεννώνται σοβαρές και καλώς τεκμηριωμένες ανησυχίες, τότε θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα περιορισμού ή απαγορεύσεως της χρήσεως του μετά τη χορήγηση της άδειας.

3.5. Η ΕΟΚΕ εξέτασε κατά πόσο είναι σκόπιμη η σύσταση ότι όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να έχουν την δυνατότητα να ζητούν από την Αρχή την αναθεώρηση των αδειών. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι αυτό ίσως συνεπάγεται περισσότερο φόρτο εργασίας για την αρχή, η οποία θα πρέπει να εξετάζει κάθε αίτηση που υποβάλλεται από το κοινό. Παρόλο ότι μία παρόμοια τροπολογία στην πρόταση της Επιτροπής ίσως δεν είναι σκόπιμη, μολαυτά η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την αρμόδια αρχή και τον κάτοχο της άδειας να είναι ανοικτοί και διαφανείς και να εξετάζουν με τη δέουσα προσοχή οιοδήποτε καλώς τεκμηριωμένο αίτημα για την αναθεώρηση των αδειών.

3.6. Οι άδειες που χορηγούνται στα πλαίσια του προτεινόμενου κανονισμού θα ανανεώνονται κάθε δέκα χρόνια. Η ΕΟΚΕ επικροτεί πλήρως την διάταξη αυτή. Ο χρονικός περιορισμός των αδειών εξασφαλίζει την τακτική εκτίμηση και αναθεώρηση των προϊόντων που έχουν τεθεί στην αγορά.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΕΟΚΕ, αν και επικροτεί και υποστηρίζει την πρόταση, καλεί εντούτοις την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει υπόψη τις συστάσεις της όσον αφορά την υιοθέτηση αυστηρών κριτηρίων, δειγματοληψίας, δοκιμής και επικυρωμένων αναλυτικών μεθόδων έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η υλοποίηση του στόχου εναρμόνισης της κατάστασης σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την τροποποίηση της οδηγίας 94/35/ΕΚ για τα γλυκαντικά που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν στα τρόφιμα»

(COM(2002) 375 τελικό — 2002/0152 (COD))

(2003/C 85/09)

Στις 24 Ιουλίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 29 Οκτωβρίου 2002, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Donnelly.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 101 ψήφους υπέρ και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

1.1. Η οδηγία-πλαίσιο 89/107/ΕΚ σχετικά με τα πρόσθετα στα τρόφιμα προβλέπει την έκδοση ειδικών οδηγιών με σκοπό την εναρμόνιση της χρήσης των διαφόρων κατηγοριών προσθέτων στα τρόφιμα. Η οδηγία 94/35/ΕΚ για τα γλυκαντικά που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν στα τρόφιμα περιλαμβάνει κατάλογο με τα εγκεκριμένα γλυκαντικά, τα τρόφιμα στα οποία επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται και τις συνθήκες χρήσης τους.

1.2. Η οδηγία εξεδόθη τον Ιούνιο του 1994 και τροποποιήθηκε για πρώτη φορά το 1996. Σήμερα, πρέπει να προσαρμοστεί με βάση τις πρόσφατες τεχνικές και επιστημονικές εξελίξεις.

1.3. Οι κυριότερες τροποποιήσεις που προτείνονται με την οδηγία αυτή είναι οι εξής:

1.3.1. Έγκριση δύο νέων γλυκαντικών: της σουκραζόλης και του άλατος ασπαρτάμης-ακετοσουλφάμης.

— Η σουκραζόλη είναι ένα γλυκαντικό το οποίο παρασκευάζεται με ελεγχόμενη χλωρίωση της σακχαρόζης και είναι 500-600 φορές περίπου γλυκύτερο από τη ζάχαρη. Έχει εγκριθεί από πολλές άλλες χώρες σε όλο τον κόσμο, όπως ο Καναδάς, η Αυστραλία, η Ιαπωνία και οι ΗΠΑ. Ο κατασκευαστής υποστηρίζει ότι η σουκραζόλη έχει ορισμένα ειδικά πλεονεκτήματα σε σύγκριση με άλλα επιτρεπόμενα σήμερα γλυκαντικά, συμπεριλαμβανομένων του ότι τα χαρακτηριστικά της γεύσης της — όπως αναφέρει — είναι πολύ παρόμοια με της ζάχαρης (με λιγότερο έντονη γεύση από τα πλάγια τμήματα της γλώσσας ή ύστερη γεύση, όπως συμβαίνει συνήθως με τα γλυκαντικά έντονης γλυκαντικής ικανότητας) και του ότι είναι σταθερή κατά την επεξεργασία σε υψηλή θερμοκρασία, όπως το ψήσιμο, κάτι που επιτρέπει τη χρησιμοποίηση του επιτραπέζιου γλυκαντικού από τους καταναλωτές στη μαγειρική και ζαχαροπλαστική στο σπίτι. Επίσης, αναμειγνύεται καλά με τα σάκχαρα.

— Το άλας ασπαρτάμης-ακετοσουλφάμης είναι άλας δύο ήδη εγκεκριμένων γλυκαντικών, της ασπαρτάμης και του ακετοσουλφαμικού καλίου. Παρασκευάζεται από τις δύο αυτές ουσίες με αντικατάσταση του ιόντος καλίου του ακετοσουλ-

φαμικού καλίου από ασπαρτάμη. Η επιστημονική επιτροπή τροφίμων αξιολόγησε τα στοιχεία σχετικά με την ασφάλειά του και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η χρήση του δεν απαιτεί πρόσθετες προδιαγραφές ασφάλειας. Μεταξύ των ειδικών πλεονεκτημάτων που προβάλλει ο κατασκευαστής για την εν λόγω ουσία είναι ότι τα γλυκαντικά συστατικά του δεν διαχωρίζονται και, κατ' αυτόν τον τρόπο, εξασφαλίζεται σταθερότερη ποιότητα προϊόντος. Η χρήση του άλατος προτείνεται για τις κατηγορίες τροφίμων για τις οποίες έχουν εγκριθεί η ασπαρτάμη και το ακετοσουλφαμικό κάλιο.

1.3.2. Προτείνεται η μείωση της ανώτατης δόσης χρήσης για τα κυκλαμικά παράγωγα, με απαγόρευση ή περιορισμό της χρήσης τους σε ορισμένες κατηγορίες τροφίμων.

1.3.3. Επιπλέον, προτείνεται η μεταβίβαση στην Επιτροπή του δικαιώματος απόφασης σχετικά με το εάν μία ουσία είναι γλυκαντικό, κατά την έννοια της οδηγίας αυτής.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής, η οποία, μεταξύ άλλων, αφορά την έγκριση δύο νέων γλυκαντικών. Εφόσον αναπτύχθηκαν νέα γλυκαντικά από τους κατασκευαστές (ως ανταπόκριση στη ζήτηση των καταναλωτών, αλλά και με την ενθάρρυνση ιατρικών συμβουλών), είναι απολύτως λογικό να ενημερώνεται ο κατάλογος των γλυκαντικών, λαμβανομένων υπόψη των αξιολογήσεων της επιστημονικής επιτροπής τροφίμων.

2.2. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζουν τα γλυκαντικά έντονης γλυκαντικής ικανότητας για τους καταναλωτές που επιθυμούν να μειώσουν την πρόσληψη εκ μέρους τους ζάχαρης ή θερμίδων και για τους ανθρώπους που πάσχουν από διαβήτη. Η έγκριση δύο νέων γλυκαντικών εμφανίζει το πλεονέκτημα προσφοράς στους καταναλωτές και στη βιομηχανία τροφίμων της δυνατότητας επιλογής μεταξύ ευρύτερης ποικιλίας γλυκαντικών και, κατά συνέπεια, μείωσης της χρήσης μόνο ορισμένων γλυκαντικών.

2.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της ομοιόμορφης ρύθμισης στην ΕΕ της χρήσης πρόσθετων ουσιών στα τρόφιμα για τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου επιλογής εκ μέρους των καταναλωτών και ασφάλειας των τροφίμων.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ είναι ικανοποιημένη με το γεγονός ότι τα δύο νέα πρόσθετα για τα τρόφιμα δίνουν τη δυνατότητα στη βιομηχανία τροφίμων να παρασκευάζει ένα ευρύ φάσμα προϊόντων με χαμηλή περιεκτικότητα θερμίδων και ότι τα επιτραπέζια γλυκαντικά μπορούν να χρησιμοποιούνται από τους καταναλωτές για τη μαγειρική και ζαχαροπλαστική στο σπίτι.

3.2. Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να διασφαλισθεί ότι οι προτεινόμενες τροπολογίες για τη χρήση των κυκλαμικών παραγώγων δεν θα οδηγήσουν σε υπέρβαση της ημερήσιας αποδεκτής δόσης που όρισε η Επιστημονική Επιτροπή Τροφίμων.

3.3. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την απόφαση για τη μεταβίβαση στην Επιτροπή του δικαιώματος απόφασης σχετικά με το εάν μία ουσία είναι γλυκαντικό, κατά την έννοια της οδηγίας 94/35/EK, όπως ήδη συμβαίνει για τις λοιπές πρόσθετες ουσίες στα τρόφιμα.

3.4. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ανεπιφύλακτα τη στενή παρακολούθηση εκ μέρους της Επιτροπής των περιπτώσεων κατά τις οποίες τίθεται θέμα γλυκαντικών, και κυρίως της περίπτωσης επιλογής του συστήματος του καταλόγου εγκεκριμένων γλυκαντικών στο οποίο βασίζεται η οδηγία για τα γλυκαντικά⁽¹⁾. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ

(1) Σύμφωνα με την αρχή του καταλόγου εγκεκριμένων ουσιών, επιτρέπεται η χρήση μόνο των γλυκαντικών ουσιών που απαριθμούνται στο παράρτημα της οδηγίας.

θα επιθυμούσε να επαναλάβει μία παρατήρηση που διατύπωσε στη γνωμοδότησή της για την πρώτη τροποποίηση της οδηγίας για τα γλυκαντικά⁽²⁾. Σύμφωνα με αυτή, η ΕΟΚΕ διερωτάται κατά πόσον είναι εύστοχη η επιλογή της χρήσης της διαδικασίας συναπόφασης όχι μόνο για την τροποποίηση του καταλόγου των γλυκαντικών, αλλά και του καταλόγου όλων των τροφίμων, στα οποία μπορούν να χρησιμοποιούνται τα εν λόγω γλυκαντικά, λαμβανομένων υπόψη του χρόνου και της προσπάθειας που αυτή απαιτεί.

3.5. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Επιτροπή μελετά, επί του παρόντος, τη δυνατότητα χρησιμοποίησης της επιτροπολογίας για την τροποποίηση των παραρτημάτων των τροφίμων, υπό το φως της επικείμενης αναθεώρησης της οδηγίας-πλαίσιο 89/107/ΕΟΚ, η οποία προβλέπεται για τα τέλη του 2002.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΕΟΚΕ είναι ικανοποιημένη με το γεγονός ότι η επιστημονική επιτροπή τροφίμων έκρινε ότι οι δύο νέες ουσίες αποτελούν γλυκαντικά κατάλληλα προς χρήση και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν προκαλούν ανησυχίες όσον αφορά την ασφάλεια.

4.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής για τη χρήση αυτών των γλυκαντικών, έτσι ώστε να είναι δυνατή η έγκριση της χρήσης τους σε κοινοτικό επίπεδο.

4.3. Η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να επισημάνει τη σημασία της συνεχούς παρακολούθησης των γλυκαντικών από τα κράτη μέλη και την Επιτροπή, μέσω της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων, προκειμένου να εξασφαλισθεί το υψηλότερο δυνατόν επίπεδο ασφάλειας των τροφίμων.

(2) ΕΕ C 174 της 17.6.1996.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 91/68/ΕΟΚ σχετικά με την ενίσχυση των ελέγχων των κινήσεων των αιγοπροβάτων»

(COM(2002) 504 τελικό — 2002/0218 (CNS))

(2003/C 85/10)

Στις 9 Οκτωβρίου 2002 το Συμβούλιο αποφάσισε, βάσει του άρθρου 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Νοεμβρίου 2002, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Φακα.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με ψήφους 95 υπέρ, 1 κατά και 5 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στα μέσα της δεκαετίας του «60» και με βάση πρόταση της Επιτροπής, το Συμβούλιο υιοθέτησε την οδηγία 64/432/ΕΟΚ σχετικά με τους υγειονομικούς ελέγχους στο ενδοκοινοτικό εμπόριο των βοοειδών και των χοίρων που ενημερώθηκε και τροποποιήθηκε στη συνέχεια με την οδηγία 97/12/ΕΚ, ώστε να ανταποκρίνεται στις νέες απαιτήσεις που δημιουργήθηκαν στα πλαίσια της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς.

1.2. Αντίστοιχο ή τουλάχιστον ισοδύναμο καθεστώς για τη διακίνηση των αιγοπροβάτων στο εσωτερικό της ΕΟΚ δεν είχε θεσπισθεί μέχρι τότε, αλλά ούτε και στις επόμενες δεκαετίες του «70» και του «80», εξαιτίας της περιορισμένης διακίνησης αιγοπροβάτων στο εσωτερικό της ΕΕ, αλλά και της απουσίας ενιαίου καθεστώτος σ' αυτό τον τομέα, μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του «80».

1.3. Η έλλειψη τέτοιας νομοθεσίας έγινε κατ' αρχάς αισθητή στο βαθμό που διευρύνονταν το ενδοκοινοτικό εμπόριο των ζώντων αιγοπροβάτων, εξαιτίας κυρίως της θέσπισης της ΚΑΠ αιγοπρόβειου κρέατος το 1981, της σταδιακής ένταξης νέων χωρών με ικανό πληθυσμό αιγοπροβάτων, δηλαδή της Ελλάδας, της Ισπανίας και της Πορτογαλίας, αλλά και εξαιτίας της λειτουργίας της ενιαίας αγοράς από το 1991.

1.4. Έτσι στις αρχές της δεκαετίας του «90» ψηφίστηκε η οδηγία 91/68 «για το καθεστώς υγειονομικού ελέγχου στο ενδοκοινοτικό εμπόριο των αιγοπροβάτων» που αντιστοιχούσε σε εκείνο της οδηγίας 64/432/ΕΟΚ για τα βοοειδή και τους χοίρους, χωρίς όμως οι δύο αυτές διακριτές νομοθεσίες να ταυτίζονται επακριβώς.

1.5. Οι διαφορές στις δύο πιο πάνω νομοθεσίες συνοψίζονται στους εγκεκριμένους χώρους συγκέντρωσης και στις εγκαταστάσεις τους, στις επιθεωρήσεις, και στους όρους διακίνησης των ζώων.

1.6. Η αντίστοιχη νομοθεσία για τα αιγοπρόβατα δεν είχε ενημερωθεί διεξοδικά στη διάρκεια της δεκαετίας του «90», παρά το γεγονός ότι το κοινοτικό κεκτημένο συνεχώς διευρύνονταν στην υγιεινή των ζώων για το ενδοκοινοτικό εμπόριο, στην ευζωία και στη δυνατότητα ανίχνευσης της πηγής προέλευσης σε περίπτωση κρίσεων.

1.7. Ισχυρή πίεση για την εξομείωση του υγειονομικού καθεστώτος διακίνησης των αιγοπροβάτων με εκείνο των βοοειδών και των χοίρων δημιουργήθηκε στην περίοδο της κρίσης του αφθώδους πυρετού το 2001 όπου τα αιγοπρόβατα θεωρήθηκαν ως ιδιαίτερα σημαντικός πληθυσμός από επιδημιολογική άποψη, δεδομένου ότι μπορούν να μολυνθούν και να δράσουν ως φορείς - όπως και άλλα μηρυκαστικά - ενώ συχνά παρουσιάζουν ελαφρά κλινικά συμπτώματα, που παραγνωρίζονται εύκολα και που σε πολλές περιπτώσεις καλύπτονται από παρεμφερή συμπτώματα με διαφορετική κλινική αιτιολογία.

1.8. Την περίοδο της επιδημίας του αφθώδους πυρετού, το 2001, η Επιτροπή έλαβε συγκεκριμένες αποφάσεις με τις οποίες περιοριζόταν σε ορισμένα κράτη μέλη ή περιφέρειες η μετακίνηση ζώων των ευπαθών στη νόσο ειδών και των προϊόντων αναπαραγωγής των καθώς και των υποπροϊόντων των ζώων αυτών. Επιπλέον και για προληπτικούς λόγους, η Επιτροπή επέβαλε ευθύς εξαρχής περιορισμούς στη μετακίνηση εντός και μεταξύ των κρατών ζώων των ευπαθών στη νόσο ειδών. Στις 24 Απριλίου 2001, υιοθετήθηκε η απόφαση της Επιτροπής 2001/327/ΕΚ για τον περιορισμό στη μετακίνηση ζώων των ευπαθών στη νόσο ειδών σε σχέση με τον αφθώδη πυρετό, η οποία θα παραμείνει σε ισχύ τουλάχιστον έως τις 31 Δεκεμβρίου 2002. Η απόφαση αυτή περιλαμβάνει διατάξεις για την ενίσχυση των ελέγχων του ενδοκοινοτικού εμπορίου αιγοπροβάτων και τη χρήση σημείων στάσης για λόγους που έχουν σχέση με την ευημερία των ζώων.

1.9. Η προτεινόμενη τροποποίηση της οδηγίας 91/68/ΕΟΚ, η οποία ευθυγραμμίζεται με τις διατάξεις της απόφασης 2001/327/ΕΚ, προέκυψε ως ανάγκη ολοκληρωμένης, μόνιμης και μακροχρόνιας αντιμετώπισης των προβλημάτων από επικίνδυνες επιζωοτίες κατά τη διακίνηση των αιγοπροβάτων, καθώς και ενοποίησης διάσπαρτων νομοθεσιών που προέκυψαν στη διάρκεια της κρίσης του αφθώδους ως επείγοντα μέτρα διαχείρισης της κρίσης.

2. Η νέα νομοθεσία

2.1. Η πρόταση περιλαμβάνει αντικατάσταση τμημάτων άρθρων καθώς και ολόκληρων άρθρων της οδηγίας 91/68/ΕΟΚ σύμφωνα με την οποία προσδιορίζονται:

- Οι χώροι συγκέντρωσης και οι εγκαταστάσεις τους.
- Οι επιθεωρήσεις.
- Η σήμανση, η καταγραφή, και η ταυτοποίηση των ζώων.
- Η διάρκεια της μετακίνησης των ζώων τους στο ενδοκοινοτικό εμπόριο.
- Η τρόπος διαμετακόμισης.
- Η ελάχιστη διάρκεια παραμονής στην ίδια εκμετάλλευση καταγωγής αποκλείοντας συχνές μετακινήσεις ζώων μεταξύ εκμεταλλεύσεων.
- Περιορισμούς ως προς το χρόνο εισόδου νέων ζώων στην εκμετάλλευση πριν την αναχώρηση της παρτίδας για εξαγωγή.

2.2. Τα κέντρα συγκέντρωσης και οι εγκαταστάσεις πρέπει να είναι εγκεκριμένα και να ταυτίζονται με τις αντίστοιχες των βοοειδών και των χοίρων ως προς τις υποδομές, την υγιεινή, την οργάνωση και διαχείριση.

2.3. Η διάρκεια μετακίνησης στο εμπόριο δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 6 ημέρες με εξαίρεση τη θαλάσσια μεταφορά και τη διάρκεια της ανάπαυσης σε σημείο ενσταυλισμού σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1255/97.

2.4. Η διαμετακόμιση γίνεται μόνο μέσω ενός εγκεκριμένου κέντρου στον τόπο καταγωγής, ενώ για τα ζώα σφαγής μπορεί επιπλέον να προβλέπεται και η διέλευση από εγκεκριμένα κέντρα στη χώρα διαμετακόμισης.

2.5. Στην περίπτωση αιγοπροβάτων που προορίζονται για αναπαραγωγή και πάχυνση, τα ζώα (ακόμη και τα νεογέννητα)

πρέπει να παραμείνουν τουλάχιστον 30 ημέρες στην ίδια εκμετάλλευση καταγωγής πριν την μετακίνησή τους σε άλλο κράτος μέλος.

2.6. Η είσοδος οποιουδήποτε αιγοπροβάτου στην εκμετάλλευση καταγωγής δεν επιτρέπεται για τουλάχιστον 21 ημέρες της εν λόγω υποχρεωτικής περιόδου παραμονής. Κατά τον ίδιο τρόπο, απαγορεύεται η εισαγωγή από τρίτη χώρα οποιουδήποτε δίχλου ζώου στην εκμετάλλευση για τις 30 ημέρες πριν την φόρτωσή του, εκτός αν το εν λόγω ζώο είχε απομονωθεί τελείως.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η πρόταση τροποποίησης στοχεύει σε μεγάλο βαθμό στην ενημέρωση και αναβάθμιση της νομοθεσίας για τους υγειονομικούς ελέγχους στο ενδοκοινοτικό εμπόριο των αιγοπροβάτων με το κοινοτικό κεκτημένο που διαμορφώθηκε στη δεκαετία του 90, για τους όρους υγιεινής για το ενδοκοινοτικό εμπόριο βοοειδών και χοίρων. Η ενημέρωση αυτή θεωρείται απαραίτητη, αφού στο προς τροποποίηση κείμενο της νομοθεσίας δεν αναφέρεται η οδηγία 92/102/ΕΟΚ για την καταγραφή και ταυτοποίηση των ζώων, παρά το γεγονός ότι ισχύει και εφαρμόζεται από το 1992, ούτε η οδηγία 91/628/ΕΟΚ και ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1255/97 που θεωρείται ότι περιέχουν όρους ευζωίας κατά τη μεταφορά των ζώων στο ενδοκοινοτικό εμπόριο.

3.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι εκτός από το τυπικό σκέλος της ενημέρωσης της σχετικής νομοθεσίας στο συνεχώς εξελισσόμενο κοινοτικό κεκτημένο ο έλεγχος της διακίνησης των αιγοπροβάτων στο εσωτερικό της ΕΕ έπρεπε να αναβαθμισθεί και να εναρμονισθεί σε ενιαία βάση, κάτω από το πρίσμα των εμπειριών και διδαχών της κρίσης του με αφθώδους πυρετού το 2002. Υπενθυμίζεται ότι τότε προέκυψαν πιέσεις στο ενδοκοινοτικό εμπόριο των αιγοπροβάτων αφού θεωρήθηκαν ως κύριοι φορείς μετάδοσης της νόσου.

3.3. Επίσης η διεύρυνση με ορισμένες χώρες της ΚΑΕ επιτάσσει την αναθεώρηση του καθεστώτος για τους όρους υγιεινής των ζώων στο ενδοκοινοτικό εμπόριο.

3.4. Σε κάθε περίπτωση η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι οι τροποποιήσεις στοχεύουν μόνο στην πρόληψη του αφθώδους πυρετού και άλλων μεταδοτικών ασθενειών μέσα από τον έλεγχο των μετακινήσεων και το χειρισμό των ζώων ως ευπαθών στις εν λόγω νόσους. Γι' αυτό θα ήταν χρήσιμο να διευκρινισθεί ότι η τροποποίηση δεν θεσπίζει μέτρα διαχείρισης κινδύνου στα πλαίσια της νομοθεσίας για την ασφάλεια τροφίμων, αφού ο αφθώδης πυρετός δεν αποτελεί επικίνδυνη ασθένεια για τη δημόσια υγεία.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Στην πρόταση τροποποίησης, σύμφωνα με ορισμούς που περιλαμβάνονται σε άλλες οδηγίες, ως κέντρο συγκέντρωσης θεωρείται κάθε τόπος, συμπεριλαμβανομένων εκμεταλλεύσεων και αγορών, όπου συγκεντρώνονται σε ομάδες ζώα από διάφορες εκμεταλλεύσεις καταγωγής και που πρέπει να είναι εγκεκριμένος για το ενδοκοινοτικό εμπόριο και να υπόκειται σε υγειονομική επίβλεψη.

4.2. Είναι επόμενο, στα πλαίσια των αναβαθμισμένων απαιτήσεων που εμπεριέχει η τροποποίηση της νομοθεσίας για τις εγκαταστάσεις, να χρειασθεί σε υφιστάμενα κέντρα συγκέντρωσης, τόσο στις εισαγωγικές χώρες, όσο και στις εξαγωγικές, η δημιουργία υποδομών και οργανωτικών σχημάτων που απαιτούν αρκετό χρόνο για την περάτωσή τους.

4.3. Η μεταφορά στην εθνικές νομοθεσίες των χωρών μελών των διατάξεων της οδηγίας, καθώς και η εξασφάλιση των απαιτούμενων κτηνιάτρων, των βάσεων δεδομένων και των διοικητικών υποδομών προϋποθέτουν μακροχρόνια προετοιμασία που ίσως υπερβεί την προθεσμία που τίθεται για την ολοκλήρωση των προσαρμογών μέχρι 31.12.2002.

4.4. Για τους λόγους αυτούς η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να μελετήσει την κατάλληλη μεταβατική περίοδο για τη μεταφορά των διατάξεων της οδηγίας στη νομοθεσία των κρατών μελών

και την προσαρμογή στο νέο καθεστώς που ορίζεται για τα αιγοπρόβατα. Για την εν λόγω μεταβατική περίοδο, θα πρέπει να ληφθεί δεόντως υπόψη το γεγονός ότι η απόφαση της Επιτροπής 2001/327/ΕΚ ισχύει από τις 24 Απριλίου 2001 και στη σημερινή της μορφή από το Μάρτιο του 2002. Επίσης, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι το εμπόριο μίας εκμετάλλευσης με μια άλλη ή με ένα σφαγείο δεν εμποδίζεται από την έλλειψη εγκεκριμένων σταθμών συγκέντρωσης.

4.5. Οι πιο πάνω δράσεις προσαρμογής θεωρούνται από την ΕΟΚΕ ως εξαιρετικής σημασίας, διότι κατά τη γνώμη της στην πρώτη γραμμή προτεραιότητας τίθεται ο όρος της ομοιομορφης εφαρμογής του νέου καθεστώτος σε όλες τις χώρες μέλη, είτε πρόκειται για χώρες κατά παράδοση υποδοχής, είτε αποστολής, ώστε να μην δημιουργούνται τεχνικά εμπόδια στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές σ' αυτό τον τομέα.

4.6. Είναι ευνόητο ότι κάτι τέτοιο σημαίνει την λειτουργία ίδιου επιπέδου υποδομών και υπηρεσιών σε όλες τις χώρες της ΕΕ, και ισοδύναμων μορφών οργάνωσης της διακίνησης των ζώων είτε στους σταθμούς διαμετακόμισης, είτε στα οριστικά κέντρα καταγωγής και προορισμού.

4.7. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί επίσης ότι η παρακολούθηση της μετακίνησης των ζώων σε επίπεδο εκμετάλλευσης πριν την εμπορία τους σε τέτοια λεπτομέρεια είναι οπωσδήποτε χρήσιμη, αλλά ταυτόχρονα δύσκολα εφαρμόσιμη και υπάρχουν κίνδυνοι παρατυπιών.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 95/2/EK όσον αφορά τους όρους για τη χρήση της πρόσθετης ύλης τροφίμων E 425 κονίας»

(COM(2002) 451 — 2002/0201 (COD))

(2003/C 85/11)

Στις 17 Σεπτεμβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Νοεμβρίου 2002 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Donnelly.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 97 ψήφους υπέρ, 0 κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η οδηγία 95/2/EK για τις διάφορες προσθετικές ουσίες αφορά τα πρόσθετα τροφίμων πλην των χρωστικών και των γλυκαντικών. Μόνον τα πρόσθετα που πληρούν τις απαιτήσεις της Επιστημονικής Επιτροπής Τροφίμων μπορούν να χρησιμοποιούνται στα τρόφιμα. Ο κύριος όρος χρήσης είναι η ανάγκη προστασίας των καταναλωτών.

1.2. Η οδηγία 95/2/EK επιτρέπει, στο Παράρτημα IV, τη χρήση της πρόσθετης ύλης E 425 κονίας στα τρόφιμα υπό ορισμένους όρους.

1.3. Ορισμένα κράτη μέλη και τρίτες χώρες έχουν λάβει μέτρα για την αναστολή της διάθεσης στην αγορά προϊόντων ζελέ (τύπου ζελεδομπουκίτσες) που περιέχουν E 425 κονίας επειδή διαπιστώθηκε ότι ενέχουν κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία. Η προειδοποίηση μέσω επισήμανσης δεν αρκεί για την προστασία της ανθρώπινης υγείας, ειδικά όσον αφορά τα παιδιά.

1.4. Το άρθρο 53 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) 178/2002 επιτρέπει στην Επιτροπή να αναστέλλει την διάθεση στην αγορά ή τη χρήση τροφίμων που ενδέχεται να θέσουν σε σοβαρό κίνδυνο την ανθρώπινη υγεία, εφόσον ένας τέτοιος κίνδυνος δεν μπορεί να αποτραπεί επαρκώς με μέτρα που λαμβάνουν τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη.

1.5. Στις 27 Μαρτίου 2002, η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση (2002/247/EK) για την αναστολή της διάθεσης στην αγορά και της εισαγωγής ζελέ ζαχαροπλαστικής που περιέχει την πρόσθετη ύλη τροφίμων E 425 κονίας.

1.6. Με την πρόταση⁽¹⁾ του 2002 όσον αφορά τους όρους για τη χρήση της πρόσθετης ύλης τροφίμων E 425 κονίας, η Επιτροπή επιδιώκει να τροποποιήσει την οδηγία 95/2/EK για τα πρόσθετα τροφίμων προκειμένου να αναστείλει την άδεια χρήσης του E 425 κονίας σε ζελεδομπουκίτσες και της χρήσης του

E 425 κονίας σε οποιαδήποτε άλλο ζελέ ζαχαροπλαστικής. Οι ζελεδομπουκίτσες ενέχουν κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία καθώς και πιθανό θανάσιμο κίνδυνο. Στην παρούσα περίπτωση, η προειδοποίηση μέσω επισήμανσης δεν επαρκεί για την προστασία της ανθρώπινης υγείας, ιδίως όσον αφορά τα παιδιά.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η χρήση του E 425 κονίας σε ζελέ ζαχαροπλαστικής αποτελεί σοβαρό κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία. Οι ζελεδομπουκίτσες αποτελούν θανάσιμο κίνδυνο και έχουν αναφερθεί περιπτώσεις θανάτων σε τρίτες χώρες λόγω της κατάποσης τέτοιων προϊόντων, ιδίως νηπίων, παιδιών και ηλικιωμένων.

2.2. Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το μέτρο που προτείνει η Επιτροπή είναι εύστοχο και ανταποκρίνεται κατάλληλα στον κοινοτικό στόχο της διασφάλισης υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας.

2.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η επισήμανση δεν αποτελεί την κατάλληλη απάντηση στο πρόβλημα. Τα νήπια και τα παιδιά δεν είναι ενδεχομένως σε θέση να διαβάζουν τις επισήμανσεις.

2.4. Ορισμένες τρίτες χώρες αντέδρασαν με απόσυρση των προϊόντων. Αυτό το επείγον μέτρο υιοθετήθηκε από την Επιτροπή το Μάρτιο 2002. Τώρα, η Επιτροπή προτείνει την υιοθέτηση ενός μόνιμου μέτρου. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη της Επιτροπής.

2.5. Οι αποσύρσεις προϊόντων αποτελούν την κατάλληλη προσωρινή λύση σε επείγουσες περιπτώσεις ή ως μέτρο προφύλαξης αλλά δεν ενδείκνυνται για μακροπρόθεσμες περιόδους. Η παραγωγή και διάθεση στην αγορά ενός προϊόντος, το οποίο όχι μόνο ενέχει κινδύνους για την υγεία αλλά μπορεί να επιφέρει και θάνατο και έχει ήδη αποτελέσει την άμεση αιτία πολλών θανάτων, πρέπει να απαγορευθούν στην Κοινότητα και όχι απλώς να ανασταλούν.

⁽¹⁾ COM(2002) 451 της 5.8.2002.

2.6. Τέλος, η ΕΟΚΕ έχει εκφράσει επανειλημμένως το ενδιαφέρον της για την συμμόρφωση της κοινοτικής νομοθεσίας με τα διεθνή εμπορικά πρότυπα. Στην περίπτωση αυτή, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η απόσυρση της χρήσης του E 425 κοηας σε ζελεδομπουκίτσες και σε οποιαδήποτε άλλο ζελέ ζαχαροπλαστικής, δεν αποτελεί εμπορικό φραγμό. Το προτεινόμενο μέτρο απλώς επιδιώκει την απαγόρευση της χρήσης του E 425 κοηας σε προϊόντα όπου αποτελεί θανάσιμο κίνδυνο.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

3. Συμπέρασμα

3.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίηση και την πλήρη στήριξη της στην πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση του Παραρτήματος IV της οδηγίας 95/2/EK σχετικά με την αναστολή της άδειας χρήσης του E 425 κοηας σε ζελεδομπουκίτσες και σε οποιαδήποτε άλλο ζελέ ζαχαροπλαστικής.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου τροποποιητική της οδηγίας 88/407/ΕΟΚ για τον καθορισμό των απαιτήσεων υγιεινομικού ελέγχου που ισχύουν στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και στις εισαγωγές σπέρματος βοοειδών»

(COM(2002) 527 τελικό — 2002/0229 (CNS))

(2003/C 85/12)

Στις 9 Οκτωβρίου 2002, το Συμβούλιο αποφάσισε σύμφωνα με το άρθρο 37 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Η προετοιμασία των σχετικών εργασιών ανατέθηκε στο ειδικευμένο τμήμα της ΕΟΚΕ «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», που όρισε ως εισηγητή τον κ. Leif E. Nielsen και υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Νοεμβρίου 2002.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 103 ψήφους υπέρ και 2 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Περίληψη της πρότασης της Επιτροπής

1.1. Η οδηγία 88/407/ΕΟΚ του Συμβουλίου καθορίζει τις απαιτήσεις υγιεινομικού ελέγχου που ισχύουν στις ενδοκοινοτικές εμπορικές συναλλαγές και στις εισαγωγές σπέρματος βοοειδών.

Ο σκοπός της παρούσας πρότασης είναι:

- να καταστεί δυνατή η αποθήκευση σπέρματος σε κέντρο αποθήκευσης σπέρματος και σε άλλες εγκαταστάσεις πλην του κέντρου τεχνητής γονιμοποίησης όπου συλλέχθηκε το σπέρμα,
- να τροποποιηθούν, υπό το πρίσμα των νέων διαθέσιμων επιστημονικών δεδομένων και των νέων διατάξεων που έχουν θεσπισθεί στο Διεθνές Γραφείο Επιζωοτιών (ΔΓΕ), οι

υγιεινομικοί όροι που ισχύουν για την είσοδο ταύρων σε κέντρα ΤΓ, ειδικότερα όσον αφορά τη μολυσματική ρινοτραχειίτιδα (MPB) και την ιογενή διάρροια βοοειδών (ΙΔΒ),

- να απλουστευθεί, σε κοινοτικό επίπεδο, η νομοθεσία για την έγκριση και την καταγραφή σε καταλόγους όλων των κέντρων ΤΓ σε τρίτες χώρες. Οι κατάλογοι αυτοί τροποποιούνται συχνά με βάση τις πληροφορίες που διαβιβάζονται από τις αρμόδιες αρχές τρίτων χωρών, διεύθυνση, όνομα, νέο κέντρο κ.λπ.,
- να δοθεί στην Επιτροπή η δυνατότητα τροποποίησης, μέσω της διαδικασίας της επιτροπολογίας, των παραρτημάτων της οδηγίας 88/407/ΕΟΚ, όπου καλύπτονται τεχνικά σημεία

σχετικά με την έγκριση κέντρων και τους όρους εισαγωγής ταύρων σε κέντρα.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η παραγωγή και η διάθεση σπέρματος ταύρων και εμβρύων στην ΕΕ γινόταν μέχρι σήμερα σε εγκεκριμένα κέντρα συλλογής σπέρματος στα πλαίσια συνεταιρισμών και ενώσεων με ευρύτατη γεωργική βάση. Παρά την απρόσκοπτη διάθεση σπέρματος και εμβρύων μέσω της εν λόγω αλυσίδας διανομής από άλλα κράτη μέλη και από τρίτες χώρες, είναι δυνατόν διαμέσου επιλογής να λαμβάνονται υπόψη συγκεκριμένες απαιτήσεις σχετικά με τα προγράμματα εκτροφής, όπως π.χ. για την υγεία, τον αποκλεισμό ανεπιθύμητων γενετικών χαρακτηριστικών ή την προσαρμογή σε περιφερειακές ή τοπικές συνθήκες. Η διάθεση σπέρματος ταύρων αποτελεί συγχρόνως την οικονομική βάση της εκτροφής ζώων από τα κτηνοτροφεία. Οι υπάρχουσες ρυθμίσεις με τα εγκεκριμένα κέντρα συλλογής σπέρματος διασφαλίζουν την κατάλληλη αξιοπιστία και εγγύηση του προϊόντος σε περίπτωση προβλημάτων ή ζημιών. αυτό δεν θα είναι πλέον δυνατόν σε περίπτωση ριζικής μεταβολής του συστήματος όπως προτείνεται.

2.2. Η δυνατότητα δημιουργίας κέντρων αποθήκευσης σπέρματος, πέραν των κέντρων συλλογής σπέρματος⁽¹⁾ θα έχει ως αποτέλεσμα την ελευθέρωση της αγοράς προς όφελος της «βιομηχανίας γονιμοποίησης» με πιο διεθνή χαρακτήρα, η οποία διανέμει σπέρμα και έμβρυα μέσω τοπικών κέντρων αποθήκευσης. Με την εν λόγω δυνατότητα υπάρχει σοβαρός κίνδυνος υπονόμησης του ισχύοντος συστήματος διότι αυξάνεται η συγκέντρωση της επιλογής, παραγωγής και διανομής των υλών εκτροφής. Συνέπεια αυτών μπορεί να είναι η σταδιακή μεταβολή των στόχων εκτροφής και η έλλειψη ποικιλίας των υλών εκτροφής με αποτέλεσμα την «παραγωγή ομοιόμορφων ζώων» πράγμα που μπορεί να επηρεάσει τόσο τη μελλοντική κτηνοτροφία ώστε να ακολουθήσει μια μόνο κατεύθυνση όσο και τις προσπάθειες για βιώσιμη ανάπτυξη και πολυμερή γεωργία στην ΕΕ. Ο περιορισμός της γενετικής ποικιλίας γίνεται ήδη εμφανής διότι π.χ. στο γένος Holstein-Friesian ο αριθμός των ζώων αναπαραγωγής μπορεί να είναι ήδη κατώτερος των 40. Συνεπώς, η πρόταση της Επιτροπής θα μπορούσε να ευνοήσει μια περαιτέρω μείωση

2.3. Μολονότι η πρόταση περιέχει τις ίδιες υγειονομικές απαιτήσεις για τα κέντρα αποθήκευσης σπέρματος με εκείνες που ισχύουν για την αποθήκευση σπέρματος από τα κέντρα συλλογής σπέρματος, η διανομή από τα κέντρα αποθήκευσης σπέρματος στα ποίμνια υπόκειται μόνο στις εθνικές υγειονομικές απαιτήσεις. Η άνευ περιορισμών διανομή από τα τοπικά κέντρα αποθήκευσης σπέρματος στα ποίμνια, χωρίς την εποπτεία, τον έλεγχο και την εμπειρογνωμοσύνη των ενώσεων των κτηνοτροφείων μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των κινδύνων εξάπλωσης μεταδοτικών ασθενειών και γενετικών ελαττωμάτων.

2.4. Η εξάπλωση μεταδοτικών ασθενειών σε οικόσιτα ζώα στην ΕΕ μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις. Πρόσφατα, η επιδημία του αφθώδους πυρετού στο Ηνωμένο Βασίλειο κατέδειξε με απόλυτη σαφήνεια τις πιθανές κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες που μπορεί να προκαλέσει. Μπορεί να αναφερθούν ακόμη και άλλες μεταδοτικές ασθένειες των βοοειδών, όπως η φυματίωση, η βρουκέλλωση, η ΜΡΒ, η ΙΔΒ, κ.λπ. Γι' αυτό χρειάζεται η καταβολή μεγάλης προσοχής όσον αφορά όλους τους πιθανούς κινδύνους, ιδίως κατά την επαφή με κάθε ποίμνιο.

2.5. Βάσει των αρχών της εσωτερικής αγοράς, η ελεύθερη διακίνηση των ζώων σε μεγάλες αποστάσεις, τα μεγάλα ποίμνια και η μεγάλη συγκέντρωση οικόσιτων ζώων σε ορισμένες περιφέρειες αυξάνουν τους κινδύνους εξάπλωσης των μεταδοτικών ασθενειών όπως και τις κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες από ενδεχόμενη εκδήλωση.

2.6. Η επιλογή, η αποθήκευση, η εισαγωγή, η διανομή και η χρήση σπέρματος και εμβρύων συνιστούν, στην περίπτωση αυτή, σημαντικό κίνδυνο μετάδοσης και συνεπώς πρέπει να καθιερωθούν αυστηρά μέτρα ελέγχου. Μια δόση σπέρματος από μία εκσπερμάτωση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για 2000 γονιμοποιήσεις, άρα υπάρχει κίνδυνος μετάδοσης πιθανής ασθένειας σε αντίστοιχο αριθμό ζώων σε πολλά κράτη μέλη.

2.7. Μετά τη διεύρυνση τα προαναφερθέντα θέματα θα αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία, ιδίως όσον αφορά την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας και την πιθανή κυριαρχία των «συμφερόντων της βιομηχανικής γονιμοποίησης» στα νέα κράτη μέλη. Στην περίπτωση αυτή δημιουργείται προηγούμενο σχετικά με τη θέσπιση στο μέλλον ανάλογης νομοθεσίας, π.χ. για τη χοιροτροφία. Για τους λόγους αυτούς η παρούσα πρόταση πρέπει να υποβληθεί σε εμπεριστατωμένη εξέταση για πιθανές επιπτώσεις.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Βάσει της προτεινόμενης οδηγίας το κέντρο αποθήκευσης σπέρματος μπορεί να εισάγει και να εξάγει σπέρμα και έμβρυα. Γι' αυτό είναι ανάγκη να θεσπισθούν συγκεκριμένες διαδικασίες για τον τοπικό εντεταλμένο κτηνίατρο ώστε να ελέγχει την τήρηση των νόμων. Οι υφιστάμενες διατάξεις για την εμπορία σπέρματος παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις ασφάλειας υψηλού επιπέδου τόσο στον κτηνίατρο του κέντρου συλλογής όσο και στον κτηνοτρόφο, πράγμα που δεν ήταν δυνατό να διασφαλιστεί για τις κατ' ιδίαν περιπτώσεις σε αποθήκες σπέρματος.

3.2. Είναι αναγκαίο να καταγραφούν οι παραγωγοί σπέρματος ταύρων προκειμένου να διασφαλιστεί η ανιχνευσιμότητα στα κέντρα διάθεσης, από τη φάση επιλογής έως τη χρήση στο ποίμνιο. Πρέπει να καθιερωθεί μια απaráβατη υποχρέωση, να είναι δηλαδή η διάθεση «μονόδρομος», από τον παραγωγό στην αποθήκευση και από αυτήν στο κτηνοτροφείο χωρίς τη δυνατότητα επιστροφής.

⁽¹⁾ Βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας είναι δυνατόν να δημιουργηθούν μόνο «αποθήκες δορυφόροι» που εξαρτώνται από ένα κέντρο συλλογής σπέρματος.

3.3. Η εισαγωγή σπέρματος και εμβρύων από κέντρα συλλογής και αποθήκευσης σε τρίτες χώρες προϋποθέτει ασφαλή μέτρα ελέγχου και δυνατότητα ανίχνευσης σε περίπτωση κινδύνου εκδήλωσης μεταδοτικών ασθενειών σε οικόσιτα ζώα. Μεταξύ άλλων, είναι ανάγκη να διασφαλισθεί η καταγραφή και η εποπτεία των κέντρων συλλογής στις τρίτες χώρες από τις οποίες τα κέντρα αποθήκευσης της ΕΕ εισάγουν σπέρμα βοοειδών, έτσι ώστε να μπορούν οι κτηνιατρικές αρχές των σχετικών χωρών να λαμβάνουν αμέσως τα αναγκαία μέτρα σε περίπτωση που εκδηλωθούν ασθένειες.

3.4. Προτείνονται οι ακόλουθες προσθήκες για να επιτευχθεί μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα όσον αφορά τα βοοειδή που γίνονται δεκτά σε εγκεκριμένα κέντρα συλλογής σπέρματος:

- Όταν οι εξετάσεις που αναφέρονται στο παράρτημα Β, κεφάλαιο Ι, παράγραφος 1, εδάφια (δ) και (ε) της πρότασης πραγματοποιηθούν στην απομόνωση του κέντρου σπέρματος ή σε εγκατάσταση απομόνωσης, η έναρξη της περιόδου απομόνωσης να υπολογίζεται από την ημερομηνία συλλογής των δειγμάτων για τις εξετάσεις (δ) και όχι από την ημερομηνία παραλαβής των αποτελεσμάτων, που μπορεί να είναι μέχρι δύο εβδομάδες μετά. Το διάστημα μεταξύ των εξετάσεων που αναφέρονται στα εδάφια (δ) και (ε) θα είναι δηλ. 21 ημέρες, πράγμα που ανταποκρίνεται στις διεθνείς προδιαγραφές του ΔΓΕ.

- Οι εξετάσεις για καμπυλοβακτηρίδια και τριχομονάδες, που απαιτούν την απόδειξη των μικροβίων αντί της ορολογικής απόδειξης πρέπει να πραγματοποιηθούν αφού προηγηθεί 7ημερος περίοδος απομόνωσης, και όχι 21 ημερών, όπως προτείνεται. Έτσι θα καταστεί δυνατή η έγκαιρη διάγνωση των μολυσμένων ζώων και σε περίπτωση που διαπιστωθεί μόλυνση θα υπάρχει η δυνατότητα διεξαγωγής όλων των εξετάσεων εντός της περιόδου απομόνωσης.

3.5. Σύμφωνα με το άρθρο 3 της πρότασης, οι ενδοκοινοτικές εμπορικές συναλλαγές και εισαγωγές σπέρματος για τις οποίες εκδόθηκε πιστοποιητικό σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις γίνονται δεκτές επί χρονικό διάστημα έξι μηνών από την ημερομηνία δημοσίευσης της παρούσας οδηγίας. Η διατύπωση αυτή είναι ασαφής σε ορισμένες γλώσσες, καθώς θίγει σημαντικά ερωτήματα που αφορούν υφιστάμενα αποθέματα τα οποία, ως ειδίσται, χρησιμοποιούνται για μεγάλο χρονικό διάστημα.

4. Συμπέρασμα

4.1. Μολονότι οι προτάσεις τροποποίησης περιμέναν επί πολλά χρόνια την επεξεργασία προδιαγραφών από το ΔΓΕ, π.χ. για τον εμβολιασμό κατά της ΜΡΒ, εντούτοις η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η πρόταση τροποποίησης για τα κέντρα αποθήκευσης σπέρματος δεν δύναται να γίνει αποδεκτή όπως διατυπώθηκε. Αντίθετα, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις τρεις άλλες προτάσεις τροποποίησης.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 66/401/ΕΟΚ περί εμπορίας σπόρων προς σπορά, 68/193/ΕΟΚ περί εμπορίας υλικών αγερούς πολλαπλασιασμού της αμπέλου, 92/33/ΕΟΚ για την εμπορία φυτωρίων και πολλαπλασιαστικού υλικού κηπευτικών, εκτός των σπόρων προς σπορά, 92/34/ΕΟΚ για την εμπορία του πολλαπλασιαστικού υλικού οπωροφόρων φυτών και οπωροφόρων δένδρων που προορίζονται για την παραγωγή φρούτων, 98/56/ΕΚ για την εμπορία πολλαπλασιαστικού υλικού καλλωπιστικών φυτών, 2002/54/ΕΚ περί εμπορίας σπόρων τεύτλων προς σπορά, 2002/55/ΕΚ περί εμπορίας σπόρων προς σπορά κηπευτικών, 2002/56/ΕΚ περί εμπορίας σπόρων γεωμήλων προς φύτευση και 2002/57/ΕΚ περί εμπορίας των σπόρων προς σπορά των ελαιούχων και κλωστικών φυτών όσον αφορά τις κοινοτικές συγκριτικές δοκιμές»

(COM(2002) 523 τελικό — 2002/0232 (CNS))

(2003/C 85/13)

Στις 9 Οκτωβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 37 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 14 Νοεμβρίου 2002 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Bedoni.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002, (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, υιοθέτησε με 92 ψήφους υπέρ και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

1.1. Τα τελευταία εικοσιπέντε χρόνια έχουν διενεργηθεί κοινοτικές συγκριτικές δοκιμές βασικών γεωργικών προϊόντων όπως τα σιτηρά, τα γεώμηλα, τα κτηνοτροφικά φυτά και ελαιούχα και κλωστικά φυτά με βάση την οικεία νομοθεσία.

1.2. Τα τελευταία χρόνια, η νέα νομοθεσία για την εμπορία πολλαπλασιαστικού υλικού οπωροφόρων, κηπευτικών και καλλωπιστικών φυτών με την οποία θεσπίζονται μεταξύ άλλων λεπτομερείς κανόνες για τις κοινοτικές συγκριτικές δοκιμές, έχει αυξήσει το μέγεθος των σχετικών ενεργειών.

1.3. Αυτό το σύστημα διενέργειας εκ των υστέρων ελέγχων των σπόρων και του πολλαπλασιαστικού υλικού που τίθεται σε εμπορία στην Κοινότητα αναγνωρίζεται ως ένα πολύ σημαντικό εργαλείο για την εκ μέρους των κρατών μελών εναρμόνιση της εμπορίας.

1.4. Οι παραπάνω δοκιμές εκτελέστηκαν χάρη στην κοινοτική συνεισφορά. Σκοπός της πρότασης της Επιτροπής είναι να ορισθεί για λόγους διαφάνειας μια σαφής νομική βάση για τη χορήγηση αυτής της οικονομικής συνεισφοράς και συνεπώς να θεσπιστούν διατάξεις για τα κοινοτικά μέτρα χρηματοδότησης των κοινοτικών συγκριτικών δοκιμών, τα οποία θα συνεπάγονται υποχρεωτικές δαπάνες για τον κοινοτικό προϋπολογισμό.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η διενέργεια συγκριτικών δοκιμών για τον εκ των υστέρων έλεγχο των δειγμάτων σπόρων και του πολλαπλασιαστικού υλικού και η επαλήθευση της συμμόρφωσής τους προς τους κανόνες έχει μεγάλη σημασία. Η επίτευξη ικανοποιητικών αποτελεσμάτων στην καλλιέργεια σιτηρών, γεωμήλων, κτηνοτροφικών φυτών, ελαιούχων και κλωστικών φυτών κ.λπ. εξαρτάται πράγματι σε πολύ μεγάλο βαθμό από την ποιότητα και την υγειονομική κατάσταση των υλικών που χρησιμοποιούνται.

2.2. Χάρη στην ύπαρξη των εν λόγω δοκιμών και αναλύσεων άλλωστε υπάρχει όντως εναρμόνιση των μεθόδων ελέγχου των σπόρων και του πολλαπλασιαστικού υλικού, πράγμα το οποίο έχει εξαιρετική σημασία τόσο για την διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας στο κοινοτικό έδαφος όσο και για να εδραιωθεί στη συνείδηση των ευρωπαίων αγοραστών η βεβαιότητα ότι αποκτούν σπόρους και πολλαπλασιαστικό υλικό υγιεινούς και καλής ποιότητας.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόθεση της Επιτροπής να θεσπίσει μια σαφή νομική βάση για την οικονομική συνεισφορά στις κοινοτικές συγκριτικές αναλύσεις που αναφέρθηκαν προηγουμένως.

3.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ειδικότερα με το στόχο επίτευξης μεγαλύτερης διαφάνειας και βεβαιότητας, τονίζει το γεγονός ότι και αυτά τα κράτη μέλη έχουν αναγνωρίσει ότι το σύστημα εκ των υστέρων ελέγχου αποτελεί σημαντικότερο εργαλείο για την εναρμόνιση της εμπορίας.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση των δέκα σχετικών οδηγιών με σκοπό τη θέσπιση σαφούς νομικής βάσεως για την οικονομική συνεισφορά που χορηγεί η Κοινότητα για την εκτέλεση συγκριτικών αναλύσεων των σπόρων και του πολλαπλασιαστικού υλικού.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προτύπων ποιότητας και ασφάλειας για τη δωρεά, την προμήθεια, τον έλεγχο, την επεξεργασία, την αποθήκευση και την κατανομή ανθρώπινων ιστών και κυττάρων»

(COM(2002) 319 τελικό — 2002/0128 (COD))

(2003/C 85/14)

Στις 2 Ιουλίου 2002 και σύμφωνα με το άρθρο 152 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, το Συμβούλιο ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή στις 25 Νοεμβρίου 2002, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Bedossa.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 97 ψήφους υπέρ, 1 κατά, και 7 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Υφιστάμενη κατάσταση

1.1. Χιλιάδες ασθενείς (περισσότεροι από 500 000) στην Ευρώπη δέχονται ετησίως μοσχεύματα ιστών και κυττάρων ανθρώπινης προέλευσης.

Τα εν λόγω μοσχεύματα αντιπροσωπεύουν, αφενός, «παραδοσιακά» μοσχεύματα, των οποίων το θεραπευτικό ενδιαφέρον αναγνωρίζεται από δεκαετίες (κερατοειδείς, οστά, δέρμα, αγγεία, καρδιακές βαλβίδες, αιμοποιητικά κύτταρα) και, αφετέρου, βιοτεχνολογίες σε πλήρη ανάπτυξη.

1.2. Παρά τις διάφορες συστάσεις της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας και του Συμβουλίου της Ευρώπης και τη δημοσίευση κανόνων ορθής πρακτικής από τις διάφορες ευρωπαϊκές επιστημονικές εταιρείες, η κανονιστική κατάσταση στην Ευρώπη δεν

εμφανίζεται εναρμονισμένη και έχει έρθει η στιγμή για τη διασαφήνισή της: σε περίπτωση που η υγειονομική αρχή δεν έχει διοργανώσει το σχετικό έλεγχο, εναπόκειται ουσιαστικά στο χρήστη υλικού ανθρώπινης προέλευσης να επιλέξει, διαμέσου ενός προϊόντος, την αλυσίδα εκείνων που το αφαίρεσαν, το επεξεργάστηκαν και το προμήθευσαν. Δεν μπορεί να τους ελέγξει και εμπιστεύεται τα αποτελέσματα των μοσχευμάτων τους και τα λεγόμενα των ομότιμών του. Δεν υπάρχει οργανωμένη επαγρύπνηση. Η ασφάλεια είναι μεγαλύτερη στα κράτη που διαθέτουν νομοθεσία, αλλά αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης είναι η πολυμορφία των κανόνων ανάλογα με τη χώρα.

1.3. Λίγο πριν από τη διεύρυνση και στο πλαίσιο της «παγκοσμιοποίησης» των σχέσεων, ήρθε, επομένως, η στιγμή για να επιβληθεί τάξη.

1.4. Η απαραίτητη ευρωπαϊκή προσέγγιση

1.4.1. Αυξανόμενη κυκλοφορία προϊόντων

Οι ενδοκοινοτικές και εξωκοινοτικές συναλλαγές είναι σημαντικές, είτε πρόκειται για παραδοσιακά «μοσχεύματα» είτε για προϊόντα προερχόμενα από τις βιοτεχνολογίες. Για παράδειγμα, το μερίδιο των εισαγόμενων μοσχευμάτων μπορεί να ανέρχεται σε ποσοστό 25 %, όπως στις περίπτωση των κερατοειδών στη Γαλλία.

1.4.1.1. Η ποικιλομορφία των εθνικών νομοθεσιών δυσχεραίνει τον ενδεδειγμένο έλεγχο στα εισαγόμενα προϊόντα, τα οποία μπορούν να εισέλθουν στην Ένωση διαμέσου κάποιου κράτους μέλους με ανεπαρκείς σχετικές διατάξεις και εν συνεχεία να αρχίσουν να κυκλοφορούν ελεύθερα στο εσωτερικό της Ένωσης χωρίς να παρέχονται τα απαιτούμενα εγγύα ως προς την υγειονομική ασφάλεια. Αντίθετα, η εναρμόνιση των νομοθεσιών θα καταστήσει δυνατή μία ασφαλέστερη και περισσότερο ελεγχόμενη εμπορία.

1.4.2. Η πολυμορφία των εθνικών νομοθεσιών δυσχεραίνει το έργο των προμηθευτών ή των τραπεζών εξαγωγής τους εκτός των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εναρμόνιση που διέπει τα φάρμακα και τα συστήματα που προορίζονται για ιατρική χρήση, όπως τα συστήματα διάγνωσης σε δοκιμαστικό σωλήνα, θα προκαλέσει το ενδιαφέρον των επαγγελματιών και θα προκαλέσει ανάλογο αίτημα.

Η αντιπαράθεση που αναπτύσσεται με άλλες αναπτυσσόμενες χώρες θα φέρει σε δυσχερή θέση την Ευρωπαϊκή Ένωση, εάν αυτή εξακολουθήσει να εμφανίζει την ίδια πολυμορφία.

1.4.3. Προϊόντα που απαιτούν υψηλό επίπεδο ασφαλείας και παρουσιάζουν έντονη δεοντολογική διάσταση

Όπως όλες οι δραστηριότητες για τις οποίες χρησιμοποιούνται προϊόντα ανθρώπινης προέλευσης, οι εν λόγω τεχνικές εμπεριέχουν κινδύνους ειδικών επιπλοκών, οι οποίες σχετίζονται κυρίως με τη μετάδοση λοιμωδών νόσων. Παρουσιάζουν ιδιαίτερη ηθική διάσταση που συνδέεται με την προέλευση των μοσχευμάτων και κυρίως με το σεβασμό της συγκατάθεσης των δωτών, της ανωνυμίας και του άνευ επιβαρύνσεων χαρακτήρα της δωρεάς.

1.4.4. Όσον αφορά την ασφάλεια, επιβάλλεται η διατύπωση των παρακάτω παρατηρήσεων:

- Δεν είναι δυνατόν να αγνοείται η συχνότητα των αναφερθέντων περιστατικών. Ακόμη και αν ο κίνδυνος είναι περιορισμένος σε σχέση με άλλες παθολογίες, είναι συγκρίσιμος με εκείνον που προκάλεσε την ανάκληση ή την απόσυρση στον τομέα των προϊόντων αίματος.

- Η ανάπτυξη νέων βιοτεχνολογιών προκαλεί την επιτάχυνση των συναλλαγών, αλλά και την αύξηση των σειριακών κινδύνων, καθώς τίθενται όλο και δυσχερέστερα εμπόδια εξαιτίας των ρυθμίσεων των κρατών μελών.

- Η ζήτηση από άτομα που έχουν ευαισθητοποιηθεί από την υπόθεση του μολυσμένου αίματος και τη νόσο Creutzfeld-Jacob είναι αυξημένη, εξαιτίας κυρίως της όλο και μεγαλύτερης προβολής από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης των υποθέσεων που σχετίζονται με την υγεία.

2. Η αρχιτεκτονική της νομοθετικής ρύθμισης

2.1. Στην εισαγωγή της αιτιολογικής έκθεσης, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) συμφωνεί με την Επιτροπή, όταν αυτή προβλέπει μία νομοθετική ρύθμιση, ισχυρή αλλά και ευέλικτη, η οποία να ρυθμίζει ειδικά και σε κοινοτικό επίπεδο το σύνολο των τομέων και να εξασφαλίζει κυρίως την επίτευξη ενός υψηλού επιπέδου ποιότητας και ασφάλειας, όπως προβλέπει το άρθρο 152 της Συνθήκης, δεδομένου μάλιστα και του γεγονότος ότι οι εν λόγω τομείς θέτουν ευρύτατα δεοντολογικά ζητήματα.

2.2. Η ΕΟΚΕ έλαβε πειστική γνώση των παρακάτω πτυχών, οι οποίες επισημαίνονται από την Ευρωπαϊκή Ομάδα για τη Δεοντολογία της Επιστήμης και των Νέων Τεχνολογιών (GEE), σχετικά με την απόλυτη ανάγκη ελέγχου των συνθηκών κυκλοφορίας ανθρώπινων ιστών στην ευρωπαϊκή αγορά:

- την ηθική υποχρέωση προστασίας της υγείας,
- το σεβασμό της ακεραιότητας του ανθρώπινου σώματος,
- την προηγούμενη, ενήμερη και ελεύθερη συναίνεση του ζώντος δότη,
- την προστασία της ταυτότητας, μέσω της εγγύησης της ανωνυμίας.

Θα πρέπει, εξάλλου, να ενθαρρυνθεί η προβολή της δωρεάς οργάνων, ιστών και κυττάρων.

2.3. Υπό αυτές τις προϋποθέσεις, θα πρέπει να διαφυλάσσεται ο δωρεάν χαρακτήρας της δωρεάς, δεδομένου ότι αποτελεί μία εθελοντική πράξη αλληλεγγύης, η οποία προωθεί την επίτευξη του εν λόγω κοινού στόχου και αυξάνει τη διαθεσιμότητα υλικών ανθρώπινης προέλευσης.

2.4. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι, επί του παρόντος, υφίστανται σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, και αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο για τις υποψήφιες χώρες, όσον αφορά πτυχές που συνδέονται με την προστασία των δωτών, τις διαδικασίες προμήθειας ιστών, τις δραστηριότητες των τραπεζών ιστών, την καταλληλότητα του δότη, την εισαγωγή υλικών ανθρώπινης προέλευσης, κ.λπ.

2.5. Μετά από τη διάσκεψη του Πόρτο, το 2000, και κυρίως μετά από τη διάσκεψη των εμπειρογνομόνων στη Μάλαγα, το Μάρτιο του 2002, φαίνεται ότι αυτοί συμφώνησαν σχετικά με την αναγκαιότητα του περιεχομένου της παρούσας οδηγίας: δηλαδή την κατάρτιση μίας οδηγίας που θα καθορίζει «υψηλά πρότυπα ασφάλειας και ποιότητας για την αφαίρεση, τον έλεγχο, την επεξεργασία, την αποθήκευση και την κατανομή ανθρώπινων ιστών και κυττάρων».

Πρόκειται αποκλειστικά για αυτό το πλαίσιο, επειδή τα όρια των εν λόγω διατάξεων πρέπει να διευκρινισθούν λεπτομερώς.

3. Ισχύοντες κανόνες για το σύνολο του τομέα

3.1. Κοινοί, γενικοί κανόνες, υποχρεωτικού και εξελικτικού χαρακτήρα

3.1.1. Οι κανόνες ασφάλειας ορίζονται βάσει των ισχυόντων κανόνων ορθής πρακτικής. Περιλαμβάνουν υποχρεωτικά κριτήρια για την ηθική και βιολογική επιλογή των δωτών.

3.1.2. Απαιτείται η ιχνηλασιμότητα, με τη διασφάλιση, εντούτοις, της ανωνυμίας του δότη για τη σήμανση και τα συνοδευτικά έγγραφα, βάσει κυρίως των συστάσεων για την ασφάλεια της δωρεάς αίματος.

3.1.3. Σε περίπτωση που οι εθνικοί κανόνες εξακολουθούν να ισχύουν, είναι δυνατόν να αναφέρονται:

- στη Σύμβαση για τη Βιοηθική του Συμβουλίου της Ευρώπης (χειρουργικά υπολείμματα και ζώντες δότες)
- στο Ψήφισμα 78-29 του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εναρμόνιση των νομοθεσιών των κρατών μελών σχετικά με την αφαίρεση, το μόσχευμα και τη μεταμόσχευση υλικών ανθρώπινης προέλευσης.
- Γνωμοδότηση αριθ. 16, της 7ης Μαΐου 2002, της Ευρωπαϊκής Ομάδας για τη Δεοντολογία της Επιστήμης και των Νέων Τεχνολογιών σχετικά με την κατοχύρωση των ανθρώπινων κυττάρων δια διπλώματος ευρεσιτεχνίας.

3.2. Εγκαθίδρυση του καθεστώτος έγκρισης και επιθεώρησης των οργανισμών διατήρησης και επεξεργασίας (δεδομένου ότι το νομικό τους καθεστώς είναι δημόσιο)

- Υπό την αρμοδιότητα των κρατών μελών
- Η έγκριση των εν λόγω οργανισμών πρέπει να πραγματοποιηθεί σύμφωνα με κοινό σύστημα αναφοράς σε κοινοτικό επίπεδο και με την τήρηση των κοινοτικών κανόνων. Επαφίεται σε κάθε κράτος μέλος η διοργάνωση της σχετικής επαλήθευσης

- Το καθεστώς επιθεώρησης είναι απαραίτητο έναντι όλων των ιδρυμάτων
- Η δημιουργία ευρωπαϊκών βάσεων δεδομένων θα επιτρέπει την παρακολούθηση της εισαγωγής των προϊόντων στα κράτη μέλη
- Η εγκαθίδρυση συστήματος επαγρύπνησης από τα κράτη μέλη με κεντρικό έλεγχο σε κοινοτικό επίπεδο.

3.2.1. Κυρώσεις

Θα πρέπει να προβλεφθεί σύστημα κυρώσεων για τα ενδιαφερόμενα ιδρύματα που δεν τηρούν την ισχύουσα νομοθεσία, κυρώσεις οι οποίες θα μπορούσαν να φθάνουν μέχρι το κλείσιμο ιδρυμάτων για λόγους δημόσιας υγείας.

4. Γενικές παρατηρήσεις

Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την Επιτροπή για την ακριβή και λεπτομερή διατύπωση της όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής.

Η οριοθέτησή της είναι απαραίτητη, επειδή, εάν οι ορισμοί είναι ακριβείς, τότε αποφεύγονται προβλήματα που δεν άπτονται της δημόσιας υγείας, δηλαδή για αποκλειστική χρήση εντός ή επί του ανθρώπινου σώματος.

Η δωρεά, η προμήθεια και ο έλεγχος διευκρινίζονται, επειδή είναι επιτακτική η ανάγκη διασφάλισης υψηλού επιπέδου ποιότητας και ασφάλειας.

Συνεπώς, η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση:

- ότι το αίμα και τα προϊόντα αίματος, καθώς και τα ανθρώπινα όργανα αποκλείονται από την εν λόγω οδηγία.
- ότι η μεταμόσχευση ανθρώπινων οργάνων υπακούει σε μία άλλη στρατηγική.
- ότι τα όργανα, οι ιστοί και τα κύτταρα που προορίζονται για ξενομοσχεύματα δεν καλύπτονται από το εν λόγω κείμενο, επειδή απαιτούν ακόμη περαιτέρω έρευνες.
- ότι οι ιστοί και τα μοσχεύματα για αυτόλογη χρήση υπόκεινται σε ειδικές διατάξεις, επειδή οι κανόνες ποιότητας και ασφάλειας είναι διαφορετικοί.
- ότι, στην περίπτωση των προγονικών κυττάρων και των εμβρυϊκών κυττάρων και ιστών, κάτι τέτοιο προϋποθέτει πολυάριθμες ηθικές θεωρήσεις και ότι, επί του παρόντος, δεν υφίσταται ούτε συναίνεση ούτε εναρμόνιση των αποφάσεων. Εάν, ωστόσο, η συγκεκριμένη χρήση αυτών των κυττάρων επιτρέπεται σε ένα κράτος μέλος, θα ισχύουν οι σχετικές διατάξεις της παρούσας οδηγίας.

4.1. Το πεδίο εφαρμογής

Η ΕΟΚΕ έχει ιδιαίτερη επίγνωση του γεγονότος ότι η εν λόγω οδηγία είναι πολύτιμη και δικαιολογημένη.

Δεδομένου ότι το πεδίο εφαρμογής είναι ιδιαίτερα ευρύ και δύσκολο να οριοθετηθεί, απαιτούνται σαφέστεροι ορισμοί, οι οποίοι να εξαλείφουν τη σύγχυση μεταξύ της ομολογής (αλλογενούς) προέλευσης ή της αυτόλογης, καθώς και η αναφορά ορισμένων ειδικών ή κατά παρέκκλιση διατάξεων.

Θα πρέπει να συμπεριληφθούν ορισμένοι τύποι προϊόντων, ενώ άλλοι τύποι θα πρέπει να αναφέρονται σε ειδικές διατάξεις.

Τα κύτταρα αναπαραγωγής δεν θα πρέπει να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, δεδομένων των ιδιαίτερα εξειδικευμένων διαδικασιών για την εξέταση της ποιότητάς τους εντός ενός πλαισίου, το οποίο ρυθμίζεται εξάλλου από την Τεκνοποιία με Ιατρική Βοήθεια. Αυτό σημαίνει ότι είναι δυνατή ή ότι επιβάλλεται η πρόβλεψη ειδικής οδηγίας.

4.2. Επεξεργασία, διατήρηση, αποθήκευση και κατανομή των ιστών και κυττάρων που προορίζονται για τη μεταμόσχευση σε ανθρώπους

4.2.1. Η ΕΟΚΕ σημειώνει με ικανοποίηση τουλάχιστον δύο διατάξεις:

Εάν οι ιστοί και τα κύτταρα που προορίζονται για μεταμόσχευση σε ανθρώπους πρέπει να υποστούν προετοιμασία και διαφοροποίηση, τότε πρέπει να εφαρμόζονται συμπληρωματικά μέτρα ποιότητας.

Εάν οι εν λόγω ιστοί ή τα εν λόγω κύτταρα πρέπει να υποστούν τροποποιήσεις που απαιτούν υψηλή τεχνογνωσία, όπως είναι η «διαδικασία ιστικής μηχανικής», τότε αυτό θα απαιτούσε μάλλον μία ειδική νομοθεσία προς πρόβλεψη.

4.3. Υποχρέωση των αρχών των κρατών μελών

4.3.1. Η ΕΟΚΕ είναι ιδιαίτερα ικανοποιημένη από την καλά διαρθρωμένη περιγραφή των υποχρεώσεων των κρατών μελών.

4.3.2. Η παρούσα πρόταση δεν θίγει τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη σχετικά με τη χρησιμοποίηση ή μη του ενός ή του άλλου τύπου κυττάρων ή ιστών. Εάν, ωστόσο, κάποια συγκεκριμένη χρήση παρόμοιων κυττάρων επιτρέπεται σε ένα κράτος μέλος, η παρούσα πρόταση απαιτεί την εφαρμογή όλων των διατάξεων που είναι αναγκαίες για την προστασία της δημόσιας υγείας και για το σεβασμό θεμελιωδών δικαιωμάτων.

- Κάθε κράτος μέλος διατηρεί την αρμοδιότητά του για την οργάνωση και την προσφορά υπηρεσιών υγειονομικής και ιατρικής περίθαλψης.
- Η οδηγία σέβεται όλες τις υφιστάμενες εθνικές οργανώσεις, κέντρα προμήθειας ή/και τράπεζες ιστών.

— Η καθιέρωση προτύπων υψηλής ποιότητας και ασφάλειας εφισυχάζει τον πληθυσμό στα κράτη μέλη, γεγονός που καθιστά ευκολότερες τις δωρεές οργάνων από άλλα κράτη μέλη.

— Η επιθεώρηση και η έγκριση των εθνικών διαρθρώσεων επιτρέπει τη διάθεση προτύπων υψηλής ασφάλειας και ποιότητας. Το ίδιο ισχύει και για το επίπεδο κατάρτισης του ενδιαφερόμενου προσωπικού.

— Η ιχνηλασιμότητα όλων των ιστών και κυττάρων από το δότη μέχρι το λήπτη είναι ουσιώδους σημασίας, όπως και των αντιδράσεων και των συμβάντων.

— Τέλος, η εισαγωγή ιστών και κυττάρων που προέρχονται από τρίτες χώρες, η οποία αυξάνεται σταθερά, πρέπει να πραγματοποιείται αποκλειστικά και μόνο από εγκεκριμένα ιδρύματα και υπό την παρακολούθηση της εποπτικής αρχής, προκειμένου να ελέγχεται η τήρηση τουλάχιστον ισοδύναμων προτύπων με εκείνα που ισχύουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

4.4. Ποιότητα, ασφάλεια και ηθικά θέματα κατά την αξιολόγηση των δότην:

— Πρότυπα υψηλής ποιότητας και ασφάλειας συνδεόμενα με την επιλογή και την αξιολόγηση του δότη, προκειμένου να διασφαλισθεί η υγεία των ληπτών.

— Αυξημένη προστασία των δικαιωμάτων και της υγείας του δότη και του λήπτη. Οι δραστηριότητες συναλλαγής και απόδοσης πρέπει να πραγματοποιούνται βάσει της αρχής της αφοροκέρδειας, του εθελοντικού χαρακτήρα, της οικειοθελούς και άνευ επιβαρύνσεως δωρεάς, σύμφωνα με τα κείμενα του Συμβουλίου της Ευρώπης και της GEE.

— Η προμήθεια ανθρώπινων ιστών και κυττάρων πρέπει να σέβεται το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και τις αρχές της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και της βιοϊατρικής.

— Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ικανοποίηση τη σημασία των τραπεζών ιστών, οι οποίες οφείλουν να διασφαλίζουν την ποιότητα και την ασφάλεια καθόλη τη διάρκεια της διαδικασίας.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Οι στόχοι της οδηγίας είναι προφανείς, και κυρίως η αναγκαιότητα διάθεσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο ισχυρής, σαφούς και διαφανούς, για όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, νομοθετικής πλαισίωσης και γενικών κανόνων που να ισχύουν για όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, λίγο πριν από τη διεύρυνσή της.

5.2. Η νομική βάση της είναι προσδιορισμένη (άρθρο 152 & 4α).

5.3. Οι αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας βεβαίως τηρούνται, αλλά η εν λόγω οδηγία, εξαιτίας της διακρατικής διάστασής της, υιοθετεί μία κοινή προσέγγιση, η οποία απαιτεί αποτελεσματική συνεργασία και συντονισμό.

5.4. Η παρούσα πρόταση εγκαθιδρύει, επομένως, μία ρυθμιστική και διοικητική βάση που είναι απαραίτητη για τη σύγχρονη θεαματική αύξηση της όλο και σημαντικότερης διακίνησης ιστών και κυττάρων ανθρώπινης προέλευσης.

5.5. Η πρόταση τοποθετεί την Ευρωπαϊκή Ένωση σε προεξέχουσα θέση στις συζητήσεις για το θέμα αυτό στους κόλπους της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας.

6. Ιδιαίτερες προτάσεις της ΕΟΚΕ

6.1. Η λέξη «δωρεά» είναι ιδιαίτερα περιοριστική για το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, η οποία καλύπτει τόσο τις αυτόλογες όσο και τις αλλογενείς χρήσεις. Προτείνεται η αντικατάστασή της από τον όρο «αφαίρεση», ο οποίος καλύπτει τις χειρουργικές επεμβάσεις που έχουν ως στόχο τη μεταμόσχευση στοιχείων που αφαιρέθηκαν και «συλλέχθηκαν», προκειμένου να προσδιορισθεί και η συγκέντρωση χειρουργικών υπολειμμάτων με σκοπό την εκ νέου χρησιμοποίησή τους για θεραπευτικούς σκοπούς.

Οι εν λόγω όροι υποκαθιστούν τον όρο «προμήθεια» και σε αυτό οφείλεται η εξάλειψή του από το υπόλοιπο κείμενο, ενώ παράλληλα, κατ' αυτόν τον τρόπο, επιτυγχάνεται και η εναρμόνιση της ορολογίας της παρούσας οδηγίας με εκείνη για το αίμα.

Εξάλλου, η διατύπωση «ο έλεγχός τους» δίνει τη δυνατότητα εξάλειψης της ασάφειας σχετικά με το γεγονός ότι ο έλεγχος αφορά την αφαίρεση και τη συλλογή και όχι το προϊόν.

6.2. Ο όρος «διατήρηση» είναι προτιμότερος της μονοσήμαντης και περισσότερο περιοριστικής έννοιας της αποθήκευσης.

6.3. Το άρθρο 1 έπρεπε να έχει διαφορετική διατύπωση «Η παρούσα οδηγία θεσπίζει πρότυπα ποιότητας και ασφάλειας για τους ανθρώπινους ιστούς και κύτταρα που προορίζονται να χρησιμοποιηθούν στον άνθρωπο, (αντί του “που χρησιμοποιούνται στο ανθρώπινο σώμα”) ώστε να εξασφαλίζεται προστασία υψηλού επιπέδου της ανθρώπινης υγείας», επειδή, κατ' αυτόν τον τρόπο, δίνεται η δυνατότητα κάλυψης όλων των χρήσεων στον άνθρωπο (επί και εντός του ανθρώπινου σώματος).

6.4. Το άρθρο 2 περιλαμβάνει μία σοβαρή ανακρίβεια, όταν αναφέρεται σε «βιομηχανική παρασκευή προϊόντων»: φαίνεται προτιμότερο οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας να εφαρμόζονται για όλα τα προϊόντα, εκτός των φαρμάκων, όπως οι ιστοί και τα κύτταρα που ενσωματώνονται σε ιατρικά βοηθήματα.

Στο εν λόγω άρθρο, επίσης, θα πρέπει να παρατηρηθεί ότι τα φάρμακα αποκλείονται ήδη από την οδηγία, από την επεξεργασία τους μέχρι τη διανομή τους. Η αναφορά στον αποκλεισμό των αυτόλογων κυττάρων που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν στην παρασκευή ιατρικών προϊόντων περιττεύει όσον αφορά τις δραστηριότητες επεξεργασίας, διατήρησης ή κατανομής.

6.5. Το άρθρο 3, με τη σύνταξη που έχει επί του παρόντος για τη διατύπωση των «ορισμών», μπορεί να προκαλέσει πολυάριθμες αντιδράσεις, καθώς οι εξειδικευμένοι εμπειρογνώμονες ενδέχεται να επιφέρουν τροποποιήσεις που ανταποκρίνονται καλύτερα στην αντίληψή τους για το εν λόγω πεδίο δράσης. Η ΕΟΚΕ, από την πλευρά της, διατυπώνει τις παρακάτω παρατηρήσεις:

6.5.1. Ο «ιστός»: θα ήταν προτιμότερο να ακολουθηθεί ο ορισμός που παρατίθεται στη σύσταση R (α4) 1 του Συμβουλίου της Ευρώπης για τις τράπεζες ανθρώπινων ιστών, δηλαδή: «όλα τα συστατικά μέρη του ανθρώπινου σώματος, συμπεριλαμβανομένων και των χειρουργικών υπολειμμάτων και εξαιρουμένων των οργάνων, των αίματος και των προϊόντων αίματος, καθώς και των κυττάρων που προορίζονται για αναπαραγωγή, ενώ εξαιρούνται, επίσης, οι τρίχες, τα μαλλιά, τα νύχια και τα απόβλητα του οργανισμού».

6.5.2. Η ΕΟΚΕ προτείνει τον περιορισμό, επί του παρόντος, της έννοιας των δοτών σε ζώντα ή νεκρά άτομα, δεδομένου ότι τα ανθρώπινα στοιχεία εμβρυϊκής προέλευσης θα μπορούσαν να προκαλέσουν σε καθεμία από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης συζητήσεις ή και ηθικές αντιπαραθέσεις που θα ήταν δύσκολο να ελεγχθούν στο πλαίσιο της Ένωσης.

6.5.3. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τον αποκλεισμό των οργάνων από την παρούσα οδηγία, ο οποίος αιτιολογείται από το γεγονός ότι αυτά δεν διατηρούνται. Όντως, ένα όργανο υπόκειται σε ιδιαίτερες, ειδικές και διαφορετικές διαδικασίες, οι οποίες επιβάλλονται από τις ανάγκες της μεταφύτευσης.

6.5.4. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα πρέπει να αφαιρεθεί από τον ορισμό της έννοιας «κατανομή» η μεταφορά, η οποία συνιστά διαφορετική δραστηριότητα από την κατανομή και αποτελεί, εξάλλου, αντικείμενο ειδικής μνείας στο άρθρο 23.

6.5.5. Η ΕΟΚΕ προτείνει την αντικατάσταση του όρου «μεταφύτευση» από τη συνήθη ορολογία δηλαδή «μεταμόσχευση» (που χρησιμοποιείται κυρίως για τα μοσχεύματα ιστών) και «αγωγή» (που χρησιμοποιείται, για παράδειγμα, για ορισμένες κυτταρικές θεραπείες), καθώς και «ασθενής» αντί του «λήπτης», καθώς η έννοια του λήπτη φαίνεται να περιορίζεται στο αλλογενές μόσχευμα.

6.5.6. Θα ήταν σκόπιμο να διευκρινισθεί καλύτερα η «διαφοροποιημένη αυτόλογη χρήση» κατ' αναλογία με τον ορισμό που επιλέγεται στην οδηγία για το αίμα, ο οποίος είναι σαφέστερος («μία μετάγγιση στην οποία ο δότης και ο λήπτης είναι το ίδιο πρόσωπο και για την οποία χρησιμοποιείται το αίμα και τα συστατικά αίματος που ελήφθησαν από προηγούμενη αφαίρεση»).

6.5.6.1. Θα πρέπει να θεσπιστούν ιδιαίτερες διατάξεις για:

- τα αυτόλογα κύτταρα,
- τους αυτόλογους ιστούς με διαφοροποιημένη χρήση,
- τα χειρουργικά υπολείμματα και τον πλακούντα,
- τους ιστούς και τα κύτταρα για την αισθητική χειρουργική.

6.5.7. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι σημαντικός ο λεπτομερής ορισμός των δύο εννοιών της «ιχνηλασιμότητας» και της «βιοεπαγρύπνησης», δεδομένου ότι στα άρθρα 10 και 11 γίνεται ειδική μνεία.

- «Ιχνηλασιμότητα»: το σύνολο των πληροφοριών και των μέτρων που επιτρέπουν τη διερεύνηση και την ταχεία ανεύρεση καθενός από τα στάδια, από την επιλογή του δότη μέχρι τη θεραπευτική χρησιμοποίηση των ιστών και των κυττάρων, συμπεριλαμβανομένων της αφαίρεσης ή της συλλογής, του ελέγχου της, της επεξεργασίας, της διατήρησης και της κατανομής. Η ιχνηλασιμότητα επιτρέπει την εγκαθίδρυση σύνδεσης μεταξύ του δότη και του ή των ασθενών ληπτών. Βάσει μίας κωδικοποίησης εξασφαλίζεται η ανωνυμία των ατόμων.
- «Βιοεπαγρύπνηση»: πραγματοποιούμενη κυρίως βάσει των δεδομένων ιχνηλασιμότητας, περιλαμβάνει το σύνολο των οργανωμένων διαδικασιών παρακολούθησης, οι οποίες σχετίζονται με τα ανεπιθύμητα συμβάντα και αντιδράσεις που παρατηρούνται στους δότες, τους λήπτες ασθενείς, καθώς και με την επιδημιολογική παρακολούθηση των δотών.

7. Γενικές διατάξεις

7.1. Ο τίτλος: ο ορισμός είναι ατελής.

7.1.1. Η προμήθεια ..., να αντικατασταθεί από:

- την αφαίρεση: χειρουργική πράξη που εκτελείται από μία εξειδικευμένη ομάδα (του νοσοκομειακού συμπλέγματος ή της τράπεζας ιστών) επί τόπου ή σε άλλες εγκαταστάσεις μετά από μεταφορά.
- τη συλλογή: χειρουργική πράξη για τα χειρουργικά υπολείμματα (κεφαλές του μηριαίου, εξαγχθείσες καρδιές) ή τον πλακούντα και ιατρική πράξη για τα προγονικά κύτταρα.
- την απόκτηση (αγγλ. procurement): διοικητική και υγειονομική διαδικασία για την απόκτηση ενός ιστού ή κυττάρων από έναν άλλο εγκεκριμένο οργανισμό (τράπεζα ιστών, εργαστήριο αποστείρωσης/αδρανοποίησης χωρίς να διαθέτει το καθεστώς τράπεζας ιστών, νοσοκομειακές μονάδες κυτταρικής θεραπείας).

Μία άλλη δυνατότητα θα ήταν να διατηρηθεί ο όρος «προμήθεια» σε όλο το κείμενο της οδηγίας, αλλά να τροποποιηθεί ο ορισμός του στο άρθρο 3ε, με τη χρήση των τριών επιπλέον εννοιών.

7.1.2. Η αποθήκευση ..., να αντικατασταθεί από τον όρο «διατήρηση» (αγγλ. storage) που καθορίζει το σύνολο της συντήρησης (δυναμικό και τεχνικό στάδιο της προετοιμασίας) και της αποθήκευσης (στατικό στάδιο της κράτησης των ιστών ή των κυττάρων στην ίδια κατάσταση).

7.1.3. Η προσθήκη της φράσης «ανθρώπινης προέλευσης» στο τέλος της φράσης φαίνεται να καλύπτει καλύτερα το θέμα.

7.1.4. Επομένως, ο τίτλος θα ήταν:

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση προτύπων ποιότητας και ασφάλειας για τη δωρεά, την αφαίρεση, τη συλλογή, την απόκτηση, τον έλεγχο, την επεξεργασία, την αποθήκευση και την κατανομή ανθρώπινων ιστών και κυττάρων ανθρώπινης προέλευσης»

7.2. Η οδηγία διευκρινίζει σε επτά, σχεδόν πλήρη, κεφάλαια το καθεστώς έγκρισης, στο οποίο υπόκεινται τα εξειδικευμένα ιδρύματα, δηλαδή οι τράπεζες ιστών. Συνεπώς, οι εξουσιοδοτήσεις παραχωρούνται σε εγκεκριμένες ομάδες, εξατομικεύοντάς τα, με απλές μεθόδους και πολύ συχνά, προκειμένου να λαμβάνεται υπόψη η ταχεία εξέλιξη των γνώσεων στον εν λόγω τομέα.

Εντούτοις, θα ήταν σκόπιμο να προβλεφθεί η κατάρτιση ενός παραρτήματος που θα περιλαμβάνει έναν εγκεκριμένο κατάλογο προϊόντων που σχετίζονται με αυτή την ειδικότητα, εξατομικεύοντάς τα.

7.3. Εισαγωγή στο σώμα της οδηγίας της υποχρέωσης μίας «Έγκρισης της διαδικασίας για την προετοιμασία ενός τύπου προϊόντος (ιστικού/κυτταρικού)», η οποία να περιγράφει τις διαδικασίες λειτουργίας και τις πρακτικές, ανά τύπο προϊόντος, για όλα τα στάδια, από την αφαίρεση μέχρι την κατανομή

7.3.1. Αυτή θα μπορούσε να τοποθετηθεί στο άρθρο 20, όπου γίνεται απλά λόγος για τις «τυποποιημένες διαδικασίες λειτουργίας ...»

7.3.2. Η εν λόγω έγκριση, η οποία θα μπορούσε να χορηγείται από τις «αρμόδιες εποπτικές αρχές» (που ορίζονται στο άρθρο 4, 1), θα αποτελούσε μία εγγύηση υγειονομικής ασφάλειας και ποιότητας των μοσχευμάτων.

7.4. Εφόσον το πεδίο εφαρμογής που προορίζεται για αυτούς τους ιστούς και τα κύτταρα έχει και άλλες χρήσεις, οι οποίες απαιτούν εμβάθυνση της έρευνας και ανάπτυξη «υψηλής τεχνολογίας», που συμβάλλουν, για παράδειγμα, σε θεραπείες που δεν αποσκοπούν στην αποκατάσταση μίας λειτουργίας, όπως συμβαίνει με τη μεταμόσχευση ιστών και κυττάρων, και προϋποθέτουν την ανάπτυξη «εξαιρετικών διαφοροποιήσεων», η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι, σε αυτόν τον τομέα, πρέπει να καταρτισθεί μία ειδική οδηγία.

7.5. Σύμβαση μεταξύ των τραπεζών ιστών και των υγειονομικών ιδρυμάτων προμηθευτών ή/και χρηστών ιστών (το αυτό και για τις μονάδες κυτταρικής θεραπείας και τα υγειονομικά ιδρύματα)

7.5.1. Αυτός ο τύπος εγγράφου δεν περιλαμβάνεται στο άρθρο 24 (σχέσεις μεταξύ των ΤΙ και τρίτου) ή 25 (πρόσβαση στους ανθρώπινους ιστούς και κύτταρα).

7.5.2. Οι εν λόγω συμβάσεις, οι οποίες αποτελούν τη συνήθη πρακτική στις περισσότερες χώρες, διέπουν τις σχέσεις μεταξύ του προμηθευτή μοσχευμάτων (τράπεζες ιστών) και του χειρουργού χρήστη/ιδρύματος περιθαλψής, αφενός, και μεταξύ του χειρουργού αφαίρεσης/υγειονομικού ιδρύματος αφαίρεσης και της τράπεζας ιστών, αφετέρου, υπό τη μορφή συμβολαίου που αφορά τις δεσμεύσεις για την ποιότητα, την ποσότητα και την ευθύνη, για τις τεχνικές σύνδεσης και μεταφορών, για την έκδοση τιμολογίων και για τις διαφορές.

7.5.3. Είναι σκόπιμο να συμπεριληφθεί αυτή η πρακτική, πιθανόν στο άρθρο 25 (πρόσβαση στους ανθρώπινους ιστούς και κύτταρα), σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

7.6. Κλινικές δοκιμές

Με τη διατήρηση των κλινικών δοκιμών που περιλαμβάνουν τη χρήση ιστών ή κυττάρων για θεραπευτικό σκοπό στο πλαίσιο της οδηγίας, θα πρέπει να προβλεφθούν ειδικές διατάξεις που να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητές τους (εγκρίσεις αφαίρεσης, επεξεργασίας και εφαρμογών στο πλαίσιο της κλινικής δοκιμής) και την ισχύουσα ρύθμιση για τη βιοϊατρική έρευνα. Εξ ορισμού, σε μία κλινική δοκιμή μπορεί να μη χρησιμοποιούνται διαδικασίες, οι οποίες έχουν υποβληθεί προηγουμένως σε διαδικασία έγκρισης του προϊόντος.

7.7. Ευρωπαϊκό Υγειονομικό Πιστοποιητικό

7.7.1. Πρέπει να θεσπισθεί ένα «Ευρωπαϊκό Υγειονομικό Πιστοποιητικό» για όλα τα ιστικά και κυτταρικά προϊόντα που καλύπτονται από την οδηγία και που προετοιμάστηκαν από τις τράπεζες των κρατών μελών.

7.7.2. Αυτό το πιστοποιητικό θα μπορούσε να αφορά τα αποτελέσματα των υποχρεωτικών δοκιμών για τη βιολογική επικύρωση αυτών των προϊόντων και θα διευκόλυνε, κατ' αυτόν τον τρόπο, τις συναλλαγές μεταξύ των χωρών.

7.7.3. Η ΕΟΚΕ κρίνει σκόπιμη τη δημιουργία κεντρικής Τράπεζας Δεδομένων για τη συλλογή όλων των διαθέσιμων πληροφοριών όσον αφορά τα εγκεκριμένα κέντρα, τα υπάρχοντα ή/και υπό επεξεργασία προϊόντα στις τράπεζες ιστών ή στα άλλα εγκεκριμένα κέντρα, τα υγειονομικά πιστοποιητικά, τη βιοεπαγρύπνηση.

7.8. Σύγκυση μεταξύ τραπεζών ιστών και μονάδων που ασχολούνται με κύτταρα

Θα πρέπει να διευκρινισθούν για το σύνολο της οδηγίας και κατ' αντιπαράθεση προς τον ορισμό που δίνεται για την τράπεζα ιστών, οι εξής έννοιες:

- Τράπεζα ιστών και κυττάρων,
- Τράπεζα κυττάρων,
- Μονάδα κυτταρικής θεραπείας,
- Κέντρο ιστών,
- Εγκαταστάσεις τρίτων – Παροχή υπηρεσιών υψηλής τεχνολογίας.

7.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ανεπαρκή την αξιολόγηση του αντίκτυπου που πραγματοποιήθηκε και προσβλέπει όχι μόνον σε εμβάθυνση επί του θέματος αλλά και στην καθιέρωση σχετικής περιοδικής έκθεσης, η οποία θα ήταν χρήσιμη ακόμη και όσον αφορά τα πεδία εφαρμογής που αποκλείονται επί του παρόντος και επί των οποίων η Επιτροπή θα υποβάλει μεταγενέστερα προτάσεις οδηγίας.

8. Συμπέρασμα

8.1. Η εν λόγω ειδική οδηγία επιβάλλεται επείγοντως και οι επιλεγείσες διατάξεις είναι απαραίτητες και συναφείς μεταξύ τους, πράγμα που διευκρινίζει η επιλεγείσα νομοθετική προσέγγιση. Επιπλέον, αυτές οι συναλλαγές ιστών και κυττάρων βασίζονται σε ουσιαστικές αρχές: την ανωνυμία της δωρεάς, τον εθελοντικό χαρακτήρα, την αλληλεγγύη που προϋποθέτει και τον άνευ επιβαρύνσεων χαρακτήρα αυτών των στοιχείων του ανθρώπινου σώματος.

8.2. Η ΕΟΚΕ καταλήγει στην ίδια διαπίστωση με την Επιτροπή: λαμβανομένου υπόψη του ραγδαίου ρυθμού των επιστημονικών εξελίξεων σε αυτούς τους τομείς, κρίνεται σκόπιμο το κείμενο να παραμείνει ανοιχτό σε τακτικές ενημερώσεις ως συνέπεια των επαληθευμένων επιστημονικών προόδων, με τον πλήρη σεβασμό της αρχής της συνάφειας.

8.3. Θα ήταν σκόπιμη η εισαγωγή στο σώμα της οδηγίας της υποχρέωσης πρόβλεψης μίας «έγκρισης της διαδικασίας» για την προετοιμασία ενός τύπου προϊόντος (ιστικού/κυτταρικού), η οποία να περιγράφει τις διαδικασίες λειτουργίας και τις πρακτικές, ανά τύπο προϊόντος, για όλα τα στάδια, από την αφαίρεση μέχρι την κατανομή. Η εν λόγω έγκριση θα αποτελεί μία υγειονομική εγγύηση και μία εγγύηση για τα μοσχεύματα.

8.4. Σαφής ορισμός της ευθύνης κάθε φορέα

Η ευθύνη για την εκχώρηση ενός προϊόντος (ιστού/κυττάρων) κανονικά ανήκει στην τράπεζα ιστών. Εντούτοις, η ευθύνη για την υγειονομική ασφάλεια ενός προϊόντος μπορεί να καθορίζεται σε τρία επίπεδα:

- Το υγειονομικό ίδρυμα, χώρο αφαίρεσης ή συλλογής: επιλογή του δυνητικού δότη, τεχνικές και υγειονομικές συνθήκες, ιχνηλασιμότητα και βιοεπαγρύπνηση.

- Την τράπεζα ιστών ή τη μονάδα κυτταρικής θεραπείας: διαδικασία προετοιμασίας, μικροβιολογικός έλεγχος (μεταδοτικές ασθένειες, βακτηρίδια, κ.λπ. ...), βιολογική και λειτουργική επικύρωση, ιχνηλασιμότητα και βιοεπαγρύπνηση.
 - Το χειρουργό που πραγματοποιεί τη μεταμόσχευση: εκτίμηση του κινδύνου/οφέλους, βάσει του υγειονομικού φακέλου του προϊόντος και του επείγοντος χαρακτήρα για τη ζωή του ασθενούς, ιχνηλασιμότητα.
- 8.5. Πρέπει να προβλεφθεί η σύναψη Σύμβασης ευρωπαϊκής κλίμακας μεταξύ των υγειονομικών ιδρυμάτων προμηθευτών ή/και

χρηστών ιστών (ενώ το ίδιο ισχύει και για τις μονάδες κυτταρικής θεραπείας και τα ιδρύματα περίθαλψης).

8.6. Δεδομένου ότι τα παραρτήματα αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της οδηγίας, είναι πιθανόν η τακτική ενημέρωσή τους να καθυστερεί για διοικητικούς λόγους. Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι στο άρθρο 29 θα πρέπει να συμπεριληφθεί πρόβλεψη για την τακτική προσαρμογή των εν λόγω παραρτημάτων στις επιστημονικές προόδους, καθώς και η υποχρέωση για την αναδιατύπωση των εν λόγω παραρτημάτων ανά διετία.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την κοινοτική πολιτική επιστροφής των παρανόμως διαμενόντων»

(COM(2002) 564 τελικό)

(2003/C 85/15)

Στις 14 Οκτωβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 25 Νοεμβρίου 2002 με βάση την εισηγητική έκθεση του μόνου εισηγητή, κ. Pariza Castavos.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειάς της, της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 103 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 10 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

1.1. Η πολιτική επιστροφής παρουσιάζεται από την Επιτροπή ως εγγενές συστατικό στοιχείο της πολιτικής μετανάστευσης και ασύλου. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι πρέπει, αφενός, να παγιωθούν οι δίοδοι για τη νόμιμη μετανάστευση και για την πρόσβαση στην προστασία των ατόμων που την έχουν ανάγκη, και, αφετέρου, να εφαρμόζεται η επιστροφή (κατά προτίμηση εκούσια, αλλά εν ανάγκη ακόμη και ακούσια) των παρανόμως διαμενόντων, δεδομένου ότι «η επαπειλούμενη ακούσια επιστροφή και η μεταγενέστερη υλοποίησή της στέλνουν ένα σαφές μήνυμα στους παρανόμως διαμένοντες στα κράτη μέλη και σε πιθανούς παράνομους μετανάστες εκτός της ΕΕ ότι η παράνομη είσοδος και διαμονή δεν οδηγούν στη σταθερή μορφή διαμονής την οποία επιθυμούν

να επιτύχουν»⁽¹⁾. Η πολιτική επιστροφής αποτελεί, επομένως, απαραίτητο συμπλήρωμα της συνολικής πολιτικής μετανάστευσης και ασύλου.

1.2. Η ανακοίνωση της Επιτροπής ανταποκρίνεται επίσης στο αίτημα, που διατύπωσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης της 21ης και 22ας Ιουνίου 2002, να υιοθετηθούν, πριν από το τέλος του έτους, οι βάσεις μιας πολιτικής για την απέλαση και τον επαναπατρισμό.

1.3. Η Επιτροπή είχε ήδη ασχοληθεί με το ζήτημα, προωθώντας, πριν θέσει τις βάσεις για την πολιτική επιστροφής, μια ευρεία συζήτηση για αυτό το θέμα. Για το σκοπό αυτό, δημοσίευσε μία

⁽¹⁾ Σημείο 1.2.2. (δευτέρη παράγραφος) της ανακοίνωσης.

Πράσινη Βίβλο ⁽¹⁾ και έκανε έκκληση για δημόσια συζήτηση, η οποία κατέληξε, στις 16 Ιουλίου 2002, σε μια δημόσια ακρόαση, στην οποία συμμετείχαν οργανώσεις και θεσμικά όργανα από όλα τα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες. Στην ακρόαση αυτή συμμετείχε και η ΕΟΚΕ.

1.4. Η ανακοίνωση που εξετάζεται στην παρούσα γνωμοδότηση πραγματοποιείται μόνο το θέμα της επιστροφής των «παράτυπων» (ή «παράνομων», σύμφωνα με την ορολογία της ίδιας της ανακοίνωσης) διαμενόντων. Αφήνεται για άλλη, μελλοντική ανακοίνωση το θέμα της επιστροφής των νομίμως διαμενόντων που επιθυμούν να επιστρέψουν στην χώρα καταγωγής τους και το θέμα του πώς η επιστροφή αυτή μπορεί να αποβεί επωφελής για την ανάπτυξη της χώρας αυτής.

1.5. Η συνεργασία των κρατών μελών για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας του επαναπατρισμού των παράνομων διαμενόντων είναι η πτυχή που εξετάζεται εκτενέστερα στην ανακοίνωση. Για το σκοπό αυτό, επισημαίνεται η αναγκαιότητα της λήψης βραχυπρόθεσμων μέτρων για τη λειτουργική συνεργασία και μεσοπρόθεσμων νομοθετικών μέτρων και της θέσπισης ορισμένων κοινών κανόνων όπως η αναγνώριση των αποφάσεων επαναπατρισμού μεταξύ των κρατών μελών.

1.6. Η βραχυπρόθεσμη λειτουργική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών περιλαμβάνει τις ακόλουθες πτυχές:

- Νέες στατιστικές μεθόδους, μεταξύ των οποίων η Επιτροπή επισημαίνει τη δημοσίευση πλήρους ετήσιας έκθεσης για τις στατιστικές στον τομέα του ασύλου και της μετανάστευσης.
- Άμεση σύνδεση των αρχών των διαφόρων κρατών μελών που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση της επιστροφής.
- Ανταλλαγή εμπειριών και βέλτιστων πρακτικών, για την οποία θα καταρτιστεί εγχειρίδιο βέλτιστων πρακτικών.
- Κοινή κατάρτιση των δημοσίων υπαλλήλων που είναι επιφορτισμένοι με τη διαχείριση της επιστροφής: σεμινάρια, τακτικές συνεδριάσεις κ.λπ.
- Βελτίωση των δυνατοτήτων προσδιορισμού της ταυτότητας των παράνομων διαμενόντων που δεν επιδεικνύουν ή δεν διαθέτουν κανένα επίσημο έγγραφο. Για το σκοπό αυτό, προτείνεται η δημιουργία βάσης δεδομένων, με φωτογραφίες και ταξιδιωτικά έγγραφα αποθηκευμένα μέσω σαρωτή (scanner), για όλους τους αιτούντες θεώρηση σε οποιαδήποτε προξενική αρχή ενός κράτους μέλους.

— Αμοιβαία συνδρομή μεταξύ των αρχών των κρατών μελών για τις περιπτώσεις διέλευσης κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επιστροφής στις οποίες είναι απαραίτητη η χρήση αεροδρομίων άλλων κρατών μελών ή η διέλευση από την επικράτειά τους, τόσο εάν πρόκειται για ακούσιες όσο και για εκούσιες επιστροφές.

— Διευκόλυνση του έργου των υπαλλήλων συνδέσμων στον τομέα της μετανάστευσης στις χώρες προέλευσης ή διέλευσης.

— Χρήση κοινών ναυλωμένων πτήσεων (charter) για τη μείωση του κόστους του επαναπατρισμού των παράνομων διαμενόντων.

— Δημιουργία κατάλληλου πλαισίου για τον συντονισμό μέσω, αφενός, της ευρύτερης χρήσης του ICONet και, αφετέρου, της καθιέρωσης μιας υπηρεσίας τεχνικής υποστήριξης.

1.7. Στις ελάχιστες κοινές προδιαγραφές που πρέπει να θεσπιστούν μεσοπρόθεσμα για την ανάπτυξη μιας ενισχυμένης συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών περιλαμβάνονται οι ακόλουθες πτυχές:

- Απέλαση όσων, ενώ έχει εκδοθεί εναντίον τους διαταγή απέλασης από ένα κράτος μέλος, κρατούνται σε άλλο κράτος. Ο στόχος αυτός καταδεικνύει την ανάγκη ενός δεσμευτικού νομικού πλαισίου, ώστε το δεύτερο αυτό κράτος να εκτελεί τη διαταγή απέλασης που έχει εκδώσει το πρώτο.
- Ελάχιστες προδιαγραφές που πρέπει να τηρούνται κατά τις διαδικασίες μεταγωγής. Για παράδειγμα, ποιες ενέργειες πρέπει να αναλαμβάνονται όταν το προς απέλαση άτομο πάσχει από σωματική ή διανοητική ασθένεια, όταν είναι ανήλικος ή έγκυος γυναίκα ή όταν η απέλαση συνεπάγεται χωρισμό οικογένειας. Επίσης, όταν χρειάζεται να κατανικηθεί η φυσική αντίσταση του προς απέλαση ατόμου κ.λπ. Το να υπάρχει συμφωνία επί των ελάχιστων αυτών προδιαγραφών είναι σημαντικό για τη συνεργασία των κρατών μελών ως προς τις απελάσεις που έχουν αποφασιστεί από άλλα.
- Ελάχιστες προδιαγραφές για τη διάκριση των υποχρεωτικών λόγων απέλασης, όπως η σοβαρή απειλή της δημόσιας τάξης ή της εθνικής ασφάλειας, από άλλους λόγους μικρότερης σοβαρότητας, δεδομένου ότι η αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων απέλασης δεν θα λειτουργεί κατά τον ίδιο τρόπο ανάλογα με τη σοβαρότητα της περίπτωσης. Θα είναι, επίσης, απαραίτητα ορισμένα ελάχιστα εγγύγια για την άσκηση ενδίκου μέσου κατά των αποφάσεων απέλασης.
- Εναρμονισμένος τρόπος ενεργειών για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες λήγει η νόμιμη διαμονή ενός προσώπου και πρέπει πλέον να θεωρείται ως παράνομος διαμένον.

(1) Βλέπε τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Πράσινη Βίβλο.

- Ελάχιστες προδιαγραφές σχετικά με τις συνθήκες κράτησης των ατόμων εν αναμονή της απέλασης. Θα προσδιοριστούν οι κατηγορίες ατόμων που δεν πρέπει να τίθενται υπό κράτηση, όπως είναι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι, οι ηλικιωμένοι, οι έγκυοι γυναίκες, τα άτομα με σοβαρές αναπηρίες κ.λπ.
- Ρυθμίσεις για την πιστοποίηση της απόδειξης ότι έχει επιτελεσθεί η επιστροφή, ιδίως στις περιπτώσεις εκούσιας επιστροφής.

1.8. Η ανακοίνωση εξετάζει την ιδέα των «ολοκληρωμένων προγραμμάτων επιστροφής», στόχος των οποίων είναι να αυξηθούν οι δυνατότητες εκούσιας επιστροφής και να προωθηθεί η σωστή ένταξη του επιστρέφοντος στη χώρα καταγωγής του. Μιλιά, λοιπόν, για την ανάπτυξη σχεδίων που να περιλαμβάνουν παροχή συμβουλών πριν από την επιστροφή, βοήθεια για το ταξίδι, βοήθεια για την κατάρτιση και την εργασιακή ένταξη, βοήθεια για τη στέγαση κ.λπ. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι πρέπει να αξιολογηθούν τα κίνητρα που θα ενθάρρυναν τους πιθανούς υποψήφιους επιστροφής να επιστρέψουν εκουσίως στη χώρα καταγωγής τους και ότι πρέπει να υπάρχει επαρκής χρηματοδοτική στήριξη, ώστε ο στόχος αυτός να επιτυγχάνεται στην πράξη. Η Επιτροπή πιστεύει ότι πρέπει να μελετηθεί η δυνατότητα ύπαρξης ενός κοινωτικού χρηματοδοτικού μέσου.

1.9. Η αποτελεσματικότητα της πολιτικής επιστροφής, ιδίως όταν πρόκειται για ακούσια επιστροφή, εξαρτάται πλήρως από τη συνεργασία των χωρών προέλευσης και διέλευσης. Οι χώρες αυτές πρέπει να δέχονται ξανά τους πολίτες τους ή εκείνους που χρησιμοποίησαν την επικράτειά τους για διέλευση, όταν αυτοί ευρίσκονται παρανόμως σε ένα κράτος μέλος. Η συνεργασία των χωρών αυτών εξετάζεται στην ανακοίνωση σε συνάρτηση με τις εξής πτυχές:

- Διοικητική συνεργασία, που θα επιτρέπει την ενίσχυση συγκεκριμένων θεσμών στις χώρες προέλευσης και την ανάπτυξη μέτρων επανένταξης των επαναπατριζόμενων.
- Οι συμφωνίες επανεισδοχής είναι δύσκολο να επιτευχθούν εάν δεν παρέχουν ειδικά κίνητρα στις χώρες καταγωγής που καλούνται να τις προσυπογράψουν και, ως εκ τούτου, η Επιτροπή θέτει το ζήτημα της ανάγκης προσδιορισμού τέτοιων κινήτρων.
- Συνεργασία με τις χώρες διέλευσης προκειμένου να δέχονται πρόσωπα που δεν μπορούν να επιστρέψουν απευθείας στη χώρα καταγωγής.

1.10. Η Επιτροπή κλείνει την ανακοίνωσή της καλώντας το Συμβούλιο να υιοθετήσει, πριν από το τέλος του έτους, το πρόγραμμα δράσης για την επιστροφή.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ανακοίνωση δημοσιεύεται μετά τις συζητήσεις που προωθήθηκαν με την παρουσίαση της Πράσινης Βίβλου για το ίδιο θέμα. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τη συμμετοχική

μέθοδο που επελέγη για την κατάρτιση των πολιτικών αυτών. Η Επιτροπή και το Συμβούλιο οφείλουν να αξιοποιήσουν δεόντως τις διάφορες προτάσεις. Διαπιστώνουμε με ικανοποίηση ότι, στην ανακοίνωση της Επιτροπής, έχουν ληφθεί υπόψη πολλές από τις προτάσεις της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ.

2.2. Στη γνωμοδότησή της για την Πράσινη Βίβλο, η ΕΟΚΕ εξέφρασε ήδη την άποψή της για τα περισσότερα από τα ζητήματα που θέτει η Επιτροπή. Δεν κρίνεται απαραίτητο να επαναληφθούν στην παρούσα γνωμοδότηση οι προτάσεις που έχουν ήδη διατυπωθεί. Η παρούσα γνωμοδότηση έχει συμπληρωματικό προς την προηγούμενη χαρακτήρα.

2.3. Πρέπει να λαμβάνεται πάντοτε υπόψη ότι ένα πρόσωπο «χωρίς χαρτιά» δεν είναι ένα πρόσωπο χωρίς δικαιώματα και ότι ένας μετανάστης παράτυπα διαμένων δεν είναι εγκληματίας, παρότι η κατάστασή του δεν είναι νόμιμη. Παραπέμπουμε επ' αυτού στο σημείο 1.2.3 της ανακοίνωσης, όπου υπογραμμίζεται ρητώς η αναγκαιότητα τήρησης των κανόνων για τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα οποία ισχύουν και για τους ανθρώπους «χωρίς χαρτιά». Μεταξύ των κανόνων αυτών πρέπει να μνημονευθούν ιδιαίτερος εκείνοι που αφορούν τα κοινωνικά και τα οικονομικά δικαιώματα.

2.4. Η ανακοίνωση αυτή, όπως ήδη είπαμε, αναφέρεται σχεδόν αποκλειστικά στην επιστροφή των παρατύπως διαμενόντων. Η ΕΟΚΕ κατανοεί ότι πρέπει να εφαρμοστούν όσα αποφασίστηκαν στο Συμβούλιο της Σεβίλλης, επιθυμεί όμως να επιστήσει για μία ακόμη φορά την προσοχή στην ανάγκη επίσπευσης των νομοθετικών εργασιών, ώστε να αποκτήσει η ΕΕ μια κοινή πολιτική για την οικονομική μετανάστευση βάσει της οποίας η μετανάστευση θα μπορεί να διευθετείται κατά τρόπο νόμιμο και διαφανή, καθώς και κοινή νομοθεσία για θέματα ασύλου.

2.5. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στην Επιτροπή ότι έχει αναφερθεί σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της στην ανάγκη εφαρμογής δράσεων νομιμοποίησης. Η ακούσια επιστροφή, όπως εξάλλου λέει και η Επιτροπή, πρέπει να αποτελεί συμπληρωματικό στοιχείο της πολιτικής μετανάστευσης. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η απέλαση και ο αναγκαστικός επαναπατρισμός αποτελούν έσχατο μέτρο.

2.6. Η Επιτροπή έχει αναγγείλει την προσεχή παρουσίαση μιας ανακοίνωσης με θέμα «Μετανάστευση και ανάπτυξη», στην οποία θα αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο η επιστροφή των νόμιμων μεταναστών στις χώρες καταγωγής τους μπορεί να αποβεί επωφελής για την ανάπτυξη των χωρών αυτών. Εκφράζουμε την ικανοποίησή μας για την αναγγελία της μελλοντικής αυτής ανακοίνωσης, πιστεύουμε όμως ότι πρέπει να αναπτυχθούν τρόποι ώστε και η ακούσια επιστροφή των παρατύπων διαμενόντων να αποβαίνει επίσης επωφελής για την ανάπτυξη των χωρών καταγωγής τους. Η ιδέα αυτή εκτίθεται στο σημείο 2.4 σχετικά με τα «ολοκληρωμένα προγράμματα επιστροφής», αλλά με πολύ γενικό τρόπο.

2.7. Στη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Πράσινη Βίβλο είχε επισημανθεί ήδη η ανάγκη να ενισχυθεί όσο το δυνατόν περισσότερο η εκούσια επιστροφή και να χρησιμοποιείται η ακούσια ως έσχατο μέσο. Η ανακοίνωση της Επιτροπής αναφέρεται επίσης στη σκοπιμότητα της ενίσχυσης της εκούσιας επιστροφής, όμως αυτή η ιδέα δεν αντικατοπτρίζεται δεόντως στην ανάπτυξη των συγκεκριμένων προτάσεων. Το εκτενέστερο τμήμα και αυτό που περιλαμβάνει τα πιο συγκεκριμένα μέτρα είναι εκείνο που αναφέρεται στη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών για την οργάνωση της ακούσιας επιστροφής.

2.8. Η ενίσχυση της εκούσιας επιστροφής επιβάλλεται και για τον λόγο ότι οι (ανθρωπιστικές) μη κυβερνητικές οργανώσεις συμμετέχουν στην οργάνωση της επιστροφής μόνο σε εθελοντική βάση και πλαίσιο. Η συμμετοχή των οργανώσεων αυτών είναι πολύ επιθυμητή και σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις αποτελεί προϋπόθεση για την επιτυχία των προγραμμάτων επιστροφής. Συνεπώς, η εξέταση των θεμάτων αυτών δεν θα πρέπει να περιορίζεται αποκλειστικά στο διμερές επίπεδο μεταξύ κρατών.

2.9. Κάθε πολιτική επιστροφής πρέπει οπωσδήποτε να βασίζεται στον σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της για την Πράσινη Βίβλο, είχε ήδη επισημάνει ότι τα άρθρα 3, 5, 6, 8 και 13 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και τα άρθρα 3, 4, 19, 24 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων περιέχουν ακριβείς διατάξεις που εφαρμόζονται στην πολιτική επιστροφής των παρανόμων διαμενόντων.

2.10. Η εκούσια επιστροφή εξετάζεται, κυρίως, στο κεφάλαιο για τα «ολοκληρωμένα προγράμματα επιστροφής», αλλά το ζήτημα αυτό αναπτύσσεται κατά τρόπο πολύ λιγότερο συγκεκριμένο. Ζητάμε, επομένως, από την Επιτροπή να αναπτύξει ευρέως προτάσεις για την οργάνωση της εκούσιας επιστροφής, παράλληλα με τις προτάσεις που υποβάλλει για την ακούσια. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της ύπαρξης ενός κοινοτικού χρηματοδοτικού μέσου για την ανάπτυξη των προγραμμάτων επιστροφής.

2.11. Είναι απαραίτητο να διασφαλίζεται πάντοτε η δυνατότητα προσφυγής στη δικαιοσύνη για όλες τις διαδικασίες ακούσιας επιστροφής. Η ΕΟΚΕ ζητά να είναι πλήρως προσιτή σε όλα τα ενδιαφερόμενα άτομα η προσφυγή στα ένδικα μέσα κατά μιας απόφασης απέλασης και η προσφυγή αυτή να έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα. Αυτό το τελευταίο είναι απαραίτητο λόγω της φύσης της απέλασης: εάν μία δικαστική απόφαση είναι ευνοϊκή προς τον ενδιαφερόμενο, αλλά εκδίδεται όταν εκείνος έχει ήδη απελαθεί, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν θα έχει καμία θετική επίδραση για αυτόν, γεγονός που αποτελεί παραβίαση του δικαιώματος προσφυγής στη δικαιοσύνη.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Το να εφαρμόσουμε μερικές από τις προτάσεις που διατυπώνονται σε αυτή την ανακοίνωση, τη στιγμή που δεν διαθέτουμε ακόμη κοινή πολιτική και νομοθεσία για τη νόμιμη διευθέτηση της μετανάστευσης ούτε κοινή πολιτική και νομοθεσία για το άσυλο, είναι σαν να αρχίζουμε να χτίζουμε ένα σπίτι από τη στέγη. Η Επιτροπή το κατανοεί αυτό, αλλά έτσι αποφάσισε το Συμβούλιο της Σεβίλλης.

3.2. Αυτό ακριβώς ισχύει για την πρόταση που αφορά την αμοιβαία αναγνώριση των αποφάσεων επιστροφής, σύμφωνα με την οποία μια απόφαση απέλασης που εκδίδεται από ένα κράτος μέλος πρέπει να μπορεί να εκτελεστεί από άλλο κράτος μέλος (στις περιπτώσεις στις οποίες ο παράνομος μετανάστης κρατείται σε διαφορετικό κράτος από εκείνο που αποφάσισε την απέλασή του), χωρίς να χρειάζεται να εκδοθεί νέα απόφαση απέλασης⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εφαρμογή αυτού του κανόνα είναι πρόωγη, τη στιγμή που δεν υπάρχουν ενιαίοι κανόνες και κριτήρια για την ερμηνεία της Σύμβασης της Γενεύης ούτε για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία. Η Επιτροπή το αναγνωρίζει αυτό στην ανακοίνωση⁽²⁾. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπάρχει ισορροπία μεταξύ των μέτρων που αποσκοπούν στη μείωση της παράνομης μετανάστευσης και των μέτρων που απαιτούνται για να γίνεται η μετανάστευση με νόμιμο τρόπο.

3.3. Το δικαίωμα στην επανένωση της οικογένειας πρέπει να λαμβάνεται σαφώς υπόψη στην αιτιολόγηση μιας απέλασης για παράνομη διαμονή. Με βάση αυτό, επαναλαμβάνουμε αυτό που είχαμε ήδη επισημάνει στη γνωμοδότησή μας για την Πράσινη Βίβλο: ότι δεν πρέπει να εκδίδεται απόφαση απέλασης όταν αυτή συνεπάγεται χωρισμό της οικογένειας.

3.4. Όσον αφορά τα καταναγκαστικά μέτρα που μπορούν να χρησιμοποιηθούν όταν ένας υποψήφιος για απέλαση προβάλλει φυσική αντίσταση, η ανακοίνωση λέει ότι τα μέτρα αυτά έχουν τα όριά τους και ότι η σωματική ακεραιότητα του επαναπατριζόμενου έχει πρωταρχική σημασία⁽³⁾. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να δηλώσει ότι δεν χωράει συζήτηση για το αν η σωματική ακεραιότητα του επαναπατριζόμενου έχει μεγάλη ή μικρή σημασία· προφανώς δεν μπορεί να γίνει κατά τη διαδικασία της απομάκρυνσης τίποτα που να θέτει σε κίνδυνο τη σωματική του ακεραιότητα. Δυστυχώς, είναι πολλά τα άτομα των οποίων το μοναδικό παράπτωμα ήταν ότι ήρθαν στην Ευρώπη αναζητώντας εργασία και ένα αξιοπρεπές μέλλον και κατέληξαν νεκροί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας απομάκρυνσης λόγω της βιαιότητας ορισμένων συμπεριφορών των δημοσίων υπαλλήλων.

3.5. Η ανακοίνωση αναλύει τα όρια που πρέπει να θεσπιστούν όσον αφορά την κράτηση των ατόμων εν αναμονή της απέλασης, συμπεριλαμβανοντας πολλές από τις προτάσεις που διατύπωσε η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότησή της για την Πράσινη Βίβλο και πολλές από τις συστάσεις που έκαναν διάφορες οργανώσεις κατά τη δημόσια ακρόαση που διοργάνωσε η Επιτροπή στις 16 Ιουλίου 2002. Εκφράζουμε την ικανοποίησή μας για αυτή τη συμπερίληψη, αν και θέλουμε να επιμείνουμε σε μία πτυχή την οποία είχαμε ήδη επισημάνει στην προαναφερθείσα γνωμοδότηση. Η ανακοίνωση λέει ότι οι υποψήφιοι για επιστροφή πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να κρατούνται χωριστά από τους καταδικασμένους⁽⁴⁾. Κατά τη γνώμη μας, πρέπει να απαγορεύεται αυστηρά η κράτηση των υποψηφίων για επιστροφή σε φυλακές, αφού οι παράνομοι μετανάστες εν αναμονή απέλασης δεν είναι εγκληματίες.

(1) Σημείο 2.3.1 (πρώτη παράγραφος) της ανακοίνωσης.

(2) Σημείο 2.3.1 (δεύτερη παράγραφος) της ανακοίνωσης.

(3) Σημείο 2.3.2 (τέταρτη παράγραφος) της ανακοίνωσης.

(4) Σημείο 2.3.5 (έβδομη παράγραφος) της ανακοίνωσης.

3.6. Στην ανακοίνωση πολύ ορθά τονίζεται ότι, για τα προβλήματα που ενδέχεται να εμφανιστούν κατά την κράτηση εν αναμονή της απέλασης, πρέπει να ισχύει η αρχή της αναλογικότητας. Η κράτηση αυτή δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να εφαρμόζεται ως μέσο εξαναγκασμού ή άσκησης πίεσης (π.χ. ενόψει της έκδοσης πιστοποιητικών ταυτότητας).

3.7. Η ΕΟΚΕ είχε ήδη εκφράσει τη γνώμη της για το θέμα αυτό στη γνωμοδότησή της για την Πράσινη Βίβλο. Είναι σκόπιμο να υπενθυμίσουμε ότι η διάρκεια της κράτησης εν αναμονή απέλασης δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 30 ημέρες.

3.8. Για να αποφευχθούν σοβαρά προβλήματα για τους ενδιαφερόμενους, είναι απαραίτητο να καταρτισθούν στους κόλπους

της Ευρωπαϊκής Ένωσης ειδικοί κατάλογοι των χωρών στις οποίες δεν θα πρέπει να πραγματοποιούνται επιστροφές απόμων λόγω κινδύνων για την υγεία τους, έλλειψης ελευθεριών, πολέμων ή ανθρωπιστικών κρίσεων.

3.9. Η Επιτροπή κλείνει την ανακοίνωσή της με το εξής συμπέρασμα: ζητά από το Συμβούλιο να εγκρίνει το πρόγραμμα δράσης για την επιστροφή πριν από το τέλος του έτους, σύμφωνα με την εντολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Σεβίλλης. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή και το Συμβούλιο να προβληματισθούν σχετικά με την αντίφαση και την έλλειψη ισορροπίας που συνεπάγεται η καθυστέρηση της κοινής νομοθεσίας για την παράνομη μετανάστευση και η υιοθέτηση τόσο σκληρών μέτρων στον τομέα αυτό όπως η απέλαση και ο υποχρεωτικός επαναπατρισμός.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Πολιτικής με θέμα «Οικονομική Διακυβέρνηση στην ΕΕ»

(2003/C 85/16)

Στις 18 Ιουλίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, κατάρτισε τη γνωμοδότησή του στις 26 Νοεμβρίου 2002 με βάση εισηγητική έκθεση της κας Konitzer και στη συνέχεια της κας Florio.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου 2002), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 69 ψήφους υπέρ, 13 κατά και 16 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Προκαταρκτική παρατήρηση

1.1. Με την Ενιαία Πράξη (1986) και τις Συνθήκες του Μάαστριχ (1992) και του Άμστερνταμ (1997) διευρύνθηκε σημαντικά το πλαίσιο αρμοδιοτήτων της Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει ένα οικοδόμημα ειδικής φύσεως (*sui generis*) χωρίς να διαθέτει μορφές διαχείρισης αρμόδιες για την υλοποίηση κρατικών δράσεων. Βάσει των Συνθηκών και πολλών άλλων συμφωνιών μεταξύ των κοινοτικών οργάνων, των κρατών μελών και συνεργασιών με διάφορους οργανισμούς, οργανώσεις και επιχειρήσεις διαμορφώθηκε μια αυστηρώς κοινοτική μορφή διακυβέρνησης.

1.2. Η ΕΟΚΕ αποτελεί, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το προνομιούχο θεσμικό βήμα διαβούλευσης, εκπροσώπησης, ενημέρωσης και έκφρασης της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, βήμα το οποίο παρέχει τη δυνατότητα στους εκπροσώπους των κοινωνικοοικονομικών οργανώσεων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών των κρατών μελών να αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της διαδικασίας διαμόρφωσης των πολιτικών και των αποφάσεων σε κοινοτικό επίπεδο⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ βεβαίως λαμβάνει μέρος στις συζητήσεις για τη βελτίωση της διακυβέρνησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, είτε στους κόλπους της Συνέλευσης για το μέλλον της Ευρώπης είτε των μετέπειτα διακυβερνητικών διασκέψεων και της

⁽¹⁾ Ψήφισμα υπόψη της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης.

διεύρυνσης της Κοινότητας. (βλέπε το Ψήφισμα υπόψη της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης — CES 1003/2002).

1.3. Επίσης, στον τομέα της «οικονομικής διακυβέρνησης» στην Κοινότητα, που δε θα πρέπει να συγχέεται με την «οικονομική διαχείριση», η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητη την εκπόνηση γνωμοδότησης. Η επιτυχία της «οικονομικής διακυβέρνησης» στην Κοινότητα είναι αποφασιστικής σημασίας για την επίτευξη των στόχων της Ένωσης. Ως κοινοτικό όργανο με εμπειρογνωμοσύνη σε ζητήματα οικονομικής και κοινωνικής φύσεως, που βάσει της σύνθεσής της δύναται να αποτελέσει ενδιάμεσο μεταξύ των διαφόρων ομάδων συμφερόντων, η ΕΟΚΕ θεωρεί ορθό να συμβάλει με την παρούσα γνωμοδότηση στο φλέγον ζήτημα που αφορά τη βελτίωση της «οικονομικής διακυβέρνησης» στην Κοινότητα.

1.4. Με την παρούσα γνωμοδότηση η ΕΟΚΕ καθιστά συγκεκριμένες — όπως είχε επιφυλαχθεί στο ψήφισμα της από 19.9.2002 — τις γενικές, βασικές σκέψεις στον τομέα της οικονομικής πολιτικής, τις οποίες είχε διατυπώσει στο εν λόγω ψήφισμα. Πρόκειται σχετικά για τα ακόλουθα σημεία:

1.4.1. Ο συντονισμός της οικονομικής πολιτικής πρέπει να συμβάλει σε μία καλύτερη δυνατή εκμετάλλευση του υφιστάμενου στην ένωση αναπτυξιακού και απασχολησιακού δυναμικού.

1.4.2. Το δικαίωμα της Επιτροπής να υποβάλει προτάσεις και η υποχρεωτική ακρόαση της ΕΟΚΕ κατά την επεξεργασία των μεγάλων γραμμών της οικονομικής πολιτικής επιβάλλεται να επιβεβαιωθεί και πάλι.

1.4.3. Η ΕΟΚΕ αιτείται να υπάρξει σαφής αναφορά, στη συνταγματική συνθήκη, της πλήρους απασχόλησης μεταξύ των στόχων της Ένωσης και να διευκρινιστεί περαιτέρω, ότι η οικονομική και νομισματική πολιτική οφείλει να συμβάλει στην επίτευξη του στόχου της ανάπτυξης και της πλήρους απασχόλησης.

1.4.4. Η Ένωση επιβάλλεται να εξοπλισθεί με τα αναγκαία μέσα για την εφαρμογή των στρατηγικών της Λισαβόνας. Δηλαδή, η προσφυγή σε μία οικονομική και διαρθρωτική πολιτική καθώς και σε ένα λεπτομερή διάλογο μεταξύ των παραγόντων της μακροοικονομικής πολιτικής.

1.4.5. Η συνταγματική συνθήκη επιβάλλεται να περιλαμβάνει και μία αναφορά στην παροχή υπηρεσιών γενικού ενδιαφέροντος. Χρειάζεται περαιτέρω μία καλύτερη νομική βάση για την επίτευξη του συντονισμού και τη συνεκτίμηση των κοινωνικών εταίρων και των ενδιαφερομένων παραγόντων της αστικής κοινωνίας. Η διαμόρφωση αποφάσεων σε κοινοτική κλίμακα επιβάλλεται να σέβεται τις αρχές της αλληλεγγύης, της διαφάνειας, της συνοχής, της επικουρικότητας, της αναλογικότητας και της διαφάνειας.

2. Βάσεις της συζήτησης

2.1. Η συζήτηση σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης βάσει της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης χρονολογείται από τη Συνθήκη της Ρώμης (1957). Στη Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) χαράχθηκαν κοινές πολιτικές σχετικά με τους τελωνειακούς δασμούς, το εξωτερικό εμπόριο, τις μεταφορές, τη γεωργία, τον ανταγωνισμό κ.λπ. Η γενική οικονομική πολιτική θεωρείται, ωστόσο, «ζήτημα κοινού συμφέροντος», στο πλαίσιο του οποίου τα κράτη μέλη συντονίζουν την οικονομική πολιτική τους κατόπιν προτάσεως (άρθρο 103) ή συστάσεως της Επιτροπής (άρθρο 105) στο Συμβούλιο (άρθρο 145).

2.2. Σε σύντομο χρονικό διάστημα οι λιγοστές αυτές διατάξεις της Συνθήκης συμπληρώθηκαν με άτυπες συμφωνίες, συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και αποφάσεις του Συμβουλίου Υπουργών καθώς και με τη θέσπιση παράγωγου δικαίου υπό τη μορφή κανονισμών, αποφάσεων και οδηγιών του Συμβουλίου Υπουργών βάσει της ισχύουσας Συνθήκης. Σε ορισμένες περιπτώσεις ⁽¹⁾ τροποποιήθηκε η ίδια η Συνθήκη (άρθρο 236 της Συνθήκης ΕΟΚ).

2.2.1. Σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν τη Συνθήκη, το παράγωγο δικαίο θεσπίζεται κατόπιν προτάσεως (σε ορισμένες περιπτώσεις κατόπιν συστάσεως) της Επιτροπής και συνήθως μετά από γνωμοδότηση του Κοινοβουλίου (δηλαδή, συνεργασία με το Κοινοβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 252 (πρώην 189 γ) της Συνθήκης ΕΚ). Σε πολλές περιπτώσεις ζητήθηκε και η γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ).

2.2.2. Σημαντικά στάδια για την οργάνωση της «οικονομικής διακυβέρνησης» στην ΕΕ αποτέλεσαν οι αποφάσεις του Συμβουλίου για την οργάνωση ή την σύσταση συμβουλευτικών επιτροπών:

— 18.3.1958: Καταστατικό της Νομισματικής Επιτροπής ⁽²⁾,

— 9.3.1960: Επιτροπή συγκυριακής πολιτικής ⁽³⁾,

— 15.4.1964: Επιτροπή μεσοπρόθεσμης οικονομικής πολιτικής ⁽⁴⁾,

— 8.5.1964: Επιτροπή δημοσιονομικής πολιτικής.

2.3. Το σχέδιο Werner

2.3.1. Ένα νέο ισχυρό έναυσμα προέκυψε μετά τις συναλλαγματικές διακυμάνσεις του 1969 (Γαλλία και Γερμανία) μέσω της εκπόνησης του σχεδίου για δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) (Brandt,

⁽¹⁾ Πιο συγκεκριμένα η «Ενιαία πράξη» (1986) για τη δημιουργία της ενιαίας εσωτερικής αγοράς και η Συνθήκη του Μάαστριχ (1993) για τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης.

⁽²⁾ ΕΕ 17 της 6.10.1958, σ. 390.

⁽³⁾ ΕΕ 31 της 9.5.1960, σ. 764.

⁽⁴⁾ ΕΕ 64 της 22.4.1964, σ. 1031.

Pompidou, Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Χάγης της 1ης και 2ας Δεκεμβρίου 1969). Στο πλαίσιο αυτό το Συμβούλιο υιοθέτησε στις 8 και 9 Ιουλίου 1970 τα συμπεράσματα της έκθεσης Werner για τη δημιουργία της ΕΟΝΕ. Στην έκθεση αναφέρεται μεταξύ άλλων: «Στο πλαίσιο της ΟΝΕ, οι σημαντικότερες αποφάσεις για την οικονομική πολιτική λαμβάνονται σε κοινοτική κλίμακα και ως εκ τούτου μετατίθενται οι αναγκαίες εξουσίες εθνικής κλίμακας σε κοινοτικό επίπεδο. Η εν λόγω διαδικασία θα ολοκληρωθεί με την εισαγωγή κοινού νομίσματος, γεγονός που θα διασφαλίζει το ανέκκλητο της διεργασίας».

2.3.2. Ο προσανατολισμός του σχεδίου Werner οδήγησε στην ενίσχυση των διαδικασιών συντονισμού για τον τομέα οικονομικής πολιτικής:

- Συγχώνευση των επιτροπών συγκυριακής πολιτικής, μεσοπρόθεσμης οικονομικής πολιτικής και δημοσιονομικής πολιτικής σε μια επιτροπή οικονομικής πολιτικής (απόφαση του Συμβουλίου 74/122/ΕΟΚ της 18.2.1974),
- Οδηγία του Συμβουλίου της 18.2.1974 περί της σταθερότητας, της οικονομικής ανόδου και της πλήρους απασχόλησης στην Κοινότητα (74/121/ΕΟΚ),
- Απόφαση του Συμβουλίου της 18.2.1974 περί επιτεύξεως υψηλού βαθμού συγκλίσεως (74/120/ΕΟΚ).

2.3.3. Βάσει αυτού του κανονιστικού καθεστώτος θεσπίστηκαν με ειδική πλειοψηφία και κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής και γνωμοδοτήσεων του Κοινοβουλίου και της ΕΟΚΕ μετά από αίτηση του Συμβουλίου μεσοπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες κατευθυντήριες γραμμές οικονομικής πολιτικής. Για τον τομέα της δημοσιονομικής πολιτικής αποφασίστηκαν (εμπιστευτικές) «ποσοτικές κατευθύνσεις» για τους προϋπολογισμούς των κρατών μελών.

2.3.4. Η επιτυχία αυτής της σχετικά αυστηρής διαδικασίας συντονισμού μετριάστηκε, ωστόσο, σημαντικά λόγω των διεθνών και ενδοκοινοτικών νομισματικών αναταραχών της δεκαετίας του 70, οι οποίες προκλήθηκαν από την κατάρρευση του νομισματικού συστήματος του Bretton-Woods και την πρώτη πετρελαϊκή κρίση. Επιπλέον, δεν σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στον τομέα των χρηματοοικονομικών και νομισματικών εταιρικών σχέσεων, ενώ τα διάφορα κράτη μέλη εξακολουθούσαν να έχουν ιδιαίτερα αποκλίνουσες απόψεις σε ό,τι αφορά την οικονομική πολιτική. Για τους προαναφερθέντες λόγους η πρώτη προσπάθεια δημιουργίας μιας ευρωπαϊκής οικονομικής και νομισματικής ένωσης κατέληξε σε αποτυχία. Την αποτυχία αυτή ακολούθησε μακρά περίοδος υψηλού πληθωρισμού, ανεπαρκούς ανάπτυξης και αυξανόμενης υποαπασχόλησης.

2.4. Το ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα

2.4.1. Για πρώτη φορά σημειώθηκε, με σχετικά άτυπο τρόπο, πρόοδος στην χρηματοοικονομική και νομισματική συνεργασία εντός της Κοινότητας μετά τη θέσπιση του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος βάσει των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βρέμης της 6ης και 7ης Ιουνίου 1978 (H. Schmidt, V. Giscard d'Estaing), της απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου των Βρυξελλών της 5ης Δεκεμβρίου 1978 και της συμφωνίας των κεντρικών τραπεζών των κρατών μελών της 13ης Μαρτίου 1979.

2.4.2. Οι πολυάριθμες συναλλαγματικές διακυμάνσεις στους κόλπους του ΕΝΣ (ευθυγραμμίσεις) κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 80 κατέστησαν πιο εμφανείς τις υφιστάμενες αποκλίσεις στον τομέα της νομισματικής και οικονομικής πολιτικής. Αποτέλεσαν, ωστόσο, και αφορμή για σύγκλιση των απόψεων των κρατών μελών σχετικά με την οικονομική πολιτική και για μεγαλύτερη κατανόηση της αναγκαιότητας σχετικά με την εκπόνηση μιας από κοινού θεσμοθετημένης νομισματικής πολιτικής. Η θέσπιση των βάσεων για την ενιαία αγορά με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη του 1987 αποτέλεσε ένα ακόμη σημαντικό βήμα με το οποίο κατοχυρώνεται για πρώτη φορά ο στόχος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης στη Συνθήκη.

2.5. Η Συνθήκη του Μάαστριχ

2.5.1. Τα πολιτικά γεγονότα των ετών 1988/1990 (συμπεριλαμβανομένης της προοπτικής της γερμανικής επανένωσης) επέτρεψαν, μετά τις σκιαγραφηθείσες εμπειρίες, αποτυχίες και προόδους, την επάνοδο στο όραμα μιας πραγματικής ευρωπαϊκής νομισματικής ένωσης με κεντρική νομισματική πολιτική, Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και ενιαίο νόμισμα. Τα πιο σημαντικά βήματα για την επίτευξη του στόχου ήταν: τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια του Αμβούργου (Ιούνιος 1989) και του Στρασβούργου (Δεκέμβριος 1989) (H. Kohl, F. Mitterand), η έκθεση της επιτροπής Delors (Ιούνιος 1989) και, τέλος, η Συνθήκη του Μάαστριχ που υπογράφηκε στις 7.2.1992.

2.5.2. Οι διατάξεις της Συνθήκης του Μάαστριχ, που τέθηκε σε ισχύ από την 1.11.1993, και η πολιτική βούληση των περισσότερων κρατών μελών της ΕΕ να συμμετάσχουν στην ευρωπαϊκή νομισματική ένωση, συνέβαλαν στην πρόοδο αναφορικά με την ονομαστική σύγκλιση (κριτήρια του Μάαστριχ) και κυρίως στον τομέα της σταθερότητας των τιμών. Τα ανωτέρω οδήγησαν στην ολοκλήρωση της νομισματικής ένωσης στις 1.1.1999 με την συμμετοχή αρχικά 11 χωρών και την εισαγωγή του ευρώ στην κυκλοφορία από την 1.1.2002 με τη συμμετοχή 12 εν τω μεταξύ χωρών. Επιπλέον, κατά τη διαδικασία επανεξέτασης της Συνθήκης του Μάαστριχ εγκαταλείφθηκαν οι σχετικά αυστηροί μηχανισμοί συντονισμού που είχαν αποφασισθεί βάσει του σχεδίου Werner (βλέπε π.χ. τις αποφάσεις του Συμβουλίου της 18.2.1974). Ωστόσο, στον τομέα της δημοσιονομικής πολιτικής εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις των άρθρων 101 έως 104 (ενοποιημένη Συνθήκη), οι οποίες σε συνδυασμό με το σύμφωνο σταθερότητας και ανάπτυξης (παράγωγο δίκαιο) θα πρέπει να διασφαλίζουν το γεγονός ότι οι εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές δεν επηρεάζουν την νομισματική πολιτική (άρθρο 105) της Ένωσης που βασίζεται στη σταθερότητα. Οι εν λόγω διατάξεις, ωστόσο, δεν προβλέπουν ακόμη τίποτε για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε ή έπρεπε να χρησιμοποιηθεί η δημοσιονομική πολιτική (εξυγιάνσης) σε σχέση με τη γενικότερη οικονομική πολιτική.

2.5.3. Σε ό,τι αφορά τους μηχανισμούς συντονισμού για τη γενική οικονομική πολιτική στο πλαίσιο της γενικότερης οικονομικής εξέλιξης, η Συνθήκη του Μάαστριχ αποτελεί υποχώρηση σε σχέση με τους προηγούμενους μηχανισμούς. Παρά την Νομισματική Ένωση, η αρμοδιότητα για τη χάραξη της γενικής οικονομικής πολιτικής ανήκει ουσιαστικά στα κράτη, σε αντίθεση με το σχέδιο Werner και τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 8ης και 9ης Ιουλίου 1970. Τα κοινά συμφέροντα δεν εκπροσωπούνται επαρκώς: η Επιτροπή δεν έχει δικαίωμα υποβολής

προτάσεων, ούτε κατά την εκπόνηση αλλά ούτε και κατά την παρακολούθηση της εφαρμογής των «γενικών κατευθυντήριων γραμμών της οικονομικής πολιτικής» (άρθρο 99). Αν για το Συμβούλιο προβλέπεται η λήψη αποφάσεων κατά πλειοψηφία, το Κοινοβούλιο απλώς ενημερώνεται για τις αποφάσεις αυτές. Σε αντίθεση με την απόφαση σύγκλισης της 18.2.1974 (74/120/ΕΟΚ) δεν υφίσταται καμία διάταξη που να προβλέπει διαβούλευση με την ΕΟΚΕ. Οι κοινωνικοί εταίροι δεν συμμετέχουν επισήμως στη διεργασία εκπόνησης των γενικών κατευθυντήριων γραμμών οικονομικής πολιτικής (βλέπε και σημείο 2.1 «Η φιλοσοφία της Συνθήκης του Μάαστριχ», σ. 4 και 5 της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ «Μακροπρόθεσμος συντονισμός των οικονομικών πολιτικών»⁽¹⁾).

2.5.4. Ενώ στο σχέδιο Werner προβλεπόταν ένα ενιαίο νόμισμα ως αποκορύφωση για την ολοκλήρωση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, στην παρούσα κατάσταση η τελωνειακή ένωση, η ενιαία αγορά και η νομισματική ένωση έχουν μεν πραγματοποιηθεί, ωστόσο, στον τομέα της γενικότερης οικονομικής πολιτικής ισχύουν σαφώς λιγότερο αυστηρές διαδικασίες συντονισμού από τις προβλεπόμενες για την πρώτη και την προγραμματισμένη δεύτερη φάση του σχεδίου Werner.

3. Για ποιο λόγο πρέπει και με ποιο τρόπο μπορεί να βελτιωθεί η «οικονομική διακυβέρνηση» στην ΕΕ για το μέλλον

3.1. Η ευρωπαϊκή νομισματική ένωση συνέβαλε στην αποφυγή νομισματικών διαταράξεων που σχετίζονται με την αναπτυξιακή επιβράδυνση των ετών 2001/2002 και τις διεθνείς κρίσεις των τελευταίων δύο ετών στην Ευρώπη (συμπεριλαμβανομένων των συνεπειών της 11.9.2001) καθώς και στην αποφυγή ουσιαστικά αποκλινουσών οικονομικών πολιτικών, φαινόμενο που παρατηρήθηκε στις δεκαετίες του 70, του 80 και στις αρχές της δεκαετίας του 90. Το γεγονός αυτό αποτελεί μεγάλη επιτυχία!

3.2. Παρόλα αυτά, η απαίτηση για βελτιωμένο συντονισμό της οικονομικής πολιτικής απέκτησε και άλλες πτυχές και ενισχύθηκε κατά τα τελευταία χρόνια.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης αναφέρεται στο σημείο 7 των συμπερασμάτων του στην αναγκαιότητα αυτή: (1) βελτιωμένες στατιστικές για τη ζώνη του ευρώ, (2) βελτιωμένη ανάλυση της δέσμης μακροοικονομικών πολιτικών (συντονισμός της νομισματικής πολιτικής, της δημοσιονομικής πολιτικής και εξέλιξη των μισθών) και (3) βελτίωση των διαδικασιών συντονισμού. Η ΕΟΚΕ έλαβε ήδη θέση σχετικά με το ζήτημα στο σημείο 1.4 της γνωμοδότησής της με θέμα τον «μακροοικονομικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών»⁽¹⁾ και κάλεσε την Επιτροπή να καταθέσει εγκαίρως πλήρεις προτάσεις.

3.3. Η ανάγκη για βελτίωση της «οικονομικής διακυβέρνησης» στην ΕΕ και την ΕΟΝΕ προκύπτει κυρίως από τις ακόλουθες σκέψεις:

3.3.1. Η επιτυχία κατά την πραγματοποίηση της σταθερότητας τιμών και της νομισματικής ένωσης έρχεται σε αντίθεση με τα χρονίως ανεπαρκή επιτεύγματα της Κοινότητας στους τομείς της ανάπτυξης και της απασχόλησης.

3.3.2. Τα κενά που παρουσιάζει η Συνθήκη του Μάαστριχ σχετικά με την οικονομική πολιτική καλύφθηκαν στην συνέχεια με διαφορετικούς και όχι πάντα διαφανείς τρόπους. Δεν πρόκειται μόνο για την εισαγωγή του τίτλου σχετικά με την απασχόληση στη Συνθήκη (άρθρα 125-130), αλλά και, για παράδειγμα, για την εισαγωγή διάφορων, λιγότερο ή περισσότερο διαρθρωμένων και διαφανών «διαδικασιών» (Λουξεμβούργο, Κάρντιφ, Κολωνία), για ένα αρκετά αδιαφανές σύστημα διαβουλεύσεων και συμφωνιών σχετικά με τις μη υποχρεωτικές γνωμοδοτήσεις, για την ενίσχυση του ρόλου των επιτροπών εις βάρος του ρόλου της Επιτροπής ως εκπροσώπου των κοινοτικών συμφερόντων, καθώς και για τη σύσταση της ανεπίσημης ομάδας για το ευρώ στο Συμβούλιο, η οποία ασχολείται με την εξέλιξη της δέσμης πολιτικών και του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής στη σφαίρα της ΕΟΝΕ, χωρίς να έχει δικαίωμα λήψης αποφάσεων που κατοχυρώνεται σε Συνθήκη (βλέπε σημείο 2.2 της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ με θέμα τον «μακροπρόθεσμο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών»⁽¹⁾). Οι εν λόγω πρωτοβουλίες καθιστούν σαφή την ανάγκη για διαφανείς, συνεκτικές, αποτελεσματικές και νομοθετικά κατοχυρωμένες ρυθμίσεις!

3.3.3. Καθίσταται ιδιαίτερα εμφανές ότι η νομισματική ένωση με επίκεντρο την σχετική πολιτική για την Ευρώπη έχει ανάγκη και μπορεί να έχει μια νέα μακροοικονομική ώθηση (βλέπε σημείο 7 των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Βαρκελώνης). Το γεγονός αυτό περιλαμβάνει κυρίως το συνδυασμό (δέσμη πολιτικών) νομισματικής πολιτικής, δημοσιονομικής πολιτικής και εξέλιξης των μισθών και διασφάλιση της ανεξαρτησίας των εκάστοτε παραγόντων αλλά και συνεκτίμηση των κοινοτικών συμφερόντων. Η εξέλιξη αυτή είναι πολύ σημαντική αναφορικά με τις προοπτικές της ανάπτυξης και της απασχόλησης. (Σημασία του μακροοικονομικού διαλόγου).

3.3.4. Η συνεκτίμηση των κοινοτικών συμφερόντων και στους λοιπούς τομείς της οικονομικής πολιτικής δεν απαιτεί μία απόλυτα συγκεντρωτική οικονομική πολιτική. Ωστόσο, κρίνεται εύλογη η νέα πρόθεση για κατάλληλη κατανομή των αρμοδιοτήτων της οικονομικής πολιτικής μεταξύ των διαφόρων κλιμάκων στα κράτη μέλη (κοινότητες, περιφέρειες ή χώρες και κεντρικές ή ομοσπονδιακές διοικήσεις) και της εκπροσώπησης των κοινοτικών συμφερόντων. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα δύσκολο ζήτημα. [Για το λόγο αυτό κρίνεται αναγκαία η άμεση σύσταση μιας εξειδικευμένης ομάδας υψηλού επιπέδου σύμφωνα με το πρότυπο των ομάδων Werner (1970) και Delors (1988/89) εν όψει της Συνέλευσης και της επακόλουθης διακυβερνητικής συνδιάσκεψης που θα επιφορτιστεί με το έργο της εκπόνησης συγκεκριμένων προτάσεων].

3.3.5. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα πρέπει να οργανωθεί στο τομέα της «οικονομικής διακυβέρνησης» προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις του 21ου αιώνα. Αυτό συνεπάγεται:

α) Βελτιωμένη οργάνωση της «οικονομικής διακυβέρνησης» που θα συμβάλει στα επόμενα 10 έως 15 έτη σημαντικά στην επάνοδο στην πλήρη απασχόληση (βλέπε τους στόχους της Λισαβόνας) και, ως εκ τούτου, θα διασφαλίσει από οικονομικής πλευράς τη διατήρηση και την περαιτέρω ανάπτυξη του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου, συμπερι-

⁽¹⁾ ΕΕ C 221 της 17.9.2002, σ. 67.

λαμβανομένων των θεμελιωδών στοιχείων που διέπουν τις κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Σχετικά είναι αναγκαία να συντονισθούν καλύτερα τόσο η συντονισμένη χρήση της μακροοικονομικής πολιτικής και των μικροοικονομικών διαρθρωτικών πολιτικών όσο και ένας ευρύς διάλογος μεταξύ των παραγόντων της μακροοικονομικής πολιτικής. Μόνον έτσι είναι δυνατόν να επιτευχθούν οι στόχοι της Λισαβόνας.

- β) Η επάνοδος στην πλήρη απασχόληση, εφόσον γίνει υπό τις παρούσες συνθήκες δεν θα οδηγούσε μόνο στη δημιουργία 30 έως 35 εκατομμυρίων νέων θέσεων απασχόλησης στα επόμενα 10 έως 15 έτη, δηλαδή αριθμό θέσεων που φτάνει περίπου τον αριθμό των εργαζομένων τώρα στη Γερμανία, αλλά θα συνέβαλε και στην αύξηση κατά ένα βαθμό του ετήσιου ΑΕγχΠ της Κοινότητας, πέρα από την αύξηση της παραγωγικότητας, και με τον τρόπο αυτό θα αντιστοιχούσε στο ΑΕγχΠ της Γερμανίας και στο διπλάσιο σημερινό ΑΕγχΠ των υποψηφίων χωρών (εξαιρουμένης της Τουρκίας). Το γεγονός αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως μια εσωτερική διεύρυνση της Κοινότητας! Η επίτευξη παρόμοιας εξέλιξης είναι επίσης αναγκαία ώστε τα κράτη μέλη να αντιμετωπίζουν καλύτερα τα δημογραφικά προβλήματα του 21ου αιώνα που θα προκύψουν αργότερα.
- γ) Κατά την επικείμενη διεύρυνση της Κοινότητας δεν πρέπει μόνο να διατηρηθεί η οικονομική δυνατότητα χειρισμού εκ μέρους αυτής, αλλά η διεύρυνση να συνδυασθεί με μία ανάπτυξη του τομέα της ενιαίας αγοράς και του οικονομικού τομέα. Περαιτέρω η γεωγραφική διεύρυνση θα αυξήσει ακόμη το ύψος του κοινοτικού ΑΕγχΠ καθώς και το μελλοντικό δυναμικό απασχόλησης και ανάπτυξης (βλέπε το παράδειγμα της Ιρλανδίας). Χρειάζεται, ωστόσο, να ληφθούν υπόψη οι κίνδυνοι της διεύρυνσης, να διατηρηθεί η οικονομική και κοινωνική συνοχή της Κοινότητας κατά τη μεταβατική περίοδο και να διατηρήσει η Νομισματική Ένωση και τη δυνατότητα χάραξης μιας οικονομικής πολιτικής. Εκφράζονται αμφιβολίες ότι, κατά πάσα πιθανότητα, μετά τη διεύρυνση και για ένα χρονικό διάστημα, ο αριθμός των κρατών μελών της Κοινότητας θα υπερβαίνει σημαντικά των αριθμών των μελών της Νομισματικής Ένωσης.
- δ) Με την επέλευση των επικείμενων προοπτικών, το οικονομικό και κοινωνικό κύρος της Κοινότητας παγκοσμίως θα αυξηθεί σημαντικά. Για να μπορέσει η Κοινότητα να επωφεληθεί πλήρως από την εξέλιξη αυτή θα πρέπει να δρα ως μονάδα προς το εξωτερικό και αλλού.
- ε) Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ο προβληματισμός σχετικά με την οικονομική διακυβέρνηση θα πρέπει να οδηγήσει σε ένα νέο πρότυπο βασισμένο σε μια συντονισμένη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Θα πρέπει συγκεκριμένα να ληφθούν υπόψη η ποικιλότητα και οι διαφορές των αναγκών και των καταστάσεων των επιχειρήσεων και να ενσωματωθούν οι αρχές που προωθούνται από τον ευρωπαϊκό Χάρτη των Μικρών Επιχειρήσεων.

3.4. Μία θετική προοπτική

3.4.1. Οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις διανοίγουν μια προοπτική βάσει της οποίας η Κοινότητα θα μπορέσει να πραγματοποιήσει, με τρόπο βιώσιμο και με εθελούσια και από κοινού ασκούμενη εξουσία, στόχους, όπως η ευημερία, η κοινωνική ισότητα, η ελευθερία και η ειρήνη. Το οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό κοινοτικό πρότυπο θα μπορούσε να αποτελέσει παράδειγμα για έναν κόσμο στον οποίο τα πλεονεκτήματα του διεθνούς καταμερισμού εργασίας μπορούν να αξιοποιηθούν χωρίς να έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην κοινωνία και να μετατραπούν οι παρούσες και απειλητικές για το μέλλον ηγεμονίες σε ειρηνικές εταιρικές σχέσεις.

3.4.2. Στο πλαίσιο αυτής της προοπτικής (που αποτελεί ευρωπαϊκό όραμα!) δεν προβλέπεται η θυσία των περιφερειακών και εθνικών ιδιαιτεροτήτων και αρμοδιοτήτων στο βωμό μιας υπερδύναμης αποτελούμενης από κοινοτικές αρχές. Μία ισορροπη λύση έγκειται στην πλήρη εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας τόσο σε ό,τι αφορά την «ευρωπαϊκή διακυβέρνηση» όσο και την «οικονομική διακυβέρνηση της ΕΕ». Οι αρμοδιότητες που εφαρμόζονται καλύτερα από τα χαμηλότερα κλιμάκια θα πρέπει να εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται από αυτά. Ωστόσο, θα πρέπει και οι αρμοδιότητες που εφαρμόζονται καλύτερα ή ακόμη αποκλειστικά από τα υψηλότερα επίπεδα να εκχωρηθούν σε αυτά. Αυτό προϋποθέτει όμως ότι το εκάστοτε υψηλότερο επίπεδο θα πρέπει να διαθέτει την απαραίτητη δημοκρατική νομιμότητα. Από το γεγονός αυτό απορρέουν μεγάλες προκλήσεις για την Ευρωπαϊκή Συνέλευση και τη μεταγενέστερη διακυβερνητική συνδιάσκεψη.

3.5. Η κατανομή των αρμοδιοτήτων στα μεμονωμένα επίπεδα και τους φορείς της «οικονομικής διακυβέρνησης» θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται σε διαφανείς διαδικασίες διαβούλευσης και συντονισμού. Περιλαμβάνουν π.χ. την αμοιβαία πληροφόρηση προκειμένου να αντληθούν διδάγματα από τις καλύτερες λύσεις («καλές πρακτικές»), την υποχρεωτική διαβούλευση με τις σχετικές ομάδες και οργανώσεις (π.χ. ΕΟΚΕ), τη μέθοδο του ανοιχτού συντονισμού, τον οργανωμένο διάλογο μεταξύ ανεξάρτητων παραγόντων (βάσει του οποίου πρωταρχική σημασία έχουν τα κοινοτικά συμφέροντα π.χ. ο μακροοικονομικός διάλογος), τη διαφανή χρήση των «κοινοτικών μηχανισμών» (πρόταση της Επιτροπής, απόφαση κατά πλειοψηφία του Συμβουλίου σε συνεργασία με το Κοινοβούλιο) και σαφή λήψη κεντρικών αποφάσεων (π.χ. νομισματική πολιτική).

4. Συγκεκριμένες προτάσεις

4.1. Υφίστανται ορισμένες λιγότερο ή περισσότερο συγκεκριμένες και ολοκληρωμένες προτάσεις για τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να βελτιωθεί η «οικονομική διακυβέρνηση» στην ΕΕ. Αναφέρονται κυρίως οι προτάσεις της Επιτροπής:

— Ανακοίνωση της Επιτροπής της 7ης Φεβρουαρίου 2001 ⁽¹⁾ σχετικά με την ενίσχυση του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ, η οποία σχετίζεται με την αναθεώρηση της Συνθήκης,

⁽¹⁾ COM(2001) 82 τελικό.

- Ανακοίνωση της Επιτροπής — Ένα όραμα για την Ευρωπαϊκή Ένωση — ⁽¹⁾ στο πλαίσιο της οποίας προτείνονται σημαντικές τροποποιήσεις της Συνθήκης.

Ακόμη, η Επιτροπή αποφάσισε στις 19.7.2002 τη σύσταση ομάδας εμπειρογνομόνων για το ζήτημα της «οικονομικής διακυβέρνησης στη διευρυμένη Ένωση». Οι συμβουλευτικές επιτροπές, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, το Συμβούλιο ECOFIN και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπέβαλαν περαιτέρω προτάσεις (έκδοση της 27.6.2002, προσωρινό: 2002/2062(INI)).

4.2. Η ΕΟΚΕ υπέβαλε, επίσης, προτάσεις σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της (κυρίως με τις γνωμοδοτήσεις με θέμα «Η συμβολή της ΕΟΚΕ στη χάραξη των γενικών προσανατολισμών των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το 2002» ⁽²⁾ της 20.3.2002 και «Ο μακροπρόθεσμος συντονισμός των οικονομικών πολιτικών» ⁽³⁾ της 29.5.2002).

4.3. Οι προτάσεις της ΕΟΚΕ που παρατίθενται στην παρούσα γνωμοδότηση ⁽⁴⁾ βασίζονται στα ακόλουθα:

- Ορισμένες βελτιώσεις είναι δυνατές και χωρίς την τροποποίηση της Συνθήκης, ωστόσο, οι διαδικασίες θα πρέπει να διέπονται από διαφάνεια και να εξασφαλίζουν τη δημοκρατική νομιμότητα.
- Σε αρκετές περιπτώσεις όμως η αναθεώρηση της Συνθήκης είναι αναπόφευκτη.
- Το μέσο της θέσπισης παράγωγου δικαίου που έχει στη διάθεση του το Συμβούλιο (και το Κοινοβούλιο), κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής και γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ (και του Κοινοβουλίου σε περίπτωση που δεν πρόκειται για συναπόφαση) θα πρέπει να χρησιμοποιείται ευρέως. Η σχετική νομική βάση πρέπει να διευρυνθεί (π.χ. άρθρο 99-5).

4.4. Εν όψει της τροποποίησης της Συνθήκης μπορούν να υποβληθούν οι ακόλουθες προτάσεις:

4.4.1. Η Επιτροπή δεν πρέπει μόνο να καταγράψει συστηματικά όλες τις τυπικές και άτυπες διεργασίες, διαδικασίες και διαβουλεύσεις σε σχέση με τον σχεδιασμό και τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής σε κοινοτικό επίπεδο ⁽⁵⁾ αλλά και να προβεί στην κριτική αξιολόγησή τους ενόψει της απλούστευσης και της ενίσχυσης σε ό,τι αφορά την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών.

4.4.2. Οι σκέψεις που περιλαμβάνει η ανακοίνωση της Επιτροπής της 7ης Φεβρουαρίου 2001 με θέμα «Η ενίσχυση του

συντονισμού της οικονομικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ» σχετικά με τη βελτίωση του συντονισμού χωρίς αναθεώρηση της Συνθήκης, πρέπει να επανεξετασθούν με την προοπτική των μελλοντικών εργασιών της Συνέλευσης και της πιθανής αναθεώρησης της Συνθήκης. Πρόκειται για προτάσεις βελτίωσης του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ, π.χ. μεγαλύτερη συνεκτίμηση του συνδυασμού της νομισματικής πολιτικής, της δημοσιονομικής πολιτικής και της εξέλιξης των μισθών (δέσμη πολιτικών), επεξεργασία ορισμένων κανόνων οικονομικής πολιτικής που βελτιώνουν την αξιοπιστία και τη διαφάνεια των σχετικών πολιτικών εντός της ζώνης του ευρώ, βελτίωση του διαλόγου μεταξύ των αρμοδίων για την υλοποίηση της οικονομικής πολιτικής, έγκαιρη πληροφόρηση της Επιτροπής και των λοιπών κρατών μελών σχετικά με εθνικά μέτρα οικονομικής πολιτικής τα οποία θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη ζώνη του ευρώ.

4.4.3. Η ιδέα για σύσταση μιας εξειδικευμένης ομάδας υψηλού επιπέδου σύμφωνα με το πρότυπο των ομάδων Werner (1970) και Delors (1989) για το ζήτημα της «ευρωπαϊκής διακυβέρνησης στην ΕΕ» θα πρέπει να εξεταστεί σοβαρά εν όψει των μελλοντικών εργασιών της Συνέλευσης και κυρίως της πιθανής διακυβερνητικής διάσκεψης. Πράγματι, χωρίς την εξειδικευμένη καθοδήγηση και την εξουσιοδότηση της ομάδας Werner και ειδικότερα της ομάδας Delors, η ΕΟΚΕ δεν θα είχε συσταθεί. Ωστόσο, η οργάνωση της «οικονομικής διακυβέρνησης» της ΕΕ και κυρίως της ΕΟΚΕ και το ζήτημα της κατανομής αρμοδιοτήτων στις διάφορες βαθμίδες των κρατών μελών (κοινοότητες, περιφέρειες και κρατίδια, κεντρικές και ομοσπονδιακές κυβερνήσεις) και της εκπροσώπησης των κοινοτικών συμφερόντων δεν έχουν ακόμη επιλυθεί καταλλήλως. Η Συνέλευση και η διακυβερνητική συνδιάσκεψη που θα ακολουθήσει θα μπορούσαν με τις εξειδικευμένες αρμοδιότητες και την εξουσία τους να συμβάλουν εποικοδομητικά στα εν λόγω δύσκολα αλλά ιδιαίτερα σημαντικά ζητήματα για τα κοινοτικά συμφέροντα.

4.4.4. Θα πρέπει να γίνουν εντατικότερες οι προσπάθειες για την επίτευξη ευρύτερης και πιο εξειδικευμένης δημόσιας συζήτησης σχετικά με επίκαιρα θέματα που αφορούν την οικονομική πολιτική της Κοινότητας. Μέχρις ορισμένου βαθμού τούτο μπορεί να επιτευχθεί μέσω υποχρεωτικών γνωμοδοτήσεων της ΕΟΚΕ και των κοινωνικών εταίρων για τα πλέον αξιολογικά οικονομικοπολιτικά έγγραφα της Κοινότητας, όπου η Επιτροπή θα οφείλει να σχολιάζει επισήμως αυτές τις γνωμοδοτήσεις. Περαιτέρω η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της σχετικά με τον μακροπρόθεσμο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών ⁽³⁾, πρότεινε τη σύσταση μιας ανεξάρτητης ευρωπαϊκής επιτροπής εμπειρογνομόνων με ευρωπαϊκή σύνθεση για την αξιολόγηση της εξέλιξης της οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας, η οποία θα έχει συμβουλευτικό ρόλο και θα αναζωογονεί τη δημόσια συζήτηση και την ανάλυση μέσω μιας εποικοδομητικής κριτικής και υποβολής προτάσεων. Στόχος της πρότασης αυτής δεν είναι η σύσταση όλο και περισσότερων οργάνων. Στόχος είναι περισσότερο να μην δημιουργούν τα επιμέρους κοινοτικά όργανα επιτροπές εμπειρογνομόνων οι οποίες θα είναι ανταγωνιστικές μεταξύ τους. Εκείνο που έχει σημασία

⁽¹⁾ COM(2002) 247 τελικό.

⁽²⁾ EE C 125 της 27.5.2002, σ. 56.

⁽³⁾ EE C 221 της 17.9.2002, σ. 67.

⁽⁴⁾ Ο κατάλογος προτάσεων που ακολουθεί αποτελεί το σημείο 4 της γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ με θέμα «Ο μακροπρόθεσμος συντονισμός των οικονομικών πολιτικών» της 29.5.2002.

⁽⁵⁾ Βλέπε τη δημοσιευθείσα μελέτη «Συντονισμός των οικονομικών πολιτικών στην ΕΕ = παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών των κύριων διαδικασιών» (Σειρά euro-papers, υπ' αριθ. 45).

⁽⁶⁾ EE C 221 της 17.9.2002, σ. 67.

είναι να αναζωογονηθεί ο δημόσιος διάλογος σχετικά με θέματα της οικονομικής πολιτικής στην Κοινότητα και στη νομισματική Ένωση με εμπειριστατικό και αντικειμενικό τρόπο. Ένα παρόμοιο συμβούλιο εμπειρογνομόνων θα μπορούσε να συσταθεί νομοθετικά μόλις προσαρμοστεί αναλόγως η νομική βάση του άρθρου 99-5.

4.5. Σε ό,τι αφορά την τροποποίηση της Συνθήκης η ΕΟΚΕ⁽¹⁾ υποβάλλει τις εξής προτάσεις:

4.5.1. Ο στόχος της πλήρους απασχόλησης πρέπει να αναφερθεί ρητώς στο άρθρο 2 και να καταστεί σαφέστερο το γεγονός ότι η οικονομική πολιτική οφείλει να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των στόχων της απασχόλησης και της ανάπτυξης (άρθρα 3, 4 και 98). Επιπλέον, ο τομέας της κοινής ωφέλειας είναι απαραίτητο να συμπεριληφθεί στον κατάλογο των προς επίτευξη στόχων του άρθρου 2 και να προσαρμοστούν αναλόγως και τα άρθρα 3, 4 και 16. Στο ισχύον κείμενο των άρθρων 2, 3, 4 και 16 της «Ενοποιημένης μορφής της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας» θα μπορούσαν να γίνουν οι ακόλουθες προσθήκες:

Άρθρο 2

Η Κοινότητα έχει ως αποστολή, με ... να προάγει στο σύνολο της Κοινότητας την αρμονική, ισόρροπη και αειφόρο ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, την επίτευξη υψηλού ποσοστού επαγγελματικής δραστηριότητας με απώτερο στόχο την πλήρη απασχόληση, με τήρηση της κατάλληλης ποιότητας και της αξίας της εργασίας, υψηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας και υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, ... μεταξύ κρατών μελών.

Άρθρο 3

(1) Για τους σκοπούς του άρθρου 2, η δράση της Κοινότητας περιλαμβάνει, σύμφωνα με τους όρους και με το χρονοδιάγραμμα που προβλέπει η παρούσα Συνθήκη:

Να παρεμβληθεί μεταξύ των σημείων α) και ιη) ένα νέο σημείο «ηα)» με την εξής διατύπωση:

«ηα) την εκπόνηση κοινών κατευθυντήριων γραμμών για τη γενικότερη οικονομική πολιτική και την εκπόνηση κοινών κατευθυντήριων γραμμών για τη γενική οικονομική πολιτική και βάσει της σταθερότητας της νομισματικής ένωσης, με την επιφύλαξη των άρθρων 101-105 και τήρηση της αυτονομίας των διαφόρων παραγόντων, ιδιαίτερα δε την προώθηση μιας βελτιωμένης συνεργασίας μεταξύ της νομισματικής πολιτικής, των δημοσιονομικών πολιτικών και των εξελίξεων των μισθών, ώστε τα κοινοτικά συμφέροντα να διασφαλισθούν καλύτερα και να ενισχυθεί η επίτευξη των στόχων του άρθρου 2 δηλαδή για ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα και δημιουργία απασχόλησης.»

Άρθρο 4

1. Να παραμείνει ως έχει — εκτός από ενδεχόμενη αντικατάσταση της φράσης «οικονομία της ανοικτής αγοράς» με τη φράση «οικονομία της ανοιχτής και κοινωνικής αγοράς».

2. ... στην καθιέρωση ενιαίου νομίσματος, του ευρώ, και τον καθορισμό ..., πρωταρχικός στόχος των οποίων είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, και, υπό την επιφύλαξη του στόχου αυτού, η υποστήριξη των γενικών οικονομικών πολιτικών στην Κοινότητα, που ορίζονται στο άρθρο 2, (να χρησιμοποιηθεί η διατύπωση του άρθρου 105!) σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής (και κοινωνικής) αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.

3. ... σταθερό ισοζύγιο πληρωμών, προκειμένου να καταστεί δυνατή η σταθερή και υγιής παρακολούθηση των στόχων σχετικά με την ανάπτυξη και την απασχόληση που ορίζονται στο άρθρο 2.

Άρθρο 16

Το εν λόγω άρθρο δεν είναι ιδιαίτερα σαφές. Αν δεν τροποποιηθεί θα μπορούσε στο τέλος να γίνει η ακόλουθη προσθήκη: ... οι οποίες να επιτρέπουν την εκπλήρωση του σκοπού τους. Αυτό ισχύει, επίσης, για δημόσιους και ιδιωτικούς οργανισμούς και επιχειρήσεις που προσφέρουν υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

4.5.2. Η αρχή της επικουρικότητας πρέπει να διατυπωθεί με πιο ισορροπημένο τρόπο: το άρθρο 5 θα μπορούσε να τροποποιηθεί ως εξής:

Άρθρο 5

Η Κοινότητα δρα μέσα στα όρια των αρμοδιοτήτων που της αναθέτει και των στόχων που ορίζει η παρούσα Συνθήκη. Στο σημείο αυτό βρίσκει εφαρμογή η ακόλουθη αρχή: Οι αρμοδιότητες που ασκούνται καλύτερα σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, πρέπει να εξακολουθήσουν να εφαρμόζονται από αυτά. Ωστόσο, οι αρμοδιότητες που εφαρμόζονται καλύτερα ή ακόμη και αποκλειστικά σε κοινοτικό επίπεδο είναι ανάγκη να απονεμηθούν σε αυτό, με διατήρηση των αρχών της δημοκρατικής νομιμότητας και του ελέγχου.

Στους τομείς που ... (να παραμείνει).

4.5.3. Σε ό,τι αφορά τη φορολογική πολιτική, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στις πρόσφατες γνωμοδοτήσεις της με θέμα «Φορολογική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση — Προτεραιότητες για τα προσεχή έτη»⁽²⁾ και «Η άμεση φορολογία των επιχειρήσεων»⁽³⁾. Σχετικά με το πρόβλημα της ομοφωνίας, η διαδικασία ενισχυμένης συνεργασίας για μια ομάδα κρατών μελών που ορίζεται στη Συνθήκη της Νίκαιας θα ήταν δυνατό να αποτελέσει πρότυπο σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες. Αναφορικά με το άρθρο 93 της Συνθήκης, θα ήταν δυνατό, σε ό,τι αφορά την ομοφωνία να εισαχθεί μια μορφή «λύσης των προδικεσμών».

(1) Σχετικά με την «Ενοποιημένη απόδοση της συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας», ΕΕ C 340 της 10.11.1997, σ. 173-308.

(2) ΕΕ C 48 της 21.2.2002, σ. 73 (ΕCO/072).

(3) ΕΕ C 241 της 7.10.2002, σ. 75.

Άρθρο 93

Η τροποποίηση του παρόντος άρθρου προκαλεί βασικά ερωτήματα, επομένως, θα πρέπει να εξετασθεί εάν μπορεί να γίνει προσθήκη της ακόλουθης πρότασης: ... στην προθεσμία του άρθρου 14. Σε περίπτωση που δεν υπάρξει ομόφωνη απόφαση, καίτοι η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο με πλειοψηφία των μελών του, έχουν διαπιστώσει σημαντική αλλοίωση του ανταγωνισμού, τότε μετά τρία έτη από τη διαπίστωση αυτή και κατόπιν ακροάσεως της ΕΟΚΕ, το Συμβούλιο δύναται να αποφασίσει για τα απαραίτητα μέτρα σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζει το άρθρο 251.

4.5.4. Σύμφωνα με το άρθρο 98 επιβάλλεται να αναγνωρισθεί ότι η Κοινότητα ασκεί οικονομική πολιτική. Η διατύπωση μπορεί να έχει την εξής μορφή:

Άρθρο 98

Τα κράτη μέλη και η Κοινότητα ασκούν την οικονομική πολιτική τους με σκοπό να συμβάλλουν στην υλοποίηση των στόχων της Κοινότητας, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 2, και βάσει των γενικών προσανατολισμών που αναφέρονται στο άρθρο 99 παράγραφος 2. Τα κράτη μέλη και η Κοινότητα δρουν σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοικτής (και κοινωνικής) αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό ...

4.5.5. Το άρθρο 99 θα πρέπει να αναθεωρηθεί σημαντικά προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθοι τομείς:

- α) Η Επιτροπή οφείλει σύμφωνα με το συντονισμό της οικονομικής πολιτικής να εκπροσωπεί ρητώς να κοινοτικά συμφέροντα και να αναλάβει την εκπροσώπηση της Κοινότητας και της Νομισματικής Ένωσης έναντι τρίτων σε ό,τι αφορά οικονομικά ζητήματα.
- β) Ο ρόλος του Κοινοβουλίου και της ΕΟΚΕ χρειάζεται να καθοριστεί σαφώς.
- γ) Η διαδικασία της εκπόνησης των αρχών οικονομικής πολιτικής πρέπει να καθοριστεί σε αναλογία με την εκπόνηση κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση (άρθρο 128) συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος υποβολής προτάσεων από την Επιτροπή.
- δ) Κατά την παρακολούθηση της εφαρμογής των αρχών οικονομικής πολιτικής θα πρέπει να γίνει αναφορά στο ρόλο της Στατιστικής Υπηρεσίας της Κοινότητας καθώς και των διαφόρων διαδικασιών συντονισμού.
- ε) Το Συμβούλιο Ecofin για το ευρώ θα πρέπει να λάβει θεσμική υπόσταση για μια μεταβατική περίοδο, να υπογραμμιστεί η σημασία του συνδυασμού νομισματικής πολιτικής, δημοσιονομικής πολιτικής και εξέλιξης των μισθών (δέσμη πολιτικών) για την υλοποίηση των στόχων για την ανάπτυξη και την απασχόληση που ορίζονται στο άρθρο 2 και να θεσπιστεί μακροοικονομικός διάλογος.

στ) Σε περίπτωση αποκλίσεων από τις αρχές της οικονομικής πολιτικής, η Επιτροπή να πρέπει να έχει το δικαίωμα πρώτης προειδοποίησης και το Συμβούλιο να διατυπώνει επίσημη σύσταση. Σε ορισμένες περιπτώσεις πρέπει να εκσυγχρονίζονται οι αρχές της οικονομικής πολιτικής.

ζ) Η νομική βάση του παράγωγου δικαίου στο τομέα του συντονισμού της οικονομικής πολιτικής θα πρέπει να είναι διατυπωμένη με τέτοιο τρόπο ώστε οι νέες πτυχές της οικονομικής πολιτικής και οι προϋποθέσεις των διαδικασιών συντονισμού κ.λπ. να μπορούν να ρυθμιστούν με διαφανώς μέσω του παράγωγου δικαίου χωρίς να πρέπει να αναθεωρείται κάθε φορά η Συνθήκη ή να αναπτύσσονται αντ' αυτού άτυπες και μη διαφανείς διαδικασίες και μέθοδοι.

Βάσει των προαναφερθέντων, το άρθρο 99 θα μπορούσε να αναδιατυπωθεί ως εξής:

Άρθρο 99

(1) Τα κράτη μέλη θεωρούν τις οικονομικές τους πολιτικές θέμα κοινού ενδιαφέροντος. Ο συντονισμός της οικονομικής πολιτικής πραγματοποιείται από το Συμβούλιο, ενώ η Επιτροπή εκπροσωπεί τα συμφέροντα ολόκληρης της Κοινότητας και της Νομισματικής Ένωσης (βλέπε άρθρο 213). Ολόκληρη η Κοινότητα και η Νομισματική Ένωση εκπροσωπούνται έναντι τρίτων από την Επιτροπή όταν πρόκειται για ζητήματα οικονομικής πολιτικής. Το Κοινοβούλιο, για τις περιπτώσεις που η Συνθήκη δεν προβλέπει τη διαδικασία που ορίζει το άρθρο 252, και η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θα συμμετάσχουν σε ακρόαση για όλα τα σημαντικά ζητήματα οικονομικής πολιτικής.

(2) Βάσει της ετήσιας οικονομική έκθεσης της Επιτροπής και λαμβάνοντας υπόψη τη γνωμοδότηση του Συμβουλίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ελέγχει κάθε χρόνο την οικονομική κατάσταση και την πορεία της οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας και συνάγει τα συμπεράσματά του (σε αναλογία με το άρθρο 128).

Η Επιτροπή, στην ετήσια έκθεσή της, εκφράζει την άποψή της για τις ετήσιες αξιολογήσεις της ανεξάρτητης ευρωπαϊκής ομάδας εμπειρογνομώνων σχετικά με τη γενική οικονομική πορεία της Κοινότητας, η οποία ορίζεται στο άρθρο 95-5.

(2α) Βάσει των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου το Συμβούλιο, κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής και μετά από ακρόαση του Κοινοβουλίου και της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, αποφασίζει την εκπόνηση σύστασης που θα καθορίζει τις αρχές της οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας και των κρατών μελών. Κάθε τρία χρόνια τουλάχιστον, η εν λόγω σύσταση θα περιλαμβάνει όλους τους σημαντικούς τομείς οικονομικής πολιτικής. Το Συμβούλιο θα ενημερώνει το Κοινοβούλιο για την εν λόγω σύσταση.

(3) Η πρώτη παράγραφος δεν τροποποιείται εκτός από την τελευταία φράση ... και πραγματοποιεί τουλάχιστον μια φορά το χρόνο συνολική αξιολόγηση κατόπιν προτάσεως της Επιτροπής.

Δεύτερη παράγραφος: να προστεθεί η ακόλουθη πρόταση: Η Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πραγματοποιεί στο πλαίσιο της παρακολούθησης τις απαραίτητες στατιστικές. Οι σχετικές λεπτομέρειες θα αποφασιστούν βάσει του άρθρου 99-5.

(3α) Σύμφωνα με τις ανάγκες συντονισμού στους μεμονωμένους τομείς οικονομικής πολιτικής και την ανάγκη που προκύπτει κάθε φορά για συμπερίληψη των κοινοτικών συμφερόντων, μπορούν να αποφασιστούν διαφορετικές διαδικασίες συντονισμού λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων για διαφάνεια βάσει του άρθρου 95-5.

(3β) Για όσο διάστημα δεν θα συμμετάσχουν όλα τα κράτη μέλη στη Νομισματική Ένωση, τα ζητήματα οικονομικής πολιτικής που σχετίζονται με τη Νομισματική Ένωση θα συζητούνται στο πλαίσιο ειδικής σύστασης του Συμβουλίου (Ecofin για το ευρώ) κατά την οποία τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στη Νομισματική Ένωση θα έχουν δικαίωμα ψήφου. Βάσει εκθέσεων της Επιτροπής και της ΕΚΤ που λαμβάνουν υπόψη και την εξέλιξη της εξωτερικής οικονομικής πολιτικής, το Συμβούλιο Ecofin για το ευρώ θα εξετάζει σε τακτά χρονικά διαστήματα και με την επιφύλαξη των άρθρων 101-105, καθώς και με σεβασμό της αυτονομίας των διάφορων παραγόντων και των βασικών αρχών του άρθρου 4.3, πως η συνεργασία μεταξύ της νομισματικής πολιτικής, των δημοσιονομικών πολιτικών και των μισθολογικών εξελίξεων μπορεί να βελτιωθεί σε σχέση με την πραγμάτωση των στόχων του άρθρου 2 δηλαδή της ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης. Οι διατάξεις των άρθρων 104 και 105 δεν θα επηρεαστούν από τα προαναφερθέντα. Ενδεχόμενες συστάσεις και άλλες αποφάσεις θα ληφθούν από το Συμβούλιο Ecofin για το ευρώ με ειδική πλειοψηφία των μελών του βάσει προτάσεως της Επιτροπής. Για βασικά ζητήματα θα προηγείται ακρόαση με το Κοινοβούλιο και την ΟΚΕ. Οι λεπτομέρειες που αφορούν τη λειτουργία του Συμβουλίου Ecofin για το ευρώ θα αποφασιστούν βάσει του άρθρου 99-5.

(3γ) Τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο θα πραγματοποιείται «μακροοικονομικός διάλογος» στον οποίο θα συμμετέχουν το Συμβούλιο, η Επιτροπή, η ΕΚΤ και οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι (βλέπε άρθρα 138 και 139), καθώς επίσης και ένας εκπρόσωπος του Κοινοβουλίου και της ΟΚΕ υπό το καθεστώς παρατηρητή. Βάσει εκθέσεως της Επιτροπής (και της ΕΚΤ) θα συζητούνται στο πλαίσιο του διαλόγου η οικονομική κατάσταση, οι οικονομικές προοπτικές και ζητήματα οικονομικής πολιτικής που αφορούν τα γενικότερα συμφέροντα της Κοινότητας, και με την επιφύλαξη των άρθρων 101-105, καθώς και με σεβασμό της αυτονομίας των διάφορων παραγόντων και των βασικών αρχών του άρθρου 4.3, πως η συνεργασία μεταξύ της νομισματικής, της δημοσιονομικής και της μισθολογικής πολιτικής μπορεί να βελτιωθεί σε σχέση με την πραγμάτωση των στόχων του άρθρου 2 δηλαδή της ανάπτυξης, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης.

Ο εν λόγω διάλογος δεν θα πρέπει να αποτελέσει δεσμευτικό εκ των προτέρων συντονισμό νομισματικής πολιτικής, δημοσιονομικής πολιτικής και εξέλιξης των μισθών, αλλά να συντελεί στην ενημέρωση των μεμονωμένων φορέων και ομάδων φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα μακροοικονομικής πολιτικής σχετικά με την αξιολόγηση της κατάστασης και τις προοπτικές δράσης, με πλήρη σεβασμό της αυτονομίας τους.

Στο πλαίσιο του παραπάνω διαλόγου η Επιτροπή εκπροσωπεί τα κοινοτικά συμφέροντα. Οι κοινωνικοί εταίροι έχουν τη δυνατότητα, εφόσον το επιθυμούν, να καταρτίσουν κοινή γνωμοδότηση. Σύμφωνα με το άρθρο 138-1, η Επιτροπή υποστηρίζει το διάλογο των κοινωνικών εταίρων.

Ο μακροοικονομικός διάλογος πραγματοποιείται πρακτικά υπό την προεδρεία των υπηρεσιών της Επιτροπής και πολιτικά υπό την προεδρεία του Προέδρου του Συμβουλίου.

Οι περαιτέρω λεπτομέρειες θα αποφασιστούν σύμφωνα με τα όσα ορίζει το άρθρο 99-5.

(4) Νέα πρώτη υποπαράγραφος: Σε περίπτωση που η Επιτροπή διαπιστώσει ότι εγκυμονεί ο κίνδυνος παρέκκλισης της οικονομικής πολιτικής των κρατών μελών από τα όσα ορίζει το άρθρο 99, παράγραφος 2, ή σε περίπτωση που απειλείται η ορθή λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, δύναται η Επιτροπή να αποστείλει έγκαιρη προειδοποίηση στο συγκεκριμένο κράτος μέλος και το Συμβούλιο. Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι η διαδικασία που ορίζει το άρθρο 99-3, πρώτη παράγραφος, έχει παραβιαστεί ή πρόκειται κατά πάσα πιθανότητα να παραβιαστεί, το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία των μελών του και βάσει προτάσεως της Επιτροπής δύναται να αποστείλει τις απαραίτητες συστάσεις στα συγκεκριμένα κράτη μέλη. Οι εν λόγω συστάσεις υποβάλλονται δημοσίως.

(4) Νέα δεύτερη υποπαράγραφος: Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι στο πλαίσιο της διαδικασίας που ορίζει το άρθρο 99-3, πρώτη παράγραφος, ορισμένα γενικά τμήματα των αρχών που αναφέρονται στο άρθρο 99, παράγραφος 2, πρέπει να διατυπωθούν εκ νέου λόγω των γενικότερων ή/και διεθνών οικονομικών εξελίξεων, το Συμβούλιο δύναται, βάσει προτάσεως της Επιτροπής, να αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία των μελών του τις απαραίτητες προσαρμογές της σύστασης. Η εν λόγω σύσταση υποβάλλονται δημοσίως.

(4) Η πρώην δεύτερη υποπαράγραφος αποτελεί τη νέα τρίτη υποπαράγραφο, χωρίς τροποποιήσεις εκτός από τη διαγραφή της τελευταίας φράσης: ... «εάν το Συμβούλιο έχει ανακοινώσει δημοσία τις συστάσεις του».

(5) Νέα διατύπωση: Το Συμβούλιο, βάσει προτάσεως της Επιτροπής, μπορεί, ακολουθώντας τη διαδικασία που ορίζει το άρθρο 252, να θεσπίζει τις λεπτομέρειες της διαδικασίας συντονισμού που αναφέρονται στο παρόν άρθρο 99.

4.5.6. Το άρθρο 114 της Συνθήκης, το οποίο ορίζει τη διάλυση της Νομισματικής Επιτροπής και την αντικατάστασή της από την Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή στην οποία αποδίδει τη λειτουργία επιτροπής μόνιμων αντιπροσώπων των κρατών μελών (άρθρο 207) στον τομέα της οικονομικής πολιτικής χωρίς, ωστόσο, να καθορίζει τις σχέσεις της με την Επιτροπή Οικονομικής Πολιτικής (απόφαση του Συμβουλίου 18.4.1974:

74/122/ΕΟΚ) και την Επιτροπή Απασχόλησης (άρθρο 103), θα πρέπει να αναθεωρηθεί ουσιαστικά. Προκειμένου να θεσπιστεί η απαραίτητη διαφάνεια (και για να αποφευχθεί η σύσταση ενός μη διαφανούς και μη ελέγξιμου κέντρου δύναμης) θα πρέπει η

Συνθήκη στο σημείο αυτό να περιοριστεί σε απλές ρυθμίσεις πλαισίου και να προωθηθεί η θέσπιση των επιμέρους διατάξεων στο παράγωγο δίκαιο, όπως προκύπτουν από το άρθρο 99-5, σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 252.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για:

- την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1210/90 του Συμβουλίου όσον αφορά τους δημοσιονομικούς και χρηματοοικονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στον ευρωπαϊκό οργανισμό περιβάλλοντος και στο ευρωπαϊκό δίκτυο πληροφοριών και παρατηρήσεων σχετικά με το περιβάλλον καθώς και την πρόσβαση στα έγγραφα του εν λόγω οργανισμού»,
- την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 178/2002 σχετικά με τους δημοσιονομικούς και χρηματοοικονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται στην Ευρωπαϊκή Αρχή για την ασφάλεια των τροφίμων, καθώς και την πρόσβαση στα έγγραφα της εν λόγω Αρχής»,
- την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1592/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους κοινούς κανόνες στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας και την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για την ασφάλεια των αερομεταφορών», και
- την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1406/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ναυτικής Ασφάλειας»

(COM(2002) 406 τελικό — 2002/0169 (COD) — 2002/0179 (COD) — 2002/0181(COD) — 2002/0182 (COD))

(2003/C 85/17)

Στις 23 Σεπτεμβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 157 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τις παραπάνω προτάσεις.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 54 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Ο νέος Δημοσιονομικός Κανονισμός για τη δημοσιονομική διαχείριση των ΕΚ ⁽¹⁾, οποίος θα αρχίσει να ισχύει από την 1η Ιανουαρίου 2003, εισάγει κυρίως μία νέα προσέγγιση για το δημοσιονομικό και χρηματοοικονομικό καθεστώς των αποκεντρωμένων κοινοτικών οργανισμών.

2. Η έναρξη ισχύος του εν λόγω κανονισμού απαιτεί την εισαγωγή τροποποιήσεων στις βασικές ιδρυτικές πράξεις των σχετικών οργανισμών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται:

— ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (Κοπεγχάγη) ⁽²⁾

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1605/2002 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2002, για τη θέσπιση του Δημοσιονομικού Κανονισμού που ισχύει για τη δημοσιονομική διαχείριση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 248 της 16.9.2002, σ. 1) — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 260 της 17.9.2002, σ. 42.

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 1210/90 του Συμβουλίου, της 7ης Μαΐου 1990, για την ίδρυση του ευρωπαϊκού οργανισμού περιβάλλοντος και του ευρωπαϊκού δικτύου πληροφοριών και παρατηρήσεων σχετικά με το περιβάλλον (ΕΕ L 120 της 11.5.1990, σ. 1) — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 56 της 7.3.1990, σ. 20.

- η Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων ⁽¹⁾
- η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία για την Ασφάλεια των Αερομεταφορών ⁽²⁾

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, ο οποίος ορίζει τις αρχές και τους γενικούς κανόνες της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, ιδρύει την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων και εγκαθιδρύει της διαδικασίες ασφάλειας για τα είδη διατροφής (ΕΕ L 31 της 1.2.2002, σ. 1) — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 155 της 29.5.2001, σ. 32.

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1592/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους κοινούς κανόνες στον τομέα της πολιτικής αεροπορίας και την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας για την ασφάλεια των αερομεταφορών. (ΕΕ L 240 της 7.9.2002, σ. 1) — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 221 της 7.8.2002, σ. 38.

- ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Ναυτικής Ασφάλειας ⁽³⁾

3. Η τροποποίηση των ιδρυτικών πράξεων των εν λόγω οργανισμών προϋποθέτει τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ.

4. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιδοκιμάζει τις προτάσεις της Επιτροπής.

⁽³⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1406/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ναυτικής Ασφάλειας (ΕΕ L 208 της 5.8.2002, σ. 1) — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 221 της 7.8.2002, σ. 54.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Οικονομική και κοινωνική επίπτωση της διεύρυνσης στις υποψήφιες χώρες»

(2003/C 85/18)

Στις 16 και 17 Ιανουαρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 23 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Το τμήμα «Εξωτερικών Σχέσεων» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του, στις 7 Νοεμβρίου 2002 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Δημητριάδη και της συνεισηγήτριας κας Belabed.

Κατά τη 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 98 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές.

Περίληψη

Η παρούσα γνωμοδότηση αποτελεί έμπρακτη απόδειξη του ιδιαίτερου ενδιαφέροντος που επιδεικνύει η ΕΟΚΕ για την ολοκλήρωση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων των υποψηφίων χωρών στα πλαίσια της διεύρυνσης, ακόμα κι αν παραμένουν σε εκκρεμότητα ορισμένες σημαντικές παράμετροι. Η διεύρυνση εισάγει την ΕΕ στη μεγαλύτερη δοκιμασία από τη δημιουργία της αλλά ταυτόχρονα θέτει τη μεγάλη πρόκληση ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του Συμβουλίου της Λισαβόνας καθιστώντας την ΕΕ την πιο ανταγωνιστική οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η ΕΟΚΕ στηρίζει με κάθε τρόπο τη διεύρυνση και συμμερίζεται την άποψη της Προεδρίας της Δανίας, ότι το χρονοδιάγραμμα για τη διεύρυνση της ΕΕ θα πρέπει να γίνει σεβαστό, λαμβάνοντας υπόψη την πρόοδο, η οποία έχει επιτευχθεί από το κάθε κράτος μέλος ξεχωριστά.

Η ΕΟΚΕ προσφέρει ποικιλοτρόπως την υποστήριξή της στη διαδικασία της διεύρυνσης και ειδικότερα στην ανάπτυξη συνεργασιών και υποστήριξης προς τις κοινωνικοεπαγγελματικές οργανώσεις, τους κοινωνικούς εταίρους και τις εξειδικευμένες ΜΚΟ των υπό διεύρυνση χωρών, ώστε: α) να λειτουργήσουν παραγωγικά σε εθνικό επίπεδο, β) να οργανωθούν καλύτερα αποκτώντας την

αναγκαία τεχνογνωσία, γ) να μπορέσουν να συμμετέχουν στην επίλυση προβλημάτων σε τοπικό επίπεδο και δ) να συμμετάσχουν στις ευρωπαϊκές διεργασίες συμμετέχοντας ενεργά. Η ΕΟΚΕ στρατεύεται στην ιδέα αυτή και θα καταβάλλει κάθε προσπάθεια προς το σκοπό αυτό και μετά την ένταξη των χωρών η οποία δεν θα αποτελέσει και τη λύση όλων των κοινωνικοοικονομικών τους προβλημάτων. Η ΕΟΚΕ δεσμεύεται να προωθήσει τη διεύρυνση ως ένα οριζόντιο θέμα στο σύνολο των εργασιών της σύμφωνα με τους στόχους του προγράμματος δράσης για τη διεύρυνση το 2002.

1. Εισαγωγή

1.1. Η διαδικασία της διεύρυνσης αποτελεί μια δυναμική πορεία για την ενοποίηση της Ευρώπης ενδυναμώνοντας την ειρήνη, την ασφάλεια και την ευημερία σε όλη την ήπειρο. Κατά την διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας, κάτω από ιδιαίτερα αντίξοες συνθήκες οι υποψήφιες προς ένταξη χώρες έχουν πραγματοποιήσει ιδιαίτερα σημαντική οικονομική και διοικητική πρόοδο στην πορεία για την ένταξή τους στην ΕΕ. Παρόλα αυτά, απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες έτσι ώστε να διατηρηθεί αυτή η πρόοδος, ιδιαίτερα τα επόμενα χρόνια, τα οποία και θεωρούνται κρίσιμα αφενός για την επιτυχή έκβαση των ενταξιακών διαπραγματεύσεων για την τελική συμμετοχή τους και αφετέρου για την αντιμετώπιση των προβλημάτων προσαρμογής που θα παρουσιασθούν με την ουσιαστική και πλήρη εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου (acquis).

Το όραμα για τη δημιουργία μιας Ενωμένης Ευρώπης μιας μεγάλης ενιαίας αγοράς με περισσότερους από πεντακόσια εκατομμύρια Ευρωπαίους προερχόμενους και από τις υπό διεύρυνση χώρες, θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί εφόσον α) οι οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές στις χώρες αυτές προχωρήσουν με ταχείς ρυθμούς και χωρίς οποιεσδήποτε παλινδρομήσεις (1) και β) το επιτρέψουν οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, δηλαδή εάν οι πολίτες των υπό διεύρυνση χωρών αποδεχθούν τα νέα δεδομένα και αισθανθούν ασφαλείς μέσα στην Ενωμένη Ευρώπη.

1.2. Οι υποψήφιες χώρες αντιμετωπίζουν διπλή πρόκληση: ενώ εξακολουθούν να μοχθούν για τη μεταρρύθμιση του όλου πολιτικού, οικονομικού και κοινωνικού τους συστήματος, είναι απαραίτητο ταυτόχρονα να προσαρμοστούν άμεσα και στο κοινοτικό κεκτημένο (acquis). Πρόκειται για δύο παράλληλες, πολλές φορές επικαλυπτόμενες, αλλά οπωσδήποτε διακεκριμένες διεργασίες, που επιβάλλονται από μια ολόκληρη σειρά δεσμεύσεων και υποχρεώσεων σε διεθνείς φορείς, οι οποίοι δίνουν πολλές φορές διαφορετικές πολιτικές και οικονομικές κατευθύνσεις, ο καθένας με βάση τις δικές του στρατηγικές και κοινωνικά πρότυπα. Η ένταξη στην ΕΕ, συνεπώς, επηρεάζεται πάρα πολύ από τη μετάβαση και το αντίστροφο. Εκτός από τις οικονομικές και κοινωνικές

επιπτώσεις της διεύρυνσης στις υποψήφιες χώρες, στην ΕΕ θα υπάρξει επίσης σημαντική επίδραση των συστημάτων που θα καθιερωθούν στις υποψήφιες χώρες, όταν οι χώρες αυτές ενταχθούν στην ΕΕ. Η επίδραση αυτή δεν φαίνεται να έχει συνειδητοποιηθεί σε όλη της την έκταση από τα σημερινά κράτη μέλη.

1.3. Κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου για τη Διεύρυνση στις 16 Νοεμβρίου 2000 (στις Βρυξέλλες) που διεξήχθη υπό την αιγίδα της ΕΟΚΕ αντιπρόσωποι από διάφορες κοινωνικές ομάδες συζήτησαν την πραγματική κατάσταση και την επίδραση της προσχώρησης στην ΕΕ των Υποψήφιων Χωρών. Το Συνέδριο «επισημάνε προς το Συμβούλιο και τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά όργανα, καθώς επίσης και τις Κυβερνήσεις των Υποψήφιων Χωρών την ανάγκη να στηριχθούν κατάλληλα οι προσεχείς εντάξεις των νέων μελών προς όφελος της Κοινωνίας των Πολιτών. Επίσης το Συνέδριο εξέφρασε την πεποίθηση ότι η αειφόρος και επιτυχής διεύρυνση της ΕΕ από την προσχώρηση των υποψήφιων χωρών σε αυτή, βασίζεται κυρίως στην επιτυχή εμπλοκή των ενδιαφερόμενων στις προπαρασκευαστικές προσπάθειες».

1.4. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων στην ΕΟΚΕ για τη διεύρυνση από 5 έως και 7 Νοεμβρίου του 2001 (2), ο αρμόδιος Επίτροπος για τη Διεύρυνση, Gunter Verheugen, ζήτησε από την ΕΟΚΕ να επικεντρώσει την προσοχή της στις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις που θα έχει η διεύρυνση στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες.

1.5. Επιπρόσθετα, τα μέλη των Μικτών Συμβουλευτικών Επιτροπών (JCC) με τις υποψήφιες χώρες έχουν κληθεί (3) να βοηθήσουν στη διασφάλιση της επιτυχούς διεύρυνσης τόσο για την ΕΕ όσο και για τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες. Στις συναντήσεις τίθενται τα σημαντικότερα προβλήματα που αφορούν τις υπό διεύρυνση χώρες και στο διάλογο που διεξάγεται χωρίς περιορισμούς αντιμετωπίζονται κάποια από τα σημαντικά ερωτήματα που αφορούν τις εκταμιεύσεις, και ποσοστώςσεις για την γεωργία, την περιφερειακή πολιτική, τη γραφειοκρατία στη δημόσια διοίκηση, την έλλειψη κοινωνικού διαλόγου, την ελεύθερη μετακίνηση προσώπων, τις αιτίες των καθυστερήσεων που σημειώνονται στις χρηματοδοτήσεις από την ΕΕ, τη συνεισφορά των ΜΜΕ στις οικονομίες, την περιορισμένη έρευνα σε επιστημονικό επίπεδο, την επαγγελματική εκπαίδευση, τη χαμηλή ανταγωνιστικότητα, και τέλος το έλλειμμα πληροφόρησης σχετικά με τη διεύρυνση που υφίσταται στους πολίτες των υποψήφιων χωρών.

1.5.1. Τα κριτήρια για την εκτίμηση της προόδου κάθε χώρας, όπως αυτά έχουν διατυπωθεί στο Συμβούλιο Κορυφής της Κοπεγχάγης το 1993, παραμένουν σε ισχύ έως και σήμερα. Οι υποψήφιες χώρες συνεχίζουν να πληρούν τα πολιτικά κριτήρια της Κοπεγχάγης εκτός της περίπτωσης της Τουρκίας. Σε μεγάλο βαθμό έχει επιτευχθεί πρόοδος στην εμβάθυνση και στην παγίωση της δημοκρατίας, στο σεβασμό της έννομης τάξης, στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην ενδυνάμωση των δημοκρατικών δομών στις περισσότερες υπό διεύρυνση χώρες.

(1) Βλέπε επίσης τις γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ: «Η απασχόληση και η κοινωνική κατάσταση στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης», ΕΕ C 193 της 10.7.2001 και «Η διεύρυνση της ΕΕ: η πρόκληση που αντιμετωπίζουν οι υποψήφιες χώρες όσον αφορά την εκπλήρωση των οικονομικών κριτηρίων για την ένταξη», ΕΕ C 193 της 10.7.2001.

(2) Συνοπτική Έκθεση με θέμα τις Συναντήσεις για τη Διεύρυνση στην ΕΟΚΕ, 5-7 Νοεμβρίου 2001.

(3) Διάσκεψη κατά την Εβδομάδα Διεύρυνσης στην ΕΟΚΕ με θέμα «Προς μια εταιρική σχέση για την οικονομική μεγέθυνση και τα κοινωνικά δικαιώματα», 14-17 Νοεμβρίου 2000.

1.6. Η όλη προσπάθεια όμως θα πρέπει να εστιαστεί στην ικανότητα των υποψηφίων προς ένταξη χωρών να ολοκληρώσουν και ιδιαίτερα να μετατρέψουν σε εθνική νομοθεσία το κοινοτικό κεκτημένο. Είναι αξιοσημείωτο ότι ενώ είχαν ψηφισθεί τόσοι πολλοί νόμοι για την ολοκλήρωση του κοινοτικού κεκτημένου, δεν συνοδεύονται από τα αναγκαία υποστηρικτικά μέτρα και κυρίως δεν γνωρίζουμε τις επιπτώσεις που θα υπάρξουν όταν αυτοί εφαρμοσθούν στην πράξη και πλήρως. Γενικά οι υποψήφιες χώρες, στα πλαίσια της διεύρυνσης, έχουν σαφείς στόχους να πετύχουν, πράγμα που τις βοηθά ιδιαίτερα στον καθορισμό των προτεραιοτήτων τους και στην επιτάχυνση συγκεκριμένων διαδικασιών εξυγίανσης.

Η γνωμοδότηση εξετάζει τα εξής θέματα κατά προτεραιότητα:

2. Παρούσα οικονομική κατάσταση — Αναδιάρθρωσεις

2.1. Οικονομικά δεδομένα — Στατιστικές

2.1.1. Κατά μέσο όρο η αύξηση του πραγματικού ΑΕγχΠ για τις 10 από τις υποψήφιες χώρες άγγιξε σχεδόν το 5 % το 2001. Στο πρώτο μισό του 2001 παρατηρήθηκε μια επιβράδυνση στην αύξηση του ΑΕγχΠ στις υποψήφιες χώρες. Το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ σαν ποσοστό επί του μέσου όρου της ΕΕ (μετρούμενο σε πρότυπα αγοραστικής δύναμης, PPS) έφθασε το 39 % το 2000, έναντι 38 % το 1999 για τις 10 χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Το συνολικό ΑΕΠ των υπό διεύρυνση χωρών αποτελεί μόνο το 5 % του ΑΕΠ της ΕΕ (1). Οι μεγάλες αυξήσεις στην τιμή του πετρελαίου ώθησαν τον πληθωρισμό από το 10 % στο 15 % το 2000. Παρά τη σχετικά καλή αναπτυξιακή επίδοση, η ανεργία αυξήθηκε από σχεδόν 11 % σε 12,5 % το έτος 2000, και σε 18 % το 2001 (ακόμη και του 25-31 % σε μερικές περιοχές (2)). Η αύξηση της ανεργίας υποδηλώνει αρνητική επίπτωση των διαρθρωτικών αλλαγών στο εργατικό δυναμικό, στρεβλώσεις στην αγορά εργασίας και ανεπιτυχή συνδυασμό των επαγγελματικών ικανοτήτων με τις ανάγκες της προσφοράς εργασίας.

2.1.2. Η κατάρρευση του συστήματος της συγκεντρωτικής οικονομίας το 1989 και η μετάβαση στην ελεύθερη αγορά, έχουν δημιουργήσει μία νέα αντίληψη για τις οικονομικές, κοινωνικές και επιχειρηματικές διαδικασίες στις υπό ένταξη χώρες, με παράλληλη στροφή του οικονομικού προσανατολισμού τους από την Ανατολή προς τη Δύση. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι πολίτες αντέδρασαν έντονα στην βίαιη αλλαγή των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών λόγω: α) του αυξημένου πολιτικού και κοινωνικοοικονομικού κόστους μετάβασης, β) της αναποτελεσματικότητας των δημοσίων διοικήσεων και γ) την κατάρρευση των εσωτερικών μηχανισμών και διαδικασιών των οικονομιών.

2.1.3. Η αναδιάρθρωση της οικονομίας έχει δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας στους νέους τομείς της και παράλληλα έχει εξαφανίσει έναν μεγάλο αριθμό θέσεων εργασίας στους παραδοσιακούς κλάδους, αφήνοντας έτσι υψηλή ανεργία, ανεπαρκή υποδομή και δυσοίωνες προοπτικές σε μεγάλες γεωγραφικές περιοχές. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τα προβλήματα χρηματοδότησης, αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση για την ανάπτυξη των εν λόγω περιοχών. Απαιτείται επικέντρωση των προσπαθειών ώστε να συνδράμουν όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς στην ανάπτυξη στρατηγικής για τις περιοχές αυτές και τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για επενδύσεις και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Πέρα των μέτρων για την ανάπτυξη των προσόντων, θεωρούνται απαραίτητα στοιχεία η ενεργός πολιτική για την αγορά εργασίας, η βελτίωση των υποδομών, η ισόρροπη πολιτική για τις κοινωνικές παροχές, τα ημερομίσθια και τους μισθούς, ώστε να δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες τόσο για τους επενδυτές όσο και για τους εργαζόμενους να προσφέρουν και να επανδρώσουν τις νέες θέσεις εργασίας.

2.1.4. Οι εμπορικές συναλλαγές των υποψηφίων προς ένταξη χωρών αναδιάρθρωθηκαν σημαντικά τα τελευταία χρόνια με την ΕΕ να αποτελεί τον κυριότερο εμπορικό εταίρο για τις περισσότερες από αυτές. Επίσης, όπως ήταν αναμενόμενο, οι αυξημένες εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών δημιούργησαν ελλειμματικά εμπορικά ισοζύγια στην πλειονότητα των υπό ένταξης χωρών.

2.1.5. Οι νέες συνθήκες ανταγωνισμού όπως αυτές θα διαμορφωθούν με την ένταξη, πιθανότατα θα προκαλέσουν σημαντικές ανακατατάξεις σε νευραλγικούς τομείς της οικονομίας των χωρών (π.χ. γεωργία, μεταποίηση κ.λπ.). Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στην προετοιμασία όλων των εμπλεκόμενων παραγόντων σχετικά με τις νέες συνθήκες ανταγωνισμού που πρόκειται να προκύψουν με τη διεύρυνση και τις πιθανές επιπτώσεις που αυτές θα έχουν σε φαινομενικά «υγιείς» κλάδους.

2.2. Βιομηχανία — Υπηρεσίες — Εμπόριο

2.2.1. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις έχουν συμβάλει σημαντικά στην εξισορρόπηση του εξωτερικού χρέους σε όλες τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες. Επίσης, έχουν αποτελέσει σημαντική πηγή δημιουργίας θέσεων εργασίας εμποδίζοντας μια βαθιά κρίση στην απασχόληση τόσο στις μεγάλες επιχειρήσεις όσο και στον κλάδο των ΜΜΕ. Το κύριο μέρος των άμεσων ξένων επενδύσεων προέρχεται από τις ιδιωτικοποιήσεις κυρίως δημοσίων βιομηχανικών επιχειρήσεων που αποφέρουν τις περισσότερες εισροές κεφαλαίων. Το ένα πέμπτο των άμεσων ξένων επενδύσεων στον εμπορικό τομέα κατευθύνεται στους κλάδους εντάσεως εργασίας, όπως κλωστοϋφαντουργία, ρουχισμός, ηλεκτρικά μηχανήματα και αυτοκίνητα. Επίσης, οι άμεσες ξένες επενδύσεις παραμένουν ο κύριος μοχλός για την αντικατάσταση του απηρχαιωμένου πάγιου εξοπλισμού, την εισαγωγή και εκμάθηση νέων τεχνολογιών και νέων μορφών διαχείρισης, καθώς επίσης και των σύγχρονων εργαλείων προώθησης πωλήσεων. Η βαριά βιομηχανία, παρά τις

(1) Eurostat — Statistical Yearbook 2002.

(2) DIW-Εβδομαδιαία Επιδείνωση 1-2/02: Βασικές αρχές της ανάπτυξης της οικονομίας 2002-2003, Βερολίνο, 2002. Στατιστική Υπηρεσία: Ποσοστά ανεργίας στις περιφέρειες των υποψηφίων χωρών της Κεντρικής Ευρώπης, 2000.

σημαντικές μεταβολές που έχουν επέλθει, παραμένει σε πολλές περιοχές, κρίσιμος οικονομικός και κοινωνικός παράγοντας, ο οποίος αν δεν ενισχυθεί σημαντικά θα δημιουργήσει περαιτέρω κοινωνικά προβλήματα.

2.2.2. Οι ιδιωτικοποιήσεις έχουν αποτελέσει ένα εργαλείο κλειδί στη μεταβατική διαδικασία. Είχαν και έχουν ακόμη ποικίλο-μορφα αποτελέσματα όσον αφορά τη χώρα, τον τομέα, το μέγεθος των επιχειρήσεων, τη μέθοδο που επιλέχθηκε και το νομοθετικό και θεσμικό περιβάλλον. Σε πολλές περιπτώσεις, παρόλο που οι ιδιωτικοποιήσεις προώθησαν σημαντικά την παραγωγικότητα συγκεκριμένων επιχειρήσεων είχαν ως αποτέλεσμα την άνοδο της ανεργίας και την αύξηση της ανισότητας των εισοδημάτων.

2.2.3. Οι ιδιωτικοποιήσεις έχουν επεκταθεί από τη βιομηχανία και σε άλλους τομείς όπως επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, μεταφορές και ενέργεια, συνδυαζόμενες με προσπάθειες συνολικής αναδιάρθρωσης των τομέων αυτών. Η διαδικασία των τραπεζικών ιδιωτικοποιήσεων έχει ολοκληρωθεί στις περισσότερες από τις υποψήφιες χώρες αλλά παρόλα αυτά παρατηρούνται κυβερνητικές παρεμβάσεις σε κάποιες από τις κρατικές τράπεζες σε θέματα λειτουργίας αυτών και σε θέματα διαμόρφωσης πιστωτικών πολιτικών. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην έλλειψη διαδικασιών ιδιωτικοποιήσεων και σε άλλους χρηματοοικονομικούς τομείς στις υποψήφιες χώρες. Θα πρέπει να τονιστεί όμως ότι οι ιδιωτικοποιήσεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και ιδιαίτερα στον τραπεζικό τομέα, δεν αποτέλεσαν και ούτε αποτελούν πάντοτε την επίλυση όλων των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων.

2.2.4. Οι μεταφορές στις υποψήφιες χώρες αντιμετωπίζουν τεράστια πρόκληση μεταφοράς του κεκτημένου στη νομοθεσία και εφαρμογής του. Η διοικητική και οργανωτική στήριξη των χωρών αυτών θα πρέπει να συμπεριλάβει ειδικά μέτρα για την πρακτική εφαρμογή της νομοθεσίας για τις μεταφορές⁽¹⁾.

2.2.5. Η έλλειψη σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων αποτρέπει επενδύσεις στον αναπτυσσόμενο ιδιωτικό τομέα. Στις περισσότερες περιπτώσεις επιρόοδη πρόοδος απαιτείται πριν από την ένταξη των χωρών, έτσι ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα μεταφοράς των μηχανισμών καθορισμού της νομισματικής πολιτικής. Θα πρέπει να τονιστεί ότι η ύπαρξη ελέγχου νόμιμης λειτουργίας που έχει επιβληθεί στον τραπεζικό τομέα δεν σημαίνει και την ύπαρξη αντίστοιχων μηχανισμών επίβλεψης και σε άλλους τομείς όπου οι επιχειρήσεις με υπηρεσίες διαμεσολάβησης θα μπορούσαν να αναπτυχθούν προσφέροντας ανάπτυξη και αποτελεσματικότητα. Θα πρέπει να τονισθεί ότι οι μηχανισμοί ελέγχου δεν είναι οικονομικά απόλυτα ισχυροί και ασφαλείς, ενώ πολλές φορές δημιουργούν και σημαντικές επιβραδύνσεις και αναστολές στην

επιχειρηματική δραστηριότητα. Επίσης, η απουσία εταιριών παροχής αμοιβαίων εγγυήσεων για την ασφάλεια των πιστώσεων σε ΜΜΕ, αυξάνει σημαντικά το ρίσκο των επενδύσεων.

2.2.6. Οι αδικαιολόγητες καθυστερήσεις στις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις που αφορούν την ιδιοκτησία της γης, παραμένουν ως ο καθοριστικότερος παράγοντας για την μη ανάπτυξη στεγαστικών και κατασκευαστικών αγορών, κτηματαγορών με άμεσες αρνητικές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας, στην ανάπτυξη ΜΜΕ, νέων επιχειρήσεων και χρηματοοικονομικών διαμεσολαβητών. Επίσης, το συγκεκριμένο πρόβλημα αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για την είσοδο εγχώριων και ξένων επενδυτών τόσο σε αυτούς τους τομείς αλλά και σε πληθώρα άλλων, ιδιαίτερα μάλιστα αν συνδυαστεί με τα νομοθετικά κενά που υπάρχουν στα ιδιοκτησιακά δικαιώματα.

2.2.7. Στον τομέα της εσωτερικής αγοράς απαιτείται η εγκατάσταση και η ενδυνάμωση οριζοντίων υποδομών, ιδιαίτερα αυτών που διευκολύνουν το επιχειρηματικό περιβάλλον και την επιχειρηματικότητα. Μερικά παραδείγματα σε τομείς με μεγάλα περιθώρια βελτίωσης είναι τα εξής: Η εποπτεία των αγορών, η τυποποίηση, η πιστοποίηση, τα βιομηχανικά και πνευματικά δικαιώματα.

2.2.8. Ο ανταγωνισμός υπό την ευρεία έννοια έχει καλλιεργηθεί σαν οικονομική, κοινωνική και επιχειρηματική αρχή μόλις την τελευταία δεκαετία στις υπό ένταξη χώρες. Η πρόοδος που έχει σημειωθεί μέχρι τώρα θα πρέπει να διατηρηθεί και να επιταχυνθεί μέσα από τη δημιουργία θεσμικών οργάνων επίβλεψης του πλαισίου του ανταγωνισμού και των επιμέρους πολιτικών του όπως στην ΕΕ των δεκαπέντε.

2.2.9. Η έλλειψη της αναγκαίας κουλτούρας για την παραγωγή καινοτομίας καθώς και ο ασαφής προσδιορισμός της συνεισφοράς της έρευνας και της ανάπτυξης σε τομείς της οικονομίας χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής από τις υπό ένταξη χώρες.

2.3. Μικρομεσαίες επιχειρήσεις

2.3.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι οι ΜΜΕ αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή ανάπτυξης των χωρών ΚΑΕ λόγω της ευελιξίας και προσαρμοστικότητας που διαθέτουν ενώ αποτελούν και σημαντικούς παράγοντες μείωσης της ανεργίας. Οι επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι ΜΜΕ έχουν ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στη διαδικασία της διεύρυνσης. Η ΕΟΚΕ έχει μέχρι τώρα υποδείξει ότι «οι επιχειρήσεις συμβάλλουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και εισοδημάτων τα οποία θεωρούνται προαπαιτούμενα για την περαιτέρω οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη». Κατ' αυτόν τον τρόπο, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να ενθαρρυνθούν οι αρχές στις υποψήφιες χώρες ώστε να επιταχύνουν τους μηχανισμούς πληροφόρησης προς τις επιχειρήσεις που αφορούν το κοινοτικό κεκτημένο και να ενισχυθεί η φιλοσοφία της επιχειρηματικότητας στις ΜΜΕ.

2.3.2. Ο τομέας των ΜΜΕ έχει επιδείξει προοπτική ανάπτυξης και ευελιξίας, παρά τη σχετική έλλειψη εμπειρίας και την απουσία

⁽¹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για τις μεταφορές και τη διεύρυνση, Σεπτέμβριος 2002.

συγκεκριμένων οικονομικών συμβάλλοντας σε ένα πολύ σημαντικό μέρος στο ΑΕΠ και την απασχόληση σε όλες τις χώρες. Ειδικότερα οι ΜΜΕ στον τομέα της υψηλής τεχνολογίας/πληροφορικής, της εξειδικευμένης παραγωγής και του τομέα των υπηρεσιών τείνουν στο να έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά και αποτελέσματα όσον αφορά την απασχόληση όπως και οι μεγαλύτερες εταιρίες των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων.

2.3.3. Σε άλλους τομείς παρόλα αυτά, οι ΜΜΕ δραστηριοποιούνται σε ένα οικονομικό περιβάλλον όπου η παραοικονομία πολλές φορές επηρεάζει σημαντικά τις πιθανότητες επιβίωσης και διατήρησης της θέσης τους στην αγορά. Οι επιπτώσεις της παραοικονομίας στο επίπεδο των εργασιακών σχέσεων οδηγεί: α) σε επισφαλείς μορφές εργασίας, β) σε πληρωμές με βάση τον ελάχιστο μισθό ή και χαμηλότερα, γ) σε μερικές περιπτώσεις επιπρόσθετες πληρωμές «στο χέρι», δ) σε συμβάσεις περιορισμένου χρόνου ή καθόλου συμβάσεις, αγνοώντας τις συνθήκες εργασίας και των κανόνων για το χρόνο απασχόλησης.

2.3.4. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να δώσει μεγαλύτερη προσοχή στη βελτίωση των συνθηκών για τις ΜΜΕ στις υπό διεύρυνση χώρες με περαιτέρω προώθηση της επιχειρηματικότητας, προτείνοντας μέτρα για τη στήριξη και την εκπαίδευση, συνοδευμένα πάντοτε με πιο ολόκληρη πληροφόρηση σχετικά με τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις ΜΜΕ.

2.4. Δημόσιες Υπηρεσίες

2.4.1. Ο τομέας των υπηρεσιών δημοσίου συμφέροντος (οργανισμοί κοινής ωφέλειας) αξίζει ιδιαίτερης προσοχής. Όπως έχουν δείξει οι εμπειρίες στις χώρες της Δύσης, η συνολική απελευθέρωση του τομέα αυτού, στον ανταγωνισμό με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα προσφοράς ή/και ασφάλειας. Σε μερικές υποψήφιες χώρες, η αύξηση των τιμών στην ενέργεια έχει οδηγήσει τα νοικοκυριά να αδυνατούν να πληρώσουν την κατανάλωση του ρεύματος, μένοντας με αυτόν τον τρόπο αποκομμένα, γεγονός που έχει οδηγήσει πολλές φορές σε σοβαρές κοινωνικές αναταράξεις. Ένα σύνθημα πρόβλημα στη διαδικασία των ιδιωτικοποιήσεων αποτελεί η αποτυχία εγκαθίδρυσης του νομικού θεσμικού πλαισίου σε τομείς που προσφέρουν τέτοιες υπηρεσίες (συγκοινωνίες, ενέργεια, τηλεπικοινωνίες), γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία μονοπωλίων.

2.4.2. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει τονίσει τον κρίσιμο ρόλο των επενδύσεων για την ανάπτυξη και την βελτίωση των κοινωνικών δομών στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης⁽¹⁾. Η θέση αυτή αποτελεί κύρια προϋπόθεση για να αποσοβηθούν πιθανά αντίξοα κοινωνικά φαινόμενα κατά τη διαδικασία της ολοκλήρωσης.

2.4.3. Οι Δημόσιες υπηρεσίες χρήζουν άμεσου εκσυγχρονισμού στις περισσότερες των υποψηφίων χωρών και ιδιαίτερη προς την κατεύθυνση της εξυπηρέτησης του πολίτη στις συναλλαγές του με το Δημόσιο. Επίσης ιδιαίτερη βαρύτητα θα πρέπει να δοθεί στο κομμάτι της εισαγωγής της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στο δημόσιο τομέα.

2.5. Γεωργία

2.5.1. Η ενσωμάτωση της γεωργίας των υποψηφίων κρατών μελών με την ΚΑΠ είναι μια δύσκολη και μακροχρόνια διαδικασία. Η βασική κατάσταση αλλά και οι γεωργικές δομές διαφέρουν από χώρα σε χώρα. Μεγάλες διαφορές σημειώνονται όμως και όσον αφορά την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων και της ανταγωνιστικότητας. Το ποσοστό με το οποίο η απασχόληση στη γεωργία συμβάλει στο ΑΕΠ, στις περισσότερες υποψήφιες χώρες είναι αισθητά υψηλότερο απ' ό,τι το αντίστοιχο ποσοστό στα υφιστάμενα κράτη μέλη της ΕΕ. Το ποσοστό απασχόλησης στη γεωργία κυμαίνεται από 5,1 % στη Δημοκρατία της Τσεχίας έως 42,8 % στη Ρουμανία. (Ο μέσος όρος στην ΕΕ είναι 4,3 %). Εξίσου σημαντικές διαφορές υφίστανται και όσον αφορά το ποσοστό συμβολής της γεωργίας στο ΑΕΠ, το οποίο κυμαίνεται από 2,9 % στη Σλοβενία έως 15,8 στη Βουλγαρία (ο αντίστοιχος μέσος όρος στην ΕΕ είναι 2 %).

2.5.2. Οι αριθμοί καθιστούν σαφές ότι τόσο η οικονομική όσο και η κοινωνική σημασία της γεωργίας πρέπει να αξιολογηθούν με πολύ διαφορετικό τρόπο. Ο υψηλός αριθμός των εργαζομένων στη γεωργία συνεπάγεται σχετικά χαμηλό ποσοστό συμβολής στην εθνική οικονομία. Ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει η γεωργία, ιδιαίτερα σε χώρες με μεγάλη έκταση όπως η Πολωνία και η Ρουμανία, πρέπει να εξετασθεί και να συνεκτιμηθεί με ιδιαίτερη προσοχή, ιδίως λόγω του εξαιρετικά μεγάλου ποσοστού ανεργίας που πλήττει τις αγροτικές περιοχές αλλά και της δυσκολίας να δημιουργηθούν κυρίως σε αυτές τις περιοχές νέες θέσεις απασχόλησης.

2.5.3. Η αναδιάρθρωση συγκεκριμένων βιομηχανικών κλάδων και η ανεργία που δημιουργήθηκε στις αστικές περιοχές οδήγησε πολλούς πολίτες των υποψηφίων χωρών να επιστρέψουν πίσω στην ύπαιθρο⁽²⁾.

2.5.4. Τα ποσοστά της δηλωμένης απασχόλησης στη γεωργία για τις 13 χώρες έχουν παραμείνει στα επίπεδα του 1999, μειούμενα με αργούς ρυθμούς στην πλειονότητά τους, ενώ σε μερικές περιπτώσεις όπως αυτές της Πολωνίας και της Ρουμανίας παρατηρήθηκε μικρή αύξηση της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα.

(1) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 17ης Απριλίου 1996 για το Λευκό Βιβλίο: «Προετοιμασία των συνδεδεμένων χωρών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης για την ένταξή τους στην εσωτερική αγορά της Ενώσεως» (ΕΕ C 141 της 13.5.1996).

(2) DIW-Εβδομαδιαία Επιθεώρηση 1-2/02: Βασικές αρχές της ανάπτυξης της οικονομίας 2002-2003, Βερολίνο, 2002. Στατιστική Υπηρεσία: Ποσοστά ανεργίας στις περιφέρειες των υποψηφίων χωρών της Κεντρικής Ευρώπης, 2000.

2.5.5. Οι επιπτώσεις του προϋπολογισμού της ΚΓΠ στις αγροτικές περιφέρειες και στην συνολική οικονομία θα πολύ διαφορετικές ανάλογα με τον τρόπο χρήσης των πόρων. Σε περίπτωση εφαρμογής της αποσύνδεσης, θα υπάρξουν επιπτώσεις στην απασχόληση στις αγροτικές περιοχές. Οι κοινωνικές συνέπειες είναι προφανείς και για την αντιμετώπισή τους θα χρειαστούν εναλλακτικές πηγές απασχόλησης για τις οποίες απαιτούνται εκπαίδευση και κατάρτιση.

2.5.6. Όπως γνωρίζουμε, η γεωργία των υποψήφιων κρατών μελών, η οποία χαρακτηρίζεται από μεγάλη ένταση εργασίας, δεν είναι ανταγωνιστική λόγω της διάρθρωσής της. Είναι σαφές ότι η γεωργία των υποψήφιων κρατών μελών υφίσταται εξαιρετική πίεση προσαρμογής. Είναι απαραίτητο να αναπτυχθεί η παραγωγικότητα, γεγονός το οποίο συνεπάγεται ενδεχομένως σοβαρές κοινωνικές αλλά και περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

2.5.7. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι έχει σημασία να τονίσει και πάλι ότι η εξέλιξη της γεωργίας και του αγροτικού χώρου στις υπό προσχώρηση χώρες επιβάλλεται να ακολουθήσει την αρχή της διάρκειας και ότι τα λάθη που έγιναν στο παρελθόν δεν επιτρέπεται να επαναληφθούν.

2.5.8. Μέχρι τη στιγμή της προσχώρησης τα προγράμματα προετοιμασίας θα διαδραματίσουν σοβαρό ρόλο. Η ΕΟΚΕ εγκρίνει την αποκεντρωτική στάση κατά τη διαδικασία εφαρμογής των προγραμμάτων ISPA και εντελώς ιδιαίτερα Sapard, τα οποία, κατά τη γνώμη της, πρέπει να βρίσκονται σε στάδιο εφαρμογής κατά το δυνατό σε όλες τις υπό προσχώρηση χώρες. Είναι εντελώς λυπηρό, όμως, ότι το Sapard σε μερικές χώρες εφαρμόζεται με μεγάλη καθυστέρηση και βέβαια πολλές φορές όχι στη μορφή με την οποία καταρτίστηκε. Αυτό βαρύνει την αναγκαία διεργασία προσαρμογής και τον αναπροσανατολισμό της γεωργίας προς την κατεύθυνση της σταθερής παραγωγής.

2.5.9. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συμφώνησε στις 25.10.2002 να καθιερώσει προοδευτικά τις άμεσες πληρωμές για γεωργούς στις υπό προσχώρηση χώρες βάσει της πρότασης της Επιτροπής. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι με τον τρόπο αυτό έγινε ένα αξιόλογο βήμα για μία επιτυχή και χρονικά ορθή περάτωση των διαπραγματεύσεων για το δύσκολο θέμα της γεωργίας. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι στις υπό προσχώρηση χώρες κατά την αξιολόγηση αυτής της απόφασής θα συνεκτιμηθούν και τα υπόλοιπα ενισχυτικά μέσα ιδίως σε εκείνα που αποβλέπουν στην βελτίωση των γεωργικών διαρθρώσεων και στην ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

2.5.10. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες για την περαιτέρω εξέλιξη της ΚΓΠ έτσι ώστε η ευρωπαϊκή γεωργία όχι μόνο να ανταποκρίνεται στις κοινωνικές προσδοκίες, αλλά να είναι και σε θέση να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις που θα προκύψουν από τη διεύρυνση.

2.5.11. Η Επιτροπή κατέστησε σαφές με τις προτάσεις που κατέθεσε, ότι ενισχύει εκείνα τα μέσα που θα θέσουν σε εφαρμογή την ΚΓΠ, τα οποία διατυπώθηκαν με το πρόγραμμα 2000 στον «δεύτερο πόλο» και τα οποία εξυπηρετούν, ιδιαίτερα, την εδαφική ανάπτυξη και τα προγράμματα για τον αγροτικό χώρο. Η ΕΟΚΕ τόνισε ήδη σε διάφορες γνωμοδοτήσεις ότι θεωρεί αυτή την πολιτική κατά βάση ορθή. Αυτό ισχύει και ιδίως για τις χώρες υπό προσχώρηση.

3. Παρούσα κοινωνική κατάσταση

3.1. Απασχόληση

3.1.1. Έναντι της συνολικά αυξανόμενης ανεργίας, η αγορά εργασίας παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των αστικών κέντρων και της υπαίθρου. Η αναδιάρθρωση των περισσότερων βιομηχανικών κλάδων και η ανάπτυξη των υπηρεσιών κυρίως στα αστικά κέντρα, όξυνε τις αντιθέσεις στην απασχόληση μεταξύ πόλεων και περιφέρειας⁽¹⁾, αφήνοντας σημαντικό μέρος των εργαζομένων, ιδιαίτερα στην ύπαιθρο, χωρίς τα κατάλληλα προσόντα που απαιτούνται για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της νέας οικονομίας που στρέφεται όλο και περισσότερο προς τις υπηρεσίες. Επιπρόσθετα των μέτρων που αναφέρθηκαν παραπάνω για την ανάπτυξη των περιοχών και την προσέλκυση επενδύσεων μία ισορροπία θα πρέπει να βρεθεί στις προσφερόμενες θέσεις εργασίας, στα προσόντα που απαιτούνται και τους μισθούς που προσφέρονται, έτσι ώστε να χρησιμοποιηθεί και να αναπτυχθεί το ανθρώπινο δυναμικό στις υποψήφιες χώρες στη κατεύθυνση που έχει θέση σαν στόχο η στρατηγική της Λισαβόνας.

3.1.2. Το πρότυπο των μεταρρυθμίσεων στη διεργασία μεταβολής των κοινωνιών των ΧΚΑΕ βασίζεται στην υπόθεση ότι θα υπάρξουν υψηλοί ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης, ιδίως μέσω της ανάπτυξης ενός ανθηρού ιδιωτικού τομέα στην οικονομία. Οι εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) και η ανάπτυξη μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) έπρεπε να χρησιμεύσουν ως κύριοι «αποσβεστήρες» της αναπόφευκτης απόλυσης εργατικού δυναμικού και πτώσης του βιοτικού επιπέδου. Παρά τις δραματικές αλλαγές στη διάρθρωση και τη λειτουργία των οικονομιών της περιοχής, τα αποτελέσματα απέχουν πολύ από τις προσδοκίες. Στις περισσότερες περιπτώσεις τα προβλήματα απασχόλησης παραμένουν βασικός καθοριστικός παράγοντας της επιτυχίας της ενταξιακής διεργασίας.

3.1.3. Η μέχρι τώρα συγκεντρωθείσα εμπειρία από τη «μετάβαση» στην ελεύθερη οικονομία δείχνει ότι οι υψηλοί ρυθμοί οικονομικής μεγέθυνσης δεν συνοδεύθηκαν από τη δημιουργία περισσότερων ή καλύτερων θέσεων απασχόλησης ως αυτόματο αποτέλεσμα των προσπαθειών αναδιάρθρωσης και εκσυγχρονισμού. Σε ορισμένες περιπτώσεις (Πολωνία) οι υψηλότεροι ρυθμοί μεγέθυνσης συνοδεύθηκαν με ένα επίμονο και συχνά εντεινόμενο πρόβλημα ανεργίας.

⁽¹⁾ ΕΕ C 51 της 23.2.2000.

3.1.4. Σημαντικά τμήματα των «αποθεμάτων φθηνής εργασίας» επλήγησαν από τη ραγδαία ανάπτυξη της παραοικονομίας και τον πολλαπλασιασμό των περιπτώσεων πρακτικών παραοικονομίας στις νόμιμες εταιρείες. Το σωρευτικό αποτέλεσμα της ελευθερίας στις μεταρρυθμίσεις, ως «αποσβεστήρα» της φτώχειας και στυλοβάτη της κοινωνικής ειρήνης, συντέλεσε στην εξάπλωση της διαφθοράς και είχε σοβαρό αρνητικό αντίκτυπο στα έσοδα του προϋπολογισμού και στα οικονομικά των κοινωνικών ταμείων. Εξίσου σημαντικός είναι ο αντίκτυπος στην αποτελεσματική λειτουργία των φορέων και των μηχανισμών της αγοράς και η στρέβλωση του θεμιτού ανταγωνισμού στις αναδυόμενες αγορές εμπορευμάτων και εργασίας.

3.1.5. Οι μεγάλες ξένες εταιρίες έχουν δημιουργήσει την «προοπτική» για ένα τμήμα της αγοράς εργασίας για σταθερές, καλύτερα αμειβόμενες και πιο ποιοτικές νέες θέσεις εργασίας. Βρίσκονται ανάμεσα στην περιορισμένη ομάδα εταιριών που επενδύουν στην υγιεινή και την ασφάλεια στο χώρο εργασίας. Παρόλα αυτά, ο αριθμός των νέων θέσεων εργασίας μπορεί μόνο να περιορίσει και όχι να αντιστρέψει την «εκροή» του εργατικού δυναμικού.

3.1.6. Λόγω των περιορισμών του οικονομικού περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιούνται οι ΜΜΕ όπως η ελαφρά βιομηχανία, τα τρόφιμα, οι κατασκευές, η επεξεργασία ξύλου και η επιπλοποιία, εμφανίζουν χαμηλό επίπεδο απορρόφησης ανεργίας.

3.1.7. Οι πολιτικές των ξένων εταιριών προσελκύουν φυσικά το εργατικό δυναμικό με τα περισσότερα προσόντα, πράγμα που ενδέχεται να δημιουργήσει διαρθρωτικές εντάσεις στις τοπικές αγορές εργασίας. Οι γεωγραφικές συγκεντρώσεις των ΑΞΕ τείνουν να διατηρούν ή να οξύνουν τις περιφερειακές ανισότητες μεταξύ των αγορών εργασίας τόσο στη συνολική ζώνη των ΧΚΑΕ (80 % στην Πολωνία, την Ουγγαρία και την Δημοκρατία της Τσεχίας), όσο και στο εσωτερικό κάθε χώρας. Η ενσωμάτωση των ξένων εταιριών στα τοπικά οικονομικά συστήματα είναι ακόμη ανεπαρκής και τα περιθλαστικά αποτελέσματα (μέσω νέων θυγατρικών ή υπεργολαβίας) έχουν μέχρι στιγμής περιορισμένη συμβολή στη δημιουργία απασχόλησης.

3.1.8. Η διαδικασία της ένταξης και της εναρμόνισης των προτύπων, των κανόνων και των πρακτικών, που περιλαμβάνει αυστηρότερους κανόνες, καλύτερο έλεγχο και αυξημένο ανταγωνισμό, θα μπορούσε να ασκήσει πίεση για «εξυγίανση» και μόνο διαφανή πια λειτουργία, αλλά ενδέχεται να συνοδεύεται από σοβαρό αρνητικό αντίκτυπο στην κατάσταση της απασχόλησης, αν δεν παρασχεθούν εγκαίρως μέτρα για την κάμψη αυτού του αντικτύπου μέσω της στήριξης των «υγιών» επιχειρήσεων.

3.1.9. Εν κατακλείδι, η γενική κατάσταση της απασχόλησης και οι προοπτικές της απαιτούν μια προσέγγιση των πολιτικών για την απασχόληση και την αγορά εργασίας που να υπερβαίνει κατά

πολύ τα απλά «ενεργά μέτρα» και να ενσωματώνει δέσμες πολιτικής για τη φορολογία, τις επενδύσεις, την εκπαίδευση κ.λπ., ούτως ώστε να παρασχεθούν πραγματικές δυνατότητες δημιουργίας σταθερής και ποιοτικής απασχόλησης.

3.1.10. Τα θέματα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της «διαρροής εγκεφάλων» (brain drain) έχουν προκύψει μεταξύ των άλλων κατά τις συνομιλίες με τους κοινωνικούς εταίρους στα πλαίσια των μεικτών συμβουλευτικών επιτροπών. Η ΕΟΚΕ δεσμεύεται να εξετάσει διεξοδικά τα θέματα αυτά και να προτείνει τις κατάλληλες κατευθύνσεις (1).

3.2. Μισθοί

3.2.1. Καθώς οι μισθοί και τα ημερομίσθια παραμένουν ακόμη σχετικά χαμηλά, η ανεργία αυξάνεται και τα δημοσιονομικά προβλήματα δεν επιτρέπουν πληρωμές με υψηλές μεταβιβάσεις, οι υποψήφιες χώρες αντιμετωπίζουν αυξανόμενη ανισότητα και επίμονη φτώχεια. Κατά τη δεκαετία του '90 το μισθολογικό χάσμα έχει διευρυνθεί στις υποψήφιες χώρες και ο αριθμός των ανθρώπων που ζουν κάτω από τα όρια της φτώχειας έχει αυξηθεί (2).

3.2.2. Η ποικιλία των οικονομικών παραγόντων και των τρόπων διεξαγωγής των εργασιών δημιουργεί μια πολύ πιο περίπλοκη σχέση μεταξύ μισθών και συνολικού εισοδήματος από ό,τι συχνά παρουσιάζεται. Τα εισοδήματα από μισθούς αντιστοιχούν σε πολλές περιπτώσεις (στις περισσότερες; να ελεγχθεί) σε λιγότερο από το μισό συνολικό εισόδημα των νοικοκυριών (ως μακροοικονομικό εθνικό δείκτη). Αρκετά σημαντική είναι, επίσης, η κατανομή των μισθών κατά μέγεθος στις διάφορες χώρες. Σε μερικές χώρες (Βουλγαρία) υπάρχει μια τάση πώλωσης με συγκέντρωση των μισθών στους κλάδους χαμηλής εξειδίκευσης/χαμηλής αμοιβής των βιομηχανιών, με επόμενη κορυφή γύρω από το μέσο μισθό και με μια χαμηλή κορυφή στα πολύ υψηλόμισθα επίπεδα (πολυεθνικές εταιρείες, μεγάλες κρατικές επιχειρήσεις και ΔΕΚΟ) με τον ιδιωτικό τομέα να υστερεί σε σχέση με τον δημόσιο.

3.2.3. Ένα από τα αποτελέσματα των περιοριστικών εισοδηματικών πολιτικών, με διαφορετική μορφή σε κάθε χώρα, είναι ότι συχνά παρατηρείται η εμφάνιση μιας νέας κατηγορίας για αυτές τις κοινωνίες — των «εργαζόμενων φτωχών», γόνιμου εδάφους για την παραοικονομία.

3.3. Κοινωνικοασφαλιστικά συστήματα

3.3.1. Καθώς η ΕΕ διαθέτει ένα περιορισμένο κεκτημένο στον τομέα της Κοινωνικής Πολιτικής, οι αλλαγές των συστημάτων της κοινωνικής ασφάλισης στις υποψήφιες χώρες, έχει επηρεαστεί σημαντικά από άλλους Διεθνείς Οργανισμούς π.χ. Το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα, οι οποίοι έχουν μια πιο ευρεία δικαιοδοσία για τη στρατηγική βοήθειας στις χώρες και επηρεάζουν αυτές τις

(1) Συνοπτική Έκθεση με θέμα τις Συναντήσεις για τη Διεύρυνση στην ΕΟΚΕ, 5-7 Νοεμβρίου 2001.

(2) Έκθεση του εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά τη συνεδρίαση της ομάδας μελέτης της 28.5.2002.

αλλαγές προς την κατεύθυνση ενός κοινωνικού μοντέλου με ιδιωτικά στοιχεία και με υπευθυνότητες και ανάληψη ρίσκου ιδιαίτερα επικεντρωμένες σε μεμονωμένα άτομα.

3.3.2. Η ΕΕ ενώ ένθερμα υποστηρίζει το Ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο το οποίο βασίζεται στις αρχές της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής, έχει παρόλα αυτά περιορισμένη δικαιοδοσία και παρουσία στο να επηρεάσει τις αλλαγές και το σχεδιασμό αυτών των συστημάτων. Σαν αποτέλεσμα, σε πολλές περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένου και του πεδίου της Κοινωνικής Ασφάλισης, ο τρόπος με τον οποίο έχει σχεδιαστεί το κοινωνικό μοντέλο, σύμφωνα με την άποψη της ΕΟΚΕ δεν μπορεί να εξυπηρετήσει ένα μοντέλο για την Ευρώπη⁽¹⁾. Η ΕΟΚΕ προτείνει ότι θα πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή σε αυτά τα ερωτήματα μέσα στο πλαίσιο της ανοιχτής διαδικασίας συντονισμού που αναπτύχθηκε στη Λισαβόνα κατά την οποία οι υποψήφιες χώρες έχουν ήδη συμπεριληφθεί από το Συμβούλιο της Βαρκελώνης κι έτσι έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάσουν και να αναπτύξουν το σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης σύμφωνα με τις δικές τους ανάγκες και τις αρχές του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου.

3.4. Ο ρόλος του κοινωνικού διαλόγου και της κοινωνίας των πολιτών

3.4.1. Τα συστήματα κοινωνικού διαλόγου στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΧΚΑΕ) χαρακτηρίζονται από παρόμοιους συνδυασμούς κεντρικών τριμερών συμφωνιών σε εθνικό επίπεδο και διμερών συλλογικών διαπραγματεύσεων που επικεντρώνονται κατά κύριο λόγο στις ιδιωτικές επιχειρήσεις και σε μερικές περιπτώσεις στις ομάδες εργοδοτών. Το παράδειγμα της Σλοβενίας αποτελεί μία ξεκάθαρη εξαίρεση με ηγετικό ρόλο των τομεακών διαπραγματεύσεων και του καθιερωμένου συστήματος των συμβουλίων εργασίας.

3.4.2. Η τριμερής προσέγγιση έχει εισαχθεί κυρίως με τη «μεταφορά» ενός μοντέλου από το εξωτερικό το οποίο και βασίζεται στην ανάγκη να προστατέψει την κοινωνική ειρήνη στα κρίσιμα στάδια της διαδικασίας της μετάβασης κατά την αποσυναρμολόγηση του παλιού πολιτικού συστήματος και τη θέσπιση των βάσεων για την ανάπτυξη της οικονομίας της αγοράς — τους «κλυδωνισμούς» της απελευθέρωσης και την αρχική αναδιάρθρωση της οικονομίας. Με την σταθεροποίηση των νέων πολιτικών συστημάτων και των συστημάτων της αγοράς η σημασία του κοινωνικού διαλόγου εισήλθε σε μία περίοδο υποτονικότητας και το ενδιαφέρον σε αυτόν, ιδιαίτερα από την πλευρά των κυβερνήσεων, μειώθηκε σημαντικά.

3.4.3. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις έδωσαν νέα ώθηση στην ανάπτυξη του συστήματος του κοινωνικού διαλόγου και έχουν οδηγήσει σε επιτάχυνση της εισαγωγής συμβουλίων εργασίας στο χώρο εργασίας καθώς και προβλέψεις για τη συμμετοχή των αντιπροσώπων από τις ΧΚΑΕ στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια Εργασίας των αντιστοιχών πολυεθνικών εταιριών. Παρόλα αυτά περισσότερες προσπάθειες χρειάζονται για να διασφαλιστεί ότι η διαδικασία εναρμόνισης θα οδηγήσει σε αποτελεσματική ολοκλήρωση στην καθημερινή πρακτική.

⁽¹⁾ Απασχόληση, Οικονομικές Αλλαγές και Κοινωνική Συνοχή — Στην πορεία για μια Ευρώπη της Καινοτομίας και της Γνώσης — ΕΕ C 117 της 26.4.2000.

3.4.4. Σύμφωνα με την αναπτυσσόμενη πίεση και την τάση να εξατομικεύονται οι εργασιακές σχέσεις, η ανάπτυξη εργατικής νομοθεσίας σαν το νομοθετικό πλαίσιο για τις εργασιακές σχέσεις, θα πρέπει να εσπεύεται από κοντά και να εξασφαλίζει ότι αναπτύσσεται σύμφωνα με τις αρχές του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, μέσα στο οποίο ο κοινωνικός διάλογος αποτελεί ένα σημαντικό πυλώνα.

3.4.5. Η ανάπτυξη ακόμη αντιμετωπίζει προβλήματα με:

- την περιορισμένη κατανόηση της έννοιας της εθνικής κυριαρχίας στη λήψη αποφάσεων από την εκτελεστική και νομοθετική εξουσία και από την σχετική συχνή απροθυμία της να ενημερώσει πραγματικά και να συμβουλευτεί τους κοινωνικούς εταίρους σε θέματα που άπτονται της περιοχής εξειδίκευσής τους
- την αντιπροσώπευση των κοινωνικών εταίρων και την έλλειψη του αναγκαίου θεσμικού πλαισίου καθώς και με τον κατακερματισμό της αντιπροσώπευσης συμφερόντων από τους κοινωνικούς εταίρους, ο οποίος και περιπλέκει την κοινή λήψη αποφάσεων στις δομές του κοινωνικού διαλόγου. Υπάρχουν σημάδια από την πλευρά των εμπορικών ενώσεων για συνένωση των οργανώσεων, αλλά το πρόβλημα παραμένει σε έναν αριθμό περιπτώσεων στις εργοδοτικές οργανώσεις
- την ταυτότητα και τους ξεκάθαρους ρόλους στις νέες συνθήκες

3.4.6. Τρεις ακόμη περιοχές παρουσιάζουν σοβαρές προκλήσεις για τη μελλοντική ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου σύμφωνα με το επίπεδο και τις πρακτικές της ΕΕ:

- Ανάπτυξη πραγματικών διαπραγματευτικών διατάξεων σε γενικό και τομεακό επίπεδο.
- Πλήρη αποδοχή και αποτελεσματική λειτουργία των συμβουλίων εργασίας στους χώρους εργασίας.
- Ανάπτυξη των δομών, μηχανισμών και διαδικασιών του κοινωνικού διαλόγου για τις ΜΜΕ.

4. Ίσες ευκαιρίες

4.1. Η νομοθεσία για την κάθε υπό ένταξη χώρα είναι σε μεγάλο μέρος σύμφωνη με τις κύριες απαιτήσεις της νομοθεσίας της ΕΕ σχετικά με την ίση μεταχείριση γυναικών και ανδρών. Δυστυχώς η πρακτική συχνά διαφέρει. Όντως και στην ΕΕ, τα κύρια προβλήματα προκύπτουν πάνω από όλα επειδή οι οικονομικές δυσκολίες επηρεάζουν τις γυναίκες και τους άνδρες με διαφορετικούς τρόπους⁽²⁾. Επιπρόσθετα, η ενημέρωση σχετικά με τη σπουδαιότητα των ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες παραμένει σε χαμηλά επίπεδα.

⁽²⁾ Ατζέντα 2000, Τόμος II: Η πρόκληση της διεύρυνσης (μελέτη επιπτώσεων), σ. 46 (COM 97/2000).

4.2. Οι ίσες ευκαιρίες, παρόλα αυτά, δεν αναφέρονται μόνο ανάμεσα στις σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών, αλλά και στην αποφυγή οποιουδήποτε είδους διαχωρισμού που βασίζεται σε φυλετική ή εθνική προέλευση, θρήσκευμα ή πεποίθηση, ανικανότητα ή αναπηρία, ηλικία ή σεξουαλική προτίμηση (άρθρο 13, Συνθήκη της ΕΕ). Ιδιαίτερα σε σχέση με την κατάσταση των μειονοτήτων, υπάρχουν ακόμη σημαντικά προβλήματα στις υπό ένταξη χώρες που πρέπει να ληφθούν υπόψη.

4.3. Θα πρέπει να υποδειχθούν δυναμικά μέτρα στα συνεχιζόμενα προβλήματα σχετικά με τις συνθήκες και τους όρους προφυλάκισης σε μερικές υποψήφιες χώρες, στην εκμετάλλευση γυναικών και παιδιών, την ισότητα των δύο φύλλων και την αποφυγή διακρίσεων.

4.4. Ιδιαίτερα για τους Ρόμα, το κοινωνικοοικονομικό χάσμα ανάμεσα σε αυτούς και την πλειοψηφία φαίνεται να διευρύνεται. Θα πρέπει να ληφθούν ιδιαίτερα μέτρα στην κατεύθυνση της διευκόλυνσης της πρόσβασής τους σε κοινωνικές υπηρεσίες και υποδομές⁽¹⁾.

4.5. Η εθνολογική διάσταση των οικονομικών και κοινωνικών θεμάτων θα πρέπει να αντιμετωπιστεί με συστηματικό τρόπο. Οι επιχειρηματικές ευκαιρίες, οι συνθήκες διαβίωσης και εργασίας, η σχολική διδασκαλία, η πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες κ.λπ., είναι πολύ διαφορετικές για τις εθνικές μειονότητες. Οι μειονότητες τείνουν να παραμένουν κλειστές για μια σειρά από λόγους οι οποίοι ποικίλλουν από λόγους κουλτούρας σε σχέση με τα οικονομικά κίνητρα, μέχρι του συστημικού προβλήματος ότι ένας αριθμός μέτρων της πολιτικής της ΕΕ δεν λειτουργεί διότι έχουν επινοηθεί για τις χώρες της Δύσης⁽²⁾.

5. Δικαιώματα καταναλωτών

5.1. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τις προσπάθειες των αντιπροσωπευτικών φορέων της Κοινωνίας των Πολιτών και ιδιαίτερα των Ενώσεων των Καταναλωτών οι οποίες αρχίζουν και δραστηριοποιούνται στις υποψήφιες χώρες σ' ένα επίπονο έργο το οποίο χρειάζεται στηρίξη και ενθάρρυνση. Η ΕΟΚΕ ζητεί από τη Γενική Διεύθυνση Προστασίας των Καταναλωτών να στηρίξει με κάθε τρόπο το καταναλωτικό κίνημα στις υπό διεύρυνση χώρες και να μεταφέρει την αναγκαία τεχνογνωσία.

5.2. Η ΕΟΚΕ παρακολουθεί στενά τις νομοθετικές και διοικητικές εξελίξεις στον τομέα της προστασίας του καταναλωτή, ιδιαίτερα στην ασφάλεια των τροφίμων στις υπό διεύρυνση χώρες, όπου έχουν αρχίσει προσπάθειες σε ένα αρκετά δύσκολο περιβάλλον και με σημαντικότερες ελλείψεις σε πρακτικές προστασίας.

6. Περιβαλλοντικά προβλήματα

6.1. Η προστασία του περιβάλλοντος είχε στο παρελθόν χαμηλή προτεραιότητα στις υποψήφιες χώρες, με αποτέλεσμα, για παράδειγμα, η ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας να επιφέρει σημαντικές καταστροφές οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις είναι μη αναστρέψιμες. Τα τελευταία χρόνια υπήρξαν πολύ θετικές εξελίξεις. Ιδιαίτερος όσον αφορά την τεχνική προστασία του περιβάλλοντος έγιναν πάρα πολλές προσπάθειες. Πρέπει ωστόσο να γίνουν ακόμη πάρα πολλά πράγματα για να καλυφθούν τα περιβαλλοντολογικά πρότυπα της ΕΕ, για την πλήρη ενσωμάτωση της προστασίας του περιβάλλοντος στους άλλους πολιτικούς τομείς και για την προαγωγή της αειφόρου ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της που στη συζήτηση θεμάτων που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος στις υποψήφιες χώρες δεν έγινε αναφορά στην οικονομική διάσταση του θέματος. Θα έπρεπε να τονιστούν οι δυνατότητες που προσφέρει η προστασία του περιβάλλοντος για τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης αλλά και κοινωνικά θέματα που ενδέχεται να σχετίζονται με τις αυξημένες δαπάνες για την προστασία του περιβάλλοντος. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να προωθήσει αυτή τη μέχρι στιγμής ανεπαρκή εξέλιξη και, ταυτόχρονα, να συνεχίσει να συμπαρίσταται με τη μεταφορά οικονομικών πόρων και τεχνογνωσίας στις προσπάθειες που έχουν αρχίσει, καθώς επίσης και να προωθήσει με αυστηρό τρόπο τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις εκεί όπου δεν έχει γίνει ακόμη κατανοητή η ανάγκη προστασίας και διαφύλαξης του περιβάλλοντος.

6.2. Η προστασία του περιβάλλοντος και η προστασία των οικοσυστημάτων, παράλληλα με τη διατήρηση μιας σχετικά πλούσιας βιοποικιλότητας, θα πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα σε σχέση με τα υπόλοιπα θέματα της ένταξης. Η ανάπτυξη περιβαλλοντολογικών υποδομών και η εφαρμογή αποτελεσματικών μηχανισμών ελέγχου για την υλοποίηση αποτελεσματικών ρυθμίσεων θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο προς αυτή την κατεύθυνση για όλες τις υποψήφιες χώρες.

6.3. Καλούνται όλα τα όργανα της ΕΕ να εξετάσουν με πιο εμπειριστατικό τρόπο τα προενταξιακά τους προγράμματα και τις επενδυτικές ενισχύσεις που παρέχουν με γνώμονα τον αντίκτυπο που έχουν στο περιβάλλον.

7. Ασφάλεια

7.1. Η ασφάλεια των πολιτών παραμένει ένα κρίσιμο ζήτημα κατά τη διαδικασία της διεύρυνσης. Η ασφάλεια γενικότερα συμπεριλαμβάνει διάφορες μορφές όπως ασφάλεια τροφίμων, πυρηνική ασφάλεια, οδική ασφάλεια κ.λπ. Οι κοινωνικές προεκτάσεις θα πρέπει να εξετάζονται πιο σημαντικά κατά την εφαρμογή των μέτρων ασφαλείας π.χ. η ανεργία στην περιοχή του Κοζλοντούι παραμένει στο 21 %.

8. Συμπεράσματα και συστάσεις

8.1. Η ΕΟΚΕ επαναβεβαιώνει ότι η διεύρυνση της ΕΕ αποτελεί μια ιστορική ευκαιρία να ενωθεί η Ευρώπη και οι πολίτες της κάτω από μία «κοινή στέγη» διασφαλίζοντας τη σταθερότητα και την ευημερία στην ευρωπαϊκή ήπειρο.

(1) ΜΣΕ ΕΕ-ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, Έγγραφο Εργασίας για τα θέματα κοινωνικής πολιτικής στη Βουλγαρία.

(2) Π.χ. χρηματικοί πόροι για να διατηρήσουν οι μειονότητες την ταυτότητά τους.

8.2. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την έντονη ανησυχία της για την αύξηση του ευρωσκεπτικισμού και της αυξομειώσης των διαθέσεων της κοινής γνώμης στα κράτη μέλη και τις υπό ένταξη χώρες.

8.3. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει το γεγονός ότι η βελτίωση της οργάνωσης των Δημοσίων Διοικήσεων, ο περιορισμός της γραφειοκρατίας, η πάταξη της εγκληματικότητας και η δημιουργία ευέλικτων και σύγχρονων μηχανισμών νομικής, διοικητικής και δικαστικής προστασίας θα βοηθήσουν στην αύξηση του αισθήματος ασφάλειας των πολιτών στις υπό διεύρυνση χώρες και στην περαιτέρω ανάπτυξη των ξένων επενδύσεων και την αύξηση εμπιστοσύνης των διεθνών επενδυτών προς τις χώρες αυτές, οι οποίες έχουν συνεχή ανάγκη ξένων άμεσων επενδύσεων και στήριξης από τους διεθνείς πιστοληπτικούς οργανισμούς.

8.4. Η ΕΟΚΕ καλεί για μεγαλύτερη διαφάνεια στην ολοκλήρωση των Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και Πρωτοβουλιών που σχετίζονται με τις υποψήφιες χώρες. Η έλλειψη τεχνογνωσίας και η έλλειψη διαφάνειας πιθανότατα να οδηγήσει σε σπατάλη πόρων.

8.5. Η ΕΟΚΕ στηρίζει με κάθε τρόπο τις προσπάθειες της Επιτροπής και τις προσπάθειες των υπό διεύρυνση χωρών για την επιτυχή προώθηση των γεωργικών αναδιαρθρώσεων, οι οποίες θα αποτελέσουν κομβικό στοιχείο στην ενσωμάτωση των χωρών αυτών στην ΕΕ.

8.6. Η ΕΟΚΕ στηρίζει θερμά τις προσπάθειες δημιουργίας και οργάνωσης αντιπροσωπευτικών οργάνωσεων και φορέων που εκπροσωπούν την οργανωμένη Κοινωνία των Πολιτών και ΜΚΟ που αποτελούν βασικά στοιχεία δημοκρατικής εξέλιξης.

8.7. Θεωρεί κομβικό σημείο στην πορεία διεύρυνσης την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων το οποίο και αποτελεί ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο θέμα.

8.7.1. Στην κοινή της θέση, η ΕΕ έχει ήδη συμφωνήσει για τις μεταβατικές προβλέψεις με σχεδόν όλες τις υποψήφιες χώρες. Η ΕΟΚΕ καλωσορίζει αυτό το γεγονός κι εκφράζει την ελπίδα ότι κατά την διάρκεια αυτών των μεταβατικών περιόδων, κάθε προσπάθεια θα πρέπει να γίνει έτσι ώστε να προχωρήσουν προς τα εμπρός, εισάγοντας τα αναγκαία προπαρασκευαστικά μέτρα, διασφαλίζοντας ότι η ΕΕ θα παρέχει μια αποτελεσματική κοινή αγορά εργασίας για όλα τα μελλοντικά κράτη μέλη της ΕΕ.

8.8. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει το γεγονός ότι η οικονομική και κοινωνική σύγκλιση παραμένει ο πιο σημαντικός παράγοντας σήμερα. Καθώς η ΕΕ υπολείπεται από την πλήρη οικονομική, πολιτική και κοινωνική ολοκλήρωσή της, η αυξημένη διαφοροποίηση που πρόκειται να προσδώσει η επιτυχής ένταξη ορισμένων χωρών θα θέσει σε δοκιμασία την προσπάθεια οικονομικής

και κοινωνικής σύγκλισης των σημερινών εταίρων εφόσον δεν προβλεφθούν οι αναγκαίοι μηχανισμοί και οι απαραίτητες διαδικασίες.

8.9. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να προωθήσει σε συνεργασία με τα κυβερνητικά όργανα των υποψηφίων χωρών την περαιτέρω πληροφόρηση των πολιτών σχετικά με τη διεύρυνση της ΕΕ και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της, μέσω δραστηριοτήτων διάχυσης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην εισαγωγή σχετικών επιστημονικών κλάδων στα συστήματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης σε αυτές τις χώρες. Η ΕΟΚΕ καλωσορίζει επιπρόσθετες προσπάθειες από τις υποψήφιες χώρες για τη ενδυνάμωση της επικοινωνίας με τους πολίτες σχετικά με την κατάσταση ενταξιακής διαδικασίας στην ΕΕ.

8.10. Το επιχειρηματικό πνεύμα είναι η πιο σημαντική πηγή ανάπτυξης για τις υποψήφιες χώρες. Οι επιχειρήσεις και ιδιαίτερα οι ΜΜΕ έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διαδικασία της διεύρυνσης. Οι επιχειρήσεις μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην παραγωγή εισοδήματος και στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, που είναι προϋποθέσεις για την περαιτέρω οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Έτσι, είναι ουσιώδες να ενθαρρυνθούν πραγματικά οι αρχές των υποψηφίων χωρών να επισπεύσουν την ενημέρωση των επιχειρήσεων που επηρεάζονται από το κοινωνικό κεκτημένο και να στηρίξουν το επιχειρηματικό πνεύμα.

8.11. Στις υποψήφιες χώρες αναπτύσσουν δράση διάφοροι ευρωπαϊκοί και διεθνείς οργανισμοί. Αυτά τα ιδρύματα και οι οργανισμοί εκπροσωπούν διαφορετικά πρότυπα κοινωνίας και πολιτικής, και υπάρχει η ανάγκη συντονισμού των υποδείξεών τους έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι τα μελλοντικά κράτη μέλη προσχωρούν προς το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο, βασιζόμενα στην ιδέα της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής καταπολεμώντας τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό, τα οποία και αποτελούν τη βασική αρχή της οικονομικής πολιτικής.

8.12. Κατά την διάσκεψη για τη διεύρυνση το Νοέμβριο του 2000, διατυπώθηκε σχετικά η πρόταση να αναλάβει η ΕΟΚΕ συντονιστικό ρόλο μεταξύ των διάφορων εμπλεκόμενων ιδρυμάτων, έργο το οποίο αρμόζει στις δυνατότητές της και για το οποίο υπάρχουν εχέγγυα απόλυτης επιτυχίας.

8.13. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την επικοινωνιακή στρατηγική που ξεκίνησε τον Μάιο του 2000 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με στόχο την παροχή κατάλληλης πληροφόρησης σχετικά με τη διαδικασία της διεύρυνσης. Επίσης η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα τη συμμετοχή των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, μαζί με τους εκλεγμένους αντιπροσώπους της, των πολιτικών ηγετών και των Κυβερνήσεων, των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων και τους εκπροσώπους της Κοινωνίας των Πολιτών γενικότερα, τόσο από τα κράτη μέλη όσο και από τις υποψήφιες χώρες, για τη συμμετοχή τους στον υπό εξέλιξη διάλογο.

8.14. Η ΕΟΚΕ δίνει έμφαση στο ρόλο των χωρών εκτός ΕΕ που γειτονεύουν με αυτές που προετοιμάζονται για την ένταξη. Θα πρέπει να γίνουν συγκεκριμένες προβλέψεις πάνω στο θέμα, δεδομένου ότι θα δημιουργηθούν καινούριες ευκαιρίες και προκλήσεις μετά τη διεύρυνση όπως για παράδειγμα περιοχές ελεύθερου εμπορίου, παράνομη μετανάστευση, τελωνειακός έλεγχος και εμπορία λευκής σαρκός και ναρκωτικών. Η διευρυμένη Ένωση θα χρειαστεί να αναπτύξει περαιτέρω τις σχέσεις με τις αναδυόμενες αγορές των γειτονικών χωρών και να προσδώσει μία κοινή προσέγγιση ιδιαίτερα στις περιοχές των Δυτικών Βαλκανίων, της Ομοσπονδίας Ανεξάρτητων Κρατών και τις χώρες της Μεσογειακής Λεκάνης και της Β. Αφρικής.

8.15. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την ενδυνάμωση μιας ανεξάρτητης και αδιάβλητης δικαστικής εξουσίας στις υπό διεύρυνση χώρες η οποία αποτελεί εγγύηση για την ομαλή λειτουργία του πολιτειακού και πολιτικού συστήματος. Η καταπολέμηση της διαφθοράς χρειάζεται να επιταχυνθεί και απαιτούνται απτά αποτελέσματα έτσι

ώστε να διασφαλίζεται διαφάνεια στο επιχειρηματικό περιβάλλον με κατάλληλη πρόοδο στην νομοθεσία περί πτωχεύσεων.

8.16. Κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2001, το Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών συμφώνησε να συνεργαστεί με τους Υπουργούς Οικονομικών και τους Διοικητές Τραπεζών στις υπό διεύρυνση χώρες δύο φορές τον χρόνο με τη μορφή τακτικών αναφορών προς το Συμβούλιο ECOFIN για την οικονομική κατάσταση που επικρατεί σε αυτές τις χώρες. Η ΕΟΚΕ καλωσορίζει αυτήν την εξέλιξη και προτείνει τέτοιες πρακτικές να ακολουθηθούν και από τα υπόλοιπα Συμβούλια Υπουργών προωθώντας έτσι τον διάλογο με τις υπό διεύρυνση χώρες, ιδιαίτερα μάλιστα υπό το πρίσμα των στόχων που έθεσε το Συμβούλιο Κορυφής της Λισαβόνας.

8.17. Οι υπό ένταξη χώρες θα πρέπει να παραμείνουν στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών 2, για δύο τουλάχιστον χρόνια. Η ΕΟΚΕ παραμένει συνεπής στη σύστασή της με στόχο τα νέα Κράτη Μέλη να συμμετάσχουν άμεσα με την ένταξή τους στον ΜΣΙ2 οδηγώντας έτσι τις συναλλαγματικές τους πολιτικές σε ένα πιο σταθερό κοινοτικό περιβάλλον.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Ενδιάμεση επισκόπηση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής»

(COM(2002) 394 τελικό)

(2003/C 85/19)

Στις 10 Ιουλίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει γνωμοδότηση για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 14 Νοεμβρίου 2002 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Kienle.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 82 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 10 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Βασικές Παρατηρήσεις

1.1. Η συζήτηση για την περαιτέρω ανάπτυξη της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας υπερβαίνει κατά πολύ τα οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα του γεωργικού τομέα. Αυτή αφορά και ορισμένες πτυχές της ασφάλειας των τροφίμων, της ασφάλειας του εφοδιασμού σε τρόφιμα και της προστασίας των καταναλωτών. Η γεωργία, ως ο σημαντικότερος με διαφορά χρήστης γαιών, ενέχει τεράστια σπουδαιότητα για την προστασία του περιβάλλοντος και της φύσης. Σ' αυτό, πρέπει να συνυπολογισθεί και η σημασία της γεωργίας για έναν αναπτυξιακά βιώσιμο και ζωτικό αγροτικό χώρο.

1.2. Καθήκον των γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι η ικανοποίηση και η ισορρόπηση ορισμένων οικονομικών, οικολογικών και κοινωνικών κριτηρίων, με σκοπό τη βιωσιμότητα και ένα ευρωπαϊκό γεωργικό μοντέλο στραμμένο προς την ανταγωνιστικότητα και την πολυλειτουργικότητα. Χωρίς μία αποδοτική οικονομικά γεωργία, όχι μόνον απειλούνται πολλοί κοινωνικοί στόχοι που σχετίζονται με τη γεωργία αλλά και είναι αδύνατο να υλοποιηθούν.

1.3. Αναμφίβολα, κατά τα τελευταία έτη, άρχισε μία πρωτοφανής σε εύρος, ένταση και κριτική διένεξη στην κοινωνία για τη γεωργία και τη γεωργική πολιτική. Αντίθετα, στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της κοινής γνώμης ήταν τα διατροφικά σκάνδαλα και οι συνέπειές τους: η περαιτέρω ανάπτυξη του ευρωπαϊκού δικαίου στον τομέα των τροφίμων και η δημιουργία ενιαίων συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας απόκτησαν μια νέα, πρωτοφανή σημασία. Αυτές οι προκλήσεις θέτουν νεήλυδες γεωργούς, τομέα τροφίμων, καταναλωτές και πολιτική σε ένα νέο επικοινωνιακό πνεύμα.

1.4. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, κυρίως με τις γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας της για το «Μέλλον της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής» της 20ής και 21ης Μαρτίου 2002 καθώς και για «Μία πολιτική για την παγίωση του ευρωπαϊκού γεωργικού μοντέλου» της 20ής και 21ης του Οκτωβρίου 2002 εκφράσθηκε κατά τρόπο σύγχρονο και προ-ενεργητικό για την

Κοινή Γεωργική Πολιτική και για τη λειτουργία του Προγράμματος Δράσης 2000. Ως ιδιαίτερα αξιόλογο μνημονεύει εδώ τη στενή συνεργασία με την επιτροπή Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης του ΕΚ. Με αυτό τον τρόπο, επιδίωξε να ανταποκριθεί στο ενισχυμένο ενδιαφέρον πολλών πολιτών και οργανώσεων, προκειμένου να διασφαλισθεί, πολιτικά και κατά τρόπο διαρκή, το ευρωπαϊκό γεωργικό μοντέλο μίας πολυλειτουργικής γεωργίας. Ως εκ τούτου, η επόμενη γνωμοδότηση για την ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Ενδιάμεση επισκόπηση της ΚΓΠ» αποτελεί συνέχεια της στάσης που υιοθέτησε μέχρι σήμερα η ΕΟΚΕ.

1.5. Η συμφωνία που επιτεύχθηκε κατά την συνάντηση κορυφής των Βρυξελλών στις 24 και 25 Οκτωβρίου 2002 με την οποία αφενός άνοιξε ο δρόμος προς την ιστορική διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς Ανατολάς και αφετέρου διαγράφεται με σαφήνεια, από τώρα, το οικονομικό πλαίσιο της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής έως το 2013 (για τις κοινοτικές οργανώσεις αγοράς και τις απευθείας πληρωμές), δεν μειώνει καθόλου τη βούληση της ΕΟΚΕ να αναλύσει σε βάθος τις απόψεις και προτάσεις που διατυπώνει η Επιτροπή στις Ανακοινώσεις της.

2. Κύρια στοιχεία της ανακοίνωσης της Επιτροπής της 10ης Ιουλίου 2002

2.1. Στην ανακοίνωση γίνεται μνεία στην εντολή που ανέθεσε στην Επιτροπή το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου να υποβάλει ενδιάμεση επισκόπηση (ΕΕ) του Προγράμματος Δράσης 2000. Παρόλο που οι στόχοι παραμένουν ουσιαστικά οι ίδιοι με εκείνους που ορίστηκαν από τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια του Βερολίνου και του Γκέτεμποργκ, και ειδικότερα ανταγωνιστική γεωργία, φιλικές προς το περιβάλλον μέθοδοι παραγωγής και προϊόντα ποιότητας, ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο και σταθερό εισόδημα για τους γεωργούς, διατήρηση των γεωργικών τοπίων, απλούστευση της γεωργικής πολιτικής, καθώς και μία κοινωνικά αποδεκτή αιτιολόγηση των ενισχύσεων της απόδοσης των γεωργών. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή αντιτίθεται στην κατάργηση των ενισχύσεων ή στην εκ νέου εθνικοποίηση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και αρνείται να περιοριστεί η γεωργία στην ΕΕ σε ένα παθητικό ρόλο.

2.1.1. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Επιτροπής, οι νομοθετικές προτάσεις θα υποβληθούν ήδη τέλη 2002/αρχές 2003, μετά από διαβούλευση με τα κοινοτικά όργανα και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

2.2. Οι προτάσεις προβλέπουν την περαιτέρω μείωση των ενισχύσεων των τιμών σε ορισμένες κοινές οργανώσεις αγορών γεωργικών προϊόντων. Αυτό αφορά ειδικότερα τα σιτηρά και το ρύζι. Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, εν προκειμένω η παρέμβαση δεν θα αποτελούσε παρά ένα περιορισμένο και ελάχιστο χρησιμοποιούμενο δίκτυ ασφαλείας. Αντίθετα, οι αντισταθμιστικές πληρωμές θα διατηρηθούν ή και θα αυξηθούν. Περαιτέρω, η Επιτροπή προτίθεται να καταργήσει τις μηνιαίες προσαυξήσεις για την τιμή παρέμβασης στα σιτηρά, χωρίς αντίστοιχη αντιστάθμιση. Η Επιτροπή προτείνει ακόμη την κατάργηση της παρέμβασης για τη σίκαλη. Για το σκληρό σίτο και την αποξηραμένη ζωτοτροφή, προτείνεται η μείωση ή η προσαρμογή των εγγυημένων ενισχύσεων που συνδέονται μέχρι τώρα με την παραγωγή. Για τους καρπούς με κέλυφος η Επιτροπή προτείνει την καθιέρωση ενός συστήματος μόνιμης στήριξης με σταθερές πληρωμές, που θα δύνανται να προσαυξάνονται μέχρι ενός ανώτατου ορίου από τα κράτη μέλη. Όσον αφορά τα γαλακτοκομικά προϊόντα, η Επιτροπή απλώς προτείνει προς συζήτηση τέσσερις εναλλακτικές λύσεις για τη μελλοντική εξέλιξη του τομέα. Για τους ελαιούχους σπόρους και το βόειο κρέας, η Επιτροπή δεν προβλέπει σε ιδιαίτερες προτάσεις, μολονότι η αποσύνδεση των αντισταθμιστικών πληρωμών από την παραγωγή και η σταδιακή προσαρμογή τους αφορούν ιδιαίτερα τα προϊόντα αυτά, όπως άλλωστε και για το γάλα.

2.3. Η Επιτροπή προτείνει μία ριζική αναμόρφωση του ισχύοντος συστήματος αντισταθμιστικών πληρωμών για τις τιμές, την αποκαλούμενη αποσύνδεση. Αυτό αφορά ειδικότερα τις πληρωμές για τη γεωργικές καλλιέργειες, τις πριμοδοτήσεις ανά ζωική κεφαλή καθώς και τις αντισταθμιστικές πληρωμές για το γάλα μετά το 2005. Οι αντισταθμιστικές πληρωμές θα αποσυνδεθούν από τη σημερινή τους βάση υπολογισμού (ανά κεφαλή ή ανά εκτάριο) και θα καταβάλλονται ως ενίσχυση του εισοδήματος των γεωργών (πληρωμή ανά γεωργική εκμετάλλευση). Σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής, το ύψος των πληρωμών ανά γεωργική εκμετάλλευση θα καθορίζεται με βάση τις πληρωμές που έχει λάβει κατά το παρελθόν η συγκεκριμένη εκμετάλλευση (ιστορική βάση). Συγχρόνως, όλες οι πληρωμές θα συνδέονται με την εκπλήρωση νέων κριτηρίων. Κατ' αυτόν τον τρόπο προσδιορίζονται εκ νέου και κατά κάποιο τρόπο «ανασυνδέονται» (βλ. σημείο 2.4).

2.4. Η Επιτροπή επιθυμεί να τροποποιήσει όσο το δυνατόν περισσότερο τις αντισταθμιστικές πληρωμές, οι οποίες ως τώρα ήταν εγγυημένες, και κυρίως όσον αφορά τις καλλιέργειες, τα όσπρια, τα άμυλα γεωμύλων, τα βοοειδή, τα γαλακτοκομικά προϊόντα (από το 2005) και τα προβατοειδή. Η Επιτροπή προτείνει ριζικές αλλαγές στην οργάνωση αγοράς του ρυζιού, των σκληρών σιτηρών και των αποξηραμένων ζωτοφών. Οι ισχύουσες ποσοστώσεις παραγωγής αναμένεται να παραμείνουν οι ίδιες. Ουσιαστικά η Επιτροπή τείνει προς την παροχή μεγαλύτερης διακριτικής ευχέρειας στους γεωργούς. Αντίθετα, όσον αφορά την αγρανάπαυση, προβλέπονται περαιτέρω δυσμενή μέτρα. Η Επιτροπή προτείνει την καθιέρωση μίας υποχρεωτικής μακροπρόθεσμης αγρανάπαυσης (δέκα ετών).

2.4.1. Η μεταβίβαση, η πώληση ή η ενοικίαση εκτάσεων εκμετάλλευσης από το γεωργό προκαλεί την ανάλογη μεταφορά των πριμοδοτήσεων στο νέο κάτοχο της εκμετάλλευσης (όμοια με την πριμοδοτηση ανά εκτάριο). Η αποκαλούμενη αποσύνδεση των αντισταθμιστικών πληρωμών της παραγωγής, κατά την Επιτροπή, γενικά, δεν θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί για την ανακατανομή των πληρωμών μεταξύ των εκμεταλλεύσεων, των προσανατολισμών παραγωγής, των περιφερειών ή των κρατών μελών, κατά τρόπο ώστε, κατ' αρχήν, οι γεωργοί να μπορέσουν να διατηρήσουν το ίδιο επίπεδο πληρωμών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να καθορίζουν την πληρωμή ανά εκμετάλλευση με βάση τον περιφερειακό ή εθνικό μέσο όρο.

2.5. Στο μέλλον, όλες οι πληρωμές θα υπόκεινται στην τήρηση των κανόνων για την προστασία του περιβάλλοντος και των ζώων, την ασφάλεια των προϊόντων διατροφής και την εκμετάλλευση των εκτάσεων (πολλαπλή συμμόρφωση — Cross Compliance). Οι άμεσες πληρωμές θα εξαρτώνται, επομένως, από το σεβασμό ορισμένων κριτηρίων «ορθής γεωργικής πρακτικής». Από την άποψη αυτή, η Επιτροπή προτίθεται να διατυπώσει συγκεκριμένες προτάσεις για τον καθορισμό ενός κοινοτικού πλαισίου για τους εν λόγω κανόνες.

2.6. Εξάλλου, η Επιτροπή επιθυμεί να καταστήσει υποχρεωτική την εφαρμογή ενός συστήματος εκθέσεων για την τήρηση των κανόνων στους τομείς περιβάλλοντος, προστασίας των ζώων, ασφάλειας των προϊόντων διατροφής και εκμετάλλευσης των εκτάσεων για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις που εισπράττουν περισσότερα από 5 000 EUR ετησίως ως άμεσες πληρωμές (Farm Audit). Στη θέση του σημερινού συστήματος συγκυριακής αγρανάπαυσης, θα εισαχθεί ένα σύστημα περιβαλλοντικού παγώματος της καλλιέργειας γεωργικών εκτάσεων που θα είναι υποχρεωτικό για μία δεκαετία. Επειδή θα καταργηθεί η καλλιέργεια φυτών για την παραγωγή ενέργειας στις εκτάσεις υπό αγρανάπαυση, η Επιτροπή προτείνει την εισαγωγή ενός «κινήτρου για την προστασία του κλίματος από το CO₂» ανά καλλιεργήσιμο εκτάριο.

2.7. Το σημερινό σύστημα της εθελούσιας διαμόρφωσης θα εφαρμόζεται επί του παρόντος μόνο στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ θα εγκαταλειφθεί από τη Γαλλία και την Πορτογαλία, αλλά προβλέπεται να εφαρμοσθεί στη Γερμανία από το 2003. Η Επιτροπή προτείνει από το 2004 μία «δυναμική» διαφοροποίηση υποχρεωτικής για όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Η Επιτροπή προτείνει σχετικά μία προοδευτική μείωση κατά 3 % ετησίως των άμεσων πληρωμών στους γεωργούς. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το 2010 θα επιτευχθεί το ανώτατο ποσοστό του 20 %.

2.7.1. Οι απαλλαγές ύψους 5 000 EUR για τις δύο πρώτες θέσεις πλήρους απασχόλησης και 3 000 EUR για τις λοιπές θέσεις πλήρους απασχόλησης θα οδηγήσουν, κατά την Επιτροπή, στην εξαίρεση των τριών τετάρτων του συνόλου των γεωργικών εκμεταλλεύσεων της ΕΕ από τις μειώσεις. Αντίθετα, η πρόταση για τον περιορισμό των άμεσων πληρωμών σε 300 000 EUR ανά εκμετάλλευση (συν ένα ελεύθερο ποσό ανά εργαζόμενο) θα αφορά κυρίως μεγάλες γεωργικές εκμεταλλεύσεις γεγονός το οποίο απαιτεί μια εμπεριστατωμένη ανάλυση των επιπτώσεων για τις εκμεταλλεύσεις, τις θέσεις εργασίας και τις περιφέρειες.

2.7.2. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η διαφοροποίηση καταρχήν δεν απαιτεί τη διάθεση επιπλέον μέσων εκ μέρους των κρατών μελών για τη συγχρηματοδότηση μέχρι το 2006, ιδιαίτερα επειδή το ποσοστό συγχρηματοδότησης της ΕΕ για τα γεωργο-περιβαλλοντικά μέτρα (συμπεριλαμβανομένων των μέτρων για την προστασία των ζώων) πρόκειται να αυξηθεί κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες.

2.8. Τα μέσα που θα προκύψουν από τις μειώσεις της διαφοροποίησης αναμένεται να ενσωματωθούν στον προϋπολογισμό της ΕΕ και να ανακατανομηθούν στα κράτη μέλη για τα προγράμματα ανάπτυξης της υπαίθρου (δεύτερος πυλώνας). Η νέα ανακατανομή αναμένεται να πραγματοποιηθεί ανάλογα με κριτήρια, όπως της χρήσιμης γεωργικής έκτασης, του εργατικού δυναμικού και κριτήρια ευπορίας. Αυτό θα επιτρέψει την πραγματοποίηση χρηματοοικονομικών μεταφορών μεταξύ των κρατών μελών. Τα μέσα που θα υπερβαίνουν το ανώτατο όριο των ενισχύσεων των 300 000 EUR ανά εκμετάλλευση, συμπεριλαμβανομένων των απαλλαγών, θα πρέπει να παραμείνουν στα κράτη μέλη και να διατεθούν για την εφαρμογή μέτρων του δεύτερου πυλώνα.

2.8.1. Στο πλαίσιο του δεύτερου πυλώνα, αναμένεται να προταθούν νέα προτρεπτικά μέτρα, κυρίως για την προώθηση της ποιότητας των προϊόντων διατροφής. Οι γεωργοί που συμμετέχουν εθελοντικά σε προγράμματα διασφάλισης της ποιότητας και πιστοποίησης, θα έχουν δικαίωμα εισπραχθείς ενισχύσεων. Αναλόγως θα ενισχυθούν οι δραστηριότητες εμπορίας των συνεταιρισμών παραγωγών καθώς και τα προγράμματα οικολογικής ποιότητας.

2.8.2. Η Επιτροπή επιθυμεί, εξάλλου, να βοηθήσει τους γεωργούς στην τήρηση των νέων κανόνων που ορίστηκαν στους τομείς του περιβάλλοντος, της ασφάλειας των προϊόντων διατροφής, της προστασίας των ζώων ή των κανόνων εμπορίας και να ορίσει εκ νέου τις ορθές γεωργικές πρακτικές στο σύνολο της ΕΕ. Αυτό το μέτρο θα επεκταθεί προοδευτικά σε μέγιστη περίοδο 5 ετών. Επίσης, θα ενθαρρυνθεί και η εισαγωγή γεωργικών διαχειριστικών ελέγχων.

2.8.3. Τέλος, η Επιτροπή προτείνει την προώθηση μέτρων για την ευζωία των ζώων, κατά το πρότυπο των γεωργοπεριβαλλοντικών μέτρων. Η συγχρηματοδότηση της ΕΕ θα ανέλθει από ποσοστό 50 % (75 % για τις περιφέρειες του στόχου 1) σε ποσοστό 60 % (85 % για τις περιφέρειες του στόχου 1).

Γενικές παρατηρήσεις

3. Ο ρόλος της ενδιάμεσης επισκόπησης στο πλαίσιο του Προγράμματος Δράσης 2000

3.1. Όπως αναφέρθηκε στην εισαγωγή, η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «Το μέλλον της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής»⁽¹⁾, ασχολήθηκε ήδη με πολλά από τα θέματα, τα οποία τώρα αποτελούν αντικείμενο της ανακοίνωσης και των προτάσεων της Επιτροπής στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επισκόπησης της ΚΓΠ. Ο σκοπός της επισκόπησης του πεδίου εφαρμογής των αποφάσεων

του Προγράμματος Δράσης 2000 και της εντολής για την ενδιάμεση επισκόπηση είναι σαφής για την ΕΟΚΕ: «Οι αποφάσεις ... ισχύουν μέχρι τα τέλη του 2006. Η αποκαλούμενη ενδιάμεση επισκόπηση, η οποία προβλέπεται για τα έτη 2002 και 2003, αναμένεται απλώς να δώσει τη δυνατότητα για περιορισμένες προσαρμογές στους υφιστάμενους κανονισμούς. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η γεωργία μπορεί να στηριχθεί μέχρι τα τέλη του 2006 σε ένα σταθερό νομοθετικό πλαίσιο».

3.2. Ακόμη και σήμερα, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι, όσον αφορά τα περισσότερα προϊόντα, δεν υφίσταται λόγος, μέχρι στιγμής, για μία ριζική μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, βάσει των συμπερασμάτων της Συνόδου Κορυφής του Βερολίνου και της αναμενόμενης εξέλιξης της αγοράς. Θα πρέπει να υπενθυμισθούν, εξάλλου, παλαιότερες δηλώσεις του αρμόδιου για τη γεωργία επιτρόπου ότι η ενδιάμεση επισκόπηση αποτελεί επισκόπηση και όχι μεταρρύθμιση.

3.3. Σύμφωνα με τις αποφάσεις της Συνόδου Κορυφής του Βερολίνου, του Μαρτίου 1999, σχετικά με το πρόγραμμα Δράσης 2000, για το έτος 2002/3 προβλέπεται μία εξέταση των τομέων των δημητριακών, των ελαιούχων σπόρων, του γάλακτος και, ενδεχομένως, του βοείου κρέατος, βάσει της εξέλιξης της αγοράς και των γεωργικών δαπανών της ΕΕ. Στο Πρόγραμμα Δράσης 2000, δεν προβλέπεται τροποποίηση του χρηματοδοτικού φακέλου της γεωργικής πολιτικής κατά την ενδιάμεση επισκόπηση. Κατά το 2003, θα υποβληθούν σε επισκόπηση τα προγράμματα για την ανάπτυξη της υπαίθρου.

3.3.1. Επιπλέον, προβλέπονται έλεγχοι από το Συμβούλιο Γεωργίας στους τομείς της ζάχαρης, του λυκίσκου, των ελαίων, του καπνού και της νομοθετικής ρύθμισης για τους μικροπαραγωγούς.

3.4. Η Σύνοδος Κορυφής του Γκέτεμποργκ, του Ιουνίου 2001, επέβαλε στην ΚΓΠ το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης. Πρέπει να δοθεί «περισσότερη βαρύτητα στην προώθηση υγιεινότερων, υψηλής ποιοτικής αξίας προϊόντων, φιλικών προς το περιβάλλον μεθόδων παραγωγής — συμπεριλαμβανομένης και της οικολογικής παραγωγής — επαναχρησιμοποιούμενων πρώτων υλών και της προστασίας της βιοποικιλότητας». Εντούτοις, η Σύνοδος Κορυφής του Γκέτεμποργκ δεν καθόρισε συγκεκριμένη ελεγκτική αποστολή για την ενδιάμεση επισκόπηση του Προγράμματος Δράσης 2000.

3.5. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, οι αντιδράσεις κομμάτων, ενώσεων και μέσων μαζικής ενημέρωσης, μετά από τη δημοσιοποίηση της ανακοίνωσης για την ενδιάμεση επισκόπηση, αντικατοπτρίζονται — ανεξάρτητα από μία ευνοϊκή, απορριπτική ή διαφοροποιημένη στάση — στην εκτίμηση του Ιδρύματος Schuman: «Οι μεταρρυθμίσεις αυτές συνιστούν τη μεγαλύτερη αλλαγή στην 45χρονη ιστορία της ΚΓΠ». Συνεπώς, οι προτάσεις που περιέχονται στην ενδιάμεση αξιολόγηση υπερβαίνουν σαφώς τα όρια του Προγράμματος Δράσης 2000. Κατά την ΟΚΕ το γεγονός αυτό συνηγορεί κυρίως υπέρ της μεταρρύθμισης μετά το 2007.

⁽¹⁾ ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 87-99.

3.6. Συνεπώς, η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να θεωρεί αναγκαία την πραγματοποίηση μίας εμπεριστατωμένης και ανοιχτής συζήτησης, πριν από την επεξεργασία των νομοθετικών προτάσεων, σχετικά με τη σημασία που ενέχει η σταθερότητα και η αξιοπιστία της πολιτικής για τους ευρωπαίους γεωργούς, καθώς και κατά πόσο είναι αναγκαία μία τόσο βαθιά γεωργική μεταρρύθμιση αυτή τη συγκεκριμένη και συνεπώς πρώιμη στιγμή. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επείγοντως αναγκαίο όπως σε όλες τις αναλύσεις και προτάσεις για μεταρρύθμιση συμπεριληφθούν και οι επιπτώσεις για τη γεωργική βιομηχανία, τη βιομηχανία τροφίμων και τους συνεταιρισμούς. Η διεξαγωγή παρόμοιας συζήτησης επιβάλλεται όχι μόνο επειδή το πρόγραμμα δράσης 2000 αποτελεί το πλαίσιο εντός του οποίου θα ενεργούν οι ευρωπαίοι γεωργοί αλλά και επειδή αποτελεί συγχρόνως τη βάση της επικείμενης διεύρυνσης της Κοινότητας καθώς και των διαπραγματεύσεων στους κόλπους του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ).

3.7. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θεωρεί αδύνατη τη διεξαγωγή παρόμοιας εμπεριστατωμένης συζήτησης, όσο η Επιτροπή δεν έχει προβεί σε μια εις βάθος ανάλυση των επιπτώσεων των προτάσεων της. Η ΕΟΚΕ προβληματίζεται ιδιαίτερα για το γεγονός ότι η Επιτροπή ήδη επεξεργάζεται εντατικά τα νομοθετικά κείμενα μολοντί γνωμοδοτήσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής και της Επιτροπής των Περιφερειών δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί.

4. Οι προτάσεις για την ενδιάμεση επισκόπηση

4.1. Γενικά, οι στόχοι της Επιτροπής υποστηρίζονται από την ΕΟΚΕ. Ιδιαίτερα επιδοκιμάζεται η επιδιωκόμενη θεμελίωση της ιδέας της πολυλειτουργικότητας της γεωργίας στο σύνολο της Κοινής Γεωργικής πολιτικής. Ωστόσο, είναι σημαντικό να ξετσαθεί κατά πόσο και σε ποιο βαθμό τα προτεινόμενα από την Επιτροπή μέτρα εξυπηρετούν στην πράξη την επίτευξη αυτών των στόχων και προαγάγουν πράγματι την υλοποίηση μιας πολυλειτουργικής και ανταγωνιστικής γεωργίας. Και αυτό είναι ακόμη σημαντικότερο, εφόσον οι προτεινόμενες στην ενδιάμεση επισκόπηση τροποποιήσεις των οργάνων γεωργικής πολιτικής θα οδηγήσουν σε σημαντικές αλλαγές του ευρωπαϊκού γεωργικού τομέα.

4.1.1. Η ΕΟΚΕ αναφέρεται στο διευρυμένο διάλογο με την Επιτροπή και το ΕΚ κατά την κατάρτιση της γνωμοδότησης πρωτοβουλίας «Το μέλλον της ΚΓΠ». Σχετικά η ΕΟΚΕ θέτει ερωτήσεις μεγάλης σημασίας για τη συζήτηση σχετικά με την ενδιάμεση αξιολόγηση, η οποία όμως, ατυχώς, δεν έχει δώσει επαρκή απάντηση μέχρι σήμερα. Για το λόγο αυτό, επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί αναγκαία τη διεξαγωγή περαιτέρω αναλύσεων και μελετών.

4.1.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί λυπηρό το γεγονός ότι η Επιτροπή, με την ευκαιρία της ενδιάμεσης επισκόπησης, δεν ασχολήθηκε με το πρόβλημα της αυξανόμενης γήρανσης των απασχολούμενων στην ευρωπαϊκή γεωργία. Επιθυμεί γι αυτό να υπενθυμίσει σχετικά την κοινή δήλωση που υιοθέτησαν στις 6 Δεκεμβρίου 2001 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική

Επιτροπή καθώς και η Επιτροπή των Περιφερειών, σύμφωνα με την οποία σε κάθε μελλοντικό προγραμματισμό πρέπει να δίδεται προτεραιότητα στους νέους γεωργούς ενώ στα πλαίσια της ενδιάμεσης επισκόπησης πρέπει να ληφθούν και να εφαρμοστούν επείγοντως μέτρα για την ενθάρρυνση και την ενίσχυση των νέων γεωργών. Η ΕΟΚΕ ελπίζει σε αντίστοιχα συγκεκριμένα μέτρα κατά την κατάθεση των νομοθετικών προτάσεων.

4.2. Η ιδιαίτερη επιδίωξη της Επιτροπής για την επαναφορά της λειτουργίας της παρέμβασης, στον τομέα της αγοράς και συγκεκριμένα των δημητριακών, στο επίπεδο ενός δικτύου ασφαλείας, ικανοποιήθηκε ήδη με την περιλαμβανόμενη στο Πρόγραμμα Δράσης 2000 μείωση των τιμών. Τα αποθέματα δημητριακών μειώθηκαν δραστικά κατά τα προηγούμενα έτη. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ αμφισβητεί κατά πόσο είναι δυνατόν να δικαιολογηθεί βάσει της εξέλιξης της παγκόσμιας τιμής αγοράς η προτεινόμενη περαιτέρω μείωση της τιμής των σιτηρών κατά 5 %, καθώς μάλιστα η Επιτροπή, στις προβλέψεις της, βασίζεται στην αρχή της σταθερότητας των συνθηκών στην παγκόσμια αγορά. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί μήπως κατ'αυτόν τον τρόπο αποδυναμωθεί και υπονομευτεί το κοινοτικό σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων.

4.2.1. Η ΕΟΚΕ θεωρεί απολύτως απαραίτητο να θεσπιστούν, αντί της κατάργησης των παρεμβάσεων που προτείνει η Επιτροπή για τη σίκαλη, μεταβατικές και συμπληρωματικές ρυθμίσεις μέσω της διερεύνησης νέων δυνατοτήτων αξιοποίησης όπως π.χ. η εντονότερη χρήση στις ζωτροφές.

4.2.2. Σχετικά με τους καρπούς με κέλυφος η ΕΟΚΕ φοβάται μήπως οι προτάσεις της Επιτροπής δεν οδηγήσουν στην προαναγγελλείσα βελτίωση της ποιότητας, αλλά σε έντονες μεταπτώσεις εις βάρος των περιφερειών με μειωμένα κέρδη. Η ΕΟΚΕ συνιστά συνεπώς τη σύνδεση των σημερινών επιδοτήσεων για παραδοσιακές περιοχές με αυστηρότερα ποιοτικά κριτήρια.

4.2.3. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ως προς την αναγκαιότητα της καθιέρωσης ενός νέου μέσου παροχής στήριξης προς τους παραγωγούς καρπών με κέλυφος προκειμένου να εξασφαλιστεί η επιβίωση του τομέα, αν και θεωρεί ότι η προτεινόμενη αντισταθμιστική πληρωμή δεν επαρκεί για να αντιμετωπιστεί ο ανταγωνισμός των εισαγωγών των τρίτων χωρών. Το να παρασχεθεί στα κράτη μέλη η δυνατότητα να συμπληρώνουν την κοινοτική ενίσχυση προϋποθέτει την επανεθνικοποίηση της ΚΓΠ και την άσκηση διακρίσεων μεταξύ των παραγωγών διαφόρων κρατών μελών, και θα αποτελέσει επικίνδυνο προηγούμενο για άλλους τομείς.

4.2.4. Επίσης, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει την απουσία προτάσεων σχετικά με τον τρόπο καλύτερης ανταπόκρισης της ελλειμματικής παραγωγής πρωτεϊνικών φυτών στην ΕΕ στην ανάπτυξη της ζήτησης. Η ΕΟΚΕ είχε ζητήσει, σε μία ιδιαίτερα εκτιμηθείσα γνωμοδότηση πρωτοβουλίας⁽¹⁾, την προώθηση ενός σχεδίου φυτικών πρωτεϊνών στην Κοινότητα. Η πρόσφατη απόφαση της κυβέρνησης των ΗΠΑ να στηρίξει μαζί τις τιμές για την παραγωγή σόγιας (η αποκαλούμενη αντικυκλική πληρωμή) θα δυσχεράνει ακόμα περισσότερο την ευρωπαϊκή πολιτική για την παραγωγή πρωτεϊνών και ελαιούχων σπόρων.

⁽¹⁾ ΕΕ C 80 της 3.4.2002, σ. 26-84.

4.3. Η ΕΟΚΕ επισήμανε επανειλημμένα τα στάση της υπέρ της ενίσχυσης της ανάπτυξης της υπαίθρου μέσω του δεύτερου πυλώνα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής. Η ενίσχυση αυτή πρέπει να συμπεριλαμβάνει ιδιαίτερα την ενίσχυση των επενδύσεων σε μεμονωμένες εκμεταλλεύσεις αλλά και κατά τομέα, μέτρα προστασίας του περιβάλλοντος στον γεωργικό τομέα καθώς και τη χορήγηση αντισταθμιστικών εισφορών για τις περιοχές που μειονεκτούν λόγω του φυσικού περιβάλλοντος στο οποίο βρίσκονται. Η Επιτροπή αναφέρει στην ανακοίνωσή της το ποσοστό 16 % (ΕΓΤΠΕ — Τμήμα Εγγυήσεων), που της φαίνεται πολύ περιορισμένο. Βάσει μίας ισόρροπης εκτίμησης θα πρέπει όμως να συνυπολογισθεί και η συμβολή των εθνικών συγχρηματοδοτήσεων και τα εθνικά μέτρα πέραν της ενίσχυσης από την ΕΕ. Δεν είναι δυνατόν να αμφισβητηθεί ότι τα μέτρα του πρώτου πυλώνα έχουν ιδιαίτερη σημασία για τα εισοδήματα των γεωργών, παρά το γεγονός ότι διαπιστώνονται μεγάλες διαφορές μεταξύ των επιχειρήσεων αλλά και μεταξύ των περιοχών.

4.3.1. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει με ανησυχία ότι προκαλούνται προβλήματα εξαιτίας της εξαιρετικά άνισης κατανομής των πόρων σε περιφερειακό επίπεδο και παράλληλα λόγω της ανεπάρκειας πόρων του δεύτερου πυλώνα. Ως αποτέλεσμα αυτού, ήδη από τώρα παρατηρούνται στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ γεωργών διαφορετικών κρατών μελών και περιφερειών. Στο πλαίσιο μίας περαιτέρω επέκτασης του «δεύτερου πυλώνα» της ΚΓΠ (μέσω της διαμόρφωσης) θα πρέπει να διασφαλισθεί ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ διαθέτουν ένα ελάχιστο όριο εθνικών μέσων συγχρηματοδότησης. Διαφορετικά, θα ήταν παραπλανητικό να υποστηρίζεται ότι ο δεύτερος πυλώνας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος μίας κοινής ευρωπαϊκής γεωργικής πολιτικής.

4.3.2. Η ΕΟΚΕ δεν μπορεί να κατανοήσει γιατί οι φανεροί περιορισμοί στην ευελιξία όσον αφορά τη χρησιμοποίηση των μέσων της διαφοροποίησης πρέπει να ισχύουν συγκεκριμένα στις ιδιαίτερα στερημένες περιφέρειες του στόχου 1. Μέχρι τώρα, τα περισσότερα μέτρα για την ανάπτυξη της υπαίθρου χρηματοδοτούνταν από το ΕΠΤΠΕ — Τμήμα Προσανατολισμού. Εν προκειμένω, θα πρέπει να προταθούν από την Επιτροπή τρόποι για τη σαφή απλούστευση και την επίλυση αυτού του τεχνικού προβλήματος.

4.3.3. Η ΕΟΚΕ αποδίδει σημασία στη διαπίστωση ότι η μελλοντική πολιτική στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης λαμβάνει υπόψη τις συνολικές οικονομικές δραστηριότητες του γεωργικού κλάδου καθώς και την ανάγκη για την περιβαλλοντική και χωροταξική εξέλιξη. Σχετικά είναι αναγκαίο να ενισχυθεί ο δεύτερος άξονας της ΚΓΠ και το Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής να κατευθυνθούν εντονότερα προς μία νέα πολιτική, ολοκληρωμένου χαρακτήρα, για την υποβοήθηση του αγροτικού χώρου, που περιλαμβάνει το γενικό φάσμα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και τις δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες.

4.4. Η Επιτροπή επιθυμεί την εκ νέου κατανομή, μέσω της διαφοροποίησης, στα κράτη μέλη δηλαδή των τελικά κατά 20 % μειωμένων άμεσων πληρωμών, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων (καλλιεργούμενες εκτάσεις, άτομα απασχολούμενα στη γεωργία, κριτήρια ευπορίας). Αυτό που είναι ασαφές μέχρι στιγμής είναι το ποια θα είναι συγκεκριμένα αυτά τα κριτήρια και τι χρηματοοικονομικές συνέπειες θα έχουν. Το ίδιο ισχύει και για τις μεταφορές μεταξύ των περιφερειών και των σημερινών κρατών μελών.

4.4.1. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι περικοπές των άμεσων πληρωμών και οι ανακατανομή των ενισχύσεων του δεύτερου πυλώνα θα ασκήσουν τεράστια πίεση στα γεωργικά εισοδήματα και θα καταστήσουν αναγκαία την προσαρμογή των εκμεταλλεύσεων. Οι προτάσεις σχετικά με την σταδιακή προσαρμογή θα πρέπει επομένως να επανεξετασθούν και να αξιολογηθούν και ενόψει των αποφάσεων που θα ληφθούν κατά τη συνάντηση κορυφής των Βρυξελλών στις 24 και 25 Οκτωβρίου 2002. Επειδή η προτεινόμενη απαλλαγές και τα προτεινόμενα ανώτατα όρια ανά εκμετάλλευση με την ισχύουσα μορφή τους δεν συμβιβάζονται λογικά με τις συνέπειες που αναλογούν στο μέγεθος μιας εκμετάλλευσης ή με τη σταδιακή μείωση του κόστους και την παραγωγικότητα της εργασίας, προτείνεται να διερευνηθούν εναλλακτικές λύσεις.

4.5. Δεν θα πρέπει να παραμεληθούν οι οικονομικές και διαρθρωτικές συνέπειες μίας πλήρους αποσύνδεσης των αντισταθμιστικών πληρωμών της παραγωγής. Αδιαμφισβήτητα η αποσύνδεση μπορεί να επιφέρει μια μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια για τους γεωργούς που επιθυμούν επεκτείνουν την εκμετάλλευσή τους, γεγονός που επιδοκιμάζεται. Αξίζει ωστόσο να επισημανθεί ότι η αυξημένη αυτή ελευθερία περιορίζεται εκ νέου από την προτεινόμενη μείωση των επιδοτήσεων για την αγρανάπαυση. Σύμφωνα με τις προτάσεις διατηρούνται επίσης ορισμένες επιδοτήσεις για συγκεκριμένα προϊόντα (π.χ. επιδοτήσεις ανά εκτάριο για το ρύζι, το σκληρό σίτο και τις ανανεώσιμες πρώτες ύλες). Κάτι ανάλογο ισχύει και για την εκτροφή βοοειδών ή αγελάδων αναπαραγωγής.

4.5.1. Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ ανησυχεί ότι η εν λόγω αποσύνδεση θα έχει και εκτεταμένες συνέπειες επί της πολιτικής προσανατολισμού της προσφοράς (όπως τις ποσοστώςει παραγωγής και τα ανώτατα όρια πρωτοδοτήσεων). Η ΕΟΚΕ τόνισε πρόσφατα ότι η θέσπιση μέτρων ρύθμισης των ποσοτήτων μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο ιδιαίτερα όσον αφορά τη διασφάλιση αειφόρου γεωργίας σε από γεωγραφική άποψη μειονεκτικές εκτάσεις γεωργικής καλλιέργειας. Είναι συνεπώς ακόμη πιο λυπηρό το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν έχει προτείνει μέχρι στιγμής κανένα σχετικό σχέδιο.

4.5.2. Θα πρέπει να καθορισθούν οι συνέπειες της αποσύνδεσης για τη φυτική παραγωγή. Ούτως, θα ήταν δυνατόν να αποκλεισθούν στο μέλλον από την παραγωγή όλες οι εκτάσεις, στις οποίες οι μεταβλητές δαπάνες υπερβαίνουν τα κέρδη στην αγορά. Μία τέτοιου είδους εξέλιξη θα ερχόταν με βεβαιότητα σε αντίθεση με το στόχο για τη διατήρηση μίας σφαιρικής γεωργίας. Επίσης, όσον αφορά την εκτροφή ζώων τίθεται το ερώτημα κατά πόσον μετά από την πλήρη αποσύνδεση είναι δεδομένη η ύπαρξη επαρκούς οικονομικού κινήτρου για την εκπάχυνση ταύρων και τις δηλάζουσες αγελάδες. Δυστυχώς, η Επιτροπή δεν διευκρινίζει στην πρότασή της με ποιο τρόπο προτίθεται να αντιμετωπίσει το πρόβλημα αυτό.

4.5.3. Η ΕΟΚΕ επισύρει την προσοχή στο γεγονός ότι οι συνέπειες της αποσύνδεσης στην κτηματική και μισθωτική αγορά είναι δύσκολο να προβλεφθούν. Ποσοστό 41 % των χρησιμοποιούμενων εκτάσεων για τη γεωργία στην ΕΕ — λαμβανομένων υπόψη των περιφερειακών διαφορών — είναι μισθωμένες. Το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο πρέπει να αναμένονται για αυτές τις εκτάσεις σημαντικότερες θετικές συνέπειες για τους μισθωτές. Η κατανομή των άμεσων πληρωμών που συνδέονται με την εκμετάλλευση μπορούν, ανάλογα με τη δομή της εκμετάλλευσης, να προκαλέσουν σημαντικές διαφορές στην πληρωμή ανά εκτάριο. Θα μπορούσαν να προκύψουν δευτερεύουσες συνέπειες για τη

διαμόρφωση των τιμών των κτημάτων και των μισθώσεων και να οδηγήσουν σε θέση αγρανάπαυσης ορισμένες εκτάσεις. Προβλέπεται επίσης, ότι η αποσύνδεση θα επιδράσει αρνητικά κατά τη μεταβίβαση εκμεταλλεύσεων σε νέους γεωργούς.

4.5.4. Η ΕΟΚΕ ανησυχεί επίσης μήπως με την καθιέρωση των επιχειρηματικών επιδοτήσεων που προτείνονται από την Επιτροπή προκύψουν στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό, αν οι γεωργοί χρησιμοποιήσουν τις απευθείας πληρωμές για την εκμετάλλευση άλλων τομέων της αγοράς χωρίς υποστήριξη τιμών.

4.5.5. Οι σημαντικές διαφορές των πληρωμών ανά εκτάριο της έκτασης εκμετάλλευσης που θα προκαλέσει η πρόταση για την αποσύνδεση των άμεσων πληρωμών θα προκαλέσει κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ αναπόφευκτα μία κριτική συζήτηση στους γεωργικούς κύκλους και στην κοινωνία, καθώς και απαιτήσεις για την ανακατανομή ή τον ορισμό επιπέδου για αυτές τις πληρωμές. Επίσης, η ΕΟΚΕ δεν συμμερίζεται την άποψη της Επιτροπής ότι μακροπρόθεσμα μία αποσύνδεση των άμεσων πληρωμών θα προκαλέσει ή θα ενισχύσει την αποδοχή της κοινής γνώμης. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι επιβάλλεται ένας εντατικός συλλογισμός, κατά πόσον δηλαδή τα θιγέτα θέματα δεν ενδέχεται να οδηγήσουν σε μία νέα αμφισβήτηση των άμεσων πληρωμών από την κοινή γνώμη. Θα πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι φόβοι που εκφράζονται, ότι η εν λόγω τροποποίηση του συστήματος αποτελεί ένα «άνοιγμα προς την έξοδο» από τις άμεσες πληρωμές καθώς και από τη χρηματοδότηση της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής..

4.5.6. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την άποψη ότι η πλήρης αποσύνδεση και η συμπερίληψη των άμεσων πληρωμών σε μια ενιαία επιδότηση δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις μιας πολυλειτουργικής και συγχρόνως ανταγωνιστικής γεωργίας (το ευρωπαϊκό πρότυπο γεωργίας) αλλά ούτε και στη συνεχή διασφάλιση των άμεσων πληρωμών. Η ΕΟΚΕ προτείνει γι αυτό να μελετηθούν άλλες δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης των άμεσων πληρωμών, όπως προτείνει και στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα «το μέλλον της ΚΓΠ». Στη μελέτη αυτή θα πρέπει να συμπεριληφθεί και η δυνατότητα δημιουργίας ενός συστήματος ενισχύσεων το οποίο να αποτελείται από μια γενική βασική επιδότηση (π.χ. ανά εκτάριο) καθώς και επιδοτήσεις για συγκεκριμένα προϊόντα. Παρόμοιο σύστημα θα αντικατοπτρίζει καλύτερα τις απαιτήσεις μιας πολυλειτουργικής και συγχρόνως ανταγωνιστικής γεωργίας.

4.5.7. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι η πρόταση της Επιτροπής αντί της ισχύουσας εναλλακτικής αγρανάπαυσης καθιερώνει μία υποχρεωτική παύση της καλλιέργειας που στην πράξη συναντά μεγάλες δυσκολίες και παρανόηση. Συνεπώς, η πρόταση επιβάλλεται να επανεξετασθεί.

4.6. Η ΕΟΚΕ τόνισε και σε προηγούμενο σημείο (βλ. 2.3) ότι οι προτάσεις της Επιτροπής για αποσύνδεση στην πραγματικότητα αποτελούν νέο προσδιορισμό ή «ανασύνδεση», καθώς οι άμεσες πληρωμές θα εξαρτώνται στο μέλλον από την εκπλήρωση συγκεκριμένων κριτηρίων όσον αφορά την εκμετάλλευση των εκτάσεων, την

προστασία του περιβάλλοντος και των ζώων καθώς και την ασφάλεια των τροφίμων (Cross Compliance). Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ θα ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί σχετικά εκτίμηση, όταν η Επιτροπή θα υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις για το εύρος και τις διαδικασίες του ελέγχου των διατάξεων για την πολλαπλή συμμόρφωση (Cross Compliance).

4.6.1. Η ΕΟΚΕ αφενός κατανοεί την ανάγκη της υποβολής αποδείξεων όσον αφορά τη χρήση των πόρων του ΕΓΤΠΕ. Αφετέρου κρίνει αναγκαίο να αποφευχθεί οπωσδήποτε κάθε νέα επέκταση της γραφειοκρατίας ελέγχου για τους γεωργούς και τις δημόσιες υπηρεσίες στα κράτη μέλη.

4.6.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι μέχρι στιγμής, οι περιβαλλοντικές ενισχύσεις (τα γεωργοπεριβαλλοντικά μέτρα) είναι διασφαλισμένες για τους γεωργούς εφόσον έχουν πληρωθεί οι κανόνες ορθής επαγγελματικής πρακτικής. Η πρόταση της Επιτροπής όσον αφορά το γεγονός της σύνδεσης της προστασίας του περιβάλλοντος με την Κοινή Γεωργική Πολιτική μέσω της θέσπισης διατάξεων για την πολλαπλή συμμόρφωση (Cross Compliance) επιδεινώνει τα προβλήματα καθορισμού των ανταμοιβών για το σεβασμό των περιβαλλοντικών επιδόσεων από τις εκμεταλλεύσεις. Η ΕΟΚΕ ζητά όπως τα κριτήρια για το περιβάλλον καταστούν σαφή και απλά και εφαρμόζονται με ενιαίο τρόπο στο σύνολο της ΕΕ. Θεωρεί ιδίως, αναγκαίες λύσεις για τα κοινοτικά πρότυπα που (σε ανοικτές αγορές) υπερβαίνουν τα διεθνή πρότυπα. Αυτό είναι απαραίτητο για τα υφιστάμενα κοινοτικά πρότυπα και τα απαιτούμενα πρότυπα για εισαγωγές ειδών διατροφής. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι δεν επαρκεί μια περιορισμένη ενίσχυση κατά μόνο πέντε έτη (π.χ. όσον αφορά την προστασία των ζώων).

4.7. Η πρόταση για μια επιθεώρηση των εκμεταλλεύσεων (Farm-Audit) σε ευρωπαϊκό επίπεδο μολονότι είναι πολύ εκτεταμένη, δεν είναι αρκετά συγκεκριμένη και επομένως δεν μπορεί να αξιολογηθεί. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι παρόμοια συστήματα αναφοράς θα πρέπει να λειτουργούν σε εκούσια βάση, να στηρίζονται, στο μέτρο του δυνατού, σε υφιστάμενα έγγραφα ή να συμπεριλαμβάνουν παρόμοια έγγραφα ώστε να προσφέρουν πραγματικά οφέλη στους γεωργούς κατά τη διαχείριση της εκμετάλλευσης. Η ΕΟΚΕ, στηριζόμενη ιδιαίτερα στις εμπειρίες που έχουν αποκομισθεί από περιβαλλοντικά προγράμματα στον τομέα της γεωργίας, τάσσεται με έμφαση υπέρ της ανάπτυξης ενός συστήματος κινήτρων σε μεγάλη γεωγραφική έκταση αντί της ανάπτυξης συστημάτων ελέγχου και αναφοράς.

5. Περαιτέρω πολιτικές πτυχές που συνδέονται με τη μεταρρύθμιση της ΚΓΠ

5.1. Σε όλους τους συλλογισμούς που πραγματοποίησε για τη μεταρρύθμιση, η ΕΟΚΕ εκτιμά επείγουσα την ανάγκη προσεκτικής μελέτης των δυνατοτήτων και των ορίων της προσαρμογής των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σε μία νέα γεωργική πολιτική. Σε πολλές περιφέρειες της Ευρώπης, καταγράφεται με ανησυχία η συνεχιζόμενη τάση των νέων να εγκαταλείπουν τη γεωργία. Επίσης, όσον αφορά την πολυλειτουργικότητα της γεωργίας, είναι ζωτικής σημασίας το θέμα της βιωσιμότητας των εκμεταλλεύσεων που βρίσκονται σε μειονεκτούσες περιοχές κυρίως όσον αφορά τις καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Ακόμη δεν θα πρέπει να αγνοείται το γεγονός ότι, παρά τη διατήρηση των αντισταθμιστικών καταβολών στις μειονεκτούσες περιοχές, τα εισοδήματα των γεωργών σε αυτές είναι αισθητά χαμηλότερα. Συνεπώς είναι απαραίτητο όχι μόνο να αναπτυχθούν περαιτέρω τα μέσα ενίσχυσης αλλά και να κινηθεί το

ενδιαφέρον των περιοχών για τη διασφάλιση θέσεων εργασίας στη γεωργία και για τη δημιουργία εναλλακτικών εισοδηματικών δυνατοτήτων. Η ΕΟΚΕ χαρακτηρίζει ως χρήσιμη τη σκέψη αυτή η οποία συμπεριλαμβάνεται στη δήλωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 24ης και 25ης Οκτωβρίου 2002 και ιδιαίτερα την αναφορά στα συμπεράσματα της συνάντησης κορυφής του Λουξεμβούργου το 1997 σαν συνέχεια της οποίας η πολυλειτουργική γεωργία θα διατηρηθεί σε όλες τις περιοχές της Ευρώπης.

5.2. Με το Πρόγραμμα Δράσης 2000 περιορίστηκε η χρηματοδοτική συνεισφορά στο γεωργικό προϋπολογισμό της ΕΕ. Από την άποψη αυτή, κατά τα τελευταία έτη, τόσο η βασική γραμμή του γεωργικού προϋπολογισμού όσο και το ανώτατο όριο που επιβλήθηκε από τις χρηματοοικονομικές αποφάσεις του Βερολίνου παρέμειναν σημαντικά χαμηλότερες. Ως αποτέλεσμα αυτού, σε τακτικά χρονικά διαστήματα μη χρησιμοποιηθείσες ροές πόρων του γεωργικού προϋπολογισμού μεταφέρονται στους εθνικούς προϋπολογισμούς. Όπως είναι γνωστό, κάθε βήμα της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ παρακολουθείται με μεγάλη προσοχή από τα κράτη μέλη, τα οποία ενδιαφέρονται να διαπιστώσουν σε ποιο βαθμό θα μπορούσε να μετατραπεί η θέση τους ως καθαρών πληρωτών ή δικαιούχων. Η ΕΟΚΕ τονίζει την άποψή της ότι η διατήρηση του ευρωπαϊκού γεωργικού μοντέλου (η πολυλειτουργικότητα) και η επέκτασή του στα νέα κράτη μέλη προϋποθέτει επαρκή και αξιόπιστη χρηματοδότηση. Συνεπώς, κάθε μέτρο μεταρρύθμισης θα πρέπει να επανεξετασθεί ως προς τις δυνατότητες χρηματοδότησης του εντός του νέου χρηματοδοτικού πλαισίου.

5.3. Μεταξύ των εξωτερικών παραγόντων που επηρεάζουν τη συνέχιση της μεταρρύθμισης της ΚΓΠ θα πρέπει να αναφερθεί κυρίως η πορεία των διαπραγματεύσεων του ΔΟΕ. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να συνδέσει τη στάση που υπερασπίστηκε με επιμονή μέχρι σήμερα υπέρ της διασύνδεσης μεταξύ των κλασικών εμπορικών θεμάτων (κατάργηση των επιδοτήσεων των εξαγωγών, εσωτερική ενίσχυση και βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά) με τα συμφέροντα που θεωρούνται ότι δεν συνδέονται με το εμπόριο και να προωθήσει την ίδρυση ανάλογων διεθνών οργανισμών. Πρόκειται κυρίως, για παράδειγμα, για την προληπτική προστασία των καταναλωτών και τους διεθνείς κανόνες για την προστασία του περιβάλλοντος και των ζώων. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία μήπως οι προτάσεις για την ενδιάμεση επισκόπηση δημιουργήσουν την εντύπωση ότι η ΕΕ ουσιαστικά εγκαταλείπει την ιδέα των ενισχύσεων του τύπου «γαλάζιου κουτιού». Η Επιτροπή δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να προβεί σε πρόωρες παραχωρήσεις.

5.3.1. Το ανακοινωθέν της Επιτροπής για το νέο γεωργικό νόμο των ΗΠΑ και τις συνέπειες του επί των παγκόσμιων γεωργικών αγορών δεν μεταφέρθηκε κατά αναγνωρίσιμο τρόπο στις ανακοινώσεις της Επιτροπής για την ενδιάμεση επισκόπηση. Αυτό είναι ακόμη περισσότερο λυπηρό, καθώς η γεωργική πολιτική

των ΗΠΑ θεώρησε ότι ακολούθησε λανθασμένη πορεία με το γεωργικό νόμο για την περίοδο 1996-2002, ο οποίος προωθούσε μία βαθιά αποσύνδεση και ελευθέρωση, και ο νέος νόμος προωθεί την ενίσχυση της υποστήριξης της αγοράς και της στήριξης των τιμών.

5.4. Η έκθεση της Επιτροπής για την ενδιάμεση επισκόπηση περιλαμβάνει περιθωριακά προτάσεις σχετικά με τη βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της κοινοτικής γεωργίας. Η αποσύνδεση των άμεσων πληρωμών, η οποία χαρακτηρίστηκε από την Επιτροπή ως σύμφωνη με το «πράσινο κουτί», μάλλον δεν οδηγεί σε μία βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών γεωργικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές. Η ΕΟΚΕ εκτιμά, κατά συνέπεια, ότι είναι απαραίτητο να προβούμε σε μία εμπεριστατωμένη ανάλυση και προέκταση των προτάσεων της Επιτροπής ενόψει της διασφάλισης της θέσης στην παγκόσμια αγορά της κοινοτικής γεωργίας.

5.5. Συχνά ακούγεται στην κοινή γνώμη ότι είναι αναπόφευκτη μία ριζική μεταρρύθμιση της ΚΓΠ, εξαιτίας της διεύρυνσης προς Ανατολάς (και ειδικότερα των αυξημένων χρηματοοικονομικών αναγκών για τις άμεσες πληρωμές). Μέχρι στιγμής, η Επιτροπή αντιτάχθηκε σε αυτή την επιχειρηματολογία και υποστήριξε ότι είναι δυνατόν να αντιμετωπισθούν η διεύρυνση και η εσωτερική μεταρρύθμιση της ΚΓΠ ως δύο ξεχωριστά θέματα. Εάν η Επιτροπή εγκαταλείπει τη στάση που τήρησε ως τώρα, τότε η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να συμπεριλάβει τις υποψήφιες χώρες στις διαβουλεύσεις για την ενδιάμεση επισκόπηση. Μία ενδιάμεση επισκόπηση που θα απέκλειε τις υποψήφιες να ενταχθούν στην ΕΕ σε δύο έτη χώρες θα έδετε αυτομάτως σε αμφισβήτηση την αποδοχή της εκ μέρους τους αλλά και θα δυσχέρανε τη διαδικασία της ένταξης.

5.6. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΕΟΚΕ, τουλάχιστον ένα μέρος των προτεινόμενων μέτρων και κυρίως η αποσύνδεση των άμεσων πληρωμών θα προκαλέσει σημαντικές δαπάνες και θα απαιτήσει χρόνο για την εφαρμογή του στα κράτη μέλη. Οι ανακοινώσεις δεν διευκρινίζουν ποια είναι τα ακριβή χρονοδιαγράμματα και για ποια μέτρα. Ωστόσο, αυτό ενέχει βαρύνουσα σημασία για τη συζήτηση όσον αφορά τις προτάσεις σχετικά με την ενδιάμεση επισκόπηση. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η αλλαγή του συστήματος των άμεσων πληρωμών μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την προϋπόθεση ότι θα ληφθεί υπόψη η οργάνωση της αγοράς βοείου κρέατος και γάλακτος. Λαμβανομένης υπόψη της πολυπλοκότητας και της έκτασης των συνεπειών, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εισαγωγή αποδεσμευμένων άμεσων πληρωμών, δηλαδή το κυριότερο μέρος των προτάσεων της Επιτροπής, είναι ανέφικτη πριν το 2007. Η συνέχεια του προγράμματος δράσης 2000 (δηλαδή το πρόγραμμα δράσης 2007) θα πρέπει, λαμβανομένης υπόψη της πολυπλοκότητας και της έκτασης των συνεπειών, να εξετασθεί και να συζητηθεί με εξαιρετική προσοχή.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την παρακολούθηση των δασών και των περιβαλλοντικών αλληλεπιδράσεων στην Κοινότητα (Έμφαση στα δάση)»

(COM(2002) 404 τελικό — 2002/0114 (COD))

(2003/C 85/20)

Στις 26 Ιουλίου 2002 και σύμφωνα με το άρθρο 175 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Νοεμβρίου 2002 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Kallio.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειάς της, της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 98 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Περιεχόμενο του κανονισμού

1.1. Σκοπός της παρούσας πρότασης κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, που παρουσίασε η Επιτροπή, είναι η θέσπιση ενός νέου κοινοτικού προγράμματος για την παρακολούθηση των δασών και των περιβαλλοντικών αλληλεπιδράσεων με στόχο την προστασία των δασών της Κοινότητας.

1.2. Το πρόγραμμα θα βασίζεται σε δύο προηγούμενους κανονισμούς του Συμβουλίου σχετικά με τις επιπτώσεις της ατμοσφαιρικής ρύπανσης (κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 3528/86) και των πυρκαγιών (κανονισμός (ΕΟΚ) αριθ. 2158/92) στα δασικά οικοσυστήματα⁽¹⁾. Η Επιτροπή προτείνει την τροποποίηση του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού, ώστε στο μέλλον τα μέτρα παρακολούθησης να αφορούν επίσης την βιοποικιλότητα, την αποθήκευση του άνθρακα, την αλλαγή του κλίματος και τα εδάφη.

1.3. Η Επιτροπή αιτιολογεί την επεξεργασία ενός νέου κανονισμού υποστηρίζοντας ότι τα διάφορα στοιχεία παρακολούθησης που προτείνονται σχετίζονται με τις βασικές προτεραιότητες του 6ου προγράμματος δράσης για το περιβάλλον και της στρατηγικής για την αειφόρο ανάπτυξη. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι διάφορες στρατηγικές χρειάζονται καλύτερη πληροφόρηση για τον προσδιορισμό της φύσης των κινδύνων και των αβεβαιοτήτων, ώστε να δημιουργηθεί μια βάση για λύσεις και περαιτέρω αποφάσεις πολιτικής. Η Επιτροπή προτείνει ως νομική βάση του κανονισμού το άρθρο 175 της Συνθήκης.

1.4. Το πρόγραμμα θα εφαρμοστεί για 6 χρόνια, από τις αρχές του 2003 έως τα τέλη του 2008. Για την παρακολούθηση των συνεπειών της ατμοσφαιρικής ρύπανσης και των δασικών πυρκαγιών στα δάση, καθώς και για την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων παρακολούθησης και τη βελτίωση του προγράμματος, θα διατίθενται ετησίως 13 εκατομμύρια ευρώ.

1.5. Ο προτεινόμενος κανονισμός θα παρέχει συγχρηματοδότηση μέχρι 50% των επιλέξιμων δαπανών που αφορούν τη δραστηριότητα παρακολούθησης και τις πλατφόρμες δεδομένων, καθώς και για τις μελέτες, τα πειράματα και τα προγράμματα επίδειξης που θα αναληφθούν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των εθνικών προγραμμάτων τους. Η Επιτροπή θα χρηματοδοτεί τις δικές της δραστηριότητες, όπως είναι οι εργασίες συντονισμού και αξιολόγησης, καθώς και οι μελέτες, τα προγράμματα επίδειξης και τα πειράματα.

2. Υφιστάμενο πλαίσιο

2.1. Βιώσιμη δασοκομία και εθνική αρμοδιότητα

2.1.1. Ο συνολικός στόχος της δασικής στρατηγικής της ΕΕ⁽²⁾ πρέπει να είναι «η ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης και διαχείρισης των δασών όπως εκφράζεται στις δασικές αρχές που υιοθετήθηκαν από την Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη και όπως ορίζονται στο ψήφισμα που υιοθετήθηκε στις πανευρωπαϊκές υπουργικές διασκέψεις για την προστασία των δασών», δηλαδή «η διαχείριση και χρήση των δασών και της δασικής γης κατά τρόπο και με ρυθμούς που να διατηρείται η βιοποικιλότητά τους, η παραγωγικότητά τους, η δυνατότητα ανανέωσής τους, η ζωτικότητα και το δυναμικό τους για την άμεση και μελλοντική εξασφάλιση των σχετικών οικολογικών, οικονομικών και κοινωνικών λειτουργιών, σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο χωρίς να προκαλούν ζημιές σε άλλα οικοσυστήματα». «Η προσέγγιση αυτή θα μπορούσε να εξειδικευθεί και να υλοποιηθεί μέσω εθνικών ή επιμέρους δασικών προγραμμάτων ή ισοδύναμων εργαλείων που θα αναπτυχθούν από τα κράτη μέλη και, λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της επικουρικότητας, μέσω ενεργειών που αναλαμβάνονται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι ενέργειες αυτές της ΕΕ οδηγούν σε προστιθέμενες αξίες».

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, ΕΕ C 80 της 3.4.2002, σ. 45

⁽²⁾ COM(98) 649 τελικό, 18.11.1998 (δεν έχει δημοσιευθεί στην ΕΕ) — Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, ΕΕ C 51 της 23.2.2000, σ. 97-104.

2.1.2. Βασικός άξονας της στρατηγικής για τα δάση είναι η αρχή της επικουρικότητας. Τούτο σημαίνει ότι την ευθύνη για τη δασική πολιτική, τη βιώσιμη διαχείριση, τη χρήση και την προστασία των δασών φέρουν τα κράτη μέλη. Είναι σημαντικό η αυτονομία των κρατών μελών στον τομέα της βιώσιμης δασοκομίας να είναι η μεγαλύτερη δυνατή, ώστε να εξετάζουν τα δάση σφαιρικά, διότι πέρα από την οικολογική πλευρά υπάρχει και η οικονομική και η κοινωνική. Ο σεβασμός της εθνικής αρμοδιότητας συμβάλλει στην καλύτερη συνεκτίμηση της κοινωνικής σημασίας της δασοκομίας στα κράτη μέλη, καθώς και της τοπικής και περιφερειακής ποικιλότητας των δασικών οικοσυστημάτων και των ειδών. Η Κοινότητα, από την πλευρά της, διαδραματίζει ρόλο εναρμόνισης και συντονισμού, όπου υπάρχει ανάγκη και στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, όπως π.χ. στον τομέα της πολιτικής για το περιβάλλον, για την ανάπτυξη της υπαίθρου ή για την προστασία της βιοποικιλότητας.

2.2. Υφιστάμενες δράσεις παρακολούθησης

2.2.1. Οι διαθέσιμες πληροφορίες για τη βιοποικιλότητα και την αποθήκευση άνθρακα στη βιομάζα αναφέρονται σε πολλές διεθνείς συμφωνίες και σε εθνικές και διεθνείς απογραφές. Μπορούμε να αναφέρουμε, για παράδειγμα, την αξιολόγηση των δασικών πόρων από τη FAO (Οργάνωση των Ηνωμένων Εθνών για τη Διατροφή και τη Γεωργία), τις πανευρωπαϊκές υπουργικές διασκέψεις (Υπουργική Διάσκεψη για την Προστασία των Δασών στην Ευρώπη), τις διεθνείς συμφωνίες για τη βιοποικιλότητα (Σύμβαση για τη Βιοποικιλότητα) και το κλίμα (Σύμβαση-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Αλλαγή του Κλίματος), καθώς και τις εθνικές απογραφές των δασών.

2.2.2. Η FAO παρακολουθεί ήδη από το 1946 την κατάσταση των δασών ανά τον κόσμο και οι παρατηρήσεις της περιλαμβάνονται σε εκθέσεις για την αξιολόγηση των δασικών πόρων, τις οποίες συντάσσει ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Οι αξιολογήσεις αυτές δεν περιλαμβάνουν μόνο πληροφορίες για τους δασικούς πόρους, αλλά και στοιχεία για τον κύκλο του άνθρακα, την κατάσταση των δασικών οικοσυστημάτων, τη βιοποικιλότητα, τα δασικά προϊόντα και τις συνέπειες της προστασίας των δασών, ενώ οι εθνικές εκθέσεις περιλαμβάνουν και πληροφορίες για τον κοινωνικοοικονομικό ρόλο των δασών.

2.2.3. Οι πανευρωπαϊκές υπουργικές διασκέψεις για την προστασία των δασών κατέληξαν στην υιοθέτηση έξι πανευρωπαϊκών κριτηρίων για τη βιώσιμη διαχείριση των δασών. Κάθε κριτήριο περιλαμβάνει ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες, βάσει των οποίων οι ευρωπαϊκές χώρες καθορίζουν τα εθνικά τους συστήματα παρακολούθησης για μια βιώσιμη δασοκομία. Πολλές ομάδες συμφερόντων έχουν αξιοποιήσει αυτά τα πανευρωπαϊκά κριτήρια και τους δείκτες για τον καθορισμό και την παρακολούθηση της δικής τους βιώσιμης δασοκομίας.

2.2.4. Κατά την έκτη συνεδρίαση των μερών της Σύμβασης για την Βιοποικιλότητα, που πραγματοποιήθηκε στη Χάγη την άνοιξη

του 2002, υιοθετήθηκε ένα διευρυμένο πρόγραμμα εργασίας για τη βιοποικιλότητα των δασών. Στο πρόγραμμα αυτό επισημαίνεται ότι η προστασία και η διαχείριση της βιοποικιλότητας των δασών υπάγονται στην εθνική δασική πολιτική και ότι η οργάνωση της παρακολούθησής της είναι αρμοδιότητα των κρατών μελών. Σύμφωνα με μία μελέτη⁽¹⁾, όλες οι χώρες δίνουν μεγάλη ή μεσαία προτεραιότητα στην εκτέλεση και στην παρακολούθηση των προγραμμάτων που αφορούν τη βιοποικιλότητα. Σχεδόν όλες οι χώρες που αναφέρονται στη μελέτη έχουν ήδη εκπονήσει ένα πρόγραμμα για τη βιοποικιλότητα ή κάτι ανάλογο. Κατά την υλοποίηση του προγράμματος εργασίας θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι εθνικές προτεραιότητες, καθώς και οι περιφερειακές και εθνικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες. Η εφαρμογή του προγράμματος θα πρέπει να παρακολουθείται σε εθνικό επίπεδο και οι χώρες θα πρέπει να υποβάλουν σχετική έκθεση στα μέρη της Σύμβασης.

2.2.5. Τα συμβαλλόμενα μέρη της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Αλλαγή του Κλίματος είναι υποχρεωμένα να πραγματοποιούν εθνικές απογραφές για τα αέρια που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου, όπου θα καταγράφονται, θα ταξινομούνται, θα δημοσιεύονται και θα ανανεώνονται τακτικά οι πηγές εκπομπών αερίου του θερμοκηπίου που οφείλονται στον ανθρώπινο παράγοντα σε κάθε χώρα. Τα πολιτικά μέτρα για το κλίμα, τα οποία συνδέονται με τη δασοκομία (χρήση της γης, αλλαγή της χρήσης της γης και δασοκομία), συνδέονται επίσης τόσο με την στρατηγική των χωρών για το κλίμα όσο και με τα εθνικά προγράμματα για τα δάση.

2.2.6. Οι εθνικές απογραφές για τα δάση περιέχουν στοιχεία για τους δασικούς πόρους, για την κατάσταση των δασών, καθώς και για το έδαφος και τη βλάστηση. Πέρυσι το πεδίο των απογραφών αυτών διευρύνθηκε, προκειμένου να συμπεριλάβει την παρακολούθηση της βιοποικιλότητας και τη συλλογή στοιχείων για την αποθήκευση άνθρακα στα δένδρα και στο έδαφος. Οι συλλεγόμενες πληροφορίες αφορούν τόσο τη βιοποικιλότητα αυτή καθ αυτή όσο και στοιχεία που την επηρεάζουν όπως η χαμηλή βλάστηση (understorey vegetation), η σύνθεση των ειδών και η θρεπτική ικανότητα του εδάφους. Στην προαναφερθείσα μελέτη, ο κ. Fischer επισημαίνει ότι τα κράτη αντλούν τις απαραίτητες πληροφορίες για την παρακολούθηση των προγραμμάτων για τη βιοποικιλότητα κυρίως από τις εθνικές απογραφές για τα δάση.

2.3. Μόνιμη Δασική Επιτροπή

2.3.1. Αποστολή της Μόνιμης Δασικής Επιτροπής, που συστάθηκε με την απόφαση του Συμβουλίου αριθ. 89/367/ΕΟΚ της 29ης Μαΐου 1989, είναι η ενίσχυση της συνεργασίας της Επιτροπής και των κρατών μελών στον τομέα της δασοκομίας και η υποστήριξη των μέτρων που λαμβάνονται για τη δασοκομία στο πλαίσιο των κοινοτικών πολιτικών για τη διευθέτηση της ανάπτυξης

⁽¹⁾ FISCHER, R., Επισκόπηση των εθνικών δραστηριοτήτων ελέγχου της βιοποικιλότητας σε ορισμένες χώρες της ΕΕ/ΔΠΣ Δάση, σχέδιο 7.10.2002

της υπαίθρου. Στόχος της επιτροπής αυτής είναι η βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών για την κατάσταση των δασών και κυρίως η ενημέρωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις συνέπειες των κοινοτικών πολιτικών στον τομέα της δασοκομίας. Η Μόνιμη Δασική Επιτροπή απαρτίζεται από εκπροσώπους των κρατών μελών με πρόεδρο εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

3. Παρατηρήσεις

3.1. Τα δάση διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη ρύθμιση του κλίματος, στην καταπολέμηση της ρύπανσης, της διάβρωσης, των πλημμυρών ή των χιονοστιβάδων και των κατολισθήσεων και στη ρύθμιση των υδάτινων πόρων. Παρέχουν επίσης πλούσιο βιολογικό περιβάλλον. Αποτελούν σημαντικό περιουσιακό στοιχείο, τόσο στο περιβαλλοντικό όσο και στο οικονομικό επίπεδο, δεδομένου ότι παρέχουν βιώσιμους ανανεώσιμους πόρους, εφόσον τελούν υπό ορθή διαχείριση. Οι μορφές ιδιοκτησίας του δάσους ποικίλλουν, αλλά οι λειτουργίες του δασικού περιβάλλοντος είναι τόσο χρήσιμες στην κοινωνία ώστε πρέπει να προστατεύονται και η εκμετάλλευση των πόρων τους να ρυθμίζεται ευφύως, υπέρ της ανάπτυξης της υπαίθρου και προς το γενικό συμφέρον. Εναπόκειται στις αρμόδιες αρχές να λάβουν τα κατάλληλα τεχνικά και ρυθμιστικά μέτρα για τον σκοπό αυτό, κατά των πυρκαγιών, της οξίνισης των εδαφών⁽¹⁾ ή της μείωσης της βιολογικής τους ποικιλότητας, και όλων των κινδύνων υποβάθμισης του ειδικού αυτού περιβάλλοντος, στο οποίο οι ανθρώπινες δραστηριότητες είχαν στην πορεία των χιλιετιών ολοένα και μεγαλύτερη επίπτωση με τα νέα εργαλεία και τεχνικά μέσα που χρησιμοποιούνταν για την εκμετάλλευσή του.

3.2. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι χρειάζεται να διευρυνθούν τα μέσα μελέτης και παρακολούθησης του δασικού περιβάλλοντος, σε συνάρτηση με την κατάσταση που επικρατεί σε κάθε κράτος μέλος, και να συντονιστούν οι συλλεγόμενες πληροφορίες προκειμένου να χρησιμοποιηθούν πιο ορθολογικά ενόψει της κοινοτικής στρατηγικής⁽²⁾. Επικροτεί τις προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υπό την επιφύλαξη των παρατηρήσεων και των προτάσεων που ακολουθούν.

3.3. Τα υφιστάμενα προγράμματα, που βασίζονται σε κανονισμούς για την προστασία των δασών από την ατμοσφαιρική ρύπανση και τις πυρκαγιές και εφαρμόζονται εδώ και πάνω από 10 χρόνια, πρέπει να συνεχιστούν και να αναπτυχθούν. Για να είναι συγκρίσιμα τα συλλεγόμενα στοιχεία, πρέπει να διατηρηθούν ως έχουν οι βασικές διαρθρώσεις αυτών των προγραμμάτων.

3.4. Οι δράσεις παρακολούθησης της βιοποικιλότητας των δασών, των συνεπειών της αλλαγής του κλίματος, της αποθήκευσης άνθρακα και του εδάφους είναι διαφορετικής φύσεως από τις

δράσεις που αναπτύσσονται στο πλαίσιο των υφιστάμενων προγραμμάτων, όμως τις συμπληρώνουν, έχουν ως αντικείμενο το ίδιο περιβάλλον και μπορούν να στηριχθούν και να αναπτυχθούν με βάση τα υπάρχοντα μέσα και μεθόδους. Είναι αναμφισβήτητο ότι η ατμοσφαιρική ρύπανση⁽³⁾ και η οξίνιση του εδάφους αποτελούν τα σοβαρότερα περιβαλλοντικά προβλήματα που έχουν να αντιμετωπίσουν τα δάση στην Κοινότητα και στις υποψήφιες χώρες και ότι τα θέματα αυτά, σε συνδυασμό με τον σεβασμό των διεθνών δεσμεύσεων σε ό,τι αφορά το κλίμα, τα αέρια του φαινομένου του θερμοκηπίου και τη βιοποικιλότητα, πρέπει να αντιμετωπιστούν από κοινού στο εθνικό επίπεδο και κατά τρόπο εναρμονισμένο και συντονισμένο μεταξύ των κρατών μελών στο κοινοτικό. Προς τούτο απαιτούνται νέες δράσεις παρακολούθησης, των οποίων θα πρέπει να αξιολογηθεί η σκοπιμότητα, το τελικό κόστος, καθώς και όλες οι δυνατότητες χρηματοδότησης, προκειμένου να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή αποδοτικότητα της σχέσης κόστους-οφέλους.

3.5. Το κόστος των δράσεων παρακολούθησης που αναφέρονται στο δημοσιονομικό δελτίο του κανονισμού δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα, αφού δεν είναι γνωστός ο ακριβής τρόπος εφαρμογής αυτών των δράσεων. Οι μέθοδοι και τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν, όπως και οι δαπάνες για την απόκτηση αξιόπιστων πληροφοριών που να μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως βάση για τη λήψη πολιτικών αποφάσεων, θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο καλά τεκμηριωμένης απόφασης.

3.6. Μία μελέτη⁽⁴⁾ εκτιμά ότι για να εξασφαλιστεί αξιόπιστη παρακολούθηση της βιοποικιλότητας σε ολόκληρη την ΕΕ, θα χρειαζόνταν 150 000 έως 1 500 000 σημεία παρατήρησης, ενώ το σημερινό δίκτυο παρακολούθησης των επιπτώσεων της ατμοσφαιρικής ρύπανσης δεν διαθέτει παρά μόνο περίπου 7 000. Ενώπιον αυτής της επιστημονικής αβεβαιότητας, θα ήταν σκόπιμο να προσδιοριστούν καλύτερα οι πραγματικές ανάγκες και να εξεταστούν, μεταξύ άλλων, οι δυνατότητες χρήσης νέων τεχνολογιών παρατήρησης, όπως είναι οι δορυφόροι ή οι σταθμοί αυτόματης παρατήρησης και καταχώρησης, και η μηχανοργάνωση, ώστε να μπορούν να συγκεντρώνονται αξιοποιήσιμα και αξιόπιστα στοιχεία και να καταρτίζονται στατιστικές προς υποστήριξη της κοινοτικής δασικής στρατηγικής.

3.7. Το 2004 πιθανότατα θα έχουν ήδη ενταχθεί στην Ένωση νέα κράτη μέλη, με αποτέλεσμα να αυξηθεί η δασική έκταση της Ένωσης κατά περίπου 30 εκατομμύρια εκτάρια⁽⁵⁾. Οι εκτιμήσεις που παρουσιάζονται στην πρόταση κανονισμού δεν παρέχουν καμία ένδειξη όσον αφορά τη χρηματοδότηση των δαπανών εγκατάστασης και συντήρησης των συστημάτων παρακολούθησης στα νέα κράτη μέλη. Η επέκταση της παρακολούθησης στις διάφορες πτυχές της βιοποικιλότητας, των κλιματικών αλλαγών, της αποθήκευσης άνθρακα και του εδάφους θα επιφέρει κατά πάσα

(1) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την ανακοίνωση της Επιτροπής «Προς μία θεματική στρατηγική για την προστασία του εδάφους», και γνωμοδότηση για την «Προστασία των δασών από την ατμοσφαιρική ρύπανση», ΕΕ C 51 της 23.2.2000, σ. 24-26

(2) Βλέπε υποσημείωση 2, σημείο 2.1.2 (Δασική στρατηγική της ΕΕ)

(3) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με τα «Εθνικά ανώτατα όρια εκπομπών για ορισμένους ατμοσφαιρικούς ρύπους/Οζόν», ΕΕ C 29 της 23.2.2000, σ. 11-17.

(4) Prof. Tomppo E., Αξιολόγηση της βιοποικιλότητας των δασών σε εθνικό και ηπειρωτικό επίπεδο, 10.9.2002

(5) Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, ΕΕ C 149 της 21.6.2002, σ. 51-59

πιθανότητα σημαντική αύξηση των δαπανών Κατά την εξέταση του τρόπου εφαρμογής του κανονισμού, θα πρέπει να αξιολογηθεί επίσης η ικανότητα των νέων κρατών μελών να ενισχύσουν τις δράσεις παρακολούθησης, καθώς και η ικανότητά τους να προβούν σε διαρθρωτικές και θεσμικές αλλαγές που είναι απαραίτητες για την εφαρμογή των δράσεων αυτών στην επικράτειά τους.

3.8. Πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να παρακολουθούν την κατάσταση της βιοποικιλότητας σε εθνική κλίμακα, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που έχουν αναλάβει στο πλαίσιο της Σύμβασης για τη Βιοποικιλότητα και στο πλαίσιο των πανευρωπαϊκών υπουργικών διασκέψεων. Και άλλοι διεθνείς οργανισμοί και φορείς συλλέγουν πληροφορίες όσον αφορά την παρακολούθηση της κατάστασης των δασών, τη βιοποικιλότητα και τον κύκλο του άνθρακα. Οι κοινοτικές αρχές θα πρέπει, συνεπώς, να προσπαθήσουν να αξιοποιήσουν όλα τα διαθέσιμα στοιχεία που έχουν ήδη συγκεντρώσει τα κράτη μέλη και οι διεθνείς οργανισμοί, ώστε να αποφευχθούν οι ενδεχόμενες επικαλύψεις και να περιοριστεί έτσι το κόστος της επέκτασης των υφιστάμενων συστημάτων και της εναρμόνισης των διαδικασιών. Προς τούτο, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στους τρόπους εφαρμογής.

3.9. Θα πρέπει επίσης να αποφευχθεί η επικάλυψη με υφιστάμενες δράσεις παρακολούθησης και εκθέσεις που συντάσσονται βάσει της κοινοτικής νομοθεσίας και άλλων συμφωνιών στους τομείς των εκπομπών και των πηγών αερίων που προξενούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Όσον αφορά δε τον άνθρακα, θα πρέπει πρώτα να αξιοποιηθούν οι κατευθυντήριες γραμμές για τα δάση που οφείλει να καταρτίσει η Διακυβερνητική Ομάδα για την Αλλαγή του Κλίματος (IPCC) και οι εκθέσεις που πρέπει να υποβάλλουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με το Πρωτόκολλο του Κυότο. Θα ήταν χρήσιμο να καταρτίζονται αυτές οι εκθέσεις με την επιθυμητή επιμέλεια και ακρίβεια. Όσον αφορά την παρακολούθηση του εδάφους, θα ήταν σκόπιμο να ανατρέξει κανείς στη σχετική νομοθετική πρόταση της Επιτροπής.

3.10. Οι χώρες έχουν επενδύσει σημαντικούς πόρους για την ανάπτυξη και την ενημέρωση των εθνικών απογραφών. Η οικονομική αποδοτικότητα της παρακολούθησης βασίζεται στα εθνικά συστήματα και στην ενίσχυσή τους. Με την υποστήριξη των εθνικών δράσεων παρακολούθησης, θα μπορούσαν να συνεχιστεί η χρονική ακολουθία και να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες των χωρών, χωρίς απώλεια πόρων για τη δημιουργία επικαλυπτόμενων συστημάτων. Εντούτοις, θα πρέπει να γίνουν τα απαραίτητα βήματα για την καλύτερη εναρμόνιση των εθνικών συστημάτων παρακολούθησης με τα συστήματα των άλλων κρατών μελών και για την κάλυψη των αναγκών για συμπληρωματικά στοιχεία. Ο ρόλος της Κοινότητας θα μπορούσε να συνιστάται στη βελτίωση της συγκρισιμότητας των στοιχείων σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και, εάν συντρέχει περίπτωση, με τα αρμόδια διεθνή όργανα και οργανισμούς, στη σύνθεσή τους λαμβάνοντας υπόψη και τις άλλες πηγές, στην προώθηση μιας ανοικτής συνεργασίας και του εντοπισμού των βέλτιστων πρακτικών και στη διατύπωση, εάν αυτό είναι αναγκαίο, στρατηγικών πολιτικών προτάσεων ή νομοθετικών προτάσεων.

3.11. Η Επιτροπή προτείνει ως μοναδική νομική βάση του κανονισμού το άρθρο 175 της Συνθήκης, το οποίο έχει ήδη χρησιμεύσει στο παρελθόν ως βάση των κανονισμών για το περιβάλλον. Το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ υιοθέτησε το 1998 ένα ψήφισμα για τη δασική στρατηγική, το οποίο επιβεβαιώνει τη σημασία που έχει στην εφαρμογή της δασικής πολιτικής η αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με την οποία την κύρια ευθύνη και υποχρέωση για τη βιώσιμη διαχείριση των δασών, τη χρήση και την προστασία των δασών έχουν τα κράτη μέλη. Το 6ο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον προβλέπει επίσης ότι οι στρατηγικές και τα μέτρα που αφορούν τα δάση πρέπει να υλοποιούνται και να αναπτύσσονται σύμφωνα με τη δασική στρατηγική της ΕΕ και με την αρχή της επικουρικότητας, η οποία διέπει την κατανομή των αρμοδιοτήτων στα πλέον κατάλληλα επίπεδα μεταξύ των κρατών μελών και της Κοινότητας και εφαρμόζεται σε συνδυασμό με την αρχή της αναλογικότητας.

3.12. Η βιώσιμη δασοκομία περιλαμβάνει όλες τις πτυχές της βιωσιμότητας. Στην ανάλυση, η οικολογική βιωσιμότητα πρέπει να θεωρείται τμήμα της βιώσιμης δασοκομίας όπως και η οικονομική και κοινωνική αειφορία. Η βιομηχανία που βασίζεται στον δασικό τομέα και στους συναφείς κλάδους αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους βιομηχανικούς κλάδους της ΕΕ και στη δασική βιομηχανία και στη δασοκομία της διευρυμένης Ένωσης θα απασχολούνται συνολικά περίπου 5 εκατομμύρια άτομα, δηλαδή περίπου τετραπλάσια από ό,τι σήμερα. Η κύρια ευθύνη και υποχρέωση για τη διαχείριση, χρήση και προστασία των δασών, σε μία προοπτική αειφορίας, ανήκει στα διάφορα κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη έχουν επίσης την ευθύνη για την επαγγελματική κατάρτιση των φορέων του δασικού τομέα, η οποία είναι αναγκαία για την άσκηση βιώσιμης δασοκομίας. Θα μπορούσαν εξάλλου να αναπτυχθούν και άλλες οικονομικές δραστηριότητες ή δραστηριότητες αναψυχής στο δασικό περιβάλλον (όπως η συλλογή φυτών με ιαματικές ιδιότητες ή ο οικολογικός τουρισμός), τα παραδοσιακά χαρακτηριστικά του οποίου, ιδιαίτερα δε η ποικιλία των φυτικών ουσιών και των ζωικών ειδών, θα πρέπει να διατηρηθούν κατά τρόπο ισορροπημένο. Επίσης, θα ήταν σκόπιμο τα κράτη μέλη να εξακολουθήσουν στο μέλλον να ασκούν τις αρμοδιότητές τους αυτές στον τομέα της διαχείρισης, της χρήσης και της προστασίας των δασών, λαμβάνοντας υπόψη τις νέες απαιτήσεις της κοινωνίας όσον αφορά την βιώσιμη χρήση και το περιβάλλον.

3.13. Στα προγράμματα δράσης για τα δάση και άλλους φυσικούς πόρους, στα αντίστοιχα προγράμματα παρακολούθησης, καθώς και στις αποφάσεις που λαμβάνονται με βάση τις δράσεις παρακολούθησης πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι η κοινωνική σημασία της δασοκομίας και των συναφών κλάδων διαφέρει από χώρα σε χώρα. Είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη στις κοινοτικές νομοθετικές πράξεις η εξέλιξη των οικονομικών δραστηριοτήτων του δασικού τομέα στα κράτη μέλη.

3.14. Είναι επιθυμητή η ανάπτυξη ενός συστήματος ενημέρωσης. Προς τούτο, θα πρέπει να βελτιωθεί η δυνατότητα πρόσβασης στις πληροφορίες και, ιδιαίτερα, η αύξηση των ανταλλαγών στοιχείων και εμπειριών σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές. Παράλληλα, θα πρέπει να διασφαλιστεί η προστασία των προσωπικών δεδομένων κατά τις ανταλλαγές πληροφοριών και την δημοσίευσή τους, ιδίως για τους ιδιοκτήτες δασών όσον αφορά την ιδιοκτησία τους. Η πρόταση κανονισμού θα πρέπει δε να αναφερθεί ρητά στην κοινοτική οδηγία του 1995 για την προστασία των δεδομένων.

3.15. Εκτός από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κράτη μέλη και τη Μόνιμη Δασική Επιτροπή, η πρόταση κανονισμού αναφέρει επίσης μεταξύ των αρμόδιων οργάνων για την εκτέλεση των δραστηριοτήτων παρακολούθησης το Διεθνές Πρόγραμμα Συνε-

ργασίας για την Εκτίμηση και την Παρακολούθηση των Επιπτώσεων της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης στα Δάση (ICP Forests), το επιστημονικό όργανο συντονισμού της Κοινότητας και τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος. Θα πρέπει να διευκρινιστεί η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ αυτών των οργάνων για να αποφευχθούν οι επικαλύψεις δραστηριοτήτων και ο πολλαπλασιασμός των υποχρεώσεων υποβολής εκθέσεων των κρατών μελών στο πλαίσιο του κανονισμού.

3.16. Η Μόνιμη Δασική Επιτροπή θα πρέπει να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην εκτέλεση και στην ανάπτυξη του κανονισμού και να λειτουργεί ως ρυθμιστής κατά την εφαρμογή του. Ο ρόλος της θα πρέπει μελλοντικά να επεκταθεί και στην ανταλλαγή πληροφοριών και στον διάλογο τόσο με το ευρύ κοινό όσο και με τα διάφορα άμεσα ενδιαφερόμενα μέρη.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής («Χάρτης πορείας»)

(COM(2002) 181 τελικό)

(2003/C 85/21)

Στις 28 Μαΐου 2002 και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 14 Νοεμβρίου 2002 με βάση την έκθεση του εισηγητή, κ. Kallio, και του συνεισηγητή, κ. Chagas.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Δεκεμβρίου 2002 (συνεδρίαση της 12ης Δεκεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η συρρίκνωση των αλιευτικών πόρων και η υπερβολική αλιευτική ικανότητα του στόλου, σε συνδυασμό με τη χαμηλή οικονομική αποδοτικότητα και τη μείωση της απασχόλησης, δημιουργούν έντονες πιέσεις για μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) της Κοινότητας.

1.2. Για τον απολογισμό της κατάστασης και την υποκίνηση δημόσιας συζήτησης, η Επιτροπή δημοσίευσε τον Μάρτιο του

2001 μία Πράσινη Βίβλο για το Μέλλον της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής. Η ΕΟΚΕ εξέδωσε τη γνωμοδότησή της για την Πράσινη Βίβλο τον Οκτώβριο του 2001 ⁽¹⁾.

1.3. Για την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, η Επιτροπή δημοσίευσε τον Μάιο του 2002 μια ανακοίνωση προς το Συμβούλιο για τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής («Χάρτης πορείας») ⁽²⁾, καθώς και μία δέσμη συμπληρωματικών

⁽¹⁾ ΕΕ C 36 της 8.2.2002.

⁽²⁾ COM(2002) 181 τελικό.

εγγράφων⁽¹⁾. Στην παρούσα γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ θα επικεντρώσει τις παρατηρήσεις της κυρίως στον χάρτη πορείας, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τα συμπληρωματικά έγγραφα για την «εξάλειψη της παράνομης αλιείας, καθώς και της αλιείας που διεξάγεται χωρίς την υποβολή εκθέσεων και την εφαρμογή κανόνων», για τη «διατήρηση και βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων», για την «ενσωμάτωση απαιτήσεων προστασίας του περιβάλλοντος στην ΚΑΠ», για τη «διαρθρωτική ενίσχυση» και για τη «θέσπιση επείγοντος κοινοτικού μέτρου για τη διάλυση αλιευτικών σκαφών».

1.4. Όσον αφορά τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων και τη διαχείριση της αλιείας, η Επιτροπή προτείνει το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό της διαχείρισης της αλιείας με την βοήθεια πολυετών προγραμμάτων-πλαίσια. Η εποπτεία της αλιευτικής προσπάθειας θα εισαχθεί στα προγράμματα-πλαίσια μαζί με την παρακολούθηση των αλιευτικών πόρων. Η Επιτροπή προτείνει αυστηρότερα τεχνικά μέτρα για την εξάλειψη του προβλήματος της απόρριψης αλιευμάτων. Η αλιεία για βιομηχανικούς σκοπούς θα πρέπει να στοχεύει σε είδη για τα οποία δεν υπάρχει αγορά για ανθρώπινη κατανάλωση. Θα πρέπει δε να αναπτυχθεί η διαχείριση της αλιείας στη Μεσόγειο. Θα πρέπει να αυξηθεί η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών θεμάτων στη διαχείριση της αλιείας καθώς και να βελτιωθούν οι επιστημονικές συμβουλές για τη διαχείριση της αλιείας.

1.5. Όσον αφορά τον αλιευτικό στόλο, η Επιτροπή προτείνει νέους κανόνες για τη χορήγηση των ενισχύσεων και μέτρα για τον περιορισμό της αλιευτικής ικανότητας. Προτείνει να μην υπάρχει πλέον δυνατότητα παροχής ενισχύσεων για την εισαγωγή νέας ικανότητας, για την εξαγωγή αλιευτικών σκαφών ή για την ίδρυση κοινών επιχειρήσεων με τρίτες χώρες. Για τον περιορισμό της αλιευτικής ικανότητας στο μέλλον, προτείνει τον καθορισμό νέων «επιπέδων αναφοράς» για τον στόλο, τα οποία θα στηρίζονται στους τελικούς στόχους του ΠΠΠ IV. Η μείωση της αλιευτικής ικανότητας θα ελέγχεται τακτικά και οι χώρες που δεν συμμορφούνται προς τα επίπεδα αναφοράς τους θα υπόκεινται σε δικαστικές διαδικασίες.

1.6. Όσον αφορά τις ζώνες αλιείας, η Επιτροπή προτείνει τη συνέχιση του ισχύοντος καθεστώτος των ζωνών από 6 έως 12 μίλια. Οι αλιευτικές δυνατότητες θα συνεχίσουν να κατανέμονται μεταξύ των κρατών μελών σύμφωνα με την αρχή της «σχετικής σταθερότητας». Προτείνει επίσης να προσδιοριστεί ποιες ρυθμίσεις πρόσβασης (όπως, για παράδειγμα, στην περιοχή περιορισμού της αλιείας Shetland Box) αντιστοιχούν σε πραγματικές ανάγκες διατήρησης και να καταργηθούν όσες δεν δικαιολογούνται.

1.7. Προτείνεται ένα νέο ρυθμιστικό πλαίσιο για τον έλεγχο και την εφαρμογή. Στο πλαίσιο αυτό, θα οριστούν, μεταξύ άλλων, σαφώς οι ευθύνες των διαφόρων μερών. Προτείνονται

αυστηρότεροι κανόνες για τις αποζημιώσεις και τις κυρώσεις. Η Επιτροπή και οι εθνικές αρχές θα καταρτίσουν ένα σχέδιο δράσης για τη συνεργασία τους στον τομέα της εφαρμογής. Θα συσταθεί, σε κοινοτικό επίπεδο, μία κοινή δομή επιθεώρησης της αλιείας. Επίσης, η Επιτροπή προτείνει την επέκταση της δορυφορικής παρακολούθησης σκαφών ως βασικό στοιχείο των μέτρων εφαρμογής.

1.8. Στον τομέα της διεθνούς αλιείας, ο κύριος στόχος είναι να σταματήσει η χρήση σκαφών με σημαίες ευκαιρίας και να εξαλειφθεί η παράνομη αλιεία και η αλιεία που διεξάγεται χωρίς εκθέσεις και κανόνες. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη βελτίωση και την ενίσχυση της συνεργασίας και τη σύναψη αλιευτικών συμφωνιών με τις αναπτυσσόμενες χώρες.

1.9. Στόχος της στρατηγικής για την υδατοκαλλιέργεια είναι η εξασφάλιση της διαθεσιμότητας υγιεινών προϊόντων, η προαγωγή μιας ασφαλούς από περιβαλλοντικής απόψεως παραγωγής και η δημιουργία θέσεων απασχόλησης, ιδίως στις περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία. Στις 19 Σεπτεμβρίου 2002 η Επιτροπή υιοθέτησε μία ανακοίνωση για τη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας⁽²⁾, η οποία είχε γενικά ευνοϊκή υποδοχή από τον κλάδο.

1.10. Η Επιτροπή παραδέχεται ότι η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ θα έχει σημαντικές κοινωνικοοικονομικές συνέπειες, αλλά αδυνατεί να τις υπολογίσει ποσοτικά. Αναφέρει, ωστόσο, ότι τα προτεινόμενα μέτρα θα πλήξουν περίπου 28 000 αλιείς. Η Επιτροπή προτίθεται να προβεί σε διμερείς διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη για την αξιολόγηση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της μεταρρύθμισης. Βάσει των διαβουλεύσεων αυτών, θα καταρτιστεί σχέδιο δράσης για την αντιστάθμιση των εν λόγω συνεπειών. Τα διαρθρωτικά ταμεία θα επαναπρογραμματιστούν, προκειμένου να ανταποκριθούν στις νέες ανάγκες.

1.11. Η Επιτροπή θα διοργανώσει, κατά τη διάρκεια του 2002, σεμινάρια για την οικονομική διαχείριση της αλιείας. Μεταξύ των θεμάτων που θα συζητηθούν περιλαμβάνεται ένα σύστημα εμπορεύσιμων αλιευτικών δικαιωμάτων και πληρωμής του δικαιώματος άσκησης αλιευτικών δραστηριοτήτων ή/και ανάκτησης των δαπανών διαχείρισης της αλιείας από τον κλάδο της αλιείας.

1.12. Στο κεφάλαιο «Αποτελεσματική και συμμετοχική λήψη αποφάσεων», η Επιτροπή προτείνει τη συγκρότηση Περιφερειακών Γνωμοδοτικών Συμβουλίων (ΠΓΣ), με στόχο την εξασφάλιση μεγαλύτερης συμμετοχής των παραγόντων στη διαχείριση της αλιείας. Ένα από τα καθήκοντα αυτών των συμβουλίων θα είναι να συμβάλουν στην ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού κώδικα για πρακτικές υπεύθυνης αλιείας στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής Επιτροπής

⁽¹⁾ COM(2002) 180 τελικό, COM(2002) 185 τελικό, COM(2002) 186 τελικό, COM(2002) 187 τελικό και COM(2002) 190 τελικό.

⁽²⁾ COM(2002) 511 τελικό.

Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας. Η Επιτροπή προτείνει επίσης απλούστευση των κανόνων που διέπουν την ΚΑΠ και αύξηση της διαφάνειας όσον αφορά τη συμμόρφωση των κρατών μελών προς αυτούς τους κανόνες.

1.1.3. Οι πτυχές της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής που αφορούν τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων και τον στόλο προτείνεται να αποτελέσουν αντικείμενο περαιτέρω αναθεώρησης το 2008.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ συμμαρτίζεται τη διάγνωση της Επιτροπής στην Πράσινη Βίβλο της για την κατάσταση του τομέα της αλιείας στην ΕΕ, ιδίως όσον αφορά την υφιστάμενη υπερβολική ικανότητα του κοινοτικού στόλου. Είναι σαφές ότι είναι αδύνατη η βιώσιμη ανάπτυξη του τομέα, εάν η ικανότητα του στόλου και, ιδίως, η αλιευτική προσπάθεια διατηρηθούν στα σημερινά επίπεδα. Η ΕΟΚΕ εκτιμά, ωστόσο, ότι η προσέγγιση του προβλήματος δεν μπορεί να είναι μόνο οικονομική ή οικολογική. Στη γνωμοδότησή της για την Πράσινη Βίβλο ⁽¹⁾ υπογράμμισε ότι, για τις ενδιαφερόμενες περιοχές, η σημασία της αλιείας υπερβαίνει κατά πολύ τη συμβολή της στο ΑΕγχΠ. Η αλιεία δεν πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ένας ακόμη τομέας που η ΕΕ πρέπει να αναδιρθώσει. Αποτελείται ως επί το πλείστον από αλιείς μικρής κλίμακας, οι δραστηριότητες των οποίων σέβονται γενικά το περιβάλλον. Η αλιεία αποτελεί τον πυρήνα γύρω από τον οποίο διαρθρώνεται μία ολόκληρη σειρά δραστηριοτήτων και κοινοτήτων, με αποτέλεσμα να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο από άποψη κοινωνικής συνοχής και περιφερειακής διαχείρισης, ιδιαίτερα στις απομακρυσμένες περιφέρειες και στις περιοχές που εξαρτώνται σήμερα έντονα από την αλιεία.

2.1.1. Πραγματικά, η Επιτροπή υπογραμμίζει τη χαμηλή αποδοτικότητα του κλάδου και καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η λύση συνίσταται στη δραστήρια μείωση του αριθμού των σκαφών και των αλιέων και στην αύξηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των σκαφών. Οι πρόσφατες εμπειρίες εκσυγχρονισμού των αλιευτικών στόλων, που είχαν ως αποτέλεσμα μια δραστήρια μείωση της απασχόλησης, η οποία δεν συνοδευόταν πάντα από αντίστοιχη μείωση της ικανότητας, κατέδειξαν ότι είναι αναγκαία η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των αλιευτικών σκαφών, αφενός, και βιώσιμης απασχόλησης, αφετέρου. Υπενθυμίζεται επίσης ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής, μεταξύ 1990 και 1998 χάθηκαν 66 000 θέσεις απασχόλησης, δηλαδή το 22 % του εργατικού δυναμικού. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι πρέπει να πραγματοποιηθεί μία εις βάθος αξιολόγηση των κοινωνικών συνεπειών των μέτρων που περιέχονται στις διάφορες προτάσεις της Επιτροπής. Προτείνει επίσης την παράλληλη υιοθέτηση μέτρων στήριξης.

2.2. Διατήρηση των πόρων και διαχείριση της αλιείας

2.2.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τους γενικούς στόχους που προτείνει η Επιτροπή για τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων και τη διαχείριση της αλιείας. Σε ό,τι αφορά την άμεση και σημαντική μείωση της αλιευτικής προσπάθειας, θα πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι η ανάγκη μείωσης ποικίλλει σημαντικά ανάλογα με το αλιευτικό πεδίο, το τμήμα του στόλου και την αλιευτική ικανότητα που έχει ήδη επιτύχει κάθε κράτος μέλος στο πλαίσιο του ΠΠΠ IV.

2.2.2. Επίσης, πρέπει να επισημανθεί ότι η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος παρακολούθησης της αλιευτικής προσπάθειας παράλληλα με το σύστημα των ποσοστώσεων θα καθιστούσε πολύ δύσκολη τη διαχείριση. Γι' αυτό, η ΕΟΚΕ προτείνει η ανάπτυξη ρυθμίσεων για την παρακολούθηση της αλιευτικής προσπάθειας να εστιαστεί πρωτίστως στα ιχθυαποθέματα που αποτελούν αντικείμενο υπερεκμετάλλευσης.

2.3. Ένα νέο πολυετές πλαίσιο για τη διατήρηση των αλιευτικών πόρων και τη διαχείριση της αλιείας

2.3.1. Η πρόταση της Επιτροπής για ένα πολυετές πρόγραμμα-πλαίσιο για τη διατήρηση των ιχθυαποθεμάτων και τη διαχείριση των αλιευτικών πόρων συμφωνεί με τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για την Πράσινη Βίβλο. Το πολυετές αυτό πρόγραμμα θα σταθεροποιήσει το περιβάλλον της αλιείας και θα παράσχει στους αλιείς και στη βιομηχανία επεξεργασίας αλιευτικών προϊόντων τη δυνατότητα να καταstrώνουν μακροπρόθεσμα σχέδια για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων τους. Για την ΕΟΚΕ είναι επίσης σημαντικό να ληφθούν υπόψη στο πρόγραμμα οι ειδικές ανάγκες των απομακρυσμένων περιφερειών της ΕΕ και των περιοχών που εξαρτώνται σήμερα έντονα από την αλιεία.

2.3.2. Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία των επιστημονικών συμβουλών υψηλής ποιότητας κατά την κατάρτιση των πολυετών προγραμμάτων. Η αύξηση του επιπέδου των επιστημονικών συμβουλών θα συμβάλει στη γεφύρωση του χάσματος που υπάρχει σήμερα μεταξύ των συμβουλών και της λήψης των πολιτικών αποφάσεων. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την αύξηση της συνεργασίας της επιστημονικής κοινότητας και του κλάδου της αλιείας για τη σαφέστερη και αυστηρότερη αξιολόγηση των επιστημονικών δεδομένων. Η συνεργασία αυτή θα πρέπει να καθιερωθεί ιδίως στο πλαίσιο των Περιφερειακών Γνωμοδοτικών Συμβουλίων, όπου εκπροσωπούνται όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

2.3.3. Παρά το γεγονός ότι το Συμβούλιο δεν ελάμβανε πάντα τις αποφάσεις του σύμφωνα με τις επιστημονικές υποδείξεις και προς το βέλτιστο συμφέρον της διατήρησης των θαλάσσιων πόρων, η ΕΟΚΕ έχει επιφυλάξεις όσον αφορά την πρόταση της Επιτροπής να μην συμμετέχει πλέον το Συμβούλιο στην ετήσια διαδικασία λήψης αποφάσεων για τα Συνολικά Επιτρεπόμενα Αλιεύματα (ΤΑC) και τις ποσοστώσεις μετά την υιοθέτηση του πολυετούς προγράμματος.

(1) ΕΕ C 36 της 8.2.2002.

2.4. Ενίσχυση των τεχνικών μέτρων

2.4.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την εισαγωγή επιλεκτικότερων αλιευτικών εργαλείων στον αλιευτικό στόλο της Κοινότητας. Λόγω του υψηλού κόστους που παρουσιάζουν οι αλλαγές των αλιευτικών εργαλείων, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στην ανάγκη πρόβλεψης μεγάλων μεταβατικών περιόδων για την υλοποίησή τους. Αναφέρεται, επίσης, στη δυνατότητα χρήσης κοινοτικών διαρθρωτικών ενισχύσεων για τη μερική χρηματοδότηση της αγοράς νέου τύπου ή επιλεκτικότερων αλιευτικών εργαλείων, πράγμα που θα μπορούσε να συμβάλει στην επίτευξη των αλλαγών.

2.4.2. Οι δοκιμές απαγόρευσης των απορρίψεων συμφωνούν με τις παλαιότερες συστάσεις της ΕΟΚΕ. Οι απορρίψεις αλιευμάτων οφείλονται σε πολλούς και διάφορους λόγους και δεν δικαιολογείται πάντα η απαγόρευση. Οι δοκιμές θα είναι αποτελεσματικότερες εάν συνδυαστούν με μέτρα για τη μείωση της αναλογίας των ανεπιθύμητων ειδών επί του συνόλου των αλιευμάτων. Στα μέτρα αυτά συγκαταλέγονται η αύξηση της επιλεκτικότητας των αλιευτικών εργαλείων, οι χρονικοί και τοπικοί περιορισμοί της αλιείας και η παροχή οικονομικών κινήτρων για την εθελοντική αλλαγή των αλιευτικών πρακτικών.

2.4.3. Τα τεχνικά μέτρα πρέπει να βασίζονται σε εκτενείς επιστημονικές γνώσεις. Για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των μέτρων, οι εκπρόσωποι του αλιευτικού κλάδου πρέπει να συμμετέχουν από την αρχή στον σχεδιασμό των νέων τεχνικών διατάξεων και των εθελοντικών μέτρων. Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν τη σταδιακή κατάργηση ορισμένων τύπων αλιείας με τράτες βυθού εντός της ζώνης των 12 μιλίων.

2.5. Αλιεία για βιομηχανικούς σκοπούς

2.5.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι η αλιεία για βιομηχανικούς σκοπούς θα πρέπει να έχει ως κύριο στόχο είδη για τα οποία δεν υπάρχει αγορά για ανθρώπινη κατανάλωση. Πρέπει να αξιολογηθεί η επίπτωση της αλιείας για βιομηχανικούς σκοπούς στην τροφική αλυσίδα άλλων ειδών. Στο μέλλον θα είναι δυνατή η διαχείριση της αλιείας διαφόρων ιχθυοποθεμάτων για βιομηχανικών σκοπούς στο πλαίσιο πολυετών περιφερειακών προγραμμάτων διαχείρισης.

2.6. Διαχείριση της αλιείας στη Μεσόγειο

2.6.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει κάθε προσπάθεια για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των παράκτιων χωρών της Μεσογείου με στόχο τη διασφάλιση των αλιευτικών αποθεμάτων και των εισοδημάτων των αλιέων. Επικροτεί την πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής για το θέμα αυτό⁽¹⁾, την οποία σκοπεύει να αναλύσει διεξοδικότερα συντόμως, και είναι της άποψης ότι το εν λόγω έγγραφο ενδέχεται να βελτιώσει τον υφιστάμενο τρόπο διαχείρισης της αλιείας στη ζώνη αυτή.

(1) Ανακοίνωση για τη θέσπιση κοινοτικού σχεδίου δράσης για τη διατήρηση και τη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων στη Μεσόγειο Θάλασσα στο πλαίσιο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (COM(2002) 535 τελικό).

2.7. Ενσωμάτωση περιβαλλοντικών θεμάτων στη διαχείριση της αλιείας

2.7.1. Τα περιβαλλοντικά θέματα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σε όλες τις κοινές πολιτικές της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής για την αλιεία. Κατά την εξέταση των περιβαλλοντικών θεμάτων, ωστόσο, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι οικονομικοί και κοινωνικοί στόχοι της ΚΑΠ.

2.7.2. Απαιτούνται σαφείς δείκτες για την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της περιβαλλοντικής προστασίας και τη λήψη των κατάλληλων μέτρων. Δεδομένης της άσχημης κατάστασης του περιβάλλοντος, επιβάλλεται η ταχεία λήψη μέτρων προς την κατεύθυνση αυτή. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής να υιοθετηθεί επείγοντως μια αρχική σειρά τέτοιων δεικτών. Η περαιτέρω ανάπτυξη των δεικτών και του συστήματος παρακολούθησης είναι ένα θέμα που πρέπει να διευθετηθεί εντός των προσεχών ετών από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα, π.χ. από την Ευρωπαϊκή Οργάνωση Περιβάλλοντος και το Διεθνές Συμβούλιο για την Εξερεύνηση της Θάλασσας (ICES).

2.7.3. Στις προτάσεις της Επιτροπής για την προστασία των καρχαριών, των κητοειδών και των θαλάσσιων πτηνών, πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι συνθήκες που απαιτούνται για τη συνέχιση της αλιευτικής δραστηριότητας. Εν προκειμένω, η συνεργασία με τις ενώσεις των αλιέων είναι σημαντική, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές συνέπειες στον τομέα της αλιείας. Πραγματικά, οι αλιευτικές δραστηριότητες πρέπει να βρίσκονται σε ισορροπία με τις απαιτήσεις για βιώσιμη ανάπτυξη, το ίδιο όμως ισχύει και για τις άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες, ιδιαίτερα στις παράκτιες ζώνες. Οι δραστηριότητες αυτές, σε συνδυασμό με τις περιβαλλοντικές και κλιματικές αλλαγές, ενδέχεται να έχουν σοβαρές συνέπειες στο θαλάσσιο περιβάλλον. Όσον αφορά τις δαπάνες που συνεπάγεται η προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος, η ΕΟΚΕ επισημαίνει, όπως και σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, τη σημασία της εφαρμογής της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι αρνητικές συνέπειες των δραστηριοτήτων αυτών. Η ΕΟΚΕ θα εκφράσει αναλυτικότερα τις απόψεις της για αυτό το θέμα, όταν θα εξετάσει τη στρατηγική για την προστασία και τη διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, που αποτέλεσε αντικείμενο πρόσφατης ανακοίνωσης της Επιτροπής⁽²⁾.

2.7.4. Η καθιέρωση μιας προσέγγισης βασισμένης στο οικοσύστημα προϋποθέτει τη συλλογή πληροφοριών για το περιβάλλον σε κλίμακα πολύ πιο ευρεία από τη σημερινή και τη συγκέντρωση δεδομένων που προέρχονται από διαφορετικές πηγές. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση της Επιτροπής να συμπεριληφθούν τα θαλάσσια οικοσυστήματα ως χωριστός τομέας έρευνας στο 6ο Πρόγραμμα-Πλαίσιο της Κοινότητας για την έρευνα.

2.8. Σχέδιο δράσης για τη βελτίωση των επιστημονικών συμβουλών για τη διαχείριση της αλιείας

2.8.1. Οι επιστημονικές συμβουλές για τη σημερινή κατάσταση των ιχθυοποθεμάτων είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τη διαχείριση της αλιείας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, συνεπώς, πολύ σημαντική τη βελτίωσή τους. Οι συμβουλές βασίζονται σε αναλύσεις στοιχείων που έχουν

(2) COM(2002) 539 τελικό.

συλλεχθεί σε εθνικό επίπεδο. Σήμερα υπάρχουν τόσο μεγάλες ελλείψεις στις εθνικές πηγές για πολλά είδη ιχθύων, ώστε οι αναλύσεις βασίζονται κατά το μάλλον ή ήττον σε υποθέσεις. Η βελτίωση των βασικών στοιχείων, η ανάλυσή τους και η ποιότητα των επιστημονικών συμβουλών είναι μακροπρόθεσμος στόχος που αφορά και την αλιεία των τρίτων χωρών σε διεθνή ύδατα. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την καλύτερη συνεργασία της επιστημονικής κοινότητας και του τομέα της αλιείας.

2.8.2. Η συλλογή αξιόπιστων στοιχείων σχετικά με την αλιεία προϋποθέτει την ενίσχυση της εθνικής και της διεθνούς παρακολούθησης της αλιείας, τη σύγκριση και τη διασταύρωση των στοιχείων από διαφορετικές πηγές για τα αλιεύματα, καθώς και την επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις που αποδειχτεί ότι υπάρχει απόκρυψη στοιχείων.

2.8.3. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την ανάγκη ενίσχυσης της έρευνας στον τομέα αυτό με την ενθάρρυνση της καλύτερης συνεργασίας και των ανταλλαγών πληροφοριών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και με τη χορήγηση των κατάλληλων πόρων στο πλαίσιο του 6ου προγράμματος ΕΤΑ.

2.9. Επιπτώσεις της πολιτικής διατήρησης των πόρων στον αλιευτικό στόλο

2.9.1. Στη γνωμοδότησή της για την Πράσινη Βίβλο σχετικά με το μέλλον της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής⁽¹⁾, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την ανάλυση της Επιτροπής όσον αφορά την υπερβολική αλιευτική ικανότητα του κοινοτικού στόλου. Καλεί τα κράτη μέλη και την Επιτροπή να επιδείξουν το πολιτικό θάρρος που απαιτείται για να αντιμετωπίσουν τις υφιστάμενες προκλήσεις και να λάβουν τα αναγκαία μέτρα, τα οποία πρέπει να είναι ισόρροπα, να έχουν αποφασιστεί σε διάλογο με τον κλάδο και «οπωσδήποτε, να προβλέπουν την κατάλληλη υποστήριξη για να περιορισθούν ενδεχόμενες κοινωνικοοικονομικές συνέπειες».

2.9.2. Στην ίδια γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την άποψη, που είχε τονίσει επανειλημμένα σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, ότι «η αλιεία δεν μπορεί να αναλυθεί μόνο από στενή οικονομική άποψη επειδή (...) αυτή και όλη η οικονομική δραστηριότητα που συνδέεται μαζί της, τόσο πριν όσο και μετά από αυτή, έχει, για τις περιοχές όπου αναπτύσσεται, σημασία πολύ μεγαλύτερη από όσο η αναλογία της σε ποσοστό του ΑΕγχΠ. Αντιπροσωπεύει τον πυλώνα εκείνο γύρω από τον οποίο στρέφονται διάφορες κοινότητες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο από πλευράς κοινωνικής ισορροπίας και περιφερειακής διαχείρισης, ρόλος που είναι δύσκολο να εκφραστεί με οικονομικούς όρους».

2.9.3. Η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης ότι, στις προσπάθειες μείωσης του κοινοτικού στόλου, δεν πρέπει να παραβλεφθεί η «ανάγκη συνέχισης της ανανέωσης και του εκσυγχρονισμού του κοινοτικού στόλου με σαφή στόχο την ποιότητα των συνθηκών επεξεργασίας

της πρώτης ύλης και των συνθηκών διαβίωσης και ασφάλειας του πληρώματος». Τούτο είναι καθοριστικής σημασίας παράγοντας για τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, η οποία πρέπει να είναι βιώσιμη από οικολογικής, οικονομικής και κοινωνικής πλευράς. Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη ότι η αλιεία είναι ένα από τα πλέον επικίνδυνα επαγγέλματα στην Ευρώπη και στον κόσμο με το υψηλότερο ποσοστό εργατικών ατυχημάτων.

2.9.4. Στην πρότασή της για τους νέους κανόνες χορήγησης ενισχύσεων στον αλιευτικό στόλο, η Επιτροπή έχει υιοθετήσει μια προσέγγιση για την οποία η ΕΟΚΕ διατηρεί ορισμένες επιφυλάξεις. Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ είναι επιφυλακτική όσον αφορά την κατάργηση της κρατικής ενίσχυσης για τον εκσυγχρονισμό των αλιευτικών σκαφών, η οποία θα μπορούσε να τεθεί σε ισχύ ήδη από την 1η Ιανουαρίου 2003.

2.9.5. Αν και σε ορισμένα κράτη μέλη ο αλιευτικός στόλος είναι τεχνικά πολύ αναπτυγμένος και αποτελεσματικός, σε άλλα κράτη μέλη τα αλιευτικά σκάφη είναι απηρχαιωμένα, μικρά και περιορισμένης αλιευτικής ικανότητας. Στα κράτη αυτά χρησιμοποιούνται παραδοσιακές μέθοδοι αλιείας, οι οποίες είναι γενικά επιλεκτικότερες από τις άλλες και έχουν μεγαλύτερη ένταση εργασίας. Κατά τη μείωση της αλιευτικής προσπάθειας της Κοινότητας πρέπει να ληφθούν υπόψη αυτές οι διαφορές και ιδίως το γεγονός ότι τα εν λόγω μέτρα θα έχουν κοινωνικές επιπτώσεις, ο αντίκτυπος των οποίων στις ενδιαφερόμενες κοινότητες δεν μπορεί να υπολογιστεί σε χρήμα.

2.9.6. Σε προηγούμενα προγράμματα για τη μείωση του αλιευτικού στόλου, τα κράτη μέλη είχαν υιοθετήσει διαφορετική προσέγγιση το καθένα: ορισμένα ξεπέρασαν τους στόχους που είχαν τεθεί για τη μείωση του στόλου, ενώ άλλα αύξησαν την αλιευτική τους ικανότητα. Τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Eurostat στην ετήσια έκθεσή τους για το έτος 2001 μιλούν από μόνα τους: την περίοδο 1991-2000 τα αλιεύματα της Κοινότητας μειώθηκαν μόνο κατά 2 % (6,3 εκατομμύρια τόνοι) και σε μερικά κράτη μέλη μάλιστα αυξήθηκαν.

2.9.7. Μολονότι οι επιδοτήσεις δεν μπορούν να αποτελούν μόνιμη λύση για τον τομέα, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι εξακολουθούν να συντρέχουν λόγοι (ασφάλεια των εργαζομένων, συνθήκες εργασίας και διαβίωσης, ποιότητα κ.λπ.) για να συνεχιστεί ο εκσυγχρονισμός των αλιευτικών σκαφών. Οι σημερινοί περιορισμοί μπορούν να διατηρηθούν, ιδιαίτερα δε η απαγόρευση αύξησης της αλιευτικής ικανότητας. Τούτο επισημαίνεται και στην προαναφερθείσα γνωμοδότηση για την Πράσινη Βίβλο: «Πάντως, και σε σχέση με την επανεξέταση των τρεχουσών ενισχύσεων του ΧΜΠΑ, δεν πρέπει να αγνοείται ότι εάν είναι αναγκαίος ο εκσυγχρονισμός του κοινοτικού στόλου από τη μία πλευρά, από την άλλη, μόνο μια ολοκληρωμένη και συνεκτική πολιτική μπορεί να επιφέρει την κατάργηση των ενισχύσεων στην κατασκευή και στον εκσυγχρονισμό εκείνου του μέρους του στόλου ή σε όσα κράτη μέλη που, αποδεδειγμένα, δεν έχουν καλύψει στους στόχους που έχει θέσει η ΚΑΠ».

(1) ΕΕ C 36 της 8.2.2002.

2.9.8. Η Επιστημονική Επιτροπή Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας και η Επιτροπή Τομεακού Διαλόγου για τη Θαλάσσια Αλιεία εξέφρασαν επίσης την άποψη αυτή στις γνωμοδοτήσεις τους για την Πράσινη Βίβλο.

2.9.9. Η κατάργηση των ενισχύσεων των αλιευτικών σκαφών πιθανόν να επιταχύνει τη συγκέντρωση του κοινοτικού αλιευτικού στόλου, πράγμα που θα ήταν επιζήμιο την μικρής κλίμακας αλιεία. Κάτι τέτοιο θα έχει σοβαρές κοινωνικές επιπτώσεις όχι μόνο στην αλιεία, αλλά και σε ολόκληρη την αλυσίδα που εξαρτάται από αυτή, στην παραγωγή, στις τοπικές κοινωνίες και σε όλους τους συναφείς κλάδους.

2.9.10. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, ωστόσο, θετικό το γεγονός ότι η Επιτροπή προτίθεται να διατηρήσει τις κρατικές ενισχύσεις για τις δραστηριότητες που αφορούν την ασφάλεια στη θάλασσα, τις επιλεκτικότερες μεθόδους αλιείας και τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων.

2.9.11. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα μικρά αλιευτικά σκάφη (κάτω των 12 μέτρων) πρέπει να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής των σχεδίων μείωσης της ικανότητας που προβλέπει η μεταρρύθμιση.

2.10. Πρόσβαση σε ύδατα και πόρους

2.10.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη διατήρηση του ισχύοντος καθεστώτος της ζώνης των 6-12 μιλίων στα εθνικά ύδατα. Όσον αφορά την αλιεία πέρα από τη ζώνη των 6-12 μιλίων, η Επιτροπή θα πρέπει να προβεί το συντομότερο δυνατό σε διαπραγματεύσεις με όλα τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί επίσης με το υφιστάμενο σύστημα κατανομής των αλιευτικών δυνατοτήτων σύμφωνα με την αρχή της σχετικής σταθερότητας. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την τήρηση του περιεχομένου των Συνθηκών όσον αφορά τις αρχές της ισότιμης πρόσβασης και κατανομής των αλιευτικών δικαιωμάτων.

2.11. Έλεγχος και εφαρμογή

2.11.1. Σύμφωνα και με προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία του ελέγχου στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής. Πρέπει να προσδιοριστούν με σαφήνεια οι ευθύνες της Επιτροπής και των κρατών μελών όσον αφορά τον έλεγχο και την εφαρμογή. Οι κυρώσεις για τις παραβάσεις και η εφαρμογή τους στην πράξη πρέπει να είναι ενιαίες σε όλα τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι σημαντικότερο οι αποφάσεις για τον έλεγχο της ΚΑΠ να παραμείνουν αρμοδιότητα του Συμβουλίου.

2.11.2. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την επέκταση της δορυφορικής παρακολούθησης σκαφών και σε μικρότερα σκάφη. Λόγω του υψηλού κόστους των αλιευτικών εργαλείων, η ΕΟΚΕ προτείνει να συμβάλλει η Επιτροπή στη χρηματοδότηση του εξοπλισμού και της εγκατάστασής του. Για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής χρήσης του εξοπλισμού, η Επιτροπή πρέπει να προβεί στη λήψη κατάλληλων μέτρων κατάρτισης.

2.12. Διεθνής αλιεία

2.12.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον στόχο που προτείνει η Επιτροπή για την ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας και τη διασφάλιση υπεύθυνης και βιώσιμης αλιείας εκτός των κοινοτικών υδάτων. Η κατάργηση της χρήσης σκαφών με σημαία ευκαιρίας για την αλιεία είναι ένα από τα μέτρα προτεραιότητας που πρέπει να ληφθούν για την επίτευξη του στόχου της εξάλειψης της παράνομης, της ανεξέλεγκτης και της αντικανονικής αλιείας. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι οι κοινές επιχειρήσεις αποτελούν ένα δυνατό μέσο επαναπροσανατολισμού του αλιευτικού στόλου και συνεργασίας με τρίτες χώρες στο πλαίσιο της Πολιτικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας. Προς το σκοπό αυτό, χρειάζεται στην ΕΕ μεγαλύτερος συντονισμός μεταξύ της ΚΑΠ και της Πολιτικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας της ΕΕ, με τον καθορισμό αυστηρών κριτηρίων για τη διασφάλιση της συνοχής με τη στρατηγική αειφόρου ανάπτυξης.

2.12.2. Όσον αφορά την απασχόληση των αλιέων και την επισιτιστική αυτάρκεια της ΕΕ, οι συμφωνίες αλιείας με τρίτες χώρες εξακολουθούν να είναι απαραίτητες. Η βιώσιμη αλιεία απαιτεί τον έλεγχο των αλιευμάτων και την παρακολούθηση των ιχθυοπαραγωγών. Η ΕΟΚΕ ζητά να εκδοθούν πριν από την έναρξη της αλιευτικής περιόδου οι επιστημονικές συμβουλές που προτείνει η Επιτροπή για τα αποθέματα που αποτελούν αντικείμενο των αλιευτικών συμφωνιών. Εξάλλου, με τις αλιευτικές συμφωνίες δεν πρέπει να τεθούν σε κίνδυνο οι αλιευτικές δραστηριότητες τρίτων χωρών. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Επιτροπή θα πρέπει να διαδραματίζει πιο δραστήριο ρόλο, με τους κατάλληλους πόρους, στα πλαίσια των περιφερειακών οργανώσεων αλιείας σε διεθνές επίπεδο, με στόχο την καλύτερη υπεράσπιση των αλιευτικών πολιτικών της Κοινότητας. Οι αλιευτικές συμφωνίες έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη δημιουργία απασχόλησης.

2.12.3. Η ΕΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι οι κοινωνικοί εταίροι της ΕΕ στον τομέα της αλιείας, η ETF και η Eurorêche, έχουν συμφωνήσει να συμπεριλαμβάνεται σε όλες τις αλιευτικές συμφωνίες με τρίτες χώρες μια κοινωνική ρήτρα, που θα έχει στόχο να εξασφαλίζει ότι οι υπήκοοι των χωρών αυτών που εργάζονται σε πλοία, τα οποία επωφελούνται της συμφωνίας, απολαμβάνουν των ίδιων συνθηκών εργασίας με τα κοινοτικά πληρώματα. Καλεί την Επιτροπή να συμπεριλάβει επείγοντως τη ρήτρα αυτή σε όλες τις υφιστάμενες και μελλοντικές συμφωνίες.

2.13. Υδατοκαλλιέργεια

2.13.1. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι οι προτάσεις της Επιτροπής για την Κοινή Αλιευτική Πολιτική επικεντρώνονται στην αλιεία και δεν λαμβάνουν επαρκώς υπόψη τον σημαντικό, από οικονομική

άποψη, τομέα της υδατοκαλλιέργειας. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι η χωριστή πρόταση για την υδατοκαλλιέργεια που υποβλήθηκε πρόσφατα θα καλύψει το κενό αυτό ⁽¹⁾.

2.13.2. Οι εισαγωγές προϊόντων υδατοκαλλιέργειας στην ΕΕ παρουσιάζουν σταθερή αύξηση και μεγάλο τμήμα των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας που υφίστανται επεξεργασία στην ΕΕ προέρχονται από εισαγόμενους ιχθύες. Προκειμένου να μειωθεί η εξάρτηση της ΕΕ στον τομέα αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να διατηρηθεί τουλάχιστον στα σημερινά επίπεδα το ύψος της παραγωγής της υδατοκαλλιέργειας.

2.14. Η κοινωνική διάσταση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής

2.14.1. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ θα έχει μεγάλες κοινωνικές επιπτώσεις στις παράκτιες ζώνες που εξαρτώνται από την αλιεία. Σημειώτεον ότι σε κάθε επαγγελματία αλιέα που χάνει τη δουλειά του αντιστοιχούν αρκετοί εργαζόμενοι στην ξηρά, που καθίστανται άνεργοι εξαιτίας της αλυσιδωτής αντίδρασης. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντικό να προβεί η Επιτροπή σε διμερείς διαπραγματεύσεις που θα χρησιμεύσουν ως βάση για την εκπόνηση σχεδίων δράσης με στόχο την αξιολόγηση και την εξισορρόπηση των επιπτώσεων της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση την πρόσφατη υιοθέτηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενός σχεδίου δράσης ⁽²⁾ για την αντιμετώπιση των κοινωνικών, οικονομικών και περιφερειακών συνεπειών της αναδιάρθρωσης της αλιευτικής βιομηχανίας της ΕΕ και σκοπεύει να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της σε μελλοντική γνωμοδότηση.

2.14.2. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι υπάρχουν πολλές λύσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της κατάργησης θέσεων εργασίας στους τομείς της αλιείας και της επεξεργασίας αλιευτικών προϊόντων. Οι λύσεις αυτές εξαρτώνται από παράγοντες όπως οι τοπικές δυνατότητες απασχόλησης, η ηλικιακή διάρθρωση των αλιέων και οι διαθέσιμες ενισχύσεις. Εν προκειμένω η Επιτροπή θα μπορούσε να συγκεντρώσει στοιχεία από τα κράτη μέλη για τα διάφορα σχέδια απασχόλησης που ήδη εφαρμόζονται και για την πείρα που έχει αποκομιστεί από αυτά. Θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη η κοινή θέση που θα υιοθετήσουν πριν από το τέλος του 2002 οι ευρωπαϊκοί κοινωνικοί εταίροι για το θέμα αυτό.

2.14.3. Κατά τη μείωση της αλιευτικής ικανότητας και την παροχή κινήτρων στους αλιείς για να στραφούν προς άλλα επαγγέλματα, πρέπει να ληφθούν επίσης υπόψη η επάρκεια των εισοδημάτων των εναπομενόντων αλιέων και η συνέχεια του κλάδου. Πρέπει επίσης να προβλεφθεί ο εκσυγχρονισμός του τομέα και η είσοδος νέων αλιέων. Ειδικότερα, είναι επιθυμητή η μεγαλύτερη δέσμευση των κρατών μελών στην επικύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για Πρότυπα Εκπαίδευσης, Έκδοσης Πιστοποιητικών και Τήρησης Φυλακών των Ναυτικών (STCW-F) και του Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του Torremolinos.

2.15. Οικονομική διαχείριση της αλιείας στην Ένωση

2.15.1. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι δεν είναι εφικτός ο στόχος της κατάργησης του συστήματος των ποσοστώσεων στο άμεσο μέλλον. Αντ' αυτού θα πρέπει να ξεκινήσει διάλογος για τον τρόπο με τον οποίο θα μπορούσε να προσαρμοστεί ο όγκος της αλιείας στις ποσοστώσεις και για τον τρόπο με τον οποίο η κατανομή των ποσοστώσεων θα ωφελήσει περισσότερο τους αλιείς. Οι συζητήσεις για την οικονομική διαχείριση της αλιείας θα πρέπει να καλύψουν επίσης τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές.

2.15.2. Στη γνωμοδότησή της για την Πράσινη Βίβλο (σημείο 2.2.7), η ΕΟΚΕ εξέφραζε τη διαφωνία της με την καθιέρωση ατομικών και μεταβιβάσιμων ποσοστώσεων, επισημαίνοντας τον κίνδυνο ότι «η θεσμοθέτηση ενός τέτοιου συστήματος θα έχει ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση των αλιευτικών δικαιωμάτων από τις μεγάλες επιχειρήσεις και τη διακοπή της λειτουργίας των μικρομεσαίων και βιοτεχνικού χαρακτήρα αλιευτικών επιχειρήσεων», επιδεινώνοντας την απασχόληση του συνόλου των αλιέων. Δεδομένου ότι η Επιτροπή διοργανώνει σεμινάρια για το θέμα αυτό, θα ήταν ενδιαφέρον να αξιολογηθεί η πείρα που έχει αποκτηθεί στον τομέα αυτό, λαμβανομένων υπόψη των δαπανών, των οφελών και των επιπτώσεων στην απασχόληση προκειμένου να διατυπωθούν κατάλληλες συστάσεις. Το θέμα της πληρωμής των αλιευτικών δικαιωμάτων πρέπει επίσης να συζητηθεί στα σεμινάρια.

2.16. Αποτελεσματική και συμμετοχική λήψη αποφάσεων

2.16.1. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη σύσταση Περιφερειακών Γνωμοδοτικών Συμβουλίων (ΠΓΣ) για τη διαχείριση της αλιείας. Υπάρχει, ωστόσο, κίνδυνος να καταστούν τα ΠΓΣ περιφερειακοί φορείς συζητήσεων χωρίς καμιά ουσιαστική επιρροή. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι τα συμβούλια αυτά πρέπει να έχουν σαφώς προσδιορισμένο ρόλο και να καταγράφουν όλα τα θέματα που αφορούν την αλιεία στην συγκεκριμένη περιφέρεια, υπό τον όρο ότι αυτό δεν θα έχει ως αποτέλεσμα την υπονόμηση της διατήρησης της κοινής πολιτικής της ΕΕ. Οι τρίτες χώρες που ασκούν αλιευτικές δραστηριότητες στην περιοχή πρέπει να έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής στα ΠΓΣ, ως εξωτερικά μέλη, και να εκφράζουν τις απόψεις τους.

2.16.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την άποψη ότι τα ΠΓΣ πρέπει να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή ενός ευρωπαϊκού κώδικα πρακτικών υπεύθυνης αλιείας. Είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις των περιφερειών, λόγω των μεγάλων τοπικών διαφορών που υπάρχουν στον τομέα της αλιείας. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι τα ΠΓΣ θα πρέπει να συσταθούν στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής Επιτροπής Αλιείας της ΕΕ και των ομάδων εργασίας της.

⁽¹⁾ Ανακοίνωση για τη «Στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη της ευρωπαϊκής υδατοκαλλιέργειας» (COM(2002) 511 τελικό).

⁽²⁾ COM(2002) 600 τελικό.

2.17. *Εξάλειψη της παράνομης αλιείας και της αλιείας που δεν υπόκειται σε εκθέσεις και ρυθμίσεις*

2.17.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τα μέτρα που αποσκοπούν στη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών και στην ενίσχυση της συνεργασίας τους, προκειμένου να εξαλειφθεί η παράνομη αλιεία και οι αλιευτικές δραστηριότητες με σκάφη που φέρουν σημαία ευκαιρίας.

2.17.2. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι, λόγω της έλλειψης πόρων στις αναπτυσσόμενες χώρες για τον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων, η ΕΕ θα πρέπει να βοηθά τις χώρες αυτές στον έλεγχο των αλιευτικών δραστηριοτήτων στα χωρικά τους ύδατα. Η βοήθεια θα πρέπει να παρέχεται με βάση τις προτάσεις της Επιτροπής για κάθε περίπτωση χωριστά. Η βοήθεια αυτή θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στις αλιευτικές συμφωνίες που θα συναφθούν με τις αναπτυσσόμενες χώρες.

3. Συμπεράσματα

3.1. Όσον αφορά τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής και τα σχετικά έγγραφα της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να προβεί στις ακόλουθες παρατηρήσεις:

- Η μετάβαση σε ένα νέο πολυετές πλαίσιο διαχείρισης της αλιείας ωφελεί το σύνολο του τομέα αλιείας και παρέχει στους φορείς του τομέα μια σαφέστερη εικόνα για το μέλλον.
- Οι υψηλού επιπέδου επιστημονικές συμβουλές αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία σε όλους τους τομείς της λήψης αποφάσεων σχετικά με τη διαχείριση της αλιείας. Συνιστάται η βελτίωση του συντονισμού σε ευρωπαϊκό επίπεδο, προκειμένου να ενισχυθεί η ερευνητική προσπάθεια και, παράλληλα, να διασφαλιστεί η καλύτερη συνεργασία με τον κλάδο.

- Τα περιβαλλοντικά θέματα πρέπει να λαμβάνονται περισσότερο υπόψη από ό,τι σήμερα στη λήψη των αποφάσεων. Ωστόσο, κατά την εξέταση των περιβαλλοντικών θεμάτων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και οι οικονομικοί και κοινωνικοί στόχοι της ΚΑΠ.
- Η ΕΟΚΕ προτείνει να εφαρμοστεί η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» για τη χρηματοδότηση των δαπανών για το περιβάλλον, δεδομένου ότι όλες οι ανθρώπινες δραστηριότητες έχουν επιπτώσεις στην ποιότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των υδάτων.
- Πρέπει να συνεχιστεί η κρατική ενίσχυση για την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό του αλιευτικού στόλου. Η ενίσχυση αυτή θα μπορούσε ενδεχομένως να διέπεται από την υποχρέωση της μείωσης της αλιευτικής ικανότητας.
- Το καθεστώς που εφαρμόζεται στη ζώνη των 6-12 μιλίων καθώς και η αρχή της σχετικής σταθερότητας μπορούν να αποτελέσουν τη βάση για τη μελλοντική ρύθμιση της αλιείας.
- Η διεθνής συνεργασία και η ενίσχυση του ελέγχου είναι καθοριστικής σημασίας για την επίτευξη των στόχων της ΚΑΠ.
- Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στις κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ σε όλες τις παράκτιες περιοχές της Κοινότητας. Η μεταρρύθμιση της ΚΑΠ δεν πρέπει να εμποδίζει τους αλιείς που παραμένουν ενεργοί να κερδίζουν τα προς το ζην, ούτε τους νέους να εισέρχονται στον τομέα αυτό.
- Είναι ευπρόσδεκτη η σύσταση γνωμοδοτικών συμβουλίων για τη διαχείριση της αλιείας, αλλά θα πρέπει να καθοριστούν επακριβώς ο ρόλος και τα συγκεκριμένα καθήκοντά τους στο πλαίσιο της Συμβουλευτικής Επιτροπής Αλιείας της ΕΕ και των ομάδων εργασίας της.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Παραγωγικότητα: το κλειδί για την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών οικονομιών και επιχειρήσεων»

(COM(2002) 262 τελικό)

(2003/C 85/22)

Στις 24 Μαΐου 2002 και βάσει του άρθρου 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει γνωμοδότηση για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, κατήρτισε τη γνωμοδότησή του στις 27 Νοεμβρίου 2002 (εισηγητής: ο κ. Morgan και, στη συνέχεια, η κα Sirkeinen, συνεισηγητής: ο κ. Ehnmark).

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειάς της (συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου 2002), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 71 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 7 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Σύνοψη

1.1. Στην ανακοίνωση της Επιτροπής⁽¹⁾, κατά την επισκόπηση των εξελίξεων που περιγράφονται στη στρατηγική της Λισαβόνας, καταδεικνύεται ότι η αύξηση της παραγωγικότητας στην ΕΕ υπήρξε αργή και επιβραδύνεται σε σύγκριση με εκείνη των ΗΠΑ. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι, στις προσδοκίες να καταστεί η ΕΕ η ανταγωνιστικότερη περιοχή του κόσμου, πρέπει να συμπεριλαμβάνεται και η επίτευξη επιπέδων παραγωγικότητας συγκρίσιμων με εκείνα των ΗΠΑ επί σειρά ετών. Η ανακοίνωση επιδοκιμάζεται, καθώς θέτει το στόχο της παραγωγικότητας εντός μίας ευρύτερης προοπτικής και τη συσχετίζει με την ιδιαίτερη πρόκληση της βιώσιμης ανάπτυξης.

1.2. Η μέτρηση και η ανάλυση της παραγωγικότητας και συναφών με αυτή θεμάτων είναι δύσκολο εγχείρημα με πολλές αβεβαιότητες. Ειδικότερα, η παραγωγικότητα επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, των οποίων η σχέση με την αύξηση της παραγωγικότητας μπορεί να είναι σύνθετη. Πολλοί σημαντικοί παράγοντες αναγνωρίζονται από τη στρατηγική της Λισαβόνας, αλλά η ΕΟΚΕ επιθυμεί τη διεύρυνση του πλαισίου της συζήτησης με ορισμένα άλλα σημαντικά θέματα που επηρεάζουν την παραγωγικότητα.

1.3. Η ΕΟΚΕ έχει προτείνει ορισμένες καίριες δράσεις για την αύξηση της παραγωγικότητας στην ΕΕ. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι εν λόγω δράσεις πρέπει να αναπτυχθούν με σκοπό τη βέλτιστη αύξηση της παραγωγικότητας, αλλά και να ληφθούν υπόψη οι τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης, καθώς και η κοινωνική και πολιτιστική κληρονομιά της Ευρώπης. Οι δράσεις που συζητήθηκαν εμπίπτουν σε πέντε ευρέα κεφάλαια:

- Ε&Α και καινοτομία,
- Εισαγωγή νέων τεχνολογιών, και κυρίως ΤΠΕ (Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνιών),

- Ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων,
- Διαχείριση και οργάνωση του χώρου εργασίας, και
- Θέματα αγοράς

1.4. Η παραγωγικότητα και η αυξημένη παραγωγικότητα αποτελούν κυρίως προϊόν αποφάσεων και εξελίξεων στις επιμέρους εταιρείες. Η εν λόγω δραστηριότητα θα πρέπει να παρακινηθεί και να ενθαρρυνθεί με όλα τα μέσα και σε όλα τα επίπεδα — ατομικό, εταιρικό, τοπικό, εθνικό, ΕΕ. Ο υγιής ανταγωνισμός στην αγορά αποτελεί, ειδικότερα, απαραίτητο πλαίσιο για ικανοποιητική αύξηση της παραγωγικότητας.

1.5. Η ΕΟΚΕ απευθύνει ορισμένες συστάσεις προς τους φορείς λήψης αποφάσεων της ΕΕ και τους κοινωνικούς εταίρους. Το σημαντικότερο βήμα για βελτιωμένη παραγωγικότητα στην ΕΕ είναι η πλήρης εφαρμογή της στρατηγικής της Λισαβόνας. Οι λοιπές συστάσεις είναι:

- προς την Επιτροπή, να αναπτύξει την ανάλυση που περιγράφεται στην ανακοίνωση και να επισκοπεί τις εξελίξεις στον τομέα της παραγωγικότητας στις ετήσιες εκδόσεις για τη συνέχεια που δόθηκε στη στρατηγική της Λισαβόνας,
- προς την Επιτροπή, να αναλύσει επειγόντως τις συνέπειες της διεύρυνσης επί της παραγωγικότητας της ΕΕ και να καθιερώσει μεθόδους διάδοσης πληροφοριών για ορθές πρακτικές σχετικές με την παραγωγικότητα,
- προς τα κράτη μέλη, να αναπτύξουν τη διαδικασία του Λουξεμβούργου για δραστικές πολιτικές στην αγορά εργασίας,
- προς τους κοινωνικούς εταίρους, να αναπτύξουν πολιτικές σε ανάλογα επίπεδα και να διερευνήσουν ρυθμίσεις για την ενίσχυση της παραγωγικότητας, καθώς και να παρακολουθούν την πορεία των ρυθμίσεων για την εκπαίδευση και την κατάρτιση,

⁽¹⁾ COM(2002) 262 τελικό.

— προς τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, ότι οι προσπάθειες για την απλούστευση της νομοθεσίας είναι ουσιώδους σημασίας για βελτιωμένη παραγωγικότητα.

1.6. Δεδομένης της σημασίας της παραγωγικότητας για τον ανταγωνισμό, την οικονομική πρόοδο, την απασχόληση και, εν γένει, τη βιώσιμη ανάπτυξη, η ΕΟΚΕ προτίθεται να αποδώσει ιδιαίτερη προσοχή σε αυτή στις μελλοντικές εργασίες της, συμπεριλαμβανομένης της διοργάνωσης ανά διετία διάσκεψης για την αποτίμηση της προόδου της στρατηγικής της Λισαβόνας, με τη συνεκτίμηση της παραγωγικότητας.

2. Ο ρόλος της παραγωγικότητας εντός της προοπτικής της στρατηγικής της Λισαβόνας

2.1. Η στρατηγική της Λισαβόνας έθεσε έναν ιδιαίτερα φιλόδοξο στόχο για την οικονομική, βιομηχανική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι λέξεις κλειδιά, δηλαδή το να καταστεί η Ένωση η ανταγωνιστικότερη περιοχή του κόσμου, διεγείρουν τη φαντασία. Ωστόσο, μόλις δύο χρόνια μετά, είναι εμφανές ότι η διαδικασία δεν προχωρεί σύμφωνα με τις προσδοκίες. Σε ορισμένους τομείς, οι απαιτούμενες δράσεις για την επίτευξη του στόχου της Λισαβόνας δεν προωθούνται ούτε εφαρμόζονται επαρκώς.

2.2. Εντούτοις, οι στόχοι της Λισαβόνας εκφράζονται σε σχετικούς όρους εν συγκρίσει με την ανταγωνιστικότητα άλλων χωρών στον κόσμο. Αυτό σημαίνει ότι οι εξελίξεις σε άλλες χώρες θα επηρεάσουν την εκτίμηση των δράσεων που πρέπει να αναληφθούν για να καταστεί η Ένωση η ανταγωνιστικότερη περιοχή στον κόσμο μέχρι το 2010.

2.3. Η ανταγωνιστικότητα προϋποθέτει ιδιαιτέρως την παραγωγικότητα, αλλά η ανταγωνιστικότητα και η παραγωγικότητα είναι διαφορετικά θέματα. Ενώ η παραγωγικότητα ορίζεται με σαφήνεια, η ανταγωνιστικότητα είναι ευρύτερη και επιδεκτική διαφόρων ερμηνειών. Η ανταγωνιστικότητα μπορεί να θεωρηθεί ως ο συνδυασμός ανταγωνιστικών τιμών, που επιτυγχάνονται με την αύξηση της παραγωγικότητας, και ανταγωνιστικών χαρακτηριστικών που δεν σχετίζονται με το κόστος. Η αύξηση της παραγωγικότητας προκύπτει από την παραγωγή περισσότερου προϊόντος βάσει δεδομένης εισροής εργασίας, κεφαλαίου και άλλων πόρων. Η οικονομική πρόοδος εξαρτάται, όπως αναφέρεται από την Επιτροπή, από τη συσσώρευση ανθρώπινου και φυσικού κεφαλαίου, την αύξηση του ενεργού εργατικού δυναμικού και την αποτελεσματικότητα με την οποία αυτά χρησιμοποιούνται.

2.4. Το θέμα της παραγωγικότητας απέκτησε αυξημένο ενδιαφέρον κατά τη δεκαετία του 90, εξαιτίας της εκπληκτικά μεγάλης αύξησης της παραγωγικότητας στις Ηνωμένες Πολιτείες. Επί μία δεκαετία, η οικονομία των ΗΠΑ φαίνεται ότι κατόρθωνε να βελτιώνει τους ρυθμούς αύξησης της παραγωγικότητας, ενώ η αύξηση της παραγωγικότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση επιβραδύνθηκε μετά από το 1995 από ένα ήδη χαμηλότερο ρυθμό αύξησης.

Πρόσφατα στατιστικά στοιχεία που δημοσιεύτηκαν τον Νοέμβριο του 2002, δείχνουν ότι η ωριαία παραγωγικότητα στις ΗΠΑ συνέχισε να αυξάνεται ακόμη και κατά τη διάρκεια της τρέχουσας οικονομικής επιβράδυνσης. Τούτο προβάλλει το γεγονός ότι η ΕΕ πρέπει να επιτύχει αντίστοιχους ρυθμούς αύξησης, και ει δυνατόν μεγαλύτερους, προκειμένου να γίνει η Ένωση η «πιο ανταγωνιστική περιοχή του κόσμου» κατά το τέλος της δεκαετίας. Πρόκειται δηλαδή για μια μεγάλη πρόκληση.

2.5. Επιπλέον, το πρόβλημα της Ένωσης δεν είναι μόνο η ασθενής αύξηση της παραγωγικότητας προς το παρόν αλλά και ο ανεπαρκής αριθμός των ωρών εργασίας. Ενόψει της προβληματικής δημογραφικής εξέλιξης στην ΕΕ προβάλλει επιτακτική η ανάγκη για ισχυρή αύξηση της παραγωγικότητας προκειμένου να εξασφαλισθεί οικονομική μεγέθυνση και βιώσιμη κοινωνική ευημερία.

2.6. Από την άλλη πλευρά, το θέμα της παραγωγικότητας δεν μπορεί και δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται μόνο από την άποψη της συμβολής της στη συνολική οικονομική ανάπτυξη και ανταγωνιστικότητα. Στην ανακοίνωση για την παραγωγικότητα που παρουσιάζει επί του παρόντος η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, παρατίθεται ισχυρή επιχειρηματολογία για τη θεώρηση της βελτίωσης παραγωγικότητας σε ευρύτερο πλαίσιο. Αυτά συμβάλλουν ουσιαστικά στην ανάπτυξη μίας ευρωπαϊκής κοινωνίας με υψηλή οικονομική ανάπτυξη, εξασφαλισμένη πρόνοια για όλους, υψηλό επίπεδο κοινωνικής ένταξης και υψηλά επίπεδα περιβαλλοντικής προστασίας.

2.7. Η Επιτροπή αξίζει συγχαρητηρίων για τη φιλοδοξία να στρέψει την προσοχή της στο καίριο θέμα της παραγωγικότητας, με την παράλληλη τοποθέτηση της παραγωγικότητας σε ευρύτερο πλαίσιο. Το γεγονός ότι από την ανακοίνωση απουσιάζουν ακριβέστερες συστάσεις δεν μειώνει αυτή την εκτίμηση.

2.8. Η στρατηγική της Λισαβόνας δεν ασχολείται ιδιαίτερα με τα θέματα της παραγωγικότητας, καθώς αυτά ενσωματώθηκαν στο συνολικό πλαίσιο της ανταγωνιστικότητας. Αλλά η στρατηγική συμπεριλαμβάνει περισσότερους παράγοντες που καθορίζουν την αύξηση της παραγωγικότητας, καθώς και σχετικές με αυτούς στρατηγικές δράσεις.

2.9. Η πλήρης εφαρμογή της στρατηγικής της Λισαβόνας αποτελεί προϋπόθεση για την επαρκή και βιώσιμη αύξηση της παραγωγικότητας, την οικονομική πρόοδο και για περισσότερη και καλύτερη απασχόληση.

3. Η μέτρηση της παραγωγικότητας — μία τέχνη με πολλές αβεβαιότητες

3.1. Πραγματοποιήθηκε μία σειρά επιστημονικών ερευνών με θέμα τον τρόπο μέτρησης της παραγωγικότητας. Η παραγωγικότητα μετράται ως οικονομική εκροή σε συνάρτηση με διάφορους συντελεστές παραγωγής — εργασίας, κεφαλαίου και άλλων πόρων.

Η επίδοση των ΗΠΑ είναι σαφώς καλύτερη όσον αφορά την αποδοτικότητα της εργασίας και του κεφαλαίου. Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά τον ουσιαστικό δείκτη βιώσιμης ανάπτυξης, την οικολογική παραγωγικότητα ή την παραγωγικότητα των πόρων, η επίδοση της ΕΕ μπορεί να υπερβαίνει εκείνη των ΗΠΑ.

3.2. Η αύξηση της παραγωγικότητας μπορεί να μετρηθεί ανά εργαζόμενο όπως τη μετρά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή — ή ανά ώρα όπως υπολογίζεται βάσει των στατιστικών των ΗΠΑ. Τα αποτελέσματα ποικίλλουν σημαντικά ανάλογα με τη μέθοδο που επιλέγεται. Οι ΗΠΑ έχουν ακόμη μεγαλύτερο προβάδισμα έναντι των οικονομιών της ΕΕ στο ΑΕΠ ανά απασχολούμενο, λόγω των πολύ υψηλότερων επιπέδων ετήσιας εργασίας που παρέχονται ανά εργαζόμενο (Στατιστική επισκόπηση του Συνεδρίου Εργατικών Ενώσεων για την περίοδο 1997-2002). Η μέτρηση της παραγωγικότητας βάσει ενός μόνο συντελεστή παραγωγής, συνήθως της εργασίας, στο επίπεδο ενός επιμέρους οικονομικού τομέα ή μίας εταιρείας, παρέχει περιορισμένες πληροφορίες και πρέπει να ερμηνεύεται ορθώς. Εν πάση περιπτώσει, είναι ζωτικής σημασίας η διάθεση αξιόπιστων δεδομένων.

3.3. Επιπλέον, η μέτρηση του ΑΕγχΠ δεν λαμβάνει υπόψη την ενδεχόμενη υποβάθμιση των φυσικών πόρων ή τη ρύπανση, εκτός εάν οι δαπάνες αυξήθηκαν από την αποκατάσταση της ζημίας. Ορισμένες χώρες, όπως η Φινλανδία, συμπεριλαμβάνουν στους Εθνικούς Λογαριασμούς τους τη χρήση φυσικών πόρων κατ' όγκο. Δεν υπάρχουν διεθνώς αναγνωρισμένες μέθοδοι για τη μέτρηση αυτής κατ' αξίαν.

3.4. Ειδικότερα, υφίστανται προβλήματα στη μέτρηση της παραγωγικότητας των υπηρεσιών, τόσο των δημόσιων όσο και των ιδιωτικών. Ορθώς, η Επιτροπή αναφέρεται στο θέμα αυτό. Το εν λόγω πρόβλημα είναι ιδιαίτερης σημασίας, εξαιτίας του μεγάλου και αυξανόμενου μεριδίου των υπηρεσιών στις οικονομίες. Επιπλέον, θα πρέπει να δοθεί πολύ περισσότερη προσοχή στο θέμα της αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα συνολικά.

3.5. Οι συνήθεις μέθοδοι μέτρησης της παραγωγικότητας δεν δίνουν σαφείς απαντήσεις όσον αφορά την επίδραση διαφόρων βασικών παραγόντων στην αύξηση της παραγωγικότητας. Οι εν λόγω παράγοντες είναι πολυάριθμοι και η σχέση τους με την αύξηση της παραγωγικότητας μπορεί να είναι περίπλοκη και να μην εξηγείται με απλούς τρόπους, ακόμη και αν μελετώνται ευρέως.

3.6. Στις ΗΠΑ, οι μελέτες για την παραγωγικότητα επικεντρώθηκαν ιδιαίτερα στους παράγοντες στους οποίους οφείλεται η ταχύτατη αύξησή της κατά το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 90. Φαίνεται ότι αναγνωρίζονται γενικά ορισμένα σημαντικά στοιχεία. Ένα από αυτά, πιθανόν το σημαντικότερο, είναι η μαζική εισαγωγή

τεχνολογιών ΤΠΕ και η συνδυασμένη μαζική κατάρτιση του εργατικού δυναμικού σε εφαρμογές των ΤΠΕ. Ορισμένοι παρατηρητές επισήμαναν ότι περισσότερο από το ένα τέταρτο της αύξησης της παραγωγικότητας στις ΗΠΑ είναι δυνατόν να εξηγηθεί από τον παράγοντα ΤΠΕ (1).

3.7. Άλλοι καίριοι παράγοντες είναι η εισαγωγή άλλων προηγμένων τεχνολογιών υπό την ευρύτερη έννοια, η διαθεσιμότητα κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου, η έντονη υποστήριξη του επιχειρηματικού πνεύματος και των καινοτομιών, οι τεχνικές χρηστής διαχείρισης και — εν γένει — η ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων.

4. Βασικοί παράγοντες παραγωγικότητας από την άποψη της ΕΕ

4.1. Η παραγωγικότητα επηρεάζεται από πολυάριθμους παράγοντες ποικίλης σημασίας. Στην παρούσα γνωμοδότηση, είναι δυνατόν να συζητηθούν μόνον ορισμένοι, που θεωρούνται ως οι σημαντικότεροι.

4.2. Η αύξηση της παραγωγικότητας βασίζεται σε πρακτικές αποφάσεις και ενέργειες στις επιχειρήσεις και άλλους χώρους εργασίας. Τίποτε δεν μπορεί να τις υποκαταστήσει. Δημόσιες πολιτικές μπορούν να βελτιώσουν το δυναμικό και να δημιουργήσουν ένα πλαίσιο υποστήριξης για την αύξηση της παραγωγικότητας. Τέτοιου είδους πολιτικές και αποφάσεις εμπίπτουν σε διάφορες αρμοδιότητες — εν μέρει στην αρμοδιότητα της Ένωσης και εν μέρει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών ή των περιφερειών, καθώς και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στην αρμοδιότητα των κοινωνικών εταίρων. Πολλές απ' αυτές συμπεριλαμβάνονται στη στρατηγική της Λισαβόνας. Οι περιορισμοί των εθνικών προϋπολογισμών μπορεί να επηρεάσουν την ισχύ των εθνικών πολιτικών υπέρ της αύξησης της παραγωγικότητας καθώς και την χρηματοδότηση της Ε&Α.

4.3. Η ανακοίνωση της Επιτροπής για την παραγωγικότητα επικεντρώνεται σε ολιγάριθμους παράγοντες, και ειδικότερα στις ΤΠΕ, την καινοτομία και το επιχειρηματικό πνεύμα, την ανάπτυξη των ανθρώπινων πόρων και, ως ένα βαθμό, την Ε&Α. Αυτή η προσέγγιση είναι λογική, αλλά σημαίνει ότι η συζήτηση μπορεί εύκολα να περιοριστεί υπερβολικά.

4.4. Θέματα, όπως το επίπεδο των επενδύσεων η οργάνωση του χώρου εργασίας, οι πολιτικές συμμετοχής, η δημιουργία εργασιακών περιβαλλόντων ενίσχυσης της καινοτομίας, νέες μορφές συνεργασίας πανεπιστημίων-επιχειρήσεων και νέες μορφές διάθεσης κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου, πρέπει να αποτελούν μέρος μίας ευρύτερης προσέγγισης για την αύξηση της παραγωγικότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

4.5. Η ΕΟΚΕ συνιστά να συμπεριλαμβάνονται παράγοντες, όπως αυτοί που προαναφέρθηκαν σε πρωτοβουλίες, για τη διαμόρφωση πολιτικών για βελτιωμένη αύξηση της παραγωγικότητας στην ΕΕ.

(1) Οικονομική Έκθεση του Προέδρου των ΗΠΑ, Ιανουάριος 2001.

5. Η αύξηση της παραγωγικότητας στην ΕΕ

5.1. Οι κατωτέρω σκέψεις αποτελούν μία απόπειρα διαμόρφωσης ορισμένων βασικών πολιτικών που συμβάλλουν στη αύξηση της παραγωγικότητας. Οι εν λόγω πολιτικές πρέπει να αναπτυχθούν με σκοπό την επίτευξη μέγιστης αύξησης της παραγωγικότητας, αλλά και με τη συνεκτίμηση και των τριών πυλώνων στις πολιτικές για βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και της οικονομικής και κοινωνικής κληρονομιάς του χώρου της ΕΕ. Από την άλλη πλευρά, η αύξηση της παραγωγικότητας συμβάλλει, άμεσα και έμμεσα, και στην επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης.

5.2. Οι δράσεις εμπίπτουν σε πέντε ευρέα κεφάλαια: Ε&Α και καινοτομία, εισαγωγή νέων τεχνολογιών, και κυρίως ΤΠΕ, ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων, διαχείριση και οργάνωση του χώρου εργασίας, και θέματα αγοράς. Οι εν λόγω τομείς αλληλοσυνδέονται στενά.

5.3. Ε&Α και καινοτομία

5.3.1. Πρέπει να καθιερωθούν μακρόπνοες πολιτικές Ε&Α σε συνεργασία με επιχειρήσεις και το δημόσιο τομέα και με την ενίσχυση της ανάπτυξης βασικών εφαρμογών. Η γνώση των ερευνητών μπορεί να χρησιμοποιηθεί κατά τη χάραξη αποτελεσματικών πολιτικών και δραστηριοτήτων για βελτιωμένη παραγωγικότητα.

5.3.2. Μπορούν να επιτευχθούν θετικά αποτελέσματα με τη στενή σύνδεση της έρευνας με τις πρακτικές ανάγκες. Ένα παράδειγμα αποτελεί το φινλανδικό πρόγραμμα για την παραγωγικότητα με 13 σχέδια που αναπτύσσονται σε συνεργασία με επιχειρήσεις, το δημόσιο τομέα και ερευνητές. Τα σχέδια περιλαμβάνουν την ανάπτυξη πρακτικών μέσων για προγράμματα αύξησης της παραγωγικότητας, όπως μεθόδους για ανάλυση, δείκτες, διδακτικό υλικό και μισθοδοτικά μοντέλα.

5.3.3. Διαμόρφωση ενός φιλικού για την καινοτομία κλίματος στους χώρους εργασίας: υφίσταται σημαντικό δυναμικό για καθημερινή καινοτομία στην εργασία, βασιζόμενο σε συνεχείς βελτιώσεις και την ενεργό συμμετοχή των εργαζομένων. Απαιτούνται καινοτομίες στην ίδια την εργασία.

5.3.4. Δεν είναι εύκολο να δημιουργηθούν κέντρα αριστείας, αλλά όταν αυτά επιτύχουν τότε προσελκύουν ειδικευμένο προσωπικό και επιχειρηματίες του τομέα υψηλής τεχνολογίας και διαμορφώνουν ένα θετικό κύκλο καινοτομίας και παραγωγικότητας. Η ΕΕ θα πρέπει επιπλέον να εξετάσει την κατάσταση προγραμμάτων παροχής κινήτρων για να προσελκύσει εργαζόμενους με υψηλή εξειδίκευση από άλλες χώρες, υπό τη μορφή, για παράδειγμα, προγραμμάτων ανταλλαγών.

5.3.5. Η Επιτροπή έλαβε υπόψη της την απόφαση του Συμβουλίου, με την οποία συνιστάται μεγάλη αύξηση των πόρων για Ε&Α, κυρίως στον ιδιωτικό τομέα. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την απόφαση

και επιθυμεί να επισημάνει την ευθύνη των κυβερνήσεων των κρατών μελών να αναλάβουν το μερίδιο τους σε αυτή τη μακροχρόνια δέσμευση και να μην ατονήσουν ακόμη και σε περιόδους λιτών εθνικών προϋπολογισμών. Επίσης η ΕΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ότι το πρόγραμμα πλαίσιο για Ε&Α θα πρέπει να συνδεθεί στενά με την ανάπτυξη νέων ανταγωνιστικών τεχνολογιών.

5.3.6. Οι εφαρμοζόμενες πολιτικές για την κατάρτιση νέων ερευνητών φαίνονται απολύτως ακατάλληλες σε σχέση με τις ανάγκες που θα προκύψουν ενόψει της εφαρμογής του συνόλου της στρατηγικής της Λισαβόνας. Απαιτούνται νέες πρωτοβουλίες για την εξασφάλιση της προσφοράς ερευνητών τόσο στο δημόσιο όσο και τον ιδιωτικό τομέα.

5.4. Εισαγωγή νέων τεχνολογιών

5.4.1. Πρέπει να ενίσχυση την εισαγωγή προηγμένων τεχνολογιών στην παραγωγή, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στο δημόσιο τομέα. Σύμφωνα με την Επιτροπή και ορισμένες άλλες πηγές, οι νέες τεχνολογίες, και ειδικότερα οι τεχνολογίες ΤΠΕ, προσφέρουν τεράστιο δυναμικό για την ενίσχυση της παραγωγικότητας σε όλους τους τομείς. Είναι σημαντική η περαιτέρω εμπειριστατωμένη μελέτη του θέματος αυτού.

5.4.2. Η εισαγωγή νέων τεχνολογιών απαιτεί συνήθως την προσαρμογή των δεξιοτήτων και την αναδιοργάνωση της εργασίας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μειώνονται και οι θέσεις εργασίας, ενώ παράλληλα δημιουργούνται άλλες σε άλλους τομείς της οικονομίας. Η αποδοχή αυτών των αλλαγών από τους εργαζομένους και η βούληση για αναπροσαρμογή πρέπει να αντιμετωπισθούν στο πλαίσιο μακρόπνοων πολιτικών, συμπεριλαμβανομένων, μεταξύ άλλων, της συμμετοχής των εργαζομένων, της ασφάλειας των δικτύων, της κατάρτισης στο εσωτερικό των επιχειρήσεων, των ενεργών πολιτικών στον τομέα της αγοράς εργασίας, κ.λπ.

5.4.3. Η πλήρης εφαρμογή της πρωτοβουλίας e-Europe, με τη συμπεριληψη δράσεων για περισσότερες συνδέσεις ευρείας ζώνης, «e-Government», τηλεπικοινωνιακές υποδομές και ασφάλεια.

5.4.4. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις συχνά αντιμετωπίζουν δυσχέρειες για τη χρηματοδότηση της εισαγωγής νέων τεχνολογιών. Θα πρέπει να προβλεφθούν υπηρεσίες παροχής εξειδικευμένων συμβουλών και, όταν κρίνεται σκόπιμο, υποστήριξης για τη διευκόλυνση της χρήσης καινοτόμων μεθόδων χρηματοδότησης.

5.5. Η ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων

5.5.1. Η ανάπτυξη των ανθρωπίνων πόρων αποτελεί έναν από τους θεμελιώδεις παράγοντες κάθε πολιτικής για την παραγωγικότητα και συμπεριλαμβάνει ορισμένες δράσεις.

5.5.2. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση στις τεχνολογίες ΤΠΕ

- Προσφορά εκτεταμένων δυνατοτήτων για δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση — μεταξύ άλλων, διερεύνηση της δυνατότητας να χρησιμοποιηθούν φορολογικά κίνητρα, όπως μειώσεις στη φορολόγηση αποταμιεύσεων που προορίζονται για μελλοντική κατάρτιση.
- Παροχή συμπληρωματικής εκπαίδευσης για ενήλικες με ανεπαρκή αρχική κατάρτιση και εκπαίδευση.
- Υποστήριξη της ενεργότερης συμμετοχής πανεπιστημίων/κολεγίων και τεχνικών ιδρυμάτων στην προχωρημένη περαιτέρω κατάρτιση των εργαζομένων.

5.5.3. Η παροχή δυνατοτήτων κατάρτισης σχετικά με τη δημιουργία επιχειρήσεων για φοιτητές ανώτατης εκπαίδευσης και μαθητές ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

5.6. Διαχείριση και οργάνωση του χώρου εργασίας

5.6.1. Η κρίσιμη πρόκληση για τη διαχείριση εταιρειών και άλλων οργανώσεων στην προσπάθειά τους για βελτίωση της παραγωγικότητας είναι ο τρόπος με τον οποίο μπορεί να διασφαλισθεί προσαρμοστικότητα της οργάνωσης και του χώρου εργασίας.

5.6.2. Η ενθάρρυνση της αύξησης της παραγωγικότητας στους χώρους εργασίας μέσω ποικίλων διαθέσιμων μεθόδων, συμπεριλαμβανομένων συνεννοήσεων και συμφωνιών για την παραγωγικότητα μεταξύ του εργοδότη και των εργαζομένων.

5.6.3. Η μελέτη των συνεπειών που έχει στους χώρους εργασίας η αυξανόμενη επικέντρωση του ενδιαφέροντος στην παραγωγικότητα και η ανάπτυξη, όπου κρίνεται σκόπιμο, μέσων για την αντιμετώπιση των αρνητικών συνεπειών.

5.6.4. Οι τριμερείς συμφωνίες μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο, κυρίως στον τομέα της εκπαίδευσης και της έρευνας. Οι κυβερνήσεις θα πρέπει να δραστηριοποιηθούν, δημιουργώντας συστήματα υποστήριξης, για παράδειγμα σχετικά με τα φορολογικά και άλλα κίνητρα.

5.6.5. Η ανάπτυξη δυνατοτήτων εξειδικευμένης κατάρτισης για τη διαχείριση πολιτικών παραγωγικότητας ειδικότερα για τους επικεφαλής των ΜΜΕ.

5.7. Θέματα αγοράς

5.7.1. Πρέπει να εγκαθιδρυθούν αγορές εργασίας που λειτουργούν ομαλά και δεν θέτουν εμπόδια στην κινητικότητα των εργαζομένων. Ένα κρίσιμο θέμα, εν προκειμένω, είναι η εισαγωγή βελτιωμένων ρυθμίσεων για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων σε όλη την ΕΕ.

5.7.2. Μία ευέλικτη αγορά εργασίας θεωρείται από πολλούς, βάσει των εμπειριών στις ΗΠΑ και σε άλλα μέρη, ως σημαντικό στοιχείο για την περαιτέρω βελτίωση της παραγωγικότητας. Άλλοι επισημαίνουν ότι η ασφάλεια της απασχόλησης δεν είναι μόνο σύμφωνη με το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο, αλλά ενισχύει και την παραγωγικότητα με την υποστήριξη της συσσώρευσης γνώσεων στις επιχειρήσεις.

5.7.3. Θα πρέπει να γίνεται αποδεκτή η δημόσια ενίσχυση σε εθνικό επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ όταν οι δυνάμεις της αγοράς δεν παρέχουν επαρκή κίνητρα. Τέτοιου είδους περιπτώσεις είναι οι εργασίες Ε&Α και η χρηματοδότηση με κεφάλαια κινδύνου. Απαιτούνται αποτελεσματικές μορφές διάδεσης κεφαλαίων κινδύνου για έναρξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και για μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η δημόσια χρηματοδότηση θα ήταν προτιμότερο να διοχετεύεται από κοινού με ή μέσω ιδιωτικών πόρων χρηματοδότησης που διαθέτουν την απαιτούμενη γνώση και εμπειρογνομosύνη.

5.7.4. Ο υγιής ανταγωνισμός στην αγορά αποτελεί απαραίτητο πλαίσιο για ικανοποιητική αύξηση της παραγωγικότητας. Η Επιτροπή επωμίζεται το σημαντικό βάρος της προώθησης και της διατήρησης αποτελεσματικών πολιτικών για τον ανταγωνισμό σε όλη την ΕΕ.

5.7.5. Πρέπει να ενθαρρυνθεί η δικτύωση μεταξύ επιχειρήσεων. Εμπειρίες από πολλές περιοχές, για παράδειγμα τη βόρεια Ιταλία, καταδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο η εξειδίκευση και η δικτύωση μπορούν να προσδώσουν αξιολογη παραγωγική ικανότητα.

5.7.6. Θα πρέπει να μελετηθούν οι δυνατότητες αύξησης της παραγωγικότητας στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα των υπηρεσιών και να αναπτυχθούν συναφείς πολιτικές. Είναι ζωτικής σημασίας η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών, σύμφωνα με τη στρατηγική της Λισαβόνας. Η εισαγωγή στοιχείων ανταγωνισμού στην παροχή δημόσιων υπηρεσιών θα βελτιώσει την αύξηση της παραγωγικότητάς τους, με την παράλληλη διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης, της υψηλής ποιότητας, της διαθεσιμότητας και του προστιτού κόστους των υπηρεσιών.

6. Συστάσεις πολιτικής προς την Ένωση

6.1. Η σκιαγράφηση καίριων παραγόντων για την ενίσχυση της παραγωγικότητας στην ΕΕ δεν είναι δύσκολη. Ορισμένοι από αυτούς τους παράγοντες περιλαμβάνονται ήδη στην στρατηγική της Λισαβόνας. Το πραγματικό πρόβλημα συνίσταται στην επίτευξη συνεργιών και βιώσιμης υψηλής αύξησης της παραγωγικότητας. Οι επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοί τους διαδραματίζουν τους καίριους ρόλους. Αυτοί είναι δυνατόν να υποστηριχθούν από δημόσιες πολιτικές. Η ΕΟΚΕ απευθύνει τις παρακάτω συστάσεις προς τους επίσημους φορείς λήψης αποφάσεων στην ΕΕ και τους κοινωνικούς εταίρους στα ανάλογα επίπεδα.

6.2. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το σημαντικότερο βήμα για την περαιτέρω βελτίωση της παραγωγικότητας στην ΕΕ είναι η πλήρης εφαρμογή της στρατηγικής της Λισαβόνας.

6.3. Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βάσει της παρούσας ανακοίνωσης και των παρατηρήσεων που αυτή θα προκαλέσει, να αναπτύξει περαιτέρω τη μεθοδολογία της για ανάλυση, συγκριτική αξιολόγηση και υποβολή εκθέσεων σχετικά με τις εξελίξεις της παραγωγικότητας, με σκοπό την υποστήριξη δράσεων για την αύξηση της παραγωγικότητας. Το φάσμα θα πρέπει να διευρυνθεί για να συμπεριλάβει και την ανάλυση της αποδοτικότητας του δημόσιου τομέα.

6.4. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να εγκαινιάσει ή να ενισχύσει περαιτέρω μελέτες των διαφόρων παραγόντων και μηχανισμών στους οποίους βασίζεται η αύξηση της παραγωγικότητας. Ειδικότερα, τα θέματα της οικολογικής παραγωγικότητας και του ρόλου των ΤΠΕ, καθώς και ορισμένες ποιοτικές πτυχές της παραγωγικότητας απαιτούν περαιτέρω διερεύνηση. Επιπλέον, το πρόβλημα της συμπερίληψης του κόστους της υποβάθμισης των φυσικών πόρων και της ρύπανσης στους Εθνικούς Λογαριασμούς και στο ΑΕγχΠ επιβάλλει την ανάπτυξη της έρευνας και της μεθοδολογίας.

6.5. Η ΕΟΚΕ συνιστά τα θέματα της παραγωγικότητας, καθώς και η βιώσιμη ανάπτυξη να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ετήσιας έκθεσης για τη συνέχεια που δόθηκε στο σύνολο της στρατηγικής της Λισαβόνας.

6.6. Η ΕΟΚΕ εκφράσθηκε σαφώς και αναλυτικώς υπέρ της απλούστευσης της νομοθεσίας της ΕΕ. Οι ενισχυμένες προσπάθειες για απλούστευση καθώς και, εν γένει, η χρηστή διακυβέρνηση είναι ζωτικής σημασίας για βελτιωμένη παραγωγικότητα στο σύνολο της οικονομίας.

6.7. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή την επείγουσα ανάλυση των συνεπειών της διεύρυνσης επί της αύξησης της παραγωγικότητας στη μελλοντική ΕΕ. Οι εξελίξεις σχετικά με την παραγωγικότητα στις υποψήφιες χώρες αποτελούν σημαντική πρόκληση, αλλά φαίνεται ότι προσφέρουν και σημαντικά δυνητικά οφέλη. Κατά τη στιγμή της προσχώρησης το επίπεδο της παραγωγικότητας στην ΕΕ θα μειωθεί, αλλά θα αυξηθεί αισθητά το δυναμικό της

ανάπτυξης. Κρίσιμο σημείο θα αποτελέσει ο χρόνος της προσχώρησης των νέων κρατών μελών στην ΟΝΕ.

6.8. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να αναπτύξει μία αποτελεσματική μέθοδο συλλογής και διάδοσης πληροφοριών για ορθές/βέλτιστες πρακτικές για την περαιτέρω βελτίωση της παραγωγικότητας.

6.9. Η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντική την περαιτέρω ανάπτυξη της διαδικασίας του Λουξεμβούργου για δραστικές πολιτικές για την αγορά εργασίας.

6.10. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι οι κοινωνικοί εταίροι, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, έχουν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και, εν γένει, την ενίσχυση πολιτικών για αυξημένη παραγωγικότητα.

6.11. Η ΕΟΚΕ συνιστά στους κοινωνικούς εταίρους να εξετάσουν διάφορες μορφές συνεννοήσεων και συμφωνιών με σκοπό την ενίσχυση της παραγωγικότητας. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση το πρόγραμμα εργασίας που συμφωνήθηκε στα πλαίσια του Κοινωνικού Διαλόγου και επιδοκιμάζει το γεγονός ότι με τον τρόπο αυτό δίδεται η δυνατότητα στους Κοινωνικούς Εταίρους να τονίσουν θέματα που άπτονται της αύξησης της παραγωγικότητας και των επιπτώσεών της για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

6.12. Η ΕΟΚΕ προβάλλει τη σημασία που έχει το να ακολουθείται, με συγκεκριμένο τρόπο, η κοινή γνώμη μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με τη δια βίου μάθηση για τους εργαζόμενους.

6.13. Η ίδια η ΕΟΚΕ προτιμάται:

- να αποδίδει ιδιαίτερη προσοχή στις εξελίξεις σχετικά με την παραγωγικότητα κατά την έκδοση γνωμοδοτήσεων για τη συνέχεια που δόθηκε στη στρατηγική της Λισαβόνας ενόψει των εαρινών συνόδων κορυφής,
- να διοργανώνει ανά διετία διάσκεψη για τη στρατηγική της Λισαβόνας, και
- όταν κρίνεται σκόπιμο, να καταρτίζει γνωμοδοτήσεις πρωτοβουλίας για την παραγωγικότητα.

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι επιπτώσεις της διεύρυνσης στην ενιαία αγορά»

(2003/C 85/23)

Στις 17 Ιανουαρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του εσωτερικού κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με το ανωτέρω θέμα.

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 6 Νοεμβρίου 2002 με βάση εισηγητική έκθεση της κ. Belabed.

Κατά την 395η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 12 Δεκεμβρίου 2002), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με ψήφους 77 υπέρ, 12 κατά και 7 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Περίληψη

Α. Η διεύρυνση έχει ιδιαίτερα μεγάλη σημασία για το μέλλον στη Ένωση σε ό,τι αφορά την πολιτική, την κοινωνία και την οικονομία. Αποτελεί πρωτοφανή δυνατότητα για τη διασφάλιση διαρκούς ειρήνης και σταθερότητας στην Ευρώπη.

Β. Παρόλο που η πορεία της μετάβασης απαιτεί σημαντικές θυσίες από μεγάλο μέρος του πληθυσμού και συνδέεται με σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές ανακατατάξεις, οι διαπραγματεύσεις για τη διεύρυνση τείνουν να ολοκληρωθούν.

Γ. Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Δανικής Προεδρίας που πιστεύει ότι το χρονοδιάγραμμα για τη διεύρυνση θα πρέπει να τηρηθεί λαμβανομένης υπόψη της προόδου που έχει σημειωθεί στις επιμέρους χώρες.

Δ. Η διευρυμένη ενιαία αγορά θα προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα στον οικονομικό τομέα και θα ενισχύσει την ανταγωνιστική ικανότητα της Ευρώπης στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομίας, εάν υπάρξει σωστή εκμετάλλευση των σημερινών δυνατοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της χρησιμοποίησης του υπάρχοντος εργατικού δυναμικού.

Ε. Αποφασιστικό παράγοντα για την αποδοχή της διεύρυνσης από τον πληθυσμό θα αποτελέσει, ωστόσο, το μέρος του οφέλους που θα αντιστοιχεί στους πολίτες από τη διαδικασία αυτή.

ΣΤ. Οι προσπάθειες για την ενίσχυση των δυνατοτήτων που διαθέτουν οι διοικητικές και νομικές αρχές θα πρέπει να εντατικοποιηθούν και να υποστηριχθούν προκειμένου το κοινοτικό δίκαιο να μην αποτελεί μόνο θεωρία αλλά να εφαρμόζεται και να ακολουθείται και στην πράξη.

Ζ. Η υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου και η ενοποίηση των οικονομιών των χωρών ευθύνονται για τις οικονομικές και κοινωνικές ανακατατάξεις για την αντιμετώπιση των οποίων

προτείνονται, μεταξύ άλλων, μεταβατικοί κανόνες και από τις δύο πλευρές. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται η ομαλή ενοποίηση αλλά ταυτόχρονα προκαλείται και ο διαχωρισμός της ενιαίας αγοράς. Επομένως, οι μεταβατικοί κανόνες θα πρέπει να θεσπίζονται με σύνεση.

Η. Η αποτελεσματική στήριξη της διαδικασίας αναδιάρθρωσης και η εξάλειψη των οικονομικών και κοινωνικών διαφορών μεταξύ των παλαιών και των νέων κρατών μελών αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την συνεκτική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη για το σύνολο της νέας Ένωσης, στο πνεύμα των στόχων που θεσπίστηκαν στη Λισαβόνα. Θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες σε όλους τους τομείς κοινοτικής πολιτικής προκειμένου να εξαλειφθούν οι υφιστάμενες διαφορές μεταξύ των παλαιών και των νέων περιφερειών το ταχύτερο δυνατό.

Θ. Σχετικά με τις μεθοριακές περιοχές απαιτείται η λήψη ιδιαίτερων μέτρων. Η ανάπτυξη διασυνοριακών στρατηγικών και διασυνοριακής συνεργασίας αποτελούν προϋπόθεση για την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που προκύπτουν για τις περιφέρειες αυτές αλλά και για την αντιμετώπιση δυσμενών εξελίξεων.

Ι. Στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την προσχώρηση εκπονήθηκαν πολλά εξειδικευμένα προγράμματα. Ορισμένες από τις υποψήφιες χώρες λαμβάνουν, επίσης, μέρος σε προγράμματα και δράσεις της ΕΕ των 15. Τα μέτρα αυτά υποστηρίζουν τις ενταξιακές προσπάθειες. Ορισμένα από τα εν λόγω προγράμματα όμως έχουν τόσο πολύπλοκες διαδικασίες που λόγω της μεγάλης γραφειοκρατίας τους δεν προτιμούνται, και άρα θα ήταν σκόπιμο να αναθεωρηθούν με στόχο την απλοποίησή τους.

ΙΑ. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη διαδικασία αυτή μέσω της διεξαγωγής ακροάσεων του Παρατηρητηρίου Ενιαίας Αγοράς στις υποψήφιες χώρες και της σύναψης εταιρικών σχέσεων με τους κοινωνικούς εταίρους των εν λόγω χωρών. Πέραν τούτου, με την ίδρυση της τράπεζας δεδομένων PRISM («Progress Report on Initiatives in the Single Market»), δημιουργήθηκε ένα μέσο πληροφόρησης στο πλαίσιο του οποίου τεκμηριώνονται σχετικές πρωτοβουλίες ανάπτυξης της ενιαίας αγοράς. Μεταξύ των προτάσεων της ΕΟΚΕ για την ανάπτυξη της ενιαίας αγοράς είναι και η πρόταση σύστασης κέντρων συντονισμού της ενιαίας αγοράς στις υποψήφιες χώρες.

1. Εισαγωγή

1.1. Η διεύρυνση έχει ιδιαίτερα μεγάλη σημασία για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς αποτελεί πρωτοφανή δυνατότητα για τη διασφάλιση διαρκούς ειρήνης και σταθερότητας στην Ευρώπη αλλά και ιστορική ευκαιρία για συσπείρωση των ευρωπαϊκών κρατών βάσει κοινών δημοκρατικών αξιών. Παράλληλα με την μακροπρόθεσμη διασφάλιση της ειρήνης και της πολιτικής σταθερότητας στην Ευρώπη, που έχουν σαφή προτεραιότητα έναντι άλλων προβλημάτων, η διαδικασία της διεύρυνσης σχετίζεται με πολυάριθμες οικονομικές και κοινωνικές ευκαιρίες και προκλήσεις.

1.2. Παρόλο που η διαδικασία μετάβασης απαιτεί σημαντικές θυσίες από μεγάλο μέρος του πληθυσμού και συνδέεται με σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές ανακατατάξεις, οι διαπραγματεύσεις με τις δέκα υποψήφιες χώρες, τη Σλοβενία, την Ουγγαρία, τη Σλοβακία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Πολωνία, τη Λιθουανία, την Εσθονία, τη Λετονία, την Κύπρο και τη Μάλτα, έχουν προχωρήσει και τείνουν να ολοκληρωθούν. Οι εξελίξεις στην Κύπρο και τη Μάλτα πρέπει να αντιμετωπιστούν διαφορετικά λόγω των ιστορικών δεδομένων, διότι οι χώρες αυτές δεν χρειάστηκε να αντιμετωπίσουν αλλαγές στα συστήματά τους. Αντιθέτως, η Βουλγαρία και η Ρουμανία θα χρειαστεί να διανύσουν μια μεγαλύτερη περίοδο προσαρμογής και έχουν ορίσει οι ίδιες μια μεταγενέστερη ημερομηνία για την ένταξή τους. Σχετικά με τη γεωγραφική και πολιτική κατάσταση του Καλίνινγκραντ που θα αποτελεί στο μέλλον θύλακα, η ΕΟΚΕ έχει ήδη λάβει θέση.⁽¹⁾

1.3. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπολογίζει ότι όλες οι προαναφερθείσες χώρες, με εξαίρεση τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, θα βρίσκονται σύντομα σε θέση να ανταπεξέλθουν στις ανταγωνιστικές πιέσεις της κοινοτικής ενιαίας αγοράς. Οι εν λόγω χώρες διαθέτουν οικονομία αγοράς στην πράξη. Επίσης, στους τομείς διοίκησης και νομοθεσίας καταβλήθηκαν σημαντικές προσπάθειες προκειμένου να επιτευχθεί το πλαίσιο συνθηκών για την ενσωμάτωση στη μεγάλη ενιαία αγορά. Δε θα πρέπει να λησμονείται ότι ακριβώς λόγω της προοπτικής προσχώρησης καθυστερεί η διαδικασία μετάβασης. Συνεπώς, οι άσκοπες καθυστερήσεις και οι σχετικές απογοητεύσεις των υποψηφίων χωρών θα πρέπει να αντιμετωπιστούν αποφασιστικά.

1.4. Η ΕΟΚΕ συντάσσεται με την άποψη της Δανικής Προεδρίας⁽²⁾ που πιστεύει ότι το χρονοδιάγραμμα της διεύρυνσης θα πρέπει να τηρηθεί. Ωστόσο, η πρόοδος που σημειώνουν οι επιμέρους χώρες διαφέρει. Όσες χώρες πληρούν τα κριτήρια της Κοπεγχάγης έχουν τη δυνατότητα, μετά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων, να προσχωρήσουν κατά την προβλεπόμενη ημερομηνία.

1.5. Με την προσθήκη των οικονομιών των υποψηφίων κρατών στην σημερινή Ένωση και τις νομοθετικές ρυθμίσεις, απαιτήσεις και κανόνες που αυτή συνεπάγεται, τίθεται αυτή τη φορά πολύ

ψηλά ο βαθμός των απαιτήσεων σε σχέση με αντίστοιχες προσχωρήσεις του παρελθόντος. Σε αντίθεση με τη διαδικασία διεύρυνσης στο παρελθόν οι νέες απαιτήσεις σχετίζονται με

- i) την αύξηση (του πληθυσμού και της επιφάνειας),
- ii) τη μετεξέλιξη και την εμβάθυνση της ίδιας της Ένωσης που πραγματοποιήθηκε μετά τις τελευταίες προσχωρήσεις και
- iii) την σχετικά αδύναμη οικονομική ισχύ (κυρίως αναφορικά με το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ) των υποψηφίων κρατών.

1.6. Η διευρυμένη ΕΕ θα διαφέρει σαφώς από τη σημερινή ΕΕ των 15. Η διεύρυνση της ΕΕ σε 27 κράτη μέλη, θα αυξήσει την έκταση κατά 34 % και τον πληθυσμό κατά 28 %, αλλά το ΑΕγχΠ θα αυξηθεί μόλις κατά 5 %. Κατά συνέπεια, το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ θα μειωθεί, από στατιστική άποψη, κατά 18 %. Οι εισοδηματικές διαφορές μεταξύ των χωρών, των περιφερειών και των ατόμων θα διευρυνθούν σημαντικά. Η πραγματική σύγκλιση του ΑΕγχΠ των κρατών μελών με εκείνο των υποψηφίων χωρών θα χρειαστεί από 10 έως 30 χρόνια. Εκτός αυτού, η οικονομική σύγκλιση μόνη της (τόσο η ονομαστική όσο και η πραγματική) δεν είναι αρκετή. Θα πρέπει να συνοδευτεί από μια προοδευτική σύγκλιση στον κοινωνικό τομέα⁽³⁾.

1.7. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η διευρυμένη ενιαία αγορά θα έχει πολλά πλεονεκτήματα από οικονομικής άποψης⁽⁴⁾. Και οι δύο πλευρές θα προβούν σε προσαρμογές προκειμένου να επιτευχθεί μια ολοκληρωμένη ενιαία αγορά. Πιο συγκεκριμένα, οι τομείς εμπορίου και νέων αγορών θα ενισχυθούν σημαντικά από τον αυξημένο αριθμό παραγωγών, προμηθευτών και καταναλωτών. Ανοίγονται απόλυτα καινούριες δυνατότητες για σύναψη (διασυνοριακών) εταιρικών σχέσεων και άλλων μορφών συνεργασίας, για προσέλκυση νέων προμηθευτών, για επίτευξη οικονομίας κλίμακας, για μεγαλύτερη εγγύτητα στους καταναλωτές κ.λπ. Τα αναπτυσσόμενα κίνητρα και η βελτιωμένη πρόσβαση στη νομοθεσία (κυρίως στο εταιρικό, φορολογικό και διοικητικό δίκαιο) προϋποθέτουν απλοποίηση των διοικητικών διαδικασιών και βελτίωση της παροχής υπηρεσιών μέσω του εκσυγχρονισμού των οργανισμών του δημοσίου. Πέραν τούτων, η ανάπτυξη ενός συστήματος λογιστικού ελέγχου και διαχείρισης καθώς και η δημιουργία δικτύου φορολογικών συμβούλων και ορκωτών λογιστών θα συμβάλει στην επιτυχημένη προσαρμογή στην ενιαία αγορά.

1.8. Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέχει τη δυνατότητα για τη δημιουργία σθεναρής διαδικασίας οικονομικής ανάπτυξης και ενισχύει την ανταγωνιστική ικανότητα της Ευρώπης στην παγκόσμια οικονομία. Κατά πάσα πιθανότητα, τα οφέλη που θα αποφέρει η διαδικασία διεύρυνσης στο σύνολό της θα υπερβούν κατά πολύ το κόστος της. Σε ό,τι αφορά τη σύμφωνη γνώμη των πολιτών όμως αποφασιστική σημασία θα διαδραματίσει η κατανομή τόσο των οφελών αλλά και του κόστους. Η διεύρυνση θα έχει

⁽¹⁾ «Η Λετονία και η Λιθουανία στην πορεία προς την ένταξη».

⁽²⁾ Ο Υπουργός Εργασίας της Δανίας στην ολομέλεια της ΕΟΚΕ στις 18.7.2002.

⁽³⁾ Ομάδα Υψηλού Επιπέδου για τις Βιομηχανικές Σχέσεις και την Αλλαγή στην ΕΕ. Σχέδιο ενδιάμεσης έκθεσης, 16 Νοεμβρίου 2001.

⁽⁴⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Οι επιπτώσεις της διεύρυνσης στην ενιαία αγορά — (ΠΕΑ)», ΕΕ C 329 της 17.11.1999, σ. 3.

διαφορετικές επιπτώσεις στους διάφορους οικονομικούς φορείς, τις περιφέρειες αλλά και στο χρονοδιάγραμμα. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις προσπάθειες της Επιτροπής να καταστήσει πιο σαφείς τις ευκαιρίες που θα προκύψουν από τη διεύρυνση. Ωστόσο, σημαντικό ρόλο για την επιτυχή έκβαση της διεύρυνσης θα διαδραματίσει η ανοιχτή αντιμετώπιση των κινδύνων και των προκλήσεων, καθώς μόνο έτσι μπορούν να αντιμετωπιστούν.

2. Το κοινοτικό κεκτημένο

2.1. Στο πλαίσιο της διεύρυνσης, οι υποψήφιες χώρες είναι υποχρεωμένες να υιοθετήσουν το κοινοτικό κεκτημένο στο εθνικό τους δίκαιο και στη συνέχεια να μεταφέρουν και να εφαρμόσουν τις σχετικές διατάξεις. Το γεγονός αυτό αποτελεί μεγάλη πρόκληση για τις υποψήφιες χώρες. Ορισμένες από αυτές εξέφρασαν κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων τις επιφυλάξεις τους κυρίως λόγω του ιδιαίτερα υψηλού κόστους που απαιτεί η εν λόγω διαδικασία.

2.2. Τόσο κατά την υιοθέτηση όσο και κατά την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου, η εκσυγχρονισμένη κρατική διοίκηση και η ύπαρξη κράτους δικαίου με αντίστοιχο προσανατολισμό προς την εξυπηρέτηση θα αποβούν ιδιαίτερα χρήσιμα. Η ΕΟΚΕ είναι σύμφωνη με τη γνώμη της Επιτροπής ότι είναι εξαιρετικά σημαντικό να αναπτυχθούν οι διοικητικές ικανότητες και η νομοθεσία των υποψηφίων χωρών μέχρι τη χρονική στιγμή της προσχώρησης, προκειμένου το κοινοτικό δίκαιο να μην αποτελεί μόνο θεωρία στα χαρτιά αλλά να εφαρμόζεται και να ακολουθείται και στην πράξη.

2.3. Για το σκοπό αυτό θεωρείται απαραίτητο να δημιουργηθούν οι ανάλογες δομές και ικανότητες καθώς και να ληφθούν μέτρα όσον αφορά την αξιολόγηση και τις αποδοχές των εργαζομένων στο διοικητικό και δικαστικό τομέα. Πέραν τούτων, θα πρέπει να παρέχεται στους πολίτες η δυνατότητα να ενημερώνονται από αντίστοιχα κέντρα παροχής πληροφοριών και εξυπηρέτησης σχετικά με τις ισχύουσες νομικές διατάξεις, τα πρότυπα και τις δυνατότητες αιτήσεων παραπόνων και προσφυγής, αλλά και να κάνουν χρήση των συγκεκριμένων δικαιωμάτων τους. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ενίσχυση των ικανοτήτων στο διοικητικό και δικαστικό τομέα μέσω των σχετικών σχεδίων δράσης και των προγραμμάτων που εκπονούνται.

2.4. Ένα θέμα που δεν θίγεται σχεδόν καθόλου είναι η αύξηση των επίσημων γλωσσών της μελλοντικής ΕΕ. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το γεγονός αυτό συνεπάγεται πρόσθετες οικονομικές επιβαρύνσεις και επιβαρύνσεις όσον αφορά το απασχολούμενο προσωπικό οι οποίες πρέπει να αντιμετωπιστούν προληπτικά από τώρα και καλεί το Συμβούλιο να τοποθετηθεί σχετικά με το θέμα αυτό.

2.5. Για ορισμένους ευαίσθητους τομείς του κοινοτικού κεκτημένου ζητήθηκε και από τις δύο πλευρές η θέσπιση μεταβατικών περιόδων έως την πλήρη υιοθέτηση του κοινοτικού κεκτημένου λόγω τεχνικών, οικονομικών και πολιτικών ενδοιασμών. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη βεβαιότητα ότι οι υποψήφιες χώρες θα μπορέσουν να ξεπεράσουν τις περαιτέρω προκλήσεις που θα προκύψουν στο πλαίσιο της διεύρυνσης όπως άλλωστε έπραξαν και κατά τη διαδικασία μετάβασης. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση ότι σε ορισμένους τομείς η μετάβαση στους κανόνες της εσωτερικής αγοράς απαιτεί χρόνο που υπερβαίνει τη χρονική στιγμή της ένταξης.

2.6. Από την άποψη αυτή, η τακτική της διασφάλισης μεταβατικών σταδίων είναι χρήσιμη εναλλακτική λύση τόσο για τα σημερινά όσο και για τα μελλοντικά κράτη μέλη. Καθώς όμως οι μεταβατικές περίοδοι επιδρούν περιοριστικά στην ενιαία αγορά θα πρέπει να περιοριστούν και χρονικά στο όριο που είναι απαραίτητο ώστε η διαδικασία προσαρμογής να είναι κοινωνικά και οικονομικά αποδεκτή. Πέραν τούτου, θα πρέπει στο διάστημα ισχύος των μεταβατικών περιόδων να καταβληθούν και να υποστηριχθούν συγκεκριμένες προσπάθειες ώστε να πραγματοποιηθούν οι απαραίτητες προσαρμογές. Για τους ευαίσθητους τομείς της ενιαίας αγοράς ισχύουν τα ακόλουθα:

2.6.1. Ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων: Σε όλες τις υποψήφιες χώρες θεσπίστηκαν μεταβατικές περίοδοι αναφορικά με την απόκτηση γεωργικών γαιών από αλλοδαπούς. Επιπλέον, συμφωνήθηκε η μεταβατική περίοδος των πέντε ετών για την απόκτηση δεύτερης κατοικίας. Οι εν λόγω μεταβατικές περίοδοι είναι σημαντικές καθότι αφορούν ευαίσθητα ζητήματα για πολλές από τις υποψήφιες χώρες οι οποίες μετά από μια σχετική χρονική καθυστέρηση θα πρέπει κατά πάσα πιθανότητα να αντιμετωπίσουν αυξανόμενες τιμές.

2.6.2. Σε ό,τι αφορά τον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων οι απόψεις διίστανται σε πολύ μεγάλο βαθμό. Η ΕΟΚΕ έχει διαπιστώσει ότι πρέπει να ληφθούν μέτρα για τον έλεγχο των αναμενόμενων μεταναστευτικών ροών από άποψη χρόνου, χώρου και τομέα καθώς και διαφορετικά μεταβατικά μέτρα για τον περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών σε περιφερειακή και τομεακή κλίμακα, τα οποία θα υπόκεινται σε έλεγχο και θα αντιμετωπίζονται με ευελιξία⁽¹⁾. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έλαβε υπόψη της, στην κοινή τοποθέτησή της, την ευαίσθητη πτυχή του ζητήματος της ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων και συμφώνησε ήδη σε μεταβατικές διατάξεις σχεδόν με το σύνολο των υποψηφίων χωρών. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την προσπάθεια αυτή και εκφράζει την ελπίδα να συνεχιστούν ένθερμα έως την προθεσμία προσχώρησης οι προσπάθειες για τα αντίστοιχα προπαρασκευαστικά μέτρα προκειμένου να επιτευχθεί μια λειτουργική κοινή αγορά εργασίας για όλα τα μελλοντικά κράτη μέλη.

2.6.3. Η αμοιβαία αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων καθώς και η κατάργηση διακρίσεων και περιορισμών στην πρόσβαση εργασίας αποτελούν όπως και στο παρελθόν μια πρόκληση. Ο συντονισμός και η συνεργασία στον τομέα των φόρων εισοδήματος αποτελούν στο πλαίσιο αυτό εξίσου σημαντικά ζητήματα.

2.6.4. Ο έλεγχος των προσώπων στα σύνορα θα εξακολουθήσει για ένα χρονικό διάστημα και μετά την προσχώρηση. Προκειμένου να καταργηθούν τα εσωτερικά σύνορα θα πρέπει οι προς προσχώρηση χώρες να πληρούν όλες τις προϋποθέσεις για να τεθεί σε ισχύ το κεκτημένο του Σέγκεν. Σε αυτό θα συμβάλλει και ένα λειτουργικό εθνικής κλίμακας Σύστημα Πληροφοριών Σέγκεν (SIS). Αναμένεται, ωστόσο, να μην είναι δυνατή η πλήρης εφαρμογή των διατάξεων του Σέγκεν κατά τη χρονική στιγμή της προσχώρησης κυρίως για τεχνικούς και πρακτικούς λόγους. Εν αναμονή

⁽¹⁾ «Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στην Ενιαία αγορά» — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 155 της 29.5.2001.

του χρονοδιαγράμματος για το Σύστημα Πληροφοριών Σέγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II), το οποίο σύμφωνα με τους σημερινούς υπολογισμούς θα μπορεί να τεθεί σε λειτουργία το νωρίτερο στο τέλος του 2005, είναι μάλλον απίθανο να ληφθεί απόφαση σχετικά με την κατάργηση των εσωτερικών συνόρων πριν από την εν λόγω προθεσμία. Επιπλέον, η διαδικασία αξιολόγησης Σέγκεν είναι χρονοβόρα. Η συνέχιση του ελέγχου των προσώπων στα σύνορα είναι, επίσης, απαραίτητη και λόγω των μεταβατικών διατάξεων στο πλαίσιο της φορολογίας για τα καπνά. (βλ. σημείο 3.3.2.5)

2.6.5. Ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων

2.6.5.1. Στον τομέα της γεωργίας, και σχετικά με τα ζητήματα που αφορούν την ενιαία αγορά, οι υποψήφιες χώρες έχουν ζητήσει ορισμένες μεταβατικές προθεσμίες αναφορικά με τις διατάξεις για φυτοϋγειονομικούς και κτηνιατρικούς ελέγχους της ΕΕ, ορισμένες από τις οποίες έχουν γίνει προσωρινώς δεκτές. Σχεδόν όλες οι υποψήφιες χώρες έχουν κάνει αίτηση για μεταβατικές προθεσμίες με μέσο όρο τρία χρόνια από τη χρονική στιγμή της ένταξης προκειμένου να μπορέσουν να αναδιαρθρώσουν τις επιχειρήσεις μεταποίησης τροφίμων. Στην περίπτωση που οι μεταβατικές προθεσμίες υιοθετηθούν, θα πρέπει τα προϊόντα των επιχειρήσεων να περιοριστούν στην αγορά του εκάστοτε υποψήφιου κράτους κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου και όχι να διατεθούν στην κοινοτική αγορά στο σύνολό της.

2.6.5.2. Ακόμη κι εάν επί του παρόντος δεν είναι δυνατή μια λεπτομερής γενική εικόνα, καθώς το κεφάλαιο αυτό αποτελεί εν μέρει θέμα διμερών διαπραγματεύσεων, προβλέπεται ότι οι μεταβατικές προθεσμίες που έχουν θεσπιστεί για τον τομέα των γεωργικά επεξεργασμένων προϊόντων καθώς και των γεωργικών προϊόντων θα επηρεάσουν την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων. Στα εθνικά σύνορα ή πέρα από αυτά θα είναι απαραίτητη η διεξαγωγή ελέγχων στα εμπορεύματα για την τήρηση των διατάξεων. Εκφράζονται οι ανησυχίες ότι οι μεταβατικές διατάξεις και οι συνοριακοί έλεγχοι που απαιτούνται θα προκαλέσουν καθυστερήσεις στα σύνορα μεταξύ των παλαιών και των νέων κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει την αναγκαιότητα διεξαγωγής συνοριακών ελέγχων, ωστόσο, εκφράζει την ανησυχία ότι οι μεγάλες καθυστερήσεις θα επιφέρουν και το ανάλογο κόστος στην οικονομία.

2.6.5.3. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της λήψης όλων των αναγκαίων μέτρων που απαιτούν τα υψηλά πρότυπα για την ασφάλεια τροφίμων σε ευρωπαϊκή κλίμακα. Θα πρέπει να ανεβρεθούν λύσεις για τα ακόλουθα προβληματικά ζητήματα: διασφάλιση διεξαγωγής επαρκών ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα, τήρηση των αυστηρών κανόνων για την προστασία της υγείας εντός της ΕΕ αναφορικά με την ΣΕΒ, διασφάλιση της ποιότητας του πόσιμου νερού, προσαρμογή των επιχειρήσεων τροφίμων στα κοινοτικά πρότυπα και τήρηση των κοινοτικών κανόνων για την προστασία των ζώων. Η δημιουργία κέντρων συνοριακού ελέγχου στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ για τη διεξαγωγή κτηνιατρικών και λοιπών ελέγχων προϋποθέτει την ύπαρξη κτιριακών υποδομών, εξοπλισμού και προσωπικού.

2.6.5.4. Σε ό,τι αφορά τα συστήματα πιστοποίησης, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής⁽¹⁾, ότι οι υποψήφιες χώρες πρέπει να γίνουν πλήρη και ενεργά μέλη της CEN και της CENELEC, το αργότερο έως το Δεκέμβριο του 2003. Με τον

τρόπο αυτό, οι πιστοποιήσεις θα πραγματοποιούνται στο πλαίσιο ενιαίου συστήματος και, επομένως, θα απλοποιηθούν οι διαδικασίες και θα αποφευχθεί το πρόσθετο κόστος που προκύπτει από τη χρήση διαφορετικών συστημάτων, και ειδικότερα για τις ΜΜΕ δεν θα αποτελούσε πλέον πρόσθετη επιβάρυνση.

2.6.6. Ελεύθερη παροχή υπηρεσιών: Οι περισσότερες υποψήφιες χώρες έλαβαν έγκριση για μεταβατικές προθεσμίες στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών: περιορισμοί σε μικρές συνεταιριστικές τράπεζες, χαμηλές ελάχιστες απαιτήσεις πλήρους κάλυψης για τις συνεταιριστικές τράπεζες, ταμεία χρηματοδότησης των συντάξεων κ.λπ. Πέραν τούτων, ως ημερομηνία σχετικά με τους περιορισμούς της διακίνησης κεφαλαίων μεταξύ των κρατών μελών και τρίτων κρατών που θα πρέπει να αρθούν ορίστηκε η 31η Δεκεμβρίου 1999. Όλοι οι περιορισμοί στη διακίνηση κεφαλαίων πριν την εν λόγω προθεσμία αποτελούν συνεχείς παρεκκλίσεις στη διακίνηση κεφαλαίων μεταξύ των νέων κρατών μελών και τρίτων κρατών.

2.7. Προκειμένου να είναι λειτουργική η μελλοντική ενιαία αγορά, είναι απαραίτητο να ενισχυθεί ο έλεγχος στα σύνορα. Ωστόσο, ο έλεγχος αυτός θα πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με ενιαία κοινοτικά πρότυπα. Συνεπώς, χρειάζεται να θεσπιστούν μέτρα σχετικά με την εκπαίδευση, τους μισθούς, την εφαρμογή κοινών κανόνων αλλά και τον έλεγχο της εφαρμογής των κανόνων αυτών.

2.8. Η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου στη διευρυμένη Ένωση αποτελεί ιστορική πρόκληση. Ήδη στην ΕΕ των 15, ουσιαστικά τμήματα του κοινοτικού κεκτημένου εξακολουθούν, 10 έτη μετά την προγραμματισμένη ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, να μην έχουν ακόμη τεθεί σε εφαρμογή. Υπό το πρίσμα αυτό, η περαιτέρω ανάπτυξη της έως τώρα εναρμονισμένης ή ενοποιημένης νομοθεσίας για την ενιαία αγορά σύμφωνα με τους στόχους που τίθενται από τη διαδικασία της Λισσαβόνας αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση. Η αντίστοιχη προσαρμογή του κοινοτικού δικαίου και των κοινοτικών πολιτικών σύμφωνα με τις τελευταίες εξελίξεις και, ως εκ τούτου, ο συνεχιζόμενος εκσυγχρονισμός του κοινοτικού κεκτημένου, είναι αποφασιστικής σημασίας για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το στόχο της για βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας. Θα πρέπει, επίσης, να δοθεί προσοχή προκειμένου να μην επιβραδυνθεί η εν λόγω διαδικασία.

2.9. Η ΕΟΚΕ είναι σύμφωνη με τη γνώμη της Επιτροπής ότι οι διοικητικές ικανότητες των νέων κρατών μελών θα πρέπει ακόμη και μετά την προσχώρηση να προσαρμόζονται τακτικά λόγω των μεταστροφόμενων απαιτήσεων για το κεκτημένο. Προκειμένου να καταστεί δυνατή η πλήρης αξιοποίηση των προτερημάτων που φέρει η μετάβαση από ένα κλειστό σύστημα σε ένα σύστημα κοινωνικής οικονομίας της αγοράς, απαιτούνται συνεχείς βελτιώσεις του νομικού πλαισίου που αφορά το δικαίο ανταγωνισμού, την προστασία των καταναλωτών, το εργατικό δικαίο, την κοινωνική νομοθεσία κ.λπ. Η οικοδόμηση επαρκών διοικητικών ικανοτήτων δεν αποτελεί, επομένως, διαδικασία που ολοκληρώνεται κατά την προσχώρηση. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση της Επιτροπής να υποστηρίξει τα νέα κράτη μέλη με ειδικές διευκολύνσεις μετάβασης ακόμη και μετά την προσχώρηση⁽²⁾.

(1) Ευρωπαϊκή Επιτροπή: Επισκόπηση 2002 της στρατηγικής για την εσωτερική αγορά, COM(2002) 171 τελικό.

(2) COM(2002) 700 τελικό «Πορεία προς μια διευρυμένη Ένωση».

2.10. Η περαιτέρω εξέλιξη του κοινοτικού κεκτημένου επηρεάζεται και από τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις. Η παρούσα μάλλον περίπλοκη μορφή του τρόπου λήψης αποφάσεων, ιδιαίτερα όπως διαπραγματεύτηκε εκ νέου η στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο βάσει της Νίκαιας 2000, χρήζει ανάλυσης σε ό,τι αφορά τις δυνατότητες βελτίωσης της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας. Βάσει πολλών δημοσκοπήσεων διαπιστώθηκε ότι η δυσaréσκεια των πολιτών για την Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλεται στην συχνή έλλειψη διαφάνειας κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Στη διευρυμένη Ένωση των 27 κρατών μελών εγκυμονεί ο κίνδυνος να αυξηθεί το πρόβλημα των πολιτικών διαδικασιών που κρίνονται αδιαφανείς. Στο πνεύμα μιας Ευρώπης των πολιτών θα ήταν χρήσιμες περαιτέρω βελτιώσεις στον εν λόγω τομέα.

2.11. Τέλος, ο εκσυγχρονισμός του κεκτημένου απαιτείται κυρίως λόγω των προσεγγίσεων των οικονομικών και κοινωνικών κριτηρίων των κρατών μελών και των υποψηφίων χωρών. Όσο πιο άμεσα εξαλείφονται οι οικονομικές και κοινωνικές διαφορές, τόσο πιο σύντομα θα καταστεί εφικτή η ενιαία περαιτέρω ανάπτυξη και η πρόοδος στην Ευρώπη. Το σύνολο των πολιτικών της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των διαρθρωτικών ταμείων ⁽¹⁾ είναι απαραίτητα για το σκοπό αυτό προκειμένου να εξαλειφθούν το συντομότερο δυνατό οι υφιστάμενες διαφορές μεταξύ των παλιών και των νέων περιφερειών και να καταστεί δυνατή μια συνεκτική οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη ολόκληρης της νέας Ένωσης όπως προβλέπουν οι στόχοι της Λισσαβόνας. Χάρη στους στόχους αυτούς η Ευρώπη θα αναπτυχθεί μέσα στην επόμενη δεκαετία στον πλέον δυναμικό και ανταγωνιστικό οικονομικό χώρο βασισμένο στη γνώση, λαμβανομένων πάντα υπόψη των θεμελιωδών αρχών κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για περαιτέρω ανάπτυξη της Ένωσης σε ό,τι αφορά τα οικονομικά ζητήματα όπως η ενιαία αγορά όσο και τους τομείς κοινωνικής πολιτικής, προστασίας των καταναλωτών και προστασίας του περιβάλλοντος οι οποίοι πλέον συμπληρώνουν την πολιτική για την ενιαία αγορά ⁽²⁾.

3. Ανάπτυξη, ευκαιρίες και προκλήσεις σε επιλεγμένους τομείς

3.1. Οι κύριοι στόχοι της πολιτικής για την ενιαία αγορά όπως η κατάλληλη εναρμόνιση, η αμοιβαία αναγνώριση, η υιοθέτηση, η τήρηση και η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου, η επίλυση προβλημάτων και η τυποποίηση συμπληρώνονται πλέον από την κοινωνική πολιτική, την προστασία των καταναλωτών και την προστασία του περιβάλλοντος. Ακόμη και οι πτυχές του ευρώ και της διεύρυνσης αποκαλύπτουν μια νέα δυναμική ενσωμάτωσης ⁽¹⁾. Στη συνέχεια θα αναφερθούν οι τομείς που, εν όψει της ενιαίας αγοράς και υπό το πρίσμα της κατανομής των πλεονεκτημάτων που προκύπτουν από τη διεύρυνση, συντελούν σημαντικά στην επιτυχία. Η διευρυμένη ενιαία αγορά θα πρέπει να αποφέρει απτά πλεονεκτήματα στους πολίτες, τόσο στο ρόλο τους ως καταναλωτές αλλά και ως εργαζόμενους ή επιχειρηματίες.

3.2. Διαρθρωτικές αλλαγές και οικονομική ανάπτυξη

3.2.1. Η οικονομία των υποψηφίων κρατών υφίσταται στο πλαίσιο της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας σοβαρές μεταβολές. Εκτός από το σύστημα οικονομίας που μεταβάλλεται από μια προγραμματισμένη οικονομία σε μια οικονομία της αγοράς, θα πρέπει να εκσυγχρονιστεί η δομή της οικονομίας σύμφωνα με τη σημασία των τομέων της γεωργίας, της βιομηχανίας και της παροχής υπηρεσιών. Μεγάλος αριθμός παλαιών βαριών βιομηχανιών και μονοβιομηχανιών, ιδιαίτερα στους τομείς άνθρακα και χάλυβα, αποδείχθηκαν στο πλαίσιο της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας μη ανταγωνιστικές. Το γεγονός αυτό ισχύει κυρίως στην περίπτωση της βιομηχανίας χάλυβα στην Πολωνία, την Δημοκρατία της Τσεχίας, τη Σλοβακία και την Ουγγαρία. Σε πολλές περιπτώσεις το πρόβλημα αυτό επικεντρώνεται σε μεμονωμένες περιοχές με αποτέλεσμα να σημειώνονται στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης σημαντικές οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες που πλήττουν ως επί το πλείστο τις συγκεκριμένες περιοχές.

3.2.2. Εν μέρει υφίστανται τις υψηλές ανταγωνιστικές πιέσεις τις διευρυμένης ενιαίας αγοράς και οι επιχειρήσεις των παλαιών κρατών μελών. Σε ό,τι αφορά την ενιαία εσωτερική αγορά που αποτελεί έναν από τους βασικότερους στόχους της Ένωσης, οι εξελίξεις αυτές αποτελούν σημαντική πρόκληση. Για το σκοπό αυτό θα πρέπει να επιστρατευτούν όλα τα διαθέσιμα μέσα προκειμένου να χρησιμοποιηθεί το δυναμικό της οικονομίας και να υποστηριχθεί η ανάπτυξη της. Η Ευρώπη δεν μπορεί να αφήσει ανεκμετάλλευτο το δυναμικό αυτό το οποίο της είναι απαραίτητο εάν θέλει να επωφεληθεί από τα πλεονεκτήματα της ενιαίας αγοράς και να καταστεί ένας ανταγωνιστικός οικονομικός χώρος.

3.2.3. Επομένως, τα μέτρα οικονομικής πολιτικής στον τομέα της ανάπτυξης των επιχειρήσεων και του επιχειρηματικού πνεύματος, υποστήριξης των ΜΜΕ, πολιτικής ανταγωνισμού, πολιτικής για τις τεχνολογίες, και ιδιαίτερα στον τομέα των τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών ενεργού πολιτικής για την αγορά εργασίας, πολιτικής απασχόλησης, διαρθρωτικής πολιτικής καθώς και της στοχοθετημένης μακροοικονομικής πολιτικής (στο βαθμό που κάτι παρόμοιο είναι εφικτό σε ευρωπαϊκή κλίμακα) πρέπει να προσανατολιστούν κατά τρόπο ώστε να συμβάλουν στην αξιοποίηση του εν μέρει ανέπαφου οικονομικού δυναμικού και στις δυνατότητες που θα παρέχει η επικείμενη διεύρυνση της ενιαίας αγοράς.

3.2.4. Η προσαρμογή του εργατικού δυναμικού που απελευθερώθηκε λόγω της αναδιάρθρωσης μέσω συγκεκριμένων μέτρων σε νέες επαγγελματικές δραστηριότητες έχει ιδιαίτερη σημασία. Η ενεργός συμμετοχή σε κοινοτικά προγράμματα, ειδικότερα στον τομέα της μετεκπαίδευσης, της απόκτησης προσόντων και της δια βίου μάθησης αποτελεί σημαντική προϋπόθεση για την αντιμετώπιση της αναδιάρθρωσης και την πραγματοποίηση των στόχων της Λισσαβόνας και θα συνέβαλε στον περιορισμό πολλών κοινωνικών συνεπειών της αναδιάρθρωσης.

3.2.5. Οι μεθοριακές περιοχές καλούνται να αντιμετωπίσουν σημαντικές προκλήσεις. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τα κοινοτικά μέτρα ενίσχυσης των μεθοριακών περιοχών που στοχεύουν στην υποστή-

⁽¹⁾ Η στρατηγική της ΕΕ για την οικονομική και κοινωνική συνοχή — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 241 της 7.10.2002.

⁽²⁾ Ευρωπαϊκή Επιτροπή: «Επισκόπηση 2002 της στρατηγικής για την εσωτερική αγορά», COM(2002) 171 τελικό.

ρίξη της διαδικασίας αναδιάρθρωσης στις εν λόγω περιοχές με την ανάπτυξη των υποδομών, θέσπιση μέτρων για την απόκτηση προσόντων του εργατικού δυναμικού και την ενίσχυση μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων⁽¹⁾. Επιπλέον, οι γειτονικές περιφέρειες και οι κοινωνικοί εταίροι έχουν ήδη δρομολογήσει πρωτοβουλίες διασυνοριακής συνεργασίας οι οποίες θα πρέπει να αναπτυχθούν και να υποστηριχθούν.

3.2.6. Ιδιαίτερα σημαντική για την επίτευξη του στόχου θεωρείται η σύνταξη διασυνοριακών εταιρικών σχέσεων για την ανάπτυξη των μεθοριακών περιοχών και την αξιοποίηση των εμπειριών της ΕΕ των 15. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η συνεργασία των περιφερειών «Saar-Lor-Lux» (Σάαρ-Λοραίν-Λουξεμβούργο) στο πλαίσιο της οποίας η συμμετοχή όλων των σχετικών παραγόντων απέδωσε μόνιμες δομές για την συνεργασία και την ανάπτυξη της περιοχής. Στην εν λόγω περιοχή συστάθηκε μεταξύ άλλων μια διασυνοριακή οικονομική και κοινωνική επιτροπή.

3.2.7. Γεωργία

3.2.7.1. Μια από τις πιο ευαίσθητες πτυχές της διεύρυνσης είναι ο τομέας της γεωργίας. Σε ορισμένες χώρες το ποσοστό της γεωργίας στο σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων υπερβαίνει κατά πολύ εκείνο της ΕΕ των 15. Επιπλέον, υπάρχει μεγάλη απόκλιση στον τομέα της γεωργίας στην Ένωση και στα υποψήφια κράτη μεταξύ άλλων σε ζητήματα ποιότητας στη γαλακτοπαραγωγή με επακόλουθες συνέπειες για την κυκλοφορία προϊόντων και την ποιότητα των τροφίμων.

3.2.7.2. Αναφορικά με τους κανόνες που προτείνει η Επιτροπή για την εφαρμογή της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) στις προς προσχώρηση χώρες οι απόψεις διίστανται. Για το λόγο αυτό, οι μεταρρυθμιστικές προτάσεις της Επιτροπής του Ιουλίου 2002 έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις μελλοντικές εξελίξεις. Η προτεινόμενη αλλαγή στην ΚΓΠ από την ενίσχυση της ποσότητας της παραγωγής στην ενίσχυση του οικολογικού χαρακτήρα της, την ενίσχυση της ποιότητας και ως εκ τούτου των μικρών δομών, τη διασφάλιση του εισοδήματος των αγροτών και κυρίως την υποστήριξη της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας και της ανάπτυξης του γεωργικού τομέα αποτελούν θετικές εξελίξεις.

3.3. Εκσυγχρονισμός των αγορών και βελτίωση των βασικών συνθηκών για τις επιχειρήσεις

3.3.1. Ιδιωτικοποίηση και ελευθέρωση

3.3.1.1. Οι ιδιωτικοποιήσεις αποτέλεσαν ένα σημαντικό μέσο της διαδικασίας μεταρρύθμισης. Στις περιπτώσεις εκείνες που οι ιδιωτικοποιήσεις οδήγησαν ξένες επιχειρήσεις να επενδύσουν σε σημαντικούς τομείς της οικονομίας και, συνεπώς, να μεταφέρουν στην χώρα κεφάλαιο και τεχνογνωσία, συνέβαλαν σε μια ταχύτατη άνοδο της οικονομικής ανάπτυξης. Η επιτυχημένη πορεία των εν

λόγω επιχειρήσεων, ειδικότερα η αύξηση της παραγωγικότητας, είχε ως τίμημα την απόλυση εργαζομένων και την άνοδο της ανεργίας γεγονός που πρέπει να αντιμετωπιστεί με οικονομικά μέσα και χρηματοδότηση από το δημόσιο τομέα.

3.3.1.2. Μεγάλο ποσοστό των ιδιωτικοποιήσεων πραγματοποιήθηκαν πολύ γρήγορα και χωρίς τις απαραίτητες νομικές και θεσμικές προϋποθέσεις⁽²⁾. Το γεγονός αυτό είχε ανεπιθύμητες συνέπειες, ειδικότερα για τις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος και κυρίως για τις υποδομές τους. Οι υπηρεσίες γενικού συμφέροντος δεν αποτελούν μόνο σημαντικό παράγοντα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού αλλά και αποφασιστικό παράγοντα για την προσέλκυση επενδυτών και, επομένως, την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας ολόκληρων περιφερειών. Οι επενδυτές προτιμούν τις περιφέρειες που υπάρχει εξισορροπημένη προσφορά παρόμοιων υπηρεσιών.

3.3.1.3. Ιδιαίτερα στις μειονεκτούσες σε ό,τι αφορά τις υποδομές απομακρυσμένες περιοχές των υποψηφίων χωρών αποτελούν οι υποδομές αποφασιστικό παράγοντα για την κάλυψη της αναπτυξιακής καθυστέρησης και τη διασφάλιση της συνοχής σε μια διευρυμένη Ευρώπη. Οι περιφέρειες, οι πόλεις και οι κοινότητες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης βρίσκονται σε ένα εξαιρετικά πειστικό δίλημμα μεταξύ της εξισορρόπησης των κοινοτικών τους υποχρεώσεων και του νέου ανταγωνισμού. Πέραν τούτου, αντιμετωπίζουν δημοσιονομικά προβλήματα και επομένως επικρατεί η τάση οι εν λόγω τομείς και υπηρεσίες να εξαιρούνται και να απορρυθμίζονται.

3.3.1.4. Η εν λόγω εξέλιξη συμπίπτει με πολιτικές επιδιώξεις εντός της Ένωσης, που αφορούν το άνοιγμα στον ανταγωνισμό της παροχής υπηρεσιών γενικού συμφέροντος και την απορύθμιση παραδοσιακών τομέων υποδομών όπως οι μεταφορές, η ενέργεια, οι τηλεπικοινωνίες, η παροχή υδάτων, τη διάθεση αποβλήτων και το περιβάλλον, προκειμένου να ολοκληρωθεί η ενιαία αγορά και να αυξηθούν τα οφέλη για τους καταναλωτές. Ωστόσο, παραβλέπεται το γεγονός ότι οι υπηρεσίες γενικού συμφέροντος παρουσιάζουν χαρακτηριστικά που καθιστούν ανέφικτη την παροχή τους με βάση τα κριτήρια της αγοράς. Πολύ περισσότερο απαιτούνται σαφείς βασικές συνθήκες (υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας και αρχές για τον τρόπο λειτουργίας) οι οποίες θα διασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα των εν λόγω υπηρεσιών με την απαραίτητη ποσότητα, ποιότητα και συνέχεια.

3.3.1.5. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εξισορρόπηση των κοινών συμφερόντων και του ανταγωνισμού⁽³⁾. Καθότι οι ιδιωτικοί παροχείς ενδιαφέρονται κατά κύριο λόγο για τις ανάλογες αποδόσεις και όχι για την ανάπτυξη των περιφερειών, θα πρέπει να οριστούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη των περιφερειών υπό τη μορφή συνθηκών πλαισίου ή κανόνων, ούτως ώστε όλοι οι παροχείς, είτε του δημοσίου είτε του ιδιωτικού τομέα, να λειτουργούν στο πλαίσιο αυτό υπό τις ίδιες συνθήκες.

⁽¹⁾ «Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στην ενιαία αγορά» — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 155 της 29.5.2001.

⁽²⁾ John Nellis: «Time to Rethink Privatisation in Transition Economies?», World Bank, 1999 καθώς και Joseph Stiglitz: «Die Schatten der Globalisierung».

⁽³⁾ «Οι υπηρεσίες γενικού συμφέροντος» — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 241 της 7.10.2002.

3.3.1.6. Ολόκληρος ο τομέας των υπηρεσιών γενικού συμφέροντος εντός της Ένωσης υπόκειται σε μια συνεχή διαδικασία προσαρμογής και εκσυγχρονισμού. Για να διασφαλισθούν η παροχή της περίθαλψης και τα γενικά συμφέροντα, συστάθηκαν στα κράτη μέλη κανονιστικές αρχές οι οποίες βασίζονται σε συνοδευτικούς νόμους για την ενίσχυση των προσπαθειών ελευθέρωσης, κατάργησης του μονοπωλίου και αποκρατικοποίησης. Η ελευθέρωση έχει ευρύτερες επιπτώσεις και στα πλεονεκτήματα των καταναλωτών, στη διαθεσιμότητα, στις τιμές και τις μεθόδους εκκαθάρισης.

3.3.1.7. Οι υποψήφιες χώρες δεν έχουν πραγματοποιήσει ακόμη όλα τα προαναφερθέντα βήματα για την ελευθέρωση. Υστερούν ακόμη στην σύσταση κανονιστικών φορέων και την προσαρμογή στις διεθνείς αγορές ενέργειας λόγω πεπαιωμένων τρόπων παραγωγής και συστήματα τιμολόγησης προσαρμοσμένα στους βιομηχανικούς χρήστες υψηλής έντασης ενέργειας. Για το λόγο αυτό υπέβαλαν αίτηση για μεταβατικές προθεσμίες. Τα βήματα προς το άνοιγμα των μέχρι πρότινος προστατευμένων αγορών τους θα αποφέρουν επιθυμητά αποτελέσματα μόνο στην περίπτωση που οι χώρες αυτές εκμεταλλευτούν την παράταση των προθεσμιών για τη δημιουργία εθνικών κανονιστικών αρχών. Για την επίτευξη του εν λόγω στόχου θα πρέπει να υπάρξει η κατάλληλη νομοθετική, τεχνική και οικονομική υποστήριξη προκειμένου να κατανεμηθούν ισότιμα οι ευθύνες για τη διασφάλιση των συμφερόντων τόσο των καταναλωτών όσο και των ιδιοκτητών και των συνεργατών.

3.3.2. Φόροι

3.3.2.1. Τα φορολογικά συστήματα της ΕΕ δεν έχουν προσαρμοστεί ακόμη σε εξελίξεις όπως η παγκοσμιοποίηση, η οικονομική ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς και η Νομισματική Ένωση. Η διεύρυνση έχει, επίσης, νέες απαιτήσεις σε ό,τι αφορά τα φορολογικά συστήματα και κυρίως την υιοθέτηση ισχυουσών κοινοτικών οδηγιών.

3.3.2.2. Όπως και σε άλλους τομείς έτσι και στον τομέα της φορολογίας οι μεταβατικές διατάξεις μπορεί να φανούν χρήσιμες, να εξομαλύνουν σοβαρές αρνητικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις στις κοινωνίες των υποψηφίων χωρών και να συμβάλουν στην ομαλή ενσωμάτωσή τους στην ενιαία αγορά. Ωστόσο, θα πρέπει να υπάρξουν περιορισμοί στη χρήση παρόμοιων μεταβατικών διατάξεων και παρεκκλίσεων ούτως ώστε να μην αυξηθεί ο κίνδυνος επιβλαβούς φορολογικού ανταγωνισμού για τους δημόσιους προϋπολογισμούς εντός της Ένωσης και να αποφευχθούν οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

3.3.2.3. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι ιδιαίτερα στο πλαίσιο της διαδικασίας διεύρυνσης δεν είναι σκόπιμη η διάβρωση της φορολογικής βάσης τόσο για τις υποψήφιες χώρες όσο και για τα σημερινά κράτη μέλη. Με τον τρόπο αυτό διακυβεύονται οι δυνατότητες δράσης των κρατών που είναι πολύ σημαντικές ιδιαίτερα σε μια τόσο ευρεία διαδικασία μεταρρύθμισης. Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να επηρεάσει από πολιτικής άποψης αρνητικά και την αποδοχή της διεύρυνσης εντός των παρόντων κρατών μελών.

3.3.2.4. Η ΕΟΚΕ τάσσεται σε αυτό το πλαίσιο υπέρ της ανάπτυξης των φορολογικών συστημάτων χάρη στην οποία θα εξαλειφθούν τα υφιστάμενα εμπόδια για την ενιαία αγορά, θα αποφευχθεί ο φορολογικός ανταγωνισμός, ειδικότερα στον τομέα της φορολογίας επιχειρήσεων, θα διασφαλιστούν οι απαραίτητοι πόροι για την ανταπόκριση στα καθήκοντα και στις προκλήσεις που θα προκύψουν σε μια διευρυμένη Ένωση και συγχρόνως θα διασφαλιστεί η οικονομική και κοινωνική συνοχή. Οι εν λόγω προσπάθειες θα πρέπει να συνεχιστούν αμείωτες και κατά την διαδικασία διεύρυνσης. Οι παρεκκλίσεις όπως η συνήθης φορολογική μεταχείριση διεθνών ομίλων σε ορισμένες χώρες μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τις προσπάθειες αυτές, δεν είναι συμβατές με το ισχύον κοινοτικό δίκαιο και, επομένως, δεν είναι αποδεκτές.

3.3.2.5. Ανησυχίες εκφράζονται και για παρεκκλίσεις ή μεγάλες μεταβατικές διατάξεις για τους φόρους προστιθέμενης αξίας και τους φόρους κατανάλωσης. Στην περίπτωση αυτή εγκυμονεί ο κίνδυνος, λόγω γεωγραφικής εγγύτητας ή/και ευκολίας στην μεταφορά των προϊόντων, να οδηγήσουν η χαμηλή φορολόγηση από κοινού με τις χαμηλές τιμές σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και να αυξηθεί, παράλληλα, ο κίνδυνος λαθρεμπορίου και μαύρης αγοράς. Με όλες τις υποψήφιες χώρες έχουν συμφωνηθεί για παράδειγμα μεταβατικοί κανόνες για τη φορολόγηση του καπνού. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τους σχετικούς όρους ελέγχου για την καπνοβιομηχανία που τίθενται από τις υποψήφιες χώρες και τη δυνατότητα περιορισμού της ποσότητας από τα σημερινά κράτη μέλη. Οι απαραίτητοι σχετικοί συνοριακοί έλεγχοι των επιβατικών μεταφορών επηρεάζουν ενδεχομένως την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων αλλά είναι απαραίτητοι για την πάταξη του λαθρεμπορίου.

3.3.2.6. Οι προσπάθειες της Επιτροπής για την κατάργηση των ειδικών οικονομικών ζωνών στις υποψήφιες χώρες αξίζουν κάθε υποστήριξη. Η ΕΟΚΕ παραπέμπει σχετικά στο παράδειγμα της Λετονίας η οποία δήλωσε την πρόθεσή της να καταβάλει προσπάθειες για εναρμόνιση με το κεκτημένο. Παρόμοιες προσπάθειες, τις οποίες θα παρακολουθεί η Επιτροπή, πρέπει να πραγματοποιηθούν και σε άλλες χώρες. Οι δράσεις της Επιτροπής σε ό,τι αφορά την κατάργηση των ειδικών οικονομικών ζωνών ευνοούν την ανάπτυξη της διευρυμένης ενιαίας αγοράς καθώς μόνο με τον τρόπο αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος της στρέβλωσης του ανταγωνισμού. Τις εν λόγω ζώνες θα πρέπει να αντικαταστήσουν κατάλληλα μέτρα περιφερειακής και διαρθρωτικής πολιτικής που θα υποστηρίξουν την ανάπτυξη των περιφερειών.

3.3.3. ΜΜΕ

3.3.3.1. Οι πιο μεγάλες επιχειρήσεις και εκείνες με τα μεγαλύτερα κέρδη αναμένεται να έχουν πλεονεκτική θέση σε ό,τι αφορά τον ανταγωνισμό εντός της μελλοντικής κοινής αγοράς. Πέραν τούτου, οι επιχειρήσεις που κάνουν ήδη εξαγωγές βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση σε ό,τι αφορά την προσαρμοστικότητά τους στα δεδομένα των ξένων αγορών από τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εντός των συνόρων της χώρας τους, κυρίως λόγω της εμπειρίας που αποκόμισαν από τη διεύρυνση προς την Ανατολή.

3.3.3.2. Η δημιουργία δομών που θα υποστηρίζουν τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στις υποψήφιες χώρες ήταν βασική προϋπόθεση για τη βελτίωση της κατάστασης στον τομέα της απασχόλησης και τη μείωση των συνεπειών από την παύση λειτουργίας επιχειρήσεων και τις απαραίτητες αναδιαρθρώσεις στα μέρη όπου πρωτίτερα υπήρχε μεγάλη συγκέντρωση βιομηχανίας. Με τον ρόλο κλειδί που ανέλαβαν οι ΜΜΕ εξισορροπήθηκε η αναπόφευκτη περικοπή προσωπικού, αποφεύχθηκε η μείωση του βιοτικού επιπέδου και ενισχύθηκαν οι προσπάθειες καταπολέμησης των κοινωνικών εντάσεων.

3.3.3.3. Οι δύσκολες συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργούν οι ΜΜΕ οδήγησαν, ωστόσο, σε εξάπλωση της παραοικονομίας και επικίνδυνες συνθήκες απασχόλησης σε τμήματα των ΜΜΕ. Προκειμένου να αναβιωθούν οι τομείς και να συμμορφωθεί με τις συνθήκες που ισχύουν εντός της Ένωσης για την επιχειρηματική δράση των ΜΜΕ και τις συνθήκες εργασίας των απασχολούμενων εργαζομένων, απαιτούνται εκτός από την ενίσχυση των κοινωνικών εταίρων, τόσο των εργοδοτών όσο και των εργαζομένων, μέτρα υποστήριξης και προγράμματα ενίσχυσης. Απαιτείται αφενός χρηματοδοτική στήριξη και αφετέρου λήψη μέτρων στον τομέα της κατάρτισης και της περαιτέρω εκπαίδευσης καθώς και η εδραίωση και η απλούστευση των διοικητικών δομών.

3.3.3.4. Εφόσον ο κοινωνικός διάλογος δεν πραγματοποιείται ούτε σε επίπεδο επιχειρήσεων ούτε πέρα από αυτό, οι εργασιακές σχέσεις έχουν εξολοκλήρου εξατομικευτεί. Σχετικά με τα συνδικάτα, τις ενώσεις γυναικών και τους εκκλησιαστικούς οργανισμούς για παράδειγμα εφιστάται η προσοχή ότι ιδιαίτερα για τους εργαζόμενους στον εμπορικό τομέα οι εργασιακές συνθήκες χειροτέρευσαν αισθητά (π.χ. 16 εργάσιμες ημερησίως, χωρίς αργίες ή ελεύθερες Κυριακές), γεγονός που επιδρά αρνητικά και στην οικογενειακή τους ζωή. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τις ανησυχίες της για τις εξελίξεις αυτές και προτείνει τη λήψη μέτρων για την πραγματοποίηση ενός αποτελεσματικού κοινωνικού διαλόγου.

3.3.3.5. Όσον αφορά ιδιαιτέρως τις μικρές επιχειρήσεις, η ΕΟΚΕ τονίζει στις γνωμοδοτήσεις της του 2000 και του 2002 ⁽¹⁾ για τον ευρωπαϊκό χάρτη μικρών επιχειρήσεων τη σημασία που διαδραματίζουν στην οικονομική και κοινωνική εξέλιξη των υποψήφιων χωρών, μεταξύ άλλων στο χώρο της κατάρτισης και της δημιουργίας απασχόλησης. Πρέπει να θεσπιστούν στις υποψήφιες χώρες μέτρα για την υποστήριξη συγκεκριμένων αιτημάτων που περιλαμβάνονται στις δέκα συστάσεις του ευρωπαϊκού χάρτη για τις μικρές επιχειρήσεις, που υπογράφηκε στη συνέχεια και από τις υποψήφιες χώρες (Μάριμπορ, Απρίλιος 2002) και να προαχθούν για το σκοπό αυτό οι συνεργασίες μεταξύ των οργανώσεων των μικρών επιχειρήσεων των υποψήφιων χωρών με αυτές των σημερινών κρατών μελών.

3.3.4. Στον τομέα της πολιτικής μεταφορών οι οδικές μεταφορές εντός της ΕΕ, και ειδικότερα υπό το πρίσμα των πολιτών, αποτελούν ευαίσθητο ζήτημα. Η ενιαία εσωτερική αγορά θα

επιφέρει αναγκαστικά αύξηση του όγκου μεταφορών. Αναλόγως θα μεγαλώσουν και οι προκλήσεις για την κοινοτική πολιτική μεταφορών η οποία πρέπει να παραμείνει πιστή στον στόχο για τη θέσπιση κατάλληλων συνθηκών πλαισίου για τις απαραίτητες μεταφορές. Οι συνθήκες αυτές θα πρέπει να συμβατές με τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές απαιτήσεις και να συμβάλουν στην αρμονική συνύπαρξη των διάφορων μέσων μεταφοράς (σιδηροδρομικές, οδικές, θαλάσσιες μεταφορές κ.λπ.). Πέραν τούτου, η κοινοτική πολιτική μεταφορών θα πρέπει να φροντίζει για την αποφυγή των άσκοπων μεταφορών και την πιο οικονομική και φιλική προς το περιβάλλον διεξαγωγή των απαραίτητων μεταφορών με τη θέσπιση των κατάλληλων μέτρων και την παροχή κατάλληλων κινήτρων. Λόγω των μεγάλων διαφορών που υφίστανται όσον αφορά τους όρους της (εργατικής) νομοθεσίας και της οικονομίας στον τομέα αυτό ενδέχεται να προκληθούν στρεβλώσεις και ανεπιθύμητες εξελίξεις. Επομένως, η ΕΕ θα πρέπει να επενδύσει στη συνεργασία με τις υποψήφιες χώρες και κατά το διάστημα πριν την προσχώρηση.

3.3.5. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανταγωνισμού η συζήτηση επικεντρώνεται κυρίως στη βιομηχανία χάλυβα στην Πολωνία, την Δημοκρατία της Τσεχίας, τη Σλοβακία και την Ουγγαρία. Η παραγωγή χάλυβα στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη θεωρείται μόνο μερικώς ανταγωνιστική. Το υψηλό επίπεδο των κρατικών ενισχύσεων και η απουσία περιβαλλοντικών μέτρων, γεγονός το οποίο αντικατοπτρίζεται στις τιμές, δημιουργεί ανησυχίες για την πολιτική ανταγωνισμού. Οι υποψήφιες χώρες επιχειρηματολογούν λέγοντας ότι ο περιορισμός των ενισχύσεων θα δημιουργούσε τεράστιο κοινωνικό πρόβλημα και ότι ο χάλυβας εξάγεται κατά κύριο λόγο στη Ρωσία. Η ΕΟΚΕ αποδέχεται την εν λόγω επιχειρηματολογία τονίζοντας, ωστόσο, ότι ακριβώς για τους προαναφερθέντες λόγους απαιτείται η αναδιάρθρωση της βιομηχανίας χάλυβα μέχρι την στιγμή της προσχώρησης. Είναι πολύ σημαντικό να αναληφθούν δράσεις την παρούσα στιγμή, ούτως ώστε να μην χρειαστεί η θέσπιση μεταβατικών προθεσμιών στον εν λόγω τομέα, λόγω προβλημάτων που δε θα έχουν λυθεί έως τη χρονική στιγμή της προσχώρησης και να αποφευχθούν έτσι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

3.3.6. Για τα μελλοντικά κράτη μέλη τίθεται μεσοπρόθεσμα και το ζήτημα συμμετοχής τους στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Οι εμπειρίες που αποκομίσθηκαν από την περίπτωση της Ανατολικής Γερμανίας υπαγορεύουν τον ενδελεχή έλεγχο των προϋποθέσεων για την επιτυχή εισαγωγή του ευρώ και τη σταδιακή ενδεχόμενη συμμετοχής. Τα μελλοντικά κράτη μέλη θα μπορούσαν ως πρώτο βήμα να υιοθετήσουν το σύστημα συναλλαγματικών ισοτιμιών το οποίο επιτρέπει διακυμάνσεις της τάξεως του $\pm 15\%$. Η ΕΟΚΕ αναφέρεται στο εν λόγω ζήτημα και σε γνωμοδότησή της «ο αντίκτυπος της διεύρυνσης στην ΟΝΕ» ⁽²⁾.

3.4. Εκ των πραγμάτων, και ακόμη κι αν οι ίδιες δεν αναγνωρίζουν αυτόματα ότι υπάγονται στην εν λόγω ονομασία, έτσι όπως την ορίζει η ΕΟΚΕ στη γνωμοδότηση του 2000 ⁽³⁾, οι οργανώσεις της κοινωνικής οικονομίας (συνεταιρισμοί, αλληλασφαλιστικά ταμεία, εθελοντικές ενώσεις και διαχειριστικές ενώσεις, ΜΚΟ) έχουν διαδραματίσει πολύ σημαντικό ρόλο για την κάλυψη των κενών που αφήνουν οι δημόσιες αρχές όσον αφορά τη βοήθεια στις κοινωνικά περιθωριοποιημένες ομάδες. Κυρίως, όμως, έχουν διαδραματίσει και εξακολουθούν να διαδραματίζουν καταλυτικό

⁽¹⁾ Γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ για το χάρτη, ΕΕ C 204 της 18.7.2000 και ΕΕ C 48 της 21.2.2002.

⁽²⁾ «Ο αντίκτυπος της διεύρυνσης στην ΟΝΕ».

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την κοινωνική οικονομία, ΕΕ C 117 της 26.4.2000.

ρόλο για τη δημόσια συμμετοχή και τον εκδημοκρατισμό, και τούτο κατά τρόπο άνισο, πάντοτε όμως ουσιαστικό, στην καθημία από τις υποψήφιες για ένταξη χώρες. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα ήταν εξαιρετικά επιζήμιο να αποδυναμωθούν ή να εξαλειφθούν οι οργανώσεις και επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας των υποψηφίων χωρών, λόγω της επισφαλούς σημερινής τους διάρθρωσης, του κατακερματισμού και της αμοιβαίας απομόνωσης των διαφόρων εκφάνσεών τους. Κάτι τέτοιο θα σήμαινε ένα τεράστιο κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό κόστος, το οποίο θα βάρυνε όχι μόνο τις χώρες αυτές, αλλά και τα σημερινά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ διατυπώνει έκκληση για τη προώθηση της ιδέας ενός «αναπτυξιακού ταμείου για την κοινωνική οικονομία» στα σημερινά και τα μελλοντικά κράτη μέλη, προκειμένου να εδραιωθεί ο σημαντικός αυτός παράγοντας κοινωνικής, οικονομικής και δημοκρατικής συνοχής της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.5. Η βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων

3.5.1. Κοινωνική πολιτική και απασχόληση

3.5.1.1. Η διεύρυνση μπορεί να έχει επιτυχή έκβαση μόνο εάν οι πολίτες τόσο των παρόντων κρατών μελών όσο και των υποψηφίων κρατών υποστηρίξουν τη διαδικασία αυτή. Σημαντική προϋπόθεση θα αποτελέσει η κοινωνική διάσταση της διεύρυνσης. Η κοινωνική πολιτική είναι πλέον μια από τις συμπληρωματικές πολιτικές για την ενιαία αγορά. Το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο με τις αρχές της κοινωνικής και περιφερειακής συνοχής θα πρέπει να αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την οργάνωση της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας στις υποψήφιες χώρες. Η αναμενόμενη ανάπτυξη της οικονομίας στις υποψήφιες χώρες θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί και για την ενίσχυση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης.

3.5.1.2. Ο στόχος της πλήρους απασχόλησης, ο οποίος αποτελεί μια από τις ελλειψόμενες αποφάσεις της Λισσαβόνας, θα πρέπει να διατηρηθεί με συνέπεια σε όλους του τομείς πολιτικής της διευρυμένης Ένωσης. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι οι υποψήφιες χώρες λαμβάνουν ήδη μέρος σε σχετικά κοινοτικά προγράμματα και σχέδια δράσης. (καταπολέμηση της φτώχειας).

3.5.1.3. Στο κεφάλαιο 13 «Κοινωνική πολιτική και απασχόληση», ορισμένες υποψήφιες χώρες απαιτήσαν μεταβατικές προθεσμίες για τους τομείς υγείας και ασφάλειας στον εργασιακό χώρο. Η ΕΟΚΕ τονίζει στο σημείο αυτό το γεγονός ότι αποδέχεται γενικά τις μεταβατικές προθεσμίες αλλά υπενθυμίζει ότι τάσσεται υπέρ ενός περιορισμένου αριθμού μεταβατικών προθεσμιών καθώς μπορούν να οδηγήσουν σε στρέβλωση του ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά και να έχουν ως τίμημα την μείωση της ποιότητας του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου. Πέραν τούτου, η ΕΟΚΕ παραδέχεται ότι μεγάλος αριθμός μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων δεν έχουν τα χρηματοοικονομικά μέσα να υιοθετήσουν το κεκτημένο. Με την προσχώρηση στην ΕΕ προβλέπεται ότι ιδιαίτερα οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις των νέων κρατών μελών θα αναγκαστούν να πραγματοποιήσουν μεγάλες επενδύσεις στις επιχειρήσεις τους προκειμένου να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις του κεκτημένου.

3.5.1.4. Η Ένωση κατόρθωσε μέχρι πρότινος, παράλληλα με κανονισμούς που αφορούν τους μετανάστες και την ίση μεταχείριση σε μεμονωμένους βασικούς τομείς, να παγιώσει κατώτατα όρια. Με τον τρόπο αυτό υιοθετήθηκε πληθώρα οδηγιών για το εργατικό δίκαιο οι οποίες αφορούν την προστασία της υγείας, το ωράριο εργασίας, την ετήσια άδεια, την προστασία της μητρότητας, τη γονική άδεια έως και την τεχνική προστασία εργαζομένων. Είναι επομένως σαφές ότι οι εναρμονισμένοι τομείς απαιτούν συνεχή αναθεώρηση και προσαρμογή στα νέα δεδομένα. Επιπλέον, στο μέλλον θα είναι ιδιαίτερος απαραίτητο να ρυθμιστούν από κοινού πρόσθετοι τομείς, όπως για παράδειγμα η προστασία από ατομική απόλυση ή μεμονωμένοι τομείς του συλλογικού εργατικού δικαίου. Για τη διατήρηση της ποιότητας του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου είναι απαραίτητη η συνεχής μετεξέλιξή του, ιδιαίτερα εντός της διευρυμένης Ένωσης.

3.5.2. Κοινωνικός διάλογος

3.5.2.1. Βασικό στοιχείο του ευρωπαϊκού μοντέλου είναι και η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών σε όλα τα ζητήματα που τους αφορούν. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι η Επιτροπή συμβουλευέται σε πολλά ζητήματα τους κοινωνικούς εταίρους και τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών στις υποψήφιες χώρες και καλεί της κυβερνήσεις των εν λόγω χωρών να ακολουθήσουν το παράδειγμά της. Αρκετές κυβερνήσεις υποψηφίων χωρών εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν προβλήματα προκειμένου να επιτρέψουν στους κοινωνικούς εταίρους και τους οργανισμούς της κοινωνίας των πολιτών να συμμετάσχουν επαρκώς στη διαδικασία διεύρυνσης.

3.5.2.2. Παράλληλα, είναι ανησυχητικό το γεγονός ότι στις υποψήφιες χώρες τόσο οι ενώσεις εργοδοτών όσο και οι εκπρόσωποι των εργαζομένων συχνά δεν έχουν αρκετή ισχύ και ο διμερής κοινωνικός διάλογος, δηλαδή οι συλλογικές διαπραγματεύσεις και οι συμβάσεις των ενώσεων εργοδοτών και εργαζομένων, δεν έχουν αναπτυχθεί επαρκώς. Για την ορθή λειτουργία του κοινωνικού διαλόγου απαιτείται η ενίσχυση των εν λόγω θεσμών και η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου ιδιαίτερος στον κοινωνικό τομέα.

3.5.2.3. Σε αυτό θα μπορούσε να συμβάλει η, έως σήμερα συνήθως περιορισμένη, ενίσχυση εκ μέρους οργανώσεων των παλαιών κρατών μελών καθώς και η δημιουργία οικονομικών και κοινωνικών συμβουλίων. Επίσης θα ήταν ευκαίριο να ενισχυθεί ο κοινωνικός διάλογος σε ευρωπαϊκό επίπεδο με την τακτική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων των υποψηφίων χωρών από το 2003 στις διαρθρώσεις του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου, όπως έχουν προβλέψει οι κοινωνικοί εταίροι της ΕΕ στα προγράμματα εργασίας τους για την περίοδο 2003-2005, τα οποία παρουσιάστηκαν στη σύνοδο κορυφής του κοινωνικού διαλόγου που πραγματοποιήθηκε στο Genval, στις 28 Νοεμβρίου 2002. Στα πλαίσια αυτά, πρέπει να διασφαλιστεί η επαρκής εκπροσώπηση των αντιπροσωπευτικών οργανώσεων των ΜΜΕ στις εν λόγω διαρθρώσεις.

3.5.3. Τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης

3.5.3.1. Στις υποψήφιες χώρες η διαδικασία υιοθέτησης του κεκτημένου υπερκαλύπτεται από τη διαδικασία μεταρρύθμισης του συνολικού οικονομικού και κοινωνικού συστήματος, η οποία επικουρείται από την Παγκόσμια Τράπεζα και το ΔΝΤ. Η Παγκόσμια Τράπεζα και το Νομισματικό Ταμείο λειτουργούν βάσει του κοινωνικού μοντέλου των ΗΠΑ και διαθέτουν παράλληλα μια σαφώς ευρύτερη εντολή από την ΕΕ, όπου το κεκτημένο δεν εφαρμόζεται απόλυτα σε πολλούς τομείς. Η ΕΕ, στο πλαίσιο της οποίας τα κράτη μέλη έχουν λειτουργικά αλλά διαφορετικά κοινωνικά συστήματα, εναποθέτει μεγάλη σημασία στο ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο που διέπεται από τις αρχές της κοινωνικής και της περιφερειακής συνοχής. Η Ένωση, ωστόσο, δεν συμμετέχει σχεδόν καθόλου στις εν λόγω μεταρρυθμίσεις καθότι δεν διαθέτει νομική βάση που να στηρίζεται σε συνθήκες ή νόμους (το σχετικό κεκτημένο δεν έχει ολοκληρωθεί). Για το λόγο αυτό αναδύονται στους τομείς αυτούς κοινωνικά συστήματα μεταξύ αυτών και συστήματα κοινωνικής ασφάλισης τα οποία κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ δεν μπορεί να αποτελέσουν πρότυπο για την Ευρώπη (!). Η ΕΟΚΕ προτείνει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα ζητήματα αυτά στο πλαίσιο της διαδικασίας του ανοιχτού συντονισμού που εκπονήθηκε στη Λισσαβόνα, στο οποία, μετά τη Βαρκελώνη, συμμετάσχουν και οι υποψήφιες χώρες.

3.5.3.2. Η εν λόγω περιορισμένη νομοθετική αρμοδιότητα της ΕΕ οδηγεί μεν στην πρόοδο της διαμόρφωσης κοινωνικών συστημάτων (π.χ. συνταξιοδοτικά συστήματα) που σχετίζονται με την ενιαία αγορά όπως π.χ. επιρροές στις αγορές κεφαλαίου ή επιπτώσεις στην κινητικότητα εργαζομένων χωρίς όμως παράλληλα να συζητούνται συστηματικά και διεξοδικά βασικά ζητήματα που σχετίζονται με τη διαμόρφωση των κοινωνικών συστημάτων.

3.5.4. Κοινωνικές υπηρεσίες

3.5.4.1. Σε ευρωπαϊκή κλίμακα, η ελευθέρωση και η απορύθμιση δικαιολογούνται και πραγματοποιούνται κυρίως με αφορμή την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς όχι μόνο στους παραδοσιακούς τομείς υποδομής όπως οι μεταφορές, η ενέργεια, οι τηλεπικοινωνίες, η παροχή ύδατος, η διάθεση αποβλήτων και το περιβάλλον αλλά και στον τομέα παροχής κοινωνικών υπηρεσιών όπως η υγεία και η εκπαίδευση ή ακόμη και οι χρηματοδοτικές ενισχύσεις.

3.5.4.2. Οι υποψήφιες χώρες πρέπει ακόμη να σημειώσουν προόδους σχετικά με την ελευθέρωση και για το λόγο αυτό έχουν ζητήσει τη χορήγηση μεταβατικών προθεσμιών. Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι τα βήματα για το άνοιγμα των έως τώρα προστατευόμενων αγορών θα επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα μόνο στην περίπτωση που δοθεί η δέουσα προσοχή τόσο στα συμφέροντα των καταναλωτών, των ιδιοκτητών και των συνεργατών αλλά και στο είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών.

3.5.4.3. Οι υπηρεσίες αυτές έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία καθιστούν ανέφικτη την παροχή τους σύμφωνα με τα κριτήρια της αγοράς. Θα πρέπει, επομένως, να οριστούν οι τομείς και το εύρος της εφαρμογής των διατάξεων για τον ανταγωνισμό και την ενιαία αγορά στους τομείς κοινής ωφέλειας. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι πρόκειται για υπηρεσίες που επηρεάζουν σημαντικά την ποιότητα διαβίωσης και την κοινωνική ασφάλεια των πολιτών. Επομένως, δεν είναι ασήμαντο το εύρος και η ποιότητα πρόσβασης που θα έχουν οι πολίτες στις εν λόγω υπηρεσίες.

3.5.4.4. Πέραν τούτου, η δημιουργία νέων μονοπωλίων/ολιγοπωλίων καθώς και ο ανταγωνισμός που βασίζεται στο ντάμπινγκ θα πρέπει να αποφευχθούν. Η Ευρώπη θα πρέπει να τα αντικαταστήσει με δίκαιους κανόνες παιχνιδιού και μεταχείριση άνευ διακρίσεων για τις δημόσιες, δημοσίου χαρακτήρα και τοπικές επιχειρήσεις.

3.5.5. Περιβαλλοντικά ζητήματα

3.5.5.1. Μεγάλα τμήματα της νομοθεσίας για το περιβάλλον έχουν ρυθμιστεί για το σύνολο της Κοινότητας, είτε με τη θέσπιση γενικών απαιτήσεων για το περιβάλλον είτε με ποιοτικά πρότυπα για το περιβάλλον (οριακές τιμές συγκέντρωσης), με μέτρα που αφορούν την παραγωγή (οριακές τιμές εκπομπής) ή με το γενικότερο καθορισμό ρυθμίσεων. Το κοινοτικό δικαίο προβλέπει σε ό,τι αφορά την πολιτική του περιβάλλοντος, μεγάλη ευελιξία η οποία επηρεάζει την οικονομική και κοινωνική εξέλιξη της Κοινότητας και την ισορροπημένη εξέλιξη των περιφερειών της. Ακόμη κι εάν μεμονωμένα κράτη μέλη έχουν την δυνατότητα απαλλαγής από συγκεκριμένες οδηγίες, δεν πρέπει να λησμονείται ότι παρόμοιες δυνατότητες ιδίως εντός της διευρυμένης Ένωσης εύκολα μπορούν να γίνουν αντικείμενο υπερβολικής χρήσης.

3.5.5.2. Λόγω των επιβαρύνσεων του περιβάλλοντος, φαινόμενο που εμφανίζεται πολύ έντονα και χρήζει αντιμετώπισης κυρίως στις υποψήφιες χώρες, υποβλήθηκαν πολλές αιτήσεις για χορήγηση μεταβατικών προθεσμιών για την εφαρμογή του κεκτημένου. Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι το ανέπαφο περιβάλλον αποτελεί ένα από τα πολυτιμότερα αγαθά για τη διατήρηση και την ανάπτυξη της ποιότητας διαβίωσης και για το λόγο αυτό θα πρέπει να καταβληθούν όλες οι δυνατές προσπάθειες για τη αποφυγή στο μέλλον της περιβαλλοντικής επιβάρυνσης και των κινδύνων που αποτελούν τα πυρηνικά εργοστάσια αλλά και την αποκατάσταση των ζημιών. Ο μεγάλος αριθμός απαλλαγών και μεταβατικών διατάξεων θα οδηγούσε σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, θα είχε συνέπειες στην μελλοντική ανάπτυξη του περιβάλλοντος και θα δυσκόλευε τη διαρκή περαιτέρω εξέλιξη του κοινοτικού δικαίου για το περιβάλλον σύμφωνα με την αρχή της βιωσιμότητας.

3.5.6. Επίσης, στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών πραγματοποιήθηκαν κατά τις περασμένες δεκαετίες σημαντικές βελτιώσεις για τους καταναλωτές στην Ευρώπη. Παράλληλα με βασικές ρυθμίσεις για την ασφάλεια και την υγεία των καταναλωτών, πραγματοποιήθηκαν κυρίως μεγάλα βήματα για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των καταναλωτών. Ως πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα μπορεί να θεωρηθεί η οδηγία για

(1) «Απασχόληση, οικονομική μεταρρύθμιση και κοινωνική συνοχή — προς μια Ευρώπη της καινοτομίας και της γνώσης» — γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 117 της 26.4.2000.

θέματα ευθύνης λόγω ελαττωματικών προϊόντων⁽¹⁾. Τέλος, λόγω της κρίσης ΣΕΒ ανακοινώθηκε η αναγκαιότητα τροποποίησης και η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της ώστε να καλύπτει και γεωργικά προϊόντα. Θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες προκειμένου οι εν λόγω βελτιώσεις για την προστασία των καταναλωτών να εφαρμοστούν και στη διευρυμένη Ένωση. Οι ανάλογες πιέσεις από τους καταναλωτές μπορούν να συμβάλουν στην περαιτέρω εξέλιξη.

3.6. Προετοιμασία για την προσχώρηση

3.6.1. Παράλληλα με την συμμετοχή των υποψηφίων κρατών στα κοινοτικά προγράμματα υπάρχουν, επίσης, και συγκεκριμένα προγράμματα προετοιμασίας για την προσχώρηση. Πρέπει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στο πρόγραμμα Twinning που αφορά την προετοιμασία των διοικητικών αρχών για τις μελλοντικές τους δραστηριότητες. Ανάλογα με την προαναφερθείσα ανάγκη περαιτέρω ανάπτυξης και προσαρμογής των διοικητικών αρχών και για τη χρονική στιγμή μετά την προσχώρηση, η ζήτηση για τα προγράμματα αυτά θα εξακολουθεί να υφίσταται και μετά την προσχώρηση.

3.6.2. Είναι λυπηρό το γεγονός ότι η διαδικασία των προγραμμάτων είναι ιδιαίτερα περίπλοκη, με αποτέλεσμα να αποθαρρύνονται οι πιθανοί συμμετέχοντες και να καθίσταται ανέφικτη η συμμετοχή τους. Έτσι, το πρόγραμμα SAPARD για την

(¹) Οδηγία 85/374/ΕΟΚ και το κείμενο της οδηγίας 1999/34/ΕΚ, ΕΕ L 283 της 6.11.1999.

μεταρρύθμιση της γεωργίας σε ορισμένες υποψήφιες χώρες δεν εφαρμόστηκε παρόλο που ο τομέας της γεωργίας έχει αδιαμφισβήτητη μεγάλη ανάγκη για δράσεις. Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει στο σημείο αυτό τις προτάσεις που έχει υποβάλλει για περαιτέρω εξέλιξη και μεταρρύθμιση της διαρθρωτικής πολιτικής και των διαρθρωτικών ταμείων⁽²⁾.

3.6.3. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη υποβάλλει ορισμένες προτάσεις στη γνωμοδότησή της για το θέμα αυτό⁽³⁾, προκειμένου όχι μόνο να εισαχθούν οι υποψήφιες χώρες στην ενιαία αγορά αλλά και να τους δοθεί η δυνατότητα να προετοιμαστούν για τις μελλοντικές εξελίξεις της αγοράς αυτής. Υπενθυμίζει κυρίως την πρόταση για ίδρυση κέντρων συντονισμού της ενιαίας αγοράς και σημείων επαφής που θα απευθύνονται στις επιχειρήσεις και τους πολίτες.

3.6.4. Η ίδια η ΕΟΚΕ διεξαγάγει ανά τακτικά χρονικά διαστήματα ακροάσεις με τις υποψήφιες χώρες στις οποίες προσκαλούνται οι σχετικές οικονομικές και κοινωνικές ομάδες. Με τη δημιουργία της τράπεζας δεδομένων PRISM καταγράφονται σημαντικές πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την ενιαία αγορά οι οποίες τίθενται στη διάθεση του κοινού ως πηγή ενημέρωσης στην ιστοσελίδα της ΕΟΚΕ.

(²) «Η στρατηγική της ΕΕ για την οικονομική και κοινωνική συνοχή» — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 241 της 7.10.2002· «Το μέλλον της πολιτικής συνοχής» — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 241 της 7.10.2002.

(³) «Οι επιπτώσεις της διεύρυνσης της ΕΕ στην Ενιαία Αγορά» — Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 329 της 17.11.1999.

Βρυξέλλες, 12 Δεκεμβρίου 2002.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

396Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 22ΗΣ ΚΑΙ 23ΗΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2003

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή προς μια θεματική στρατηγική για αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων»

(COM(2002) 349 τελικό)

(2003/C 85/24)

Την 1η Ιουλίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 175 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Το τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 7 Ιανουαρίου 2003 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Staffan Nilsson.

Κατά την 396η σύνοδο ολομέλειας της 22ας και 23ης Ιανουαρίου 2003 (συνεδρίαση της 23ης Ιανουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 74 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 11 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Σύνοψη

1.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προσπάθεια της Επιτροπής να χαράξει μια θεματική στρατηγική για τα φυτοφάρμακα βάσει της παρούσας ανακοίνωσης. Στη στρατηγική αυτή πρέπει να περιλαμβάνονται μέτρα που υφίστανται ήδη στις ισχύουσες οδηγίες, όπως και άλλα συμπληρωματικά κατά τρόπο οργανικό και συνεπή προκειμένου να αποτραπούν επικαλύψεις που θα μπορούσαν να προκαλέσουν σύγχυση ως προς τις αρμοδιότητες ή υπερβολικό κόστος για τους οικονομικούς φορείς. Η ΕΟΚΕ φρονεί, επίσης, ότι πρέπει να αναφερθεί ότι επιβάλλεται η προστασία των καλλιεργειών η οποία επιτυγχάνεται με τη χρήση φυτοφαρμάκων, οι κίνδυνοι και τα οφέλη των οποίων πρέπει να εκτιμηθούν σε στέρεη επιστημονική βάση.

1.2. Στα νέα μέτρα που θα προταθούν στο μέλλον για τη στρατηγική θα πρέπει να περιλαμβάνονται κοινά κριτήρια, προσανατολισμοί και άλλοι παράμετροι για το ποια μέτρα θα πρέπει να ληφθούν. Πάντως, η υλοποίηση του προγράμματος δράσης πρέπει να διεξαχθεί στο εθνικό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ προτιμά την προσέγγιση αυτή επειδή επιτρέπει την προσαρμογή των γενικών κριτηρίων στις τοπικές καταστάσεις και στη φύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζονται.

1.3. Σημαντικό μέρος των μέτρων για τη μείωση των κινδύνων που απειλούν το περιβάλλον και την υγεία αφορούν την κατάρτιση και την παροχή συμβουλών προς τους γεωργούς, τους εργαζομένους στη γεωργία, τους εποχικά εργαζομένους και τους άλλους χρήστες. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει τη δυνατότητα μερικής χρηματοδότησης των μέτρων μέσω επιβολής ενός δικαίου φόρου επί των φυτοφαρμάκων.

1.4. Είναι ορθό να εστιάζεται η προσοχή πρωτίστως στη μείωση των κινδύνων που συνδέονται με τα φυτοφάρμακα, η οποία μπορεί

να περιλαμβάνει τη μείωση των ποσοτήτων των χημικών προϊόντων που χρησιμοποιούνται, ειδικότερα εάν προσαρμόζονται στις εθνικές, περιφερειακές και τοπικές ανάγκες.

1.5. Η αναθεώρηση της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ είναι ευπρόσδεκτη και πτυχές όπως η αρχή της αντικατάστασης και οι περιφερειακοί έλεγχοι, θεωρούνται ως θετικές.

2. Εισαγωγή

Τα φυτοφάρμακα αποτελούν συχνά για τη γεωργία πρόσφορο μέσο προκειμένου να προστατευθεί η εσοδεία από τις επιδρομές εντόμων, μυκήτων και από τις επιδημίες φυτικών ασθενειών που μπορεί να την απειλήσουν ή να τη βλάψουν. Πολλοί καταναλωτές διερωτώνται για τη χρήση των φυτοφαρμάκων στη γεωργία. Μεταξύ των περιβαλλοντικών οργανώσεων υπάρχει σοβαρή αντίσταση αλλά και επιθυμία για ταχεία και εκτεταμένη μείωση της χρήσης τους. Συγχρόνως, η μεταποιητική βιομηχανία αποτελεί σημαντικό ερευνητικό και αναπτυξιακό παράγοντα για καλύτερα και ασφαλέστερα φυτοφάρμακα τόσο χημικά όσο και βιολογικά. Γι' αυτό πρέπει να δοθεί υψηλή προτεραιότητα στις εργασίες της Επιτροπής και των κρατών μελών για το εν λόγω θέμα.

3. Περίληψη της ανακοίνωσης της Επιτροπής

3.1. Το 6ο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον (6ΠΔΠ) προβλέπει την ανάπτυξη Θεματικής Στρατηγικής για την Αειφόρο Χρήση των Φυτοφαρμάκων με στόχο τη μείωση των επιπτώσεων τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε τώρα ανακοίνωση που αποτελεί το πρώτο βήμα για την ανάπτυξη της στρατηγικής αυτής. Συγχρόνως, προσκάλεσε και τις ενδιαφερόμενες οργανώσεις στη διάσκεψη της 4ης Νοεμβρίου 2002 για να συζητήσει τη στρατηγική αυτή. Επιπλέον, στην ιστοδότηση της Επιτροπής στο Διαδίκτυο περιέχονται όλο το σχετικό υλικό, οδηγίες και επεξηγήσεις. Το κοινό μπορεί επίσης να εκφράσει τις απόψεις του στην ίδια ιστοσελίδα.

3.2. Η στρατηγική στοχεύει στη μείωση των επιπτώσεων στο περιβάλλον και στην υγεία από τα φυτοφάρμακα, ενώ συγχρόνως διασφαλίζει επαρκή φυτοπροστασία. Οι βασικοί στόχοι της στρατηγικής είναι οι εξής:

- ελαχιστοποίηση των κινδύνων για την υγεία και το περιβάλλον από τη χρήση των φυτοφαρμάκων
- βελτίωση του ελέγχου της χρήσης και της διανομής φυτοφαρμάκων
- μείωση των ποσοτήτων επικίνδυνων δραστικών ουσιών, ιδίως μέσω της αντικατάστασης των πλέον επικίνδυνων από ασφαλέστερες εναλλακτικές λύσεις (συμπεριλαμβανομένων των μη χημικών)
- ενθάρρυνση της εφαρμογής γεωργικών μεθόδων με μικρή ή μηδενική χρήση φυτοφαρμάκων
- καθιέρωση διαφανούς συστήματος για την αναφορά και την παρακολούθηση της προόδου, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης κατάλληλων δεικτών.

3.3. Η Επιτροπή αναφέρει ότι η ανακοίνωση επικεντρώνεται στη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων (ΦΠΠ), κυρίως στη γεωργία. Μολονότι το περιβαλλοντικό πρόγραμμα δράσης χρησιμοποιεί τον όρο φυτοφάρμακα είναι σαφές ότι πρόκειται για ΦΠΠ. Ο όρος φυτοφάρμακα είναι γενικός για όλα τα προϊόντα που χρησιμοποιούνται στη γεωργία και εν μέρει εκτός αυτής (σε σιδηροδρομικές περιοχές, σε πάρκα και ως καταναλωτικά προϊόντα). Στην πλειονότητά τους αποτελούνται από χημικά συστατικά, αλλά τα φυτοφάρμακα μπορεί να έχουν τόσο χημικά όσο και βιολογικά συστατικά.

3.4. Η ανακοίνωση περιλαμβάνει ανάλυση της ισχύουσας νομοθεσίας στην ΕΕ. Σ' αυτή δίνεται έμφαση στις σχέσεις με άλλους τομείς πολιτικών, στις κοινοτικές πρωτοβουλίες και λαμβάνεται επίσης υπόψη η διεύρυνση καθώς και οι διεθνείς υποχρεώσεις της Ένωσης. Αναφέρονται επίσης παραδείγματα αποτελεσματικών μέτρων που ελήφθησαν ήδη από ορισμένα κράτη μέλη και προτείνεται η λήψη μέτρων που θα μπορούσαν να αποτελέσουν μέρος της θεματικής στρατηγικής.

3.5. Κατά τη διάρκεια του 2003, στο τέλος της διαδικασίας διαβούλευσης και έχοντας υπόψη όλες τις παρατηρήσεις και τις πρωτοβουλίες που θα έχουν διατυπωθεί, η Επιτροπή θα υποβάλει, στις αρχές του 2004, προς έγκριση τη θεματική στρατηγική στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο καθορίζοντας τα λεπτομερή μέτρα που πρέπει να ληφθούν.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την πρωτοβουλία της Επιτροπής να καταστρώσει μια στρατηγική για την αειφόρο χρήση των φυτοφαρμάκων. Όταν το χημικό παρασκεύασμα που

διασπείρεται είναι εχθρικό προς το περιβάλλον και πιθανόν να είναι βλαβερό τότε είναι σκόπιμο να επικεντρώνονται τα μέτρα στη μείωση των κινδύνων. Μακροπρόθεσμος στόχος πρέπει να είναι να μειωθεί η εξάρτηση της γεωργίας από τα χημικά φυτοφάρμακα. Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την ανάπτυξη διαφόρων βιολογικών εναλλακτικών λύσεων, της αντίστασης των ίδιων των φυτών και των μεθόδων γεωργίας που θα μπορούσαν να ελαχιστοποιήσουν τη χρήση των φυτοφαρμάκων. Όμως, η γεωργία σήμερα έχει ανάγκη των φυτοφαρμάκων προκειμένου να εμποδίσει διάφορες μορφές επιβλαβών επιδημιών. Συνεπώς, η ανακοίνωση της Επιτροπής αποτελεί σημαντικό βήμα για την επίτευξη μιας αειφόρου χρήσης.

4.2. Το περιβάλλον και η υγεία είναι φυσικό να επηρεάζονται από το μεγάλο αριθμό δραστηριοτήτων και των άλλων ουσιών πέραν των φυτοφαρμάκων. Γι' αυτό η στρατηγική πρέπει να σταθμίσει τους κινδύνους από τα φυτοφάρμακα σε σχέση με τους άλλους κινδύνους που οφείλονται σε άλλες δραστηριότητες στην κοινωνία.

4.3. Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τις εργασίες της Επιτροπής για να καταστεί δυνατή η παρουσίαση μίας θεματικής στρατηγικής κατά το 2004 και ευελπιστεί να γίνει μία λεπτομερέστερη και σαφέστερη περιγραφή του οφέλους και των κινδύνων που συνδέονται με τη χρήση των φυτοφαρμάκων. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι περισσότερες προτάσεις της Επιτροπής στηρίζονται ορθώς σε περιβαλλοντικούς και υγειονομικούς συλλογισμούς και μπορούν να υλοποιηθούν σε χρονικές προθεσμίες που πρέπει ακόμη να οριστούν.

4.4. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ η στρατηγική αυτή δεν θα συμπληρώσει την ισχύουσα νομοθεσία όπως, π.χ., την οδηγία 91/414/ΕΟΚ, αλλά θα λειτουργήσει ως πλαίσιο, θα περιλαμβάνει την ισχύουσα νομοθεσία, και πιθανόν να προτείνει νέα. Είναι σημαντικό να διασαφηνίσει η Επιτροπή το μελλοντικό ρόλο της εν λόγω στρατηγικής λαμβάνοντας μέριμνα ώστε κατά την εφαρμογή της να αποτραπούν επικαλύψεις των διαφόρων ρυθμίσεων, είτε ευρωπαϊκών είτε τοπικών, που ενέχουν τον κίνδυνο να προκαλέσουν σύγχυση και αύξηση του κόστους.

4.5. Μολονότι η Επιτροπή αναφέρει σε ένα ορισμένο σημείο τα οφέλη από τη χρήση των φυτοφαρμάκων, εντούτοις παραλείπει να περιγράψει τα οφέλη που απορρέουν άμεσα από τη δυνατότητα μείωσης των ζημιών στις γεωργικές εσοδείες, με άλλα λόγια ότι η παραγωγή τροφίμων μπορεί να διατηρηθεί σε επαρκώς υψηλό επίπεδο, από απόψεως ποσότητας, ποιότητας και ποικιλίας καλλιεργειών, για να διασφαλιστεί ο εφοδιασμός σε τρόφιμα. Σε μια μελλοντική στρατηγική, θα πρέπει να διευκρινίζεται το πως επηρεάζονται οι τιμές των τροφίμων από τη χρήση των χημικών φυτοφαρμάκων. Η χρήση των φυτοφαρμάκων θα μπορούσε να είχε σταματήσει εντός συγκεκριμένου χρόνου εάν δεν είχαν τα οφέλη αυτά.

4.6. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή θα έπρεπε να περιγράψει πιο εμπεριστατωμένα τις απειλές που συνεπάγεται η χρήση των φυτοφαρμάκων. Για να γίνει κατανοητή η χρήση τους, απαιτείται καλή γνώση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η γεωργία εξαιτίας των παρασίτων, των μυκήτων, και των εντόμων. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να περιλαμβάνει η επικείμενη στρατηγική μια γενική περιγραφή των απειλών, του επιπέδου απωλειών που προκαλούν σήμερα στις εσοδείες τα παράσιτα, οι μύκητες και τα έντομα, του μεγέθους των ζημιών σε περίπτωση που χρησιμοποιηθούν εναλλακτικές μέθοδοι που είναι σήμερα γνωστές, καθώς και του κατά πόσο η μη χρήση των φυτοφαρμάκων θα επηρέαζε την αλυσίδα των τροφίμων και των τιμών τους στην Ευρώπη;

4.7. Στην προσπάθεια μείωσης των κινδύνων από τα φυτοφάρμακα, πιθανόν να προκύψει σύγκρουση στόχων μεταξύ των διαφόρων μορφών περιβαλλοντικών μέτρων. Για παράδειγμα, η επίδραση στο κλίμα λόγω της χρήσης μηχανικών μεθόδων σε σύγκριση με τους κινδύνους που συνεπάγεται η χρήση των φυτοφαρμάκων. Στη στρατηγική για τα φυτοφάρμακα, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι συγκρούσεις στόχων.

4.8. Μολονότι η ανακοίνωση επικεντρώνεται στη μείωση των κινδύνων από τη χρήση των φυτοφαρμάκων, είναι σημαντικό να επιδιώκει στρατηγική τη μείωση της χρήσης τους. Για τη γεωργία τα φυτοφάρμακα αποτελούν πολύτιμη εισροή. Μπορεί να επιτευχθεί μείωση της χρήσης με την καλύτερη αξιοποίηση, την προσαρμογή της στις ανάγκες, καλύτερες τεχνικές και άλλα μέσα. Μείωση της χρήσης μπορεί να έχει ως συνέπεια μείωση των κινδύνων. Η Επιτροπή πρέπει να χαράξει, επίσης, μια στρατηγική για τη μείωση της χρήσης των φυτοφαρμάκων σε τομείς, εκτός της γεωργίας, (δημόσιο, ιδιωτικό, κ.λπ., τομείς).

4.9. Η βιομηχανία και το εμπόριο τροφίμων διαθέτουν πρωτοβουλίες και κανόνες που θέτουν απαιτήσεις για τον τρόπο χρησιμοποίησης των φυτοφαρμάκων στη γεωργία. Ορισμένες εμπορικές αλυσίδες, εταιρείες τροφίμων, και γεωργικοί συνεταιρισμοί απαιτούν από τους γεωργούς να συμμορφώνονται προς ορισμένους όρους ανεφοδιασμού προκειμένου να ενισχύσουν το κύρος του εμπορικού τους σήματος, πράγμα που επηρεάζει τη χρήση των φυτοφαρμάκων. Οι προτιμήσεις των καταναλωτών και, κατά συνέπεια, οι συγκεκριμένες απαιτήσεις του εμπορίου και της βιομηχανίας τροφίμων ασκούν αποφασιστική επίδραση στην παραγωγή των γεωργικών προϊόντων. Παρατηρείται συχνά να προτιμούν οι καταναλωτές τρόφιμα με άψογη παρουσίαση πράγμα που αποτελεί πρόσθετο κίνητρο προστασίας των καλλιεργειών από επιβλαβείς οργανισμούς. Η ανάπτυξη που κατευθύνεται από τους κανόνες της αγοράς μπορεί να οδηγήσει στη μείωση της χρήσης αλλά και στην αιεφόρο ανάπτυξη των φυτοφαρμάκων, σε σύγκριση με την ανάπτυξη που βασίζεται στο νόμο.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1. Στον τίτλο VI καταχωρούνται τα συστατικά στοιχεία που πιθανόν να αποτελέσουν τη μελλοντική θεματική στρατηγική της Επιτροπής για τα φυτοφάρμακα. Οι διάφορες προτάσεις σχολιάζονται λεπτομερώς κατωτέρω. Οι αριθμοί σε παρένθεση παραπέμπουν στις παραγράφους του τίτλου αυτού.

5.2. (1α) Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την κατάρτιση εθνικών σχεδίων και θεωρεί ευκαίριο να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στη συμμετοχή των γεωργών, των εργαζομένων στη γεωργία, των οργανώσεων τους, καθώς και της βιομηχανίας χημικών. Είναι όμως σημαντικό να βασιστεί η συμμετοχή αυτή σε κοινά κριτήρια, προσανατολισμούς, και παραμέτρους της ΕΕ για τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν προκειμένου να αποτραπεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά. Πολλά από τα υπολειπόμενα μέτρα της προτεινόμενης στρατηγικής θα πρέπει να ενσωματωθούν στα εν λόγω εθνικά σχέδια. Τα τελευταία πρέπει να αξιολογούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα.

5.3. (1β) Κατά τη θέσπιση προληπτικών μέτρων σε ιδιαίτερα ευαίσθητες περιοχές, π.χ., περιοχές με υψηλό επίπεδο προστασίας του υδάτινου περιβάλλοντος, και αυτές που ορίζονται από το πρόγραμμα Natura 2000, είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι τοπικές συνθήκες. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πιθανόν να είναι ευκαίρια η θέσπιση κοινών κανόνων και ελάχιστων επιπέδων, οι προϋποθέσεις, όμως, για τον τρόπο επίτευξης της απαραίτητης προστασίας εξαρτώνται από τις τοπικές συνθήκες. Όταν βλάπτεται η συνήθης χρήση της γης είναι λογικό και αποτελεί δικαίωμα του καθενός η καταβολή αποζημίωσης για τη μεταβολή της αξίας και της χρήσης της γης. Σε περίπτωση που οι περιοχές αυτές απαιτούν επιπλέον προστασία, αυτό θα πρέπει να συνάγεται σαφώς από την οδηγία περί βιοτόπων (92/43/ΕΟΚ) ή από την οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα (2000/60/ΕΚ) και τις σχετικές θυγατρικές οδηγίες που παραγματούονται το σύνολο των κινδύνων.

5.4. (1γ, δ) Κατά την ΕΟΚΕ, το κοινό πρέπει να ενημερώνεται για τους κινδύνους που διατρέχει εξαιτίας των φυτοφαρμάκων και το τι μπορεί να πράξει για να τους μειώσει. Ένα θέμα που δεν εξετάζει η Επιτροπή είναι το πώς θα καταστεί δυνατόν να μετρώνται όχι μόνο τα κατάλοιπα των φυτοφαρμάκων στο νερό αλλά και τα συστατικά τους. Στη μελλοντική θεματική στρατηγική πρέπει να αναφέρεται το τι πρέπει να αλλάξει ή να συμπληρωθεί στις καθημερινές διαδικασίες. Η πρόθεση της Επιτροπής να συμβάλει στην ανάπτυξη των κατάλληλων δεικτών που μπορούν να τις καταστήσουν δυνατές.

5.5. (2 α, β, γ) Δεν πρέπει να δημιουργηθούν σύστημα αναφοράς και διοικητική δομή που να συνεπάγονται δαπάνες, εκτός και εάν υπάρξει καθαρό όφελος από αυτά. Οι πληροφορίες που θα τεκμηριώνονται από τους χρήστες θα πρέπει να είναι τέτοιες μορφής που να αισθάνονται οι τελευταίοι ότι δικαιολογείται η συγκέντρωσή τους από πλευράς Παραγωγής.

5.6. (2 δ) Σχετικά με τη συλλογή της συσκευασίας που περιέχει κατάλοιπα των φυτοφαρμάκων οι νόμοι που θα θεσπισθούν θα πρέπει να συνταχθούν με τρόπο ώστε να ισχύουν και για άλλα επικίνδυνα απόβλητα, π.χ., μπαταρίες, χρησιμοποιημένα λάδια, και λαμπτήρες φθορισμού. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα για το πώς διάφορες χώρες, π.χ., η Γερμανία και το Βέλγιο, οργάνωσαν εκστρατείες συλλογής χρησιμοποιηθέντων φυτοφαρμάκων και συσκευασιών. Πρέπει να δύναται μεγαλύτερη προσοχή στη ρύπανση που δημιουργείται από το γέμισμα και τον καθαρισμό υλικών καθώς και στην επεξεργασία των συσκευασιών.

5.7. (2 ε, στ) Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τα προτεινόμενα μέτρα για την εισαγωγή συστήματος τακτικής τεχνικής επιθεώρησης του εξοπλισμού ψεκασμού και τη δημιουργία συστήματος υποχρεωτικής εκπαίδευσης, αύξησης της συνειδητοποίησης, κατάρτισης και ικανότητας για όλους τους χρήστες φυτοφαρμάκων (γεωργούς, εργαζομένους στη γεωργία, εποχικά εργαζομένους κ.λπ.). Σε πολλές έρευνες που διεξήχθησαν σε διάφορα κράτη μέλη αναφέρεται ότι η εκπαίδευση και η παροχή συμβουλών προς τους χρήστες μπορούν να συμβάλουν στη σημαντική μείωση των κινδύνων. Για την αύξηση των γνώσεων και την κατανόηση της υφιστάμενης νομοθεσίας, θα πρέπει να παρέχεται εκπαίδευση. Κατάρτιση, ικανότητα και τεχνικός έλεγχος του εξοπλισμού πρέπει να είναι υποχρεωτικά.

5.7.1. Όσον αφορά τα σημεία 2α-στ, η Επιτροπή προτίθεται να υποβάλει εκ νέου προτάσεις για κατάλληλες υποχρεωτικές απαιτήσεις πριν την παρέλευση δύο ετών μετά την υιοθέτηση της στρατηγικής. Η Επιτροπή προτείνει, επίσης, να συνδέεται η υλοποίηση των προτάσεων με την Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ) μέσω της γνωστής ως «πολλαπλής συμμόρφωσης» (cross-compliance), που σημαίνει ότι οι δικαιούχοι ενίσχυσης δεν θα λαμβάνουν τα σχετικά ποσά εάν παραβαίνουν ορισμένες διατάξεις, οπότε θα ισχύουν κανόνες σε συνδυασμό με τη χρήση φυτοφαρμάκων. Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της για την ενδιάμεση επισκόπηση της ΚΓΠ, ανέφερε ότι θα πρέπει να εξετάζεται ο τρόπος διατύπωσης των κανόνων πριν αξιολογηθούν οι κανόνες περί της «πολλαπλής συμμόρφωσης». Επίσης, θεωρείται λογικό να συνεπάγεται ένα και το αυτό λάθος τόσο κυρώσεις όσο και αποζημίωση.

5.8. (3) Η διαδικασία αξιολόγησης των δραστικών ουσιών προκειμένου να συμπεριληφθούν στο παράρτημα 1 της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ πρέπει να έχει προτεραιότητα και περαιτέρω καθυστερήσεις είναι απαράδεκτες. Η πρόταση της Επιτροπής να συμπεριληφθεί στην οδηγία η αρχή της αντικατάστασης αποτελεί λογική υπόδειξη προκειμένου να επιτευχθεί η μόνιμη μείωση των κινδύνων που απειλούν το περιβάλλον και την υγεία λόγω των φυτοφαρμάκων. Η ΕΟΚΕ υποθέτει ότι η Επιτροπή στην πρόταση της θα προβλέπει τη χορήγηση εύλογης προθεσμίας για την απόσυρση των ουσιών βάσει της αρχής της αντικατάστασης, ώστε να δοθούν εγγυήσεις στους βιομηχάνους αλλά και κίνητρα για την ανάπτυξη νέων ουσιών που θα είναι λιγότερο επιβλαβείς.

5.8.1. Είναι, επίσης, σημαντικό να εξετάζεται από την τροποποιημένη οδηγία 91/414/ΕΟΚ ο τρόπος με τον οποίο θα καταστεί αποτελεσματικότερος ο έλεγχος των διάφορων παρασκευασμάτων. Αυτό θα μπορούσε, π.χ., να γίνει μέσω ελέγχων σε περιφερειακό επίπεδο χωρίς να περιορίζεται το δικαίωμα ενός κράτους μέλους για λήψη απόφασης. Μια διαδικασία ελέγχου σε περιφερειακό επίπεδο θα είχε ως αποτέλεσμα να κυκλοφορούν στην αγορά ορισμένα προϊόντα με περιορισμένο κύκλο εφαρμογών, που πιθανόν να αποσύρονταν για οικονομικούς λόγους. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι από την αγορά θα αποσυρθούν πρώτα τα παρασκευάσματα που εγκυμονούν τους μεγαλύτερους κινδύνους για το περιβάλλον και την υγεία και όχι εκείνα με τη μικρότερη ζήτηση.

5.9. (4α) Έχει μεγάλη σημασία και αποτελεί θετικό βήμα να υποστηριχθούν με διάφορους τρόπους γεωργικές μέθοδοι που μειώνουν τη εξάρτηση από τα φυτοφάρμακα. Είναι, επίσης, σημαντικό να υποστηριχθούν διάφοροι μέθοδοι που θα μειώνουν με διάφορους τρόπους τόσο τη χρήση όσο και τους κινδύνους. Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ΕΟΚΕ με θέμα «Το μέλλον της ΚΓΠ» ⁽¹⁾, αναφέρονται διάφορες δυνατότητες για την καλύτερη ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών πτυχών στη γεωργική πολιτική. Ο αποκαλούμενος «δεύτερος πυλώνας» στη γεωργική πολιτική παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να ενισχύουν τους γεωργούς που μειώνουν τους κινδύνους που συνεπάγεται η χρήση χημικών φυτοπροστατευτικών προϊόντων. Το πρόγραμμα δράσης μπορεί, επίσης, να χρηματοδοτηθεί από το Κοινωνικό Ταμείο ή με έναν εναρμονισμένο φόρο στα φυτοφάρμακα.

5.10. (4β) Για την ανάπτυξη ορθών γεωργικών πρακτικών είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι υπάρχοντες κανόνες που διέπουν τη χρήση των φυτοφαρμάκων. Εάν δημιουργηθεί ένα σύστημα κανόνων προς το οποίο οι χρήστες δεν θα είναι σε θέση να συμμορφώνονται, για τεχνικούς λόγους ή λόγω έλλειψης γνώσεων, τότε θα θεωρούνται αυτοί υπεύθυνοι πράγμα που δεν θα τους ενθαρρύνει να συνεχίσουν τις προσπάθειες τους για βελτίωση, για την οποία η δέσμευση των χρηστών έχει ουσιαστική σημασία.

5.11. (4γ) Ένας φόρος επί των φυτοφαρμάκων μπορεί να αιτιολογηθεί, αφενός, για να μειωθεί η χρήση τους και, αφετέρου, για τη συλλογική χρηματοδότηση ορισμένων δραστηριοτήτων. Εφόσον πολλά από τα μέτρα που προτείνονται από την Επιτροπή απαιτούν χρηματοδότηση, είναι λογικό να εωμισθούν οι χρήστες των φυτοφαρμάκων μέρος της χρηματοδότησης. Επομένως, είναι δυνατόν να επιβληθεί μια περιορισμένη επιβάρυνση για κάθε κιλό χρησιμοποιούμενης δραστικής ουσίας με σκοπό τη χρηματοδότηση μέρους των προτεινόμενων μέτρων, π.χ., για την πληροφόρηση και την κατάρτιση. Επίσης, ένας εναρμονισμένος φόρος θα απέφερε σημαντικούς πόρους για τα εθνικά προγράμματα μείωσης των κινδύνων. Ωστόσο, έστω και ένας μικρός φόρος στην παραγωγή της ΕΕ θα έχει ως αποτέλεσμα την περαιτέρω αύξηση των τιμών. Για να αποφευχθεί η στρέβλωση του ανταγωνισμού, η Επιτροπή θα έπρεπε παρόλα αυτά να καταβάλει προσπάθειες ώστε μια ανάλογη

⁽¹⁾ ΕΕ C 125 της 27.5.2002, σ. 87-99.

φορολογική ρύθμιση να καθιερωθεί και σε άλλες χώρες. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι είναι σημαντικό να έχει η ΕΕ μια γενική προοπτική κατά τη θέσπιση νόμων με στόχο τη βελτίωση του περιβάλλοντος. Όταν θεσπιστούν ανάλογα μέτρα και σε άλλες χώρες, μπορούν να ληφθούν μέτρα για τη βελτίωση του περιβάλλοντος που να καθιστούν ταυτόχρονα δυνατή τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής γεωργίας.

5.12. (4δ) Η Επιτροπή αναφέρει ότι τα ποσοστά του ΦΠΑ των κρατών μελών όσον αφορά τα φυτοφάρμακα διαφέρουν από 3 έως 25 %. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι μια προϋπόθεση για τη εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, με θεμιτούς όρους ανταγωνισμού είναι η εναρμόνιση όχι μόνο των φόρων αλλά και των συντελεστών ΦΠΑ στα φυτοφάρμακα.

5.13. (5) Είναι απαραίτητο να υπάρξει κατάλληλο σύστημα εξέτασης των αποτελεσμάτων που επετεύχθησαν χάρη στα μέτρα που ελήφθησαν, προκειμένου να αξιολογούνται και βελτιώνονται. Είναι, συνεπώς, σημαντικό να φαίνονται στους δείκτες τα αποτελέσματα των βελτιώσεων. Για να υπολογισθεί η μεταβολή των καταλοίπων στα τρόφιμα ή στο αίμα των χρηστών, τεχνικά είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται χημικές αναλύσεις. Όσον αφορά

την παρακολούθηση της μείωσης των κινδύνων στο οικοσύστημα και στο νερό, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρόταση της Επιτροπής για την κατάρτιση δεικτών που δεν θα επικεντρώνονται στη χρησιμοποιηθείσα ποσότητα, αλλά θα λαμβάνουν κυρίως υπόψη τις ιδιότητες των σχετικών ουσιών και τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιήθηκαν.

5.14. (6) Τα μέτρα που προτείνονται για τις υποψήφιες χώρες είναι εύλογα, πρέπει, όμως, να βρεθούν και τα σχετικά μέσα για τη χρηματοδότηση τους. Επιπλέον, πρέπει όλοι να προσέξουμε το γεγονός ότι ο εκσυγχρονισμός της γεωργίας των υποψήφιων χωρών πιθανόν να οδηγήσει σε μεγαλύτερη χρήση φυτοφαρμάκων. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή πρέπει, ειδικότερα, να παρακολουθεί την εξέλιξη της κατάστασης στις υποψήφιες χώρες. Θα πρέπει να αναπτυχθεί ένα σύστημα για τη συλλογή και την εξουδετέρωση τους.

5.15. (7) Η ΕΕ δεν θα έπρεπε να επιτρέψει την εισαγωγή προϊόντων με υψηλότερο ποσοστό καταλοίπων από εκείνο που επιτρέπει για τα προϊόντα που παράγονται σ' αυτήν. Δεν αφορά μόνο το θεμιτό ανταγωνισμό των προϊόντων της αλλά προπάντων το σημαντικό θέμα της υγείας των πολιτών της. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το σχετικό έργο της Επιτροπής.

Βρυξέλλες, 23 Ιανουαρίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες, που συγκέντρωσαν το Ό τουλάχιστον των ψήφων, απορρίφθηκαν κατά τις συζητήσεις της ΕΟΚΕ.

Σημείο 4.5

Η δεύτερη φράση τροποποιείται ως εξής:

«... σε όρους ποιότητας και ποσότητας για να διασαφηνισθεί ...»

Αιτιολογία

Οι δυνατότητες χρήσης των φυτοφαρμάκων έχουν συμβάλει μέχρι τώρα σε έντονο βαθμό στη γενετική πενία ειδών και γενών.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 27, ψήφοι κατά: 44, αποχές: 11.

Σημείο 5.2

Η πρώτη φράση συμπληρώνεται ως εξής:

«... και των οργανώσεων τους των ενεργειών προστασίας του περιβάλλοντος και των καταναλωτών καθώς και της βιομηχανίας χημικών.»

Αιτιολογία

Κατά την παρουσίαση των εθνικών σχεδίων είναι απαράδεκτη η ευρεία κοινωνική συμμετοχή των σχετικών οργανώσεων.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 25, ψήφοι κατά: 55, αποχές: 3.

Σημείο 5.9

Μετά τη δεύτερη φράση όσο και τους κινδύνους προστίθεται το ακόλουθο κείμενο:

«... Ο αποκαλούμενος πρώτος πυλώνας της ΚΓΠ επιβάλλεται στην κατεύθυνσή του να ανοιχθεί προς την ευρεία γεωργία μέσω μίας άλλης κατανομής των μέσων ενίσχυσης και κατά την πορεία προς μία εντονότερη μείωση της χρήσης φυτοφαρμάκων. Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας ...»

Αγτιολογία

Η κατανομή των πόρων από τον πρώτο πυλώνα της ΚΓΠ έχει ποσοτικές επιπτώσεις στην καλλιέργεια και επιλογή προϊόντων. Προλαμβάνει επίσης την ανάγκη της μεταγενέστερης χρήσης φυτοφαρμάκων.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 26, ψήφοι κατά: 53, αποχές: 5.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «XXXIη Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού 2001»

(SEC(2002) 462 τελικό)

(2003/C 85/25)

Στις 29 Απριλίου 2002 η Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 262 της ΣΕΚ να ζητήσει τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με το ανωτέρω θέμα.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», που επιφορτίστηκε με την προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότηση του στις 19 Δεκεμβρίου 2002, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Barros Vale.

Κατά την 396η σύνοδο ολομέλειας της 22ας και 23ης Ιανουαρίου 2003 (συνεδρίαση της 22ας Ιανουαρίου), η ΕΟΚΕ υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 120 ψήφους υπέρ, 9 ψήφους κατά και 5 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1. Η επιβεβαίωση της σημασίας που έχει η εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού ως θεμελιώδες στοιχείο της οικονομικής λειτουργίας της ενιαίας αγοράς και ως ένα από τα σπουδαιότερα καθήκοντα της Επιτροπής σηματοδοτεί την αρχή της έκθεσης. Τονίζεται ο κεφαλαιώδης ρόλος της πολιτικής ανταγωνισμού για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού πλαισίου όλο και περισσότερο ισορροπημένου και δίκαιου, που αποδεικνύεται όλο και πιο καθοριστικό όσο επεκτείνεται η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας.

1.2. Στη συνέχεια, στο εισαγωγικό σημείωμα, όπου αναφέρονται τα κυριότερα θέματα που θα εξεταστούν, σκιαγραφείται το περιεχόμενο όλης της έκθεσης, η οποία θα αναφερθεί στις ρυθμίσεις που αφορούν τις συμβάσεις, τις αποφάσεις και τις εναρμονισμένες πρακτικές, στη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις κρατικές ενισχύσεις και στη σημασία που πρέπει να αποδίδεται σε όλα αυτά τα μέσα ως μηχανισμών που λειτουργούν προς όφελος των ευρωπαίων πολιτών.

2. Γενικό πλαίσιο

2.1. Η τελική φάση της εισαγωγής του ευρώ και η χωρίς προηγούμενο διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιβάλλουν τον

εκσυγχρονισμό των κανόνων σχετικά με τις συμβάσεις, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές, συγκεντρώσεις και κρατικές ενισχύσεις, διαφορετικά η δράση της Επιτροπής δεν θα μπορέσει να συντονιστεί με το οικονομικό αυτό περιβάλλον που βρίσκεται σε ταχεία εξέλιξη.

2.1.1. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η εξασφάλιση ισότιμων όρων στις νέες αγορές όπου δεν έχει ακόμη πλήρως καθιερωθεί ο ανταγωνισμός θα εξακολουθήσει να αποτελεί προτεραιότητα για τη δράση της Επιτροπής.

2.2. Λόγω της παγκοσμιοποίησης των αγορών, υπάρχουν σήμερα συγκεντρώσεις παγκόσμιας κλίμακας, οι οποίες δημιουργούν την ανάγκη εντατικοποίησης της διεθνούς συνεργασίας στο επίπεδο διαφόρων φορέων, ιδιαίτερα δε του Διεθνούς Δικτύου Ανταγωνισμού.

2.3. Η υιοθέτηση του Πίνακα Επιδόσεων για τις κρατικές ενισχύσεις και η δημιουργία ενός Μητρώου κρατικών ενισχύσεων, σε ελεύθερη για το κοινό on-line πρόσβαση πιστοποιούν τη σημαντική βελτίωση που σημειώθηκε εντός του 2001 στο επίπεδο αυτό.

2.4. Η υπό εξέταση έκθεση αναφέρει τα πεδία δράσης της Επιτροπής στον τομέα της πολιτικής για τον ανταγωνισμό, που προσδιορίζονται στη συνέχεια, και τα οποία ανταποκρίνονται στα μεγάλα εμπόδια που παρακωλύουν την ελεύθερη άσκηση του ανταγωνισμού. Εντούτοις, δεν γίνεται αναφορά στους μηχανισμούς που παρεμβαίνουν σε άλλους παράγοντες που δημιουργούν ανισορροπίες, οι οποίοι, εάν εξεταστούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αποδεικνύονται πολύ σημαντικοί.

2.5. Ομοίως, δεν διακρίνεται η ύπαρξη συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων Γενικών Διευθύνσεων της Επιτροπής, προς την κατεύθυνση μιας συντονισμένης πολιτικής για τον ελεύθερο ανταγωνισμό, που να υπερβαίνει τα στοιχεία που αναφέρονται ρητά στην έκθεση, και που εκτίθενται εδώ στα σημεία 3.2.1, 3.2.2, 3.2.3 και 3.2.4. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, θα ήταν σημαντικό να αναφέρεται εάν υπάρχουν ή όχι τέτοιας μορφής διαδικασίες, που να επιτρέπουν την κάλυψη ζητημάτων πολύ σημαντικών για τον πραγματικό ελεύθερο ανταγωνισμό.

3. Κύρια θέματα που αναπτύσσονται στην Έκθεση

3.1. Η έκθεση μπορεί, γενικά, να χαρακτηριστεί ως ένα πολύ πυκνό έγγραφο, όχι μόνο για την πληθώρα πληροφοριών που περιέχει, αλλά και για τα πολυάριθμα παραδείγματα που περιγράφονται, για τα ερωτήματα που τίθενται σε ολόκληρο το κείμενο και για τις λύσεις που προτείνονται. Το έγγραφο πιστοποιεί με συγκεκριμένα παραδείγματα την έντονη δραστηριότητα που ανέπτυξε η Επιτροπή το 2001. Κατά το έτος αυτό, ο συνολικός αριθμός των νέων διαδικασιών ανήλθε στις 1036, δηλαδή λίγο λιγότερες απ' ό,τι κατά το 2000, όπου έφτασαν στις 1211. Από την άλλη πλευρά, ο αριθμός των διαδικασιών που ολοκληρώθηκαν ανήλθε σε 1204, και πρέπει να σημειωθεί εδώ ο περιορισμός των καθυστερήσεων.

3.2. Η 31η Έκθεση επί της πολιτικής ανταγωνισμού (2001) διατηρεί την ίδια θεματική διάρθρωση και παρουσίαση με την αντίστοιχη έκθεση για το 2000: διαιρείται σε πέντε μεγάλα κεφάλαια, όπου εξετάζονται τα κύρια θέματα, μια σύντομη σύνοψη των οποίων θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε.

3.2.1. Περιοριστικές συμφωνίες και καταχρήσεις δεσπόζουσας θέσης (άρθρα 81 και 82), Κρατικά μονοπώλια και μονοπωλιακά δικαιώματα (άρθρα 31 και 86)

3.2.1.1. Ο εκσυγχρονισμός του νομοθετικού πλαισίου για τον ανταγωνισμό, και ειδικότερα των κανόνων εφαρμογής των άρθρων 81 και 82, παραμένει στο πρόγραμμα εργασιών της Επιτροπής, μετά από την υιοθέτηση, το Σεπτέμβριο του 2000, πρότασης κανονισμού που εισάγει νέο σύστημα εφαρμογής και εκτέλεσης των εν λόγω κανόνων.

3.2.1.2. Το Μάιο του 2001, το Συμβούλιο, σε ευρεία σύζηση για το θέμα αυτό, τόνισε τη σημασία της λειτουργίας του δικτύου των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών, για την εξασφάλιση της συνεκτικής εφαρμογής των κανόνων αυτών σε όλα τα κράτη μέλη.

3.2.1.3. Επισημαίνεται, επίσης, το 2001, η υιοθέτηση νέου σχεδίου ρυθμίσεων για τη διευκόλυνση της ανίχνευσης και

καταπολέμησης των συμπράξεων, ειδικά εκείνων που αφορούν τον καθορισμό τιμών. Στο πεδίο της καταπολέμησης των συμπράξεων, αναθεωρήθηκε, μετά από την πάροδο πενταετίας, η Ανακοίνωση για την μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων⁽¹⁾.

3.2.1.4. Επειδή οι μυστικές συμφωνίες σύμπραξης εξακολουθούν να περιλαμβάνονται μεταξύ των σοβαρότερων περιορισμών του ανταγωνισμού, το έτος 2001 ξεπέρασε κάθε προηγούμενο σε θέματα αποφάσεων ενάντια σε συμπράξεις, γεγονός που εκδηλώνεται με τη σημαντική αύξηση του αριθμού των υποθέσεων που διεκπεραιώθηκαν.

3.2.1.5. Το Δεκέμβριο, η Επιτροπή υιοθέτησε έκθεση αξιολόγησης της εφαρμογής του κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία σχετικά με τις συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας (ΑΚΜΤ). Στην έκθεση συμπεραίνεται ότι ο κανονισμός ΑΚΜΤ χρησιμοποιεί κριτήρια που σχετίζονται περισσότερο με τις τυπικές πτυχές της συμφωνίας παρά με τις πραγματικές συνέπειές της στην αγορά. Διατυπώνεται επίσης η άποψη ότι ο εν λόγω κανονισμός είναι υπέρ το δέον κανονιστικός και ότι χρειάζονται ακόμη διορθώσεις ως προς το πεδίο εφαρμογής του.

3.2.1.6. Το Δεκέμβριο, υιοθετήθηκε από την Επιτροπή Ανακοίνωση σχετικά με τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας οι οποίες δεν περιορίζουν σημαντικά τον ανταγωνισμό σύμφωνα με το άρθρο 81, παράγραφος 1 («ανακοίνωση de minimis»). Στην Ανακοίνωση ορίζεται σαφέστερα και πληρέστερα ποιες συμφωνίες δεν απαγορεύονται από τη Συνθήκη.

3.2.1.7. Το Μάιο του 2001, υιοθετήθηκε Απόφαση σχετικά με τα καθήκοντα των συμβούλων ακρόασεων σε ορισμένες διαδικασίες ανταγωνισμού, με την οποία επιχειρείται η αύξηση της ανεξαρτησίας των συμβούλων ακρόασεων (οι οποίοι εξαρτώνται πλέον μόνον από το αρμόδιο για τον ανταγωνισμό μέλος της Επιτροπής), καθώς και των εξουσιών τους.

3.2.1.8. Η τομεακή εξέλιξη του ανταγωνισμού είναι ένα ζήτημα που περιγράφεται λεπτομερώς στην υπό εξέταση Έκθεση, με ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα της ενέργειας (αναφέρεται ειδικότερα η ελευθέρωση της ηλεκτρικής ενέργειας και του αερίου), στις ταχυδρομικές υπηρεσίες, στις τηλεπικοινωνίες, στις μεταφορές (αεροπορικές, θαλάσσιες και σιδηροδρομικές), στα μέσα μαζικής ενημέρωσης, στη διανομή αυτοκινήτων οχημάτων, στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες (η εφαρμογή της πολιτικής του ανταγωνισμού έχει στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της αποτελεσματικότητας των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών αγορών), στην κοινωνία των πληροφοριών και το Διαδίκτυο, στον αθλητισμό και στα φαρμακευτικά προϊόντα.

3.2.2. Έλεγχος των συγκεντρώσεων

3.2.2.1. Το 2001 σημειώθηκε ελαφρά επιβράδυνση της δραστηριότητας των συγκεντρώσεων (η οποία βρισκόταν σε ταχεία αύξηση επί επτά χρόνια), χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει επιβράδυνση της δραστηριότητας της Επιτροπής στον τομέα αυτόν. Πράγματι, παρότι διαπιστώθηκε μικρότερος αριθμός κοινοποιήσεων, η Επιτροπή έλαβε 339 οριστικές αποφάσεις, μεταξύ των οποίων πέντε αποφάσεις απαγόρευσης (ο μεγαλύτερος μέχρι στιγμής ετήσιος αριθμός απαγορευτικών αποφάσεων⁽²⁾).

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: EE C 48 της 21.2.2002.

⁽²⁾ Στο μεταξύ, δύο από τις αποφάσεις αυτές ακυρώθηκαν από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

3.2.2.2. Τα διορθωτικά μέτρα που έγιναν δεκτά το 2001 δεν περιορίζονταν στην άμεση αποκατάσταση των συνθηκών πραγματικού ανταγωνισμού, με τη δημιουργία συνθηκών για την εμφάνιση νέων ανταγωνιστών. Η Επιτροπή επέδειξε δεκτικότητα και προς άλλες λύσεις για θέματα εκποίησης δραστηριοτήτων, καθώς και προς άλλα διορθωτικά μέτρα, πιο πολύπλοκα από την ευθεία εκποίηση.

3.2.2.3. Παράλληλα, το 2001 σημειώθηκε ουσιαστική πρόοδος σε σχέση με διορθωτικά μέτρα που αποφασίστηκαν το 2000 και διαπιστώθηκε σημαντική πρόοδος στην εφαρμογή των διορθωτικών μέτρων εκ μέρους επιχειρήσεων που εμπλέκονταν σε πράξεις που είχαν εγκριθεί.

3.2.2.4. Η προστασία των καταναλωτών έναντι των συνεπειών που απορρέουν από τη μονοπωλιακή ή τη δεσπόζουσα θέση (υψηλότερες τιμές, κατώτερη ποιότητα, λιγότερες καινοτομίες) εξακολουθεί να συνιστά τον κυρίως στόχο του ελέγχου των συγκεντρώσεων.

3.2.2.5. Ο ορισμός της σχετικής γεωγραφικής αγοράς συνιστά θεμελιώδες στοιχείο από την άποψη του ανταγωνισμού. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή εξέτασε, εντός του 2001, τους ορισμούς αγοράς που περιλαμβάνονταν σε αποφάσεις για υποθέσεις συγκεντρώσεων που υιοθέτησε την τελευταία πενταετία. Η Επιτροπή διενήργησε επίσης λεπτομερείς έρευνες στο επίπεδο των σχετικών αγορών προϊόντος, και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο ορισμός τόσο της αγοράς προϊόντος όσο και της γεωγραφικής αγοράς, δεν μπορεί να περιοριστεί σε μια στατική ανάλυση της σύρωσης μεριδίων της αγοράς, αλλά αποτελεί σημείο εκκίνησης για μια ανάλυση της δυναμικής της αγοράς που επικρατεί σε έναν συγκεκριμένο τομέα.

3.2.2.6. Για θέματα συγκεντρώσεων, το σημαντικότερο που πρέπει να τονιστεί είναι η έκδοση, το Δεκέμβριο, του Πράσινου Βιβλίου για την αναθεώρηση του Κανονισμού περί Συγκεντρώσεων⁽¹⁾. Στο έγγραφο αυτό εξετάζονται οι νέες προκλήσεις που δημιουργεί η εισαγωγή του ευρώ και η διεύρυνση της ΕΕ σε 25 ή περισσότερες χώρες για τις πράξεις συγκεντρώσεων παγκόσμιας κλίμακας.

Προτείνονται τροποποιήσεις σε θέματα αρμοδιότητας και σε ουσιαστικά και διαδικαστικά θέματα:

3.2.2.6.1. Σε θέματα αρμοδιότητας, η Επιτροπή προτείνει την εισαγωγή αυτόματης κοινοτικής αρμοδιότητας για τις περιπτώσεις που οφείλουν να κοινοποιηθούν σε τρία ή περισσότερα κράτη μέλη. Έτσι, θα μπορούσαν να καταργηθούν τα όρια που αφορούν τον κύκλο εργασιών.

3.2.2.6.2. Προτείνεται επίσης, στο Πράσινο Βιβλίο, η απλούστευση των απαιτήσεων σχετικά με τους μηχανισμούς παραπομπής, με τη θέσπιση κατάλληλης κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών.

3.2.2.6.3. Οι επιχειρηματικές πρακτικές έχουν εξελιχθεί, γεγονός που δικαιολογεί την αναθεώρηση της έννοιας της συγκέντρωσης. Το Πράσινο Βιβλίο επισημαίνει τις δυσκολίες που παρουσιάζει το ζήτημα αυτό, προτείνει όμως ορισμένες τροποποιήσεις των

υφιστάμενων διατάξεων, κυρίως όσον αφορά τις πολλαπλές πράξεις. Από την άλλη πλευρά, ανοίγει το δημόσιο διάλογο σχετικά με το κριτήριο αξιολόγησης της δεσπόζουσας θέσης για την εξέταση των πράξεων συγκέντρωσης, το οποίο ισχύει βάσει του ισχύοντος Κανονισμού, χωρίς ωστόσο να καταλήγει σε κάποιο συμπέρασμα.

3.2.2.6.4. Προτείνονται διάφορα μέτρα για την απλούστευση της διαδικασίας, ιδίως για τις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει ανησυχία για τον ανταγωνισμό και για τις πράξεις που αφορούν επιχειρηματικά κεφάλαια.

3.2.2.6.5. Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή ανέπτυξε συνεργασία με τρίτες χώρες στον τομέα του ανταγωνισμού, η οποία κορυφώθηκε με τη δημιουργία Διεθνούς Δικτύου Ανταγωνισμού. Σημειώθηκε, επίσης, το 2001 μια νέα εξέλιξη ως προς την παραπομπή της εξέτασης πράξεων συγκέντρωσης στις εθνικές αρχές.

3.2.3. Κρατικές ενισχύσεις

3.2.3.1. Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Στοκχόλμης, το Μάρτιο του 2001, τονίστηκε η ανάγκη περιορισμού του συνολικού επιπέδου των ενισχύσεων και ανακατανομής των ενισχύσεων προς οριζόντιους στόχους κοινού ενδιαφέροντος.

3.2.3.2. Όσον αφορά τη διαφάνεια, η πρόοδος σηματοδοτήθηκε από τη δημιουργία του νέου Μητρώου κρατικών ενισχύσεων, προσβάσιμου για το κοινό, και από τη δημοσίευση του Πίνακα Επιδόσεων για τις κρατικές ενισχύσεις.

3.2.3.3. Εγκαινιάστηκε διαδικασία απλούστευσης των διαδικασιών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις, που αφορά κυρίως τις λιγότερο σύνθετες υποθέσεις.

3.2.3.4. Τον Οκτώβριο του 2001, υιοθετήθηκε σχέδιο κανονισμού όπου προβλέπεται απαλλαγή από την υποχρέωση κοινοποίησης για τις κρατικές ενισχύσεις που αποσκοπούν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

3.2.3.5. Η Επιτροπή υιοθέτησε Ανακοίνωση σχετική με τις κρατικές ενισχύσεις και τα επιχειρηματικά κεφάλαια, η οποία αποσκοπεί στην προώθηση της χορήγησης επιχειρηματικών κεφαλαίων σε διάφορα κράτη μέλη. Η Ανακοίνωση είναι ενδεικτική της προσαρμογής των εν λόγω κανόνων στις εξελίξεις της αγοράς.

3.2.3.6. Ο έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων φορολογικής φύσεως εξακολουθεί να αποτελεί προτεραιότητα της Επιτροπής. Ιδιαίτερη προσοχή εξακολουθεί να δίδεται στα φορολογικά καθεστώτα που παρέχουν πλεονεκτήματα σε ορισμένες μορφές δραστηριότητας, όπως τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις υπεράκτιες δραστηριότητες. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί επίσης σε αυτής της μορφής τις κρατικές ενισχύσεις, στα πλαίσια της διεύρυνσης της ΕΕ.

⁽¹⁾ Για το ζήτημα αυτό, η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκδώσει θετική γνωμοδότηση (ΕΕ C 241 της 7.10.2002).

3.2.3.7. Μία πτυχή που εξετάζεται στο τμήμα αυτό της Έκδοσης είναι η έννοια της ενίσχυσης. Θεσπίζεται η αρχή της απόρριψης όλων εκείνων των περιπτώσεων κατά τις οποίες οι ενισχύσεις που χορηγεί το κράτος προκαλούν καταστάσεις που στρεβλώνουν ή απειλούν να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό, παρέχοντας πλεονέκτημα σε ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους κλάδους παραγωγής.

3.2.3.8. Δεν εξετάζεται το ζήτημα της χορήγησης των άμεσων ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς τις επιχειρήσεις, που θα πρέπει να εναρμονιστούν ως δημόσιες ενισχύσεις και, ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα πρέπει να επιφυλάσσει στο μέλλον την κατάλληλη αντιμετώπιση στο θέμα αυτό.

3.2.4. Υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος

3.2.4.1. Η σημασία των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος εξακολουθεί να τονίζεται, ιδίως για το ρόλο που διαδραματίζουν για την προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή ως θεμελιώδες συστατικό στοιχείο του ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου.

3.2.4.2. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λάακεν, το Δεκέμβριο του 2001, συνέστησε αυξημένη ασφάλεια δικαίου κατά την εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος. Προτείνεται, επίσης, μια καλύτερη διάρθρωση μεταξύ των μέσων χρηματοδότησης των υπηρεσιών γενικού συμφέροντος και της εποπτείας των κρατικών ενισχύσεων, καθώς και η περιοδική αξιολόγηση των υπηρεσιών αυτών.

3.2.4.3. Για τη εξασφάλιση μεγαλύτερης διαφάνειας, η Επιτροπή δεσμεύεται να αφιερώνει ειδικό τμήμα της Ετήσιας Έκθεσής της στις υπηρεσίες γενικού συμφέροντος.

3.2.4.4. Στο πνεύμα των κατευθύνσεων που ορίστηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβώνας, το Μάρτιο του 2000, η Επιτροπή συνέχισε το 2001 να προωθεί το άνοιγμα των αγορών (περίπτωση του φυσικού αερίου, της ηλεκτρικής ενέργειας, των ταχυδρομικών υπηρεσιών και των μεταφορών), με την υποβολή νέων νομοθετικών μέτρων και με τον έλεγχο της εφαρμογής της ήδη υφιστάμενης κοινοτικής νομοθεσίας για θέματα ανταγωνισμού.

3.2.4.5. Η προετοιμασία και οι διαπραγματεύσεις των διαδικασιών προσχώρησης των νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η διμερής συνεργασία (κυρίως με τις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά και άλλες χώρες του ΟΟΣΑ) και η πολυμερής συνεργασία αποτέλεσαν τα μεγάλα πεδία που σηματοδότησαν, στο επίπεδο των γενικών οικονομικών συμφερόντων, τη δραστηριότητα της Επιτροπής το 2001.

3.2.4.6. Η Επιτροπή εκπόνησε τακτικά εκθέσεις για τις προόδους που πραγματοποιεί η κάθε υποψήφια για ένταξη χώρα.

3.2.5. Μελλοντικές προοπτικές

3.2.5.1. Προτείνεται η έκδοση νέου εκτελεστικού Κανονισμού για την εφαρμογή των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης ΕΚ ⁽¹⁾.

3.2.5.2. Προτείνεται η υιοθέτηση ενημερωμένης και αναθεωρημένης Ανακοίνωσης για τις δραστηριότητες ελέγχου.

3.2.5.3. Προτείνεται η συνέχιση των εργασιών διαβούλευσης που δρομολογήθηκαν με τη δημοσίευση του Πράσινου Βιβλίου για την αναθεώρηση του Κανονισμού περί Συγκεντρώσεων ⁽²⁾.

3.2.5.4. Προτείνεται η επιτάχυνση και διευκόλυνση των διαδικασιών για τις απλές υποθέσεις κρατικών ενισχύσεων, καθώς και η θέσπιση διαφανέστερων διαδικασιών και κανόνων.

3.2.5.5. Προτείνεται η συνέχιση της διττής πολιτικής της Επιτροπής στον τομέα των διεθνών σχέσεων, με τη βελτίωση της διμερούς συνεργασίας με τους ξένους ομολόγους της (Ηνωμένες Πολιτείες και Καναδάς, Ιαπωνία) και με τη διερεύνηση των δυνατοτήτων περαιτέρω ανάπτυξης της πολυμερούς συνεργασίας.

4. Συμπεράσματα/Συστάσεις

4.1. Ενώπιον της προσεχούς διεύρυνσης, αποδεικνύεται κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ καθοριστικό να αντιμετωπίσει η Επιτροπή με μεγαλύτερη προσοχή τις υποψήφιες χώρες, υπό την έννοια ότι πρέπει να εξασφαλίσει την εφαρμογή των ιδίων κανόνων και με την ίδια αποτελεσματικότητα σε ολόκληρη την ΕΕ.

4.2. Στα πλαίσια της προσεχούς διεύρυνσης, η ΕΟΚΕ, λαμβάνοντας υπόψη τις πρακτικές και το παρελθόν των δημόσιων ενισχύσεων στις επιχειρήσεις των ΧΚΑΕ, ανησυχεί για το κατά πόσον θα είναι δυνατό οι χώρες αυτές να καλύψουν όλες τις διατάξεις του κοινοτικού κεκτημένου για τον ανταγωνισμό.

4.3. Επείγει κατά την ΕΟΚΕ η θέσπιση νέου συστήματος που θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και αποκέντρωση, ενώ παράλληλα θα πρέπει να είναι λιγότερο γραφειοκρατικό. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει, οπωσδήποτε, να περιλαμβάνει την ανάληψη περισσότερων ευθυνών εκ μέρους των εθνικών αρχών για θέματα ανταγωνισμού, χωρίς ωστόσο να αποδυναμώνονται οι εξουσίες ελέγχου και εποπτείας της Επιτροπής, προκειμένου να ενισχυθεί η εσωτερική αγορά και να διασφαλιστούν ισότιμοι όροι για τις επιχειρήσεις.

⁽¹⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ: ΕΕ C 155 της 29.5.2001.

⁽²⁾ ΕΕ C 241 της 17.7.2002.

4.3.1. Για λόγους συνεκτικότητας κατά την εφαρμογή των κανόνων αυτών, αποκτά σημασία η μη υποχρεωτική κοινοποίηση και η τεκμαιρόμενη νομιμότητα των συμφωνιών, από τη στιγμή που βρίσκονται κάτω από το όριο των καθορισμένων μεριδίων της αγοράς.

4.4. Η ανίχνευση των μυστικών συμφωνιών συνιστά ένα από τα θεμελιώδη στοιχεία της πολιτικής του ανταγωνισμού· ως εκ τούτου η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι απαιτείται μεταρρύθμιση των εξουσιών έρευνας της Επιτροπής, με στόχο την ενίσχυση και τη διεύρυνσή τους.

4.5. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής για μια αυτόματη κοινοτική αρμοδιότητα όπως αναφέρεται στο σημείο 3.2.2.6.1 της παρούσας, από όπου απορρέει ότι η Επιτροπή θα μπορεί να ενεργεί άμεσα στις περιπτώσεις αυτές, ώστε να ενισχυθεί η ισότιμη μεταχείριση ως προς τους όρους του ανταγωνισμού στον τομέα των συγκεντρώσεων, σε ολόκληρη την Ευρώπη.

4.6. Με την επιτάχυνση της παγκοσμιοποίησης των αγορών, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι αυξάνεται η ανάγκη συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων στις διάφορες χώρες παραγόντων ή/και των αρμοδίων για τον έλεγχο του ανταγωνισμού οικονομικών ομάδων. Η συνεργασία αυτή επιβάλλεται να επεκταθεί, είτε στους κόλπους του ΠΟΕ, είτε σε άλλες σφαίρες περισσότερο άτυπες, λαμβάνοντας επίσης υπόψη την ανάγκη κατάργησης των εντάσεων και εξεύρεσης συμβιβασμών μεταξύ διαφορετικών εννοιών/αξιών που εντοπίζονται στις διάφορες περιφερειακές αγορές.

4.7. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι θα ήταν θετικό ο κανονισμός που χορηγεί απαλλαγή κατά κατηγορία σε συμφωνίες μεταφοράς τεχνολογίας να πάψει να λειτουργεί περιοριστικά, όπως αναφέρεται στην Έκθεση, και να μπορέσει να ενθαρρύνει την αποτελεσματικότερη και πιο ισορροπημένη πραγματοποίηση συναλλαγών.

4.8. Ο προσανατολισμός προς πτυχές κυρίως οικονομικές, στον οποίο στηρίζεται η Ανακοίνωση για τις συμφωνίες ήσσονος σημασίας («ανακοίνωση de minimis»), είναι κατά την ΕΟΚΕ αρκετά θετικός, καθώς και ο περιορισμός των διοικητικών διαδικασιών στον οποίο προβαίνει, και ο οποίος θα ωφελήσει κυρίως τις μικρότερες επιχειρήσεις.

4.9. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι σημαντικό να θεσπιστούν μηχανισμοί που θα αυξάνουν την ένταση του ανταγωνισμού, ιδίως σε αγορές που υπόκεινται σε πολλές ρυθμίσεις, και όπου ο ανταγωνισμός δεν είναι έντονος, με αποτέλεσμα οι πελάτες να έχουν μεγάλη εξάρτηση από τους ολιγάριθμους προμηθευτές.

4.10. Θα είχε μεγάλο ενδιαφέρον, κατά την ΕΟΚΕ, στην έκθεση της Επιτροπής να αναφέρεται σαφώς με ποιον τρόπο γίνεται η προετοιμασία των υποψηφίων χωρών στον τομέα του ανταγωνισμού, και ιδίως ως προς τα θέματα που σχετίζονται με το νομικό τους σύστημα.

4.11. Η έκθεση της Επιτροπής δεν αναφέρεται στο θέμα των περιορισμών που επιβάλλουν στον ανταγωνισμό οι επαγγελματικοί κλάδοι. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, το ζήτημα αυτό, λαμβάνοντας υπόψη τις συνέπειες που μπορεί να έχει στον ανταγωνισμό, αξίζει την προσοχή και, εν ανάγκη, την παρέμβαση της Επιτροπής.

4.12. Όσον αφορά τα αθλήματα, ιδίως το ποδόσφαιρο, και έχοντας ως βάση το Ένθετο 5 της έκθεσης της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει το γεγονός ότι οι αθλητικές κυρώσεις, που αναφέρονται εκεί, ενδέχεται να λειτουργήσουν ως κώλυμα στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, και, συνεπώς, ως παράγων που διαστρεβλώνει τον ανταγωνισμό. Η Επιτροπή θα πρέπει να ασχοληθεί με όλες τις συμφωνίες που κινδυνεύουν να παρεμποδίσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.

4.13. Κατά την ΕΟΚΕ, η ευρεία δημοσιοποίηση των νόμων για τον ανταγωνισμό, καθώς και των τρόπων καταγγελίας, επιβάλλεται να αποτελεί φροντίδα της Επιτροπής, ούτως ώστε οι πολίτες, ένας από τους σημαντικότερους συμμάχους στην πάλη κατά αντι-ανταγωνιστικών στάσεων, να ευαισθητοποιηθούν έναντι αυτού του προβλήματος και να γνωρίζουν πώς να ενεργοποιήσουν τους μηχανισμούς καταγγελίας.

4.14. Έχει σημασία, κατά την ΕΟΚΕ, οι κανόνες και οι ρυθμίσεις για την ανάλυση των σχετικών γεωγραφικών αγορών να είναι διαφανείς και σαφείς.

4.15. Για μια πιο εύκολη και ευχάριστη ανάγνωση της έκθεσης της Επιτροπής, η ΕΟΚΕ συνιστά, στο μέλλον, οι πρακτικές περιπτώσεις να συγκεντρώνονται στο τέλος της έκθεσης, πράγμα που θα επιτρέψει την ταχύτερη κατανόηση του περιεχομένου της.

4.16. Παρότι δεν ανήκουν στην άμεση αρμοδιότητα της ΓΔ Ανταγωνισμού, υπάρχουν ζητήματα που, επειδή δεν εξετάζονται στα μεγάλα θέματα της έκθεσης της Επιτροπής, θα έπρεπε, κατά την ΕΟΚΕ, να εξετασθούν κατά την ανάλυση της προβληματικής του ανταγωνισμού. Αναφερόμαστε, συγκεκριμένα, σε θέματα όπως: ανταγωνισμός ΜΜΕ έναντι μεγάλων επιχειρήσεων, περιφερειακές ή/και μειονεκτούσες περιοχές έναντι άλλων περιοχών που ευνοούνται γεωγραφικά, πλούσιες χώρες έναντι πτωχών, και νομική πλαισίωση και λογιστικά πρότυπα ευρωπαϊκού χαρακτήρα έναντι νομικής πλαισίωσης και λογιστικών προτύπων βορειοαμερικανικού χαρακτήρα, ειδικότερα δε για τα λογιστικά πρότυπα, όσον αφορά τον αντίκτυπο τους στην προσέλκυση κεφαλαίων στα χρηματιστήρια αξιών.

4.17. Κατά την ΕΟΚΕ ενώπιον της παγκοσμιοποίησης των αγορών δεν μπορεί να παραμεληθεί η Αναθεώρηση του Κανονισμού για τις Συγκεντρώσεις στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα, λαμβάνοντας υπόψη το περιβάλλον της παγκοσμιοποίησης εντός του οποίου αναπτύσσονται σήμερα οι εμπορικές σχέσεις, καθώς και τη συνεργασία με διεθνείς φορείς που θα μπορούσαν να επικουρούν την Επιτροπή στην εφαρμογή προληπτικών δράσεων για την προστασία του ανταγωνισμού.

4.18. Από το σημείο 3.2.2.6.3 της παρούσας προκύπτει, κατά την ΕΟΚΕ, ότι ένας καλύτερος και σαφέστερος προσδιορισμός των εννοιών θα συμβάλει οπωσδήποτε στην συνεκτικότερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή του συστήματος ελέγχου των πράξεων συγκέντρωσης.

4.19. Κατά την ΕΟΚΕ είναι ιδιαίτερα σημαντικό, ως ανταπόκριση στα ερωτήματα που τίθενται στο Πράσινο Βιβλίο, να συνεχιστεί η Αναθεώρηση του Κανονισμού για τις Συγκεντρώσεις με ανοιχτή διαδικασία, και να κληθούν όλοι οι ενδιαφερόμενοι (επιχειρήσεις και κράτη μέλη) να υποβάλουν εποικοδομητικές παρατηρήσεις.

4.20. Η εμπλοκή των εθνικών αρχών στις πράξεις συγκέντρωσης θα επιφέρει κατά την ΕΟΚΕ πλεονεκτήματα, δεδομένου ότι οι αρχές αυτές είναι σε θέση, κατά κανόνα, να γνωρίζουν καλύτερα τους ενδιαφερόμενους τομείς και αγορές. Ακόμη κι έτσι, όμως, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εξουσία ελέγχου της Επιτροπής πρέπει να είναι πολύ σαφής.

4.21. Η ενίσχυση αυτού του είδους της συνεργασίας θα περιορίσει οπωσδήποτε τους κινδύνους ασυμφωνίας και έλλειψης συνοχής των υιοθετούμενων αποφάσεων.

4.22. Άλλο σοβαρό θέμα, όπως το αντιλαμβάνεται η ΕΟΚΕ, είναι η στρέβλωση του ανταγωνισμού που προκαλείται από τη συγχώνευση και αγορά τραπεζών που, καθώς περιορίζει τον αριθμό των ανταγωνιστών, ενδέχεται να έχει βλαβερές συνέπειες για τους καταναλωτές, ιδίως ως προς την πρόσβαση στην πίστωση.

4.23. Επίσης, οι μεγάλες επιχειρήσεις διανομής μπορούν να προκαλέσουν στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό λόγω της αυξημένης διαπραγματευτικής ισχύος τους, χάρη στην οποία μπορούν να υποσκάψουν είτε τους προμηθευτές τους είτε τους άμεσους ανταγωνιστές τους με λιγότερη ισχύ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η Επιτροπή οφείλει να δώσει προσοχή στο πρόβλημα αυτό ενόψει της κατάχρησης δεσποζουσας θέσης.

4.24. Στο επίπεδο των κρατικών ενισχύσεων, δικαιολογούνται κατά την ΕΟΚΕ μεγαλύτερες προσπάθειες για την πρακτική εφαρμογή των κανόνων που έχουν ήδη υιοθετηθεί σχετικά με το επιχειρηματικό κεφάλαιο και με τις επιδοτήσεις πιστώσεων για τις ΜΜΕ, καθώς και η συνέχιση των νέων πολιτικών διατυπώσεων στα πεδία των ενισχύσεων προς την απασχόληση, προς την έρευνα και ανάπτυξη και προς τα μεγάλα προγράμματα περιφερειακών επενδύσεων.

4.25. Καθοριστική σημασία έχει κατά την ΕΟΚΕ ο αποτελεσματικός έλεγχος των κρατικών ενισχύσεων, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι πιστώσεις χρησιμοποιούνται κατά τρόπο αποδοτικό και συμβάλλουν στη δημιουργία ενός ισχυρού οικονομικού περιβάλλοντος, κυρίως δε όσον αφορά τη δημιουργία ευκαιριών σταθερής απασχόλησης για τους ευρωπαίους πολίτες.

4.26. Στον τομέα του Πίνακα Επιδόσεων για τις Κρατικές Ενισχύσεις, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αποδεικνύεται αρκετά σημαντική η προσφυγή σε εκ των προτέρων και εκ των υστέρων αξιολόγηση των καθεστώτων ενισχύσεων.

4.26.1. Εντούτοις, παρά το γεγονός ότι υφίσταται μητρώο κρατικών ενισχύσεων, σε ελεύθερη πρόσβαση για το κοινό, η προσέλασή του δυσχεραίνεται, είτε επειδή μεγάλο ποσοστό των πληροφοριών δεν υπάρχουν σε πάνω από μία γλώσσα, είτε λόγω του τρόπου διάρθρωσης των εν λόγω πληροφοριών. Η ΕΟΚΕ συνιστά την επανεξέταση της σελίδας όπου βρίσκονται οι πληροφορίες αυτές, προκειμένου να γίνει σαφέστερη και διαφανέστερη, καθώς και την εισαγωγή μηχανής αναζήτησης.

4.27. Κατά την ΕΟΚΕ πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την απλούστευση, τον εκσυγχρονισμό και τη διασαφήνιση των κοινοτικών κανόνων για θέματα κρατικών ενισχύσεων.

4.27.1. Τα μέσα που διαθέτει η Επιτροπή, τα οποία θα απελευθερωθούν κατ' αυτόν τον τρόπο, θα πρέπει να επικεντρωθούν στις σοβαρότερες περιπτώσεις στρέβλωσης του ανταγωνισμού.

4.28. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πραγματική εκπόνηση ενός κοινοτικού πλαισίου για τις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται στις επιχειρήσεις στις οποίες ανατίθενται υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος, η οποία προβλέπεται για το 2002, θα αυξήσει την ασφάλεια δικαίου.

4.29. Τέλος, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να εκδηλώσει την ικανοποίησή της για το έργο που κατέβαλε η Επιτροπή, επισύροντας, ωστόσο, την προσοχή στην ανάγκη εξαντλητικής και αυστηρής θεμελίωσης των διαδικασιών.

5. Η πτυχή της πολιτικής ανταγωνισμού που αφορά τις Συγκεντρώσεις σημείωσε πρόσφατα μια ενδεικτικότερη οπισθοδρόμηση, με αποφάσεις του Δικαστηρίου που ακύρωσαν σχετικές με τα θέματα αυτά αποφάσεις, και κυρίως σε δύο γνωστές υποθέσεις: Schneider — Legrand και Tetra — Laval.

5.1. Η θεμελίωση των αποφάσεων αυτών συνδέεται με τη διαπίστωση, εκ μέρους του Δικαστηρίου, ότι η ποιότητα των τεχνικών πληροφοριών επί των οποίων στηρίζονταν οι αποφάσεις της Επιτροπής υπήρξε σαφώς ανεπαρκής.

5.2. Η αντίδραση της Επιτροπής προς τις εν λόγω δικαστικές αποφάσεις προσπαθεί να τις δικαιολογήσει, παραδέχεται ωστόσο ορισμένες αδυναμίες του συστήματος και μάλιστα ακόμη και την ανάγκη πρόσληψης ενός «Chief Economist», ο οποίος θα συντονίζει τον τομέα αυτό υπό τη δική του ευθύνη και αρμοδιότητα.

5.3. Η ΕΟΚΕ συγκέντρωσε για το σκοπό αυτό ένα σύνολο πληροφοριών, μαζί με της Επιτροπής, όσον αφορά τους ανθρώπι-

νους και δημοσιονομικούς πόρους και τα μέσα οικονομικο-τεχνικής πληροφόρησης που διαθέτει η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού, και εξακρίβωσε τα εξής:

- Προσωπικό εν υπηρεσία:
 - Με πανεπιστημιακή κατάρτιση στον οικονομικό κλάδο — 71 άτομα
 - Με πανεπιστημιακή κατάρτιση στο νομικό κλάδο — 141 άτομα
 - Με πανεπιστημιακή κατάρτιση σε διάφορους κλάδους (μαθηματικά, μηχανική, φιλοσοφία,...) — 59 άτομα
 - Με άλλη κατάρτιση — 187 άτομα
- Ετήσιος προϋπολογισμός (έτος 2002): 1 414 417 EUR (εκτός του προσωπικού)
- Παραγγελίες εξωτερικών μελετών: 31 μελέτες, για συνολική δαπάνη ύψους 939 475 EUR.

5.4. Η ΕΟΚΕ διαπίστωσε, επίσης, τα ακόλουθα:

- Η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού συνιστά σημαντικό κέντρο εσόδων για την Επιτροπή, κυρίως μέσω των παραγωγών μέσων που προέρχονται από χρηματικές κυρώσεις και τα οποία ανήλθαν, για το έτος 2001, σε 2 δισεκατομμύρια EUR περίπου, ενώ δεν υφίσταται χορήγηση αντίστοιχων πόρων για την εμπεριστατωμένη θεμελίωση των αποφάσεων που λαμβάνει.
- Η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού προσφεύγει πολύ σπάνια και σε ασήμαντο βαθμό στην υποστήριξη εξωτερικών εξειδικευμένων οργανισμών, είτε για τη συλλογή και επεξεργασία οικονομικο-τεχνικών πληροφοριών για τις αποφάσεις της, είτε για τη στήριξη των θέσεων της όταν αυτές αμφισβητούνται ενώπιον της Δικαιοσύνης.

— Η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού δεν επωφελείται εις βάθος από τις οικονομικο-τεχνικές πληροφορίες που διαθέτουν ή θα μπορούσαν να συγκεντρώσουν (κατόπιν αίτησής της) οι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό εθνικές αρχές.

— Στις μεγάλες Συγκεντρώσεις, επί των οποίων η Επιτροπή καλείται να αποφανθεί, εμπλέκονται τεράστια οικονομικά συμφέροντα και σημαντικότερα ποσά, γεγονός που επιτρέπει στους ενδιαφερόμενους παράγοντες να προστρέχουν σε ισχυρά αποδεικτικά μέσα (μελέτες οικονομικής φύσεως, διεθνείς επιχειρήσεις παροχής συμβουλών) και σε ειδικευμένους νομικούς, άκρως κατηρτισμένους και ικανότατους. Η Επιτροπή δεν φαίνεται να διαθέτει το ίδιο επίπεδο μέσων για τη στήριξη της αποστολής της.

— Οι επιχειρήσεις που χρειάζονται, σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες, την εξουσιοδότηση της Επιτροπής προκειμένου να προβούν σε οποιαδήποτε συγχώνευση ή εξαγορά δεν φορολογούνται για τη δημόσια υπηρεσία που συνδέεται με το ζήτημα αυτό, αντίθετα προς τα ισχύοντα ως προς την ύπαρξη δικαστικών τελών κατά την κατάληξη δικαστικών διαφορών.

5.5. Πριν από την αναμόρφωση/αναδιάρθρωση των υπηρεσιών της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού, την οποία ο αρμόδιος Επίτροπος αναγνωρίζει ως αναγκαία, θα πρέπει, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ να προηγηθούν ένα σύνολο αναλύσεων που θα πρέπει να περιλαμβάνουν: την τοποθέτηση των ανθρώπων και δημοσιονομικών της πόρων, καθώς και την ανάγκη και τους τρόπους ενίσχυσής τους· την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας κατά την άσκηση του έργου της· την ποιότητα και τη μελέτη εις βάθος των τεχνικο-οικονομικών και των νομικών πληροφοριών, τόσο ως βάση για την απόφαση όσο και για τη νομική υποστήριξη των θέσεων της Επιτροπής· και, τέλος, την εξέταση του κατά πόσον οι έννομες προθεσμίες είναι συμβατές με την ποιότητα και την εμβάθυνση κατά τη συλλογή και επεξεργασία των πληροφοριών που αποτελούν τον κυρίως μηχανισμό της απόφασης.

Βρυξέλλες, 22 Ιανουαρίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη πρόταση τροπολογίας απερρίφθη, έλαβε όμως περισσότερο από το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων:

Σημείο 4.12

Να διαγραφεί.

Αιτιολογία

Στο σχέδιο γνωμοδότησης, η νομοθεσία περί ελευθέρων επαγγελμάτων και οι ρυθμίσεις που περιλαμβάνει σχετικά με την άσκηση επαγγέλματος και τη συμπεριφορά στην αγορά χαρακτηρίζεται ως μονοπώλιο. Ο χαρακτηρισμός αυτός δεν ευσταθεί όχι μόνο από οικονομική αλλά και από νομική άποψη. Άλλωστε, τόσο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (επιτροπή νομικών θεμάτων και ενιαία αγορά), όσο και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχουν ασχοληθεί επανειλημμένα σε αποφάσεις και ψηφίσματα που εξέδωσαν με τις ρυθμίσεις που διέπουν τα ελεύθερα επαγγέλματα και έκριναν τις ρυθμίσεις αυτές ως ασφαλείς και σκόπιμες.

Η απόλυτη αντίθεση της ΕΟΚΕ προς τις αποφάσεις αυτές δε θεωρείται σκόπιμη αλλά και ούτε αντικειμενικά απαραίτητη. Η γνωμοδότηση δεν εξετάζει σε αυτό το πλαίσιο άλλες, ευρύτερες πτυχές της θέσπισης νέων ή της διατήρησης υφισταμένων ρυθμίσεων που αφορούν τα ελεύθερα επαγγέλματα (όπως η διασφάλιση της εμπιστοσύνης ή η δέσμευση ως προς το κοινό όφελος). Η εξέταση των θεμάτων αυτών αλλά και η ανάλυση της αιτιολογίας τους θα υπέρβαινε το πλαίσιο της γνωμοδότησης αλλά και θα άλλαζε εντελώς τον προσανατολισμό της.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 31, ψήφοι κατά: 80, αποχές: 12.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το «Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής “Η προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής πολυμορφίας”»

(SEC(2002) 1234)

(2003/C 85/26)

Στις 25 Νοεμβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με τω ανωτέρω θέμα.

Κατά την 396η σύνοδο ολομέλειάς της, της 22ας και 23ης Ιανουαρίου 2003 (συνεδρίαση της 23ης Ιανουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενική εισηγήτρια την κα Heinisch και υιοθέτησε με 105 ψήφους υπέρ, 4 ψήφους κατά και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων αναγνώρισαν την ανάγκη λήψης μέτρων από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη για τη βελτίωση της εκμάθησης γλωσσών και, το Μάρτιο του 2002, στη Βαρκελώνη ζήτησαν να αναληφθεί περαιτέρω δράση για να βελτιωθεί η απόκτηση των βασικών γνώσεων, και κυρίως με τη διδασκαλία δύο τουλάχιστον ξένων γλωσσών από πολύ νεαρή ηλικία. Σε αυτή την πεποίθηση θεμελιώθηκε, στις 14 Φεβρουαρίου 2002, και το αίτημα του Συμβουλίου Παιδείας προς τα κράτη μέλη να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα για την προώθηση της γλωσσικής πολυμορφίας και της εκμάθησης γλωσσών, και προς την Επιτροπή να καταρτίσει προτάσεις στους τομείς αυτούς έως τις αρχές του 2003.

1.2. Το άρθρο 22 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της 7.12.2000, ορίζει ότι η Ένωση σέβεται την πολυμορφία των πολιτισμών, των θρησκειών και των γλωσσών.

1.3. Το 2001 η Ευρώπη διοργάνωσε το Ευρωπαϊκό Έτος Γλωσσών, το οποίο σημείωσε μεγάλη επιτυχία και ενθάρρυνε πολλές χιλιάδες δραστηριοτήτων με στόχο την προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής πολυμορφίας και με τη συμμετοχή εκατοντάδων χιλιάδων πολιτών σε όλη την Ευρώπη. Το Ευρωπαϊκό Έτος Γλωσσών δημιούργησε γενικό ενθουσιασμό για την εκμάθηση γλωσσών και κινητοποίησε μεγάλο αριθμό ατόμων να εκμάθουν ξένες γλώσσες και να γνωρίσουν άλλους πολιτισμούς.

2. Γενικές Παρατηρήσεις

2.1. Στο πρόγραμμα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (τέλη Οκτωβρίου 2002) για το έτος 2003, προβλέπεται η ενίσχυση της διαδικασίας της Λισσαβώνας, δηλαδή:

- η ανάπτυξη δοκιμασμένων διαδικασιών στους τομείς της δια βίου μάθησης και της εκπαίδευσης μέσω της πληροφορικής (π.χ. κοινό πρόγραμμα εργασίας για τα συστήματα της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, κοινωνία των πληροφοριών για όλους),

- η υιοθέτηση ενός νέου προγράμματος δράσης με θέμα την εκπαίδευση μέσω της πληροφορικής,

- η υποβολή ενός σχεδίου δράσης για την προώθηση μίας πολύγλωσσης Ευρώπης.

Με το πρόγραμμα δράσης για την προώθηση της εκμάθησης γλωσσών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανταποκρίνεται στις εμπειρίες του Ευρωπαϊκού Έτους Γλωσσών (ΕΕΓ) και στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του.

Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ είναι θετική και ενθαρρυντική για το μέλλον η διαπίστωση ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν θεώρησε το «Ευρωπαϊκό Έτος» (δια βίου μάθηση, ΕΕΓ) ως μεμονωμένη δράση, αλλά κατέγραψε τα αποτελέσματά του και τα ενέταξε στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει αυτή την πρόοδο.

2.2. Επίσης, είναι αναπόφευκτο η ΕΕ να επικεντρώσει την προσοχή της στη γνώση γλωσσών στην ΕΕ, ενόψει της επικείμενης διεύρυνσης με 12 νέα κράτη μέλη.

Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει την προώθηση της εκμάθησης γλωσσών στην ΕΕ. Οι γλώσσες δεν θα πρέπει να αποτελούν σύνορα και εμπόδια στην παγκόσμια ενσωμάτωση και επικοινωνία. Βάση για την παρέμβαση της ΕΕ στον τομέα της εκπαίδευσης αποτελούν τα άρθρα 149 και 150 της Συνθήκης ΕΚ. Δεν θίγεται η αρμοδιότητα των κρατών μελών όσον αφορά το διδακτικό περιεχόμενο και την οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος.

2.3. Η ΕΕ θα πρέπει να αντιμετωπίσει κατά τρόπο πολύγλωσσο την επερχόμενη πρόκληση. Μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο, είναι δυνατή η διαφύλαξη της πολιτισμικής ταυτότητας των λαών και των περιφερειακών πολυμορφιών και, μαζί με αυτές, του πολιτιστικού πλούτου της Ευρώπης, ενώ, παράλληλα, λαμβάνεται υπόψη και η αρχή της επικουρικότητας.

«Ένας άνθρωπος που γνωρίζει δύο γλώσσες, αξίζει όσο δύο άνθρωποι» (Κάρολος ο 5ος 1338-1380)

2.4. Στο καθήκοντα της ΕΟΚΕ περιλαμβάνονται η προώθηση και η δυνατότητα κινητικότητας των εργαζομένων με την ταυτόχρονη άρση των εμποδίων που θέτουν τα γλωσσικά σύνορα για την κατανόηση και την αλληλεγγύη, καθώς και η διαφύλαξη της γλωσσικής και πολιτιστικής πολυμορφίας στην Ευρώπη. Όλες οι γλώσσες έχουν την ίδια πολιτιστική αξία.

3. Συμπεράσματα

3.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τις προσπάθειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προώθηση της εκμάθησης γλωσσών και της γλωσσικής πολυμορφίας, με το σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας στον τομέα της εκπαίδευσης. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την πρωτοκαθεδρία της σε βάθος γνώσης της μητρικής γλώσσας (Αποτελέσματα της Πίζας) έναντι της εκμάθησης ξένων γλωσσών.

3.2. Η ΕΟΚΕ ζητεί την εντατική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών για την επέκταση των δικτύων μάθησης και τη διασφάλιση της συνεχούς ανταλλαγής δοκιμασμένων μεθόδων, διδακτικών διαδικασιών, διδακτικών υλικών και μαθησιακής εκπαίδευσης και κατάρτισης.

3.3. Η ΕΟΚΕ ζητεί την ενίσχυση της γλωσσικής πολυμορφίας, μέσω στοχοθετημένων μέτρων σε όλα τα κοινοτικά προγράμματα (περιφερειακής απασχόλησης και κοινωνικής πολιτικής, έρευνας και ανάπτυξης, κοινωνίας των πληροφοριών...), όπως είναι για παράδειγμα:

- η προώθηση του υποτιτλισμού των ταινιών από το πρόγραμμα Media,
- η ενίσχυση της μετάφρασης λογοτεχνικών έργων σε άλλες γλώσσες από το πρόγραμμα Πολιτισμός 2000.

3.4. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει την πρόκληση που θέτει η εκμάθηση γλωσσών στα προγράμματα Σωκράτης και Leonardo da Vinci. Σε αυτά περιλαμβάνονται ειδικά σχέδια:

- για τη βελτίωση της ποιότητας της διδασκαλίας γλωσσών,
- για την προώθηση νέου διδακτικού υλικού,
- για τη σύγκριση εξωσχολικών προγραμμάτων μάθησης,
- για την ευκολότερη πρόσβαση όλων των πολιτών στις προσφερόμενες δυνατότητες εκμάθησης γλωσσών,
- για την εκμάθηση γλωσσών από ανθρώπους κάθε ηλικίας,
- για την προώθηση των περιφερειακών και μειονοτικών γλωσσών.

Εν προκειμένω, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει την υποστήριξη της εκμάθησης γλωσσών μέσω της στενής σύνδεσης των τομέων της εκπαίδευσης και της έρευνας.

3.5. Η ΕΟΚΕ ζητεί την έναρξη της εκμάθησης γλωσσών από την προσχολική ηλικία μέσω της προώθησης κατάλληλων σχεδίων.

3.5.1. Επιπλέον, θα πρέπει να συμπεριληφθεί στα ευρωπαϊκά σχέδια ο νέος τρόπος εκμάθησης γλωσσών με τη βοήθεια της μουσικής (όπως για παράδειγμα συμβαίνει στην Ελβετία και τη Γαλλία).

«Εάν επιδιώκεται η προσέγγιση μεταξύ διαφορετικών ανθρώπων, τότε θα πρέπει να εξευρεθεί μία κοινή γλώσσα». Αυτή η κοινή γλώσσα είναι αναμφίβολα η μουσική. «Η μουσική έχει μεταβιβαστικές ιδιότητες για την ανάπτυξη των γλωσσών, τόσο όσον αφορά τη μητρική γλώσσα όσο και την εκμάθηση ξένων γλωσσών» (Donata Elschenbroich, «Η γνώση του κόσμου από τους επτάχρονους»).

3.5.2. Είναι σημαντικό, επίσης, οι γονείς να αξιοποιούν δυνατότητες εκμάθησης γλωσσών από κοινού με τα παιδιά τους. Αυτό συνιστά σημαντικό βήμα για τις προσπάθειες ενσωμάτωσης. Η πρώτη γλωσσική διαμεσολάβηση πραγματοποιείται στους κόλπους της οικογένειας.

Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η προώθηση της εκμάθησης γλωσσών από παιδιά σε πολύ νεαρή ηλικία συμβάλλει στον περιορισμό της βίας και της ξενοφοβίας ήδη από την παιδική ηλικία (στα νηπιαγωγεία υπάρχουν παιδιά μέχρι 20 διαφορετικών εθνοτήτων) — Προληπτική προσέγγιση.

3.5.3. Η ΕΟΚΕ ζητεί τη διασυννοιακή συνεργασία στο χώρο των νηπιαγωγείων μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών. Η ευαισθητοποίηση για την εκμάθηση γλωσσών πρέπει να αρχίζει σε ιδιαίτερα πρόωρο στάδιο και η αφετηρία για τη δια βίου μάθηση πρέπει να τοποθετείται στην προσχολική ηλικία.

3.6. Η ΕΟΚΕ ζητεί την αναθεώρηση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων εκμάθησης ξένων γλωσσών από το προσχολικό μέχρι το πανεπιστημιακό επίπεδο και επιθυμεί οι υποψήφιοι καθηγητές ξένων γλωσσών να πραγματοποιούν υποχρεωτικά ένα μέρος των σπουδών τους στο εξωτερικό.

3.7. Η ΕΟΚΕ προτείνει όπως κάθε μαθητής πριν από την απόκτηση του απολυτηρίου του ενθαρρύνεται να διαμείνει ένα διάστημα στο εξωτερικό κατά τη διάρκεια της σχολικής σταδιοδρομίας του

3.8. Η ΕΟΚΕ ζητεί την ανάπτυξη σχεδίων για την καλύτερη διδασκαλία γλωσσών και όχι τη διάθεση περισσότερων ωρών διδασκαλίας για κάθε ξένη γλώσσα· θα ήθελε, επίσης, να διδάσκονται οι ξένες γλώσσες από καθηγητές των οποίων η γλώσσα αυτή είναι η μητρική τους γλώσσα.

3.9. Η ΕΟΚΕ ζητεί, για τον τομέα της δια βίου μάθησης και της εκπαίδευσης των ενηλίκων, την εκπόνηση ειδικών προγραμμάτων για την περαιτέρω εκπαίδευση των γονέων και των ηλικιωμένων, με τη λήψη υπόψη των διαφορετικών μαθησιακών καταστάσεων. Ο διαγωνισμός «Ευρωπαϊκό Σήμα για καινοτόμες πρωτοβουλίες για τη διδασκαλία και την εκμάθηση γλωσσών» θα πρέπει να διατηρηθεί.

3.10. Η ΕΟΚΕ ζητεί, στο πλαίσιο της υποχρέωσης εκμάθησης δύο ξένων γλωσσών πέραν της μητρικής, να μην επιβληθούν όροι για την επιλογή των ξένων γλωσσών.

3.10.1. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει προγράμματα του τύπου «Εκμάθηση της γλώσσας των γειτόνων».

3.10.2. Η ΕΟΚΕ γνωρίζει την τάση των γονέων να επιλέγουν κατά κύριο λόγο την αγγλική ως πρώτη ξένη γλώσσα για τα παιδιά τους.

Η ΕΟΚΕ θεωρεί την αγγλική ως «lingua franca», αλλά κάθε «lingua franca» θέτει περιορισμούς (καθώς δεν επιτρέπει την πραγματική κατανόηση άλλων πολιτισμών). Φαίνεται ότι η αγγλική, με το πέρασμα του χρόνου και δεδομένων των καταστάσεων, θα γίνει η γλώσσα που ομιλεί η πλειονότητα των Ευρωπαίων.

3.10.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να επανεξετασθεί το θέμα της επιλογής των επίσημων γλωσσών και των γλωσσών εργασίας καθώς και η ενθάρρυνση των νέων να επιλέγουν σχετικά επαγγέλματα. (διερμηνεία, μετάφραση, κ.λπ.).

3.11. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ελλείψεις στους τρόπους υλοποίησης διαφόρων μερών προγραμμάτων όσον αφορά τη χρηστικότητα, τη διαφάνεια και την έγκαιρη διάθεση εγγράφων και εντύπων και συνιστά μακρότερες προθεσμίες ισχύος για τις διατάξεις υλοποίησης.

3.12. Η ΕΟΚΕ ζητεί περισσότερη διαφάνεια κατά τη λήψη αποφάσεων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στις εθνικές αρχές.

3.13. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να υποστηρίξει την εκπόνηση κατάλληλου διδακτικού υλικού υψηλής ποιότητας μέσω ευρωπαϊκών δικτύων.

3.14. Η ΕΟΚΕ θεωρεί καθήκον της να ενημερώσει τους φορείς και τις οργανώσεις που εκπροσωπούνται στην ΕΟΚΕ σχετικά με την ανάγκη προώθησης της εκμάθησης γλωσσών και να τους ζητήσει να θεωρήσουν καθήκον τους την ενθάρρυνση όλων των πολιτών για την εκμάθηση γλωσσών και την προσφορά κατάλληλων δυνατοτήτων στο πλαίσιο διδακτικών δικτύων σε όλη την επικράτεια.

Ο συντονισμός των προσφερόμενων δυνατοτήτων εκμάθησης γλωσσών θα πρέπει να ελέγχεται (προσέγγιση επικοινωνίας/ενσωμάτωσης).

Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εκτιμά αφενός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να μεριμνήσει για τη συμμετοχή της ΕΟΚΕ στην εκτέλεση των προγραμμάτων καθώς και αφετέρου ότι είναι απαραίτητη η διοργάνωση ακροάσεων και διάδοσης των πληροφοριών, αλλά και η ευαισθητοποίηση των εταίρων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ΕΟΚΕ μπορεί να αναλάβει τη διοργάνωση της διαμόρφωσης άποψης αλλά και τη διάδοση της στην κοινή γνώμη. Αυτό είναι αποτελεσματικότερο από άλλες ευρείες διαρθρώσεις διαβουλεύσεων (καθώς το χρονικό περιθώριο μέχρι τις 31.1.2003 είναι ιδιαίτερα σύντομο) και ανταποκρίνεται στις διαδικαστικές διαρθρώσεις τόσο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσο και της ΕΟΚΕ.

Η ΕΟΚΕ αποτελεί το σύνδεσμο μεταξύ της Ευρώπης και της κοινωνίας των πολιτών. Τα μέλη της εκπροσωπούν άμεσα τα συμφέροντα της πολυεπίπεδα οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ και συνεπώς προασπίζονται το δικαίωμα για ευρωπαϊκή υπηκοότητα, βασικό άξονα του οποίου αποτελεί η εκμάθηση γλωσσών.

Βρυξέλλες, 23 Ιανουαρίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών για μια “Στρατηγική πληροφόρησης και επικοινωνίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης”»

(COM(2002) 350 τελικό)

(2003/C 85/27)

Στις 2 Ιουλίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης ΕΚ, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω ανακοίνωση.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να αναθέσει στον κ. Ehnmark, ως γενικό εισηγητή, την προετοιμασία των σχετικών εργασιών.

Κατά την 396η σύνοδο ολομέλειάς της, της 22ας και 23ης Ιανουαρίου 2003 (συνεδρίαση της 23ης Ιανουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 32 ψήφους υπέρ, (1 ψήφο κατά και 1 αποχή) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Σύνοψη της γνωμοδότησης

1.1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εισέρχεται σε μια καίρια περίοδο αλλαγών. Οι πολίτες της αισθάνονται ότι δεν είναι επαρκώς ενήμεροι σχετικά με τις δραστηριότητες της ΕΕ και τις αλλαγές που πραγματοποιούνται ή συζητούνται. Για να βελτιωθεί η κατάσταση αυτή, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση για μια νέα και ενισχυμένη πολιτική πληροφόρησης και επικοινωνίας, εντοπίζοντας τέσσερις θεματικές προτεραιότητες με στόχο τον καλύτερο συντονισμό της πληροφόρησης μεταξύ της ΕΕ και του εθνικού επιπέδου.

1.2. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί την πρόταση. Είναι ένα ικανοποιητικό πλαίσιο για περαιτέρω ανάπτυξη του έργου της πληροφόρησης και της επικοινωνίας. Οι δραστηριότητες στον τομέα της πληροφόρησης πρέπει να καλύπτουν τις δραστηριότητες της ΕΕ και να τονίζουν τις αξίες και τα οράματα που διέπουν την ανάπτυξη της Ένωσης. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ θέτει υπό εξέταση τρία βασικά σημεία:

- Η στρατηγική δεν αποδίδει προσοχή στο ρόλο που μπορεί να διαδραματίσουν οι κοινωνικοί εταίροι και η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών στο συνολικό έργο πληροφόρησης και επικοινωνίας όσον αφορά τις δραστηριότητες της ΕΕ.
- Τα τέσσερα προτεινόμενα θέματα πληροφόρησης είναι καλώς επιλεγμένα, αλλά τα ζητήματα του περιβάλλοντος και της βιώσιμης ανάπτυξης απουσιάζουν από τον κατάλογο, μολονότι οι πολίτες της ΕΕ θεωρούν βεβαίως τα θέματα του περιβάλλοντος ως έναν τομέα για τον οποίο η ΕΕ έχει ειδική ευθύνη.
- Η στρατηγική θα πρέπει επίσης να στοχεύει ρητά στον τομέα της εκπαίδευσης και τους νέους.

1.3. Τέλος, η ΕΟΚΕ τονίζει με έμφαση ότι θα πρέπει να επιδειχθεί προσοχή στα ζητήματα της καθημερινότητας, διότι συγκεκριμενοποιούν σε ατομικό επίπεδο τα όσα πράττει η ΕΕ. Από την πλευρά της, η ίδια η ΕΟΚΕ θα αναπτύξει ακόμα περισσότερο το ίδιο της το έργο πληροφόρησης και επικοινωνίας.

2. Καταπολέμηση της άγνοιας

2.1. Για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει πρωταρχική σημασία να διαθέτουν οι πολίτες της επαρκή γνώση και αντίληψη των οραμάτων που διαμορφώνουν την ανάπτυξη της ΕΕ, των στόχων και του έργου των οργάνων της. Ειδικότερα, στη σημερινή περίοδο της διεύρυνσης και της συζήτησης για το μέλλον της ΕΕ είναι ουσιαστικό να καταπολεμηθεί η άγνοια και τα εμπόδια της που υφίστανται σε μεγάλα τμήματα του πληθυσμού της. Μόνο με την ένθερμη υποστήριξη των καλώς ενημερωμένων πολιτών, θα είναι σε θέση η Ένωση να αντιμετωπίσει τις μελλοντικές προκλήσεις.

2.2. Οι έρευνες έχουν επανειλημμένως καταδείξει ότι τα εμπόδια που οφείλονται σε άγνοια είναι πολλά ακόμη. Ένα μόνο παράδειγμα: σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο, 83 % των πολιτών της ΕΕ θεωρεί ότι δε διαθέτει επαρκή ή καθόλου πληροφόρηση σχετικά με τη διεύρυνση έως και την Άνοιξη 2002. Παρόμοια είναι η εικόνα που απορρέει και από άλλες μελέτες. Αν και υφίστανται σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, η συνολική εντύπωση είναι ότι η ΕΕ εισέρχεται σε μια ζωτικής σημασίας μεταβατική περίοδο με ανεπαρκώς ενημερωμένους πολίτες.

2.3. Η εξασφάλιση της απαραίτητης γνώσης γύρω από την ΕΕ είναι μακρόπνοο έργο. Και πιο μακρόπνοη είναι ίσως και η διαδικασία για τη διαμόρφωση της σχετικής κατανόησης. Η Ένωση και τα οράματα που τη συνέχουν θα χρειαστούν χρόνο για να εδραιωθούν στις συνειδήσεις.

2.4. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε μια φιλόδοξη στρατηγική πληροφόρησης και επικοινωνίας, η εφαρμογή της οποίας θα πραγματοποιηθεί σταδιακά εντός του 2003. Κατ' ουσίαν, πρόκειται για ένα πλαίσιο προοδευτικών προσπαθειών για την προαγωγή της γνώσης και κατανόησης του κοινού όσον αφορά την ΕΕ, τα όργανα και το έργο τους.

2.5. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση. Αποτελεί σημαντικό βήμα για την πληροφόρηση των πολιτών σχετικά με τις δραστηριότητες της ΕΕ. Επικεντρώνεται στα κύρια ζητήματα της Ένωσης και της ανάπτυξης της και στοχεύει στη διάδοσή του όλο και σε μεγαλύτερες ομάδες ατόμων στην κοινωνία.

2.6. Η ΕΟΚΕ τονίζει με έμφαση ότι η πληροφόρηση του κοινού σχετικά με την ΕΕ και τις δραστηριότητές της πρέπει να είναι αντικειμενική και να επικεντρώνεται σε ειδικές καταστάσεις και να απευθύνεται σε ειδικό κοινό. Η πρόταση στρατηγικής εντούτοις δεν αντικατοπτρίζει τις δυνατότες διακρίσεις σχετικά με τη γενική πληροφόρηση όσον αφορά τις δραστηριότητες της ΕΕ, την πληροφόρηση για το νομοθετικό έργο που αποφασίζεται σε επίπεδο ΕΕ και εφαρμόζεται σε εθνικό επίπεδο ή την πληροφόρηση για θέματα επί των οποίων τα όργανα της ΕΕ καλούν τη συζήτηση και το διάλογο ως σκέλος της προετοιμασίας για μελλοντική νομοθεσία. Η πληροφόρηση σχετικά με τα δικαιώματα και τα καθήκοντα των πολιτών διαφέρει από τη γενικότερη πληροφόρηση για τις δραστηριότητες. Οι προσεγγίσεις της Ανακοίνωσης πρέπει να είναι ελαστικές και να αναφέρονται σε ειδικές καταστάσεις. Κατά την περαιτέρω ανάπτυξη της στρατηγικής, τα θέματα αυτά θα πρέπει να ληφθούν περισσότερο υπόψη.

2.7. Η πρόσφατη συμφωνία σχετικά με τη συμμετοχή του κοινού στη περαιτέρω ανάπτυξη του έργου της ΕΕ στον τομέα του περιβάλλοντος είναι ένα πολύ καλό παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο ο διάλογος και η διαβούλευση μπορούν να ενσωματωθούν στο έργο των οργάνων της ΕΕ. Αυτό θα πρέπει να αναπτυχθεί περισσότερο ως ειδική πτυχή του τρόπου με τον οποίο η συμμετοχή του κοινού στο έργο της ΕΕ μπορεί να φέρει περισσότερη γνώση, κατανόηση και υποστήριξη.

2.8. Τέλος, η άρση των εμποδίων που οφείλονται στην άγνοια συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με το άνοιγμα των διόδων συμμετοχής και διαλόγου. Η συμμετοχή των πολιτών στις συζητήσεις και τις διαβουλεύσεις αποτελεί αποτελεσματική μέθοδο για την εξασφάλιση της ετοιμότητας και του ενδιαφέροντος έναντι της πληροφόρησης. Οι πρόσφατες συζητήσεις για τη διακυβέρνηση έχουν καταδείξει ότι είναι ανάγκη να υπάρξει μεγαλύτερο άνοιγμα και συμμετοχή. Η ύπαρξη μιας ενεργού στρατηγικής πληροφόρησης και επικοινωνίας αποτελεί ουσιαστικό εργαλείο στην προσπάθεια αυτή.

3. Ένα πλαίσιο εξελικτικής ανάπτυξης

3.1. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με το γενικό περίγραμμα της στρατηγικής πληροφόρησης και επικοινωνίας. Έχει σημασία το γεγονός ότι η στρατηγική τονίζει την ανάγκη πληροφόρησης για τις αξίες και

τα οράματα που διέπουν την ανάπτυξη της ΕΕ. Οι δραστηριότητες πληροφόρησης και επικοινωνίας πρέπει να ενταχθούν σε μια ευρύτερη προοπτική προκειμένου να αποφευχθεί ο κερματισμός. Η πληροφόρηση για τις δομές και η δόμηση της πληροφόρησης στάθηκε σε πολλές περιπτώσεις μάθημα επικοινωνίας.

3.2. Η στρατηγική βασίζεται στη στενή συνεργασία που αναπτύχθηκε μεταξύ της ΕΕ και του εθνικού επιπέδου. Η στρατηγική προβλέπει κοινές προσπάθειες προγραμματισμού της πληροφόρησης μεταξύ της ΕΕ και του εθνικού επιπέδου.

3.3. Για την επιτυχία μιας στρατηγικής πληροφόρησης και επικοινωνίας απαιτείται μια πολυδιάστατη προσέγγιση. Συγκεκριμένα, έχει ζωτική σημασία να εξασφαλιστεί η υποστήριξη από άλλα όργανα και οργανώσεις που διαθέτουν την ικανότητα να φθάνουν έως τους πολίτες. Η ύπαρξη πολλαπλών φορέων και η προσαρμογή κλιμακωτών στρατηγικών αυξάνουν τις δυνατότητες διάδοσης των μηνυμάτων.

3.4. Η στρατηγική επικεντρώνεται στη συνεργασία μεταξύ των οργάνων της ΕΕ και των κυβερνήσεων στα κράτη μέλη, και επισημαίνει μάλιστα την ανάγκη συνεργασίας και με άλλα όργανα εκτός από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να επιδειχθεί περισσότερη προσοχή επί της πτυχής αυτής στην προτεινόμενη στρατηγική. Δεδομένου ότι στόχος είναι η αύξηση της γνώσης και της κατανόησης μεταξύ των πολιτών γενικότερα, (και όχι μόνο των φορέων λήψης αποφάσεων), έχει θεμελιώδη σημασία να εξασφαλιστεί η διάδοση μέσω πολλαπλών φορέων, (οργανώσεις, δίκτυα, όργανα σε τοπικό περιφερειακό και εθνικό επίπεδο). Πράγματι, η επιτυχία της συνολικής προσπάθειας για πληροφόρησης θα εξαρτηθεί ίσως από τη συμμετοχή πολλαπλών φορέων σε εθνικό και τοπικό επίπεδο.

3.5. Συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ θα έκρινε σκόπιμη μian ανάλυση για το πώς οι κοινωνικοί εταίροι και η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών μπορεί να αναλάβει ενεργό ρόλο για την προαγωγή της γνώσης και της κατανόησης αναφορικά με τις δραστηριότητες της ΕΕ. Οι πολλαπλασιαστές της κοινής γνώμης μπορούν να απευθύνονται στα λαϊκά επίπεδα, πράγμα που λιγοστοί άλλοι φορείς μπορούν. Για την εφαρμογή της στρατηγικής πληροφόρησης και επικοινωνίας, η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών πρέπει να κληθεί για να συμμετάσχει ενεργώς.

3.6. Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη μεγάλη σημασία που αποδίδεται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όσον αφορά τη δράση της σε συνεργασία με τα εθνικά κοινοβούλια.

3.7. Μεταξύ των βασικών θεμάτων για τη στρατηγική πληροφόρηση εντός των δύο επόμενων χρόνων, η διεύρυνση έχει την πρώτη θέση. Αξίζει να σημειωθεί εντούτοις ότι η στρατηγική πληροφόρησης και επικοινωνίας δεν αναφέρει ότι χρειάζονται ειδικές και στοχοθετημένες προσπάθειες από τα νέα κράτη μέλη και τις τρεις υποψήφιες χώρες.

3.8. Είναι αναγκαία η συστηματική αξιολόγηση και παρακολούθηση. Ειδική προσπάθεια πρέπει να καταβληθεί για τη συμμετοχή των πανεπιστημίων και των ερευνητών στην αξιολόγηση.

4. Θέματα πληροφόρησης που έχουν προτεραιότητα

4.1. Τα βασικά θέματα πληροφόρησης που προτείνει να αναπτύξει η Επιτροπή εστιάζονται στις μελλοντικές πολιτικές προτεραιότητες. Συνολικώς, η Επιτροπή προτείνει να δώσει προτεραιότητα σε τέσσερα θέματα πληροφόρησης:

- διεύρυνση
- το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- δημιουργία χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης
- ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε παγκόσμιο επίπεδο

4.2. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως με την επιλογή των τεσσάρων αυτών θεμάτων. Και τα τέσσερα βρίσκονται στο προσκήνιο των σημερινών συζητήσεων και είναι αλληλένδετα. Η πείρα άλλωστε διδάσκει ότι η παρουσία πολύ μεγάλου αριθμού θεμάτων προκαλεί αάφεια. Η τελευταία από τις τέσσερις αυτές προτεραιότητες πρέπει, μεταξύ άλλων, να λάβει υπόψη και τη συνολική επίδραση που έχει η διαμόρφωση της ΕΕ, οι προτεραιότητες και οι δράσεις της. Η βιώσιμη ανάπτυξη αναφέρεται ως ένα μόνο παράδειγμα.

4.3. Παρόλα ταύτα, η ΕΟΚΕ εκφράζει έκπληξη για το γεγονός ότι ο σημαντικός τομέας του περιβάλλοντος δεν συμπεριλαμβάνεται σαφώς στον κατάλογο προτεραιοτήτων. Διάφορες σφυγμομετρήσεις έχουν δείξει ότι οι πολίτες της ΕΕ θεωρούν τα ζητήματα του περιβάλλοντος ως τομέα στον οποίο η ΕΕ πρέπει να επιδείξει ιδιαίτερη υπευθυνότητα. Η λαϊκή υποστήριξη αποτελεί ισχυρό επιχείρημα προκειμένου να προστεθεί ο τομέας του περιβάλλοντος μεταξύ των θεμάτων προτεραιότητας.

4.4. Τα θέματα του περιβάλλοντος αποτελούν επίσης και τμήμα μιας ευρύτερης πολιτικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επανειλημμένως τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια έχουν τονίσει με έμφαση τη σημασία που έχει η διαμόρφωση πολιτικών και η υποστήριξη του κοινού όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η ΕΟΚΕ θεωρεί λογικό να συμπεριληφθούν τα ζητήματα που αφορούν τη βιώσιμη ανάπτυξη στην εφαρμογή της στρατηγικής. Βάσει της εξελικτικής ανάπτυξης των θεμάτων προτεραιότητας για το έργο πληροφόρησης και επικοινωνίας, η βιώσιμη ανάπτυξη θα πρέπει να θεωρηθεί ως γενικό θέμα προτεραιότητας από το 2004 και μετά.

4.5. Το περιβάλλον και η βιώσιμη ανάπτυξη είναι θέματα που συνδέονται στενά με την καθημερινή ζωή των πολιτών της ΕΕ. Η ασφάλεια των τροφίμων, η προστασία των καταναλωτών και τα δικαιώματα των πολιτών αποτελούν καθημερινά θέματα. Έστω και αν τα θέματα αυτά αντιμετωπίζονται με ειδικές ενημερωτικές

προσπάθειες εκ μέρους των διαφόρων Γενικών Διευθύνσεων της Επιτροπής ή άλλων οργάνων της ΕΕ, θα πρέπει επίσης να ενσωματωθούν στη γενικότερη προσπάθεια πληροφόρησης και επικοινωνίας. Τα καθημερινά θέματα συγκεκριμενοποιούν σε ατομικό επίπεδο τις δραστηριότητες της ΕΕ. Η αξία τους δε θα πρέπει να υποτιμάται.

5. Προσαρμοσμένη πληροφόρηση

5.1. Η πρόταση στρατηγικής τονίζει ορθώς ότι η πληροφόρηση πρέπει να προσαρμόζεται σε ειδικά κοινά και ειδικές καταστάσεις. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως. Ωστόσο, η προσαρμογή της πληροφόρησης είναι βεβαίως ζήτημα πόρων και οργάνωσης.

5.2. Μια βασική πτυχή είναι ότι η πληροφόρηση πρέπει να διαμορφώνεται όχι μόνο ανάλογα το κοινό αλλά και με βάση το κοινό των μεμονωμένων κρατών μελών. Υπάρχουν επί παραδείγματι ορισμένες προφανείς διαφορές όταν απευθυνόμαστε σε κοινό που αποτελείται από κοινωνικούς εταίρους σε διάφορα κράτη μέλη. Τα πλαίσια αναφοράς ποικίλουν καθώς επίσης οι τρόποι εκφράσεως, οι δίαυλοι και οι φορείς: συνεπώς είναι αναγκαία η προσαρμογή της πληροφόρησης ανάλογα με το κοινό των μεμονωμένων κρατών μελών.

5.3. Μια από τις λύσεις του προβλήματος περισσότερο προσαρμοσμένης πληροφόρησης έγκειται στην ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ των οργάνων της ΕΕ, των οργάνων σε εθνικό επίπεδο και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών συμπεριλαμβανομένων και των κοινωνικών εταίρων. Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών δεν διαθέτει μόνο τη δυνατότητα να φθάνει στο κοινό αλλά επίσης και τη δυνατότητα να εντοπίζει ειδικές προσεγγίσεις για το κοινό. Η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών λόγω ακριβώς των δομών της αγγίζει τόσο εκείνους που διαμορφώνουν την κοινή γνώμη όσο και το κοινό γενικότερα.

5.4. Στη στρατηγική επισημαίνεται ότι οι νέοι καθώς και ο εκπαιδευτικός τομέας θα πρέπει να αποτελέσουν στόχους. Η ΕΟΚΕ επικροτεί. Ωστόσο, θα ήταν σκόπιμο τα ζητήματα αυτά να υποστούν μεγαλύτερη επεξεργασία. Η ΕΟΚΕ προτείνει να σκιαγραφηθεί ένα ειδικό τμήμα της στρατηγικής πληροφόρησης και επικοινωνίας με στόχο την εξασφάλιση σχολικών μαθημάτων με εμπνευσμένη πληροφόρηση γύρω από τις δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ασφαλώς, ο τομέας της εκπαίδευσης πρέπει να θεωρηθεί ως μια από τις βασικές ομάδες αποδεκτών όλης της στρατηγικής. Εάν αυτό το σκέλος της στρατηγικής αποτύχει, θα προκύψουν προβλήματα. (Ας αναφερθεί εδώ η γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Η ευρωπαϊκή διάσταση της εκπαίδευσης»⁽¹⁾).

5.5. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε επίσης να υπάρξει ένα πιο επεξεργασμένο σχέδιο συνεργασίας με τις οργανώσεις νέων στα κράτη μέλη. Αυτό θα έδιδε τη δυνατότητα προσεγγίσεως ευρύτερων ομάδων νέων απ' όσο τα μέσα μαζικής ενημέρωσης ή άλλες γενικότερες δραστηριότητες επικοινωνίας.

⁽¹⁾ ΕΕ C 139 της 11.5.2001, σ. 85.

5.6. Ένα άλλο σημαντικό κοινό που αξίζει ιδιαίτερης προσοχής είναι οι συνταξιούχοι πολίτες, πολλοί από τους οποίους είναι ενεργά μέλη διαφόρων οργανώσεων. Οι συνταξιούχοι πολίτες αποτελούν ένα σημαντικό δυναμικό πληροφόρησης ως αναγνώστες και συντάκτες κειμένων και με την πείρα τους μπορούν να εξασφαλίσουν μια πιο μακροπρόθεσμη προοπτική στις προσπάθειες πληροφόρησης.

6. Οργανωτικές πτυχές

6.1. Ο ΕΟΚΕ υποστηρίζει ένθερμα τη δημιουργία ενός συντονιστικού φόρουμ μεταξύ των οργάνων της ΕΕ για την εφαρμογή της εν λόγω στρατηγικής. Αυτό έχει ουσιαστική σημασία για την επίτευξη συνεργιών και για την καλή χρήση των διαθέσιμων πόρων.

6.2. Κάθε όργανο της ΕΕ αναπτύσσει τη δική της στρατηγική πληροφόρησης και επικοινωνίας εντός του συνολικού πλαισίου που θεσπίζεται από τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και το φόρουμ συντονισμού. Η ύπαρξη νέων προσπαθειών κοινού σχεδιασμού μεταξύ των οργάνων της ΕΕ δε σημαίνει βεβαίως ότι κάθε όργανο δε θα συνεχίσει την ανάπτυξη του δικού του προγραμματισμού.

6.3. Η πρόταση στρατηγικής προτείνει διάφορες μορφές συντονισμού μεταξύ της ΕΕ και του εθνικού (κυρίως κυβερνητικού) επιπέδου. Η Επιτροπή μελετά τη δυνατότητα σύναψης μνημονίου συμφωνίας με κάθε κράτος μέλος. Σκοπός του μνημονίου αυτού θα είναι «να επικυρώσει σε πολιτικό επίπεδο την αμοιβαία συμβατική δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών μελών να συνεργαστούν για την καλύτερη διάδοση των πληροφοριών γενικού περιεχομένου που αφορούν τις ευρωπαϊκές υποθέσεις».

6.4. Ενδέχεται να υπάρξει μελλοντικώς ανάγκη επισημοποίησης της συνεργασίας όσον αφορά τη διάδοση πληροφοριών γενικού περιεχομένου σχετικά με τις δραστηριότητες της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ωστόσο ότι τα ενδιαφερόμενα όργανα θα πρέπει να συνεργάζονται χωρίς επισημοποίηση η οποία θα μπορούσε να ερμηνευτεί ως υπερβολικό βήμα για το συντονισμό των δραστηριοτήτων πληροφόρησης και επικοινωνίας.

6.5. Η ΕΟΚΕ θα ήθελε επίσης να τονίσει με έμφαση τη σημασία που έχει η ύπαρξη στενά συνεργαζόμενων δικτύων μεταξύ του προσωπικού πληροφόρησης και επικοινωνίας στα όργανα της ΕΕ και των αντίστοιχων οργάνων σε εθνικό επίπεδο. Ας σημειωθεί ότι ορισμένα κράτη μέλη αναθεωρούν ήδη τις οργανωτικές λύσεις τους σε εθνικό επίπεδο στον τομέα της πληροφόρησης επί των δραστηριοτήτων της ΕΕ. Η περαιτέρω ανάπτυξη μιας συνολικής στρατηγικής πληροφόρησης και επικοινωνίας θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις τις προσεγγίσεις και τις λύσεις που δίδονται σε εθνικό επίπεδο.

7. Ο ρόλος της ΕΟΚΕ

7.1. Με τα μέλη και τις οργανώσεις που εκπροσωπούν η ΕΟΚΕ διαθέτει ένα μοναδικό δίκτυο επαφών που εκτείνεται σε όλα τα κοινωνικά τμήματα. Με τα χρόνια η ΕΟΚΕ έχει αναπτύξει την ικανότητα να λειτουργεί ως γέφυρα μεταξύ των οργάνων της ΕΕ και του κοινού γενικότερα στα κράτη μέλη. Συγκεκριμένα, η ΕΟΚΕ επεδίωξε να αναπτύξει δυνατότητες διοργανώσεων και διεύθυνσης ευρύτατων βημάτων δημόσιας συζήτησης και ακροάσεων για ζητήματα ειδικής σημασίας.

7.2. Πρόσφατα, η ΕΟΚΕ οργάνωσε σημαντικές δραστηριότητες με τη μορφή ακροάσεων και συζητήσεων για θέματα όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα στο χώρο εργασίας, οι στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης της ΕΕ και οι γεωργικές πολιτικές στην ΕΕ.

7.3. Η ΕΟΚΕ έχει αναπτύξει τη δική της στρατηγική πληροφόρησης και επικοινωνίας, αρμόδια για την οποία είναι η ομάδα επικοινωνίας που συστάθηκε πριν από λίγα χρόνια.

7.4. Η ΕΟΚΕ έχει θέση παρατηρητή στην ομάδα διοργανικής πληροφόρησης και επικοινωνίας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί φυσικό ότι θα πρέπει να συμμετάσχει στο έργο της ομάδας ως πλήρες μέλος.

7.5. Η ΕΟΚΕ σκοπεύει να αναπτύξει περισσότερο τις δυνατότητές της ως ενεργού γεφυροποιού και φορέως πληροφόρησης σε όλο το φάσμα του έργου της ΕΕ όπου συμμετέχει. Οι μελλοντικές προκλήσεις είναι σημαντικότερες. Οι πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν το δικαίωμα πληροφόρησης και διαβούλευσης για τα σημαντικά ζητήματα του μέλλοντος.

Βρυξέλλες, 23 Ιανουαρίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 92/81/ΕΟΚ και την οδηγία 92/82/ΕΟΚ για την καθιέρωση ενός ειδικού φορολογικού καθεστώτος για το πετρέλαιο κίνησης που χρησιμοποιείται ως καύσιμο για επαγγελματικούς σκοπούς και για την προσέγγιση των ειδικών φόρων κατανάλωσης επί της βενζίνης και του πετρελαίου ντίζελ κίνησης»

(COM(2002) 410 τελικό — 2002/0191 (CNS))

(2003/C 85/28)

Στις 4 Σεπτεμβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει γνωμοδότηση για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 26 Νοεμβρίου 2002 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Lenvaux.

Κατά την 396η σύνοδο ολομέλειας της 22ας και 23ης Ιανουαρίου 2003 (συνεδρίαση της 23ης Ιανουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 67 ψήφους υπέρ, 29 ψήφους κατά και 6 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Αντικείμενο της πρότασης οδηγίας είναι να: «αποσυνδέσει τα καθεστώτα φορολόγησης των καυσίμων για επαγγελματική χρήση από τα καθεστώτα για ιδιωτική χρήση» και να «καθιερώσει μακροπρόθεσμα μια εναρμονισμένη προς άνω φορολογία του πετρελαίου ντίζελ κίνησης για επαγγελματικούς σκοπούς, με αποτέλεσμα να περιοριστούν οι στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρηματιών».

1.2. Για την επίτευξη αυτών των στόχων, η Επιτροπή προτείνει την τροποποίηση δύο οδηγιών, οι οποίες συνιστούν, από το 1992, ένα σύστημα κοινοτικής φορολόγησης των πετρελαιοειδών:

- την οδηγία 92/81/ΕΟΚ για την εναρμόνιση των διαρθρώσεων των ειδικών φόρων κατανάλωσης
- την οδηγία 92/82/ΕΟΚ για την προσέγγιση των συντελεστών των ειδικών φόρων κατανάλωσης.

Οι εν λόγω οδηγίες, οι οποίες έχουν ήδη τροποποιηθεί από την οδηγία 94/74/ΕΟΚ, προβλέπουν ελάχιστο συντελεστή φορολογίας για κάθε πετρελαιοειδές, ανάλογα με τη χρήση του ως καύσιμο ή για βιομηχανική και εμπορική χρήση ή για τη θέρμανση.

1.3. Η Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι ελάχιστοι συντελεστές των ειδικών φόρων κατανάλωσης δεν επανεξετάστηκαν από το 1992 και ότι οι πραγματικοί συντελεστές των ειδικών φόρων κατανάλωσης που εφαρμόζονται διαφέρουν έντονα ανάλογα με το κράτος μέλος. Για το πετρέλαιο κίνησης, αυτοί κυμαίνονται από 245 μέχρι 750 EUR για 1 000 λίτρα.

1.3.1. Επίσης, η Επιτροπή προτείνει:

- Αφενός, μία σημαντική και σταδιακή αύξηση του συντελεστή των ειδικών φόρων κατανάλωσης για το «επαγγελματικό πετρέλαιο κίνησης», με τη θέσπιση ενός κεντρικού συντελεστή στα 350 EUR για 1 000 λίτρα, δεδομένου ότι ο σημερινός ελάχιστος συντελεστής ανέρχεται σε 245 EUR.

- Ένα περιθώριο διακύμανσης εκατέρωθεν αυτού του κεντρικού συντελεστή, υψηλότερο ή χαμηλότερο κατά 100 EUR, για να ληφθούν υπόψη οι υφιστάμενες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών.
- Μία ετήσια αναπροσαρμογή του κεντρικού συντελεστή με βάση τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή (EE-15) του προηγούμενου έτους, κατ' ανώτατο όριο μέχρι 2,5 %.

1.3.2. Μία ετήσια και σταδιακή μείωση του εν λόγω περιθωρίου διακύμανσης για την κατάληξη, το 2010, σε έναν εναρμονισμένο συντελεστή.

1.4. Αφετέρου, μία αύξηση του ελάχιστου συντελεστή που εφαρμόζεται στα καύσιμα που προορίζονται για μη επαγγελματική χρήση, υπό την έννοια της σύνδεσης του συντελεστή για το πετρέλαιο κίνησης με εκείνον για τη βενζίνη. Η Επιτροπή, στην αιτιολογική έκθεση και τις σχετικές αιτιολογικές σκέψεις της πρότασης οδηγίας, αναπτύσσει πολυάριθμα επιχειρήματα, εκ των οποίων:

- την ανάγκη περιορισμού των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού στις οδικές μεταφορές εμπορευμάτων και επιβατών,
- την προστασία του περιβάλλοντος,
- το μετριασμό του κόστους των προτεινόμενων μέτρων για τη βιομηχανία, τους πολίτες, τις υποψήφιες χώρες και τη νομική ασφάλεια, ενόψει των οικονομικών, δημοσιονομικών και περιβαλλοντικών συνεπειών.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Η ΕΟΚΕ ενθάρρυνε πάντα τις πολιτικές που αποσκοπούσαν στη διευκόλυνση του ανοίγματος των αγορών και σε ισόρροπο ελεύθερο ανταγωνισμό. Κατά συνέπεια, ενθαρρύνει όλα τα μέτρα που έχουν ως αντικείμενο τον περιορισμό ή την εξάλειψη των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, οι οποίες εννοούν αδικαιολόγητα ορισμένους παράγοντες. Αυτό είναι το αντικείμενο της παρούσας πρότασης οδηγίας και, συνεπώς, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τους στόχους της Επιτροπής, με την επιφύλαξη των παρατηρήσεων που ακολουθούν.

2.2. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι, αν και η οδηγία λαμβάνει υπόψη της την κατάσταση στις υποψήφιες χώρες, εντούτοις δεν αναφέρεται στον ανταγωνισμό τρίτων χωρών, όπως είναι η Ρωσία, η Ουκρανία, η Τουρκία, κ.λπ.

2.2.1. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή την εγκαθίδρυση ενός μηχανισμού παρόμοιου με εκείνον που εφαρμόζεται στην Ελβετία ⁽¹⁾, με την επιβολή στα σύνορα της διευρυμένης Ένωσης τέλους προς πληρωμή από τα ξένα βαρέα οχήματα για τη χρήση των οδικών δικτύων της ΕΕ.

2.3. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι οι διαφορές των συντελεστών των ειδικών φόρων κατανάλωσης δεν αποτελούν τη μόνη πηγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού στον τομέα των οδικών μεταφορών. Ούτως, εξακολουθούν να υφίστανται διαφορές μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τους μισθούς και, σε ορισμένες περιπτώσεις, στον τομέα του πραγματικού χρόνου εργασίας και των περιόδων οδήγησης, επειδή οι έλεγχοι εξακολουθούν να είναι ανεπαρκείς.

2.3.1. Όσον αφορά τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης, όπως διευκρινίζει η Επιτροπή, αυτοί δεν αποτελούν παρά ένα μέρος των φόρων που επιβάλλονται στα καύσιμα. Για να εξαλειφθούν οι συνέπειες μίας πολύμορφης πολιτικής, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι: «Η Λευκή Βίβλος “Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών” συνιστά την καθιέρωση μιας σταδιακής τιμολόγησης της χρήσης των υποδομών των μεταφορών και την ενίσχυση της συνοχής του φορολογικού συστήματος, προτείνοντας μέχρι το 2003 την καθιέρωση ενιαίας φορολόγησης για τα καύσιμα των επαγγελματιών στις οδικές μεταφορές ...»

2.3.2. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, πράγματι, επείγουσα την ανάγκη καθιέρωσης ενός συνεκτικού φορολογικού συστήματος για το σύνολο των φόρων και των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται στα καύσιμα επαγγελματικής χρήσης. Η παρούσα πρόταση εναρμονισμού των ειδικών φόρων κατανάλωσης θα έπρεπε να αποτελεί μέρος του σχεδίου ενιαίας φορολογίας, όπως υπενθυμίζεται ανωτέρω.

2.4. Καθώς τα έσοδα που αντιστοιχούν σε αυτούς τους φόρους περιέρχονται στα κράτη και τις περιφέρειες, η εναρμόνιση μπορεί να γίνει μόνο προς άνω, αλλά η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της επειδή η μη αύξηση από το 1992 του ελάχιστου κοινοτικού συντελεστή επέτεινε τις διαφορές μεταξύ των κρατών, όπως διαπιστώνεται σήμερα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να προτείνεται κεντρικός συντελεστής για το πετρέλαιο κίνησης της τάξης των 350 EUR (αύξηση σε ποσοστό 42 % σε σχέση με τον ελάχιστο συντελεστή των 245 EUR). Η ΕΟΚΕ κατανοεί την αναγκαιότητα αυτής της αύξησης που θα αποφέρει στα περισσότερα κράτη και περιφέρειες συμπληρωματικά φορολογικά έσοδα, η χρήση των οποίων θα πρέπει να προορίζεται για τη χρηματοδότηση έργων μεταστροφής των οδικών μεταφορών σε άλλους τύπους μεταφορών που είναι φιλικότεροι προς το περιβάλλον, όπως ορίζονται στην εν λόγω Λευκή Βίβλο.

2.5. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης θα πρέπει, με το να καθιστά εκ νέου ακριβότερο το κόστος των μεταφορών, να συμβάλει στον περιορισμό της κυκλοφορίας. Στο σημείο αυτό, η ΕΟΚΕ θα επιθυμούσε να

διευκρινίσει ότι οι μεταφορές εμπορευμάτων και επιβατών ανταποκρίνεται στις ανάγκες που εκφράζονται με την αυξανόμενη ζήτηση μεταφορών, που επιβάλλεται από τις συναλλαγές (Λευκή Βίβλος — Μεταφορές με ορίζοντα το 2010). Εξάλλου, αυτές οι συναλλαγές θεωρούνται ένδειξη υγιούς οικονομικής ανάπτυξης και, με τη διεύρυνση, δεν είναι δυνατόν παρά να αυξηθούν. Υπό αυτές τις συνθήκες, η αύξηση των ειδικών φόρων κατανάλωσης δεν αναμένεται να περιορίσει τη ζήτηση, αλλά να εξασφαλίσει συμπληρωματικούς πόρους που θα επιτρέψουν, με την επιφύλαξη της διάθεσής τους για το σκοπό αυτό, τη μείωση των αρνητικών περιβαλλοντικών συνεπειών.

2.6. Όπως επισημαίνει από καιρό και επανειλημμένα στις γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της μεταστροφής των οδικών μεταφορών σε μεγάλη απόσταση εμπορευμάτων σε άλλους τύπους μεταφορών που καταναλώνουν λιγότερες ρυπαντικές πηγές ενέργειας, όπως είναι ο σιδηρόδρομος, οι πλωτές οδοί και οι θαλάσσιες οδοί.

2.6.1. Επ' ευκαιρία της παρούσας γνωμοδότησης, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η εφαρμογή των κατευθύνσεων της «Λευκής Βίβλου: η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών» πρέπει να επιταχυνθεί.

2.7. Βασικό στην επιθυμία της Επιτροπής να εφαρμόσει την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει», η ΕΟΚΕ προτείνει, για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα, να χρησιμοποιηθούν αυτοί οι συμπληρωματικοί πόροι που προέρχονται από τους «ρυπαίνοντες» για να «πληρωθούν» νέες υποδομές που θα επιτρέψουν τη μεσοπρόθεσμη αποφυγή των συμφορήσεων που προκαλούν ρύπανση.

2.8. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να επωφεληθεί από την εναρμόνιση των φόρων και των ειδικών φόρων κατανάλωσης προς τα άνω για να διανοίξει μία καινοτόμο οδό που θα επιτρέψει την επίλυση της «σπαζοκεφαλιάς» για τη χρηματοδότηση των υποδομών (Λευκή Βίβλος — Μεταφορές με ορίζοντα το 2010 — 2ο μέρος — κεφάλαιο II), συστήνοντας ένα «Ευρωπαϊκό Ταμείο Υποδομών», το οποίο θα εισπράττει σταθερά έσοδα (για παράδειγμα: 1 λεπτό ανά λίτρο καυσίμου, δηλαδή 10 EUR ανά τόνο). Τα έσοδα αυτά — τα οποία θα είναι ανεξάρτητα από εκείνα που θα προκύπτουν από τα χιλιόμετρα τέλη για τη χρήση των υποδομών, όπως θα προβλέπεται σε μελλοντική οδηγία-πλαίσιο — θα χρησιμοποιούνται για την ετήσια χρηματοδότηση του εν λόγω «Ευρωπαϊκού Ταμείου Υποδομών». Αυτά θα συγκεντρώνονται από τα κράτη μέλη και θα καταβάλλονται ετησίως στον προϋπολογισμό της Ένωσης. Το εν λόγω ταμείο θα χορηγεί τις ενισχύσεις του, υπό τη μορφή είτε επιχορηγήσεων είτε επιδοτήσεων του επιτοκίου, στα σχέδια προτεραιότητας που υποδεικνύονται στην εν λόγω «Λευκή Βίβλο για τις μεταφορές», η ενημέρωση της οποίας προβλέπεται για το 2004.

2.9. Το σύνολο των εσόδων από το πετρέλαιο κίνησης για επαγγελματική χρήση, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που θα προορίζονται για το εν λόγω ταμείο, θα προέρχονται από την καταβολή από τα κράτη μέλη του μελλοντικού πλεονάσματος των φόρων και ειδικών φόρων κατανάλωσης που συγκεντρώθηκαν και αντιστοιχούν στη διαπιστωθείσα διαφορά ετησίως μεταξύ των συντελεστών των φόρων και των ειδικών φόρων κατανάλωσης που εφαρμόζονται πραγματικά στα διάφορα κράτη μέλη και των συντελεστών του πίνακα που παρατίθεται στο άρθρο 3.2 της αιτιολογικής έκθεσης της πρότασης οδηγίας.

(1) Βλέπε Λευκή Βίβλος «Η ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών» (COM(2002) 370 τελικό, κεφάλαιο II «Η σπαζοκεφαλιά της χρηματοδότησης», παράγραφος Γ.

Σε ευρώ για 1 000 λίτρα (Φεβρουάριος 2002)

	B	DK	D	GR	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK
Eurosuper	507	548	624	296	396	574	401	542	372	627	414	479	560	510	742
Πετρέλαιο κίνησης	290 (*)	370 (*)	440 (*)	245	294	376	302 (*)	403	253 (*)	345 (*)	282	272	305 (*)	337 (*)	742 (*)

(*) Πετρέλαιο κίνησης με περιεκτικότητα σε θείο χαμηλότερη των 50 ppm.

2.9.1. Για παράδειγμα, με βάση αναφερόμενη σε συνολική κατανάλωση πετρελαίου κίνησης και βενζίνης για τις μεταφορές, εμπορευμάτων και επιβατών, της τάξης των 300 εκατομμυρίων τόνων περίπου ετησίως (πηγή Eurostat) και με εισφορά αποκλειστικά για το «Ευρωπαϊκό Ταμείο Υποδομών» 10 EUR ανά τόνο, τα εν λόγω έσοδα θα ανέρχονταν σε 3 δισεκατομμύρια EUR ετησίως, δίνοντας τη δυνατότητα διάθεσης σε 30 έτη 90 δισεκατομμυρίων EUR.

2.10. Η διαχείριση του εν λόγω ταμείου θα μπορούσε να ανατεθεί στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, η οποία θα επιχορηγούσε χάρη σε αυτά τα κονδύλια τα σχέδια προτεραιότητας που θα επέλεγε η Επιτροπή και θα ενέκριναν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, είτε με την επιδότηση των επιτοκίων δανεισμού, είτε με τη χορήγηση χρηματοπιστωτικών εγγυήσεων στους φορείς υλοποίησης των σχεδίων.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Όσον αφορά τις αιτιολογικές σκέψεις της πρότασης οδηγίας, η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το σύνολό τους που συνιστά μία λεπτομερή επιχειρηματολογία υπέρ της πρότασης, αλλά προτείνει τη μείωση της μεταβατικής προθεσμίας, η οποία έχει προβλεφθεί για μέχρι το 2010, κατά 1 ή 2 έτη.

3.2. Η ΕΟΚΕ, σε συνέχεια της πρότασής της για τη διάνοιξη μίας νέας οδού για την επίλυση — όπως έπραξε η Ελβετία — της «σπαζοκεφαλιάς» για τη χρηματοδότηση των μεταφορικών υποδομών, προτείνει την πρόβλεψη από την Επιτροπή στις αιτιολογικές σκέψεις ενός συμπληρωματικού εδαφίου, το οποίο θα μπορούσε να έχει την παρακάτω διατύπωση:

«Η υλοποίηση των σχεδίων προτεραιότητας που προβλέπονται από τη Λευκή Βίβλο για την “Ευρωπαϊκή πολιτική μεταφορών με ορίζοντα το έτος 2010: η ώρα των επιλογών” απαιτεί τη δυνατότητα διάθεσης σημαντικών και άμεσα προσβάσιμων χρηματοδοτήσεων. Για το σκοπό αυτό και αξιοποιώντας την αύξηση των φόρων και των ειδικών φόρων κατανάλωσης μέχρι το έτος 2010, κάθε κράτος μέλος θα κατακρατεί μία εισφορά 10 EUR ανά τόνο, δηλαδή 1 λεπτό ανά λίτρο, για όλα τα καύσιμα που καταναλώνονται για τις μεταφορές εμπορευμάτων και επιβατών.

Αυτή η σταθερή εισφορά θα καταβάλλεται σε ένα ειδικό ταμείο υποδομών, το οποίο θα συσταθεί εντός του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα ποσά που θα συγκεντρώνονται ετησίως θα χρησιμοποιούνται μόνο για τα σχέδια προτεραιότητας που θα προτείνει η Επιτροπή κατά την αναθεώρηση της Λευκής Βίβλου το 2004. Ανάλογα με τη φύση του σχεδίου και την τήρηση ορισμένων κριτηρίων (βιώσιμη ανάπτυξη, οικονομική αποδοτικότητα, χρηματοδοτική συνεισφορά από το ενδιαφερόμενο κράτος, κ.λπ. ...), το εν λόγω ταμείο θα χορηγεί συμπληρωματική επιχορήγηση και, εάν κρίνεται αναγκαίο, επιδότηση των επιτοκίων των δανείων που θα χορηγούνται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, η οποία θα είναι επιφορτισμένη με τη διαχείριση του εν λόγω ταμείου.»

3.3. Άρθρο 1 της πρότασης οδηγίας: Εγκρίνεται.

3.4. Άρθρο 2 της πρότασης οδηγίας: Εγκρίνεται, με την επιφύλαξη του περιεχομένου του άρθρου 5, του οποίου η ΕΟΚΕ ζητεί παρακάτω την πρόβλεψη.

3.5. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή την πρόβλεψη άρθρου 3 με διευκρινίσεις για τον ορισμό, τη λειτουργία και την υλοποίηση ενός «Ευρωπαϊκού Ταμείου Υποδομών», όπως το περιέγραψε ανωτέρω.

3.6. Το άρθρο 3 της πρότασης οδηγίας γίνεται το άρθρο 4, το οποίο η ΕΟΚΕ εγκρίνει.

3.7. Η ΕΟΚΕ ζητεί την πρόβλεψη άρθρου 5 για την παρακολούθηση της εφαρμογής της οδηγίας και κυρίως:

— Όσον αφορά τη λειτουργία του μηχανισμού εναρμόνισης των συντελεστών των ειδικών φόρων κατανάλωσης για 10 έτη, με απολογισμό της κατάστασης σε 5 έτη και κυρίως την πρόβλεψη μίας ειδικής εξέτασης της κατάστασης των νέων κρατών μελών, μετά από τη διεύρυνση της 1ης Ιανουαρίου 2004, καθώς και της εφαρμογής της αρχής για την προσαρμογή του κεντρικού συντελεστή που προβλέπεται στο άρθρο 2 της οδηγίας.

— Όσον αφορά την παρακολούθηση της σύστασης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Υποδομών και της χρησιμοποίησης των φόρων και των ειδικών φόρων κατανάλωσης που θα συγκεντρώνονται για την υλοποίηση των σχεδίων προτεραιότητας.

Η ΕΟΚΕ ζητεί να συμμετάσχει σε αυτές τις δύο διαδικασίες παρακολούθησης.

3.8. Το άρθρο 4 γίνεται άρθρο 6, το οποίο η ΕΟΚΕ εγκρίνει.

3.9. Το άρθρο 5 γίνεται άρθρο 7, το οποίο η ΕΟΚΕ εγκρίνει.

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΕΟΚΕ εγκρίνει συνολικά τις διατάξεις της οδηγίας, προσθέτοντας σε αυτές τις προτάσεις που εξέδωσε λεπτομερώς ανωτέρω και που συνοψίζονται σε 4 μέτρα:

- Μείωση κατά 1 με 2 έτη της μεταβατικής προθεσμίας για την επίτευξη ενός κεντρικού συντελεστή, δηλαδή μέχρι το 2008 ή το 2009.
- Εγκαθίδρυση, προς όφελος του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού, ενός μηχανισμού τελών — παρόμοιου με το ελβετικό

σύστημα — ο οποίος θα ισχύει για τα ξένα φορτηγά που διέρχονται τα σύνορα της ΕΕ.

- Σύσταση ενός ευρωπαϊκού ταμείου υποδομών, το οποίο θα τροφοδοτείται από έναν ευρωπαϊκό φόρο ενός λεπτού ανά λίτρο (περίπου 10 EUR ανά τόνο, δηλαδή 3 δισεκατομμύρια EUR ετησίως) και από τα τέλη που θα εισπράττονται από τα ξένα φορτηγά.
- Ανάθεση της διαχείρισης των 3 δισεκατομμυρίων που θα συγκεντρωνθούν κατά αυτόν τον τρόπο, καθώς και του προϊόντος των τελών επί των ξένων φορτηγών στην ΕΤΕ για επιχορηγήσεις και για την επιδότηση του επιτοκίου των δανείων που θα επιτρέπουν την υλοποίηση των σχεδίων προτεραιότητας για υποδομές στον τομέα των μεταφορών τα οποία θα αποφασίσουν το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο το 2004.

Βρυξέλλες, 23 Ιανουαρίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ II

στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες τέθηκαν από κοινού σε ψηφοφορία και απορρίφθηκαν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων (άρθρο 54, εδάφιο 3 του Εσωτερικού Κανονισμού).

Σημείο 2.1

Να αντικατασταθεί η τελευταία φράση της τελευταίας πρότασης (μετά «τους στόχους») από το εξής κείμενο:

«... αλλά φρονεί ότι δεν είναι ακόμη ο κατάλληλος χρόνος για να λάβει θέση επί της συγκεκριμένης πρότασης της Επιτροπής για την εναρμόνιση του φορολογικού καθεστώτος του πετρελαίου κίνησης. Υπάρχουν πολλά σημαντικά θέματα αρχής και πρακτικής φύσεως που δεν εξετάζονται αρκετά αναλυτικά στην πρόταση της Επιτροπής.»

Αιτιολογία

Εκτέθηκε προφορικά.

Σημείο 2.1.1

Να προστεθεί νέα παράγραφος:

«Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι δεν μπορεί τώρα να λάβει θέση για την πρόταση της Επιτροπής για τους παρακάτω λόγους:

- δεν είναι δυνατόν να ληφθεί οποιαδήποτε απόφαση για την πρόταση οδηγίας για το φορολογικό καθεστώς για το πετρέλαιο κίνησης μέχρις ότου γνωστοποιηθεί και αναλυθεί η μελλοντική οδηγία-πλαίσιο της Επιτροπής για τη φορολογία για τη χρήση των υποδομών.
- η Επιτροπή δεν καταδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο το προτεινόμενο σύστημα αποσύνδεσης της φορολογίας του πετρελαίου ντίζελ κίνησης για επαγγελματική χρήση από εκείνη του πετρελαίου ντίζελ κίνησης για ιδιωτική χρήση θα λειτουργήσει στην πράξη.
- η Επιτροπή υποτίμησε σημαντικά θέματα αρχών που τίθενται στην πρόταση για την αλλαγή από ένα ελάχιστο συντελεστή σε ένα κεντρικό/εναρμονισμένο συντελεστή.»

Αγτιολογία

Εκτέθηκε προφορικά.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 40, ψήφοι κατά: 58, αποχές: 5.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την επιθεώρηση και τον έλεγχο της ορθής εργαστηριακής πρακτικής (ΟΕΠ) (κωδικοποιημένη έκδοση)»

(COM(2002) 529 τελικό — 2002/0233 (COD))

(2003/C 85/29)

Στις 28 Νοεμβρίου 2002, και σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή, κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ όρισε ως γενικό εισηγητή τον κ. Bedossa.

Κατά την 396η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 23ης Ιανουαρίου 2003), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Εισαγωγή

Η μεταρρύθμιση του νομοθετικού πλαισίου της ΕΕ αποτελεί πρόδηλη ανάγκη, και πρέπει να πραγματοποιείται περιοδικώς.

Οι στόχοι της εν λόγω πρότασης οδηγίας είναι σαφείς και απλοί και αποβλέπουν κυρίως στην επίτευξη απτών αποτελεσμάτων.

Αυτή η τυπική αναθεώρηση της κωδικοποιημένης έκδοσης που αποβλέπει στην απλούστευση και τη βελτίωση των μεθόδων επιθεώρησης και ελέγχου της ορθής εργαστηριακής πρακτικής (ΟΕΠ) δεν επικεντρώνεται μόνο στο μέλλον αλλά και στο ισχύον δίκαιο

Ειδικές παρατηρήσεις

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί την πρωτοβουλία που διέπει τη θέσπιση της οδηγίας για τους εξής λόγους:

- Εάν η κατάργηση ρυθμίσεων που έχουν περιπέσει σε αχρηστία είναι εκ των πραγμάτων αναγκαία, τότε πρέπει η κανονιστική απλούστευση να έχει θετικές συνέπειες στους τομείς της σαφήνειας και διαφάνειας του κοινοτικού δικαίου.

- Η ανάγκη για μια κωδικοποιημένη έκδοση που ενημερώνεται τακτικά, κατοχυρώνει τη νομική ασφάλεια του εφαρμοστέου δικαίου που ισχύει για συγκεκριμένο θέμα.
- Η απλούστευση είναι σημαντική λόγω της ενιαίας αγοράς: η μη ενοποίηση των κανονιστικών μέσων αποτελεί μείζον κώλυμα που μπορεί να δημιουργήσει πολλές αμφισβητήσεις, όσον αφορά την περίπτωση της ορθής εργαστηριακής πρακτικής.
- Η απλούστευση θα πραγματοποιηθεί την κατάλληλη στιγμή, δηλ. την παραμονή της διευρυνσης.
- Η οδηγία για την ορθή εργαστηριακή πρακτική μολονότι είναι απλώς τυπική, είναι εντούτοις απαραίτητη, διότι πρέπει να ληφθούν νομοθετικά μέτρα στον τομέα αυτό.
- Τέλος, η οδηγία αυτή στοχεύει σωστά διότι επιταχύνει την απλούστευση και την κωδικοποίηση ισχυόντων κειμένων και επιτρέπει επίσης να αξιολογηθούν οι συνέπειες των κανονιστικών κειμένων.

Επιπλέον, η ενοποίηση της σύνταξης αποτελεί σημαντική πρόοδο.

Βρυξέλλες, 23 Ιανουαρίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την εφαρμογή των αρχών ορθής εργαστηριακής πρακτικής και τον έλεγχο της εφαρμογής τους κατά τις δοκιμές των χημικών ουσιών»

(COM(2002) 530 τελικό — 2002/0231 (COD))

(2003/C 85/30)

Στις 28 Νοεμβρίου 2002, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 95 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να αναθέσει τις προπαρασκευαστικές εργασίες στο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» και όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Bedossa.

Κατά την 396η σύνοδο ολομέλειας της 22ας και 23ης Ιανουαρίου 2003 (συνεδρίαση της 23ης Ιανουαρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η σαφήνεια και η διαφάνεια του κοινοτικού δικαίου εξαρτώνται και από την κωδικοποίηση των ρυθμίσεων οι οποίες τροποποιούνται επανειλημμένα και βρίσκονται διασκορπισμένες στις μεταγενέστερες τροποποιητικές πράξεις.

1.2. Αυτή η αναθεώρηση της ρύθμισης πρέπει να εστιαστεί στο ισχύον δικαίο, να στρέφεται, επίσης, στο μέλλον, και να προσανατολίζεται προς απλουστεύσεις και βελτίωση των μεθόδων.

2. Αρχές

2.1. Η παρούσα οδηγία σκοπό έχει την προσέγγιση, τη συγκέντρωση, και τον εξορθολογισμό διατάξεων προκειμένου να υπάρξει ενιαία κωδικοποίηση νομικών πράξεων των οποίων ο ελάχιστος προσδοκώμενος κανόνας είναι η αρχή της συνοχής, της σαφήνειας, και της ορθής κατανόησης της κοινοτικής νομοθεσίας.

2.2. Κατά συνέπεια, η κωδικοποίηση πρέπει να αποδεικνύει σαφώς ότι καθιστά το ισχύον δικαίο απλούστερο, σαφέστερο, και διαφανέστερο.

2.3. Επομένως, η παρούσα πρόταση σκοπό έχει τη συγκέντρωση κειμένων τα οποία έχουν κωδικοποιηθεί εδώ και περισσότερο από δεκαπέντε χρόνια επιφέροντας μόνο τις τυπικές τροποποιήσεις οι οποίες καθίστανται απαραίτητες ως συνέπεια του παρόντος εγχειρήματος απλούστευσης.

2.4. Τέλος, η υπό εξέταση πρόταση κωδικοποίησης, συγκέντρωσης, και απλούστευσης πραγματοποιείται με τη χρήση συστήματος πληροφορικής της Υπηρεσίας Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Δηλαδή, πρόκειται για ενοποίηση κειμένων με δεσμευτική ισχύ η οποία τα καθιστά πιο αναγνώσιμα και πιο εμφανή.

3. Πεδίο εφαρμογής

3.1. Εάν σκοπός της αναζήτησης και της συστηματικής εφαρμογής αρχών ορθής εργαστηριακής πρακτικής είναι η διασφάλιση στοιχείων δοκιμών υψηλής ποιότητας, στόχος της παρούσας υποχρέωσης είναι η αμοιβαία αποδοχή τους από όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η εξοικονόμηση χρόνου και πόρων, η αποτροπή δημιουργίας τεχνικών εμποδίων, συχνά τεχνητών, και περιττής επανάληψης δοκιμών δεδομένου ότι πρόκειται για τομείς, όπως η δημόσια υγεία και το περιβάλλον, οι οποίοι είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι όσο αφορά την κοινή γνώμη.

— Το πεδίο εφαρμογής των εν λόγω αρχών ορθής εργαστηριακής πρακτικής καλύπτει ουσίες που περιέχονται σε φαρμακευτικά προϊόντα, καλλυντικά, κτηνιατρικά φάρμακα, φυτοφάρμακα, πρόσθετα τροφίμων κάθε είδους ή βιομηχανικά χημικά προϊόντα,

— Οι αρχές ορθής εργαστηριακής πρακτικής εφαρμόζονται στην εργαστηριακή έρευνα και την έρευνα που διεξάγεται σε θερμοκήπια ή σε αγρούς,

— Η απαίτηση για πλήρως κωδικοποιημένες αρχές ορθής εργαστηριακής πρακτικής προέρχεται από μια ενημερωμένη, απαιτητική, και ιδιαίτερα ευαίσθητη κοινή γνώμη.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή συμφωνεί απόλυτα με την υπενθύμιση των αρχών που διέπουν την τήρηση της εφαρμογής των αρχών ορθής εργαστηριακής πρακτικής.

— Οι αρχές ορθής εργαστηριακής πρακτικής αποτελούν γενική υποχρέωση που εφαρμόζεται σε όλα τα εργαστήρια τα οποία διενεργούν, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τις εν λόγω δοκιμές, ιδιαίτερα ή/και προπάντων, προκειμένου να εκτιμηθεί η ασφάλεια για τον άνθρωπο, τα ζώα, ή το περιβάλλον.

4.2. Η ΕΟΚΕ επικροτεί την αναφορά της Επιτροπής στην ανάγκη διενέργειας ελέγχων και επαληθεύσεων της συμμόρφωσης προς τις αρχές ορθής εργαστηριακής πρακτικής τις οποίες προτείνει, εξάλλου, και ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

Ωστόσο, η ΕΟΚΕ τονίζει ότι το πεδίο εφαρμογής του ΟΟΣΑ είναι ευρύτερο, γεγονός το οποίο ενδέχεται να οδηγήσει σε αμφιλογίες.

4.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί το γεγονός ότι προβλέπεται ρητά δυνατότητα προσαρμογής των αρχών ορθής εργαστηριακής πρακτικής.

4.4. Η ΕΟΚΕ έλαβε υπό σημείωση τις ρήτρες διασφάλισης τις οποίες μπορεί να εφαρμόσει ένα κράτος μέλος σε περίπτωση που κρίνει ότι οι αρχές ορθής εργαστηριακής πρακτικής και ελέγχου είναι ανεπαρκείς και να αποφασίσει την προσωρινή απαγόρευση του προϊόντος ενημερώνοντας την Επιτροπή και τα κράτη μέλη.

4.5. Η ΕΟΚΕ επιθυμεί η υπό εξέταση οδηγία να τεθεί σε ισχύ το συντομότερο δυνατόν.

5. Ειδικότερες παρατηρήσεις σχετικά με τις αρχές ορθής εργαστηριακής πρακτικής του ΟΟΣΑ

5.1. Στο παράρτημα 1, η περιγραφή των αρχών της ορθής εργαστηριακής πρακτικής είναι απολύτως ακριβής και περιεκτική και η χρησιμοποιούμενη ορολογία προβλέπει επακριβώς:

- τις ορθές εργαστηριακές πρακτικές,
- την οργάνωση των εγκαταστάσεων,
- τα προβλήματα ασφάλειας που μπορούν ή/πρέπει να επιλυθούν,
- τις δοκιμές αυτές καθ' εαυτές: αναφορές, παρτίδες, ή φορείς.

5.2. Τις αρχές ορθής εργαστηριακής πρακτικής αυτές καθ' εαυτές:

- τα προσόντα και το επίπεδο ευθύνης όλων των συντελεστών των δοκιμών,
- τον οδηγό ορθής εκτέλεσης των δοκιμών, ιδίως τον οδηγό διασφάλισης της ποιότητας, τον καθοριστικό του ρόλο κατά την διεξαγωγή των δοκιμών,
- την παρουσία ανεξάρτητου προσωπικού που παρέχει την διαβεβαίωση ότι ακολουθούνται οι αρχές ΟΕΠ,
- την παρέμβαση ανεξάρτητων αξιολογητών καθ' όλη την έκταση της διαδικασίας,

- την ποιότητα λεπτομερών, διαφανών, και προσπελάσιμων αναφορών δοκιμών,
- τα πρότυπα των εγκαταστάσεων, η περιγραφή των οποίων πρέπει να τηρείται επιτακτικά, και ιδιαίτερα τη διαδικασία διάθεσης των αποβλήτων, την αποθήκευση, και τη διατήρηση καταγραφών και υλικών,
- τα χρησιμοποιούμενα συστήματα δοκιμών, και ειδικότερα τα βιολογικά, στα οποία δίδεται ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά τον ορισμό και την ιχνηλάτησή τους, την ταυτοποίηση των συστημάτων και τη χρησιμοποίησή τους,
- την τυποποίηση όλης της διαδικασίας λειτουργίας, προκειμένου να καθίσταται δυνατή η εγκάρσια ερμηνεία της δοκιμής και κατά τη διάρκεια της οποίας απαιτείται μηχανισμός διασφάλισης της ποιότητας,
- τέλος, την διεξαγωγή της μελέτης που οφείλει να συμμορφώνεται σε ένα σχέδιο του οποίου η ταυτοποίηση, οι ημερομηνίες, οι μέθοδοι, και τα ιδιαίτερα σημεία πρέπει να περιγράφονται σε μια εύκολα κατανοητή τελική έκθεση,
- μολονότι η καταχώρηση και η αναφορά δοκιμών μπορούν να παραμείνουν απόρρητες, η διεξαγωγή της μελέτης και κυρίως η έκθεση αποτελεσμάτων πρέπει να παρουσιάζονται με νέο τρόπο σε δημοσίευμα το οποίο οφείλει να συμμορφώνεται σε κανόνες (δημοσιότητα, τέχνη, ακρίβεια, έκθεση αποτελεσμάτων, περίληψη), που να επιτρέπουν κριτική μελέτη η οποία οδηγεί σε θετικό ή/και αντιπαραθετικό διάλογο.

6. Ειδικές παρατηρήσεις

6.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επικροτεί την υπό εξέταση πρωτοβουλία. Είναι απαραίτητη και αποτελεί ένα βήμα προς την ορθή κατεύθυνση.

6.2. Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η Επιτροπή:

- νομοθετεί στον τομέα επειδή τούτο είναι απαραίτητο,
- επέλεξε το κατάλληλο μέσο και συμβάλλει στην επίτευξη της νομοθετικής διαδικασίας,
- ζητά ταχεία μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο και αποτελεσματική εφαρμογή,
- επισπεύδει την απλούστευση και κωδικοποίηση των ισχύοντων κειμένων.

6.3. Η ΕΟΚΕ εγκρίνει τις εν λόγω αρχές, διερωτάται, όμως, εάν οι υπάρχοντες μηχανισμοί για την εφαρμογή τους στην πράξη είναι επαρκώς αποτελεσματικοί.

6.4. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι το υπό εξέταση έγγραφο δεν αποβλέπει σε απορρύθμιση, αλλά σε βελτίωση της ρύθμισης: μια ρύθμιση είναι αποτελεσματική εάν είναι υψηλής ποιότητας, αναγκαία, προοπελάσιμη, συναφής, αντικειμενική, απλή, σταθερή και διαφανής.

6.5. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι οι ρυθμίσεις της πρότασης οδηγίας αποτελούν αρμονικό πλαίσιο, είναι αποτελεσματικές, και αποδοτικές.

Βρυξέλλες, 23 Ιανουαρίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 78/660/ΕΟΚ, 83/349/ΕΟΚ και 91/674/ΕΟΚ σχετικά με τους ετήσιους και ενοποιημένους λογαριασμούς εταιρειών ορισμένων μορφών και ασφαλιστικών επιχειρήσεων»

(COM(2002) 259/2 τελικό — 2002/0112 (COD))

(2003/C 85/31)

Στις 19 Ιουλίου 2002, το Συμβούλιο αποφάσισε, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 44, παράγραφος 1 της ΣΕΚ, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του με βάση την εισηγητική έκθεση του γενικού εισηγητή κ. Ravoet.

Κατά την 396η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 22ας Ιανουαρίου 2003), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 72 ψήφους υπέρ και μια ψήφο κατά την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Στην ανακοίνωση που εξέδωσε στις 13 Ιουνίου 2000, η οποία φέρει τον τίτλο «Στρατηγική χρηματοοικονομικής πληροφόρησης της ΕΕ: η μελλοντική πορεία», η Επιτροπή υποχρεώνει όλες τις εισηγμένες επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης να καταρτίζουν τους ενοποιημένους λογαριασμούς τους σύμφωνα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα (ΔΛΠ). Το μέτρο αυτό αποσκοπεί στη βελτίωση της αποδοτικότητας των αγορών και, συνεπώς, στον περιορισμό του κεφαλαιουχικού κόστους των επιχειρήσεων. Κατ' αυτό τον τρόπο, η ανακοίνωση εντάσσεται στο σχέδιο δράσης για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, την ολοκλήρωση του οποίου έως το 2005 ζήτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισαβόνας της 23ης και 24ης Μαρτίου 2000. Στην ανακοίνωση προτείνεται να δοθεί στα κράτη μέλη η δυνατότητα να επεκτείνουν την εφαρμογή των ΔΛΠ και σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και ασφαλιστικές εταιρείες που δεν έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο, προκειμένου να αυξηθεί η δυνατότητα σύγκρισης του συνολικού τομέα και να εξασφαλισθεί μία αποτελεσματική και αποδοτική εποπτεία.

1.2. Η ανακοίνωση της Επιτροπής αποτελείται από δύο μέρη: πρώτον, την καθιέρωση των ΔΛΠ και, δεύτερον, την προσαρμογή των υφιστάμενων οδηγιών της ΕΕ που αφορούν την τήρηση βιβλίων στα εν λόγω πρότυπα.

1.3. Η υλοποίηση του πρώτου σκέλους εγκρίθηκε στις 19 Ιουλίου 2002 με τον «Κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων». Ο κανονισμός αυτός προβλέπει ένα μηχανισμό έγκρισης για την αναγνώριση των ΔΛΠ στην ΕΕ.

1.4. Ο κανονισμός ορίζει ότι, από 1ης Ιανουαρίου 2005, όλες οι εισηγμένες επιχειρήσεις θα πρέπει να καταρτίζουν τους ενοποιημένους λογαριασμούς τους σύμφωνα με τα ΔΛΠ που έχουν εγκριθεί στην ΕΕ. Τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να επιτρέψουν ή να επιβάλουν την υποχρέωση στις προαναφερθείσες αλλά και σε άλλες επιχειρήσεις να καταρτίζουν και τους συνηθισμένους ετήσιους λογαριασμούς τους σύμφωνα με τα ΔΛΠ. Στη γνωμοδότηση

τηση που εξέδωσε στις 17 Σεπτεμβρίου 2001, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι πρέπει να δοθεί προσοχή στις κοινωνικές πληροφορίες που πρέπει να διατίθενται στους εργαζόμενους⁽¹⁾.

1.5. Για την υλοποίηση του δεύτερου σκέλους της ανακοίνωσης, οι υφιστάμενες οδηγίες της ΕΕ που αφορούν την τήρηση βιβλίων θα προσαρμοσθούν στα ΔΛΠ. Η εν λόγω προσαρμογή αποτελεί και το αντικείμενο της παρούσας γνωμοδότησης. Σημειώνεται ότι η οδηγία 86/635/ΕΟΚ σχετικά με τους ετήσιους και τους ενοποιημένους λογαριασμούς των τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων δεν προέβλεπε αρχικά τις προσαρμογές αυτές. Ωστόσο, μετά από συζήτηση που πραγματοποιήθηκε στους κόλπους του Συμβουλίου, η οδηγία αυτή συμπεριελήφθη στην πρόταση. Αυτό σημαίνει ότι τελικά θα τροποποιηθούν οι ακόλουθες οδηγίες:

- η τέταρτη οδηγία του Συμβουλίου 78/660/ΕΟΚ της 25ης Ιουλίου 1978 για τους ετήσιους λογαριασμούς εταιρειών ορισμένων μορφών·
- η έβδομη οδηγία του Συμβουλίου 83/349/ΕΟΚ της 13ης Ιουνίου 1983 για τους ενοποιημένους λογαριασμούς·
- η οδηγία 86/635/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 8ης Δεκεμβρίου 1986 για τους ετήσιους και ενοποιημένους λογαριασμούς των τραπεζών και των λοιπών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων·
- η οδηγία 91/674/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1991 σχετικά με τους ετήσιους και ενοποιημένους λογαριασμούς των ασφαλιστικών επιχειρήσεων.

1.6. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι οδηγίες θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο μηχανισμό έγκρισης ΔΛΠ στο πλαίσιο του προταθέντος κανονισμού για τα ΔΛΠ. Επιπλέον, η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι θα συνεχίσουν να αποτελούν το υπόβαθρο της λογιστικής νομοθεσίας για οντότητες που δεν καταρτίζουν τους ετήσιους ή τους ενοποιημένους λογαριασμούς τους σύμφωνα με τα εγκεκριμένα ΔΛΠ, κατ' εφαρμογή του κανονισμού για τα ΔΛΠ. Επίσης, οι οδηγίες αφορούν ζητήματα τα οποία δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο εφαρμογής του κανονισμού για τα ΔΛΠ (π.χ. την υποχρέωση διενέργειας λογιστικού ελέγχου και την κατάρτιση ετήσιας έκθεσης). Στους τομείς αυτούς, οι οδηγίες θα εξακολουθήσουν να ισχύουν.

1.7. Σε ορισμένους τομείς, οι διατάξεις των οδηγιών για τους ετήσιους λογαριασμούς, οι οποίες έχουν παραμείνει αμετάβλητες για περισσότερο από 20 χρόνια, δεν συμβιβάζονται με τα ΔΛΠ. Με την πρότασή της, η Επιτροπή επιδιώκει την άρση των αντιφάσεων αυτών. Η πρόταση καταργεί όλες τις αντιφάσεις που υφίστανται μεταξύ των οδηγιών 78/660/ΕΟΚ, 83/349/ΕΟΚ, 86/635/ΕΟΚ (επισυνάπτονται) και 91/674/ΕΟΚ και των ΔΛΠ που ισχύουν από 1ης Μαΐου 2002.

2. Κύρια σημεία της πρότασης οδηγίας

2.1. Τέταρτη οδηγία για τους ετήσιους λογαριασμούς ορισμένων μορφών επιχειρήσεων

2.1.1. Τα κράτη μέλη αποκτούν τη δυνατότητα να επιτρέψουν ή να επιβάλουν τη συμπερίληψη συμπληρωματικών στοιχείων, όπως π.χ. κατάστασης ταμειακών ροών.

2.1.2. Τα κράτη μέλη αποκτούν τη δυνατότητα, σύμφωνα με τα ΔΛΠ, να επιτρέψουν ή να επιβάλουν ότι η αναφορά ποσών στο λογαριασμό αποτελεσμάτων χρήσεως και στον ισολογισμό πρέπει να αντικατοπτρίζει περισσότερο την ουσία της συναλλαγής ή του διακανονισμού παρά τη νομική του μορφή. Η άδεια ή η υποχρέωση αυτού του είδους μπορεί να περιοριστεί.

2.1.3. Τα κράτη μέλη αποκτούν τη δυνατότητα να επιτρέψουν σε επιχειρήσεις να καταρτίζουν ισολογισμό σύμφωνα με τα ΔΛΠ. Επίσης, προβλέπεται μελλοντική τροποποίηση της παρουσίασης του λογαριασμού αποτελεσμάτων.

2.1.4. Σύμφωνα με τα ΔΛΠ, η καταχώριση προβλέψεων περιγράφεται ακριβέστερα από ότι στην τέταρτη οδηγία. Η πρόταση οδηγίας περιορίζει την κατάσταση προβλέψεων σύμφωνα με τις διατάξεις των ΔΛΠ για τις επιχειρήσεις που τις εφαρμόζουν, προβλέποντας ωστόσο ένα status quo για τον ετήσιο λογαριασμό των μη εισηγμένων επιχειρήσεων.

2.1.5. Σύμφωνα με το ΔΛΠ-38 προβλέπεται η αναπροσαρμογή της αξίας των άυλων περιουσιακών στοιχείων.

2.1.6. Τα κράτη μέλη αποκτούν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν την αρχή της παρουσίασης «των χρηματοοικονομικών μέσων στην πραγματική τους αξία» ή «fair value», που καθιερώθηκε ήδη με την οδηγία 2001/65/ΕΟΚ, και να τη διευρύνουν σε άλλες κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων (ενδεχομένως μόνο στους ενοποιημένους ετήσιους λογαριασμούς) και να συμπεριλάβουν τις αλλαγές της αξίας αυτής στον ισολογισμό.

2.1.7. Η βασική υποχρέωση για την κατάρτιση ετήσιου ισολογισμού, ο οποίος οφείλει να προσφέρει μια πιστή εικόνα της κατάστασης και της θέσης της επιχείρησης διευρύνεται. Τώρα πλέον, πρέπει να δίνεται προσοχή και στις επιδόσεις της επιχείρησης καθώς και στους σημαντικότερους κινδύνους και αβεβαιότητες που αντιμετωπίζει. Εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την καλή κατανόηση της εξέλιξης, των επιδόσεων ή της θέσης της επιχείρησης, εκτός από τις χρηματοπιστωτικές πληροφορίες, πρέπει να προβλέπεται και η διενέργεια ανάλυσης των σχετικών οικονομικών, κοινωνικών και άλλων πτυχών.

2.1.8. Στην περίπτωση δημοσίευσης αποσπασμάτων από τους ετήσιους λογαριασμούς, στην πρόταση οδηγίας προβλέπεται ότι, εκτός από την αναφορά δήλωσης με ή χωρίς επιφύλαξη ή δήλωσης χωρίς αξιολόγηση, πρέπει να αναφέρεται αν οι εξωτερικοί λογιστές έδωσαν στην έκθεσή τους ιδιαίτερη προσοχή σε ορισμένα ζητήματα, χωρίς να εκδώσουν δήλωση υπό επιφύλαξη. Πέραν αυτού, με την πρόταση οδηγίας επιδιώκεται η περαιτέρω εναρμόνιση των εν λόγω λογιστικών εκθέσεων.

(1) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ, ΕΕ C 260 της 17.9.2001.

2.1.9. Προβλέπεται προσαρμογή στην εισαγωγή του ευρώ.

2.1.10. Οι εισηγμένες επιχειρήσεις δεν μπορούν πλέον να επικαλούνται την απαλλαγή τους από ορισμένες υποχρεώσεις.

2.2. Έβδομη οδηγία για τους ενοποιημένους λογαριασμούς

2.2.1. Σύμφωνα με τα ΔΛΠ, μία επιχείρηση θεωρείται θυγατρική όταν ελέγχεται από μία μητρική επιχείρηση, ανεξάρτητα από το αν αυτή συμμετέχει στο κεφάλαιο της πρώτης. Η υποχρέωση που αναφέρεται στη σημερινή οδηγία, σύμφωνα με την οποία η συμμετοχή είναι υποχρεωτική, διαγράφεται, με αποτέλεσμα την εναρμόνιση της οδηγίας αυτής με τα ΔΛΠ.

Επιπλέον, διαγράφονται από την οδηγία διατάξεις οι οποίες προέβλεπαν ότι στους ενοποιημένους ετήσιους λογαριασμούς μίας μητρικής επιχείρησης δεν μπορεί να συμπεριλαμβάνονται (θυγατρικές) επιχειρήσεις εφόσον ασκούν δραστηριότητες οι οποίες αποκλίνουν σε τέτοιο βαθμό από αυτές της μητρικής επιχείρησης, ώστε η συμπερίληψη των ενοποιημένων λογαριασμών να αντίκειται στην υποχρέωση της παρουσίας μιας πιστής εικόνας του συνόλου των επιχειρήσεων οι οποίες συμπεριλαμβάνονται στο λογαριασμό αυτό. Στο εξής θεωρείται ότι αυτό δεν συμβαίνει ποτέ.

2.2.2. Στην πρόταση για την αναθεώρηση της έβδομης οδηγίας συμπεριλαμβάνονται παρόμοιες διατάξεις όπως αυτές που προβλέπονται στα σημεία 2.1.1, 2.1.7, 2.1.8 και 2.1.10. Επίσης, προβλέπεται ότι, στην περίπτωση που απαιτείται υποβολή ετήσιας και ενοποιημένης έκθεσης, επιτρέπεται η ενοποίησή τους.

2.3. Οδηγία για τον ετήσιο και τον ενοποιημένο λογαριασμό τραπεζών και άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων

2.3.1. Το μεγαλύτερο μέρος των τροποποιήσεων που προβλέπονται στην οδηγία 86/635/ΕΟΚ απορρέει από τις προαναφερθείσες προσαρμογές στην τέταρτη οδηγία.

2.3.2. Τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέψουν ή να επιβάλουν την υποχρέωση στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ή ορισμένες κατηγορίες αυτών να καταρτίζουν τον ισολογισμό τους σύμφωνα με το είδος των θέσεων και με βάση τη συγκριτική ρευστότητα αυτών.

2.3.3. Κατά παρέκκλιση από την 4η οδηγία, τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέψουν ή να επιβάλουν την υποχρέωση στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ή ορισμένες κατηγορίες αυτών να καταρτίζουν έκθεση επιδόσεων αντί αποτελεσμάτων, στο βαθμό που οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται σ' αυτές είναι ισοδύναμες.

2.3.4. Στη συνέχεια της κατάργησης της απαλλαγής για τους ενοποιημένους λογαριασμούς επιχειρήσεων οι οποίες ασκούν δραστηριότητες που αποκλίνουν έντονα από αυτές της κεντρικής επιχείρησης (παράγραφος 2.2.1), καταργείται και η υποχρέωση ενοποιημένων λογαριασμών για μία θυγατρική επιχείρηση χρηματοπιστωτικού χαρακτήρα όσον αφορά τις θυγατρικές της οι οποίες δεν αποτελούν χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, αλλά ασκούν δραστηριότητες οι οποίες αποτελούν συνέχεια του τραπεζικού κλάδου. Όντως, η εξαίρεση αυτή έχει καταστεί περιττή με την τροποποίηση στην οδηγία 83/849/ΕΟΚ.

2.4. Οδηγία για τους ετήσιους και τους ενοποιημένους λογαριασμούς ασφαλιστικών επιχειρήσεων

2.4.1. Η πλειονότητα των τροποποιήσεων που προβλέπονται στην οδηγία 91/674/ΕΟΚ απορρέει από τις προαναφερθείσες προσαρμογές στην 4η οδηγία.

2.4.2. Προβλέπονται πρόσθετες τροποποιήσεις σε συνδυασμό με την αξιολόγηση ορισμένων θέσεων έναντι της αξίας τους στις οικονομικές συναλλαγές (fair value) σύμφωνα με το ΔΛΠ 39.

3. Γενική αξιολόγηση

3.1. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η προσαρμογή των οδηγιών για την τήρηση βιβλίων στα ΔΛΠ είναι μία καλή πρωτοβουλία. Ωστόσο, παρατηρεί ότι τα πρότυπα ΔΛΠ εξελίσσονται. Η πρόταση οδηγίας καταργεί όλες τις αντιφάσεις με τα ΔΛΠ στη μορφή που είχαν ως την 1η Μαΐου 2002. Όμως, από τότε μέχρι σήμερα, έχουν επέλθει πολλές σημαντικές τροποποιήσεις στα ΔΛΠ. Σε περίπτωση που οι εν λόγω τροποποιήσεις δημιουργήσουν νέες αντιφάσεις με τις λογιστικές οδηγίες της ΕΕ, η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι αντιφάσεις αυτές θα πρέπει να αρθούν το συντομότερο δυνατόν.

3.2. Στην ισχύουσα κοινοτική νομοθεσία για την τήρηση βιβλίων και τον προληπτικό έλεγχο τραπεζών χρησιμοποιείται ακόμη ο όρος των επιμέρους ενοποιημένων λογαριασμών (στην περίπτωση που μία θυγατρική επιχείρηση οφείλει επίσης να παρουσιάσει ενοποιημένους λογαριασμούς). Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι δεν χρησιμοποιείται η δυνατότητα για την κατάργηση των επιμέρους ενοποιημένων λογαριασμών δεδομένου ότι αποτελούν κατάλοιπο των ισχυουσών εθνικών νομοθεσιών για την τήρηση βιβλίων. Στα πλαίσια μίας ενιαίας ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την τήρηση βιβλίων (στο χώρο των ενοποιημένων λογαριασμών) οι επιμέρους ενοποιημένοι λογαριασμοί, κυρίως όσον αφορά των προληπτικό έλεγχο τραπεζών, μοιάζουν να είναι περιττοί. Η ΕΟΚΕ προτείνει να αρχίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπραγματεύσεις με την Banking Advisory Committee προκειμένου να εξετασθεί αν ο προληπτικός έλεγχος τραπεζών μπορεί να διεξαχθεί χωρίς να απαιτείται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα η επιμέρους ενοποίηση των λογαριασμών. Αφ' ης στιγμής ένα ευρωπαϊκό συγκρότημα επιχειρήσεων επιλέξει την εφαρμογή του κανονισμού ΔΛΠ (είτε επειδή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής ΔΛΠ είτε οικειοθελώς) θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να καταρτίζει ένα μόνο ενοποιημένο λογαριασμό. Προκειμένου να καταστεί σαφές το γεγονός αυτό, η ΕΟΚΕ ζητεί από την Επιτροπή να διατυπώσει διευκρινήσεις σχετικά με τη σχέση που υφίσταται μεταξύ του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού ΔΛΠ και του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας εκσυγχρονισμού.

3.3. Με τη θέσπιση ενός ειδικού καθεστώτος για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, η ΕΕ προέβη σε ένα σημαντικό βήμα για την εναρμόνιση του νομικού περιγράμματος εντός του οποίου δρουν οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Ο εν λόγω κανονισμός θα τεθεί σε ισχύ στις 8 Οκτωβρίου 2004. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι πρέπει να προσαρμοσθούν οι εθνικές νομοθεσίες για την τήρηση βιβλίων, προκειμένου οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να κάνουν μία ευόωη αρχή. Θεωρείται δε ευνόητο ότι μία παρόμοια ευρωπαϊκή επιχείρηση οφείλει να εφαρμόζει τα ΔΛΠ χωρίς να υπόκειται επιπλέον στα εθνικά πρότυπα για την τήρηση βιβλίων.

3.4. Η εξέλιξη των προδιαγραφών ΔΛΠ προκύπτει εκτός άλλων από την πρόσφατη εξέταση, εκ μέρους του προεδρείου ΔΛΠ, της προβληματικής των ενοποιημένων λογαριασμών επιχειρήσεων SPV (Special Purpose Vehicle) (θυγατρικές εταιρείες που ιδρύονται με στόχο τον περιορισμό των επιχειρηματικών κινδύνων και στην περίπτωση τραπεζών, με στόχο την τιτλοποίηση δανείων). Για τον τραπεζικό τομέα, αυτό που έχει σημασία είναι οι επιχειρήσεις αυτές να μην υποχρεούνται να εμφανίζουν σε ενοποιημένους λογαριασμούς τους μηχανισμούς τιτλοποίησης· μολονότι οφείλει να τους ενοποιεί για λογιστικούς λόγους, δεν θα πρέπει για προληπτικούς λόγους να οδηγούν σε προσαρμογή του κεφαλαίου. Το ίδιο ισχύει και για τον ασφαλιστικό κλάδο.

3.5. Η χρήση προτύπων για δίκαιες τιμές στον τραπεζικό τομέα σύμφωνα με τα ΔΛΠ δύσκολα συμβιβάζεται με τους κανόνες διαχείρισης κινδύνων όπως έχουν οριστεί από την επιτροπή της Βασιλείας. Σύμφωνα με την ΕΟΚΕ, θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στο κείμενο της οδηγίας η υποχρέωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να καταβάλει προσπάθειες στους κόλπους του προεδρείου του οργανισμού ΔΛΠ ώστε τα πρότυπα ΔΛΠ να λαμβάνουν σε μεγαλύτερο βαθμό υπόψη τις προδιαγραφές της επιτροπής της Βασιλείας.

3.6. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι, στον τομέα της πρόληψης, απαιτείται περαιτέρω εναρμόνιση των κανόνων που προβλέπονται στην οδηγία για την επάρκεια ιδίων κεφαλαίων στην περίπτωση των επενδυτικών υπηρεσιών με τα ΔΛΠ.

3.7. Πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι δεν υπάρχει ΔΛΠ για τις ασφαλιστικές συμβάσεις. Κατά πάσα πιθανότητα, το προεδρείο του οργανισμού ΔΛΠ δεν πρόκειται να υιοθετήσει παρόμοιο πρότυπο πριν το 2004. Έως ότου ολοκληρωθεί η θέσπιση προτύπου ΔΛΠ για τις ασφαλιστικές συμβάσεις, η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι οι ασφαλιστικές επιχειρήσεις πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να καλύψουν το κενό αυτό χρησιμοποιώντας «βέλτιστες πρακτικές».

3.8. Στο φορολογικό τομέα παρουσιάζονται επίσης σημαντικά προβλήματα. Όντως, η καθιέρωση των ΔΛΠ σε επίπεδο ενοποιημένων λογαριασμών συνιστά μία τεχνητή παρέμβαση. Για τις τράπεζες είναι σχεδόν αδύνατον να καταρτίσουν ενοποιημένο λογαριασμό σύμφωνα με τα ΔΛΠ χωρίς να καταρτίσουν προηγουμένως ετήσιο λογαριασμό σύμφωνα με τα ίδια πρότυπα. Η ίδια κατάσταση ισχύει και για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις. Σε αντίθεση με τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, οι τράπεζες και οι ασφαλιστικές εταιρίες επηρεάζονται σε πολύ μεγάλο βαθμό από το ΔΛΠ-39 για την αξιολόγηση χρηματοπιστωτικών μέσων. Για να αποφευχθούν τυχόν περίπλοκες μετατροπές, οι φορείς αυτοί οφείλουν να καταρτίζουν και ένα απλό ετήσιο λογαριασμό με βάση τα ΔΛΠ. Η ΕΟΚΕ καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το γεγονός αυτό οδηγεί σε διπλή χρήση των ετήσιων λογαριασμών.

3.9. Σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης, η διασύνδεση του συνήθους ετήσιου λογαριασμού και της φορολογίας καθιστά αδύνατη την άμεση ανεύρεση λύσης για το πρόβλημα που προαναφέρθηκε. Όντως, έχει ιδιαίτερη σημασία οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις να μην υπόκεινται πλέον σε διπλά πρότυπα τήρησης βιβλίων. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι θα ήταν σκόπιμο να συμπεριληφθεί στην πρόταση οδηγίας άρθρο με το οποίο θα επιτυγχάνεται η διασύνδεση με τη φορολογική εναρμόνιση στους κόλπους της ΕΕ. Όσο όμως δεν έχει επιτευχθεί ακόμα η φορολογική εναρμόνιση στους κόλπους της ΕΕ, η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι οι εναλλακτικές λύσεις που προβλέπονται για τα κράτη μέλη στην οδηγία εκσυγχρονισμού πρέπει να διατηρηθούν προκειμένου να επιτραπεί μία φορολογικά ουδέτερη υλοποίηση των διατάξεων.

3.10. Στην Ευρώπη αρχίζει να εμφανίζεται μία τάση φορολογικής εναρμόνισης. Σύμφωνα με την άποψη της ΕΟΚΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρέπει να μελετήσει τα ΔΛΠ προκειμένου να διαπιστώσει κατά πόσον προσφέρουν μία κατάλληλη βάση για τον ορισμό των φορολογικών υποχρεώσεων.

3.11. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη γνωστοποιήσει ότι προτίθενται να θεσπίσουν νέους εθνικούς κανόνες οι οποίοι συγκλίνουν με τα ΔΛΠ. Συνεπώς, τα πρότυπα αυτά δεν είναι ταυτόσημα με τα ΔΛΠ. Στο σημείο αυτό η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι οι πρωτοβουλίες αυτού του είδους αντίκεινται στην τάση υπέρ της καθιέρωσης διεθνών λογιστικών προτύπων. Επιπλέον, υποχρεώνουν τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο διεθνή χώρο σε πολυδάπανες ενέργειες. Όντως, για μία επιχείρηση η οποία δραστηριοποιείται σε πέντε κράτη μέλη δεν θα επαρκεί να εφαρμόζει μία φορά ένα συγκεκριμένο πρότυπο. Αντιθέτως, θα είναι υποχρεωμένη να προβαίνει στην εφαρμογή πέντε διαφορετικών προτύπων με την αντίστοιχη ανάλυση των διαφορών.

3.12. Παρόλο που η πρόθεση της πλήρους ταύτισης των νέων εθνικών λογιστικών κανόνων με τα ΔΛΠ εναρμονίζεται με την προσπάθεια της καθιέρωσης ενιαίων λογιστικών προτύπων για όλες τις επιχειρήσεις στην ΕΕ, η μέθοδος αυτή θα οδηγήσει στην πράξη σε προβλήματα όσο δεν θα έχουν εναρμονισθεί όλοι οι νομοθετικοί τομείς (όπως η φορολογία εν γένει και ιδιαίτερα η φορολόγηση μερισμάτων). Κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να καταβάλει προσπάθειες για την περαιτέρω εναρμόνιση των τομέων αυτών. Έως ότου επιτευχθεί ο εν λόγω στόχος, η οδηγία περί εκσυγχρονισμού πρέπει να παρέχει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να θεσπίζουν ειδικά μέτρα, ιδιαίτερα για τις ΜΜΕ, για τις οποίες είναι ιδιαίτερα δύσκολο να εφαρμόσουν τα ΔΛΠ.

3.13. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι δεν πρέπει να παραγνωριστεί η σημασία που έχουν οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές και ότι οι πληροφορίες αυτές θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στους ετήσιους λογαριασμούς.

3.14. Τέλος, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στη σημασία που έχει η αυστηρή εφαρμογή των κανόνων ελέγχου, όπως αυτοί ορίζονται για παράδειγμα από το διεθνές Συμβούλιο Ελέγχου και Ασφαλείων (ΔΣΕΑ).

4. Συμπεράσματα

4.1. Η ΕΟΚΕ είναι της άποψης ότι η προσαρμογή των οδηγιών για την τήρηση βιβλίων στα ΔΛΠ μέσω της οδηγίας εκσυγχρονισμού είναι ένα θετικό βήμα. Κατ' αυτό τον τρόπο, θα βελτιωθεί η δυνατότητα των επενδυτών να συγκρίνουν τους ετήσιους λογαριασμούς στους κόλπους της ΕΕ. Συνεπώς, θα επέλθει αύξηση της αποτελεσματικότητας στην αγορά και μείωση του κεφαλαιουχικού κόστους των επιχειρήσεων. Το συμπέρασμα αυτό συνάδει με προηγούμενα συμπεράσματα στα οποία έχει καταλήξει η ΕΟΚΕ για το θέμα αυτό⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ σχετικά με την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων.

4.2. Επίσης, πρέπει να υπάρχει επίγνωση του ότι η ευρωπαϊκή νομοθεσία περί τήρησης λογιστικών βιβλίων πρέπει να εξελιχθεί ταχέως προς την κατεύθυνση της περαιτέρω εναρμόνισης. Σε διαφορετική περίπτωση, είναι της άποψης ότι υπάρχει πραγματικά κίνδυνος το μέτρο που θεσπίζεται να οδηγήσει σε περαιτέρω επιδείνωση του διοικητικού φόρτου εργασίας των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων.

Βρυξέλλες, 22 Ιανουαρίου 2003.

4.3. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης ότι πρέπει να εξετασθούν περαιτέρω και οι φορολογικές συνέπειες της καθιέρωσης των ΔΛΠ. Συνεπώς, θεωρεί ότι και από αυτή την άποψη θα ήταν σκόπιμο να προωθηθεί περαιτέρω η φορολογική εναρμόνιση στην ΕΕ.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής
Roger BRIESCH
